بکا مشکلر کدر **مثنوی** کل بتاراج رفت وخار بماند

کل یغمایه کتدی وخار قالدی — کنج برداشتند ومار بماند

کنجی قالدر دیلر وایلان قالدی — دیده بر تارك سنان دیدن

کشی کوزینی میزراق دیه‌سی اوستنده کورمك — خوشتر از روی دشمنان دیدن

دشمانلرك یوزنی کورمکدن خوشرکدر — واجبست از هزار دوست برید

بیك دوستدن کسلمك یکدر — تا یکی دشمنت نباید دید

بر دشمنك یوزنی کورمکدن اوتری

حکایت

حکایت جناب شیخ

یاد دارم که در ایام جوانی یاد طوترم یعنی هنوز خاطرمده

درکه جوانلق ایامنده کذر داشتم بکویی برجانبدن کچردم

ونظر داشتم باماه رویی وبرای یوزلویه نظر طوتر ایدم یعنی عاشق

اولمش ایدم در تموزی اما بر تموزده طواف ایدر ایدم که حرو

رش آب دهان را بجوشانید که اول تموزك کیجه ایله اسن

اسی یلی دهانك صوینی یعنی قوریدر ایدی وسمومش مغز

استخوان را بجوشانیدی واول تموزك کوندز اسن اسی

یلی استخوان ایلکنی قیندر ایدی از ضعف بشریت ادمیلك

ضعفندن وخلق الانسان ضعیفا تاب افتاب طاقت نیا

وردم اویله حرارتنه طاقت کتورمدم التجا بسایهٔ دیواری

کردم بالضروری بر دیوارك سایه سنه التجا ایلدم یعنی ضعفندن

مترقب که کسی زحمت حر تموز مترقب ومنتظر ایدمکه

برکمسه

برکمسه تموزك حرارتی زحمتنی از من بندن ببردابی فرو

نشاند برصوق صو ایله اشغه اوتوره یعنی کیدره ناکاه از ظلمت

خانهٔ دهلیز ناکاه اول خانه‌نك دهلیزی قراکولغندن

روشنایی دیدم برایدنلق کوردم یعنی برجمال کوردم که زبان

فصاحت که فصاحت دلی از بیان صباحت او انك حسنی

بیانندن عاجز بماند عاجز قالور چنانکه در شب تاریك

انجلین که لیلهٔ مظلمده صبح برآید صباح طلوع ایلیه یا آب

حیات از ظلمت بدر آید یاخود آب حیات ظلماتدن طشره

کله اول محبوبك اول محلده کورنشی همان بوکه بکزر ایدی

که قدحی برف آب در دست کرفته بود برقدح قارلو صوالنده طوتمش

ایدی وشکر در آن ریخته وانده شکر دوکمش ایدی وبعرق

آمیخته وانی عرق ایله قرشدرمش ایدی یعنی کلاب ایله

تعبیه اولنمش شکر شربتی کتوردی ندانم بکلابش مطیب

کرده بود بلمزم اول شربتی کلابله مطیب ایلمش ایدی یا قطرهٔ

چند از کل رویش چکیده یاخود انك کل کبی لطیف یوزندن

اول شربته برقاچ قطره می طملمش ایدی فی الجمله شراب از دست

نکارینش بستم محصل کلام شربتی اول نکارینك الندن

الدم وبخوردم دخی نوش ایلدم وعمر کذشته از سر کرفتم

وکچمش عمرمی باشدن طوتردم کویا که آب حیواتدن ایچدم

شعر ظماء قلبی لایکاد یسیغه برعطش وارد ربنم
قلبمده که قریب اولمز یعنی ممکن دکلدرکه اول عطشی ازاله ایلیه
رشف الزلال ولو شربحورا زلاك رشفی برلبایچه سمده بنم
عطشمی کیدرمز قطعه خرم آن فرخنده طالع راکه چشمش
خرم و مسرور اول میمنك طالعلوکه انك کوزی
برچنین روی او فتد هر بامداد هرصباح بوبخلین بر
جمیله یوزلو اوزره دوشه مست می بیدار کردد نیمه شب
میدن مست اولدن نصف اللیلده بیدار اولور مست ساقی روز محشر یامداد
لیکن ساقی مست اولدن یعنی محبوبك عشقی شرابیله
مست اولان قیامت صباحنده اویانور یعنی شراب
عشقك سکرینه نهایت یوقدر ماداسکه چیاقده در
بو وجهله دخی معنا قابلدر محبوبك عشقی شرابیله مست
اولدن قیامت کونینك صباحی اویانور معلومدر

حکایت پادشاه

حکایت سالی سلطان محمد خوارزم شاه
برمیل خوارزم شاهی سلطان محمد باملك خطا خطا
پادشاهیله برای مصلحتی برمصلحت ایچون صلح اختیار
کرد صلح اختیار ایلدیکی بجامع کاشغر درآمدم حضرت
شیخ ایدرکاشغری جامعنه کلدم یعنی ایچروکردم پسری
دیدم برپسر کوردم دریخوبی خوبلقده بغایت اعتدال

ونهایت

ونهایت جمال اعتدالك غایتنده وجمالك یتنده یعنی
حددن زیاده خوب ایدی چنانکه درامثال وکفته اند
ابیات بخلین کدانك امثالی محبوبلرك حقنده ایتمشلردر بیت
معلمت همه شوخی ودلبری آموخت معلم کاردکلی شوخلق ودلبرلك اوکرتدی
جفا وناز وعتاب وستمکری آموخت عاشقه جفا وناز وعتاب وستمکرلك
اتمك اوکرتدی که بوفادره بجا آوردن مزاد دیکین شکل خوبی قدروشم
بن آدم اوغلنی بوبخلین خوب شکلده ولطیف خویده و
موزون قدده ورعنا روش ورفتارده کورمدیکم
ندیده ام سکراین شیوه ازپری آموخت وارایسه بوپسر
بوشیوه لری پریدن اوکرندی کرشیوه ده بومرتبه ماهردر بیت
کدانازکی عشوه کهی جوردی غیرازتوچه داند دیکرایین همه فنها
مقدمه نحو زمخشری دردست داشت نحورساله سنی اول
پسرالنده طوتردیکه ومی خواند ضرب زید عمروا اولرساله ده
یوترکیبی اوقوردیکه وکان المتقدم عمروا دخی ضرب فعل ماضی
وزید فاعلی وعمرو مفعول به واقع اولدی دیواوقوردی
کفت حضرت شیخ ایدرچونکه اول پسردن بونی اشتدم
سبب مصاحبت اولسون دیو لطیفه ایله کایتدم خوارزم
وخطا صلح کردند خوارزم ایله خطا پادشاهی صلح ایلدیلر
وزید عمروزا چند خصومت باقیست وزید ایله عمرو

انجلین یعنی اولکی کبی خصومت یا قید ربخدید
چونکه بندن بو لطیفه اشتدی تعجب ایدوپ
کولدی ومولوده پرسید وبزم مولودمی صوردی کفتم
ازخاك شیرازم شیراز مملکتندن دیدم کفت اول
ایتدی از سخنان سعدی چیاد داری سعدینك سوز
لرندن نه یاد طوترسن یعنی خاطرکده نه سوزی
وار دیکفتم حضرت شیخ ایدربن اول پسره ایتدم
شعر بَلیتُ بِخَوْیٍ یَصُولُ مُغَاضِباً
بن مبتلا اولدم بر خوی قیمی محبوبه امّا ایله محبوب که
بزم اوزریمه حمله ایدر غضب ایدجی اولدغی حالده
عَلَی کَرَیْدٍ فِی مُقَابَلَةِ الْعَمْرِو زیدك حمله ایلمسی کبی عمروك
مقابله سنده عَلَی جَرْزَیْلٍ لَیْسَ یَرْفَعُ رَأْسَهُ اتکنی
چمکك اوزره اولدغی حالده یوررکه اول محبوب
باشنی یوقاروقالدیررکه یعنی متکبرانه کبی کبرو
نازایله یوررباشنی قالدروپ کمسیه التفات ایلمز
وَهَلْ یَسْتَقِیمُ الرَّفْعُ مِنْ عَامِلِ الْجَرِّ مرکز رفع مستقیم
حاصل اولورمی جرعامل جردن رفع میسّر اولدغی
کبی جرزیله معتاد اولان دلبردن رأسنی رفع ایلمك
کلمز وهل یستقیم الرفع مصراعندایهام لطیف

واردر

واردر کهاهل کمسنه لره مخفی دکلدر لکن باندیشه فرو
رفت اول پسر چونکه بوایکی بیتی بندن اشتدی برزمان
فکره واردی وکفت دنی ایتدی غالب اشعارلرو اول سعدینك
اکثر اشعاری درین زمین بزرك فارسی است بویرده فارسی
دلی ایله دراکر بکویی اکر فارسی اشعار ندن دیه سن
بنم نزدیکده باشد اکلمغه یقین رق اولور کلم الناس
علی قدر عقولهم سن ناسه سویله عقللری مقدارنجه
اوزره یعنی تعقل ایتدکلری قدر کفتم ایتدم بیت
طَبْعِ تُرَا تَا هَوَسِ نَحْوِ شُدْ سنك طبعکه تاکه نحو هوسی اولدی
یعنی سن علم نحوه هوس ایدنبری صورت عقل ازدلت محو شد
عقل صورتی بزم کوکلمزدن محو اولدی اول سبیدندرکه
درسی غیریدن اوقورسن دیدی ای دل عشاق بدام تو صید
ای محبوب که عشاقك کوکلی سنك دامکه صیددر یعنی
سنك عشقکه اسیر وکرفتار در ما بتو مشغول تو بما عمرو زید
بعجب حال اولورکه بن سکا مشغولم وسن عمروزیده
مشغول سن بو مصراعده ایهام لطیف واردر
یا مدادان کهعزم سفر مصمم شد علی الصباح که سفرعزمی
مقرر اولدی مکر از کار روانیه مکر کاروانده اولدقلرندن
کسی کفنه بودش برکسه اول پسره دیمش ایدی

خوانم در اشنا فاده ایجزای خوش
از بهر انکه می همه دیکری سبق

که فلون سعدیست که فلان کمسه سنکله مصاحبت
ایلدی سعدیدر دیدم که دوآن آمد بو دانی کوردمکه
اول پسریلرك وداعه کلدی وتلطف کرد دخی تلطف ایلدی
وتأسف خورد وتحسر یدی بویله دیوکه چندین روز
که بو قدر کون شهرده اولدك چرا نکفتی که سعدی منم
نیچون دیمدك که بن سعدی یم تا بشکر قدوم بزرکان
تاکه اولولرك کلمسی شکرینه یعنی کلدکلرنده بخدمت
میان بستمی خدمته بیل بغلییدم کفتم اول پسره ایتدم
مصراع با وجودت زمن آواز نیامد که منم اول
وقت سنده بر جمال کوردمکه سنك وجودك ایله
بندن آواز کلمدیکه بنم دیم زیرا سنك قتکده محو اولدم
کفتا اول پسر چونکه بندن بو سوزی اشتدی بکا ایتدی
چه شود اکر درین بقعه چند روزی در آسایی نه اولور
یعنی نه تفاوت ایدر اکر بر قاچ کون بو یرده دکلنه سن
یعنی اکلنه سن تا بخدمت مستفید شویم تاکه سنك
یانکده خدمت ایله مستفید اولاوز کفتم نتوانم
اول پسره ایتدم قادر دکلم بحکم این حکایت بو حکایت
سببیله مثنوی بزرکی دیدم اندر کوهساری
بر کوهسارده بر اولوی کوردم قناعت کرده از دنیا بغاری

دنیادن

دنیادن فراغت ایدوب بر مغارده قناعت ایلمش چرا کفتم بشهر
اندر نیایی اول کمسیه ایتدم نیچون شهره کلمزسن که بار
بند از دل بر کشایی بر کره کوکلدن بندی آچه سن یعنی
علاقه قطع ایده سن بکفت انجا پری رویان نغزند اول
بزرك چونکه بندن بو سوزی اشتدی بکا ایتدی آنده یعنی
شهرده لطیف پری یوزلولر واردر که انلره نظر ایدنلر
دل ودخی دیندن بری اولور چو کل بسیار شد پیلان
بلغزند دیمك کلدیکه سن زاهد سن انلردن خوف ایدرسن
اکا جواب ویروب ایدر چونکه بالچق چوق اولدی فیللر
بیله طینور چونکه دلبر زیاده زیبا اوله زاهدلر ایله اشفته
اولور این بکفتم بونی ایتدم وبوسه بروی یکدیکر دادیم
ووداع کردیم وبر بریمزك یوزنه بوسه ویردك ووداع ایلدك
مثنوی بوسه دادن بروی دوست چه سود
محبوبك یوزنه بوسه ویرمك یعنی اوپمك نه فائده ایدر
بلکه نیجه زمان بیله اولمق کرك تاکه فائده حاصل اوله
هم در آن لحظه کردنش پدرود هم اول لحظه ده آنی وداع ایدر
سیب کویی وداع یاران کرد دیرسن تفاح باغ دوستلرنی وداع ایلدی
روی ازین نیمه سرخ نیمی زمرد یوزی بو جانبدن سرخ
واول جانبدن زرد یعنی یوزینك نصفی قزل ونصفی

صاری اولمشدر کویا اول باشدن باشه قزل ایدی اما
یارانك فراقندن نصفی صاری اولدی حضرت شیخ
بونده مبالغه ایدر یعنی فراق برحالتدر که زی روحدن
غیری نباتاته بلکه جماداته بیله تاثیر ایدر دیمشلردر نتکم
کندونك دیواننده وسایر شعرانك دیوانلرنده حددن
زیاده واقع اولمشدر شعر عربی ان لم امت یوم الوداع تاسفا
اکر بن وداع کونی تحسردن اولمیم لا تحسبونی فی المودة منصفا
سز بنی محبتده انصافلو صانمکوز حکایت
خرقه پوشی یعنی بر درویش در کاروان حجاز همراه ما بود
حجاز کاروانده بزه یولداش ایدی یکی از امراء عرب عرب
بکلرندن بری اورا صد دینار بخشیده بود اول خرقه
پوشه یوز دینار بغشلمش ایدی تا نفقه عیال کند تاکه
عیالنه نفقه ایلیه دیو ناکاه دزدان خفاجه ناکاه خفاجه
قبیله سنك حرامیلری بر کاروان زدند کاروانی اوردیلر
یعنی غارت ایلدیلر و پاك ببردند واول قافله ده اولاندن
نه وار ایسه الدیلر بازرکانان کریه وزاری کردن کرفتند
بازرکانلر ماللرندن کریه وزاری اتمکه باشلدیلر و فریاد
بی فائده خواندن وفائده سز فریاد اوقومغه یعنی فریاد
اقومغه یعنی فریاد اتمکه باشلدیلر بیت

حکایت درویش

کر تضرع

کر تضرع کنی وکر فریاد اکر تضرع واکر فریاد ایده سن
دزد زر باز نخواهد داد حرامیلر الدوغی التونی صکره
کیرو ویره جك دکل مکر آن درویش خرقه پوش مکر
اول خرقه پوش درویش که بر قرار خود مانده بود که کندو
قراری اوزره قالمش ایدی و تغیری درو نیامده واکا بر تغیر
کلمش ایدی یعنی بیحضور اولوب کریه وزاری ایتمدی
کفتم حضرت شیخ ایدر اول درویشك بو حالنی کوروب
اکا ایتدم مکر آن معلومکه ترا نبردند مکر سنك اول یوز
دیناری حرامیلر المدیلر که بیحضور دکل سن کفت اول
درویش ایتدی بلی بردند بلی آلدیلر ولیکن مرا بآن معلوم
ولیکن بنم اول معلومله چندان الفت نبودی اولقدر انس
ومحبتم یوق ایدی که مفارقه آن خسته دل باشم که انك
مفارقتیله خسته دل ویریشان خاطر اولم بیت
نباید بستن اندر چیز وکس دل برشیئه وبر کمسیه کوکل
باغلمق کرکمز که دل برداشتن کاریست مشکل
زیرا صکره کوکل قالدرمق یعنی فراغت ایلمك بر مشکل
ایشدر کفتم حضرت شیخ ایدر بن اول کمسیه ایتدم
موافق حال منست بنم حالمه موافقدر آنچه تو کفتی
اول نسنه که سن ایتدك که مرا در عهد جوانی بکا

جوانلق زماننده باجوانی اتفاق مخالطت بود برجوان
ایله مخالطت اتفاق اولدی یعنی انکله اختلاط ایلدم
وصدق مودت تا بمثابتی که قبلهٔ چشمم جمال او بودی
ومحبت صدقی برمرتبه ایدی که چشمک قبله سی انک
جمالی ایدی یعنی چشمک نوری انک جمالندن غیریه
نظر اتمز ایدی وسود سرمایهٔ عمرم وصال او وعمرم سرمایه
سنک سودی انک وصالی ایدی

قطعه

مکر ملائکه بر آسمان وکرنه بشر مکر آسمان اوزره ملائکه
اولا حسنده انک نظیری بوغسه بحسن صورت او در زمین نخواهد بود
انک حسن صورتی ایله یعنی انک کبی خوب صورت ایله بر
یرده اولاجق دکلدر بدوستی که حرامست بعد از و صحبت
بر دوست حقیچون که اندن صکره صحبت حرامدر
یعنی انک وفاتندن صکره بر محبوبه دخی تعشق ایدوب
انک ایله مصاحبت ایلمک حرامدر که هیچ نطفه چو او آدمی نخواهد بود
که هیچ نطفه انجلین آدمی اولاجق دکلدر ناکاه پای وجودش
ناکاه وجودی ایاغی بکل اجل فرو رفت اجل بالچغنه باتدی
یعنی وفات ایتدی دود فراق از دودمانش برآمد وفراق
توتنی انک قبیله سندن یقاروکلدی یعنی انک وفاتندن
ماتم زده اولوب ناله وفغان ایلدی روزها بر سر خاکش

مجاورت

مجاورت کردم نیجه کونلر انک قبرنک باشی اوزره یعنی
باشی اوجنده مجاور اولدم واز جملهٔ بیتها که در فراق او
کفتم واول بیتلرک جمله سندن که انک فراقنده ایتدم
یکی این بود بر بیتی بو ایدی کاش کان روز که در پای تو شد خار اجل
کاشکه اول کون که سنک ایاغکه کتدی یعنی باتدی اجل دکنی
یعنی وفات ایلدک دست کیتی بزدی تیغ هلاکم بر سر
جهانک الی باشم اوزره هلاک تیغی اوردی یعنی اول کون
بندخی هلاک اولیدم تا درین روز جهانی بی تو ندیدی چشمم
تا که بو کونده سن سز جهانی کورمییدم
این منم بر سر خاک تو که خاکم بر سر بو بنم سنک قبرک باشی
اوزره که خاک بنم باشم اوزره یعنی ای بنم محبوبم سنک
فراقکدن بو حاله کرفتار اولمشم بعد از مفارقت او
عزم کردم آندن مفارقتدن صکره عزم ایلدم ونیت
جزم ونیت بغلدم که بقیهٔ زندکانی بکوشهٔ بنشینم
وبقیهٔ عمرمی بر کوشه ده اوتورم

قطعه

آنکه قرارش نکرفتی وخواب اول محبوب که قرار وخواب
طوتمز ایدی یعنی اول محبوب که قرار اتمز واویومز ایدی
تا کل ونسرین نفشاندی نخست مادامکه اول فراشی
اوزره کل ونسرین صاچمییدی بو مرتبه ده نازک ایدی

کردش کیتی کل رویش بریخت جهانك دونشی اول محبوبك
یوزی کولنی دوکدی یعنی صولدی دی که اول حسن کتدی
خاربان بر سر کورش برست دکن فدانلری شمدی انك
قبری اوزره بتدی بیت سود دریانیك بودی کر نبودی بیم موج
دریانك سودی ایوایدی اکر موج خوفی اولمییدی
صحبت کل خوش بودی کر نیستی تشویش خار کلك صحبتی ومقارنتی
ایوایدی اکر خار تشویشی اولمییدی دوش چون طاوس می نازیدم اندر باغ وصل
دون کیجه وصال باغنده طاوس کبی تفاخر وجلوه ایدر
ایدم یعنی انك وصالی سببیله بشاشت وسرورده ایدم
دیکر امروز از فراق یار می پیچم چو مار بو برسی کون یعنی
برکون یارك فراقندن یلان کبی قوریلورم یعنی تمام اضطراب
وانقیاد ده یم حکایت یکی را از ملوك
عرب عرب پادشاهلرندن برینه حدیث لیلی ومجنون
بکفتند لیلی ایله مجنونك سوزنی ایتدیلر وشورش
حال او وانك حالنك پریشانلغی وجنونی بیان کردند
بیان ایلدیلر باکمال وفضل وبلاغت که فضل وبلاغت
کمالیله یعنی بو قدر فضل وبلاغتی وار ایکن سر در بیا
بان نهاده است حیوانلر کبی بیابانه باش قومشدر
یعنی بیابانده اولور دیدیلر وزمام اختیار از دست داده

حکایت ملك

واختیار

واختیار یولارنی الندن ویرمشدر که هیچ برنسنه یه
مقید دکلدر بفرمودش تا حاضر آوردند عرب پادشاهی
بیوردیکه مجنونی حاضر کتوردیلر وملامت کردن کرفت
وپادشاه مجنونی ملامت اتمکه شروع ایلدی بویله دیوکه
در شرف انسان که جمله دن عزیز اولان وشریف اولان
انسانده چه خلل دیدی نه خلل ونه نقصان کوردك خوی
حیوانات کرفتی حیوانلق خوینی طوتدك وترك عیش آدمی
کردی ودخی آدمینك عیشنی ترك ایلدك مجنون بنالید
وکفت مجنون چونکه پادشاهدن بو سوزی اشتدی
ایکلدی ایتدی بیت وَرَبُّ صَدِیقٍ لَامَنِی فِی وِدَادِهَا
چوق دوست بنی ملامت ایلدی اول لیلینك محبتنده
الم یرها یوما فیوضح لی عذری اول دوست برکون اول لیلی
کوردیمی که بنم عذرمی ایضاح وروشن ایلیه بیت
یارب سببی ساز که یارم بسلامت باز آید برهاندم از جنك ملامت
قطعه کاش کانان که عیب من جستند اول کمسه لرکه بنم
عیبم استدیلر یعنی سنك عشقکده بنی تعییب ایلدیلر
رویت ای دلستان بدیدندی ای دلستان سنك یوزکی
کوره لر ایدی تا بجای ترنج در نظرت تا ترنج یرینه سکا نکاه
اتمکده بی خبر دستها بریدندی بی خبر اللرنی قطع ایده

ایده‌لر ایدی تا حقیقت معنی تا معنینک حقیقتی یعنی
محبوبه‌نک حسنی بر صدق دعوی یعنی عشقمک صدقی اوزره
گواهی دادی طانقلق وریدی و گفتمی اول حالده بندخی
دیر ایدم قوله تعالی فَذَٰلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَّنِي فِيهِ یعنی بو شول
کمسه‌در که سز بنی ملامت ایتدیکز انک ایچون یعنی انک
عشقندن زیرا مصرک خاتونلری که یوسفک عشقندن
زلیخایه طعن اتمشلر ایدی یوسف علیه السلامی انلره کوسترمک
ایله انلری خجل ایدوب ملامتلرنده خلاص بولدی ایدی
مجنون دخی اول سمته سلوک ایدوب طعن ایدن پادشاهک
ملامتندن خلاص بولمقدن اوتری بو آیهٔ کریمهٔ اقتباس
ایلدی کویا اول پادشاهه خطاب ایدوب ایتدی سن انی
کوریدک بنی ملامت ایتمز ایدک ملک را در دل آمد پادشاهک
کوکلنه کلدیکه که جمال لیلی را مطالعه کند که لیلینک جمالنه
مطالعه ایلیه تا بیند که چه صورتست تا کوره که نه صورتدر
و نه وجهله خوبدر که موجب چندین فتنه است که بو قدر
فتنه سببدر بفرمود طلب کردن پادشاه بنده‌لرینه طلب
ایلمک بیوردی در احیای عرب بگردیدند اول کمسه‌لر
عرب قبیله‌لرنده طولندیلر یعنی قبیله‌سنده انی جست
وجو ایلدیلر و بدست آوردند و انی اله کتوردیلر

وپیش

و پیش ملک در صحن سراچه بداشتند و لیلی پادشاهک
اوکنده اول سرایجغک اورتاسنده طوتدیلر پادشاه
انک نیجه کمسه ایدوکن کوره ملک در هیئات او نظر کرد
پادشاه انک اندام و شکلنه نظر ایلدی شخصی دید سیاه فام
لیلی قره یغز کمسه کوردی و ضعیف اندام و لاغر کمسه
کوردی نظرش حقیر آمد لیلی پادشاهک نظرینه حقیر
کلدی یعنی بکنمدی بحکم آنکه اول سببله که کمترین خدام
حرم او اول پادشاهک حرمنده اولان خدمتکارلرک
یعنی جاریه‌لرک ادناسی بجمال از و بیشتر بود جمالده اندن
زیاده ایدی و زینت بیش بود و زینتده اندن ایلرو ایدی
مجنون بفراست دریافت مجنون پادشاهک لیلیه حقارت
ایله نظر اتدوکن فراست ایله اکلدی و گفت دخی ایتدی ای
ملک ای پادشاه از دریچه چشم مجنون مجنونک کوزی
پنجره‌سندن بجمال لیلی بایستی کردن لیلینک جمالنه
نظر ایلمک کرک ایدک تا سر مشاهدهٔ او تا انک مشاهده
سی سرنی و جمالنک حقیقتی بر تو تجلی کند سنک اوزریکه
تجلی ایلیه ظاهر اولدی مثنوی تر بر درد من رحمت نیاید
بنم دردم اوزره سکا مرحمت کلمز رفیق من یکی هم درد باید
بنم رفیقم بنجلین بر دردلو کرک که با او قصه میگویم شب و روز

که شب و روز اکا کند و قصه می دیم دو هیزم را بهم خوشتر بود سوز
زیرا ایکی اودونك بری بری ایله یانمسی خوشدر شعر
ما مر من ذکر الحمی بمستمع شول نسنه که حبیبك منزلتنك
یعنی حبیبك اوصافنك حسننك ذکرندن بنم سمعمه
مرور ایلدی یعنی استماع ایلدم و حسنده نیجه ایدوکن معلوم ایلدم
لو سمعت ورق الحمی صاحت معی حمانك کل رنکلو کو
کرچنلری کر اول اوصافی استماع ایدیدی ذوی العقولدن
دکل ایکن انلر دخی شوقلرندن بنمله صیحه و فغان ایدرلر ایدی
یا معشر الخلان قولوا للمعافی ای دوستلر بولوکی سز دیکز
حالا عشقدن بیخبر اولا عافیتلنمشه یعنی عافیت و حضوری اولان کمسیه
ما انت تدری ما بقلب الموجع اکلر دکل سز دردلو و مجروح
قلبمده اولان سوز و حرارتی [illegible] تن درستانرا نباشد درد ریش
تندرستلره یاره دردی اولمز یعنی مجروح اولمینلره جراحت المی اولمز
جز بهم دردی نکویم درد خویش اویله بن کندو دردیمی
بر مرهم دردن غیریه دیمزم زیرا فائده سی یوق بلکه مسخره ایدر
کفتن از زنبور بی حاصل بود زنبوردن سویلمك
یعنی زنبورك نیشندن حکایت ایلمك فائده سی یوقدر
تا یکی در عمر خود ناخورده نیش بر کمسه کندو عمرنده نیشر
یمشدر یعنی انی اری صوقمشدر تا ترا حالی نباشد همچو ما

مادامکه

مادامکه سکا بنجلین بر حال اولمیه بنجلین عاشق اولمیه
سن والم عشقی چکمیه سن حال من باشد ترا افسانه پیش
بنم حالم سنك قتکده افسانه اولور نه تصدیق ایدرسن و نه
متألم اولورسن بلکه بنم بو سوزمی بر قصه فرض ایدرسن
سوز من با دیکری نسبت مکن بنم سوز و عشقمی بر غیره
نسبت و تشبیه ایلمه او نمك بر دست و من بر عضو ریش
زیرا اول کمسه ال اوزره طوز طوتر و بن مجروح عضو اوزره
طوترم یعنی سائر عاشقلرك عشقی بنم عشقمه نسبت ال
اوزره اولان طوز ایله مجروح عضو اوزره اولان طوز کبی
درکه ال آندن الم چکمز اما مجروح زیاده الم چکر
حکایت قاضی همدان را حکایت کنند
همدان شهرینك قاضیسنی حکایت ایدرلر با نعل بند
پسری سرخوش بود بر نعلبند اوغلی ایله باشی خوش ایدی
یعنی اکا محبت اتمش ایدی و نعل دلش در آتش وانك
کوکلی نعلی اول پسرك عشقی اتشنده ایدی یعنی انك قلبنه اول
پسرك عشقندن تمام حرارت کلمش ایدی روزکاری
بر روزکار یعنی چوق زمان در طلبش متلهف و پویان
بود قاضی اول پسرك طلبنده تحسر ایدجی و یلجی ایدی
و مترصد و جویان و اول کوزدجی و طلب ایدجی ایدی

حکایت قاضی

ویرحسب واقعه کویان دخی واقعه حسبی اوزره دیمکدر
یعنی کندو حسب حالی بویله سویلیمکدر دیمکدر وبیتی
درچشم من امدان سهی سرو بلند بمزچشمه کلدی
اول پسر و سهی یعنی اوقد یلند محبوبی کوردم
برو بود دلم زدست درپای افکند کوکلی المدن قالدی وایاغم
براقدی یعنی دیلی المدی وحقیر ایتدی این دیدهٔ شوخ می کشد دل بکند
بوکستاخ کوز کوکلی کمند ایله چکر خواهی که بکس دل ندهی دیده مبند
استر ایسه که کسیه کوکل ویرمیه سن کوزکی یغله یعنی محبوبه
نظر ایتمه بیت ازیاد تو غافل نتوان کرد بهیچم
سنی اکمکدن هیچ زمان ایله بنی غافل ایلمك ممکن دکلدر یعنی
سنی یاد ایلمکدن هیچ زمان بکا مانع اولمز سرکوفته مارم نتوانم که بپیچم
باشی دوکلمش ایلانم قادر دکلم که قورتیلم یعنی سنك عشقکله
برحالته ایرمشم که کندومی ضبط ایتمکه ومصالحم تدارکنه
قدرتم دخی قالمامشدر شنیده که در ره کذری اشتذمکه
بربولده کیپیش قاضی یازامد اول پسرکه قاضینك اوکنه
کلدی وبرخی ازین معامله بو معامله دن یعنی بوقاضی نك
اکا اولدن محتدن برمقدار بکوشش رسید بو اول پسرك
قولدغنه ایرشمش دیمکدر وزاید الوصف رنجیده وحددن زیاده
انجمنمش دیمکدر دشنام بی تحاشی داد اول پسر قاضیه لحتراز

سز

سوکدی وسقط کفت ونامعقول سوز سویلدی
وسنك یرداشت وطاش قالدردی یعنی طاشه چاپندی
قاضی اوره وهیچ ازبی حرمتی فرونکذاشت وحرمتسزلکدن
هیچ اشغه قومدی یعنی المدن کلون اهانتی ترك اتمدی
قاضی یاکی ازعلماء معتبر که همعنان اوبود قاضی معتبر
عالمردن برینه کانك ایله همعنان ایدی یعنی انکله رکاب
برر کاب مصاحبت ایدوپ کیدردی کفت ایتدی بیت
ان شاهدی وچشم کرفتن بیش اول محبوبك محبوبلغی وانك
خشم طوتمه سن یعنی دخی عاشقنه غضبناک کورکه لطافتدن
وآن عقده برابروی ترش شیرینش وانك شیرین ولطیف
ابروسی اوزره اکشی بوروشغی کورکه نیجه حلاوتی وار بو معنی
دخی جائزدر انك ترش ابروسی اوزره اول شیرین عقده
کوروده دریاده عرب کویند وعرب شهرلرنده ایدرلر
ضرب الحبیب زبیب محبوبك کندو عاشقنه ضربی قورتی
اوزمدر یعنی اویله لذیذدر بیت ازدست تو مشرب بردهد نخوردن
سنلکدن دهاوزره مشرب بمعنی اورمق خوشتر که دکر دیکی نان خوردن
غیر یدر الندن نان یمکدن اول خوشکدر همانا که بکزرکه
ازوقاحت او انك قلت حیاسندن بوی سماحت
می آید سخاوت رایحه سی کلور یعنی ملاویم دیره بکزر

پادشاهان سخن بصلابت کویند پادشاهلر سوزی
شدت ایله سویلرلر یعنی دلبر دخی پادشاهلر کبیدر
ویا شد که در نهان صلح جویند واولور که نهانده صلح
استرلر اویلیه احتمالدر که بو پسر دخی بویله ملایم اولا بیت
انکور نو اورده ترش طعم بود یکی کتورلمش اوزومك یعنی
تازه اوزیمك ایرشمش اوزومك لذتی اکشی اولور
روزی دو سه صبر کن که شیرین بود بر ایکی اوچ کون یعنی
بر قاچ کون صبر ایله که شرین اولور بو پسرك بر زمان کچمك
ایله قولاغی اوکرنور اندن صکره صید اتمك اسان اولور
این بکفت قاضی همعنان اولان عالمه بونی ایتدی
وبمسند قضا باز آمد وقاضی محکمه سنه کروکلدی وتنی چند
از عدول مزکی که ملازم او بودند تزکیه ایدیجی عادیللردن
برنیچه کمسنه که اول قاضینك مجلسنده کلوب کیدر
ومصاحبت ایدرلر ایدی زمین خدمت ببوسیدند
قاضینك اوکنده خدمت یرنی اوپدیلر بویله که وکفتند
دخی ایتدیلر باجازت سخن داریم در خدمت بکوییم بر سوز
طوترز یعنی بر سوزیمز واردر که اجازت ایله خدمتکده
سویلیه لم اکرچه ترك ادبست اکرچه بویله اتمك ادب ترك
ایلمکدر یعنی ادبسزلکدر وبزرکان کفته اند واولولر

اولولر ایتمشلردر نه در هر سخن بحث کردن رواست هر سوزده
بحث ونزاع ایلمك روا دکلدر خطا بر بزرکان کرفتن خطاست
اولولر اوزره یعنی انلره خطا اسناد اتمك خطادر اما بحکم
آنکه اما اول سببیله که سوابق انعام خداوندی خداونده
منسوب اولان انعامك سوابقی که ملازم روزکان بند
کانست که بنده لرك روزکارنه ملازمدر یعنی خداوندك
بو قدر زماندن بری انعامنی کورمشلردر مصلحتی که بینند
بر مصلحتی که کوره لر واعلام نکنند وانی اعلام اتمیه لر نوعی
از خیانت باشد خیانتدن بر نوع اولور اویلیه بنده لریکه
لازمسنی خیره دلالت ایلمك طریق صواب آنست که
طریق معقول اولدر که پیرامن طمع نکردی طمعك اطرافنه
طولانمیه سن وفرش ولع در نوردی وحرص فرشنی
دوره سن یعنی بوندن فراغت ایده سن که منصب قضا
زیرا منصب قضا پایکاه منیع است بلند ولطیف مرتبه در
تا بکناه شنیعش ملوث نکردانی تا که انی بر شنیع وقبیح
کناه ایله ملوث وناپاك ایلمه حریف اینست که دیدی محبت
ایتدکك کمسنه بودر که کوردکك هرکز انك وفاسی میسر
دکلدر وحدیث این که شنیدی وانك سوزی بودر که
اشتدك که نقدر نامعقول سوز سویلدی دست بکش

الچك يعنى سوم مثنوى يكى كرده بى ادب روى بسى
برگسه كه چوق يوزسزلك ايلمش اولا چه غم دار دازاب روئے كسى
اول كسه برگسنك يوزى صويندن يعنى انى رسواى
ايلمكدن نه غم طوتر بسانام نيكوى پنجاه سال
الچى يادده حاصل اولمش چوق ايوادئے كريك نام زشتش كند پايمال
برقيچ نام انى پايمال وضايع ايله قاضى را قاضى به نصيحت يارك
يك دل صادق ومتفق دوستلرك نصيحتى پسند آمد
مقبول كلدى وبرحسن راى وحفظ وفاى ايشان افرين
كرد وانلر كندو حقنده اولدن حسن راى وفاى حفظى
دوستلغى اوزره تحسين ايتدئے وكفت دخى انلره ايتدئے نظر
عزيزان در مصلحت حال من عزيزلرك نظرى بنم حالمك
مصلحتنده عين صوابيمدر صوابك عينى در يعنى صواب
اولمقدن اصلا شك يوقدر ومسئلهٔ بى جواب وخوابسز
مسئله در يعنى تمام مقبول ومعقولدر وليكن امابوقدر وار كه
وَلَوْاَنَّ جَنًّا بِالْمَلَامِ يَزُوْلُ اكر تحقيق
محبت ملامت ايله زائل اولئے لَسَمِعْتُ اَوْمَا يُعْتَرٰى بِعَذُوْلُ
البته بن قبول ايدرم مرشول كذبى كه ملامت ايدبجى انى
افترا ايله يعنى ملامت ايله عشق ضايع اولماز بيت
ملامت كن مرا چندانكه خواهى ملامت ايلبنى اولقدر كه

استرسن

استرسن يعنى هركز تاثيرى يوقدر كه نتوان شستن از زنكى سياهے
زيرا زنكيدن سياه لغى يومق واندن اول حالتى كيدرمك
ممكن دكلدر اين بكفت قاضى بوئى ايتدئے وكسانرا وكندو
كسه لرئے بتفحص حال او اول پسرك حالنى تجسس ايتمكه
برانيكخت قوبريے يعنى كوندردئے ونعمت بى كران برخت اول
پسرك وصولنه وافر نعمت دوكدى يعنى چوق سيم وزر
خرج ايلدئے وكفته اند دخى ديمشلر دركه هركه راز دردل نكاه دارد
وست هريكم تازوسنده زرى وارد در زوردر بازوست
بازوسنده قوتى وارد ديعنى التونله جميع مراد نه يرشمك
ممكندر واولور وانكه بردينار دست رسى ندارد اول
كسه ذوكلى عالمده كسه طوتمز يعنى مراد نك حصولنه
كسه كامعين اولمز بيت هركه زردبد سرفرواورد
هركه كه التون كوردئے باش اكدى يعنى التونه ميل ايدوب
جميع امورنه اطاعت ايتدئے بونده ايهام لطيف وارد در
ورترازوى آهنين دوشست اكر دمورترازويه ده زر
كرد كده سرفرو ايدر بيت برمجرب نسخه بولدم اسم انك سيكم زر
كيمه كه خرج ايده سن قدح بوكريغرن ازر فى الجمله شبى
خلوتى ميسر شد محصل كلام بريكجه محبويله برخلوت
ميسر اولدئے وهم درآن شب شحنه راخبر شد وهم اول

یکجه شخنه یه خبر اولدی که قاضی همه شب شراب درسر قاضی
دوکلی کیجه یاشنده شراب یعنی سرخوش وشاهد دربر
محبوب سینه سنده ازشعم نخفتی لنعمدن اویومدی وترنم
کفتی وترنم ایلرایدی [illegible] امشب مکر بوقت نیخواندین خروس
بوکیجه مکر وقتی ایله بوخروس اومدی عشاق بسن کرده هنوز از کنار بوس
زیرا عشاق هنوز کنار بوسه دن چوق ایلمشدر یعنی
مراد بخه کنار بوسه دن متمتع اول ممش ایدی صاقو
یکده چشم فتنه بخفته است زنهار بر دمکم محبوبك فتنه کوزی اویو مشکن
بیدار باش تا نرود عمر بر فسوس بیدار اولی تاکه عمر عزیز بیهوده یره کتمیه
تانشنوی زمسجد دینه بانك صبح مادامکه حمام مقدمی صباح پازیلدی اذانی اشیتمیه سن
یاازدرسی اتابك غریو کوس یاخود پادشاه قورقوسندن کوس صدالرین ایشیتمیه سن
لب برلب چوچشم خروس ایلدی بود تاچشم فتنه کی قاپاب اوزره بیلاکدر
برداشتن بکفتن بیهوده خروس خروسك بیهوده اوتمه سیله
قالدرمق یعنی خروس اوتدیو محبوبك شکر کبی لذیذ قهری
لبی بوسن وکندوسنی دراغوش ایلمکدن فراغت ایلمك ابلهلکدر
رخسار یار درخم کیسوی نابدار محبوبك رخساری نابدار کیسوسنك خمنده
چون کوی عاج درخم چوکان ابنوس ابنوسدن دوزلمش طوپ
کبی ایکن قاضی درین حالت قاضی بوحالتده ایدیکه کریکی
ازمتعلقات درامد قاضینك متعلقلرندن برسی یعنی وکلدی

وکفت

وکفت دخی ایتدی چه نشینی خیز نه اوتور رسن طوریقاردو
تاپایلی دارکی بکریز مادامکه ایوق طوترسن یعنی مشیه قدرتك
وطاقتك وارایکن بورادن قاچ که حاسدان برتو بردی
کرفته اند که حسود لرسنك اوزریکه بردی طوتمشلردر
یلکی حق کفته اند بلکه اول حسود لر برحق دیمشلردر یعنی
واقع نه ایسه انی سویلمشلردر تامکر این اتش فتنه که
هنوز اندکست تامکر بوفتنه اتشی که هنوز اندر یاب تدبیر
فرونشانیم انی برتدبیر صویی ایله سویندره لوم یعنی انك
دفعنه برتدارك ایده لوم مبادا که فردا چون بالا کیرد
اولیه که چون یارن یوکسك طوته یعنی بلند وزیاده اولد
عالمی فراکیرد بتون عالمی احاطه ایدر قاضی تبسم برو
نکه کرد وکفت قاضی تبسم ایله اول کمسیه نظر ایلدی وایتدی
فتنه پنجه درصید برده ضیغم را پنجه سنی صیده
ایلتمش شکارك المش ارسلانه چه تفاوت کند که سك لاید
نه تفاوت ایدر ونه ضرر ویرر کلب اوره یعنی کلبك اوره
سندن اکا ضرر وزیان ایرشمز روی در روی دوست کن بکذار
یوزکی محبوبك یوزنه ایله ذوقکدن اول تاعدو پشت دست می خاید
اندن صکره قوه شمن اضطرابندن الینك ارقه سن چینیه
ملك راهم دران شب پادشاه اول کیجه ده اکاهی دادند

اکاهلق ویردیلر یعنی بو حالدن خبردار ایلدیلر بویله دیوکه
در ملك تو چنین منکری که سنك مملکتنده بو نجلین بر نامشروع
حادث شده است ظاهر اولمشدر چه فرمایی نه بیورورسن
کفت پادشاه ایتدی من او را بن اول قاضی از جملهٔ
فضلاء عصر زمانه قاضیلرینك جمله سندن فاضل
میدانم بیلورم و یکانهٔ دهر می شمارم و دهرك فریدی
صیارم باشد که معاندان اولا که یعنی یحتملدر که معاندلر
در حق او بغرض کرده باشد انك حقنده غرض ایله بو
نجلین نامعقول سوزه شروع اتمش اولهلر این سخن در سمع
قبول من نیاید بو سوزینم قبول سمعمه کلمز قبول اتمزم مکر
انکه که معاینه کردد مکر اول وقت قبول سمعمه کلور که معاینه
واشکاره اولا و حکما کفته اند زیرا عاقللر ایتمشلردر بیت
بتندی سبك دست بردن بتیغ اولکی غضب ایله تیز و فوری
ال قلیجه اتمك یعنی بر کمسهٔ قتل اتمك بدندان کزد پشت دست از دریغ
اویله ایدن کمسه دشی ایله دریغ النك ارقه سن اصرر یعنی
حیف لنور و پشیمان اولوب النك ارقه سن اصرر اویلیه
هر ایشده تأنی ایله کرك شنیدم که سحرکاهی اشتدم که
سحر وقتی ملك پادشاه با تنی چند از خاصان خاصلرندن
بر نیجه کمسه ایله ببالین قاضی فرا امد قاضینك یصدوغنه

یعنی

یعنی باشی اوجنه کلدی شمع را دید ایستاده شمعی حالی اوزره
طورمش کوردی و شاهدی نشسته و محبوبی اوتورمش
کوردی و می ریخته و قدح شکسته و شراب دوکلمش و قدح
صنمش کوردی و قاضی در خواب مستی و قاضی مستلك
اویقوسنده و بی خبر از ملك هستی وارلق ملکندن
خبرسز ملك به لطفش بیدار کرد پادشاه انی لطفله خوابدن
بیدار ایلدی و کفت دخی ایتدی برخیز که افتاب برامد قالق که
افتاب طلوع ایلدی قاضی دریافت که حال چیست
قاضی اکلدی حال ندر کفت دخی ایتدی از کدام
جانب برامد نه جانبدن طلوع ایلدی کفت پادشاه ایتدی
از جانب مشرق اولکی کبی ینه مشرقدن طلوع ایلدی کفت
قاضی چونکه پادشاهدن بو سوزی اشتدی ایتدی الحمد لله که
هنوز در توبه بازست الحمد لله که هنوز توبه قپوسی
مفتوحدر بحکم این حدیث بو حدیث شریف حکمیله
لا یغلق باب التوبة علی العباد که توبه قپوسی قپانمز
قوللری اوزره حتی تطلع الشمس من مغربها کنش مغربدن
طلوع ایتمینجه یعنی غروب ایتدکی یردن استغفر الله
واتوب الیه ایتدوکم نامشروع فعلدن الله تعالی حضرتندن
عز اسمه مغفرت طلب ایدرم و توبه طلب ایدرم یعنی کناهدن

فراغت ایدوپ حق تعالی حضرتنه رجوع ایدرم قطعه

این دو چیزم برنگاه انیکخندد یوایکی نسنه بنی نگاهه قدر دیلرسهنی سبب اولدیغی

بخت نافرجام عقل ناتمام یرامز بختم وناتمام عقلم یومصراع

ثانی مصراع اولی مبیندر کر عقوبت سیکنی مستوجبم

اکر نگاهمدن اورتی سوء اخذه ایدرسک مستحقم ور بخشی عفوبهتر زانتقام

واکر لطفکله خطامی بغشلیه سن یکر کدر انتقام ایلمکدن

ملک کفت پادشاه اینتکی توبه درین حالت یوحالده توبه

اتمك کربرهلاك خوداطلاعی یافتی که کندوهلاکك اوزره

اطلاع بولدك یعنی هلاکه مطلع اولدك سودی نکندبرفائده

ویرمز اصلا فائده یوقدر قوله تعالی فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ

إِيمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا بزم عذابمزی کوردکدن وقتده کنور

دکلری ایمك انلره فائده ویرمدی زیرا اول ایمك یاسدر فرعون

علیه اللعنه نك حالت نزعده ایمانه کلدی کرمنك ایمانی کبیدر

قطعه چه سود ازه زوی انکه توبه کردن اوغور لقدت

اول وقت توبه ایلمکدن نه فائده یعنی اصلا فائده سی یوقدر

که نتوان کمند انداخت برکاخ که قصر اوزره کمند اتمغه قادر اولمیه سن

بلند از میوه کوتاه کن دست بلند قامت اولدن کمسیه

دی الیکی میوه دن قصر ایله که کوته خود ندارد دست برشاخ

زیرا قصیر القد اولدن کمسنه خود الینی شاخ اوزره طوتمز

یعنی

یعنی انك الی بوداغه ایرشمز اکا تنبیه اولدی زمد کلدر ترا با وجود

چنین منکری که ظاهر شده است سبیل خلاص صورت

نبندد یونجلین برنا مشروع وجودی ایله کسندن ظاهر

اولمشدر خلاص طریق صورت بغلمز یعنی سن خلاص

یولنی متصور دکلدر این بکفت پادشاه یونی دیکی و

مؤکلون عقوبت وعقوبت مؤکللری دروی اویختند

اکا یاپشدیلر که اوراون الوپ کیده لر کفت قاضی پادشاهه

اینتکی مراد رخدمت سلطان یك سخن باقیست سلطانك

حضورنده سویلمك نمز برسوزم باقیدر ملك پرسید که

آن چیست پادشاه قاضیه سؤال ایلدیکه اول سوزندر

کفت قاضی اینتکی قطعه باستین ملاولی که برمن افشانی

شول ملاول ایله که بنم اوزریمه سلکرسن یعنی یحضوز اولوب

بندن اعراض ایدرسن طمع مدار که از دامنت بدارم دست

امید طوتمه که سنك دامنکدن ال کیدرم یعنی بکا رنجیده

خاطر اولمق ایله بنی ترك ایدرسك ظن ایلمه که بن سنی ترك ایدوب

دامنکی المدن قویم اکر خلوص محالست این کنه که مراست

اکر بکا عقوبتدن محال ایسه بوکناهدن اورتی دوکلی یکادر

یعنی بنده صادر اولمشدر بدان کره که تودرکی امید وارکی هست

امّا اول کره که سن طوترسن انکله بکا عقوبتدن خلاص

اولمغه امید لنمك واردر یعنی امید می قطع اتمزم ملك كفت
پادشاه ایتدی این لطیفهٔ بدیع اوردی بو لطیفهٔ عجب كتوردك
واین نكتهٔ غریب كفتی وبو نكتهٔ غریب وخوب دیدك ولیكن
محال عقلست اما محال عقلدر وخلاف نقل دخی خلاف
نقلدر امروز ترا فضل وبلاغت بكون سنی فضل وبلاغت
از چنك عقوبت من برهاند بنم عقوبتم الندن قورتره
مصلحت آن بینم كه معقول انی كورورم كه ترا از قلعهٔ بزیر اندازم
كه سنی قلعه‌دن اشاغه اتم تا دیكران عبرت كیرند تا غیریلر
عبرت طوترلر وبو بخلین فعلدن احتراز ایده‌لر كفت
قاضی ایتدی ای خداوند جهان ای جهان پادشاهی پروردهٔ نعمت این
خاندانم بو خانه‌دانك نعمتنك بسلنمشیم ونه تنها در جهان
من این كنه كرده‌ام وبو كناهی جهانده یالكوز بن ایلمشم
دیكری را بینداز تا من عبرت كیرم بر غیری سنی آت تا بن
عبرت طوتم ملك را ازین سخن خنده آمد پادشاهه بو سوزدن
كولمك كلدی یعنی كولدی وبعفو از خطای او در كذشت
وعفو ایله انك خطاسی هوسندن كچدی ومتعندانرا كه
ایشارت بكشتن او كرده بودند وقاضینك مذلتنی طلب
ایدیجیلر كه قتل اتمك ایشارت ایلمش ایدی یعنی اولدرتمكه
سعی ایلمش ایدی كفت پادشاه انلره خطاب ایدوب ایتدی

ای كه حمال عیب خویشتند ای كمسه كه كندو عیبكزك
حمالی سز یعنی سزده دخی نیجه عیب واردر طعنه بر عیب دیكران نزند
غیریلرك عیبی اوزره یعنی عیبندن اوتری انلره طعنه اورمكوز

حكایت منظومه جوانی پاك بازو پاك رو بود

حكایت جوان

بر جوان وار ایدیكه پاك بازو وپاك رو ایدی یعنی شهوت پرست
دكل ایدی كه در پاكیزه رویی در كرو بود بر پاكیزه یوزلویه
رهنده ایدی یعنی بر زیبا دلبره عاشق اولمش ایدی بو وجهله
دخی معنی ممكندر بلكه اندن اولی در اول جوان بر پاكیزه روی
محبوبله كشتی ده ایدی بو تقدیرجه كروا اوقونمق كرك كاف عربی
ایله كشتی معناسنه در یا ماه رویی دكی بالفظی بو معنایی مؤیددر
چنین خواندم كه در دریای اعظم حكایتنده بویله اوقودمكه
اول جوانله محبوبی دریای محیطده بكردابی در افتادند باهم
ایكسی بیله بر كردابه دوشدیلر چو ملاح آمدش تا دست كیرد
چونكه ملاح كلدی تا كه اول جوانك النی طوته كه انی غرق اولمقدن خلاص ایده
مبادا كاندران حالت بمیرند اولمیه كه اول حالده اوله
همی كفت از میان موج تشویر اول جوان غرق اولمدن بی باك اولوب
موج اورمسندن وخجالتندن ایدر ایدی مرا بكذار ودست یار من كیر
بنی قوو بنم محبوبمك النی طوت درین كفتن جهان بروی بر آشفت
بو سوزده جهان انك اوزرنه مكدر ومشوش اولدی

یعنی غرق اولسی مقرر اولدی شدیدندش که جان میداد و میگفت

اندهٔ اولنلر اشتدیلر که اول جوان اول حالده جان ویرر و ایدی

حدیث عشق ازان بطال منیوش عشق حدیثی اول بطالدن

اشتمه و عشقنه اعتماد ایلمه که درسختی کند یارئ فراموش

که سخت لکده یعنی شدتلی بیلاو کلدکده دوستلغی فراموش ایلیه

اگر افسون اجل بخوانم از ایسه دهنم

جان ویرر کن لبنگ ذکری اولدمز سخنم چنین کردند یارن زندگانی

دوستلر نوبله دیرلر ایلدیلر زکار افتاده بشنو تا بدانی

ایش دوشمشدن یعنی حالات عشقدن خبردار اولدن کمسنه

ایشت عشق حالتی تا کرنجه ایدوکنی بلرسن حضرت شیخ کرچک

دیمشدر کار افتاده دیمکله مراد بوندنه حضرت شیخ کندوسی اولق دوشندکه

که سعدی راه رسم عشق بازی که سعدی عشق بازلق عادت و طریقتی

چنان داند که در بغداد تازی انجیلین بیلور که بغداده عربی

بیلور یعنی شهر سز بغداده عرب وارایدوکی عشق بازلغک

رسم و راهنی انجیلین بیلور دل دارامی که داری دل در و بند

برمحبوب که طوتوسن یعنی ایی کندوکه محبوب اتمش سن همان

کو کلکی اکا بغله دکر چشم ازهمه عالم فرو بند کرودوکلی

عالمده چشمکی اشاغه بغله یعنی اندهٔ غیری برفرده نظر ایلمه

اگر لیلی و مجنون زنده کشتی اگر لیلی ایله مجنون درئ اولیدی

حدیث

حدیث عشق ازین دفتر نوشتی عشق سوزنی بوددفترک

یا زردی یعنی بوکتابک اوکرنوردی وحاصل ایدرایدی

لیلی و مجنون اگری بود در دورانتو اینکه حیرانمن بودان یکی حیران تو

باب سادس ضعف بیانک

باطائفه دانشمندان بربولک دانشمندلر

ایله درجامع دمشق شام جامعنده که مراد جامع امیه در

بحثی همی کردم بحث ایدرایدم ناکاه جوانی ازدر درآمد ناکاه

برجوان جامع قپوسندن ایچرو کلدی وکفت دخی ایتدی درمیان

شمارا سزک اورتاکوزده کسی هست که زبان فارسی داند برکمسه

وارمیدرکه فارسی دیلنی بیلور ایشارت بمن کردند اول

دانشمندلر بکا ایشارت ایلدیلر یعنی اول کمسیه بنی کوسترد یلر

کفتم چه حاجتست حضرت شیخ ایدرین اول کمسیه ایتکم

نه حاجتدر یعنی فارسی بیلور کمسنه طلب اتمکدن مرادک

ندر کفت اول جوان ایتدی پیری صد و پنجاه ساله در حالت

نزعست یوز الی یاشلو برپیر حالت نزعده در و بزبان پارسی

چیزی همی کوید وفارسی دیلیله برشنه سویلر و معلوم ما

نمی شود بزه معلوم ممز دکلدر یعنی دلن بلمز اگر بکرم قدم رنجه

کنی اگر لطف و کرم ایله قدم رنجه قلورسک مزد یابی ثواب

بولورسن باشدکه وصیتی کند شایدکه بر وصیت ایلیه چون
ببالینش آمدم چون اول پیرك یصدوغنه کلدم این بکفت
بونی سویلدی قطعه دمی چند کفتم برآرم بکام
برقاچ نفس ایتدم که مراده کتوردم دریغا که بکرفت راه نفس
حیفا که نفس یولی طوتولدی دریغا که برخوان الوان عمر
حیفا که عمرك درلو درلو نعمتلرینه دمی چند خوردیم کفتند بس
برقاچ دم یدك یتر دیدی معنی این سخن را بعربی با شامیان کفتم
بو سوزك معنالرینی عربیله شام اهلنه دیدم تعجب کردند تعجب
ایلدیلر از عمر دراز عمر اوزونلغندن و تأسف بر حیات خویش
همی خورد و کند و حیاتی اوزرنه غم و غصه یر ایدی کفتمش
چه کونه درین حالت ایتدم نیجه سن بو حالتده کفت چکویم
ایتدی نه دیم قطعه ندیده که چه سختی همی رسد بکسی
کورمدکمی کمسیه سختلك ایرشدوکنی که از دهانش بدر میکنند دندانی
که انك اغزندن دیشلرنی طشره ایدرلر قیاس کن که چه حالت بود در آن ساعت
قیاس ایله که اول ساعتده نه حال اولور که از وجود عزیزش بدر رود جانی
که انك عزیز وجودندن جانی طشره کیدر کفتم تصور مرك
از خیال بدر کن ایتدم اولوم تصورنی فکردن طشره ایله
و وهم ربر طبیعت مستولی مکن و طبیعت اوزرنه وهمی
مستولی ایله که فیلسوفان کفته اند که یونان حکملری دیمشلر

مزاج

مزاج اکرچه مستقیم بود اکرچه مستقیم اولورسه اعتماد
بقا را نشاید بقایه اعتماد ایلمك اولماز یعنی دائما مستقیم
اولمسنی اعتماد ایلمه و مرض اکرچه هایل باشد و مرض اکرچه
هلاك ایدیجی ایسه ده دلالت کلی بر هلاك نکند کلی هلاکه
دلالت ایلمز اکر فرمایی طبیب را بخوانیم اکر بیوررسك طبیبی
اوقیالم تا معالجه کند تا کم علاج ایلیه باز کرد اول پیر کوزنی اچدی
بخندید و کفت کلدی و دیدی مثنوی خواجه در بند نقش ایوانست
خواجه ایوانك نقش بندنده یعنی سرایلرنی نقش ایدر
خانه از پای پست ویرانست خانه ایسه تملندن ویراندر
دست برهم زند طبیب ظریف ظریف طبیب النی بر برینه اورر
چون خرف بیند افتاده حریف چون دوشمش حریفی فرتوت کبی کورر
پیر مردی ز نزع می نالید بر پیر مرد حالت نزعده ناله ایلر
پیره زن صندلش همی مالید بر پیره عورت اول پیره صندلنی سورر
چون مخبط شد اعتدال مزاج چون مزاجك اعتدالی باطل اوله یعنی ادمك مزاجی بوزله
نه عزیمت اثر کند نه علاج انجلین مزاجه نه علاج اثر ایدر و نه مکر و حیله
حکایت پیری را حکایت کنند بر پیری حکایت
ایدرلر که دختری خواسته بود که اول پیر بر قز دیلمش ایدی یعنی
نامزاد اتمش ایدی و حجره بکل آراسته و حجره سنی کل ایله آراسته
ایلمش ایدی یعنی بزه مش ایدی و بخلوت با او نشسته و انکله

حکایت پیر

خلوتده اوتورمش ایدی ودیده ودل در وبسته وکوزنی وکوکلنی
اکا بغلمش ایدی وشبهای دراز نخفتی واوزون کیجه لرده اویومزدی
وبذلهای ولطیفهای کفتی بذل ولطیفه لر سویلردی باشد که موانست
پذیرد شاید که انس قبول ایده ووحشت نکیرد ووحشت
طوتمیه ازجمله شبی می کفت جمله دن بر کیجه دیر ایدی که بخت بلندت
یاری کرد که سنك یوجه بختك سکا یاریلق ایلدی وچشم
دولتت بیدار ودولتك کوزی اویاندی که بصحبت پیری افتادی
که بر پیرك صحبتنه دوشدك پخته وپرورده وجهان دیده
بشمش وپرورده وجهان سیر ایلمش کرم وسرد کشید اسی
وصوق چکمش نیك وبد ازموده ایو ویرامز صنامش که
که حق صحبت بداند که صحبت حقوقنی بیلور وشرط مودت
بجای آرد دخی محبت شرطنی یرینه کتورر مشفق ومهربان
شفقتلو ومحبتلو خوش طبع وشیرین زبان طبیعتی خوش
وطتلو دیللو بیت تا توانم دلت بدست آرم
مادامکه قادرم کوکلکی الهکتورم ور بیازاریم نیازارم
اکر بنی انجدرسك انجنمزم یعنی بکا جفا ایدرسك دخی تحمل ایدرم
ور چو طوطی شکر بود خورشت اکر طوطی کبی سنك
ییجکیك شکر اولورسه جان شیرین فدای پرورشت
جان شیرین سنك پرورشکه فدادر نه کرفتار آمدی بدست جوانی

برجوان

برجوان النه کرفتار اولمدك معجب خیره رای معجب وطنق
فکرلو تند روی یوزی یقیق هرزه کوی یاوه سویلجی سرتیز
وسبك پای سرت باشلو ویینی ایاقلو که هردم هوسی پزد
که هر وقت بر هوس اوره وهر لحظه یاری کیرد وهر لحظه
بر یار طوته وهر شب جایی خسبد وهر کیجه بر یرده اویویه
بیت وفاداری مدار از بلبلان چشم وفادارلق کوزنی
بلبللردن طوتمه که هردم بر کلی دیکر سرایند زیرا هردم بر غیر کل
اوزره اوتر اما طائفه پیران اما پیرلر طائفه سی بعقل آب
زندکانی کنند عقل وادب ایله دیرلمك ایدرلر نه بر مقتضای
جهل جوانی بکتلك جهلی اقتضاسی اوزره دکلدر بیت
زخود بهتری جوی وفرصت شمار کندکدن یکرکی استه وفرصت صای
که با چون خودی کم کنی روزکار که کندك کبی ایله روزکارکی کم
ایدرسن کفت اول پیر ایتدی چندانکه بدین نمط کفتم اول
قدر که بو اوسلوب اوزره سویلدم کمان بردم که دلش در
قید من آمد ظن ایتدم که کوکلی بنم قیدیمه کلدی یعنی بکا
رام اولدی اکلدم وصید من شد وبنم شکارم اولدی اکلدم
ناکاه نفس سرد از دل بر آورد ناکاه بر صوق نفس یورکدن
یوقرو کتوردی وکفت دخی ایتدی چندین سخن که کفتی
بو قدر سویلدکك سوزلر در ترازوی عقل من بنم عقلم

ترازو سنده وزن این یك سخن ندارد بو سوزك بری وزن
طوتمز یعنی سویلدكك سوزلر مقبول دكلدر كه یك روز دایه
خوبش شنیده ام كه بر كون بنم طایمدن اشتمشم كه كفته اند
كه دیمش ایدی زن جوانرا اكر تیر بر پهلو نشیند اكر تازه زنك
سینه سنده اوق اوتورسه به كه پیری نشیند پیر اوتورمقدن یكدر
قطعه زن كر بر مرد بی رضا برخیزد عورت كه ارك
سینه سندن رضاسز قالقه بس فتنه وجنك ازان سرای برخیزد
ایلیه اول اودن جنك و فتنه قالقر یعنی بر خوش كچنورلر
پیری كه زجای خویش نتواند خواست بر پیر كه كندو یرندن
قالقمغه قادر اولمیه الا بعصا كیش عصا برخیزد
الا انك عصاسی عصایله قالقر فی الجمله حاصل كلام امكان
موافقت نبود امكان موافقت اولمدی بمفارقت انجامید
مفارقت تمام اولدی چون مدت عدت بسر آمد چونكه عدت
زمانی باشه كلدی عقد نكاحش با جوانی بستند بر جوانه
عقد نكا ایلدیلر تند ترش روی و تهی دست و بد خوی غضبلوا
واشكی یوزلو والی بوش ویرامز خویلو جور و جفا می دید
جور و جفا می دید و رنج و عنا كشید دخی رنج و عنا چكدی
و شكر نعمت حق سبحانه و تعالی میكرد دخی الله تعالی نك
نعمتی شكرنی ایلر ایدی بویله دیو كه الحمد لله تعالی ازان عذاب

الیم

الیم برهیدم حمد اولسون الله تعالی یه كه اول عذاب الیمدن
قورتلدم و بدین نعمت رسیدم و بو نعمته ایرشدم بیت
با این همه جور تند خویی بو دوكلی جور و تند خوی ایله
نازت بكشم كه نازنینی سنك نازكی چكرم كه نازنین سك
قطعه با تو مرا سوختن اندر عذاب بكا سنكله جهنمده یانمق
به كه شدن با دیكری در بهشت یكدر غیر سیله جنتده اولمقدن
بوی پیاز از دهن خوب روی صوغن قوقسی كوزل یوزلنك اغزندن
نیكتر آید ز كل از دست زشت چركن الندن كلدن خوشتر كلور
حكایت مهمان پیری بودم در دیار بكر دیار
بكرده بر پیره قونق اولدم كه مال فراوان داشت كه وافر مال
طوتر ایدی و فرزندی خوب روی و كوزل یوزلو بر اوغلی وار ایدی
شبی حكایت كرد كه اول پیر بر كیجه بزه حكایت ایلدیكه كه مرا
در همه عمر خویش كه بنم دوكلی عمرمده بجز این یك فرزند
نبوده است بو بر اوغلدن غیری یوقدر ایدی درختی درین
وادی زیارتكاهست بو وادیده یعنی دیار بكرك اطرافندن
زیارتكاه بر اغاج وار ایدی كه مردمان بحاجت خواستن انجا
رود كه خلق حاجت دیلمكه اول اغاجه كیدر ایدی شبها
در زیر آن درخت بحق نالیده ام بر نیچه كیجه لر اول اغاجك
التنده الله تعالی یه ناله ایلدم یعنی چوق یلواردم

حكایت جناب شیخ

تمام این فرزند داده است تا بکار بواو غلامی ویردی
شنیدم که پسر بار رفیقان آهسته میگفت اشتد مکه
او غلامت کند و رفیق و یار نکری ایله اهسته سویلر ایدی
چه یوری که من آن درخت را بدانستی نه اولیدی که بن اول
اغاجی بلیدم که کجاست که قنده در تا دعا کردمی تا دعا ایده
ایدم که پدرم بمردی که پدرم اولیدی و مال برداشتی و مال
یوقه روطوتا ایدم یعنی کندم تصرف ایده ایدم خواجه شادی
کانکه پسرم عاقلست خواجه شاد در که شمدی پسرم عاقلدر
دیو و پسر طعنه زنان که پدرم فرتوتست و پسر طعنه اورر که
پدرم معتوه در دیو قطعه سالها بر تو بگذرد که گذار
نیچه یکا کمنک اوزریکه کچدی که کمک نکنی سوی تربه پدرت
اتمدک بابا کیک تربه سی جانبنه تو بجای پدر چه کردی خیر
سن بابا کیک یرنه نه خیر ایتدک یعنی روحنه نه خرج ایتدک
تا همک چشم دارکی از پسرت تا که همک او غلندن کوز طوتر
یعنی او غلندن براحسانه کوز طوتر حکایت
روزی بغرور جوانی برکون یکنک غروریله سخت رانده بودم
شدت ایله کتمش ایدم شبانکه پای حصاری خفته بودم اول
یکجه بر حصار دبنده یورغن اولوپ یاتمش ایدم پیر
مردی ضعیف برضعیف پیاده از پس کاروان همی آمد

حکایت جناب شیخ

کاروانک

کاروانک اردندن کلدی گفت اینکی چه خبسی کرنجاری
خفتن است نریاتور سن کریتجق یردکلدر گفتم بن اول پیره
ایتدم چون روم نیچه کیدم که نرپای رفتن است کریا غم
کید ریا غی دکلدر یعنی طاقتم قالمدی گفت اول پیر اینکی
نشنیده که گفته اند اشتمدکی که ایتمشلر در رفتن و نشستن
کمنک واو تورمق یعنی او تورمی او تورمی کمنک به که دویدن
و کشتن یکدرکه یکن کیدوپ دیه لنمکدن قطعه
ای که مشتاق منزلی مشتاب ای برمنزله مشتاق کمسا اوصه
پند من کاربند و صبر اموز بنم نصیحتمی کار بغلیر یعنی بنم سوزمی
اسب تازی دونک رود بشتاب عربی اورک صچرایرق کیدر
اشتر آهسته میرود شب روز دوه یکیه و کوندز اهسته
کیدر یعنی یه منزلنه ایرشور حکایت

حکایت جناب شیخ

جوانی بجست ولطیف وخندان وشیرین زبان در حلقهٔ
عشرت ما بود برجوان جست ولطیف دخی شیرین زبان
بزم عشرتمزه حلقه سنده اولدی که در دولتش هیچ کونه غم
نیامدی کانک کونکلنده هیچ برکونه غم کلمزایدی ولبش
ازخنده فراهم نشدی وطوداغی بری برسنده جمع اولمزدی
یعنی خنده چوق ایدرایدی روزی چند برامد برقاع کون
اولدی که اتفاق ملاقات نیفتاد که اتفاق ملاقات دشمدی

وبعد از مدتی دیدش برزمانده صکم انی کورده زن خواسته
عورت دیلمش ایدی وقرزندان شده واوغلی قزی اولمش ایدی
دیخ نشاطش بریده وانك نشاصی کوکی کسلمش وکل
هوسش پژمرده وانك هوسی کلی صولمش کفتم این چه
حالتست ایتدم بونه حالتدر کفت اینکی تاکودکان
بیاوردم ترکودکی کردم تاکه اوغلنجقلر کتوردم اوغلنجقلغی
ترك ایتدم مثنوی چون پیر شدی زکودکی دست بدار
چونکه سن پیر اولدك اوغلنجلقدن ال قالدر یعنی اوغلنلق ایله
بازی وظرافت بندیمك یکدار اویونی وظرافتی ندیملره اصمرلة
طرب نوجوان زپیر مجوی نوجوانك نشاط وشادلغنی پیردن استمه
که دیکر نیاید بباغ رفته بجوی زیرا کتمش صویرد خی ایرمغه کلمز
زرع راچون رسید وقت درو اکنچونکه بچن زمانی ایرشه
نخراسد چنانکه سبزهٔ نو تازه وتر سبزه کبی صالنمز
وقت جوانی بشد از در من جوانلق وقتی بنم المدن کتدی
آه دریغ آن زمن دلفروز آه حیف اول بنم دلفروز مدتی
قوت سرپنجهٔ شیری برفت ارسلان لق وسرپنجه لك قوتی کتدی
راضیم اکنون به پیری چو پوز شمدی پارس کبی پیره راضیم
پیره زن موی سیه کرده بود پیره عورت برپیره
صاچنی سیاه بویامش کفتمش ای مامك دیرینه روز

بن اکا

بن اکا ایتدم ای اسکی کونلك تاجق موی تلبیس سیه کرده کیر
صاچکی سیاه تلبیسلر بویامش طوت فرض ایده لوم صاچکی شیاه ایلمش سن
راست نخواهد شد این پشت کوز بواکری ارقك طوغری
اولمسه کرك وقتی بجهل جوانی بانك
برمادر زدم حضرت شیخ ایدر بروقت جوانلق جهلی و
غروریله انام اوستنه خشونت ایلر اوازاوردم یعنی بحضور
اولوپ اکا سوز آتدم دل ازرده بکنجی بنشست دل ازرده
اولدوغی حالده بربوجقده اوتوردی وکریان همی کفت
واغلیوپ دیرایدی مکر وقت خردی فراموش کردی مکر
کوچکلکی فراموش ایلمش سن که درشتی میکنی کریو غوناق
ایدرسن وجفارواسیدرسن وجفارواطوترسن بیت
چه خوش کفت زالی بفرزند خویش نه خوش دیدی برقوجه
قری اوغلنه چودیدش پلنك افکن وپیل تن چونکه اوغلنی
پلنك افکن دخی پیل تنلو کوردی یعنی کندواوغلنی محکم کوردی
کرازعهد خردیت یاد آمد اکرخرده لفك زمانی اکرسك
که بیچاره بودی دراغوش من که بنم قوجاغمده بیچاره ایدك
نکردی درین روز برمن جفا بکونده بکا جفا ایلزایدك
که تو شیر مردی ومن پیره زن که سن شیر مرد سن وبن پیره زفر

توانکر بخیل راپسری رنجور بود

بر بخیل دولتلی نك بر پسری مریض ایدی نیك خواهان
کفتند ش ایولك استینلر اول دولتلیه ایتدیلر یعنی
محبلری اکا سویلدیلر مصلحت آنست که معقول اولدر که
ختم قرآن کنند از بهر او یا قربان اول مریض پسر ایچون
ختم قران ویا قربان ایتدوره سن باشد که حق تعالی
اورا شفا دهد اوله که عالی الله اول پسره شفا ویره
لختی باندیشه فرو رفت اول بخیل دولتلو بر زفکره واردی
کفت ایتدی ختم مصحف اولیتر است از کله خشك قران ختم
اتمك اولی رکدر بر قرو کله دن یعنی قرباندن صاحب
دلی بشنید بر صاحب دل بونی اشتدی وکفت دخی ایتدی
ختمش بعلت آن اختیار آمد که اول بخیله ختم اتمك اول سببله
اختیار کلدیکه قرآن بر سر زبانست یعنی قران او قومق
دل اوجیله در یعنی لسانله حاصل اولور وقربان در میان
جان اما قربان جان اورته سنده در یعنی اقچه ایله قربان آلمق
اقچه خوذ جاندندر بیت دریغا کردن طاعت نهادن
حیفا طاعته بوین قومقده کرش همراه بودی دست دادن
اکر اول طاعتده سخاوت آلی یولداش اولیدی بدیناری چو خر در کل بماند
زیرا حق تعالی نك یولنه بر التون تصدق ایله بو تکلیف اولنسه خر کبی
بالچقد قالور وکر الحمد خواهی صد بخواند اکر

اکر اول بخیلدن فاتحه دیلرسك یوز فاتحه او قور بر التون
احسان اتمز حکایت پیر مردی را کفتند
بر پیر مرده ایتدیلر چرا زن نکنی نیچون عورت المزسن
کفت ایتدی با پیر زنانم الفت نیست اول پیر ایتدی بنم
عورتله الفت انسم یوقدر کفتند زن جوانی بخواه اول پیره
ایتدیلر بر تازه عورت ال یعنی بر تازه بکر ال چون مکنت داری
چونکه قدرت طوترسن کفت او که جوانست اول پیر ایتدی
اولکه جواندر یعنی تازه بکردر با من که پیرم بنمله که بن پیرم
چه دوستی صورت بندد نه دوستلق صورت بغلر یعنی تازه
عورت پیر ایله موافق دوشمز بیت زور باید نه زر که بانو را
تازه کلنه زور کرکدر یوقسه التون کموش کرکمز یعنی تازه عروسه
بلی محکم ار کرکدر یوقسه سیم زر کرکمز کرزی خوبتر که ده من کوشت
بر کزر یعنی بر بادلجان خوبر کدر اون بتمان اتدن
حکایت منظومه شنیدم که درین روزها کهن پیری
حضرت شیخ ایدر بر کون بر کهنه پیری کوردم
خیال بست به پیرانه سر که کیرد جفت خیال بغلدی پیرانه سریله
جفت ایدنه اولنمکه قصد ایلدی بخواست دختری خوب روی کوهر نام
کوهر ادلو بر کوزل قز دیلدی چو درج کوهرش از چشم مردمان بنهفت
جوهر حقه سی کبی انی خلق عالمدن نهان ایلدی

حکایت پیر

حکایت پیر

چنانکه رسم عروسی بود تماشا بود انجمین که عروسلق رسمی در
تماشا ایلدکده یعنی دوکون ایلدکده ولی بجماء اول عصاء پیر بخفت
لیکن اول تحمده پیر عصاسی اولدی کمان کشید و تیر بر هدف زد که نتوان دوخت
یاری چکی نشلا فتنه دمکه قدرتی اولمیه یعنی اوقی نشانه
ایرشدرمکه قدرتی اولمیه سکر سیوزن پوله دجامهٔ صنکفت
سکر پوله دا کنه ایله صیقدوکمش جامهٔ دیکه یعنی قزه پوله د
التی یکیت کرکدر بدوستان کرکه داغاز وحجت ساخت
اول پیر کندودوستلرینه شکایت ایلدکده وحجت وعلت
دوزمکه باشلدکده یعنی دلیل کتوردکده بویله دیوکه
که خدای مبارک من این شوخ دیده پاک برفت بوکستاخ کوزیعنی اوبسز
بنم اویی پاک ایتدکده یعنی کتوردکده میدان شوهر وزن بجنگ فتنه خوست
ارایله عورت ارا سنده فتنه وجنگ پیدا اولدی
چنانکه برشحنه وقاضی کشید وسعدی گفت انجلین که قاضیه
وسویشیه چکدی وسعدیه دیدی پس از خلوتی شعر بخانه دخود نیست
پس قزلر خانه کفتی وشوخی وکامجی یوقدر تراکه دست بلرزد کهر چه دانی سفت
سنک که الک دتر کهری نیجه سنه دلرسک یعنی
پیرلک ایله بکارتی ازاله ایلمکه قادر دکل سن

باب سابع تربیه نک بیانک

حکایت

حکایت یکی از وزرا پسری کودن داشت

حضرت شیخ ایدر وزرادن برینک بر دیوانه اوغلی وار ایدی
پیشش یکی از دانشمندان فرستاد دانشمند لردن برسنک
قتند کوندردی که مرا این را تربیت کن که بکا بوندن تربیت
ایله که عاقل شود که عاقل اولمه یعنی اصلاح اولا مدتی تعلیمش
کرد بر مدت اکا تعلیم ایلدی مؤثر نبود اول پسره تربیت
اثر ایلمدی پیش پدرش باکسی فرستاد برمکتبه ایله بابا سی قتنه
اول اوغلانی کوندردیدی که این عاقل نمی شود که بواوغلان
عاقل اولمز ومرا نیز دیوانه کرد وبنی دخی دیوانه ایلدی

چون بود اصل جوهری قابل چونکه برکشینک
جوهری قابل اولمه یعنی قابل وجود اولمه تربیت راد رواثر باشد
تربیت کا اثر ایدر یعنی اصلاح اولور هیچ صیقل نیکو نتواند کرد
هیچ ایو صیقل ایتمک اولمز آهنی راکه بد کهر باشد
بر دمریکه جوهریکم اولمه سنک بدر دریای هفتکانه مشوی
کلبی یکی دریا ایله یومه که ترشد پلید تر باشد
زیرا صلندره کرم دار در مراد دراولور خرعیسی کرش بمکه برند
یعنی پیغمبرلو حمارلری اکرچه کعبه ایله ایلدیلر چون بیاید هنوز خر باشد
چونکه کعبه دن کلدی هنوز ینه اشک اولور

حکایت

حکیمی پسر رایند میداد بر عاقل پسرینه نصیحت ویردی

حکایت

که ای جان پدر که ای بابا جانی هنر آموز هنر اوکرن یعنی
علم و معرفت اوکرن که ملك دولت دنیا را اعتماد نشاید زیرا
دنیا ملکی و دولتنه اعتماد یرامز یعنی کوکل بغلیجق دکلدر
وسیم زر در محل خطر است وسیم زر ایسه خوف و خطر
محلنده در یعنی ضایع اولمق احتمالی واردر یا دزد بیکبار ببرد
یا اوغری بر اوغریدن الور یا خوجه بتفاریق بخورد بولك
بولك یر یعنی بر مقدار خرج ایدر اما هنر چشمهٔ زاینده است
اما علم و معرفت زیاده اولیجی بر چشمه در و دولت پاینده
دخی ابدی دولت و سعادتدر اگر هنرمند از دولت بیفتد
غم نباشد اگر هنرمند دولتندن دوشرسه غم دکلدر بیت
غم دکلدر کیده دنیا قاله دین مشکل اولدر قاله دنیا کیده دین
که هنر در نفس خود دولتست که هنر حد ذاتنده دولتدر
و هنرمند هر جا که رود قدر و قیمت بیند و هنرمند هر نه
یره کیدرسه قدر عزت کورر و بر صدر نشیند و صدره
اوتورر و بی هنر جفا بیند و هنرسز یعنی علم و معرفتسز اولان
احمق و نادان هر قنده ایسه جفا و محنت کورر و لقمهٔ چیند
و لقمهٔ جر و دیلنجیلك ایله جمع ایدر ذلت و قلت ایله دنیا ده کچنور
بیت سخت است پس از جاه تحمل کردن منصبدن صکره
تحمل اتمك چتندر پرورده بناز جور مردم بردن

نازلی

نازلی بسلنمشه خلقك جورن ایلتمك یعنی خلقك
جورنه تحمل اتمك بیت وقتی افتاد فتنهٔ در شام
بر زمان شام شریفده فتنه واقع اولدی هر کس از کوشهٔ فرار فتند
هر کس بر کوشه دن یقارو کتدیلر یعنی پریشان اولدیلر
پسران وزیر ناقص عقل عقلی ناقص اولان وزیر اوغللری
بکدایی بروستا رفتند کدالق ایله روستایه کیدرلر
روستازدکان دانشمند دانشمند اولان روستایی زاده لر
بوزیری پادشا رفتند وزیرلك ایله پادشاهه کیدرلر
بیت میراث پدر خواهی علم و ادب آموز پدر میراثنی
دیلرسك علم و ادب اوکرن کین پدر خرج توان کرد بده روز
که بو پدر مالنی اون کونده خرج ایلمك ممکندر اما علم و معرفت
بر تو کنمز خزینه در حکایت یکی از فضلا تعلیم
ملك زادهٔ همی داد فضلادن بری بر پادشاه زاده یه تعلیم
ویرردی و زجر بی قیاس کردی و بی قیاس زجر ایدر ایدی
و ضرب بی محابا زدی و قورقوسز ضرب اورردی
روزی پسر از بی طاقتی شهزاده بر کون طاقتسز
لقدن شکایت پیش پدرش برد باباسنك اوکنه شکایت
ایلتدی یعنی شکایت ایلدی و جامه از تن دردمند بر
داشت و اول دردمند شهزاده نك جامه سی تنندن

حکایت

یوقار و وقالقمش ایدی یعنی ضربدن اسبابی و رسلمنش ایدی
پدر رادل بهم برآمد پادشاهك کوکلی منقبض و بیحضور
اولدی معلم راخواند و گفت معلمی یعنی شهزاده نك خواجه
سنی دعوت ایدوپ ایتدی پسران احاد رعیت راچندین جفا
وتوبیخ نکردی که فرزند مرا رعیته اوغلانردن بریسنه
بوقدر جفا و توبیخ اتمدك که بنم اوغلومه ایتدیکك زجر
وتوبیخی برنه اتمدك سبب چیست سبب ندر گفت
خولیه ایتدی سخن باندیشه باید سوز فکر ایله گرك
وحرکت پسندیده باید کردن وپسندیده حرکت اتمك
گرك هم خلق را دوکلی خلقه خاصة پادشاهلرا گرك
خصوصا پادشاهلره سوزنده فکر و حرکتنده پسند
گرك بردست و زبدایشلر هرچه رفته شود الرّندن و دیلرکی
اوزره انلرك یعنی پادشاهلرك هرنه که کتمش اولسه یعنی
الرّندن و دیلرّندن برقول و فعل صادر اولسه هرایسه بافواه
عوام گفته شود البته عوامك اغزنده سویلنسه
گرکدر قول و فعل عوام راچندین اعتبار نباشد امّا عوامك
قول و فعلنه بوقدر اعتبار اولماز زیرا چوق واقع اولور
چنانکه گفته اند ایکیلین که ایتمشلردر قطعه
اگر صد جرم دارد مرد درویش اگر درویش ام یوزگناه طوسه

رفیقانش یکی آن صد ندانند انك رفیقدر اول یوزگناهدن برین بارلر
وگر یك ناپسند آمد ز سلطان اگر پادشاهدن برنا معقول
گله یعنی ظهور ایده ازاقلیمی یاقلیمی رسانند
براقلیمدن براقلیمه ایرشدررلر پس در تهذیب اخلاق خداوند
زادگان ابنة الله نباتا حسنا ایتمکله شهزاده لرك اخلاق
حمیده سی اصلاح ایده الله تعالی کندوزی خیر خلف اولمق
اوزره معمر ایلسون حسن اجتهاد ازان بیش باید کردن که
در حق عوام عوام حقنده ایتدکاری حسن اجتهاد دن زیاده گرك
هرکه در خردیش ادب نکند هرگز کوچك اکنده
ادب اتمز یعنی اوکرنمز دربزرگی فلاح ازو برخاست
بیوك اکنده فلاح اندن قالمز چوب تر را چنانکه خواهی پیچ
یاش چوغی دیلدوکدکجه اگرسك نشود خشك جز باتش راست
امّا قور و چبوق اتشدن غیریله طوغری اولمز ملك را حسن
تدبیر ادیب پادشاهه مؤدب اولان معلمك حسن تدبیری
وتقریر سخنی اوپسندیده آمد وتقریر سخنی معقول کلدی
خلعت ونعمت بخشید خلعت ونعمت بغشلدی وپایگاهش
از انچه بود برتر گردانید واول مرتبه دن زیاده رك مرتبه
ایتدردی

حکایت

معلم کتابی دیدم بر مکتب
معلمن کوردم مردریا مغرب دیارنده ترش روی

حکایت
صبیان

وتلخ گفتار اکشی یوزلو واجی سوزلو وبدخوی ومردم آزار
وبدخویلی وآدم انجدجی وکدا طبع وناپرهیزکار وطبعی کدا
وپرهیزی یوق یعنی حلال وحرامدن نه بولسه یرکه عیش
مسلمانان بدیدن او تبه اکشتی که مسلمانلرك عیشی انی کورمك
سببیله فاسد اولوردی وخواندن قرآنش دل مردم سیه کردی
وانك قرآن اوقومسی خلقك کوکلن قرردردی کریه صوتی
اولدیغیچون جمعی پسران پاکیزه ودختران دوشیزه بربولك
کناهده پاك اوغلانلر وبکرقزلر بدست جفای او گرفتار
انك النده جفایه طوتلمشلر نه زهرهٔ خنده ونه یارای گفتار
خوجه‌لرینك قورقوسندن کولمکه زهره‌لری یوغدی وسوز
سویلمکه طاقت مجاللری یوغدی عارض سیمین یکی را بطبانچه
سیاه کردی شاکردلردن برینك کومش یوزنی طبانچه
ایله سیاه ایدردی وگاه ساق بلورین دیکری را شکنجه کردی
وگاه برغیرینك بلور کبی قچنی شکنجه ایدردی یعنی چمدکلردی
القصه شنیدم که طرفی از خیانت او معلوم کردند
القصه اشتدمکه بعض انك خیانتندن معلوم
ایتدیلر بزدند وبراندند اوردیلر ومکتبدن سوردیلر
ومکتبخانه را بمصلحی دادند ومکتب خانهٔ برصالح آدمه
ویردیلر پارسایی سلیم ونیك مردی حلیم بود برسلیم الطبع

عابد

عابد ایدی وبرحلیم ایوادم ایدی که سخن جز بحکم ضرورت نگفتی
که ضرورت حکمندن غیری سوز سویلمز ایدی وموجب آزار
کسی بر زبانش نرفتی وبرکمسنك آزارنی موجب سوز لسانی
اوزره کتمزدی کودکانرا هیبت اوستاد نخستین از سر بدر رفت
واوشاقلرك اولکی اوستادلرینك هیبتی باشلرندن طشره
کتدی یعنی قورقمز اولدیلر ومعلم دومین را اخلاق ملکی
دیدند وایکنجی معلمده ملك طبیعتی کوردیلر دیو یکدیکر
شدند بربرینك شیطانی اولدیلر وباعتماد حلم او ترك
علم کردند وایکنجی معلمك حلمنه طیانمغله علمی ترك ایلدیلر
ودر اغلب اوقات ببازیچه ولعب نشستندی واکثر اوقاتده
اوینمغله اوتوررلردی ولوح درست ناکرده وناتمام درسی
لوحلرینی درسر یکدیکر شکستندی بربرینك باشنده قررلردی
بیت اوستاد ومعلم چو بود بی آزار اوستاد ومعلم چونکه آزار سز اوله
خرسك بازند کودکان در بازار شاکردلر بازارده اوزون
اشك اویونن اوینارلر بعد از دو هفته بر دران مسجد گذر
کردم ایکی هفته‌دن صکره اول مسجد قپوسندن کچدم
معلم اولین را دیدم اولکی خواجهٔ کوردم که دل خوش بودند
کوکلنی خوش ایلمش ایدیلر وبمقام خویش آورده وکندو
مقامنه کتورمشلر انصاف برنجیدم مبالغه ایله انجندم

ولا حول کنان کفتم ولا حول ایدرك ایتدم که ابلیس را
دیکر بار معلم ملائکه چرا کردند که ابلیسی تعجب بر دخی
ملائکه یه خوجه ایتمشلر پیر مردی جهان دید بشنید و بخندید
بر جهان کورمش اختیار ادم بنم بو سوزمی اشتدی و کلدی
و کفت نشنیده که کفته اند و ایتدی ایشتمدکمی که ایتمشلردر
مثنوی پادشاهی پسر بمکتب داد بر پادشاه اوغلنی مکتبه
ویردی علم اوکرنمك ایچون لوح سیمینش بر کنار نهاد
انك کومش لوحی قولتوغنده قونمش ایدی بر سر لوح او نوشته بزر
اول شهزاده نك لوحنك باشنده آلتونله یازلمش ایدی
جور اوستاد به ز مهر پدر بابانك محبتندن اوستادك
جوری یکدر حکایت پادشاه زاده را دیدم
بر پادشاه زاده کوردم نعمت بی قیاس از ترکهٔ عمان بدست
افتاد عمیلرینك ترکه سندن وافر مال النه دوشدی میراث
طریقیله فسق و فجور اغاز کرد فسق و فجوره شروع ایلدی
و مبذری پیشه کرفت و اسراف اتمکی صنعت طوتدی
فی الجمله چیزی نماند از سایر معاصی و منکری که نکرد
حاصل کلام بر نسنه قالمدی که سائر معاصیدن و منکردن
که ایلمدی الا که ایلدی و مسکری که نخورد و بر مسکر قالمدی
الا که ایچدی باری بنصیحتش کفتم بر کره اکا نصیحتله ایتدم

حکایت شهزاده

ای فرزند

ای فرزند دخل آب روانست ای اوغل طشره اله کیرن اقر
صودر و عیش اسیای کردان و کچنمك دونر دولابدر یعنی
خرج فراوان مسلم کسی راست که یعنی چوق خرج ایلمك بر کمسیه
مسلم درکه دخل معین دارد خارجدن معین کلور طوته
یعنی کون به کون اردندن کله قطعه چو دخلت نیست خرج اهسته تر کن
چونکه خرچلغکیك طشره دن کلمسی یوقدر خرجکی
اهسته رك ایله که ملاحان همی کویند سروری
که کیمیجیلر دوکلی ایرلرنده دیرلر اکر باران بکوهستان نبارد
اکر یغمور طاغلره یغمایدی بسالی دجله کردد خشك رودی
بر یلده دجله ارماغی قورو چای اولوردی عقل و ادب
پیش کیر عقل و ادبی اوکه طوت و لهو و لعب بکذار و لهو
لعبی قو چون نعمت و مال سپری شود چونکه مال و نعمت
توکنه سختی بری و پشیمانی خوری طارلق ایلتورسن
و پشیمان یرسن پسر از لذت نای و نوش این سخن اول
شاه زاده بو سوز قمشنك ایچمسی لذتندن در کوش
نیاورد قولاغنه کتورمدی و بر قول من اعتراض کرد و بنم
قولم اوزره اعتراض ایلدی و کفت دخی ایتدی راحت عاجل
بتشویش محنت اجل منغص کردن حاضر و موجود راحتی
کلجك غایب محنت تشویشله مکدر ایلمك خلاف رای

خردمند انست عقلا را اینک خلافیدر

خداوندان کام و نیک بختی مراد صاحبدرای و ایو بختلولر

چرا سختی خورند از بیم سختی نیچون طارلق برلر طارلق قورقوسندن

بروشادی کن ای یار دلفروز یورگ وارشاد ایله ای کوکل نورلندیرمی یار

غم فردا نشاید خوردن امروز طاکه تانگ نمن یکون یمك یراشمز

فکیف مرا که در صد رمروت نشسته ام خصوصا بکاکه

صنعه سنده اوتورمشم و عقل فتوت بسته و سخاوت

قیدن بغلمشم بکا لایق اولماز یذل اتمکدر و ذکر انعام من

در افواه عوام افتاده و بذم انعام احسانم ذکری افواه عوامده

دوشمشدر مشنوی هرکه علم شد بسخا و کرم

هم سخا و کرم ایله مشهور اولدی بند نشاید که نهد بر در دم

یقه اوزرینه بند قومتولا یوگیلر نام نکوی چو برون شد بکوی

ایواد چونکه برمحله دگر شوی کند در تتوانی که ببندی بروی

یوزه قپوکی بغلیوبلمز سن دیدم که نصیحت من نمی یزیرد

کوردمکه بنم نصیحتی قبول اتمز ودم کرم من در اهن سرد او

و بنم استی نفسم انك صاوق دمرنده یعنی قاسی قلبنده

اثر نمیکند اثر ایلمز ترك مناصحت کردم نصیحتی ترك ایلدم

وروی از مصاحبت او بگردانیدم و یوزمی انك مصاحبتندن

دوندردم و بکنج سلامت نشستم و سلامت بجا غنده

اوتوردم

اوتوردم و قول حکما را کار بستم و حکما قولنه عمل ایلدم که

گفته اند که ایتمشلر در بلغ ما علیك فان لم تقبلوا فما علیك

کندو اوزرکنده اولدنی تبلیغ ایله اگر قبول ایلمزلر ایسه سکا

برنسنه یوقدر قطعه گرچه دانی که نشنود بکوی

اگرچه بیلورسك که قبول اتمز سویله هرچه می دانی که نشنود بکوی

مرنه که بیلورسك نصیحت و پندرود باشد که خیره سر بینی

تیزاولمه که باشی چورنمش کوره سر بد دوکه افتاده اند در بند

ایکی یاغیله بند ایچنه دوشمش دست بروست می زند که دریغ

ال ال اوزرینه اورر که حیفا نشنید مرحدیث دانشمند

اشتهم دانشمندك خبرین پس ازمدتی پس برمدتد نصکره

انچه اندیشه کرده بودم اولکه اندیشه ایدرایدم از نکبت

حالنی بصورت ظاهر دیدم انك حال نکبتندن صورت

ظاهره فی الواقع کوردم که پاره پاره برهم می دوخت که پاره

پاره رقعه بر بینه دیکردی ولقمه لقمه اندوخت و لقمه

لقمه قرانوردی یعنی دیلنوردی دلم از ضعف حالنی برهم برامد

کوکلم انك ضعف حالتدن قرشدی مروت ندیدم مروت

کورمدم درچنان حالت ریش درونش را انچنین حالتده

کوکلی پاره سنی بناخن ملامت خراشیدن ملامت طرنا

غیلطر ملامق و نمك پاشیدن وطوز امك بادل خویش

حکایت شهزاده

کفتم کند وکوکلمه ایتدم مثنوی حریف سفله در پایان مستی
شخص دنی سرخوش لغی صوکنده نیندیشد ز روز تنک دستی
الی طارلغی کوندن فکر ایلمز درخت اندر بهاران بر فشاند
اغجلر بهار ایچنده یمش صاچرلر زمستان لاجرم بی برک ماند
لاشک قشن یپراقسز قالورلر حکایت
پادشاهی پسری را بادیبی داد بر پادشاه اوغلنی بر ادیبه یعنی
معلمه ویردی وکفت دخی ایتدی تربیتش چنان کن که یکی فرزندان
خود را تربیتنده انجلین اولکه کندو اوغللر کیک بری کبی
سالها بر وسعی کرد بجایی نرسید بر نیچه یللر اول پسر اوزره
سعی ایلدی علمدن بر یره ایرشمدی فرزندان ادیب در فضل
وبلاغت منتهی شدند واول معلمک اوغللری علمده
ومعرفتده تکمیل اولدیلر ملک دانشمند را مواخذه کرد
پادشاه معلمه عتاب ایلدی وکفت وایتدی وعده را خلاف
کردی وعده یه مخالفت ایلدک بن سکا تعلیم ایله امر
اتمشدم وشرط وفا بجای نیاوردی ووفا شرطنی یرینه
کتورمدک کفت اول ادیب ایتدی ای ملک پوشیده نماند
ای پادشاه کزلو قالمدی تربیت یکسانست ولیکن استعداد
مختلف تربیت برابردر ولکن قابلیت مخالفدر قطعه
کرچه سیم وزر ز سنک آید همی اکرچه دوکلی التون وکموش

طاشدن

حکایت نصیحت

طاشدن کلور یعنی جنس ارضدندر از همه سنکی نیاید زر وسیم
دوکلو طاشدن التون وکمش کلمز بر همه عالم همی تابد سهیل
دوکلی عالمده سهیل یلدزی یلو بر جای انبان میکند جای ادیم
طغرجق یری سختیان یرندن اولور حکایت
یکی را شنیدم از پیران مربی طریقت شیخلرندن برنی اشتدم
مرید را کفت ای پسر نصیحت طریقیله مرید نه ایتدی ای
اوغل چندانکه تعلق خاطر آدم زاد بروزیست اولقدر که آدم اوغلنک
خاطرینک تعلقی رزق اوزره در اکر بروزی ده بودی اکر
رزق ویرجی اوزره اولیدی بمقام از ملائکه بر کذاشتی مقامده
ملائکه یی یقارو کچردی قطعه فراموشت نکرد ایزد در آن حال
الله تعالی سنی اول حالده فراموش اتمدی که بودی نطفهٔ مدفون ومدهوش
که مستور وعقلسز منی ایدک روانت داد عقل وطبع وادراک
سکا جان ویردی وطبیعت جبلی وعقل وادراک ویردی
جمال ونطق ورأی وفکرت وهوش دخی جمال ونطق ورای
فکرت وهوش ویردی ده انکشت مرتب کرد بر دست
اون برمغی ال اوزره مرتب ایلدی کوره نه امر غریبدر
ویازویت مرکب ساخت بر دوش ویازولریکی اوموزلر
اوزره مرکب ایلدی کنون پنداری ای ناچیز همت
شمدی ای همتی شئ دکل ظن ایتمه که خواهی کردنت روزی فراموش

حکایت نصح

کرسنی برکون اونوتمق اتسه کرکدر یعنی اونوتمز

حکایت اعرابی را دیدم پسری را می کفت بر

اعرابی کوردم اوغلنه دیر ایدی یا بنی انک مسئول ای اوغلجغم

تحقیقا سن مسئول اولورسن یوم القیمه قیامت کوننده ما

ذا اکتسبت کسب ایتدیکک عملدن خیر میدر شر میدر

ولا یقال بمن انتسبت دیلمزکه نسبک شریفمدر ویاخود

خبیس میدر یعنی ترا پرسیدند که عملت چیست یعنی سکا سوال

اولنورکه عملک ندر نکویند که پدرت کیست دیلمزکه پدرک

کیمدر کما قال الله تعالی فاذا نفخ فی الصور فلا انساب بینهم

قطعه جامهٔ کعبه را که می بوسند کعبه نک اورتوسنی که اوپرلر

او نه ارکرم پیله نامی شد نام صاحبی ابریشم قوردی اولدیغیچون دکلدر

با عزیزی نشست روزی چند بر عزیز ایله بر قچ کون اوتوردی

لاجرم همچو او کرامی شد لاشک انک کبی محترم اولدی

حکایت در تصانیف حکما آورده اند

حکایت

حکما تصنیفنده کتورمشلردر که کژدم را ولادت معهود

نیست عقربک طوغرمجق وقت معینی یوقدر چنانکه

دیکر حیوانات را انجلین که سائر حیوانلرک واردر بلکه احشاء

مادر را بخورند بلکه اناسنک قلبنی یرلر و شکمش را بدرند

و قرننی یرترلر و بیرون آیند و راه صحرا کیرند و طشره

کلورلر

کلورلر و صحرا یولن طوترلر و آن پیوستها که در جامهٔ کژدم

بینند اثر انست و اول قورم که عقربک طوننده کوررلر انک

اثریدر باری این نکته برکره بو نکته بخدمت بزرکی همی

کفتم بر اولونک حضورنده ایتدم کفت اول اولو ایتدی

دل من بصدق این حدیث کواهی می دهد بنم کوکلم بو

خبرک صدقنه طانقلق ویرر و جز چنین نشاید بود

بونک کبیدن غیری اولمغه یرامز در حالت خردی کوچک

لکی حالنده با مادر و پدر چنین معامله کرده اند اناسیله

باباسیله بونجلین معامله ایتمشدرلر لاجرم در بزرکی چنین

مقبول ایند و محبوب لاشک بیوک لکنده بونجلین

مقبول و محبوب کلورلر بو سوز استهزا طریقیله در

قصه دن حصه اولدر که اولاد باباسنه اناسنه کوچوکلکی

حالنده تعظیم اتمزسه بیوک لکنده خلق اراسنده مقبول اولمز

قطعه پسری را پدر وصیت کرد بر اوغله باباسی وصیت ایلدی

که ای جوانمرد یاد کیر این پند ای مرد یکیت بو نصیحتی حفظ ایله

هر که با اصل خود وفا نکند هر کم کند و اصلنه وفا ایلمیه

نشود دوست روی و دولتمند دوست یوزلو و دولت

صاحبی اولمز کژدم را کفتند عقربه ایتدیلر چرا بزمستان

بیرون نمی آیی نیچون قشن طشریه کلمزسن کفت

عقرب ایتدی بتابستان چه حرمتست مرا یازده بکانه
حرمت واردر تا بزمستان نیز بیایم تاکه قشن دخی طشره کلیم
حکایت فقیره درویشی حامله بود بر درویشک
عورتی یوکلی ایدی مدت حمل بسر آمد مدت حملی تمام اولدی
درویش را در همه عمر فرزند نیامده بود اول درویشک دوکلی
عمرنده اوغلی کلمامش ایدی یعنی اولمامش ایدی کفت
درویش ایتدی اکر خدای عز و جل مرا پسری دهد اکر الله
تعالی بکا بر اوغل ویره جزین خرقه که پوشیده ام بو کیدکم
خرقه دن غیری هرچه ملک منست ایثار و بذل درویشان
کنم هرنه که بنم ملکمدر درویشلره ایثار و بذل ایدم
اتفاق زنش پسری آورد اتفاقا عورتی بر اوغلان طوغردی
شادمانی کرد شادمانلق ایلدی و سفرهٔ یاران بموجب شرط
بنهاد و شرطی موجبنجه فقرادن یارانلرینه سفره دوشدی
طعام یدردی پس از چند سال از سفر شام باز آمدم حضرت
شیخ ایدر پس برقچ یلدن صکره شام سفرندن کیرو کلدم
بمحلهٔ آن درویش کذر کردم اول درویشک محله سندن
کچدم و از کیفیت حالش پرسیدم و انک کیفیت حالندن
سوال ایلدم کفتند ایتدیلر بزندان شحنه درست
سوباشنک زندانده در کفتم سبب چیست حضرت

حکایت پسر سفاهت اثر

شیخ

شیخ ایدر ایتدم سبب ندر کفتند ایتدیلر پسرش خمر خورده
است اوغلی خمر ایچمشدر و عربده کرده و غوغا اتمشدر
و خون یکی ریخته و از شهر کریخته و برینک قانن صاچمشدر
و شهردن قاچمشدر پدر را بعلت او باباسنی اول سببله
کرفته اند طوتمشلردر و سلسلهٔ در کردن و بند کران
بر پای نهاده و کردانه زنجیر و ایاغنه بوقاغی قویمشلردر
کفتم این بلا را او ایتدم بو بلایی اول فقیر بحاجت از خدا عز
و جل خواسته است حاجتله عزیز و جلیل خدادن دیلمشدر
قطعه زنان باردار ای مرد هشیار یوکلی عورتلر ای مرد
عاقل اکر وقت ولادت مار زایند اکر ولادت وقتنده یلان
طوغره از آن بهتر بنزدیک خردمند عقلا وقتنده اندن
یکرکدر که فرزندان ناهموار زایند که غیر موافق اوغللر
طوغرمدن حکایت طفل بودم حضرت
شیخ ایدر کچوک ایدم بزرکی را پرسیدم از بلوغ بالغ اولمقدن
بر اولویه سؤال ایلدم کفت در کتب مسطور آمده است ایتدی
کتب مسطورده کلمشدر که سه نشان دار که اوچ
نشان طوتر یکی پانزده سالکی بری اون بش سنه یشامق
و دوم احتلام و ایکنجیسی احتلام در و سوم در آمدن
موی زهار و اوچنجیسی قاسغی قلی چقمق اما در حقیقت

حکایت جناب شیخ

یك نشان دارد اما حقیقتده بر نشان طوتر وانکه اولدرکه
دربند رضای حق تعالی حق تعالی نك رضاسی قیدنده بیشر
ازان باشی که اندن زیاده اوله که دربند حظ نفس خویش
کندو حظ نفسی قیدنده اولدوغندن وهرکه رادرین صفت
موجود نیست وهرکیمده بو صفت موجود دکلدر
بنزدیك محققان بالغ نیست محققلر قتنده بالغ دکلدر
قطعه بصورت آدمی شد قطرهٔ آب بر قطره صو آدم
صورتی اولور که چهل روزش قرار اندر رحم ماند که قرق
کون اول صو انا رحمنده قرار طوتمشدر اکر چهل ساله را عقل وادب نیست
اکر قرق یله ایرشن کمسه ده عقل وادب یوقسه
بتحقیقش نشاید آدمی خواند تحقیق اول کمسه آدم دیمکه یراشمز
دیکر جوانمردی ولطفست آدمیت آدمیت جوانمردلك
ولطفدر همین نقش هیولانی میندار همان کمالدن خالی
نقش ظن اتمه هنر باید که صورت می توان ساخت صورت دوزه
بلکه هنر کرك بر ایوانها دراز شنکرف وژنکار ایوان اوزرنده
سرخدن وژنکاردن صورت چوقدر
چون انسان را نباشد فضل واحسان چونکه انسانده فضل
واحسان اولمیه چه فرق از آدمی با نقش دیوار دیوار
نقشیله آدمك نه فرقی اولور بدست آوردن دنیا هنر نیست

دنیایی

دنیایی اله کتورمك هنر دکلدر یکی را کر توانی دل بدست آر
اکر قادر ایسك بر کوکلی اله کتور حکایت
سالی نزاعی درمیان پیادکان حجاج افتاد بر ییل بر نزاع
حجاج یایانلرینك اورتاسنه دوشدی وداعی هم دران سفر
هم پیاده بود حضرت شیخ ایدر اول سفرده بندخی یایان ایدم
انصاف در سر وروی یکدیکر حقا بر بریمزك باشنه یوزنه
دوشدك یعنی زیاده سیله بیوك جدال ایلدك وداد فسوق
وجدال بدادیم وفسوقك وجدالك دادنی ویردك یعنی
فسق وجنك اتممك کرك ایدی ایتدك کجاوه نشینی را
شنیدم محافه ده اوتوره نك برنی اشتدم که با عدیل خود
میکفت که کندودنکدشنه ایدردی یا للعجب یعنی بوندن
عجبدر که پیادکان عاج که فیل کموکندن پیاده لر چون عرصهٔ
شطرنج بسر برد فرزین میشود چونکه شطرنج میدانی
قطع ایدر فرز اولور یعنی بهتر ازان میشود که بودند
یعنی انلرك اولدقلرندن یکرك اولور وپیادکان حجاج
وحجاجك یایانلری عرصهٔ بادیه بسر بردند بریه میدانن
قطع ایدرلر وبتر شدند دخی زیاده اولورلر قطعه
ازمن بکوی حاجی مردم کزای را بندن سویله آدم دیلیجی حاجیه
کو استین خلق بازار می درد که اول خلقك یکنی انجتمکله یرتر

حکایت جناب شیخ

حاجی تو نیستی بل شترست از برای آنك حاجی سن دکل سن
بلکه دودر اول اجلدنکه بیچاره خوار میخورد و بار می برد
بیچاره دوه دیکن یر و یوك ایلتور

حکایت

هندویی نفط اندازی می آموخت بر هندی نفط اتمقلق
اوکرنور حکیمی کفت بر عاقل اکا ایتدی ترا که خانه نیین است
سنك که اوك قمشدر بازی نه اینست بونه اوینامقدر بیت
تا ندانی که سخن عین صوابست مکوی تا بلمیه سنکه سوز عین
صوابدر سویله وانچه دانی که نیکواست جوابش مکوی
وانی که بیلورسن ایودر جوابن سویله

حکایت

مردی را درد چشم خواست بر آدمك کوزی دردی قاقدی
یعنی کوزی آغردی پیش بیطار رفت نعلبند اوکنه کتدی
که مرا دوا کن کیکا درمان ایله بیطار از انچه در چشم
چهارپایان کردی نعلبند آندنکه درت ایاقلولرك کوزنه
ایدردی در دیدهٔ او کشید کور شد انك کوزنه چکدی
اعمی اولدی حکومت پیش داور بردند یعنی خصومتی حاکم
اوکنه ایلتدیلر حاکم کفت حاکم ایتدی برو هیچ تاوان
نیست نعلبند اوزره هیچ ضمان یوقدر اکر این خر نبودی
زیرا اکر بو اشك اولمیدی پیش بیطار نرفتی نعلبند
اوکنه کتمزدی مقصود ازین سخن آنست که بو سوزدن

مقصود

مقصود اولدرکه هر که نا آزموده را هر کم صنا تمامشی کار
بزرك فرماید اولو ایش بیوره باخر ندامت خورد اخر
ندامت یر و بنزدیك خردمندان و عاقللر قتنده بخفت
عقل منسوب کردد خفت عقل ایله منسوب ایدرلر قطعه
ندهد هوشمند روشن رای فکری روشن اولان عاقللو ویرمز
بفرومایه کارهای خطیر الچق اصللویه مخاطره ایشلری
بوریا باف اکرچه بافنده است حصیر طوقیان اکرچه طوقیجی در
نبرندش بکارکاه حریر انی ایلتمزلر ابریشم ایشلنن یره

حکایت

حکایت یکی را از بزرکان ایمه پسری شایسته
داشت اولولردن بر امام بر مقبول اوغل طوتردی وفات
یافت اول پسر وفات بولدی پرسیدندش اول اولویه سؤال
ایلدیلر که بر صندوق تربتش چه نویسیم اول پسرك تربه سنك
صندوغی اوزره نه یازه لوم کفت اول اولو ایتدی آیات کتاب
مجید را عزت و شرف بیش از انست که قرآن شریفك عزت
و شرفی اندن زیاده درکه روا باشد بر چنین جایها نوشتن
بونك کبی موضعه یازلمسی روا اوله که بروزکار سوده
کردد لکن او اجلدن روا دکلدرکه روزکار ایله یعنی نیجه زمان
قالمغله محو اولور و خلایق برو کذرند و خلایق انك اوزرندن
کچرلر و سکان برو شاشند و کوپکلر انك اوزرنه ایشرلر

اگر بضرورت چیزی می نوشید اگر ضرورتی بر شئ یاذ سکن

این دو بیت حکایت میکند بوایکی بیت حکایت ایکی

وه که هر که سبزه در بوستان عجب که هر وقت بوستانده اوتلر

بدمیکچه خوش شدی دل من اوزیرده بنم کوکلم نه خوش اولوردی

بگذرای دوست تا بوقت بهار ای دوست تا بهار وقتنده کچ

سبزه بینی دمیده بر کل من اوتلری بنم پالچغمده اورپرمش

کوررسن بو قطعه میتك لطفی اوزره در حکایت

پارسایی بر عابد بریکی از خداوندان نعمت گذر کرد بر نعمت

صاحبی دولتلینك اوزرنده گذر ایدکی که بنده راست

وپای اوستوار بسته عقوبت میکرد وکوردیکه بر قولك

الی وایانی محکم باغلی اشکنجه ایدرکن پارسا گفت ای پسر

عابد اول دولتلیه ایتدی ای اوغل همچو تو مخلوق را خدای عز

وجل سنك کبی مخلوقی عزیز وجلیل خدا اسیر حکم تو

کرده است سنك حکمکه اسیر اتمشدر وترا بروی

فضیلت نهاده است وانك اوزرینه سخا فضیلت

قویمشدر شکر نعمت بارك تعالی بجای آر باری تعالینك نعمتی

شکرنی برینه کتور وچندین جفا بروی روا مدار بوقدر

جفا انك اوزرینه روا طوتمه نباید که فردا در قیامت

اولیه که یارن قیامتده این بنده از تو به باشد بر قول

سندن

حکایت

سندن یك اولی از جهة انکه مظلومست اول سببله که

مظلوم مدرا از تو حقش طلب میکند اول قول حقنی سندن

طلب ایدر وتو دران وقت مغلوب وی شوی وسن اول

وقتده انك مغلوبی اولورسن وشرمسارکی بری وبجالت

ایلتورسن مشوی بر بنده مکیر خشم بسیار قول

چو ق غضب ایله جورش مکن ودلش میازار اکا جور اتمه

وکوکلن یختمه اورا تو یه دره خریدی الی سن اون

درهم آلدك اخر نه بقدرت افزیدی اخر قدر تله براتمادك

این حکم غرور وخشم تا چند بو حکم غرور لق وخشم اتمك تا نچه

دك ای فندی هست از تو بزرگتر خداوند وارد رستدن او

لورقا فندی ای خواجه ارسلوت واغوش ای ارسلوت

واغوش افندی سی ایکی کوله آدیدر فرمنده خود مکن فراموش

کندوکه امر ایدیجی فراموش اتمه حکمت در خبرست

از پیغمبر علیه السلام پیغمبر ما حضرتلرندن خبر ورده کلمشدر

که بزرگتر حسرتی در روز قیامت آنست که بر اولورق حسرت

قیامت کوننده اولدرکه بنده صالح را بهشت ببرند

بر صالح قولی جنته ایلتسه لر وخداوند فاسق را بدوزخ وبر

فاسق قولنی جهنمه ایلتسه لر حکمت بر غلامی که طوع خدمت تست

بر غلام که سنك خدمتك اوزره مطیع اولمشکه خشمی خدمتی وطیره مکیر

حکمت

لفظ اخر قول لفظ الفرنسیه مستعمل لذلك قید

حکایت جناب شیخ

انك اوزرنبی حد خشم سورمه واوغور سز طوتمه
که فضیحت بود بروز شمار کرسوایلق اولور حسابک کو نده
بنده آزاد وخواجه در زنجیر قول آزاد اولوب افتدی زنجیرده اولنجه
حکایت بلخ پادشاهیله سفر ایلدیکی
ولدیت بلخدن شاملوایله سفر ایلدم وراه ازحرامیلک ورخطر
ویول حرامیلردن خطره ایدی جوانی بیدرقه همراه ماشد
بریکیت قلاوزلق ایله بیزه یولداش اولدی سپهریاز قلقان اویناتمجی
وچرخ انداز و زنبرك آتمجی وسلحشور وبیشرو زور وزیاده
زورلو که بده مرد توانا کاون قوتلو آدم کمان اوزه نکرد ندی
انك یانی کریشلیمز ایدی وزوراوران روی زمین ویریوزینك
زورکتور بجیلری پشت اوراد رمصارعه برزمین نیاورندی
کورشمده انك آرقه سنی یراوزره کتورمزلردی امّا چنانکه
دانی متنعم بود امّا انجلین که بیلورسن نعمت استی ایدی
وسایه پرورده وکولکده بسلنمش ایدی جهدنه دیده وسفر
نکرده دنیا کورمش وسفر ایلمامش ورعد کوس دلدوزنی
بکوش اونرسیده وشیهه لرك اوازصداسی انك قولاغنه ایرشمش
وبرق شمشیر سوارینه ندیده واطلولرك قیلیچ یرلدیکین کورمش
بیت نیفتاده دردست دشمن اسیر اولاده دشمن اندیه اسیر دوشمامش
بکردش نباریده بارن تیر انك اطرافنه یغمور اوقی یغمامش

یعنی

یعنی جنك تجربه اتمش اتفاقا من واین جوان اتفاقا بن وبو
یکیت درپی همدیکر دوشوب بریرلرده بخه سکردردك همرانکه
دیوار قدیم پیش آمدی هروقت که برقدیم دیوار اوکنه کلوردی
بقوت بازو بیفکندی بازو قوتیله براقوردی وهرانکه درخت
عظیم کدیدی وهرزمانکه بربیوك اغج که کوردی بزور سر
پنجه برکندی سرپنجه زوریله قوپاردی وتفاخرکناه کفتی
وافتخارایدردی بیت پیل کوتاکتف بازوی مردی بیند
فیل فتی تابازو وند رجمانوری کوه شیر کوتاکتف سرپنجه کردی بیند
ارسلان فتی تاپنجه اوجی وندرجی ایاقی کوره ماوین حالت
بودم بریز بوحالتده ایدك ناکاه دوهندی ازپس سنکی ناکاه
ایکی هندی برطاش اردندن سربرآوردند یاش یقاروکتور
دیلر وامنك قتال ماکردند ویزم قتالمزه قصدایتدیلر
دردست یکی چوپی برینك التنده بردکلك ودربغل دیکری
کلوخ کوپی واوبرینك التنده ترك سرجك برالتر جوانرا کفتم
چه پایی اول یکیده ایتدم بنجوت توقف ایدرسن بیت
بیارانچه داری زمردی وزور کتورانی که طوترسن مردلکدن وردی
که دشمن بپای خود آمد بکور زیراکه دشمن کند وپای غیله تربیه کلدی
تیر وکمانزادیدم ازدست جوان افتاد کوردم جوانك
التدن یایی اوقی دوشدی ولرزه براستخوان وکمکی اوزره

لفظ کوپه الخ بخشیده الید

دترمك دوشمك بیت نه هركه سوی شكافد به تیر جوشن جای

دكلدرهركه قیل یاره جوشن چنینجی اوقلاز وردیمه جنك اورنلدازده

جنك كتوریجاز عملسی قوتیله طوتراولهایاغی چاره جران

ندیده ایم كه آتدن غیری چاره كورمدك كه رخت وسلاح

جامهارهاكردیمز رخت وسلاح طونلرك تركایلدك وجان

بسلامت بردیمز وجانی سلامتایلدك

بكارهای گران مرد كاردیده فرست اغرو بیوك ایشلره ایش

كورمش ادم كوندز كه شیر شرزه درارده بزیر خم كمند

زیراكه اگر امش ارسلون كمند خلقه سی آتدن طشره كلور

جوان اگرچه قوی بال وپیل تن باشد یكیت اگرچه قنادی

قوتلو وفیل تنلو اولهبخت دوشمنش ازهول بكسلد پیوند

دشمن جنكیده انك قورقودن مفصلی كسیلور

نبرد نزد مصاف ازموده معلومست دوكوشش جنك صناشش

قتنده معلومدر چنانكه مسئلهٔ شرع پیشوا دانشمند

انجلین كه شرع مسئلهسی دانشمند قتنده معلومدر حكایت

توانگرزادهٔ رادیدم حضرت شیخ ایدر بردولتلی اوغلنی كوردم

برسر گور پدر نشسته یاپاسنك قبرینك باشنی اوزره او

تورمش وبادرویشی بحث ویردرویش اوغلی ایله درمنا

ظره پیوسته مباحثه یه كرمشلر كه صندوق پدرما

سنكین

سنكینست كه بنم پدرمك صندوغی طاشدر وكتابت

رنكین یعنی الوان خطله یازلمشدر وفرش رخام انداخته

ومرمرایله دوشمشدر وخشت پیروزه دروساخته ویاشل

یاقوتدن كرج آنده دوزلمشدر زینت ایچون بكور پدرت چه

ماند سنك باباكیك تربه سنه نه بكز یعنی بكز مرخشتی

دوفراهم اورده برایكی كوپچ بریره كتورلمش ومشتی خاك درو

كرده وبراوج تیراق اوزرنه ایلنمش پسر درویش رابشنید اول

درویش اوغلی توانگرزاده دن بوسوزی اشتگ وكفت خاموش

خاموش اول دیدگ تاپدرت ازیران سنكهای كران برخود چنیده

باشد اول اغرطاشلرك التنده تاسنك پدرك دپرینه اولهیه

پدرمن بهشت رسیده باشد بنم پدرم جنت ایرشمش اولهدر

اوزرنده یوكی اغرولمادیغچون بیت خركه كمتر نهند بروی بار

اشكیك كه اوزرنه یوك ازرق قورلر بره اسوده ترگند رفتار

یولده یوریمك لكی دكلدرك ایه مرد درویش كه بارستم فاقه كشید

درویشی ادمكه ستم وفقر یوكچكه پدرمك همانا كه سبك بارایده

بكز ركه اولوم قپوسنه یوكینی كلده وانكه درنعمت واسایش واسانی

زیست واول كه نعمت وراحت اساناكده دیرلدی مردنشی

زین همشك نیست كه دشوارایده بوده وكلی دن اولوپ

یعنی مفارقت اتمك شك یوقدركه كوچ كلور بهمه حال

اسیریکه زبندی برهد دوکلی اسیرك حالی بویله درکه بر
بندون خلاص اولد بهترش دان زامیریکه کرفتار ایدر
یرامیردن الی یکرك بیل که کرفتار کله یعنی طوتلمش اوله

حکایت سؤال جناب شیخ

حکایت برزکی رپرسیدم براولویه سؤال ایلدم
ازمعنی این حدیث که بوحدیثك معنی سندنکه اعدا و
عدوك نفسك آلتی بین جنبیك یعنی زیاده ظالم عدوك
شول نفس امّاره درکه ایکی یانك مابینده در کفت
اول ایتدیکی بحکم انکه اول سبیلدکه هرکه دشمن که یاوی احسان
کبی دوست کردد هروقت که دشمنانه احسان ایده سن
دوست اولور مکر نفس راکه چندانکه مدارا ایدیش کبی مکر
نفسه کراولقدر زیاده مدارا ایده سن مخالفت زیاده کند
مخالفتی زیاده ایدر قطعه فرشته خوی شود آدمی بکم خوری
ازیکه آدم وهشته خویلو اولور وکرخوری چوبهایم بیفتی چوحمار
اکرچه بندکی کنم بر ایسك حمار دیکه دوشرسن مراد مرکه براری مطیع امر تو شد
کرچه حمار دلدر حمایه میسزاما مرکب مطیع اولور خلاف نفس که فرهاد دهد چوبیافت مراد
نفسك خلاف ایدرکه چون مراد بولسه بیورق ویرر یعنی مرادی
حاصل اولدقجه سکا مرایدر جلالتك باسلکی
درمیان توانکر ودرویش حکایت
یکی رادیدم درصفه درویشك انلرك صفتنده دکلیدی

ونه برسیرت ایشك ودخی درویشلر سیرتنده دکلیدی در
محفلی دیدم نشسته برمحفاده کوردم اوتورمش وشمعی
درپیوسته ودخی شمعته اولمش ودفترشکایات بازکرده وشکایت
ایلمك اك دفترنی اچمش ودمّ توانکره اغاز کرده واغنیانك
زمنده بشملمش وسخن بدینجا رسانیده بود دخی سوزی بوارایه
ایرشدرمش ایدیکه درویش راست قدرت بسته ست
که درویش قدرتی الی بغلنمش یعنی اصلا نسنه یه قادر
دکلدر وتوانکر ازپای ارادت شکسته ویا یلرك ارادتی ایاغی
ضعفش یعنی براحسك انمزلر کیم ما زیدسر اندر دزدم نیست
جوم دلرك الرنده درم ودینار یوقدر خداوندا نعمتدار کم نیست
نعمت صاحبرانده یعنی اغنیادن کره یوقدر مرکه برورده نعمت برزکانی
بکا کراولرك نعمتی پرورده سیمر این سخن ناپسندیده آمد
بوسوز نامعقول کلدی کفتم ای یار ایتدمرای یار توانکران
دخل مسیکانند اغنیا فقرانك دخل و وظیفه سیدر
وزخیره کوشه نشینلرك زخیره سیدر
ومقصد زایرلر وزیارت ایدیجلرك مقصدکه دیمکدر یعنی مرادی
یرید رو کهف مسافرلر ودخی مسافرلرك مغاره سیدر
قوناجق یرید رو متحمل بارکشلر دخی اغریوکی تحمل ایدیجکه
ازبهر راحت دیکران غیریلرك راحت حضورندن اوتری

دست تناول بطعام انکه برند دخی تناول النی اول وقت
طعامه ایلتورلر یعنی طعامی یرلر که متعلقان وزیردستان
بخورند که متعلقلری والی التنده اولنلری ییه لر وفضلهٔ
مکارم ایشان وانلرك کرمی ارتوغی بأرامل وپیران واقارب
وجیران رسیده باشد طول خاتونلره وقوجه لره واقربالره
وقوکشلره ایرشمش اوله بیت توانکرانرا نذر وقفست مهمانی
نذر ووقف وقونق اغنیایه میسردر زکوة وفطره واعتاق وهدیه وقربان
زکوة ویرمك دخی صدقه وفطره دخی قول ازاد ایلمك وهدیه
وقربان ویرمك توکی بدولت ایشان رسی که نتوانی
سن انلرك دولتنه قچن یتشرسن که قادر دکلسن
جزین دو رکعت وان هم بصد پریشانی بوایکی رکعتدن
غیری وانی دخی یوز پریشانلق ایله اکر قدرت جودست
اکر جومردلق قدرتی در وکر قوت سجود اکر سجده قوتیدر
توانکرانرا بهتر میسر شود اغنیایه یکرك میسر اولور که
مال مزکی دارند زیرا اغنیا مال مزکی طوترلر وجامه پاك
ودل فارغ دخی پاك لباس کیرلر وکوکللری فارغدر
وقوت طاعت در لقمهٔ لطیفست دخی عبادت قوتی لذیذ
ولطیف لقمه ده در وصحت عبادت در کسوت نظیف پیداست
وطاعت عبادت صحتی پاك لباسده ظاهر اولور که از

که از معدهٔ خالی چه قوت اید زیرا طعامدن خالی اولان معده
دن نه قوت کلور واز دست تهی چه مروت زاید والی بوش
کمسه دن نه مروت طوغر یعنی نه مروت کلور واز پای بسته
چه سیر اید وایاغی بغلو کمسه دن نه یوریمك کلور واز شکم
کرسنه چه خیر واج قارندن نه خیر حاصل اولور قطعه
شب پراکنده خسبد انکه ندید کیجه ایله پریشان وپرکنده
اویورلر شول کشیلر که کورمز نبود وجه ما مداد انش یارنکه
کون ییجك یعنی یارن نه یرانی بلمز مور کرد اورد بتابستان
قرنجه یازده جمع ایدرلر تا فراغت بود زمستانش
تاکه قشده حضور ایده فارغ اوله فراغت بافاقه نپیوند
فارغ البال اولمق فقر ایله متصل اولمز یعنی جمع اولمز وجمعیت
در تنك دستی صورت نبندد دخی جمعیت خاطر الطار
لغیله صورت باغلمز یعنی ممکن اولمز یکی تحریمهٔ عشا بسته
بری یتسو نمازنك تحریمه سنه شروع ایدوب ال بغلمشر
غنی اولدیغیچون فارغ البالدر ودیکری منتظر عشا نشسته
وفقیر عشایه منتظر اوتورمشدر یعنی اخشامه ییجکن کوره در
هرکز این بدان کی ماند هرکز بو فقیر اول غنی یه قچن بکزر
بیت خداوند نعمت بحق مشتغل مال ونعمت
صاحبی الله تعالی نك طاعت عبادتنه مشغولدر

THE UNIVERSITY OF MELBOURNE

Library Digitised Collections

Author/s:
Sad

Title:
Gulistn /

Date:
[18--?]

Persistent Link:
http://hdl.handle.net/11343/23253

File Description:
Part 6

وهردم بتفرج کاهی وهردم بر سیر انکاهده از نعیم دنیا
متمتع شود دنیا نعمتندن متمتع وذوق ایدجی اولور اولاد
معناسنه دخی جائزدر [illegible] منعم بکوه ودشت وبیابان غریب نیست
غنی طاغ وصحراده وبیابانده غریب وبی کس دکلدر
هرجاکه رفت خیمه زد وخابکاه ساخت زیرا هر یره کتدی
چادر قوردی واویویاجق وراحت اولاجق یردزدی
وانراکه بر مراد جهان نیست دست رس واما اول کمسه نك
که جهان مرادی اوزره قدرتی یوقدر یعنی مرادی حاصل اولمز
در زاد بوم خویش غریبست وناشناخت اول کمسه
کندونك وطن اصلی سنده غریب ونامعلومدر یعنی
مشهور ومعلوم کمسه دکلدر [illegible] عالمی بمنطق
شیرین اول بش طائفه نك ایکنجیسی بر عالمدر که شیرین
سوزی ولطیف تکلمی سببیله وقوت فصاحت ومایهٔ
بلاغت فصاحت قوتی سببیله وبلاغت سرمایه سیله
هرکجا رود هر یره که کیده بخدمتش اقدام نمایند انك کبی
عالمك خدمتنه اقدام کوسترلر یعنی جان ودلدن اکا خدمت
ایدرلر واکرام کنند واکرام ایدرلر [illegible]
وجود مردم دانا مثال زر طلاست عالم کشینك وجودی
یعنی ذاتی خالص وصافی التون کبیدر المعلم کالذهب

والمتعلم

والمتعلم کالفضة والباقی وباقیها کالمسلم هرکجاکه رود قدر
وقیمتش دانند اول عالم هر قنده که کیده انك قدر وقیمتنی
بیلورلر واکا تمام التفات ایدرلر بزرك زادهٔ نادان شهر و
اماند اما نادان بزرك زاده یعنی بزرکك وغنی نك جاهل
اوغلی شهر وایه بکزر که در دیار غریبش بهیچ نستانند
زیرا غیری دیارده انی هیچ المازلر واصلا التفات ایتمزلر
[illegible] خوب رویی که درون صاحب دلان بمخالطت
او میل کنند اول بش طائفه نك اوچنجیسی بر محبوبدر که
صاحب دیللرك دلی انك اختلاطنه میل ایلیه وصحبت را
غنیمت شناسند وانك مصاحبتنی غنیمت اکلیه لر
وخدمتش را منت دانند واکا خدمت ایتمکی منت
بله لر که کفته اند که ایتمشلردر اندکی جمال به از بسیار مال
ازاجق جمال بر وافر مالدن یکدر بو وجه دخی جائزدر
مال چوقلغندن یکدر وروی زیبا مرهم دلهاء خسته
است وزیبا یوز خسته دیللرك مرهمیدر وکلید درهای
بسته وبغلنمش قپولرك مفتاحیدر که اصلا اکه رد یوقدر
[illegible] شاهد انجاکه رود حرمت وعزت بیند
محبوب اول یره که کیدر یعنی هر قنده کیدرسه حرمت وعزت
کورر ورعایتلر بولور وربرانند بقهرش پدر ومادر خویش

شهر واکوندن کسمه معامله لقجه سیدر
زمانله واقع اولمشدر

کند ونك پدر و مادرے اکرانی قہرایلہ سورر و رد ایدر رسمہ دخی
پرطاوس براوارق مصاحیف دیدم مصحفلرك ورقلرے
ایچنده طاوسك قنادنی کوردم نتکم صبلرك عادتیدر منقش
اولدغندن اوتری اعتبار ایدوپ مصحفلری ایچنہ قویرلر
کفتم این منزلت از قدر تو می بینم بیش حضرت شیخ
رحمة الله علیه ایدر پرطاوسه ایتدم بو مرتبهٔ سنك قدر تکدن
وحذکدن زیاده کوردم کفت خاموش کہ هر کس کہ جمالی دارد
طاوس قنادے چونکم بینم سوزمی اتتدے لسان حاله بکا
جواب ویروپ ایتدے خاموش اول زیرا هر کسه کم یرازاجوق
حسن طوتہ یعنی اندہ بر مقدار حسن وجمال اولہ
مهر کیپه نهد دست ندارندش پیش اول قنده ایق قویہ
انك اوکنه ال طوتمزلر یعنی ردایتمزلر دعوت ایدرلر ریاحی
چون در پسر موافقت ودلبری بود چونکہ پسرده موافقت
وملاعبت ودلبرلك اوله اندیشه نیست کہ پدر اورے بری بود
غم دکلدر اکر پدرے اول پسردن بری ویزار اوله زیرا عاشقلر بیك
مرتبه پذرفتن زیاده کا رعایت ایدرلر
او کوهرست کو صدف در جهان مباش اول پسر کوهردر
یعنی کوهر کبی مقبول در پدرے صدف کبی درجهانده انك
صدفی اولسون زیرا صدف مراد مزد کلدر وهم کوهرك

لطافتہ

لطافتی صدفت جدا ولمستند کہ در یتیم را هم کس مشتری بود
در یتیمہ دوکلی کمسه مشتری رمشتری اولور معناسنه دخی
جائزدر خوش اوارے اول طایفه نك
دود نجسی برخوش اوازدر کہ بجزهٔ داوودی کہ داوودی
یغازایله یعنی حضرت داوود پیغمبر علیه السلام کبی خوب اوار
اولمغله اب ازجریك صوفی احمقدت ومرغ از طیران
وقوشی وچمقدت بازدارد کیروطوتہ بومرتبه ده حسن
صوتی اوله پس بوسیلت این فضیلت ایله بو فضیلت سبیله
کہ مراد حسن صوتدر دل مرده مرك صید کند اوملرك کوکلنی
صید ایلیه واربات معنی ومعنی صاحبلرے یعنی اهل دیللر
بمثادمت اورغبت نمایند انك مصاحبنه رغبت ومیل
کوسترهلر شعر یسمعنی لی احسن الاغانی
بنم قولاغم اغانینك ایوسنه در من ذا الذی یجنس المثانی
کم در شول کمسه کہ مثانی یه یاپشدے یعنی مثانی چالدے کہ
مراد حسن صوتدر کہ بو آلتہ طریدن طامر اولور فصل
چه خوش باشد اواز نرم حزین یمشاق حزین اوازنه خوش اولور
بکوش حریفان مست صبوح صباح شرابکله مست اولمش حریفلرك قولاغنه
بهاز روے زیباست اواز خوش خوب یوزدن یکدر خوب ولطیف اواز
کہ آن حظ نفس است واین قوت روح زیرا اول یعنی زیبا

یوز نفسك حظی درکه آندن نفس تلذذ ایدر و بو خوش
اواز روحك قوتی درکه روح حیات بولور پنجم
پیشه وری که بسعی بازو کفافی حاصل کند اول بش طایفه
نك بشنجسی بر اهل صنعتدرکه بازوی سعی ایله بر کفاف حاصل
ایلیه تا اب روی از بهر نان ریخته نشود تاکه انك یوزی صوینی
ناندن اوتری دوکلمش اولمیه چنانکه خردمندان کفته اند
انجلین که عاقللر ایتمشلردر کر بغریبی رود از شهر خویش
اکر کندو شهرندن غریبلکه دوشه یعنی غربته کیده
سختی و محنت نبرد پینه دوز اسکجی سختلك و محنت ایلتمز
زیرا کندوسنه کفاف حاصل ایتمکه قدرتی واردر ور بخرابی
فتد از مملکت اکر مملکتدن خرابلغه دوشه کرسنه
خفتد ملك نیم روز نیم روز پادشاه آج اویور زیرا کندوسنه
کفاف حاصل ایتمکه قادر دکلدر چنین صفتها که بیان
کردم بو نجلین صفتلرکه بیان ایلدم در سفر موجب جمعیت
خاطرست و سفرده خاطرك جمعیتنه سببدر و داعیه
طیب عیش و طیب عیشه و سروره باعثدر اما انکه ازین
جمله بی بهره است اما اول کمسه که بو جمله صفتلردن نصیب
سزدر بخیال باطل در جهان برود باطل خیال و نامعقول
فکر ایله جهانه کیدر سیاحت عالم هوس ایدر ودیکر

ودیکر کسش نام و نشان نشود و کرو کمسه انك نام و نشاننی
اشتمز و نیجه اولدوغن بلمز او سودا ایله کندوسنی ضایع و هلاك ایدر
قطعه هر انکه کردش کیتی بکین او برخواست هر کمسه که
جهانك دوری انك کیننه قالقدی یعنی اکا انتقام اتمکه قصد ایتدی
بغیر مصلحتش رهبری کند ایام زمانه اول کمسیه مصلحتك
عکسنه قولاغزلق ایلر یعنی انی خلاف سمته براغورکه
کبوتری که دکر اشیان نخواهد دید بر کبوترکه کیرو یوسنی
کورمسه کرکدر یعنی کورمك نصیب اولمیه قضا همی بردش تا بسوی دانه و دام
حکم الهی انی تا دانه و دام طرفنه ایلدر دانه سببیله انی انده دامه
اسیر ایدر پسر کفت پسردن مراد مشت زندر چونکه بابا
سندن بو سوزی اشتدی اکا جواب ویروب ایتدی ای پدر
ای بابا قول حکما را چکونه مخالفت کنم عاقللر سوزنه نیجه
مخالفت ایدم که کفته اند که ایتمشلردر رزق اکرچه مقسومست
رزق اکرچه قسمت اولنمشدر لیکن باسباب حصول ان تعلق
شرطست اما رزق حاصل اولان سببلره تعلق و مبا
شرت ایتمك شرط و لازمدر و بلا اکرچه مقدرست
و بلا اکرچه تقدیر اولنمشدر از ابواب دخول ان احتراز واجب
اول بلا داخل اولدوغی قپولردن احتراز ایلمك واجب درکه
وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ
قطعه

رزق اکرچند بی کمان برسد رزق اکرچه نقدر قسمت
اولندیسه کمانسز ایرشور شرط عقلست جستن از درها
لیکن عقلك شرطی درانی قپولردن استمك یعنی معقول اولان
بودر که انی سببلردن طلب ایلیه‌سن شعر اطلبوا الارزاق من اسبابها
وادخلوا الاوطان من ابوابها کرچه کس بی اجل نخواهد مرد
اکرچه کمسه اجلسز اولمیسر در تو مرو در دهان اژدرها اما
سن اژدرهانك اغزنه کتمه یعنی کندوکی تهلکیه آتمه درین صورت
که منم بو صورتده که بنم یعنی بو قدر قوت وصلابت که بنده
وار در با پیل دمان بزنم کوکرمش فیل ایله اورو شورم وبا شیر
ژیان پنجه درافکنم وقفان ارسلانله پنجه طوتوشورم
مصلحت انست که سفر کنم معقول اولدر که سفر ایلیم ازین
بیش زیرا بوندن زیاده طاقت بی نوایی ندارم قدرتسز
لغه طاقت طوتمرم چون مرد برافتاد زجای ومقام خویش
چونکه کشی کندو مقامندن دوشدی یعنی دور اولدی
دیکر چه غم خورست همه آفاق جای اوست کرونه غم یر
زیرا که دوکلی عالم انك جایی درنه یرده استرسه قرار ایدر
شب هر توانکری بسرای همی رود کیجه هر برغنی بر سرایه کیدر
درویش هر کجا که شب آمد سرای اوست اما درویش
هر قنده که کیجه کلدی یعنی کیجه ایرشدی انك سرای در

این

این بکفت مشت زن باباسنه بو سوزی ایتدی وهمت خواست
وپدرندن همت ودعا طلب ایلدی وپدر را وداع کرد وباباسنی
وداع ایلدی وروان شد وکتدی ودر هنکام رفتن وکتمك
وقتنده شنیدش انی اشتدیلر که میکفت ایدر ایدی
هنرور که بختش نباشد بکام هنرمند که انك بختی
مراد ایله اولمیه یعنی اکا مساعد اولمیه بجایی رود کس ندانند نام
بریره کیدر که انك نامنی بلمزلر یعنی خلاف سمته کیدرلر
تا برسید بکنار آبی تا که مشت زن بر صو کنارنه ایرشدی که
سنك از صلابت او بر سنك همی آمد اما اویله صو ایدیکه
انك شدتندن وجریاننك قوتندن طاش طاش اوزره
کلور ایدی وغریدنش بفرسنکی میرفت دخی اول صویك
جوش خروشنك آوازی بر فرسنك ایراغی محله کیدر ایدی
سهمکین آبی که مرغ آبی درو ایمن نبود بر هیبتلو صو
ایدیکه صو قوشی آندن ایمن دکل ایدی که کتورر ایدی
کمترین موج آسیا سنك از کنارش در ربود انك آلچغرق
موجی کنارندن دکرمن طاشنی قاپردی کروهی مردمان
را دید مشت زن بر بولك ادملری کوردی که هر یکی بقراضه
که انده اولنلرك هر برسی بر اقراضه ایله در معبر نشسته
بر معبرده اوتورمش ورخت سفر بسته وسفر اسبابی

بغلنمش یعنی کشتی یه کیروب کتمکه حاضر اول مشلردی
جوانرا دست عطا بسته لیکن جوانك که مراد مشت
زندر فقر سببی عطا النی بغلنمش ایدی یعنی یاننده اصلا
برنسنه سی یوق ایدی که اجرت کشتی دیو ویریدی زبان ثنا بر
کوشد بالضروری ثنا دیلنی اچدی یعنی ملاحی مدح ایتدی
چندانکه زاری کرد مشت زن اولقدر که زاریلق ایلدی
یاری نکردند ترحم ایدوب اکا یاریلق ایلمدیلر کفتند
ایتدیلر بیت بی زر نتوانی که کند بر کس زور
آلتونسز قادر دکل سنکه کمسه اوزره زور وظلم ایلیه سن
یعنی قوت مرادکی حاصل ایتمکه قادر دکلسن ور زر داری بزور محتاج نه
محتاج دکلسن زیرا التون ایله جمیع مهمات حاصل اولور
مشت زندن مراد زور بازایدوکی بو بیتدن روشندر
یعنی کمسی کورشجی ظن ایتمشدر ملاح بی مروت مروتسز
ملاح ازو بخنده باز کردید وکفت اول مشت زندن
خنده ایله کرودوندی وطعن ایله ایتدی بیت
زر نداری نتوان رفت بر ور از دیار زر طوتمز ایسك
یعنی زرك یوق ایسه زور ایله دریادن کتمك یعنی دریایی
کچمك ممکن وقابل دکلدر زور ده مرد چه باشد زر یك مرد بیار
اون ارقدر قوت نه اولورسن همان برار ویردکی التونی

کتور

کتور یعنی اجرت کشتی یی غیریلر نقدر ویررلر ایسه سن
دخی اولقدر ویررسك قوتلوسن دیو سندن ارتوق
طلب ایتمزلر بو بیتدن دخی زیاده روشندر که
مشت زندن مراد زور بازدر جوانرا دل ازین طعنه
بهم برآمد ملاحك بو طعنندن جوانك کوکلی بیحضور
ومنقبض اولدی خواست که ازو انتقام کشد مشت زن
دیلدوکی اندن انتقام ایده کشتی رفته بود اول وقته دکین
کشتی کتمش ایدی اواز دار مشت زن اواز ویردی یعنی
چاغردی بویله دیو که اکر بدین جامه که پوشیده ام اکر بو جامه
ایله که کیمشم یعنی کیدکم قفتانله قانع شوی قانع اوله سن
دریغ نیست دریغ دکلدر ملاح طمع کرد ملاح اکا طمع ایلدی
وکشتی را باز کردانید وکشتی یی کرودوندردی وکناره کلدی
بیت بدوزد شره دیده هوشمند حرص عاقلك
کوزنی دکر کورمز ایلر درارد طمع مرغ وماهی به بند
طمع مرغ وماهی یی بنده کتورر که هواده ودریاده ایکن
انلری کرفتار ایدر چندانکه مشت زن انتقام ایتمکه
اول قدر صبر ایلدیکه که دست جوان که جوانك الی بریش
وکریبان ملاح برسید ملاحك صقالنه ویقاسنه ایرشدی
اورا بخود در کشید محکم طوتب انی کندوسنه چکدی

وبی محابا فرو کفت ومیل وتوقعسز یعنی اصلا کمسه‌دن
خوف وحذر ایتمیوب محکم دوکدی یارش از کشتی
بدر آمد ملاحك یاری کشتیدن طشره کلدی که پشتی
کنند که ملاحه معاونت ایلیه‌لر همچنان درشتی دید
ملاحك دوستی ملاح کبی ایرلك کوردی یعنی لت یدی پشت
بکردانید اول کمسه ارقه دوندردی یعنی کشتی یه قچدی
مصلحت آن دیدن که با او مصالحت کنند انی معقول کور
دیلر که اول مشت زن ایله صلح ایده‌لر وباجرت کشتی
مسامحت نمایند وکشتی اجرتی ایله مسامحت کوستردیلر
مثنوی چو پرخاش بینی تحمل بیار چونکه جنك
وغوغا کوره‌سن تحمل کتور یعنی تحمل ایله که سهلی ببندد در کارزار
زیرا ملایمت وملاطفت جنك قپوسنی بغلر یعنی جنکنی منع ایدر
لطافت کن آنجا که بینی ستیز رفق وملاطفت ایله اول یرده که
عناد وجنك کوررسن نبرد قزنرم را تیغ تیز زیرا ملایم کچیی
کسکین قلیج کسمز بشرین زبانی ولطف خوشی شرین
زبانلق ایله ولطف خوشلق ایله توانی که پیلی بمویی کشی
قادرسنکه بر فیلی بر قیل ایله چکه‌سن یعنی یده‌سن بعذر
ماضی کچمش عذر سببیله که در قدمش افتادند
ملاح ورفیقلری آنك قدمنه دوشدیلر وبوسه چند

وبر

وبر قچ بوسه بنفاق نفاق ایله بر سر وچشمش دادند انك
باشی وکوزی اوزره بوسه ویردیلر یعنی اظهار محبت
ایدوب منافقانه انك سر وچشمنی اوپدیلر نتکم عادت
ناسدر وبکشتی در آوردند وکشتی یه کتوردیلر وروان
شدند وروان اولدیلر تا برسیدند بستونی تاکه بر ستونه
ایرشدیلر که از عمارت یونان که یونان عمارتندن یعنی
انلرك بناسندن که در آب ایستاده بود که صوده دیکلمش قالمش
ایدی ملاح کفت ملاح چونکه اول ستونی کوردی مشت زنه
انتقام ایتمکدن اوتری ایتدی کشتی را خللی هست کشتی نك بر
خللی واردر یکی از شما که دلاورترست سزدن بر یکوز که دلاورکدر
ومردانه وزورمند ومردانرك وزوررك وقوتلورکدر
باید که برین ستون برود کرکدر بو ستون اوزره چیقه
ورسیمان کشتی بکیرد اوراده کمینك ایپنی طوته تا عمارت کنیم
تاکه کشتی نك اول خللی عمارت ایده جوان بغرور دلاوری
که در سر داشت جوان دلاورلك غروری ایله که باشندن
طوتر ایدی یعنی کندونك دلاورلکنه مغرور اولمق ایله
از خصم دل آزرده نیندیش کوکلی انجنمش وبیحضور
اولمش خصمدن احتراز ایدوب خوف ایتمدی وقول حکما
که کفته اند که حکما ایتمشلردر هر که را رنجی بدل رسانید

هر کیمکه بر رنج والم ایرشدی اکر در عقبش اکر اول رنجك
صوکنده صد راحت برسانی یوز راحت اوله خاطری متسلی
اتمك ایچون از پاداش آن یك رنجش ایمن مباش دشمنك اول
بر رنجنك خوفندن ایمن اولمه که پیکان از جراحت بدر آید زیرا
پیکان یرندن طشره کلور و جراحت اولور و ازار در دل
بماند واما اول پیکاندن ایرشن ازار والم کوکلده قالور
[illegible] چه خوش کفت بکتاش با خیل تاش نه خوش
ونه لطیف دیدی بکتاش خیلتاشه چو دشمن خراشیدی ایمن مباش
چونکه دشمن طرملادك یعنی رنجیده ایتدك ایمن اولمه که
اولدخی سکا بر جفا ایدر [illegible] مشو ایمنکه تنك دل کردی
ایمن اولمه که تنك دل و پریشان خاطر اولورسن چون ز دستت دلی بتنك آید
چونکه سنك الکدن بر کوکل طاره کله یعنی بر کمسه تنك دل ایلیه سن
سنك بر باروء حصار مزن حصارك باروسنه طاش اورمه
که بود کز حصار سنك آید زیرا احتمالدر که حصاردن
طاش کله که سکا اندن ضرر ایرشه چندانکه ریسمان کشتی
بساعد بر پیچید ملاح اولقدر صبر ایلدیکه مشت زن کشتی
نك ایپنی ساعدنه طولادی و بر بالای ستون رفت
وستون اوزره کتدی یعنی چقدی ملاح زمام کشتی از
کفش در کسلانید ملاح چونکه انی کوردی یولدرنی

یعنی

یعنی کشتینك ایپنی انك الندن اوزدی یعنی کسدی
وکشتی براند و برفت کشتی یی سوردی وکتدی بیچاره در انجام
متحیر بماند بیچاره مشت زن اوراده حیران واواره قالدی
وروزی دو بلا و محنت دید و بر ایکی کون بلا و محنت کوردی
وسختی کشید و سختلق چکدی روز سیوم اوچنجی کون
خوابش کریبان کرفت خواب انك یقاسنی طوتدی
یعنی خواب غلبه ایلدی و بآب انداخت وصویه آتدی یعنی
خواب سببیله صویه دوشدی وبعد از شبان روزی اول
کون اول کیجه دن صکره بکنار افتاد کناره دوشدی از حیا
تش رمقی مانده بود بر مرتبه ده ضعیف اولمش ایدی که انك
حیاتندن بر رمق قالمش ایدی برك درختان خوردن
کرفت زیاده اجلغندن اغاجلرك یپراغنی یمکه باشلدی
و بیخ کیاهان بر اوردن واوتلرك کوکنی چقرمغه باشلدی
تا اندکی قوت یافت تاکه انلر ایله برازاجق قوت بولدی
وسر در بیابان نهاد و برفت وباشنی بیابانه قودی وکتدی
تا تشنه وکرسنه و بی طاقت تاکه صوسز وآج وطاقتسز
بر سر چاهی رسید بر قویو باشنه ایرشدی قومی را دید که
بر وکرد آمده بودند بر قومی کوردیکه صو ایچمکدن
اوتری انك اوزرنه جمع اولمشلر ایدیلر و شربتی آب

برایچم صو به بشیزی برپول ایله همی اشامیدند ایچرلر ایدی
جوانرا بشیزی نبود جوانك برپولی یوق ایدی آب طلب
کرد اول قومدن صو طلب ایلدی ابا کردند ابا ایلدیلر
یعنی ویرمدیلر از بی طاقتی دست تعدی دراز کرد طاقت سزلغندن
مشت زن بیحضور اولوب اول قومه تعدی و خصومت
النی دراز ایلدی تاکه آنلردن قهر ایله صو الوب ایچه میسر نبود
میسر و ممکن اولمدی تنی چند را فرو کفت محصل کلام برقچ
کمسه محکم دوکدی مردمان غلبه کردند انده اولانلر مشت
زن اوزره غلبه ایلدیلر و بی محابا بزدنش و ترحم اتمیوب
انی اوردیلر و مجروح کردند و مجروح ایلدیلر قطعه
پشه چو پر شد بزند پیل را سیوری سکك چونکه
چوق اوله فیلی اورر یعنی صوقر و الم ویرر با همه تندی و صلابت که اوست
اول فیل که بودکلو قوت و تندلك و جسامت و صلابت ایله در
یعنی انده بو قدر قوت و صلابت وار ایکن پشه الندن
عاجز و زبون اولور مورچکانرا چو بود اتفاق
قرنجه جقلرك چونکه اتفاقی اولا شیر زیان را بدرانند پوست
قفان و مهیب ارسلانك پوستنی یرتارلر بحکم ضرورت
یعنی بالضروری در پی کاروان افتاد کاروانك اردنه
دوشدی و برفت کتدی شبانکاه اخشام وقتی

بمقامی

بمقامی رسیدند که از دزدان بر خطر بود کاروان بر مقامه
ایرشدیلر که حرامیلردن خوف و خطر اوزره ایدی یعنی
مخوف مقام ایدی کاروانیانرا دید مشت زن کاروان
خلقنی کوردی لرزه بر اندام افتاد حرامیلرك خوفندن
اندامیلری اوزره لرزه دوشمش یعنی دتره شورلر و دل بر
هلاك نهاده و هلا اوزره کوکل قومشلر یعنی کندولردن
امید قطع ایتمشلر کفت اندیشه مدارید مشت زن چونکه
کاروان خلقنی اول حالده کوردی ایتدی غم و خوف
طوتمکز که یکی منم درین میان تنها زیرا بن یالکز بو اورتاده
تنها پنجاه مرد را جواب دهم اللی کمسه یه جواب ویرم
و دیکر جوانان همه یاری کردند و بو قافله ده اولان جوانلر
دخی معاونت ایلیه لر مردمان را دل بلاف او قوی شد
کاروانده اولنلرك کوکلی انك لافی ایله قوی اولدی و بصحبت
او شادمان شدند وانك مصاحبتی ایله شادمان اولدیلر
و بزاد و ابش دستکیری واکا طعام و صو ایله دست کیرلك
ایلدیلر جوانرا اتش معده بالا کرفته بود جوانك معده سی اتشنی
یوکسکه طوتمش ایدی و عنان طاقت از دست رفته و عنان طاقتی
الدن کتمش ایدی و لقمه چند از سر اشتها تناول کرد اشتها اوجندن
برقاچ لقمه تناول ایلدی یعنی تمام اشتها ایله اول طعامی یدی

ودمی چند آب وبرقچ ایچم صو بروبیاشامید انك اوزرنه
ایچدی تا دیو درونش بیارامید تا انك ایچی شیطانی یعنی
نفسی دکلندی دخی وخوابش درربود وبخفت وانی اویقو
قاپدی ویاتدی اویودی پیر مردی پخته وجهان دیده درآن کار
وان بود اول کاروانده پخته وجهان دیده بر پیر وار ایدی
کفت رفیقلرینه ایتدی ای یاران ای دوستلر من ازین
بدرقهٔ شما بن بوسزك رفیق وحافظکزدن اندیشناکم
خوفلویم نچندانکه از دزدان حرامیلردن اولقدر خوفلو دکلم
چنانکه حکایت کنند انجلین که حکایت ایدرلر عربی را درمی
چند کرد آمده بود که بر عربك برقچ اقچه سی جمع اولمش
ایدی یعنی بر مقدار اقچه سی وار ایدی بشب از تشویش دزدان
تنها خوابش نمی بود وکیجه حرامیلرك خوفندن تنها خواب
ایلتمز ایدی یعنی خوفندن یالکز اولدیغیچون اویومغه قادر
دکل ایدی یکی را از دوستان بنزد آورد دوستلردن برنی
کندو قتنه کتوردی تا وحشت تنهایی تا تنهالق وحشتنی
بدیدار او منصرف کند انك دیداری ایله ازاله ایلیه شبی
چند در صحبت او بود اول دوستی برقچ کیجه انك
صحبتنده اولدی چندانکه بر درمهانش وقوف یافت اولقدر که
انك درملری اوزره وقوف بولدی یعنی انك اقچه سنی

ونه

ونه برده پنهان ایتدوکنی معلوم ایتدی ببرد وسفر کرد
اول کمسه عربك اقچه لرنی ایلتدی واورادن سفر ایلدی یعنی
الدی وقچدی وبامدادان عرب را دیدند علی الصباح عربی کور
دیلر عریان وکریان عرب عریان وکریان کفتندش که
حال چیست اکا ایتدیلر حالك ندر مکران درمهای ترا
دزد برد مکر سنك اول درملرکی دزد الدی کفت لا والله
بدرقه برد عرب انلره حالی بیان ایدوب ایتدی لا والله
دزد التمدی مونس وحافظم اولان دوست ایلتدی قطعه
هرکز ایمن زمار ننشینم هرکز ماردن امین اوتورمزم
تا بدانستم آنچه خصلت اوست تا بیلورم اول نسنه یی که
انك خویی در یعنی مار آدمی صوقب هلاك ایتدوکنی معلوم
ایدلدن بر واندن ایمن اوتورمدم تمام حذر اوزره اولدم
زخم دندان دشمنی بترست شول حاللو دشمانك دیشی
زخمی یرامزدکدر وضررلورکدر بو مصراع ثانی دشمن
لفظنك صفتی در که نماید بچشم مردم دوست
که اول دشمن خلقك کوزنه دوست کورنه یعنی اشکاره
دشمن بونك کبی دشمندن یکدر زیرا اندن ضرر ایلمك
قابلدر اما دوست صورتلو دشمندن احتراز ممکن دکلدر
کفت چه دانید اول بیر رفیقلرینه ایتدی نه بیلورسز

که این نیز که بو جوان دخی از جملهٔ دزدان باشد حرامیلر
بولوکندن اولا وبعیاری درمیان ما تبعیه شده باشد
وعیارلق ایله بزم ارامزده قرشمش اولا تا بوقت فرصت تاکه
فرصت وقتنده یارانرا خبر کند یولداشلرینه خبر ایلیه
پس مصلحت آن می بینم ایلیه انی معقول کورورم که اورا
خفته بمانیم که انی بوندا ویومش قویالم وبرانیم دخی
سوره لوم یعنی کیده لوم جوانان را تدبیر پیر استوار آمد
جوانلر پیرك تدبیرن محکم ومؤثر کلدی ومهابتی از مشت زن
در دل کرفتند ومشت زندن کوکللرنده برهیبت طوتدیلر
ورخت براشتند وفوری اسبابی یوکلتدیلر وجوان را
خفته بکذاشتند وجوانی اوراده اویومش قودیلر
وبرفت وکتدیلر انکاه خبر یافت اول وقت خبر بولدی
که افتاب بر کتفش تافت که افتاب انك کتفی اوزره یلدررایدی
یعنی کتفی قزدی سر براورد خوابدن باش قالدردی کار
وانراندید کاروانی کورمدی بسی بکردید اطرافه چوق
طولاندی وره بجایی نبرد وبریره یوایلتمدی یعنی یول بولمدی
تشنه وبی نوا صوسز واج روی برخاك یوزنی یر اوزره
ودل بر هلاك نهاده با خود همی کفت دخی کوکلنی هلاك
اوزره قومش ایدی وایدر ایدی شعر ماذا یحدثنی وزه العیس

کیمدرکه

کیمدرکه بو راده بنم ایله مصاحبت ایلیه وحشت کربتنی بندن
ازاله ایلیه حال بوکه عیس یولاندی یعنی قافله کتدی بن اواره
تنها قالدم ما للغریب سوی الغریب انیس غریب
ایچون غریبدن غیری مونس یوقدر یعنی غریبك مونسی
ینه غریبدرکه الجنس الی الجنس یمیل بیت
درشتی کند بر غریبان کسی غلظت وخشونت ایدر غریبلره شول کمسه
که نابوه باشد بغربت بسی که غربتده چوقلق اولمامش و
وغربت چکممش اوله مسکین درین سخن بود اول بیچاره
بو سوزده ایدی که پادشاه زادهٔ که پادشاه اوغلی در پی صید
بر صید آردنده ایکن از لشکریان دور افتاده بود یاننده اولان
لشکر وبنده لرندن ومصاحبلرندن ایراق دوشمش ایدی
وبالای سرش فرا رسید وانك باشی اوزره طورمش ایدی
واین سخن همی شنید وآنك بو سوزندنی استماع ایدر ایدی
در هیئاتش نظر کرد اول مشت زنك هیئاتنه نظر ایلدی
صورت ظاهرش پاکیزه دید آنك ظاهر صورتنی پاکیزه
ولطیف کوردی وحالش پریشان وانك حالنی پریشان
کوردی پرسیدش که از کجامی شهزاده اکا کندوسندن
نسن دیو سوال ایلدی وبدین جایکاه چه کونه افتادی وبو یره
نیجه دوشدك برخی از انچه بر سر او کذشته بود اعاده کرد

اول نسنه دن که انك باشی اوزره کچمش ایدی بعضسنی اعاده ایلدی
یعنی حکایت ایلدی ملك زاده را برو ترحم آمد پادشاه زاده یه
انك اوزرنه رحم کلدی یعنی اکا ترحم ایلدی خلعت ونعمت داد
مشت زنه خلعت ونعمت ویردی ومعتمدی باوی همراه کرد وبر معتمد
کمسنه اکا یولداش ایلدی تا بشهر خویش باز آمد تا که کندو
شهرنه کلدی پدر بدیدن او شادمان شد باباسی انی کورمك
ایله شادمان اولدی وبر سلامت حالش شکر کفت وانك حالنك
سلامتی اوزره شکر ایلدی شبانکه اخشام وقتی از انچه بر سر
او رفته بود اول نسنه دن انك باشی اوزره کتمش ایدی یعنی
باشندن کچمش ایدی از حالت کشتی کشتی حالنده وجور ملاح
وملاحك جورندن وروستایان بر سر چاه وقویی باشنده
اولان کویلولرك جورندن وعذر کاروانیان وکاروانیلرك
عذرندن ووفاسزلغندن با پدر کفت باباسنه ایتدی پدر کفت
باباسی ایتدی ای پسر ای اوغل نکفتمت سکا دیمدیمی در وقت
رفتن کتمك وقتنده که تهی دستانرا که قدرتسزلرك دست
دلیری بسته است بهادرلق الی بغلنمشدر وپنجه شیری
شکسته وارسلانلق پنجه سی صنمشدر یعنی نسنه یه قادر اولمز
بیت چه خوش کفت آن تهی دست سلحشور نه لطیف
دیدی اول سلحشور اولان فقیر مقول قول بودر جوی

جوی زر بهتر از پنجاه من زور برار پیه قدر التون اللی بتمان
قوتدن یکدر پسر کفت پسر باباسنه ایتدی ای پدر ای بابا هر اینه
تاریخ نبری کنج بر نکری البته مادامکه رنج ایلتمیه سن کنج حاصل
ایده مزسن وتا جان در خطر ننهی ومادامکه جانکی خطرده
قومیه سن یعنی حیاتکدن امید قطع اتمیه سن بر دشمن
ظفر نیابی دشمن اوزره ظفر بولمزسن وتا دانه نیفشانی وما
دامکه دانه صاچمیه سن خرمن بر نداری خرمن
حاصل ایتمیه سن نبینی که کورمزمیسنکه باندك مایه رنجی
که بردم برازاجق مقداری رنج که ایلتدم انك سببیله چه
تحصیل راحت کردم نه تحصیل راحت ایلدم وبه نیشی که خوردم
وشول نیشی که یدم انك سببیله چه مایه عسل اوردم نه قدر
عسل ذکری بونده نیش مناسبتیله دریوقسه مراد بو قدر
زحمت چکدم انك سببیله بو قدر نعمت اله کتوردم دیمکدر
که مراد شهزاده نك احسان ایتدوکیدر بیت
کرچه بیرون رزق نتوان خورد اکر کشینك رزقندن
زیاده یمك ممکن دکلدر در طلب کاهلی نشاید کرد
لیکن کاهللق ایلمك کرکمز سعی کرك بیت
غواص اکر اندیشه کند کام نهنك غواص اکر تمساحك طمعنی
فکر ایلیه انك یورمسندن قورقه هرکز نکند در کرنمایه بچنك

اغربهالو دری النه المز یعنی دریایه طالوب النه در المز
اسیا سنك زیرین متحرك نیست دکرمنك الت طاشی حرکت ایدجی دکلدر
لاجرم تحمل بار کران همی کند اول سببدن اغریوکه تحمل ایدر یعنی
اغریوك کتورر اکر حرکت ایدیدی بو قدر یوکی چکمز ایدی ایلیه
سیاحت اتمکله نیجه بلادن والمدن خلاص بولور اما حرکت
وسیاحت اتمکله نیجه مشقت وزحمت چکر بو سوزلر مشت
زنکدر بو قطعه ایله بیل قطعه چه خورد شیر شرزه در بن غار
شیر شرزه ارسلان یعنی قفان ومهیب ارسلان مغاره دن بنده
نه یر یعنی مغاره دن طشره چقوب صید اتمك کرك که قرنی طویر
باز افتاده را چه قوت بود دشمش طغانك نه قوتی اولور
یعنی مادامکه پرواز ایدوب صید اتمکه سعی اتمیه کندویه لازم
اولان قوتی قنده بولور کر تو در خانه صید خواهی کرد
اکر سن خانه ده صید ایتمك استرایسك هرکز سعی اتمیه سن
دست وپایت چو عنکبوت بود سنك الك وایاغك اورمجك
کبی اولور یعنی یرکده قدید اولوب قالورسن پس پدر کفت
پدری چونکه پسرك بو سزلرنی اشتدی نصیحت طریقیله اکا
ایتدی ای پسر ای اوغل درین نوبت بو نوبتده یعنی بو سفرده
فلك ترا یاری کرد فلك سکا معاونت ایلدی واقبال ورهبری
واقبال سعادت مرادك حصولنه رهبرلك ایلدی تا کلت از خار

وخار

وخار از پای بدر آمد که سنك کلك خاردن وخار ایاغکدن
طشره کلدی یعنی چقدی که بو قدر کربت ومحنتدن خلاص
بولدك وصاحب دولتی بتو رسید وبر صاحب دولت سکا
ایرشدی وبر تو ببخشید وسنك اوزریکه یعنی سکا احسان
ایلدی وترحم کرد ودخی ترحم ایلدی وکسر حالت را وسنك
حالکك کسرنی وتفقدی جبر کرد بر تفقد وتفحص ایلدی
یعنی سنك شکسته قلبکی انعام واحسا متسلی ومسرور
قلدی وچنین اتفاق نادر افتاد وبو بخلین اتفاق نادر دوشر
یعنی از واقع اولور وبر نادر حکم نتوان کرد وقلیل الوقوع اولان
شیء اوزره حکم ایلمك اولماز زینهار تا بدین طمع زنهار
بو امید ایله دیکر بار والع نکردی برکره دخی حرصك اطرافنه
طولنمیه ووارمیه سن بیت صیاد نه هر بار شغالی ببرد
صیاد هر کره هر وقت صیدندن خانه سنه بر چقال ایلتمز
افتد که یکی روز پلنکش بدرد دشرکه یعنی واقع اولور که بر
کون انی قپلان یرتر چنانکه یکی از ملوك پارس انجلین که زمان
ماضیده پارس پادشاهلردن برینك نکینی کرانمایه در
انکشتری بود خاتملردن اغربهالو وقیمتلو بر مغنده
بر خاتم وار ایدی باری بحکم تفرج برکره تفرج حکمیله
با تنی چند از خاصان خاصلردن بر نیجه کمسه ایله

بمصلای شیراز شیرازك نمازگاهنه بیرون رفت طشرکتندی
وفرمود دخی بیورهی تا انکشتریرا تا اوخاتمی برکنید
عضدالدوله عضدالدوله قبه سی اوزره که عضدالدوله
انك اشنده مدفوندر نصب کردند نصب ایلدی یعنی قبه
اوزرنه قوهی تاهر که تیراز حلقهٔ انکشتری بکذارند تاهر
کمسه که اول انکشتریدنك حلقه سندن اوقیچوره خاتمی اورا
باشد خاتم انك اولمه اتفاق چهارصد تیرانداز اتفاق در
تیوز تیرانداز کمسنلر درخدمت اوبودند پادشاهك خدمتنده
ایدلر جمله خطا کردند جمله سی خطا ایلدیلر مکر کودکی مکر
بر طفل پریام رباطی برکاروان سرای طامی اوزره که بیاز بچه
اویغق ایله تیرازهر طرف می انداخت هرطرفدن اوقاتردی
یاد صبا تیراورا در رقصا قضا ایله صبا یلی انك اوقنی ازحلقهٔ
انکشتری بکذرایند اول خاتمك حلقه سندن پکوردی
انکشتری برابوی ارزانی داشتند وعهده لرنجا اوزره خاتمی
اول طفله لایق طوتدیلر یعنی کناویردیلر ونعمت بی قیاس
دادند وخاتمدن زیاده قیاس سز نعمت ومال ویردیلر
پسر همانده پسر همان اول ساعت تیرو کمانرا بسوخت انده
کی تیرو کمانی بقدی کفتند که چرا چنین کردی اول ایتدیلر
بنجون بویله ایتدك کفت پسرانلرم جوابیروب ایتدی

تارونق

تارونق اولین برجای ماند تا اولکی رونق واعتبار برنده
قاله زیرا برکره دخی اتمغه تکلیف اولنسه نشانه اورمه
سی مقرر ایدیلیه اولکی رونق واعتبار قالماز

حکایت درویش

کاه بود که حکیم روشن رأیلو عاقلدن
برنیاید درست تدبیری برتدبیر درست کلمخطا ایدر
کاه باشد که کودکی ناداك کاه اولور که نادان اوغلان بنجق
بغلط برهدف زند تیری غلط وخطا ایله براوقی نشانه اورر

درویشی رادیدم برد رویشی کوردم
درغاری نشسته برمغاره ده اوتورمش ودریروی خود
ازجهان بسته وجهانده کندویوزنه اختلاط ومصاحبت
قپوسنی بغلمش یعنی عزلت اختیار ایدوپ خلقدن اختلاطی
قطع ایتمش ایدی وسلوك وساوطین املاکلرك وسلطانلرك
درچشم همت او انك همتی کوزنده شوکت وهیبت نماند
شوکتی وهیبتی قالمامش یعنی اصلاو التفات ایتمزایدی

هرکه برخود درسؤال کشاد هرکیمکه کندوینك
اوزرنه سوال قپوسنی اچدی یعنی دیلنمکی کندویه عادت ایتدی
تابمیرد نیازمند بود اول کمسه اولنجیه دکین محتاج اولور
عمری اولدیقجه احتیاجدن خلاص بولمز آزبکذار وپادشاهی کن
حرصی قوترك ایله وپادشاهلق ایله کردن بی طمع بلند بود

زیرا طمعسزك بوینی یوکسك اولور یعنی احتیاج جهتندن
کمسه سرفرواتمز یکی از ملوك آن طرف اول طرف پادشاه
لرندن بری ایشارت کرد که ایشارت ایلدیکه توقع بکرم
اخلاق عزیزان آنست که عزیزلرك اخلاق کرمی ایله امید
اولدرکه بنان ونمك باما موافقت کنند که نان و نمکده
موافقت ایلیه لر یعنی بزم دعوتمزی قبول ایده لر شیخ
رضا داد شیخ بو سوزه رضا ویردیکه که اجابت دعوت
سنت است زیرا دعوتی قبول ایلمك سنتدر زیرا هر قچن
برکمسنه حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم طعامه دعوت
ایلسه قبول ایدر ایدی دیکر روز کرو برکون ملك پادشاه
دخی بعذر قدمش رفت عذر ایله انك قدمنه کتدی یعنی
عزیزانك ضیافتنه رضا ویردیکی ایچون پادشاه دخی
اعتراز اتمکه کتدی عابد برخواست عابد چونکه پادشاهك
کلدوکن کوردی تعظیما ایق اوزره قالقدی یعنی عزلت
ایلدی وملك را در کنار کرفته وپادشاهی کنارنده طوتدی یعنی
پادشاه ایله قوجشدی وتلطف کرد پادشاهه لطف و
ملایمت ایلدی چون ملك غایب شد چونکه پادشاه غایب
اولدی یعنی شیخك مجلسندن کتدی یکی از اصحاب او شیخك
اصحابندن بری شیخ را پرسید سوال ایلدی بویله دیوکه

چندین

چندین ملاطفت که امروز با پادشاه کردی که بو قدر
ملاطفت ورعایت که بوکون پادشاهه ایلدك که خلاف
عادت تست سنك عادتکه مخالفدر زیرا دنیا اهلنه بو قدر
التفات اتمك سنك عادتك دکلدر درین چه حکمتست بونده
نه حکمت واردر کفت نشنیده شیخ اول کمسیه ایتدی اشتمامش
میسن که کفته اند ایتمشلردر هر که را بر سماط نشستی
سفره سی اوزره اوتوردك طعامنی یدك واجب آمد بخدمتش برخواست
انك خدمتنه قالقمق واکا تعظیم اتمك واجب کلدی
چون مکافات خیر نتوان کرد چونکه اول ایتدوکی خیر
عوضنی اتمك ممکن دکلدر عذر بیچاره کی بباید خواست
باری بیچاره لك عذرین دیلمك کرك
کوش تواند که همه عمر وی سمع قادر اولور که دکلی عمرنده اول سمع
نشنود آواز دف چنك ونی دف وچنك ونی اوازنی
استماع ایلمیه واصلا اکا زحمت والم چکمیه دیده شکیبد ز تماشای باغ
کوز صبر ایدر باغ تماشاسندن که تماشا اتممك ایله هرکز
اکا ضرر کلمیه بی کل ونسرین بسر آید دماغ کلسز
ونسرینسز دماغ باشه کلور یعنی لطیف رایحه لر دماغه
ایرمسه اصلا دماغه زیان اولمزانسز حیات میسر اولور
ور نبود بالش آکنده پر اکر قوش قنادی ایله طولمش یصدق اولمیه

خواب توان کرد حجر زیر سر باش التنده طاش قویب اویومق
ممکن وقابلدر ورنبود دلبر همخوابه پیش
اکر بر دوشکده اوکنده بیله یاتور دلبر اولمیه
دست توان کرد در اغوش خویش النی کندو قوجاغنده
ایلمك ممکندر یعنی النی قوجب یاتمق ودلبرسز اولمق قابلدر
انسان اصلا بونلرك بر سیندن الم ومضطر اولمز
وین شکم بی هنر پیچ پیچ اما بوزیاده دنی هنرسز قرن عالمده
صبر ندارد که بسازد بهیچ هرکز صبر طوتمز که هیچ نسنه ایله
قناعت ایلیه بلکه جمله عالمی انك یولنه صرف ایلسك هرکز
قناعت ایلمز انسان همان بوندن زبون اولور
چو دوزخ که سیرش کند از وقید دکر بانك دارد که هل من مزید
معلوم اوله که پیچ پیچ لفظلری بعض محلده ذم مقامنده استعمال
اولنور نتکم بوستانده معروف کرخی حکایتنده واقع اولمشدر
بیت ندیدم چنین پیچ بر پیچ کس
مکن هیچ رحمت برین هیچ کس وبعض محلده مدمعناسنه
استعمال اولنور نتکم بوستانده سلطان محمود حکایتنده
واقع اولمشدر بیت بدو کفت کای دلبر پیچ پیچ
زیغما چه اورده کفت هیچ

باب رابع فائدهٔ سکوت

حکایت یکی را از دوستان کفتم حضرت
شیخ رحمة الله علیه ایدر دوستلردن برینه ایتدم امتناع
سخن کفتن بکا سوز سویلمك امتناع بعلت آن
اختیار افتاده است اول سببله اختیار دوشمشدر
که اغلب اوقات زیرا اکثر اوقات در سخن نیك وبد
اتفاق افتد سوزده ایو وکم اتفاق دوشر یعنی لطیف
ومعقول سوز ونامعقول سوز واقع اولور ودیدهٔ دشمنان
جز بر بدی نمی آید ودشمنلرك کوزی نامعقول
وقبیح سوزدن غیری اوزره کلمز یعنی دشمنلر لطیف سوزی
کورمزلر انجق قبیح سوزی کوررلر کفت اول دوست
چونکه بنم بو سوزیمی اشتدی جواب ویروب ایتدی ای برادر
ای قرنداش دشمنان به که نیکی نبیند اول یکرك که دشمن ایلك
کورمیه بونده ایهام لطیف واردر شعر وَاَخُوا الْعَدَاوَةِ لَا یَمُرُّ بِصَالِحٍ
عداوت قرنداشی یعنی عداوت صاحبی که مراد عدودر
بر صالحه مرور ایلمز اِلَّا وَیَلْمِزُهُ بِکَذَّابٍ اَشِرٍ
اِلَّا البته اول عداوت صاحبی اول صالحه طعن ایدر
کذابدر ومتکبردر دیو یعنی صالحه بغضی اولان کمسه

قچن صالحی کورسه اکا بو وجهله طعن ایدر بیت
هنر بچشم عداوت بزرکتر عیبست هنر وکمال عداوت
وحسد کوزی ایله اولورك عیبدر یعنی عدو وحسود قتنده
عظیم وقبیح عیبدر کلست سعدی ودر چشم دشمنان خارست
فی الحقیقه سعدی کلدر لکن دشمانلرك کوزنه خاردر بونده ایهام
لطیف واردر بیت نور کیتی فروز چشمهٔ خور
خورشید چشمه سنك جهانی روشن ایدجی نوری بو قدر لطیف ایکن
زشت باشد بچشم موشك کور یرسه نك کوزنه قبیح در زیرا
اصلا افتابدن حظ ایتمز حکایت

حکایت بازرکان

بازرکانی را هزار دینار خسارت افتاد بر بازرکانك بیك
دینار ضرری دوشدی یعنی واقع اولدی پسر را کفت اول
بازرکان اوغلنه نصیحت طریقیله ایتدی نباید که این سخن را
بکسی در میان نهی کرکمز که بو سوزی بر کمسه ایله اورتایه
قویه سن یعنی اولمیه که بونی کمسیه دیه سن کفت پسر باباسنه
ایتدی ای پدر فرمان تراست ای بابا فرمان سنکدر یعنی امر
سنکدر بر سر وچشم نکویم باشم کوزم اوزره کمسیه
دیمه یم ولیکن مرا بر فائدهٔ این مطلع کردان اما بنی بونك
فائده سی اوزره مطلع ایله که مصلحت در نهان داشتن
چیست که نهان ومستور طوتمقدن فائده نه در کفت

کفت باباسی پسر نه ایتدی تا مصیبت دو نشود تا مصیبت
ایکی اولمیه یکی نقصان مایه برسی سرمایه نك ناقص اولمه سیدر
ودیکر شماتت همسایه وبرسی دخی همسایه نك کولمسی وسروریدر
بیت مکو اندوه خویش با دشمنان کندو غصه کی دشمانلره دیمه
که لا حول کویند شادی کنان زیرا ظاهرا اکرچه بیحضورلق
کوستروب لا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم دیرلر تنها
لرنده شادیلق ایدجی ومسروردرلر حکایت

حکایت

جوانی خردمند بر عاقل جوان از فنون فضائل که فضیلتلرك
فنلرنده یعنی درلو درلو فضیلتلردن حظی وافر داشت
بر وافر نصیب طوترلر ایدی یعنی زیاده ذو الفنون ایدی وطبع
نادر ولطیف ونادر الوقوع بر طبع طوتر ایدی یعنی زیاده
لطیف بر طبعی وار ایدی چندانکه اما اولقدر که در محافل
دانشمندان نشستی دانشمندلر ایله بله اوتوردی هیچ سخن
نکفتی اصلا بر سوز سویلمزدی باری پدرش کفت بر کره باباسی
اکا ایتدی ای پسر ای اوغللر تو نیز از انچه دانی چرا نکویی
سن دخی اندن که بیلورسن یعنی معلومك اولان نسنه دن
نیچون سویلمزسن کفت پسر باباسنه ایتدی ترسم که پرسندم
از انچه ندانم خوف ایدرمکه سؤال ایده لر اول نسنه دن
که بلمزم یعنی معلومم اولمین نسنه دن که بلمزم یعنی اندن سؤال

ایده لر وشرمسار بوم وشرمنده قالیم یعنی خجل اولم

قطعه ان شنیدی که صوفی میکوفت آنی اشتدکی

که بر صوفی فقر ایکی زیر نعلین خویش میخی چند

کندونعلرتك التنده بر کبک استیدیکی کرفت سرهنکی

اول حالده ایکن ناکاه بر سرهنك اول صوفی نك یکنی طوتدی

که بیا نعل بر ستور مبند کای کشی کل بز ستورمه نعل نعله

بندکی نعلم نکفته ندارد کسی با تو کار

سویلمیش ایکن کسه سنك ایله ایش طوتمز یعنی مادامکه سن

بن فالونی وفارت بیلورم دیمیه سن هیچ کسه نك سنکله ایشی یوقدر

ولیکن چوکفتی دلیلش بیار امّا چونکه ایتدك بن شوکا

بوکره در میان دیدك ایله انك دلیلنی کتور وایتدیکك دعوانك

حقندن کل حکایت یکی را از علماء معتبر

اولوعالملردن برینه مناظره افتادیایکی ازملوحده

ملحدلردن بری ایله مباحثه دوشمك یعنی واقع اولدی

لعنهم الله علی حدة الله تعالی اندن هر برسی اوزره باشقه

باشقه لعنت ایلسون یا اوبحث سرتیامدا اول عالم اول

ملحدایله حجت ودلیلده باشه کلدی یعنی کاه غالب اولمق

سپر بینداخت عاقبت سپری آتمق یعنی مناظره دن

فراغت ایلمك ویرکشت محرف واوردن رجوع ایلدی

کسی

کسی کفتش بر کسه اول عالمه ایتمك ترا با چندین علم وادب

وفضل وحکمت بایی دینی حجت نماند بوقدر علم وادب

وفضل حکمت ایله بریی دینه سنك حجتك قالمك یعنی اول

ملحده جواب ویروب ملزم ایتمکه قادر اولمدك کفت عالم

ایتمك علم من قرآنست بزم علم قرآن عظیم در وحدیث وکفتار

مشایخ وحدیث شریف ومشایخ سوزیدر واوبدینه سا

معتقد نیست ومحال بوکه اول ملحد بونلره اعتقاد ایدیجی

دکلدر ونمی شنود ایشمز وقبول ایتمز ومراشنیدن

کفتاویچه کار آید ایله بکا انك کفرنی اشتمك نه ایشه کلور

یعنی نه فایده یه بررسه آنکس که بقرآن وخبر زو نزهی

اول کسه قرآن عظیم وحدیث شریف ایله اندن قورتلمزسن یعنی

قرآن عظیم وحدیث شریفی قبول ایلزانسه که جوابیکه جوابش ندهی

کا جواب اولدرکه هرکز کا جواب ویرمیه سن

حکایت جالینوس ایلهی رادید جالینوس

حکیم برایلهی کوردی که دست درکریبان دانشمندی زده

ویی حرمتی همی کرد الّنی بر دانشمندك انکه اورمش

حرمتسزلق ایدرایدی کفت جالینوس ایتمك اکراین دانا

بودی اکر بو دانشمند عاقل ودانا اولیدی کار او یا نادانی

اول دانشمندك ایشی نادان ایله بایله مرتبه ترسیدی

حکایت

حکایت جالنوس

بو مرتبه یه ایرشمزدی مثنوی دو عاقل را تباشد کین و پیکار

ایکی عاقلك بر بریله کینی وجنکی اولز نه دانایی ستیزد با سپك بار

نه مرکز عالم عرض وقار ستر ایله عناد وجنك اتمز زیراکه دو عرضه ضرر

اکر نادان بوحشت سخت کوید اکر نادان وحشت ایله سخت

ونامعقول سویله وعاقل بحضور ایله خردمندش بنرم دل بجوید

عاقل ملایمت ایله انك کوکلنی استر یعنی نامعقول سوز ایله خاطرنی پریشان اتمز

دو صاحب دل نکه دارند موبی ایکی صاحب دله بر تموی صاقلر یعنی

هرکز بر بریلك برموی قدر بحضور اتمزلر همیدون سرکشی وآزرم جویی

شویله در برسرکش وبرحرمت استیجی یعنی بری بری ایله

جنك اتمه وکیبی برعاقل برجاهل ایله جنك اتمز

اکر برمرد وجانب جاهلوند اکر هر ایکی جانبده یعنی خصومت

ایده نلر ایکیسنه جاهل اولسه اکر زنجیر باشد بکسلوند

فرضا اکر ایکسنك اورتاسنده زنجیر اولسه قورلر مثنوی

یکی را زشت خوئی داد دشنام تحمل کرد وکفت ای خوب فرجام

بتر زانرو که خواهی کفتن آنی که دانی عیب من چون ندانی

بو ایکی بیت باب اولده هارون الرشیدك پسرینك حکایتنده

کچمشدر اول محله مراجعت اولنه که اندن تمام شرح اولنمشدر

اکثر نسخه ده بو بیت تکرار واقع اولمشدر اول سبیدن

تکرار اولمسنی اختیار ایتدم

حکایت سجبك

صو اشمز بر بریله ایکی عاقل
یه عالم ظنمز انلاکه اولیا حاصل

اکر نادان کا سوز دیسه قاتی
دیه عاقل کا بمشاق صفاتی

ایکی عاقل اراده قیلی صاقلر
بواتی کوزه دراول بوتی بکلر

پادشه سر ایکی یانکا ایکی جاهل
اوزر زنجیر ایسه سزکی بیلر

حکایت

سجبك وایل را وایل اوغلی سجبانی در فصاحت بی نظیر نهاده

اند فصاحتده نظیر سز قومشلر در یعنی بی نظیر ایدوکنه

اتفاق ایتمشلر در بسبب انکه اول سبیلرکه اکر سائلی برسر جمعی

سخن کفتی بریل برجمعك باشی اوزره یعنی برمجلسده سوز

سویلیسکه لفظی را مکرر نکردی برلفظی تکرار ایلمزایدی

واکر همان معنی اتفاق افتادی واکر همان اول معنی اتفاق دوشسه

یعنی لزم کلیدی بعبارت دیکر کفتی غیر عبارتله ایدرایدی واز

جمله آداب ندماء حضرت ملوك وپادشاهلر حضرتنك

ندیملرك انك ادبلرینك جمله سندن یعنی پادشاهلرك ندیملرینه

لازم اولان ادبلردن یکی اینست بری بوددرکه یعنی تکرار

سویلمکدر مثنوی سخن کرچه دلبند وشیرین بود

سوز اکرچه شیرین ومقبول اوله سزاوار تصدیق وتحسین بود

تصدیق وتحسینه لایق اوله زیاده لطیف ومعقول اولدغندن

چو یکبار کفتی مکو باردیکر چونکه برکره برسوز ایتدك اوله

سوزی تکرار بردخی سویله که حلوا چو یکبار خوردن بس

زیرا حلوا بودکلو شیرین ایکن چونکه برکره یدیلر تکرار

یمکدن حظ اولنماز حکایت یکی را از حکما

شنیدم عاقللردن برینی اشتدم که میکفت که ایدرایدی

هرکز کسی بجهل خود اقرار نکند هرکز برکسه کند وجهلنه

اقرار ایلمز مکر انکس مکر اول کمسه کندو جهلنه اقرار ایلر که
چون دیکری در سخن باشد چون بر غیری کمسه سوزده ایکن
هنوز تمام نکرده هنوز سوز تمام ایلمش ایکن او سخن اغاز کند
اول کمسه سوز سویلمکه شروع ایلیه بجهل خود اقرار کرده باشد
اول کمسه کندو جهلنه اقرار ایتمش اولور مثنوی
سخن را سر است ای خردمند بن ای عاقل سوزك ابتداسی وانتهاسی واردر
میاور سخن در میان سخن ایلیه سوز اراسنه سوز کتورمه یعنی سوز سویله
خداوند و تدبیر و فرهنك و هوش کمال تدبیر و عقل صاحبی
نکوید سخن تا نبیند خموش سوز سویلمز مادامکه غیر
سنی خاموش کورمیه حکایت تنی چند از
بندکان سلطان محمود سلطان محمودك بنده لرندن
بر نیچه کمسه لر حسن میمندی را کفتند حسن میمندیه
ایتدیلر سلطان محمودك وزیریدر که سلطان امروز ترا چه
کفت که سلطان بوکون سکا نه دیدی در فلان مصلحت
فلان مصلحتده کفت حسن میمندی انلره ایتدی بر شما هم
پوشیده نباشد اول سوزلر سزك اوزریکزه دخی مستور
اولمز سز دخی بیلورسز کفتند انلره ایتدیلر تو دستور
مملکتی سن مملکت وزیری سن انچه با تو کوید اول نسنه
یی که پادشاه سویلر لکن بامثال ما کفتن روا ندارد اول

حکایت وزیر محمود غزنوی

اول سوزی بزم کبی لره دیمك روا دکلدر ولایق کورمز کفت
حسن میمندی ایتدی باعتماد انکه اول اعتماد ایله سویلر که داند
که بکس من نکویم پادشاه بیلور که بن کمسیه دیمزم پس چرا می
پرسید ایلیه نیچون سؤال ایدرسز بیت
نه هر سخن که بداند بکوید اهل شناخت اهل ادراك و صاحب
عقل بیلورسن سوزی سویلمز یعنی عاقل اولدن کمسه جمیع
بلدوکی سوزی سویلمز و سرنی کمسیه فاش ایلمز
بسر شاه سر خویشتن نشاید باخت زیرا که شاهك سرنی فاش
اتمك ایله کندو اباشنی ترك ایلمك کبیدر یعنی کندوسنی هلاك
ایلمك لایق و معقول دکلدر حکایت
در عقد بیع سرایی متردد بودم حضرت شیخ ایدر بر سرایك
بیع عقدنده تردد ایدجی ایدم الماسنی مقرر ایتمش ایدم
جهودی کفت اول حالده بر جهود ایتدی من از کتخدایان
این محله ام بن بو محله نك قدیمی کتخدالرندنم وصف این
خانه دیکر کس چون من نداند بو خانه نك وصفنی غیری
کمسه لر بنم کبی بلمز و معلوم نکرده باشد و معلوم اتمشلردر
بجز که صاتون آل که عیب ندارد که بو خانه هیچ عیب طوتمز
یعنی اصلا عیبی یوقدر کفتم بجز انکه تو همسایه او حضرت
شیخ ایدر بن اول جهوده ایتدم اول خانه نك بوندن غیری

حکایت جناب شیخ

هر کز عیبی یوقه کسنك هم سایك وسن انك همسایسی اولاسن
بوخود عظیم عیدر قطعه خانه راکه چون تو همسایه است
بوخانه زنکه بنجاین همسایکی وارد ده درم بیکم کوعیار ارزد
اون درهم کوعیار نیم کره اون کمتر زده نخود کر لیکن امید وار باید بود
بیکی بیرکوته کرد وقتی کره نخواهد قطعه تمکر که پس از مرك تو هزار ارزد
زیرا سن اولدکدن صکره اول خانه بیك درهم دکر زیرا عیبی قالمز

حکایت شاعر

یکی از شعرا شاعرلردن بری پیشش امیر دزدان رفت حرامیلرك بکی قتنه کتدکه اندن برشنه
حاصل ایده وثنا کفت وکاشانیتدکه ومدح ایتدکه فرمود تا جامه راز و برکنند دزدان بکی بیوردیکه انك اوزرنده جامه
قوپاره لر یعنی الله واردده بدر کنند واول کویدن طشره ایلیلر سکان درقفاه اوفتادند کلیدانك اردنه دوشدیلر
خواست که سنکی بردارد شاعر لردیلدیکه برطاش قالدره کلبلره اوره زمین یخ کرفته بود بریوز لنمش ایدی زیرا قیمش
ایدی علیز شد عاجز اولدی کفت شاعر چونکه بوحالی کوردی ایتدی این چه حرامزاده مردمانند بونه حرامزاده
آدملردر یعنی بونلر خسته طائفه در کسك راکشاده اند
وسنك رابسته که کلبی صالو ویرمشلر وطاشلری
بغلمشلردر تاکه کمسه طاشلوب کلبه اتمیلر امیر

امیر ازغرقه بشید وبخندید امیر دزدان غرقه دن شاعرك
بولطیفه سنی اشتدکده وتعجب ایدوپ اکلدکده کفت دخی
شاعره ایتدکه ای حکیم ازمن چیزی بخواه ای عاقل بندن بر
نسنه که استه ویرم کفت شاعر ایتدکه جامهٔ خود بنخواهم اکر
انعام فرمایی کند وقفتانی استرم اکر انعام ایدرسك
شرط مروت یحکم اوردی مرحمت شرطنی یرنه کتورکده

بیت

امید وار بود آدمی بخیر کسان نمیکند کسی از لرك خیر ونفعه امید
لواولور کاحسان ایدر لرویو مرا بخیر تو امید نیست بد مرسان

مصراع

بنم سندن خیر امیده یوقیدی مرا مزلق یر شدی رمه

مصراع

رَضینا مِن نَوالِك بِالرَّحیل سنك عطا کدن بزراضی اولدق

کتمکله یعنی بوندن کتمکله بکا مانع اولمادغك تمام احسانکه
سالدردی انی بزبرورحمت آمد حرامیلرك اولوسنه انك اوزرینه
ترحم کلدکده یعنی ترحم ایتدکده جامه اشی بفرمود کا کتدوجامه سنی
بیوردکده وقبای پوستین بران مزید کرده وانك اوزرنه برکورکلو
قفتان زیاده ایلدکده ودرمی چند داد ویرقاچ لقه ویردی

حکایت

منجمی بخانه خود درآمد برمنجم
کندوخانه سندکلدکده مردی بیکانه رادید خانه سنده بر
یادکمسه یی کوردکده یازن خود کند وعورتی ایله برابر نشسته
اوتورمش دشنام داد منجم اول کمسه دشنام ویردی

حکایت منجم

یعنی سوکدی وسقط کفت ونا معقول سوز سویلدی
وفتنه واشوب برخواست وفتنه وغوغا قالدردی لکن
صاحب دلی برین حال واقف شد بر صاحب دل بو حال اوزره
واقف اولدی وکفت دخی ایتدی بیت تو بر اوج فلک چه دانی که چیست
سن اوج فلک اوزره حوادثدن بیلورسن نه ظاهر اولسه کرکدر انی دیرسن
چون ندانی که در سرای تو کیست چون بلمزسنکه سنک
سرایکده که کیمدر یعنی خانکه کلنی وایتدوکی قباحتی بلمزسن

حکایت خطیب

حکایت کریه الصوت صوتی قبیح بر خطیب
خود را خوش اواز پنداشتی کندوسنی خوش اواز صانوردی
وفریاد بیهوده برداشتی وبیهوده فریاد طوترایدی یعنی خطبه
اول قبیح صوتی ایله تمام شدتله اوقوردی اعتقادی بو ایدیکه خلق
انک اوازندن تمام حظ ایدرلر تو کفتی که سن اشتسک دیر
ایدک نعیق غراب البین غراب البینک اوازی در پرده الحان
اوست اول خطیبک الحانی پرده سنده در یعنی انک صوتی
غراب البینک صوتیدر ویا آیة ان انکر الاصوات لصوت
الحمیر در شان او بود یاخود بو آیت کریمه انک حقنده نازل
اولمشدر آیة کریمه نک معناسی الله اعلم تحقیق صوتلرک قبیحرکی
حمارلر اوازیدر شعر اذا نهق الخطیب ابو الفوارس
ابو الفوارس خطیب قچن بلند اواز ایله اوقسه له صوت

له صوت یهدم اصطخر فارس اول خطیب ایچون بر صوت
واردر که اول زیاده قوتده وخشونتده اولدغندن فارسک
اصطخرنی بقر خراب ایدر زیاده استحکامی وار ایکن مردمان
ده اول خطیب اولدیغی قریه نک آدملری بعلت جاهی که داشت
شو منصب سببیله که اول خطیب طوترایدی یعنی خطیب
اولدغی اجلدن بلیتش میکشیدند انک بلاسنی چکرلردی
وازیتش را مصلحت نمی دیدند واکا ازار اتمکی معقول کورمز
ایدیلر تا یکی از خطباء آن اقلیم تا که اول اقلیم خطیبلرندن
بری که باوی عداوت نهان داشت اول خطیبه مخفی عداوت
طوترایدی باری پرسیدن او آمده بود بر کره انی یعنی اول خطیبک
خاطرنی صورمغه کلمش ایدی کفت اکا ایتدی ترا خوابی دیده ام
سنک ایچون یعنی سنک حقکده بر دوش کوردم خیر باد
خیر اولسون کفت اول کریه الصوت خطیب ایتدی چه دیدی
نه کوردک کفتا چنان دیدم که اکا ایتدی انجلین کوردم ترا
اواز خوش بود که سنک اوازک خوش اولمش ومردمان از
نفست در اسایش وادملر سنک نفسکدن راحت اولمشلر
خطیب اندرین سخن بیندیشد کریه الصوت اولان چون اول
خطیبدن بو سوزی اشتدی بر مقدار فکر ایتدی وکفت دخی
ایتدی این چه مبارک خوابست که دیدی بو نه مبارک دوشدر بنم

حقمده کوردك که مرا برعیب خویشتن مطلع کردانید زیرا
که بنی کند عیبم اوزره مطلع ایلدك معلوم اولدیکه ناخوش
اوازطوتارم وخلق ازنفسم دررنجند وخلق بنم نفسمدن رنج
والمزده دریاخود معنی بویله اولکه خلق بنم نفسمدن رنجورلر
بوتقدیرجه درلفظی تحسین ایچوندر توبه کرده توبه ایلدم
ازین پس خطبه نخوانم مکر باهستکی شمدن صکره خطبه
اوقومیم مکر اهسته اوقویم

حکایت

ازصحبت دوستان برنجم دوستلرك مصاحبتندن رنجورم
کراخلاق بده حسن نمایند زیرقبیح خویلر یکاخوب ولطیف
کوسترورسه نکندوعیبم اوزره خبردارایتمزلر عیبلم هنروکمال بیلمزلر
مجلسندن عیبلم هنروکمالکورورلر بوسوزتمثیل طریقیله درخاره کل ویاسمین نمایند
خارمی کل ویاسمین کورورلر کودشمن شوخ چشم بی باك
یارر قبی عیبمی اشکاره یاره قارشوسویلکدن خوف ایتمز
کستاخ دشمن کورورلر تاعیب مرابمن نمایند تاکه بنم
عیبمی یکاکوسترهلر که بندن مستغنی اولوپ اخلاق حمیده یه تبدیل
ایلیم

حکایت

یکی درمسجد سنجار برکمسه
سنجاریه مسجدنده بتطوع بانك نماز کفتی تطوع ایله نماز ده
بانك ایدرمیکه یعنی الله ایچون اجرتسز اذان اوقوردی
یادایی که مستمعانرا ازونفرت بودی امابراد ایله برصدا ایله که

ایله که مستمعلر اول اوادن نفرت ایدرلرمیکه وصاحب مسجد
امیرعادل ایمش مسجد صاحبی برعادل بك ایمکه ونیك سیرت
ویوسیرتلو کمسه میکه نخواستش که دل ازده کرده امیر
استمدیکی اول کمسه نك دلی ازرده ویحضوراوله میکه کفت
امیرانمکه این مسجدرا مؤذنان قدیمند بومسجدك قدیمی مؤذنلرمیکه
وارد رکه هریکی درازایشك کاناردن هربرینه پنج دینار
وظیفه سی ایمش بش دینار وظیفه سی وارد رتراده دینار
بدهم سکااون دینار ویرورم تابجای دیکر بروی
تابرغیری یره دغی کیده سن وبدین اتفاق افتاد وبرفت
بوسوزاوزره اتفاق دوشدکی یعنی قبول ایلدکی واورادن
کتدی بعدازمدتی برمدتدن صکره درکدزپیش
امیربازآمد بریکجه دن یعنی بریولدن امیرك اوکنه
یتیشه کلدکی وکفت دغی ایتدکی ای خداوندبرمن حیف کرده
ای امیربکاحیف ایلدك کیده دیناره ازین بقعه روان کردی
اون دینارایله بنی بوبقعه دن روان ایلدك یعنی کیدردك
انجاکه رفته ام اول یره که کمشدم راضی اندکه بیست دینارم
می دهند راضیلرد رکه بکایکرمی دینارویررلر کربجای
دیکر بروه که غیری یره کیدم قبول نمیکنم امانبول ایلدم
امیربخندیدوکفت امیرچون اول کمسه دن بوسوزی اشتدکی

کلدی اینکه زنهار تا نستان صاقن که المیه سن که پنجاه دینار
هم راضی شوند زیرا الکی دیناره دخی راضی اولورلر بیت
تیشه کس نخراشد زرکی خارا کل کسر ایله کمسه سنك خارا
نك یوزندن یعنی اوستندن پالچق قازمز یعنی قازمغه قادر دکلدر
چنانکه بانك درشتی تو سیخ اشدد ل اینجلین کسنك ایرکی
اوازك کوکلی طرملر یعنی تیشه نك سنك خاراده تاثیر ندن
دل سنك ایرکی اوازك ایله تاثیر زیاده در حکایت
ناخوش اوازی برچ ناخوش اوازلو کسه لر بیابك بلند
قران همی خواند بلند اوازایله قران اوقورکن صاحب دلی برو
بگذشت برصاحب دل اونك اوزرنه کذر ایلدکده یعنی اوغرادقده
وکفت دخی اینکه تو اسشاهره چنداست سنك مشاهرك
نقدر در کفت پیچ اول کمسه اینکه پیچ سنه یه قدر کفت
اول صاحب دل اینکه پس چرا زحمت خود را میدهی ایلیه
کندوکه نیچون زحمت ویررسن کفت اول کمسه صاحب دله
اینکه ازبهر خدای میخوانم الله ایچون اوقورم کفت صاحب
دل اینکه ازبهر خدا نخوان الله ایچون اولسون اوقومه یوندهایلهم
لطیف واردر بیت کر تو قران برین نمط خوانی
قرء عظمی اکرسن یواو سلوی اوزره اوقیرسن ببری رونق مسلمانی
مسلمانلق رونقنی ولطافتنی کیدررسن یاب

حکایت

اعالوظیفة الی تودیه الیك کما شرط

باب خامس عشق بیانی

حکایت حسن میمندیرا کفتند حسن میمندیه
اینکه یلو سلطان محمود چندین بنده صاحب جمال دارد
سلطان محمود یوقدر صاحب جمال بنده طوتر یعنی یوقدر
محبوب بنده لری وار در که هریکی بدیع جهانی اندکه هربر
یسی جهانك بدیعی وبی بدیلدر چکونه است بیچوندر
یعنی سبب ندر که باهیچ یك ازایشك میلی ومحبتی ندارد که
اول صاحب جمال بنده لردن هیچ برینه میل ومحبت طوتمز
چنانکه بالایازا انجلین کریازه طوتر یعنی ایازه اندرون زیاده
محبت ایدر که اورازیاده حسنی نیست حال یوکه اندرون انك زیاده
حسنی یوقدر کفت حسن میمنکه اندرم جواب ویروب ایتدی
هرچه در دل فرو اید هرنه که کوکله مقبول اوله در دیده نیکو
نماید بالضروره کوزه ایو کورینور فی الحقیقه اندهحسن بو ویسه
هرکه سلطان مرید او باشد هرکم که سلطان
انك محبی اوله کرهم بدکند نکو باشد اول کمسه کردوکلی
قیلحت وناسعقول ایسه ده ایو ومعقول اولور
وانکه راپادشاه بیندازد امااول کمسه یی که پادشاه رد ایلیه
کسش ازخیل خانه نتوازد کمسه لرانی اوخلقندن دردیو

اوخشامز یعنی انسان دیو اعتبار ایلمز قطعه
کسی بدیدهٔ انکار اکر نکاه کند بر کمسه اکر انکار کوزیله نظر ایلسه
نشان صورت یوسف دهد بنا خوبی یوسفك صورتی زشتلك
ایله نشان ویرر یعنی اکر بر کمسه انکار کوزیله یوسفه نظر ایلیه
بو قدر حسنله اکا قبیح کورینور وکر بچشم ارادت نظر کنی در دیو
اما اکر محبت وارادت کوزیله شیطانه نظر ایلیه فرشته ایش نماید بچشم کروبی
اول کمسه نك کوزنه بو شیطان فرشتهٔ کروبی کورینور بو قدر
قبیح ایکن حکایت کویند که حکایت ایدرلر که
خواجه را بندهٔ نادر الحسن بود بر خوجه نك نادر الحسن یعنی
زیاده کوزل بر محبوب بنده سی وار ایدی وباوی واول بنده یه
بر سبیل مودت ودیانت مودت ودیانت طریقی اوزره
نظری داشت بر نظر طوتر ایدی تا یکی از دوستان کفت
تا دوستلردن بری ایتدی یعنی اکا بنده سندن شکایت ایلدی
بویله دیو که دریغ اکر این بنده حیف که اکر بو بنده با حسن و
شمایل که دارد شول حسن وشمایل ایله که طوتر یعنی آنده بو
قدر حسن وشمایل واردر زبان دراز وبی ادب نبودی
دلی اوزون وبی وفا وادبسز اولمیدی کفت اول کمسه اکا ایتدی
برادر چون اقرار دوستی کردی ای قرنداش چونکه دوستلق
اقرارین ایلدك یعنی اکا محبت ایلدك توقع خدمت مدار

حکایت محبوب

اندن

اندن صکره اول بنده دن خدمت امیدنی طوتمه که چون
عاشقی ومعشوقی در میان آمد چونکه عاشقلق ومعشوقلق
اورتایه کلدی مالکی ومملوکی برخاست افندیلك وبنده لك
مرتفع ومنعدم اولدی بلکه امر بر عکس اولدی قطعه
خواجه با بندهٔ پری رخسار افندی پری یکاقلو یعنی محبوب بنده
چون در آید ببازی وچنده چونکه اوینمغه کولمکه کله یعنی
لطیفیه ومصاحبته مباشرت ایلیه چه عجب کر بخواجه حکم کند
عجب دکل اول بنده یعنی خواجه کبی ناز ایلیه وین کشد بار ناز چون بنده
وبو یعنی خواجه اول حالده بنده نك باری حکمی یوکن چکر بنده کبی
بیت غلام آب کشی باید وخشت زن غلام سخا وکرم دجی
کرك یعنی دلبر ساده رو کرکمز بود بندهٔ نازنین مشت زن
زیرا نازنین ومحبوب بنده مشت اوروجی اولور وافندسنی
دوکجی اولور زیرا خدمت باشقه در ودر کنار باشقه در
حکایت پارسایی را دیدم حضرت شیخ ایدر
بر صالحی کوردم بمحبت جوانی کرفتار شده بر جوانك محبتنه
کرفتار اولمش یعنی عاشق اولمش ورازش از پرده بر ملا
افتاده وانك رازی پرده دن ملایه دوشمش یعنی عشقی
فاش اولمش بیت پیرانه سرم عشق جوانی بسر افتاد
وین راز که در دل بنهفتم بدر افتاد چندانکه ملامت

دیدی اولقدر خلقدن ملامت کوردی ایدی وغرامت کشیدی
وغرامت وعذاب چکر ایدی ترك اونکردی انك محبتنی ترك
اتمز ایدی وکفتی دخی ایدر ایدی قطعه
کوته نکنم ز دامنت دست سنك دامنکدن دستمی قصه
ایلمزم یعنی سنی ترك اتمزم ورخود بزنی بتیغ تیزم
اکر خود بنی کسکین قلیچ ایله اوره سن غیر از تو ملاذ و ملجأم نیست
سندن غیری بنم ملاذ و ملجأم یوقدر هم در تو کریزم ار کریزم
اکر قچرسم ینه سکا قچرم یعنی عالمده همان سنی بیلورم سندن
غیری کمسنه بلمزم که اکا التجا ایدم باری ملامتش کردم حضرت
شیخ ایدر برکز اول پارسایی ملامت ایلدم کفتم دخی ایتدم
که عقل نفیست را چه رسید که نفس خسیست بروی غالب
امده سنك لطیف ونفیس عقلکه نه اصابت ایلدی که
خسیس وخبیث نفسك انك اوزرنه غالب کلدی که سنی
ایرکوردی زمانی بفکرت فرو رفت اول پارسا چونکه
بو سوزی اشتدی بر زمان فکره طالدی وکفت دخی بکا جواب
ویروب ایتدی قطعه هر کجا سلطان عشق امد نماند
هر قنده که عشق سلطانی یعنی عشق ظاهر اولدی
قوت بازوی تقوی را محل تقوی وزهد بازوسنك
قوتنه محل واعتبار قالمدی پاك دامن چون زید بیچاره

پاك

پاك دامن وصالح نیجه دیریله بر بیچاره اوفتاده تا کریبان در وحل
که یقاسنه دك یاتغه دوشمش اوله حکایت
یکی را دل از دست رفته بود بر کمسه نك کوکلی الندن کتمش
ایدی وترك جان کفته وجان ترك ایتمش ایدی یعنی معشوق
یولنده اولمکه راضی اولمش ایدی ومطمح نظرش جای خطرناك
واول عاشقك نظرنك مطمحی مخوف وخطرناك یر ایدی
زیرا شهزاده ایدی وورطهٔ هلاك وهلاك کردابی ایدی زیرا
احتمالدر که طویلوب انی هلاك ایده لر مصراع
قول اولمزدکمه بر شاهه کوکل عالی جناب استرنه لقمه که متصور شدی بکام اید
انك کبی بر لقمه دکل ایدیکه ممکن ومتصور اولیدی طمغه کله
ویا مرغی که در دام افتد ویاخود انجلین بر مرغ دکل
ایدیکه دوزاغه دوشه هرکز بر طریقله انك وصالنك حصولی
میسر دکل ایدی بیت چو در چشم شاهد نیاید زرت
سنك التونك چونکه شاهد کوزنه کلمیه یعنی محبوبك سندن التون المیه
زر و خاك یکسان نماید برت زر ایله خاك سنك قتکده
یکسان ویر بر کورینور زیرا وصاله وسیله اولماز یاران
نصیحتش کفتند دوستلر نصیحت ایتدیلر بویله دیو
ازین خیال محال تجنب کن بو محال خیالدن تجنب ایله وبو خام
سودادن فراغت ایله که خلقی هم بدین هوس که تو داری

حکایت عاشق

اسیرند و پای در زنجیر زیرا بر وافر خلق بو هوس که سن
طوترسن اسیرلردر و دخی ایقلری زنجیرده در یعنی بو سن
محبت ایتدکیک شهزاده نک عشقندن سندن غیری چوق
کمسه وصالنه وصول بولمیوب پنجه بلویه ایرشمشلردر ایلیه انک
ترکی اولی در دیو نصیحت ایتدیلر بنالید و گفت اول عاشق
دوستلرندن بو نصیحتی اشتدکی اکلدی و ایتدی
دوستان کو نصیحتم مکنید دی دوستلر بکا نصیحت سوزن ایلمسونلر
که مرا دیده بر ارادهٔ اوست زیرا بنم کوزم انک ارادتی اوزرنه در جنک
جویان بزور پنجه و کتف بهادرلر پنجه و یغرنی زوری ایله
دشمنانرا کشند و خوبان دوست دشمنلرنی دپه لرلر اما خوبلر
عاشقلرنی دپه لرلر شرط مودت نباشد باندیشهٔ جان
محبته لایق اولمیه که جان خوفی ایله دل از مهر جانان برداشتن
جانانک محبتندن کوکل یقاروا تمق یعنی قالدرمق که فراغت
ایلمک معناسنه در بیت تو که در بند خویشتن باشی
سنکی کندو قیدکده اولاسن یعنی مادامکه سن کندو مصا
لحکده یعنی مصالحک فکرنده اولهسن و جانان یولنده
هلاک اولمقدن خوف ایدهسن عشق بازی دروغ زن باشی
یلانجی برزن کبی عاشق سن کر نشاید بدوست ره بردن
اکر لایق دکل ایسه دوسته یول ایلتمک یعنی عاشق معشوقه

واصل

واصل اولمق لا دکل ایسه شرط یاریست در طلب مردن
یارلغک شرطی در یعنی عاشقلغه لایق اولان انک طلبنده اولمکدر
وانی ترک ایتمکدر بیت خیزم چو نماند بیش ازین تدبیرم
قالقرم یعنی وصوله تمام سعی و اقدام ایدرم چون بوندن زیاده
تدبیرم و طاقتم قالمدی خصم از همه شمشیر زند یا تیرم
خصم اکر بکا دوکلی شمشیر یا تیر اوره یعنی اکر بنی تیغ ایله یا تیر
ایله هلاک اتمک قصد ایلیه کر دست رسد که استینش کیرم
اکر الم ایرشرسه که انک یکن طوتم یعنی وصاله ایرم فبها و نه سعادت
ورنه بروم بر آستانش میرم والا یعنی اکر وصال میسر
اولمیه کیدم انک استانی اوزره اولم بو دخی عاشق قتنده
سعادتدر متعلقانش که نظر در کار او بود اول عاشقک
متعلقلری که انک ایشندن انلرک نظری اول عاشقک
متعلقلری که وار ایدی یعنی انلرانی دائما کوروب کوزه دیرلر
ایدی و شفقت بروزکار او و اول عاشقک روزکارنه
اول دوستلرک شفقتی وار ایدی یعنی انک بو حالنه شفقت
ایدرلر ایدی پندش دادند اکا پند ویردیلر و پندش نهادند
و اکا مجنونلر کبی بنده قودیلر سود نکرد و فایده اتمدی
بیت کفتمش دل بخم زلف تو در قید بماند
کفت دیوانه همان به که مقید باشد بیت

درد اکه طبیب صبر می فرماید درد اولدر که طبیب صبر بیورر
وین نفس حریص را شکر می باید اما بو حریص نفسه شکر کرك
بو سوز تمثیل طریقیله در ان نشیدی که شاهدی بنهفت
انی ایشتمدکی که بر محبوب تنهاده با دل از دست رفته میکفت
بر کوکلی الندن کتمشیه یعنی عاشقنه ایتدی تا ترا قدر خویشتن باشد
مادامکه سکا کندو قدرك اوله پیش چشمت چه قدر من باشد
سنك چشمك قتنده بنم نه قدرم اولور اورده اند که کتورمشلردر که
ملك زاده را که ممدوح نظر او بود پادشاه زاده که اول عاشقك
نظرینك مطمحی ایدی یعنی انك منظوری و محبوبی ایدی خبر
کردند خبر ایلدیلر بویله دیو که جوانی بر سر این میدان
که بر جوان بو میدان باشی اوزره همه روز مداومت می نماید
دوکلی کون مداومت کوستر ر یعنی هرکز بو میداندن
اکسك اولمز خوش طبع و شیرین زبان طبیعتی خوش و سوزی
شیرین و سخنهای لطیف می کوید و نکتهای غریب از و همی
شنودند اول جواندن لطیف سوزلر و عجیب نکته لر استماع
ایدرلر چنین معلوم همی شود اول بویلجه معلوم اولور که شوری
در سر و سوزی در دل دارد که باشنده بر شوری و سودا
و قلبنده بر و حرارت طوتر شیدا صفت است دیوانه
شکلدر پسر دانست شهزاده بلدی که دل او اویخته اوست

که اول

که اول جوان شهزاده نك دل اویخته سی در یعنی شهزاده اکلدی
وصف ایتدکلری جوان کندونك عاشقی دکه اکا تمام تعلق
ایتمشدر و این کرد بلا و بو بلا توزی ایله انکیخته اوست
انك قوپرلمشی در یعنی اول جوان بو بلایه ایرشمسنه سبب
کندوسی اولمشدر پسر مرکب بجانب او راند شهزاده مرکبن
یعنی اتنی اول جوانك جانبنه سوردی جوان چون دید که
شهزاده جوان چون کوردکی شهزاده بنزدیك او عزم امدن
دارد انك قتنه کلمك قصدن طوتر بکریست و کفت اغلدی
و ایتدی انکس که مرا بکشت باز امد پیش
اول کمسه بنی عشق ایله دپلدی کرو بنم قاتمه کلدی
ما ناکه دلش بسوخت بر کشته خویش بکزر که کندونك
تعلقی اوزره کوکلی یاندی یعنی عاشقنه ترحم ایلدی
پسر چند انکه ملاطفت کرد شهزاده اول جوانه کلدی
اول قدر ملاطفت ایلدی پرسیدش که از کجایی
و اکا سوال ایلدی که قنده سن یعنی نه یردنسك ددی
و چه نام داری و نه نام طوترسن یعنی ادك ندر و چه
صنعت دانی و نه صنعت بیلورسن جوان در قعر بحر
مودت جوان محبت دریاسنك قعرنده چنان غریق
بود انجلین غریق اولمش ایدی که مجال دم زدن نداشت

ترتیب ختم شریف غلط تحریر اولنمشدر

کہ نفس اور مفر یعنی تکلم ایتمکہ مجال طوتمدی قنده قالدیکہ
سؤالنہ جواب ویروب مصاحبت ایتمکہ قادر اولہ
اکر خود هفت سبع از بر بخوانی اکر خودیکے سبعی یعنی تمام
کلام قدیمی ازبر اوقیه سن کہ بوقدر حفظك اولہ
چو اشفتی از و حرفی ندانی چونکہ عاشق اولدك اندن
بر حرف بلمزسن یعنی بلمز اولورسن بو خصوصده اول جوانی
تعییب ایلمہ سبع یدیده بر هفت تمام مصحف معناسنه در
کلام قدیمی یکے قسم ایله شاملدر جمعه کونی اولندن سورۂ
انعامه دکین جمعه ارتسی سورۂ انعامدن سورۂ یونسه
یکشنبه کونی سورۂ عنکبوته وارنجه سه شنبه کونی عنکبوتدن
سورۂ زمره وارنجه چهارشنبه کونی زمردن سورۂ واقعیه
وارنجه پنجشنبه کونی سورۂ واقعه دن اخرینه وارنجه
هر کیم بو ترتیب ایله کلام قدیمی ختم ایلسه ودعاسی
مقبول اولہ چو عشق آمد از عقل دیگر مگوی
کہ در دست چوکان اسیر ست کوی شهزاده کفتا
شهزاده جوانه ایتدیکے کہ بامن چرا سخن نکویی کہ بکا بیچون
سوز سویلرسن کہ من از حلقۂ درویشانم کہ دفخی دروشلر
حلقه سندن ام بلکہ حلقه بکوش ایشانم بلکہ انلرك
حلقه بکوش بنده سیلم انکہ بقوت استیناس محبوب

اندن

اندن صکره جوان محبوب یانده اولہ سنك قوتی ایله
ازمیان ثلاثه اسم اسواج محبت موجلرینك تلاطمنك
اورتاسندن سر براورد وکفت باشنی یقاریکے کتوردی
وایتدیکے یعنی دلبری قنده سویلیکہ نه بلا ایله بر مقدار فرصت
بولدیکی بو مرتبه عشق دریاسنه غرق ایدیکے
عجبست با وجودت کہ وجود من بماند عجبدر کہ سنك
وجودك ایله بنم وجودمده قاله تو بکفتن اندرایی و مرا سخن نماند
سن بکا سوز سویلیه سن و بکا سوز قاله این بکفت اول جوان بونی
ایتدیکے ونعره یزد و بر نعره اوردی وجان بحق تسلیم کرد و
جانی حقه تسلیم ایلدی عجب از کشته نباشد بدریخته اوست
دوستدار یخه یی بوسنده دیلمش در عجب او فتاد عجب از زنده کہ جاوید براورد سلیم
عجب زنده دن کیجانی طشره یخه سلیم کتورر یعنی یخه اولدیکے
ایله تعجب بونده دراندکلر حکایت
یکی از متعلمان کمال بهجتی داشت شاکردلردن بری
بهجت کمالی طوتر ایدیکے حسنده حددن زیاده ایدی ومعلم
از انجاکہ حسن بشریه اوست واوستادك اول سبیدنکہ
بشریه حتی درکه انسان یا الضروری حسنه مایلدر یا حسن
بشره اولشاکردك حسن بشریه سنه میلی واشت
برمیل طوتر ایدیکے نتکم اوستادلرك عادتیدر محبوب شاکردلره

حکایت محبوب

میل ایدر کر تا بمثابتی که زجر و توبیخ که بر کودکان دیگر
کردی تا شول مثابه ده که سائر اوشاقلره زجر و توبیخ ایدیکی
یکه در حق اوروا نداشتی اول محبوب شاکردك حقنده
انکی بلزایدی وغالب اوقات اودرین سخن بودی واکثر
اوقات اولعلم بوسوزده ایدی نطم نه ایچمدیم بتو مشغولم ای بهشتی روی
ای یوزی جنت سکا ایچین مشغولم کلام کریاد خویشتم در ضمیر می اید
که کندو می اکون بنم خاطریمه کلیر یعنی سکا شویله مشغولم که
کندو می یاد اتمکه فراموش اتمشم زدیدنت نتوانی که دیده بر دوزم
سکا نظر اتمکدن قادر دکلم که زیی دیکم یعنی کوزیی یومم
وکر مقابله یتم کریه می اید وکر مقابله ده کورمم که اوقکا کور
حاصل کلام یعنی برآن سکا نظر اتمکه قادر دکلم یاری
پسر کفتش برکم پسر اول وستاده ایتدی اینچنانکه در اداب
درس من اجتهاد سیکنی ایچین که بنم درسمه دیلرنده اجتهاد
واهتمام ایدر سن در اداب نفسم هم نظری فرمیایی نفسم
ادیلرنده دخی برنظر بیورکه اکر در اخلاقم که اکریم خویلرمیده
ناپسندکی پیدی برنا معقول کوره سن که مرآن پسندیده
می اید که اول نا معقول خوی بکا معقول کله یرایه مطلع
کرد ای اونك اوزرنه مطلع ایلیه سن تا تبدیل اون مشغول
شوم تاکه انك تبدیلنه مشغول اولم کفت اوستاد کا ایتدی

ای پسر این سخن از دیکری پرس ای پسر یوسوزکی غیریدن
سؤال ایله کان نظر که مرا یاتست زیرا اول نظر که بنم سکا
در یعنی بنم نظرم سکا برحالت ایله در که جزهنر نمییتم هنری
غیری کورمزم نطم چشم بد اندیش که برکنده باد
یعنی هنرمشار الیه کوزی قوتمش یوخ حقنده اولسون عیب نماید هنرش در نظر
هنرلرنه مخالف کورر عیبی کوز سوکر زیرا عداوتی کوزینه قهر ورهنری وارکی وصفنه عیب
اما کر عداوتی یوخ طوتمش یعنی بر هنرلری وبنم عیبلرمی اولسه دوست بیند بجز آن یك هنر
دوسر اوزره هنرلرین غیریدن کورمز حکایت

شبی یاد آرم که یار عزیزم از در در آمد یاد طوتم یعنی خاطرمه
در که بر کیجه بنم یار عزیزم مجلسم قیلدی اچکه وکلدی چنان بی
اختیار از جای برجستم شویله که بی اختیار مندن صچره دم ایاغ
اوزره قالقدم که چراغم باستین کشته شد که چراغم استینمه ایله
دیه لنمش اولدی مصرع سری ظیف من بجلو بطاقیه الدجا
یعنی طاقیه شول کسه کلدی انك خیالی که ظلمات انك طاقیه ایله
روشن اولور شکفت امد از بخت که این دولت از کجاست
بختمدن بکا عجب کلدی که بو دولت قندن بنشست
وعتاب اغاز کرد محبوبم اوتوردی بکا عتاب ایتمکه شروع
ایلدی بویله دیو که مراد رحال که دیدی چراغ را بکشتی که بنی
فوری کوردك یعنی کوردیکك کبی چراغی سویندردك

حکایت محبوب

بچه معنی پس بونك وجهی ندر گفتم حضرت شیخ رحمة الله
ایدر محبوبمه جواب ویروب ایتدم گمان برده که افتاب برامد
ظن ایتدمکه افتاب طلوع ایلدی ونیز ظریفان گفته اند وظریفلر
دخی ایتمشلردر قطعه گر گرانی به پیش شمع آید
اگر بر ثقیل کمسه یعنی صقاللو شمع اوکنه کله خیزش اندر میان جمع بکش
اول صقاللویی قالق جمع اورتاسنده دپله ور شکر خنده ایست شیرین لب
اما اگر شمع اوکنه کلن شکر کلشلی شیرین لب یعنی بر زیبا دلبر اوله
استین اش بگیر شمع بکش اول محبوبك یکنی طوتر وشمعی سوینکه
حکایت یکی را از دوستان که زمانها ندیده
بوده دوستلردن برنی نیجه زمان کورممش ایدم گفتم اول
حین ملاقاتده اکا ایتدم کجایی که مشتاق بوده ام قنده سزکه
مشتاق اولمشم گفت اول محبوبم بکا جواب ویروب ایتدی
مشتاقی به که ملولی کورمیوب مشتاق اولمق یکدر چون کوروب
ملول اولمقدن بیت دیر آمدی ای نگار سرمست
کیج کلدك ای عالی جناب دلبر زودت ندهم دامنت از دست
سنك دامنك الدن تزویر مزین یعنی یقینده کتمکه قومازن
زیرا اشتیاق سکا حددن زیاده در معشوقه که دیر دیر بینند
معشوقه یی هر کیجه کیج کوره یعنی دائما ملاقاتده اولمیه لر
آخر کم از آن که سیر بینند اخر آندن کم میدر که معشوقی

حکایت محبوب

طوبنجه

طوبنجه کوره لر اخر کم یعنی ملول اولاجق دکلو کورمکدن
کاه کاه کوروب اشتیاق اوزره اولمق اولی در کویا بیت
اول عاشق جانبندن وبیت ثانی معشوق جانبندن نکته
شاهدی که با رفیقان آید محبوبکه رفیقلری ایله عاشقی
زیارت اتمکه کلور بجفا کردن آمده است معنی ده جفا اتمکه
کلمشدر بحکم آنکه اول سببله که از غیرت ومصادرت
خالی نباشد غیرتدن وضد لشمکدن یعنی عاشقنه مخا
لفتدن خالی اولمز البته مخالفت ایدر شعر
اِذَا جِئْتَنِی فِی رُفْقَةٍ لِتَزُورَنِی رفقیلرك ایله قچن سن
بنی زیارت اتمکه کلدسن بو مصراعك معنای ترکی سی
شرحه تعرض اولنمیوب معنای محصلی ایله اکتفا اولندی
سهولت معناسی ایچون وَاِنْ جِئْتَ فِی صُلْحٍ فَاَنْتَ مُحَارِبُ
اگرچه صلح اتمکه کلدك اما سن ینه جنك ایدجی سن زیرا
مخالفت ایدرسن قطعه بیك نفس که برآمیخت یار با اغیار
بر نفسده که یار اغیاره قارشدی بسی نماند که غیرت وجود من بکشد
چوق قالمدیکه غیرت بنم وجودیمی دپلیه یعنی غیرت بنی
هلاك ایده بخنده گفت که من شمع جمعم ای سعدی
محبوبم چونکه بو سوزی بندن اشتدی کولمك ایله ایتدی بن
جمعك شمعیم یعنی بر کمسه نك مخصوص دلبری دکلم ای سعدی

حکایت محبوب

مرا ازان چه که پروانه خویشتن بکشد بکا اندن نه غم که
پروانه کندوسنی دیه‌لر [illegible] یاد دارمکه
در ایام پیشین یاد طوترم که کچمش زمانده یعنی خاطرمده
درکه جوانلق عالمنده بو حکایت حضرت شیخک سرکذشتی
در من و دوستی بن و بر محبوب یعنی بر محبوبله چون دو مغز
بادم در پوستی بر قابقده حاصل اولمش ایکی بادم ایچی کبی
ایچلو بادم کبی صحبت داشتم صحبت طوتر ایدک یعنی مصاحبت
ایدر ایدک ناکاه اتفاق سفر افتاد ناکاه اول محبوبه سفر اتفاقی
دوشدی یعنی سفر ایلدی پس از مدتی که باز آمد بر مدتدن
صکره که اول محبوب کرو کلدی عتاب اغاز کرد بکا عتاب
اتمکه شروع ایلدی بویله دیو که درین مدت قاصدی نفرستادی
که بو مدتده یعنی بو قدر مدتدن برو بکا بر قاچ قاصد
کوندرمدک که سنک صحتک بیلوب خرم اوله وز سندخی
بنم احوالمی نیجه ایدوکنی معلوم ایدیدک کفتم حضرت
شیخ ایدر چونکه محبوبمدن بو سوزی اشتدم اکا ایتدم دریغ
آمدم که دیدهٔ قاصد بجمال تو روشن کردد یا که حیف کلدیکه
قاصدک کوزی سنک جمالک ایله روشن و من محروم باشم
و بن محروم اولم [illegible] یار دیرینه مرا کو بزبان پند مده
ای قدیمی یار یعنی ای قدیمدن بنم محبوبم اولدن کمسه بکا

زبان

حکایت محبوب

بکا زبان ایله یند ویرمه بنی ترک ایله دیو که مرا توبه بشمشیر
نخواهد بودن زیرا بکا توبه قیلیجله اولمسه کرکدر یعنی بنی ترک
ایله یوخسه سنی هلاک ایدرم دیه سن قابل دکلدر که سنی ترک
ایلیم رشکم آید که کسی سیر نکه در تو کند بکا رشک و حسد
کلور که بر کمسه طوینجه سکا نظر ایلیه باز کویم که کسی سیر
نخواهد بودن کرو دیرمکه بکا رشک کلمز زیرا کمسه سکا نظر
ایلمکده سیر اولمسه کرکدر [illegible] خود را بکشد بلبل ازین رشک که کل را
باد صبا وقت سحر جلوه کری بود [illegible]
دانشمندی را دیدم بر عالمی کوردمکه بمحبت شخصی کرفتار
شده بر کمسه نک محبتنه کرفتار اولمش و راضی ازو بکفتار
و اول کمسه محبوبدن سوزه راضی ایدی یعنی همان مصاحبته
راضی و قانع ایدی جور فراوان بردی عالم اول محبوبدن
وافر جور کورردی و تحمل بی کران کردی و نهایتسز تحمل ایدر ایدی
باری بطریق نصیحتش کفتم حضرت شیخ ایدر بر کره اول کمسیه
نصیحت طریقیله ایتدم دانم که ترا در محبت این منظور
علتی نیست بیلورم که سکا بو محبوبک محبتندن بر علت
یعنی غرض نفسانی یوقدر و بنای مودت بر ذلتی نیست محبت
بناسی بر خطا یعنی شهوت پرستلک اوزره دکلدر
با وجود این معنی بو معنی نک وجودی ایله یعنی چونکه

حال بویله در لایق قدر علما نباشد علمانك قدرنه لایق
اولمز خود را متهم کردن کندوسنی نامشروع ایله تهمتلو ایلمك
وجور بی ادبان بردن واد بسزلرك جورن ایلتمك که مراد
خوبلردر کفت حضرت شیخ ایدر چون اول عالم بندن بو
سوزی اشتدی بکا خطاب ایدوب ایتدی ای یار دست عتاب
از دامن روزکارم بدار ای دوست عتاب النی بنم
روزکارم اتکندن طوت یعنی بکا عتاب ایلمه که بارهای زیرا
انچه کره درین مصلحت که تو بینی بو مصلحتده که سن کوررسن یعنی
بوندن فراغت خصوصنده اندیشه کردم فکر ایلدم وصبر بر
جفای او سهلتر نماید انك جفاسی اوزره صبر ایلمك اسانرك
کورینور که صبر ازو که اول محبوبدن صبر ایلمك یعنی جمالی
مشاهده سندن صبر اتمکدن جفاسنه صبر اتمك اسانرك
کلور وحکما کفته اند وعاقللر ایتمشلردر دل بر مجاهده نها
دن کوکل مجاهده اوزره قومق یعنی تحمل ایلمك اسان
تر است اسان رکدر چشم از مشاهده بر کرفتن که جانك
جمالی مشاهده سندن چشمی یوقارو طوتمقدن یعنی
نظر ایلمکدن [illegible] هر که بی او بسر نشاید برد
اول کمسه انسز عمری باشه ایلتمك ممکن اولمیه یعنی انك
مشاهده سندن تمام اضطراب والم لذزم کله کر

کر جفایی کند بباید برد انجلین کمسه اکر جفا ایده چکمك کرك
هر که دل پیش دلبری دارد هر کم که کوکلنی بر دلبر قتنده طوتر یعنی عاشقدر
ریش در دست دیکری دارد سقالنی بر غیری کمسه النده
طوتر غیریدن مراد محبوبدر آهوی پالهنك در کردن
پالهنك اولان آهو نتواند بخویشتن رفتن کند واختیاریله
مراد ایتدیکی یره کتمکه قادر دکلدر زیرا مانع واردر روزی از دوست
کفتمش زنهار بر کون دوستدن ینه دوسته زنهار دیدم یعنی
الامان سندن که بو قدر جفا ایدرسن دیدم چند ازان روز
کردم استغفار اد بسزلك ایتدم دیو اول کوندن برو استغفار
ایتدم نکند دوست زنهار از دوست عاشق معشوقدن
زنهار ایلمز بلکه انك جمیع جفاسنه تحمل ایدر
دل نهادم بر انچه خاطر اوست چونکه بویله در ایلیه
بندخی دل قودم اول نسنه یه که انك خاطری ومرادی در یعنی
راضی اولدم هر نه ایدرسه اتسون کر بلطفم بنزد خود خواند
اکر دوست لطفله بنی کندو قاتنه اوقیه ور بقهرم بر آند او داند
واکر قهر ایله بنی قاتندن سوره وجفا ایلیه اول بیلور هرکز
اکا مخالفتم یوقدر [illegible] در عنفوان
جوانی یکت لکم اولنده چنانکه افتد انجلین که دوشر
یعنی واقع اولور ودانی دخی بیلورسن باشاهدی سری

حکایت محبوب

وسری داشتم بر کوزل ایله سر و سر طوتدم یعنی بر زیبا دلبره
محبت ایتدم بحکم آنکه اول سببله که حلقی داشت اول پسر
بر بوغاز طوتر ایدی یعنی بر بوغازی وار ایدیکه طیب الادا اداسی
لطیف یعنی خوش اوازی وار ایدی وخلقی دخی اول پسر بر دانه
طوتردی کالبدر اذا بدا ایك اون دردی کبی قچن ظاهر
اوله یعنی اول پسرك حسنی بر مرتبه ایدیکه بدر منیر کبی
کورینور ایدی بیت آنکه نبات عارضش آب حیواة میخورد
اول محبوبکه آنك عارضنك نباتی آب حیات ایچر
در شکرش نکه کند هر که نبات میخورد اول محبوبك لبنه نظر
ایلسون هر کیمکه شکر یر زیرا لذتی اکا مشابه اولسه اولور
اتفاق بخلاف طبع من اتفاق بنم طبعمه مخالف ازو حرکتی
دیدم اول پسردن بر حرکت کوردم که ناپسندیده ام که انی
بکنمدم دامن ازو در کشیدم اول یردن دامنی چکدم یعنی انکله
اولدن مصاحبت واختلاطی ترك ایلدم ومهرهٔ مهرش
بر چیدم اول پسرك محبتی بونجغنی دوشردم یعنی اندن
تعلقمی قالدردم وکفتم دخی اول پسره ایتدم بو حکایت
حضرت شیخك کند وسرکذشتی در بیت
برو هرچه می بایدت پیش کیر یوری سکا هر نه کرك
ایسه اوکوکه طوت یعنی شمدیدن صکره هر نه ایلر ایسك

ایله

ایله سکا مانع اولمم سر مانداری سر خویش کیر
بزم باشمز سن طوتمز سن ایله باش قوشمش سن وار مرادك
اولان کمسه ایله کند و باشکی طوت شنیدم که میرفت
ومی کفت حضرت شیخ ایدر اشتدم اول پسر کیدر ایدی وایدر ایدی
شب پره کر وصل آفتاب نخواهد یرسه اکر
آفتابك وصالنی طلب ایتمیه رونق بازار آفتاب نکاهد
آفتاب بازارینك رونقی ولطافتی اکسلمز این بکفت وسفر کرد
اول پسر بو سوزی ایتدی وسفر ایلدی وپریشانی او در من اثر کرد
وانك پریشانلغی بنده اثر ایلدی فقدت زمان الوصل والمرء جاهل
بن وصال زماننی یتوردم حال بوکه کشی بلمیبدر
بقدر لذیذ العیش قبل المصایب لذیذ عشقك قدرنی
مصیبتلردن اوك بیت باز آی ومرا بکش که پیشست مردن
کروکل وبنی دیله زیرا سنك اوککده اولمك خوشرکدر
خوشتر که پس از زنده کانی بردن که سنك فراقکده
سندن صکره دیریلك ایلتمکدن یعنی دیری اولمقدن
اما بشکر منت باری عز وجل اما جلیل وعالی اللهه شکر
ومنت پس از مدتی باز آمد بر زماندن صکره اول محبوبم
کروکلدی آن حلق داوودی متغیر شده اول داوودی بغاز
یعنی اول لطیف اواز متغیر اولمش وجمال یوسفی بزیان آمده

واول یوسفه منسوب اولان جمال زیانه کلمش یعنی حسنی
کتمش وبر سیب زنخدانش واول محبوبك سیب زنخدانی
اوزره یعنی الما کبی لطیف زقنی اوزره چوبه کردی نشسته
ایوا کبی توزا وتورمش یعنی تازه خطی کلمش ورونق بازار
حسنش شکسته وانك حسنی بازارینك رونقی صنمش یعنی
اولکی لطافتی کتمش متوقع که در کنارش کیرم امید لنجی ایدیکه
اولکی کبی انی کنارمده طوتم یعنی دراغوش ایدوب انك
ایله معانقه ومصافحه ایدم کناره کرفتم اما کنارده طوتدم
یعنی قاچندم وکفتم دخی ایتدم
آن روز که خط شاهدت بود اول کونکه سنك محبوب ولطیف
خطك وار ایدی یعنی محبوب ایدك صاحب نظر از نظر براندی
صاحب نظری حسنك غروری ایله نظرکدن سوردك یعنی ترك ایلدك
امروز بیامدی بصلحش بکون اول صاحب نظر ایلی صلح ایتمکه کلدك
کش فتح وضمه بر فشاندی حال بوکه شمدی اول خطه فتحه وضمه
صاچدك یعنی صقالك کلدی مثنوی تازه بهار اورقت زرد شد
ای تازه بهارسنك ورقك زرد اولدی یعنی حسنك کلی صولدی
دیك منه کاتش ما سرد شد چولمك قومه زیرا بزم آتشمز
سرد اولدی یعنی بزه نازو شیوه ایله که سکا میل والتفات قالمدی
چند خرامی وتکبر کنی نیجه بر صالنورسن ونیجه بر تکبرلك

ایدرسن

ایدرسن دولت پارینه تصور کنی بلدردعی دولتی تصور
ایدرسن یعنی اولکی وحسنی هنوز باقی صانورسن اول
خود زائل اولدی پیش کسی رو که طلب کار تست
شمدی بر کمسه اوکنه کت که سنك طلب کارکدر ناز بران کن که خریدار تست
اول کمسه اوزره یعنی اول کمسیه ناز ایله که سنك مشترکدر
سبزه در باغ کفته اند خوشست ایتمشلردر که باغده سبزه خوش ولطیفدر
داند آنکس که این سخن کوید مصراع اولدن مراد نه ایدوکن
اول کمسه بیلور که بو سوزی دیر یعنی از روی دلبران خط سبز
یعنی دلبرلرك یوزندن تازه خطی دل عشاق بیشتر جوید
عاشقلرك کوکلی زیاده رك استر بوستان تو کندنه زاریست
اما سنك بستانك برکندن لکدر یعنی بیان صار مصاغی
پس که بر می کنی ومی روید زیاده که قوپره سن یعنی هر نه قدر
که یولدسن کیرو متصل بتر قطعه تو بار بو رفته چو آهو
سن بر آهو کبی لطیف ومقبول کتمش سن یعنی کچنده سن
بوندن کتدکده آهو کبی لطیف ومقبول ایدك که کورن میل ایدر
امسال بیامدی چو یوزی اما بویل بر پارس کبی کلدك که
صقالك کلمك ایله کورنلرسندن نفرت ایدرلر سعدی خط سبز دوست دارد
سعدی تازه خطی یعنی تازه خطی کلمش دلبری دوست طوتر ومحبت
ایدر نه هر الف چو آل دوزی اما اول محبوبی دوست

طوتمزکه صقالنك هر برقلی چوالدوزکبی دراوزامش اوله
قطعه کر صبر کنی ور بکنی موی بنا کوش اکر بو حاله صبر
ایده سن که بنا کوشك موینی یولمیه سن اکر بو حاله صبر ایتمیوب
بنا کوشك موینی یوله این دولت ایمام نکویی بسر آید
البته کوزلك زماننك دولتی باشه کلور یعنی نهایت بولور
کر دست بجان داشتمی همچو تو بر ریش اکر بن جانکه قدرت
طوتیدم سن صقالك اوزره طوتدغك کبی یعنی سنك
صقالکه حکمك کچدوکی کبی بنم حکمم کچیدی
نکذاشتمی تا بقیامت که براید قومز ایدم تا قیامته دکین که
جانم یوقاروکله یعنی چیقه اما سن قادرسن نه سببدن تراش اتمزسن
بیت سؤال کردم و کفتم جمال روی تر اول محبوبه سؤال
ایتدم وایتدم سنك یوزکك جمالنه یعنی کوزل یوزکه
چه شد که مورچه بر کرد ماه خوشیده است نه حال اولدیکه
انك اطرافنه قرنجه لر قینمشدر یعنی ماه کبی لطیف عذارکك
اطرافنه خط چکلمشدر بخنده کفت ندانم چه بود رویم را
چونکه بندن بو سوزی اشتدی کلمك ایله ایتدی بلمم یوزمه نه حال اولدی
مکر بماتم حسنم سیاه پوشیده است وار ایسه حسنم ماتمی
ایله یعنی حسنم ماتمندن اوتوری سیاه کیمشدر نتکم ماتم زده
لرك عادتیدر حکایت یکی را از مستعربان

حکایت محبوب

بغداد

بغداد بغداد مستعربلرندن برینه پرسیدند که سؤال ایلدیلر که
ما تقول فی الامرد امردلر حقنده نه دیرسن کفت لا خیر
فیهم اول مستعرب ایتدی اصلا امردلرده خیر یوقدر مادام
احدهم لطیفا زیرا مادامکه انلردن بری لطیف ومقبول اوله
یتخاشن خشونت ایدرلر فاذا خشن یتلاطف اما قچن
خشن اولسه ملاطفت ایدرلر یعنی تا خوب ولطیفند درشتی میکند
یعنی مادامکه انلر خوب ولطیفدر ایریلك ایدرلر یعنی خوریادلق
ایدرلر وچون درشت شوند وچون درشت اوله لر چنانکه
بکاری نیاید انجلین که بر ایشه یرامیه لر یعنی بوسه کناره قابل
اولمیه لر تلطف کند ودوستی نمایند اول وقت تلطف و
ملایمت ایدرلر ودستلق ومحبت کوسترلر بیت
امرد انکه خوب وشیرین است یالك یوزلو اول وقت
که خوب وشیرین در تلخ کفتار تند خویی بود
اجی سوزلو ونامعقول خویلو اولور که دائما حسننه مغرور اولور
چون بریش آمد وبلعنت شد اما چونکه امرد ریشه
کلدی لعنت ایله اولدی یعنی صقالی کلمك ایله خلقك محبت
التفاتندن دور اولدی که کمسه اکا التفات واعتبار اتمز اولدی
مردم آمیز ومهرجوی بود اول حالده خلقه قارشجی
ومحبت استیجی اولور یعنی هر کس ایله اختلاط ایدوب

حکایت

کندوستی سودرمك استر [illegible] یکی را
از علما پرسیدند عالملردن برینه سوال ایلدیلر که کسی با
ماه رویی در خلوت نشسته که برکمسه برآی یوزلو محبوبله
خلوتده اوتورمش اوله ودرهای بسته ورقیبان خفته
وقپولر بغلنمش ورقیبلر دخی اویومش اوله ونفس طالب
وشهوت غالب اول وقت نفس مرادنه طالب وشهوت
وارز وغالب اوله حال بوکه نانع دخی یوقدر چنانکه عرب
کوید انجلین که عرب ایدر التمر یانع خرما ایرشمش یعنی
تمام لطیف اولمش اوله والناطور غیر مانع دخی باغبان مانع
اولمیه هیچ باشد که بقوت پرهیزکاری هیچ اولورمی یعنی ممکن
میدرکه اول کمسه پرهیزکارلق قوتی ایله ازوی بسلامت
بماند اول محبوبدن سلامت ایله قاله انك وصالنه ایرمیه
کفت اول عالم انلره جواب ویروب ایتدی اکر از ماه رویان
بسلامت بماند اکر اول کمسه ماه رولردن سلامت
ایله قاله واول فعلی خاطرینه کتورمیه از بدکویان بسلامت
نماند البته بدکویلردن سلامتله قالمزانی در آغوش
ایتمشدر دیرلر [illegible] وَاِنْ سَلَّمَ الْاِنْسَانُ مِنْ سُوْءِ نَفْسِهٖ
اکر انسان کندو نفسنك قباحتندن سالم اولورسه یعنی نفسه
تابع اولوب هرکز نامشروع ایتمیه فَمِنْ سُوْءِ ظَنِّ الْمُدَّعِیْ لَیْسَ یُسْلِمُ

لیکن

لیکن مدعینك قباحتندن سالم اولور دکلدر بیت
کار خویشتن نشستن ممکندر کشی کندو اشی اردنه اوتورمق
یعنی جمیع نامشروعدن فراغت ایلمك لیکن نتوان زبان مردم بستن
لیکن خلقك دلنی بغلمق ممکندر دکلدر البته سویلرلر

حکایت طوطی معه زاغ

[illegible] طوطی را با زاغی در قفس کردند
بر طوطی بر زاغ ایله بر قفسده ایدی یعنی بر قفسه قویدیلر
طوطی از قبح مشاهدهٔ او طوطی زاغك مشاهده سی قبحندن
یعنی انك قبیح صورتنی کوردکندن اوتری مجاهده می برد زحمت
ایلدر ایدی ومضطرب اولور ایدی وهمی کفت وایدر ایدی این چه
طلعت مکروهست بونه قبیح مکروه طلعتدر وهیئات
ممقوت وبعض اولنمش هیئاتدر که هرکز کمسه حظ اتمز
ومنظر ملعون ولعنت اولنمش منظردر که هرکز انك
رغبتی یوق واکا محبت ایله نظر اولنماز وشمائل ناموزون
وناموزون شمائلدر یا غراب البین ای غراب البین یا لیت
بینی وبینك بعد المشرقین نولیدی سنکله بنم اورتامده ایکی
مشرق ارالغی قدر اولیدی یعنی سن مشرقده وبن دخی مغربده
اولایدم [illegible] علی الصباح بروی تو هرکه برخیزد
سنك یوزکه قالقه یعنی خوابدن قالقوب سنك یوزکی کوره
صباح روز سلامت برو مسا باشد سنك شامتکدن

سلومت کونینك صباحی مسا اولور اول کون انك اشی هرکز
راست کلمز بد اختری چو تو در صحبت تو بایستی
سنك صحبتکده سنجلین ینه بر بد اختر کرك ایدی
ولی چنانکه تویی در جهان کجا باشد اما انجلین که سنسن
جهانده قنده اولور یعنی قباحتده وخباثتده جهانده سکا
مشابه کمسه یوقدر عجب تر انکه عجبرك اولکه غریب نیز غراب
دخی از مجاورت طوطی بجان امده بود طوطی نك قونشلغندن
ومصاحبتندن جانه کلمش ایدی یعنی زیاده مضطرب اولمش
ایدی وملول شده وملول اولمش ایدی لاحول کنان لاحول ایدرك
یعنی لاحول ولا قوة الا بالله العلی العظیم دیه رك از کردش کیتی
همی نالید جهانك کردشندن یعنی دونشندن زیاده
ایکلر ایدی ودستهای تغابن بریکدیکر همی مالید وحیرتندن
زیاده اللرینی بر برینه سورردی یعنی الدانمش وزیان ایلمش
کمسه لر کبی غراب دخی طوطینك مقارنتندن کویا که
الدانمش وزیان ایلمشدر نتکم بو حاله مبتلا اولا اللرین بر برینه
سورمك اضطرابدن ناشیدر بو دخی اول مرتبه مضطرب
اولوب حیرتندن الن النه سورر ایدی ومی کفت دخی ایدر
ایدی این چه بخت نکونست بو نه منعکس بختدر وطالع دون
والحق طالعدر وایام بوقلمون یعنی متغیر وبر حال اوزره

قرار

قرار ایتمیجی زماندر لایق قدر من انستی بنم قدرمه لایق اولد
ایدی که بازاغی که کند جنسمدن بر زاغ ایله بر سر دیوار باغی
بر باغ دیوارینك باشی اوزره خرامان همی رفتمی صالنورق
کیده ایدم پارسا را پس این قدر زندان
صالحه بو قدر زندان یتر که بود هم طویلهٔ رندان
که لوندلرك هم طویله سی یعنی انلر ایله مختلط اوله بیت
چاك خواهم زدن این دلق ریائی چه کنم روح را صحبت ناجنس عذابست الیم
تا چه کنه کرده ام که عجبا نه کناه ایلمشم که روزکارم بعقوبت
آن که زمان بنی اول عقوبت ایله یعنی اول کناهدن اوتوری بکا
عقوبت اتمك ایچون در سلك صحبت چنین ابلهی بو نجلین
بر ابلهك صحبتی سلکنده که خود رای که اول ابله خود رای در
وناجنس خیره ویاوه کوی وناجنس وطنق وهرزه کویدر
بچنین بند بلا مبتلا کرده است بو نجلین بند بلایه کرفتار
ایلمشدر کس نیاید بپای دیواری
شول دیوار دبنه کمسه کلمز که بر آن صورتت نکار کنند
که اول دیوار اوزره سنك صورتکی نقشی ایلیه لر کر ترا در بهشت باشد جای
کرسکا جنتده یر اولا یعنی جنته کیره سن دیکران دوزخ اختیار کنند
غیریلر صورتکی کورممکدن اوتری جهنمی اختیار ایده لر
این مثل بدان اوردم بو مثلی اول مناسبت ایله یعنی اول

اجلدن کنورده تا بدانی تا بیلسن که صد چندانکه دانارا
از نادان نفرتسست کریوز اولقدر عالمك جاهلدن نفرت
واجتنابی واردر ونادانرا از دانا وحشت استست
وجاهلك عالمدن یوز اولقدر وحشت واحترازی واردر

قطعه زاهدی درسماع رندان بود رندلرسماعنده

برزاهد واردیکه انارله مخاطب اولمشایدی زاهد میدکفت شاهدکه بلغی
اول وتادن بلخلو برمحبوب زاهده ایتدی کرملولی زماترش منشین
اکربرذن ملول ویحضوراسیك ترش روی ویحضوراوتورمه
که توهم درمیان ماتلخی زیراسندغی بزم اوتامزده ایجی سن
یعنی سن بردن بنم حظ اتمزایسك بزدغی سندن ایله حظ اتمز

قطعه جمع چوکل ولاله باهم پیوسته برجمع کل ولاله کبی
بربرینه اولمه شمشی منظم اولمش توهیزم خشك درمیان نشانرسته
سن قوری هیزم سن یعنی قورواودون کبی آنلرك اورتاسنه
دوشمش سنکه اصلاو یقشمز سن چوزباد مخالف وچوسرما ناخوش
بزه نسبت ایله سن مخالف یل ایله صوق کبی ناخوش سن یعنی
حظ اولنمز سن چون برف نشسته وچوبخ بسته

حکایت

بزم اورتامزده قارکبی دوست ایله اوتورمش سن وبورا
کبی طوکمش سن یعنی منقبض سن حکایت
رفیقی داشتم که سالها باهم سفر کرده بودیم برر فیقم

برر فیقم واردیکه کرنچه یلار برابر بزایله سفر اتمش ایدك
وتان ونمك خورده وتان ونمك یمش ایدك ولی کران حقوق
صحبت ثابت شده ونهایتسز مصاحبت ودوستلوحقلرك
مابینمزده ثابت اولمشکه اخر بسبب اندك نفعه اخرلرازحق
فایده سبیله ازارخاطرمن رواداشت بنم خاطریچون محکمکی
رواطوتدی دوستی میدمیاسپری شد اول سبیدن دوستلوق
تمام اولدی وبااین همه محاربه وبودوکلی مخالفت ایله ازهردو
طرف دلبستکی بود ایکی طرفدن بیله ومحبت بغلندی بحکم
انکه اول سبیله کشیدم روزی دوبیت اشتدم کربرکون
ایکی بیت ازسخنان من بنم سوزلرمدن درمجمعی
کفتند برمجمعده ایتدیلر بیت نکارمن چودرآید بخندهٔ نمکین
بنم محبوبم چونکه نمکین خنده ایلکله نمك زیاده کند برجراحت ریشم
مجروحلرك یعنی دلریش عاشقلرك یاره سی اوزره نمك زیاده
ایدرحاصل معنی بنم محبوبم چونکه بوحالته تبسم کله عاشقلرك
محبت وشوقی زیاده ایدرچه بوکه ازسرزلفش بدستم افتادی
نوبیکه اکرانك زلفی اوچی بنم الیمه دوشیدی یعنی الیمه کریدی چو
استین کریبان بدست درویشان کریبانك یکی درویشلرك
النه دوشدکی کبی طائفهٔ دوستان بربوانك دوستلر
نه برلطف این سخن بوسوزك لطفی اوزره دکل

بلکی بر حسن سیرت خویش بلکی کندونك حسن سیرتی
اوزره کواهی داده بودند طانقلق ویرمش ایدیلر واو
هم درآن میان واول دوست دخی اول اورتاده مبالغه
کرده اول بیتك لطفی مدحنده مبالغه ایلمش ایدی
وبرفوت صحبت قدیم تأسف خورده وصحبت قدیمك فوتی
اوزره تأسف وتحسر یمش ایدی وبخطای خویش معترف شده
وکندو خطاسنه معترف اولمشدی ومعلوم کردم که
ازطرف او رغبتی هست حضرت شیخ ایدر معلوم ایلدمکه
انك طرفندن دخی بر رغبت واردر این بیتها فرستادم
بو بیتلری اول دوسته کوندردم وصلح کردم دخی صلح ایلدم
قطعه نه مارا درمیان عهد وفا بودم بزم اورتامزده
عهد وفا یوقمیدر جفا کردی وبد عهدی نمودی
عاقبت عهده وفایی ترك ایدوب بکا جفا ایلدك ومحبت
سزلك ایلدك بیکبار از جهان دل در تو بستم
بالکلیه جهاندن کوکلمی سکا بغلدم ندانستم که برکردی بزوری
بلمدمکه تیزلك ایله دونرسن یعنی فراغت ایدرسن
هنوزت کر سر صلحست باز آی هنوز اکر سکا بنمله صلح ایلمك
هوسی وار ایسه کروکل کزان محبوب تر باشی که بودی
اندن محبوبرك ومقبولرك اولورسن اول اولدك ایدی

یعنی

حکایت

یعنی اولکیدن مقبولرك اولورسن حکایت
یکی را زنی صاحب جمال درکذشت برکمسه نك بر صاحب
جمال عورتی وار ایدی کچندی یعنی وفات ایلدی ومادر زن
واول عورتك اناسی پیر فرتوت بونامش قری ایدی
بعلت صداق کابنی سببیله درخانه متمکن بماند اول کمسه
نك اونده متمکن قالدی مرد از مجاورت او بجان رنجیدی
وفات ایدن عورتك اری انك مادرنك مجاورتندن و
ومصاحبتندن جان ایله انجنوردی یعنی حددن زیاده
بیحضور اولوردی وبحکم صداق وکابن سببیله که در کردن
داشت که بوینده طوتر ایدی از مجاورت او چاره
ندیدی انك قوکشلغندن چاره کورمز ایدی یعنی خلاص
ونجاته مجالی یوق ایدی یکی ازین طائفه بو طائفه دن بری
یعنی دوستلردن برسی بپرسیدنش آمدند انك خاطرن
صورمغه کلدیلر وکفتش دخی اکا ایتدی که چکونه در فراق
یار عزیز عزیز یارکك یعنی زوجه کك فراقنده
نیجه سن کفت اول کمسیه ایتدی نادیدن زن بر من
چنان دشوار نمی آید عورتی کورممك بکا انجلین دشوار
ومشکل کلمز که دیدن مادر زن که عورتك اناسنی
کورمك یعنی عورتك فراقندن والده سنك وصالی

THE UNIVERSITY OF MELBOURNE

Library Digitised Collections

Author/s:
Sad

Title:
Gulistn /

Date:
[18--?]

Persistent Link:
http://hdl.handle.net/11343/23253

File Description:
Part 5

Persian
N°56

Sadi Gulistan
Persian
with Turkish Comment.

5

The Gulistan of Sadi in Persian
with a Turkish commentary.
Very nice binding

کتاب کُلِسْتَانْ شَرْحِیْ شَمْعِی

ابواب

سب

٨

٢٦

٤٤

لق

کلستان شرحی

کلستان شیخ سعدیٔ شیرازی حضرتلرینکدر
سکز باب اوزره تألیف اولنمشدر

باب اوّل سیرت سلاطین بیاننده در

باب ثانی خُلُقِ درویشان بیاننده در

باب ثالث قناعت فقرا بیاننده در

باب رابع فائدهٔ سکوت بیاننده در

باب خامس عِشْق بیاننده در

باب سادس ضعف بیاننده در

باب سابع تَرْبیّه بیاننده در

باب ثامن آداب مصاحبت بیاننده در

تمت

بسم الله الرحمن الرحيم

سپاس بی پایان اول صانع بی نظیره که کلستان جهان
صنع افتابنده بر ذره و بوستان فلکك ازهار مصنوعاتی
دریای وجودندن بر قطره در مثنوی چنان
زنور حکمتش خورشید نان زهی کریم بی همتا که ذات
انسانی بر اوج خاکدن مخلوق ایکن ولقد خلقنا الانسان
فی احسن تقویم حلیه سیله اراسته ایدوب جمله دن زیبا
واعلا ولطف عمیمله انا عرضنا الامانة ایتنك قبولی سببیله
انی ذات وصفاتنه آیینهٔ مجلی قلدی و درود بی حد
وثنای بی عد اول فارس میدان قاب قوسین او ادنی
وصدر نشین بارکاه سبحان الذی اسرایه که در بحر رسالت

وشمع

وشمع بزم هدایتدر که قبای لولاك لما خلقت الافلاك
انك قامت موزونی ایچون راست ومعلم وحاکم خاتم
النبیین انبیا ورسل اورتاسنده اکا مسلم قلندی مثنوی
ما به الخلق بالهدی والعون شاه لولاك ما خلقت الکون
فقد یثرب سلالهٔ بطحا امی لوح خوان ما اوحی دخی انك
ال واصحابی اوزرنه اولسونکه پیشوای راه شرع ودین
وغریق بحر صدق ویقین لردر رضی الله تعالی عنهم اجمعین
اما بعد بو جور زمانه ایله شکسته حال والام
روزکاردن پریشان کمینه بندهٔ پر ملال شمعی که السلامة
فی الوحدة مقتضا سنجه کوشهٔ وحدتده فارغ البال صحبت
خلقدن دامن اختلاطی کندومه دیرمش ایدم
کسی کیرد ارام دل در کنار که از صحبت خلق کیرد کنار و کنج
قناعتی کنج دنیا اوزره اختیار ایدوب اسوده اوتورمش ایدم
ماخی بغی وعناد وحامی سبیل ارشاد حضرت پادشاه عالم
پناهك رشك بهشت باغچه لرینك وپری وملك خصلت
نیکو سیرت محمد چلبی که نیجه زمان بو حقیردن فن فرسی
تحصیل اوزره اولمشدی بر کون اثنای مصاحبتده کلستان
لسان ترکی ایله شرح اولنماسنی طلب ایلدی هر نقدر که عذر
وبهانه بیان ایتدم قتنده مقبول اولمدی عاقبت ابرام والحاح

باعث حصول دوارف عوارفدن متضرعدر که بو شرحدن استفاضه
منافع ایدنلرك صدورنی لفظنده منشرح ایده انلر دخی شارح
وباعثنی دعاء خیردن فراموش ایتمیه حضرت شیخ رحمة الله تعالی
حمد اتیان مایشعر به التعظیم اولدیغی اعتبار اوزره حدیث
شریف موجبنجه بعد التسمیة حمده شروع ایلدی منت خدای را
شکر وسپاس اجر وعوض سز نعمت ویرمك الله تعالی ایچوندر
یاخود معنی بویله اوله امتنان نعمت وتعداد نعمت الله ایچوندر
یعنی الله تعالی حضرتلرینه لایق ومخصوصدر انك غیرسندن
قبیحدر زیرا فی الحقیقه منعم اودر غیریلر سببدر لفظ خدای
علم خاصدر حق تعالیدن غیری یه انك اطلاقی جائز دکلدر
مکر بر لفظ اخر ایله ترکیب قلنه خانه خدای وده خدای
کبی اول وقت صاحب معناسنه اولور یانك حذفی واثباتی
جائزدر عز وجل انجلین خدا که عزیز وجلیل اولدی یعنی دائما
بو ایکی صفاتله متصفدر حضرت شیخ نور الله مرقده بعد الحمد
طاعت لفظنه تعرض ایتدی بو آیة کریمه نك مقتضاسنجه
خلقت انسانه سبب نه ایدوکن بیان اتمکیچون وما خلقت
الجن والانس الا لیعبدون اکرچه مفسرون لیعبدون
کلمه سنی لیعرفونله تفسیر اتمشلر وبو نکته بیان ایچون که
اولا عبادت کیمه اولور انی معلوم ایدنمك کرك کم عبادتك

فائده

فائده سی اوله که طاعتش موجب قربتست که اول اللهك
طاعتی قربتی ایجاب ایدجی در یعنی طاعت ایدجینك حقه قریب
اولمسنه سببدر نته کم حق تعالی حضرت بیورمشدر واسجد
واقترب طاعت بونده مفعولنه مضافدر طاعت بنده اورا
تقدیرنده در بونده اولان که ادات درکه ما قبلنی ما بعدنه ارتباط
ایچوندر بو محل که مراد طاعتشدر وبونك امثالی محللر سببنه
اسناد اولان قبیلندندر بنی الامیر المدینه کبی وبشکر اندرش
مزید نعمت دخی اول اللهك شکری ایچنده اولمق نعمت زیاده
لکی در یعنی حق تعالی ویردکی نعمته شکر ایلمك زیاده اولمسنه
سببدر نتکم حق تعالی حضرتی بیورمشدر ولئن شکرتم
لازیدنکم بیت شکر نعمت نعمتت افزون کند کفر نعمت
از کفت بیرون کند شکر طاعتدن بر نوع ایکن حضرت شیخ
افراد بالذکر ایلدی عطف الخاص علی العام طریقی اوزره تنزل الملائکة
والروح کبی حق تعالی نك نعمتنه لایق شکر اتمك زیاده مقبول
وصعوبت اوزره ایدوکنی بیان ایتمك ایچون بیت
عطای بست هر موی از وبر تنم چه کونه بهر موی شکری کنم
حضرت شیخ طاب ثراه نعمت بیاننه شروع ایلدی زیرا
اولا نعمت کندوسی معلوم اولمق کرك تا که اکا کوره منعمه شکر
اتمك ممکن اوله فرضا اکر نفس نیجه نعمت ایدوکی معلوم بیان

اولنسنه نفس وانك امثالی نعمت ندايدوكی دكه كسنك خاطرينه
كلمز هدايته زاجعدر هر نفسی كه فرو ميرود هر بر نفس كه اشاغه
كيده ممد حياتست حياتی اوزاديجی دريعنی جانك امتدادنه
سبيدر زيرا حقيقتده ممد اولان حق تعالادر يعنی عزاسمه
بودخی سبينه اسناد اولان قبلندندر وچون برمی ايد دخی
چونكه اول نفس بوقاروكلد مفرح ذات ذاته يعنی بدنه فرح
ويرجی در ممد حياتده استاد بنجه ايسه بونده دخی ايله در
پس درهر نفسی هر بر نفسك اشاغه كمتسی ممد حيات يوقارو
كلمسی مفرح ذات ايدوكی ظاهر اولدی ايسه ايله هر بر نفسده
دونعمت موجودست ايكی نعمت موجود در بری امتداد
حيات وبری مسرت ذات در وبر هر نعمتی شكر واجبست
دخی هر بر نعمت اوزرينه بر شكر واجيد رايله هر بر نفسده ايكی
شكر واجب اولور حضرت شيخ قدس سره حق تعالی انك نعمتنه
لايق كسه شكر اتمكه قادر اولمادغنه بويتله ايشارت ايدر
بيت ازدست زبانی كه برايد كيمك التدن ويكمك دلندن
كلويعنی كه قادر اولور كزعهدهٔ شكرش بدرايد كه اول الاهك
شكری حقنده طشره كله يعنی انك انعامنه لايق شكر ايده
بوكه كسه قادر دكلدر زيرا شكره قدرت باشقه بر نعمتدر
اول خود حق تعالی حضرتندندر حضرت شيخ كندو يتنی اثبات

اتمكچون

اتمكچون شكر خصوصنده عده قدر تنی ايت كريمه ايله استدلال
ايلدی اعملوا ال داود شكرا وقليل من عبادی الشكور
ای داود اوغللری شكر عملنی ايلكز. يعنی سزه ايتدكم احساناته
شكر ايلكز حاصبوكه قولاكردن شكر ايدجی ازدر سئوال اولنور ايسه
كه بيتدن مفهوم اولان بودركه بعض كسه قادر اولسه
ايله ايكسنك جانبندن تطبيق نه وجهله اولورکه اكا جواب
الثاد ركالمعدوم حضرت شيخ قدس سره العزيز بوقطعه ايله
ايشارت ايدركه چون هيچ كسه اكا لايق شكر اتمكه قادر
دكلدر طريق عجزه سلوك ايدوب كندونك قصورنه اعتراف
اتمكدن غيری طريق يوقدر العجز عن الشكر كالشكر قطعه
بنده همان به كه زتقصير خويش قوله همان اول يك كه
كندو قصورندن بو معنی دخی جائزدر بنده همان اول
بو تقديراوزره لفظی اعتبار اولنمز عذر بدركاه خدای اورد
خدانك دركاهنه عذر كتوره يعنی قصورنه اعتراف ايده
ورنه سزاوار خداوندیش بوقسم اكر بنده قصورنه معترف
اولوب دركاه حقه عذر كتورميجك اولورسه انك خداوندكنه
والوهيتنه لايق شكر كس نتواند كه بجای اورد كسه قادر
اولمزكه برينه كتوره يعنی بلاقصورادايده باران رحمتی
بی حسابش اول الهك حسابسز رحمتی يغمورلری همه ارسيده

باران نعمت

قرجلر صاحبقران

دوکلی یه ایرش مشدر وخوان نعمت بی دریغش دخی اول
اللهك دریغسز نعمتی صفره سی همه جا کشیده دوکلی یره چکلمشدر
پردهٔ ناموس بنده کان بنده لرینك عرض ووقارلری پرده سنی
بگناه فاحش ندرد قبیح گناه سببیله یرتمز یعنی حق تعالی حضرتی
عز اسمه بنده لرینك تنهاده ایتدکلری قباحت فاحش ایله عرض
ووقارلرینه خلل کتورمز خلق اورتاسنده ووظیفهٔ روزی دخی
حق تعالی بنده لرینك رزق وظیفه سنی بخطای نبرد نامشروع
خطا سببیله کسمز هر بریسی بونلرك لطیف نعمتدر قطعه
ای کریمی که از خزانهٔ غیب ای الله سن ایله کریم سنکه غیب
خزینکدن کبر وترسا وظیفهٔ خورداری اتش پرست ایله
سایر کفرهٔ وظیفه یجی طوترسن یعنی لطفکدن انلره رزقلرنی
ویررسنك وظیفه خور وصف ترکیبدر اکثر محلده الف ایله بله
واقع اولور خون خوار وغمخوار وبسیار خوار کبی بتکم
بوستانده واقع اولمشدر بیت یکی رحم برکاو بسیار خوار
که بسیار خبست وبسیار خوار دیوان حافظده الف سز واقع
اولمشدر بیت ما برفتیم تو دانی ودل غمخور ما
بخت بد تا یکحال برد اشبخور ما ظاهر بودرکه الف ایله
بله اولمسی استعمالدر زیرا خوردندن مشتقدر اصلنده الف
یوقدر بعض کمسنه ترکیبنی ترکیب توصیفی ظن ایدر ترکیب

توصیفی

توصیفی ایله موصوفدن مرکبدر حیوان ناطق کبی وصف ترکیبی
همان معنای وصفیت بولنان ترکیبدرکه اول ایکی قسمدر
بر قسمی اولدرکه کلمهٔ ثانیه مشتقاتدن اوله دلبر ودلدار ودل
دوز ودل کش ودل کشا کبی بر قسمی دخی اولدرکه کلمهٔ ثانیه
اندن اولمیه بلکه ایکی کلمه نك اجتماعندن محضا بر صفت
حاصل اوله فرشته خوی ونیك خوی وخوب رو وکلبو وبد طبع
وبدکردار ودریادل وکدا چشم کبی قطعه دوستان را
کجا کنی محروم دوستلرك قنده محروم ایده سن توکه با دشمنان
نظر داری سن دوشمنلر وکه نظر ایده سن که دنیاده انلره بوقدر
انعام ایدرسن فراش باد صبا را کفته صبایلی فراشنه دینلمشدر
بو معنی دخی جائزدر حق تعالی حضرتی صبایلی فراشنه
ایتمشدر تا فرش زمردین بکستر تا زمرد رنکلو فرشی که
مراد چمندر یریوزی اوزره دوشیه ودایهٔ ابر بهاری را فرموده
دخی بهاره منسوب اولان بولت دایه سنه بیورلمشدر
تا بنات نبات را اوت قزلرینی در مهد زمین بپرورد یر بشکنده
بسلر ودرختانرا بخلعت نوروزی دخی اشجاره نوروزلق
خلعتی ایله قبای سبز ورق در بر کرفته یشل یپراق قفتانی
کیدرلمشدر بو وجهله دخی جائزدر حق تعالی حضرتی درختلره
یشل ورق قفتاننی کیدرمشدر نتکم پادشاهلرك عادتیدرکه

اول کونده اکابر واعیانه خلعت احسان ایدرلر حق تعالی
لطفندن اشجاره یشل یپراق جمله سنه یاشل چمندن خلعت
کیورر درختك الف ونونله جمعی استعاره طریقی ایله دکلدر
بلکم نشو ونماسی وتحرك اولان کلماتدن بعض کلمه لری
الف ونونله جمع ایتمشلر درنته کم کلستانده مشت زن
حکایتنده واقع اولمشدر وپنج کیاهان براوردن ولبان
دیرلرکه مفرد کیاه ولب در واطفال شاخرا دخی بداق
طفللرینك بقدوم موسم ربیع یاز زمانی کلمك ایله کلاه
شکوفه چیچك کلاهنی برسر نهاده باشی اوزره قونلمشدر
بومعنی دخی جائزدر حق تعالی چیچك کلاهنی انلرك باشی اوزره
قومشدر وعصارهٔ نائی دخی برنوع قامشك حقنده یعنی نایدن
مراد شکر قامشی اولدغی تقدیرجه در بقدرة او شهد فایق
شده اول اللهك قدرتیله فایق وشیرین شهد اولمشدرر
وتخم خرما بتربیتش دخی خرمانك چکردکی اول اللهك
تربیتی سببیله نخل باسق کشته بلند خرما اغاجنه دونمشدر
قطعه ابر وباد ومه وخرشید فلك درکارند بولت ویل
وآی وکون وکوکلر ایشده در یعنی بونلر هر بریسی نه خدمت
ایچون خلق اولدی ایسه اول خدمت اوزره در تا تو نانی
بکف اری وبغفلت نخوری بونلرك بویله اولمسی شونك

ایچوندرکه

نهاده قونلمش

درکارند خدمت اوزره در

ایچوندرکه تاسن بونانی الك ایه سنه کتوره سن حاصل ایده سن
دخی غفلت ایله یمیه سن یعنی اول نانك حصولنی بونلردن بلمیوب
بلکه بونلری ایش اوزره قوین صانعدن بیلوب انك شکرنی
ادا ایده سن همه از بهر تو سرکشته وفرمان بردار جمیعسی
سندن اوتری یعنی سنك نفعکدن اوتری خدمته یلیجی وبویرق
طوتجیدر فرمان بردار وصف ترکیبدر قول اصح اوزره اصلی
بردارندهٔ فرماندر علامت اسم فاعل که نون ودال وهادر حذف
اولنوب مفعول تقدیم اولنمغله فرمان بردار اولدی معناسی
بویرق طوتجیدر مصدری برداشتندر مضارعی بردار کلور
برتحسین لفظ ایچوندر برلفظی بونده مستقل معنا افاده ایلمز
اما لامعی چلبی بو محلده خطای فاحش ایدوب بردندندر
دیو تصریح ایلمشدر اما شونلرکه فرمان بردار اوقورلر ضمه ایله
عجب مردار اوقورلر شرط انصاف نباشد که تو فرمان نبری
انصاف شرط اولمیه یعنی انصافکه لایق دکلدرکه سن بویرق
ایلتمیه سن حالا بوکه اول خداسنك رزقك حصولنه بودرت
خدمتکاری نصب ایتمش وسنی احسانی دریاسنه غرق
ایلمشدر حضرت شیخ رحمة الله علیه بعد الحمد تصلیه یه شروع
ایلدی درخبرست حدیث شریفده واردرکه از سرور
کاینات مخلوقاتك سرورندن ومفخر موجودات دخی موجوداتك

فرمان بر یعنی فرمان طوطوجی

نباشد اولمز

مایفتخر به سندن وصفوة آدمیان دخی ادملرك گزیده سندن
وتتمهٔ دور زمان دخی دور زمانك نبوتیله تمام اولنمشندن
بو وجهله دخی معنا جائزدر دور زمان نبوتیله تمام ایدجی
دن معنای اوله کوره تتمهٔ مصدر بمعنی مفعول در معنای ثانیه
کوره مصدر بمعنی فاعلدر محمد مصطفی علیه السلام بو اوصاف
ایله موصوف و بو القابله معروف اولان محمد مصطفی علیه الصلوة
والسلام اللهم ارزقنا شفاعته یوم القیمة شعر شفیع
مطاع نبی کریم قیامت کوننده خلقنه شفاعت ایدجی در
مطاع اکا اطاعت اولنمشدر یعنی مطیع اولوب نبوتنی قبول
اتمشلردر نبی حق تعالی حضرتندن خلقه خبر ویرجی و کتورجی
در یعنی پیغمبر در و یا خود معنا بویله اوله جمیع خلقدن رفیعدر
کریم کرم ایدجیدر قسیم جسیم بسیم وسیم کوزل یوزلو معناسنه
در قسامتدن اعتبار اولنور که خلق اورتاسنده علم قسمت
ایدجیدر دیمك اوله قسمدن اعتبار اولنمق اولورسه نتکم
حبیب اکرم بیورمشدر انا مدینة العلم و علی بابها جسیم
بونده عظیم القدر معناسنه در انبیادن هیچ بریسی جسیم
یعنی ایری و کوده لو و بیوك قارنلو دکل ایدی بسیم کولر یوزلو
در وسیم مهریله نشان لنمشدر یعنی مبارك ظهرنده کلك
بو مرده سی مقداری وار اوله نوردن بر مهر وار ایدی که انك

مهر

مهر نامی مهر نبوت ایدی بیت چه غم دیوار امت را
که باشد چون تو پشتبان نه غم امت دیوارنه که سنجلین
ارقه سی اوله قیامت کونی غمدن نه غم شول امته که سنجلین
پیغمبری اوله چه باك از موج بحرانرا که باشد نوح کشتیبان
نه خوف دریا موجندن اول کمسیه که نوح پیغمبر علیه السلام
کمجسی اوله [illegible] ای دل از سیل فنا بنیاد هستی بر کند
چون ترا نوحست کشتیبان ز طوفان غم مخور بلغ العلی
بکماله کشف الدجا بجماله اول رسول بلند مرتبه لره ایرشدی
کمالیله کفر ظلماتنی یا خود دنیا ظلماتنی اچدی یعنی رفع ایلدی
جمالیله دیمك اوله و جمالده اولان باسبب ایچون اولمق جائزدر
حسنت جمیع خصاله صلوا علیه واله کوکچك اولدی اول
رسولك جمیع خویلری اصلا انده قبیح خلق یوق ایدی نتکم
حق تعالی انك حقنده بیورمشدر لولاك لما خلقت الافلاك
و دخی بیورمشدر انك لعلی خلق عظیم صلواة کتورك اول رسولك
اوزرنه و انك الی اوزرنه خصال جمیع خصلتدر صلوا امر
حاضر جمع مذکریدر تفصیل بابنده خبرست لفظی که یو
قاریده کچمشدر انك مقول قولیدر یکی از بنده کان کنه کار
پریشان روزکار پریشان روزکارلو یعنی عمرنی معاصیه
صرف ایلمش کنهکار بنده لردن پریشان لفظی روزکار

لفظنه مضاف اولمق جائزدر اول وقت معنا روزکاری
پریشان دیمك اولور دست انابت جمیع معاصیدن
رجوع وتوبه ایلمك النی یا امید اجابت قبول اولمق امیدی ایله
بدرکاه حق جل وعلا عالی جلیل اللهك درکاهنه بردارد
یوقاروطوته یعنی نیاز وتضرع النی قالدرپ ایتدیکی کناهلر
توبه ایلسه ایزد تعالی دروی نظر نکند عالی الله انده نظر ایلمیه
یعنی انك توبه سنی قبول ایتمیه بازش بخواند اول بنده کیروا
اوقیه یعنی دعا ایلیه حق تعالی کیرو اعراض ایلیه بازش بتضرع زاری
بخواند کرو اول بنده تضرع وزاریلق ایله اوقیه یعنی دعا ایلیه
بازشده اولان شین ضمیر غایبدر قچن اسمه متصل اولسه
مضاف ایله واقع اولور دلش ومالش وکویش کبی مفعول
واقع اولور قچن فعلك اخرنه لاحق اولسه دیدنش وشنیدنش
وکفتنش ودیدش کبی اسم مصدرك اخرنه لاحق اولان
شین نفس کلمه دندر خورش وروش وزنخش کبی
حق سبحانه وتعالی کوید که پاك وعالی الله ملایکه یه خطاب
ایدوب ایده یعنی اوچنجی توبه ده دعاسنی قبول ایده یا ملائکتی
ای بنم ملکلرم قد استجبت من عبدی تحقیق بن عبدمدن
اوتندم یعنی کرممه لایق کورمدم که بنم درکاهمه کلانی درکاهمدن
بیت محالست اکر سر بدین در تهی که باز آید دست حاجت تهی

ولیس

ولیس له رب غیری حال بوکه اول بنده ایچون یعنی اول بنده نك
بندن غیری ربی یوقدر انك مرادنی حاصل ایلیه فقد غفرت له
چونکه بویله در تحقیق بن انی یرلغادم دعوتش را اجابت
کردم لطفمدن انك دعاسنی قبول ایلدم وحاجتش را براوردم
دخی انك حاجتنی یوقاری کتوردم یعنی حاصل ایلدم که
از بسیار دعا وزاری بنده زیرا اول کنهکار بنده نك
دعاسی وزارلغی چوقلغندن همی شرم دارم شرم طوترم یعنی
لایق کورمزم انك دعاسنی قبول اتمم درکاهدن محروم
کوندرم بیت کرم بین ولطف خداوندکار الله تعالینك
لطف وکرمنی کور کنه بنده کر دست او شرمسار بنده کناه
ایلمشدر اول الله شرمساردر یعنی بنده نك کناهنی عفو ایدوب
کرمندن مرادنی حاصل ایدر بیت محالست ازین درکه
هرکز نیست که محروم کردد براورده است حضرت شیخ
سعدی رحمة الله علیه یوقاریده الله تعالی یه لایق شکر اتمکه
کمسنك قدرتی اولمادغنه ایشارت ایتدیکی کبی بونده دخی
ایشارت ایدرکه الله تعالی یه لایق طاعت اتمکه وذات
شریفنك حقیقتنی بلمکه هرکز کمسه قادر دکلدر عاکفان
کعبه جلالش اول جلالی کعبه سنك معتکفلری یعنی بران
انك طاعتندن خالی اولمینلر بتقصیر عبادت معترفند

یویله دیو عبادتلرینك قصورنه اعتراف ایدیجیلر درکه
ماعبدناك حق عبادتك وواصفان حلیه جمالش دخی
اول اللهك جمالی حلیه سنك واصفلرك یعنی انك جمالی
مشاهده سندن برنفس خالی اولمیانلر متحیر مشوب حیرته
مشوبلردر یعنی متحیر اولوب یویله دیو قصورلرینه اعتراف
ایدرلرکه ماعرفناك حق معرفتك کبزحق معرفتك اولا
معرفتلرسنی بلدك یعنی کنهك ایله سنی بلدك بیت
غرقه بحر وصل کاخرهم یاسه حالی حیرت آمد شعر
اعتصام الوری بمعرفتك عجز الواصفون عن صفتك
تب علینا فانا بشر ماعرفناحق معرفتك بیت
کرکسی وصف اوزمن پرسد حضرت شیخ ایدرکه برکسه
اول اللهك وصفن بیندن سؤال ایلسه بی دل ازبی نشان
چه گوید باز بی دل اولان کسه نشانسز دن کرونه دیر
یعنی شراب عشقله مست ولایعقل اولان کسه حقدن
نه دیکه قادراولور بیت عاشقان کشتگان معشوقند
عاشقلر معشوقلرك دیه لمشدر برنیاید زکشتگان آواز
دیه لمشدن اوازیوقدر کلمز حضرت شیخ طاب ثراه ایدر
انك دانندن هرکز بروجهله خبر میسر دکلدر بیت
نه براوج ذاتش پرد مرغ وهم نه در زیل وصفش رسد دست فهم

یکی

یکی ازصاحب دلان صاحب دیلردن یعنی اولیالردن بری
حضرت شیخ کندوسی اولق محتملدر سر بجیب مراقبه
باشنی مراقبه یقاسنه فروبرده بود اشغه ایلتمش ایدی یعنی
مراقبه یه وارمش ایدی تنکم مشایخك عادتیدر ودر بحر
مکاشفه مستغرق شده دخی مکاشفه بحرنده مستغرق
اولمشدی یعنی جانان ازلینك جمالی مشاهده سنه غرقاولمشدی
انگاه ازان حالت بازامد اول وقتکم اول صاحب دل اول
حالتدن کروکلدی یعنی اول حالت کندی یکی ازاصحابه انك
اصحابندن برسی بطریق انبساط گفت لطیفه طریقیله
اول صاحب دله ایتدی ازین بوستانکه تو بودی بوبوستاندن
که سن اولدك یعنی بوسیر ایتدیك بوستاندن ما راچه
تحفه کرامت اوردی بزه نه کرامت تحفه سی کتوردك گفت
صاحب دل اول کمسیه جواب ویروپ ایتدی بخاطر داشتم
خاطرده طوتدم یعنی خاطرده ایدی که چون بدرخت
گل برسم که چون کل اغاجنه ایرشم یعنی عالم مشاهدیه
ایرشم دامنی پرکنم اوکلدن براتك طولدرم یعنی کاشن
قدسده کورمکه اسرار دن برمقدارنی عقلمده طوتم
هدیهٔ اصحاب را اصحابه ارمغان ایچون که کلوب انلره
خبرویرم چون برسیدم چونکه کل اغاجنه ایرشدم یعنی

انبساط لطیفه

گفت ابتدی

قدسه وصول بولدم بوی کلم چنان مست کرد که کلك رایحه سی
بنی انجلین مست ایلدی یعنی عقلم زائل ایتدی که دامنم از دست
برفت که حیرتدن دامنم الدن کتدی که کندومی بلمز اولدم
قنده قالدیکه اندن بونده برخبر کتورم حضرت شیخ نور الله
مرقده بونکله ایشارت ایدرکه بو حال ذوقی در من لم یذق لم
یعرف بیت شر مشکل نه در حوصلهٔ دانش ماست
حل ان نکته بدین خطا نتوان کرد بیت ای مرغ سحر
عشق ز پروانه بیاموز یعنی ای سحر قوشی یعنی ای بلبل عشقی
پروانه دن اوکرن کان سوخته را جان شد و آواز نیامد
زیرا اول یانمشك جانی کتدی دخی اواز کلمدی یعنی هلاك اولدی
وهرکز اندن برصدا ظاهر اولمدی بیت کمال عاشقی پروانه
دارد که هیچ از سوختن پروانه آرد حضرت شیخ پروانهٔ صادق
عاشقه تشبیه ایدر مرغ سحری عشق الهیدن بی بهره اولان
کذابه تشبیه ایدر بیت آتشان نیست که بر شعلهٔ او خنده
وشمع آتش آنست که بر خرمن پروانه زید این مدعیان در
طلبش بی خبرانند بو مدعیلر اول اللهك طلبنده خبر
سزلردر قانده قالدیکه انك عشقنه وصول بولمش اوله لر
کانرا که خبر شد خبری باز نیامد زیرا اول کمسیه که خبر
اولدی یعنی واصل حق اولدی اول کمسه دن برخبر کرو کلمدی

قنده

قنده قالدیکه دعوی ایلیه ای برتر از خیال وقیاس وکمان
وهم ای خیال وقیاس وکمان وهمدن یوجه اولان یعنی ذات
پاکی بونلر ایله معلوم اولمین الله وز هرچه کفته اند شنیدم
وخوانده ایم دخی هر نسنه دنکه ایتمشلر وانك بعضسنی
اشتدك دخی بعض اوقومشز یعنی بونلردن برتر اولان خدا
مجلس تمام کشت وبآخر رسید عمر مجلس حمد یا خود کتاب
تمام اولدی وعمر اخره ایرشدی عادتدر اول کتابی اندن دیباجه
یی تمام ایدرلر ما همچنان در اول وصف تو مانده ایم
بز انجلین سنك وصفك اولنده قالمشز قنده قالدیکه انی
نهایتنه ایرشدرمکه قادر اوله وز ذکر جمیل سعدی سعدینك
کوکچك ذکری در افواه عوام افتاده است که عوامك اغزلرینه
دوشمشدر یعنی شهرتی بر مرتبه ده درکه خلق عالمك معلومی
اولوب انی مدح ایدرلر وصیت سخنش که در بسیط زمین
رفته دخی اول سعدینك سوزینك صداسی که یریوزنده
کتمشدر یعنی انك سوزی مشهور افاق اولمشدر وقصب
الجیب حدیثش دخی اول سعدینك شکر قمشنه
بکزر لذیذ ولطیف سوزنی که همچو شکر می خورند که
خلق شکر کبی یرلر تمام حظ وسرور ایله اوقورلر ورقعهٔ
منشاءتش دخی اول سعدینك پیداه ایجاد ایتدیکی

رقعه سنی یعنی سوزلرنی یازلمش کاغذ پارسنی چون کاغذ
زری برند که خلق التون کاغذکبی ایلتورلر یعنی زیاده التفات
واعتبارایدرلر بر کمالی و فضل و بلاغت اوحمل نتوان کرد
سعدینك بوحالتی انك فضل و بلاغتی و کمالی اوزره حمل
ونسبت اتمك اولمز یعنی سعدینك خلق قتنده بویله مقبول
ومرغوب وسوزینك بو وجهله مطبوع ومشهور اولمسی فضل
وبلاغتدن اوتری دکلدر دیو تواضع ایدرلیکن ظرافتله کندونك
فضل وبلاغتنی بوطریقله اشعارایدر بلکه خداوند جهان
بلکه جهانك صاحبی یعنی پادشاهی وقطب دایرهٔ زمان دخی
زمان دائره سنك قطبی یعنی زمانه ده اولان خلقك سیدی
قایم مقام سلیمان دخی سلیمان مقامنه قایم اولیجی وناصر
اهل ایمان دخی ایمان اهلنك ناصری شاهنشاه معظم
اولو پادشاه اتابك اعظم اولورق اتابك لغت تورکماندر تصرف
اهلی دیمکدر جمله الملك معناسنه در مظفر الدین دینك
مظفری یعنی دینی قوی ابوبکر بن سعدبن زنکی بواوصاف
ایله موصوف اولان پادشاه زنکی اوغلی سعد سعد اوغلی
ابوبکر در ظل الله فی ارضه الله تعالی انك سایه سیدراول الله تك
یرنده یعنی خلقی حفظ ایدجیدر رب ارض عنه ای بنم دیدیکم اول
پادشاهدن راضی اول وارضه دخی انی کندکدن راضی ایله

انعام

انعام واحسانك ایله بعین عنایت نظر کرده است اول پادشاه
بوکابه عین عنایتله نظر ایلشدر یعنی عنایت مذکور اولان
بلکه خداوند قولیله متعلقدر وتحسین بلیغ فرموده دخی
زیاده تحسین بیورمشدر وارادهٔ صادق نموده دخی کرچك
ارادت ومحبت کوسترمشدر لاجرم اول اجلدن شکسز
کافهٔ انام خلقك جملهسی ازخواص وعوام خاصلرو عاملردن
بمحبت اوسعدینك محبتنه کردانیده اندمیل اتمشلردرکه
الناس علی دین ملوکهم بوحال عجب دکل زیرا خلق پادشاهلرینك
دینی اوزره در بیت زانکه ترا بر من مسکین نظر است
اول وقتدن بروکه سنك بن مسکین اوزره نظرك واردر
یعنی سن بکا نظر والتفات ایدنلدن اثاره از افتاب مشهورتراست
بنم اثرلرم یعنی مؤلفاتم افتایدن مشهورر کدر کرخود همه
عیبهابدین بنده درست اکرخود یعنی اکرچه بالذات دوکلی
عیبلر بو بنده ده وارد رلیکن غم دکلدر هرعیب که سلطان
بپسندند هنرست هرعیب که سلطان بکند اوهنردر
بیت کلی خوش بوی در حمام روزی لطیف راکجه ای بر
باالحق حامده برکون رسید ازدست محبوبی بدستم بوی مجبوبك
الندن بنم الیم یتشدکی کلدن مراد بوندکل درکه عورتلرانی
باشلرینه سورر لر عجمده کوده لرینه بیله سورر لر اماردومده

فرموده بیورمش
نموده کوسترمش

انکه اول وقتلان بروکه

بوی خوش خود خود بکلدن

عبد رمکر بر محبوب حمامه کل کتورمش که سورنه اندن بر مقدار
حضرت شیخه ویرمش بو سوز وقوعی وازعانی اولمق جائزدر
بو وقوعی چوقدر غفلت اولنمیه بدو کفتم که مشکی یا عبیری حضرت
شیخ ایدر بن اول کله خطاب ایدوب ایتدم که مشک میسن یوغسه
عبیر مسین که از بوی دلاویز تو مستم که سنک کوکلک تعلق
ومیل ایدجی قوقوکدن مستم بکفتا من کل ناچیز بودم اول کل
لسان حالله بکا جواب ویروب ایتدی بن هیچ بن نسنه یه یرامزم
لاشی بر بالچق ایدم ولیکن مدتی با کل نشستم اما بر زمان کل
ایله اوتورم زیرا کلی کل ایله تربیه ایدوب دوتنورلر اول سببدن
کلک رایحه سی انده تأثیر ایدوب خوش بوی اولورلر کمال
همنشین بر من اثر کرد مصاحبمک کمالی که مراد کلک رایحه
سی در زمان کچمک ایله بنده تأثیر ایلدی وکرنه من همان خاکم که هستم
یوغسه یعنی انک رایحه سی بنده تأثیر اتممش اولیدی بن همان ینه
سائر خاکدن قرقم یوق خاک وارم یعنی خاکله برابرم حضرت
شیخ هضما لنفسه کندوسنی کله پادشاهک نظرینی رایحه کله تشبیه
اتمشدر کویا شیخ بو قدر حالت پادشاهک التفاتندن
اولمشدر دیو انفعال ایدر اللهم متع المسلمین ای الله مسلمانلری
متاعلندر یعنی فایده لندر بطول حیاته اول ابو بکرک حیاتی
اوزونلغی ایله وضاعف ثواب جمیله وحسناته دخی

مضاعف

مضاعف ایله اول ابو بکرک کوکچک ثوابنی واحسانتی وارفع
درجة اودایه وولاته دخی رفیع ایله اول پادشاهک دوستلرینک
وانک حاکملرینک مرتبه سنی ودمر علی اعدایه وشناته دخی
قهر ایله انک دوشمنلرنی واکا بغض ایدجیلری بما تلی فی القرآن
من آیاته شونک حقیچونکه قرآن عظیمده اوقندی انک ایتلرندن
یعنی قرآن عظیمده اولان ایتلر حقیچون دیمکدر اللهم ای
چلبم آمن بلده امین وحفظ ایله انک شهرنی ویران اولمقدن
وسائر بلادن واحفظ ولده دخی انک ولدنی یرامز کوزدن
وسائر ضرردن حفظ ایله شعر لقد سعد الدین دام
سعده الله حقیچون دنیا کوکچک ولطیف اولدی ابو بکر
سببیله یعنی انک عدل وکرمی ایله عالم خلقی آسوده وراحت
اولدیلر انک سعادتی دائم اولسون سعد بونده سعادت
معناسنه در پادشاهک ولدینک اسمنه ایهام لطیفی واردر
وایده المولی بالویة النصر دخی الله تعالی نصرت سنجاقلریله
انی دوشمنلری اوزرنه قوی ومنصور ایلسون وکذلک
تنشأ لینة وهو عرقها اول ابو بکر لبی نشو ونما بولور بر خرما
اغاجی بوداغی حال بوکه بو ابو بکر اول بداغک اصلدر
وحسن نبات الارض من کرم البذر زیرا ارضدن بتن نباتاتک
کوکچکلکی ودخی لطافتی تخمک ایولکندندر یعنی پادشاه

وحفظ ولده

ایو اولدیغی کبی ولدی دخی ایو اولور بیت ندانی که من در
اقالیم غربت حضرت شیخ خطاب عام طریقیله ایدر بلمزمسن
که بن غربت اقلیملرنده چرا روزکاری بکردم درنك نیچون
بر زمان اکلنمك لك ایلدم برون رفتم از تنك ترکان که دیدم
طشره کتدم ترکلری عارندن زیرا کوردم جهان درهم افتاده
چون موی زنکی جهان خلقی بر برینه دوشمش و قرش مورش
اولمش زنکینك صاچی کبی زیاده غوغادن همه ادمی زاده بودند
لیکن شیراز اوزنه کلن ترکان عسکرینه ایشارت ایدر چو باز آمدم
کشور آسوده دیدم حضرت شیخ ایدر غربت اقلیمنده چونکه
کرو اقلیمی یعنی شرازی دکلنمش اسوده کوردم پلنکان رها کرده
خوی پلنکی قپلانلر قپلانلق خوینی ترك ایلمشلر حضرت شیخ
پلنکانله شیراز پادشاهینك عسکرینه ایشارت ایدر
درون مردم چون ملك نیك محضر ایچروده یعنی شهر ایچنده
بر طائفه وار ایدی ملك کبی ایو خویلی برون لشکری چون
هنر بران چنکی طشرده بر عسکر وار ایدی جنك ایدجی ارسلان
کبی حضرت شیخ مصرع اول ایله شهر خلقنه مصرع ثانی ایله
پادشاهك عسکرینه ایشارت ایدر چنان بد دران عهد اول
که دیدم انجلین اولدی اول زمانده که کوردم جهان پر از آشوب
و تشویش و تنکی جهان مملو ایدی غوغا و خوفدن دخی طارلقدن

عهد

چنین شد در ایام سلطان عادل

عهد قول و قرار و یمین و وصیت و فرمان و حفظ و صیانت
و زمان معناسنه عادل سلطانك زمانی بویله یعنی خلق
تمام امن و حضورده اولدی اتابك ابوبکر سعد ابن زنکی
اول سلطان عادل زنکی اوغلی سعدی سعد اوغلی ابوبکردر
حکایت اولنور که سعد اوغلی ابوبکره مکر تاتار طائفه
سی غالب اولدی مملکتندن سورمش حضرت شیخ بالضروره
ترك دیار ایتمش صکره سعد اوغلی ابوبکر بر عظیم لشکر ایله
کلوب دشمن قهر ایلمش حضرت شیخ دخی کرو عودت ایدوب
بو قطعه اول زمانده انشا ایتمش ایزد تعالی و تقدس عالی
و پاك الله خطه پاك شیراز را پاك شیرازك دائره سنی بهیبت
حاکمان عادل عادل پادشاهلرك عدلی و هیبتی سببیله
و همت عالمان عامل دخی عمل ایدجی عالملرك دعاسی و همتی
سببیله تا زمان قیامت در امان و سلامت تا قیامت زماننه
دکین سلامت زماننده نکه دارد نظر طوته یعنی حفظ ایلیه
بیت اقلیم پارس را غم از آسیب دهر نیست پارس
اقلیمنه دهرك فتنه سندن و ضررندن غم یوقدر
تا بر سرش بود چو تو ای سایه خدا مادامکه اول اقلیمك
باشی اوزره سنجلین بر عادل پادشاه اوله ای ظل اله یعنی
ای پادشاه امروز کس نشان نه دهد از بسیط خاك

خط دائره

بکون یر یوزنده کمسه نشان ویرمز مانند استان درت ماءمن رضا
سنك بابك استاننه مشابه رضا مامنی یعنی راضی وامین اولیجق
بر نتیجهٔ کلام دنیاده بر پادشاه یوقدر که خلق سنك باب سعادتکده
ایمن وراضی اولدیغی کبی آنك آستاننده انجلین ایمن وراضی اوله
حضرت شیخ طاب ثراه بونك زیاده پادشاهنی مدح ایدر بلکه
مدحنده مبالغه ایدر بر تست پاس خاطر بیچاره کان وشکر
سنك اوزریکه در یعنی سکا لازمدر بیچاره لرك خاطرینك
رعایتی وحفظی بزم اوزریمزه لازمدر شکر بر ما وبر خدای جهان
افرین جزا دخی جهان یرادیجی خدا اوزره سکا بیچاره لره رعایت
ایتدیکیکندن اوتوری وبزه شکر ایتدیکمزدن اوتوری جزا
وعوضدر یعنی لایق اولان بودر نتکم لطفه وعده ایلمشدر ان
ان الله لا یضیع اجر المحسنین بیت یارب زباد فتنه نکه دار خاك
یارب ای بنم ربم پارس مملکتنی نکاه طوت فتنه یلندن یعنی
فتنه دن حفظ ایله چندانکه خاك را بود وباد را بقا اول زمانه
دکین که خاك وباد بقا اوله یعنی قیامته دکین سبب
تالیف کتاب کلستان کلستان کتابنك تالیفنك
سببی بیاننده حضرت شیخ ایدر یك شب بر کیجه تامل
ایام کذشته میکردم کچمش ایام فکر ایدردم وبر عمر تلف کرده
دخی تلف اولمش عمر اوزرنه تاسف میخوردم تحسر یردم

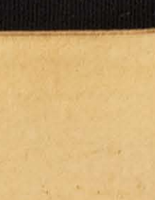

سبب تالیف کتاب کلستان

وسنك

وسنك سراجهٔ دل را دخی کوکل اوجکزینك طاشنی بالماس
اب دیده می سفتم کوز الماسیله دلردم یعنی اغلمق ایله قلبمه رقت
حاصل اولوردی واین ابیات مناسب حال خود دخی بوکندو
حالمه مناسب اولان بیتلری میکفتم ایدردم بو وجهله دخی
معنا قابلدر دخی بو بیتلری کندو حالمه مناسب ایدردم
هردم از عمر میرود نفسی هردم عمردن بر نفس کیدر چون نکه میکنم
نماند بسی چونکه نظر ایدرسن کورر سنکه چوق قالمدی
ای که پنجاه رفت در خوابی ای کمسه که عمرکك اللی یلی کتدی دخی خابده
یعنی غفلتده سن مکر این پنج روز دریابی الا بو بش کون
که کتمدی ایرشه سن یعنی حال نیجه ایدوکنی اکلیوب اکا کوره تدارك
ایده سن بو وجهله دخی معنی قابلدر مکر بو بش کون که کچمدی
ایرشور واکلرمسن یعنی عمرکك اکثری غفلت ایله کچدی ادراك
وتدارك اتمدك بو بش کون مقداری که قالمشدر انی قنده
ادراك ایدرسن پنجاه کثرتدن وپنج قلتدن کنایتدر صنعت
اشتقاقدن قطع نظر خجل ان کس که رفت وکار نساخت
شرمنده اول کمسه در که کتدی دخی ایش دوزمدی یعنی عملسز
اولدی کوس رحلت زدند بار نساخت کوچك
کوسنی چالدیلر دخی یوکنی دوزمدی یعنی غفلتی ترك ایدوب
اخرت تدارکنده اولمدی خواب نوشین بامداد رحیل

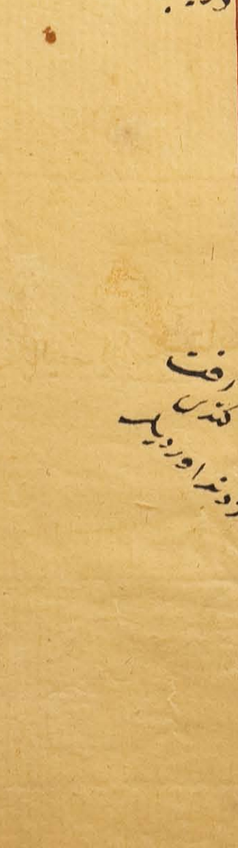

صباحك لذيذ او يقويسى بازدار دپياده راز سبيل پياده
بى يولدن كيرو طوتر يعنى عمل آتنه سوار اولمين كمسه صراط
مستقيمدن جداد وشر هركه آمد عمارتى نو ساخت
هركيمكه دنيايه كلدى بر يكى عمارت دوزدى يعنى كندو سنه بر يكى
سراى يابدى كه آنك ايچنده آسوده اولا رفت ومنزل بديكرى پرداخت
عاقبت اول كمسه كتدى دخى بنا ايتدى يكى منزلى برغيرسى تمام ايلدى
يعنى اول معنيده غيرى كمسه ايچون ايلدى اكا همان زحمتى قالدى
وان ديكر بخت همچنين هوسى اول بردخى بونجليز برهوس بشردى
يعنى اول دخى بونجلين بر يكى سراى بنا ايتدى عاقبت ترك ايدوپ كتدى
وزين عمارت بسر نبرده كسى محصل كلام بو عمارتى برمكسه باشه
ايلتمدى يعنى ايدى قالمدى يارنا پايدار دوست مدار
يقاسز يارك دوست دوتمه يعنى محبت ايتمه دوستى را
نشايد اين غدار بووفاسزكه مراد دنيادر دوستلغه لايقه
دكلدر عروس جهان كرچه درحسنت زحدى
برد شيوه بى وفايى نيك وبد چون همى بايد مرد
ايوكشى ويرامزكشى يعنى مؤمن وكافر صالح وطالح چونكه
اولمسه كرك يعنى اولورلر خنك ان كس كه كوى نيكى برد
بخللو اولمكسه كه ايلك طوبنى ايلتدى يعنى دنيادن عمل صالح ايله
كتدى مرد بونده مردن معناسنه مصدر در مرخم مصدرك

استعلى

استعمالى اوج وجه اوزره در آمدن ورفتن كبى برى ماضى
صيغه سى اوزره دراكا مصدر مرخم ديرلر ايكى قسمدر بريوكه واو
عاطفه ايله استعمال اولنور كفت وشنفت كبى كفتن وشنفتن
معناسنه در نتكم ديوان حافظده واقع اولمشدر شر
اين سخن عشق نه آنست كه ايد بزيان ساقيا مى ده كوتاه كن كفت
وشنفت برى دخى يوكه واو عاطفه ايله استعمال اولنمز آمد شد
كبى آمدن شدن معناسنه در نتكم جامينك يوسف زليخا سنده
واقع اولمشدر شر بزندان تا همش خلوت نشين بود
شد آمد سوى زندانش چنين بود اوچنجى وجه امر حاضر
صيغه سى اوزره استعمال اولنور تك ودو كبى تكيدن
ودويدن معناسنه نتكم ديوان شاهيده واقع اولمشدر
عمرى براه عشق زنى ساختم قدم يازار زوى ان
تك ودو ميكند مرا برك عيشى بكور خويش فرست
ديرلك ازغنى قيريكه كوندريعنى اولمزدن اول عمل صالح ايله
كس نيايد زپس تو پيش فرست صكره كمسه كتورمز سن
اولك كوندريعنى سن دنيادن كيتدكدن صكره سنك ايچون
كمسه خيرا تمز همان سعى ايله اولمزدن اول اى كندك ايلت
هركز كمسه يه اعتماد ايله تو يا خود بر توشه خويشتن
كه شفقت نيايد زفرزند وزن بيت عمر برفت وافتاب تموز

عمر قادردر یعنی برف زیاده اریجی اولدغی کبی عمر دخی زیاده سریع
الزوال وتموزك افتابی اندکی ماند خواجه غره هنوز عمر برفتی
یل از قودی یعنی زیاده آز قودی حاصل یعنی عمرك از قالدی کشی
کثرت عمرینه هنوز مغروردر ای تهی دست رفته در بازار
ای بازاره سیم وزردن الی بوش کتمش کشی ترسمت پر نیاوری
دستار قورقرم بن سنی که دستمالی طولو کتورمیه سین یعنی ای
اخرته عملسز کتمش قورقرم انده هیچ نسنه بولمیه سن
ببازار مینو مرو تنك دست که وجهی ندارد بحسرت نشست
هر که مزروع خود بخورد وخوید هر کیمکه کندونك زراعت
اولنمشنی یعنی اکنی تمام اولمغه قومیوب حاصل ایکن تمام یدی
یعنی ضایع ایلدی وقت خرمنش خوشه باید چید
خرمن وقتی اوکمسیه بشق دوشرمك کرك زیرا هیچ نسنه سی
قالمدی بو سوز تمثیل طریقیله در یعنی هر کیمکه عالم شبابده عمرنی
هوا وهوسه ایلیه اکا لازمدر که پیرلك عالمنده عبادته سعی
ایلیه مایهٔ عیش ادمی شکم است ادم اوغلنك عیشنك اصلی
وحیاتنك سببی شکمدر یعنی اکل وشربدر تا بتدریج میرود چه
غمست مادامکه اول طعام تدریجله کیدر هیچ مرض عارض اولمز
موتدن نه غم واردر کر ببندند چنانکه نکشاید اکر اکر
بغلنسه انجلین که اچلمیه یعنی اکر قبض اولسه که علاج قابل اولمیه

امیدی

امیدی قطع ایده لایقدر ور کشاید چنانکه نتوان بست
اکر اچله انجلین که بغلمق ممکن اولمیه کو بشوی از حیات دنیا دست
وای اکا دنیا حیاتندن ال یویه حاصل معنی امیدنی قطع ایلسون
دیمکدر چار طبع مخالف سرکش باش چکیجی بری برینك
مخالفی درت نسنه که مراد عناصر اربعه پنج روزی بدند باهم خوش
بر بش کون یعنی برازاجق زمان بر بریله خوش وممتزج اولدیلر
کر یکی زین چهار شد غالب اکر بو درتدن بری اول برلری اوزره
غالب اولدیسه جان شیرین برآید از قالب طتلو جان جسمندن
یوقاری کلور یعنی موت مقرر اولور بیت ور اینان بندر
دل اهل شناخت که پیوسته باهم نخواهد ساخت لاجرم
مرد عارف کامل اول سببدن کامل اولان عارف کشی ننهد
بر حیات دنیا دل دنیانك حیاتی اوزره کوکل قومز یعنی میل
ایلمز پند سعدی بکوش جان بشنو سعدینك نصیحتنی جان
قولاغیله استماع وقبول ایله ره چنین است مرد باش وبرو
یول بویله در اراول دخی یوری سنی جناب قدسه ایرشدرن
طریق بودر همان وصولنه سعی ایله بعد از تأمل این معنی بو معنی
نك فکرندن صکره یعنی دنیانك فناسنی ملاحظه ایتدکدن
صکره مصلحت ان دیدم که معقول انی کوردم که در نشیمن
عزلت نشینم که عزلت کوشه سنده اوتورم یعنی خلقدن

پند شیخ سعدی رحمة الله علیه

عزلت اختیار ایدم ودامن از صحبت فراخود چینم دخی صحبت
واختلاط اتکنی کندومه یقین دوشرم یعنی کمسنه ایله مصاحبت
ومخالطت اتمیم ودفتر از گفتهای پریشان بشویم دخی دفترے
پریشان ونامعقول سوزلردن یویم یعنی محو ایدم ومن بعد
پریشان نگویم دخی اندنصکره پریشان سویلمیم نظم زبان
بریده بکنجی نشسته صم وبکم اصملر وابکملر کبی بر بوجاقده
دلی کسلمش یعنی خاموش اوتورمش کمسه بو وجهله دخی معنی
قابلدر مقطوع اللسان یعنی خاموش اولوب بر بوجقده صم وبکم
اوتورمش کمسه بو تقدیرجه ادات تشبیه مقدر اعتبار اولنمز
وصم وبکم ذکر جمع ارادهٔ واحد قبیلندندر غفلت اولنمیه
به از کسی که نباشد زبانش اندر حکم یکدر بر کمسه دنکه انک
لسانی کندو حکمنده اولمیه یعنی نامعقول سویلیه تا یکی از دوستان
بو نیت اوزره بر زمان بر کوشه ده بر زمان بر کوشه ده اوتورم
تا که دوستلردن بری که در کجاوه انیس من بودی که اول
دوست محفه ده بنم انیسیم ایدی ودر حجره جلیس من بود
دخی حجره ده بنم مصاحبم ایدی یعنی سفرده وحضرده رفیقم
ایدی برسم قدیم از در آمد یعنی اول دوست اسکی عادتی ایله
قپودن ایچرو کلدی چندانکه نشاط وملاعبت کرد اولقدر که
ملاعبت سرورنی ایلدی یعنی اولکه حالی اوزره انک ایله مصاحبت

ایتمکدن

ایتمکدن بنی غمکین ظن ایدوب نشاط وسرور ویرمک ایچون
لعب ولطیفه ایلدی وبساط مراغبت گسترد دخی مراغبت دوشکین
دوشدی یعنی بنی کندو سیله مصاحبته رغبت ایتدرمک دیلدی
جوابش نه گفتم حضرت شیخ ایدر بن اکا جواب دیمدم وسر
از زانوی تعبد بر نگرفتم دخی عبودیت وفکرت دیزندن باش یوقاری
طوتمدم یعنی باشمی قالدروب اکا مقید اولمدم رنجیده نگه کرد وگفت
اول دوست بنم حالمدن اوتوری رنجیده اولدیغی حالده یعنی غضب
ایله بکا نظر ایلدی وایتدی بیت کنونت که امکان گفتار هست
شمدیکه حالده سکا سویلمک امکان واردر یعنی سویلمکه قادرسن
بگوای برادر بلطف خوشی سویله ای قرنداش لطفله وخوشلغله
که فردا چو پیک اجل در رسد زیرا یارن چونکه اجل پیکی ایرشه
یعنی موت مقرر اوله بحکم ضرورت زبان در کشی ضرورت حکمی
ایله لسانکی چکرسن یعنی بالضروره سویلمکه قادر اولمزسن
یکی از متعلقان منش بنم متعلقاتلرمدن بریسی اول دوستنه
برحسب واقعه واقعه نک حسبی اوزره یعنی واقع اولان حال اوزره
که مراد شیخک عزلت وصمت اختیار ایتدیکی در مطلع گردانید
مطلعه دوندردی یعنی مطلع ایلدی زبدهٔ کلام شیخک متعلقلرندن
بری چونکه اول دوستک رنجیده ومتألم اولدغنی کوردی شیخک
احوالنی اکا بیان ایلدی بوندن صکره کلان کلماتله که شیخ سعدی

حضرتی عزم کرده است قصد ایلمشدر که بقیهٔ عمر معتکف
نشیند که عمرك باقیسنی معتکف اوتوره یعنی عمری اولدقجه
خلقدن عزلت ایده وخاموش کزیند خاموشلغی اوروندلیه
یعنی اختیار ایده اما حق بودر که معقول ایتمشدر تو نیز حضرت
شیخك متعلقاتندن اولا کمسنه اول دوسته خطاب ایدوب
ایدرسن دخی اکر توانی اکر قادر ایسك سر خویش کیر کند و
باشکی طوت یعنی کند و تدارکك ایله وراه مجانبت پیش دخی
نامشروعدن اجتناب ایلمك یولنی اوکه طوت یعنی اول طریقه سلوك
ایله کفت اول دوست چونکه اول کمسه دن بو سوزلری اشتدی
اکا خطاب ایدوب ایتدی بعزت عظیم عظیمك عزتی حقیچون
وصحبت قدیم دخی مابینمزده اولان مصاحب ودوستلق حقیچون
که دم برنیاورم که نفس یوقاری کتورمیم یعنی انکله مصاحبت اتمیم
وقدم برندارم دخی قدم یوقاروطوتمیم بو مکاندن کتمم مکر انکه
مکر اول وقت مصاحبت ایدم وبورادن کیدم که سخن کفته شود
که شیخ سعدی حضرتی سوز سویلمش اوله بر عادت مألوف قدیم
عادت اوزره وطریق معروف دخی معلوم طریق اوزره یعنی
اولکی کبی آزردن دوستان زیرا دوستلری رنجیده ایتمك
جهلست جاهللکدر حال بوکه شیخ سعدی کبی کمسه دن بونجلین
فعل صادر اولمق لایق دکلدر وکفارت یمین سهل دخی یمینك

کفارتی

کفارتی اساندر مشهور اولان معنالردن غیری قدرت وقوت و
بهادرلق ودار ومرتبه معناسنه ده کلور وخلاف رای صوابست
مستقیم ومعقول یولك خلافیدر وعکس رای اولی الالباب
دخی عقل صاحبلرینك رأینك عکسیدر یعنی معقول دکلدر
ذوالفقار علی در نیام که علینك ذوالفقاری غلافنده اولمق زیرا غلافندن
چقسه غزالر ایدر غلافنده اولسه نسنه حاصل اولمز وزبان سعدی
در کام دخی سعدینك لسانی طمقده اولمق یعنی خاموش زیرا
خاموش اوله بو قدر معارف مسطور اولمیوب ستور اولمق ایچنده
بیت زبان در دهان ای خردمند چیست زبان اغزده ای عاقل
ندر بلورمسن کلید در کنج صاحب هنر صاحب هنرك خزینه سی
قپوسنك مفتاحیدر چونکه چو در بسته باشد چه داند کسی
چونکه قپو بغلنمش اوله کمسه نه بیلور که جوهر فروشست ویا پیلور
که اول کمسنه جوهر صاتجی میدر یوقسه چرچی میدر یعنی مادامکه
بر کمسنه سکوت اوزره اوله معلوم اولمز که اول کمسه عالم میدر یوقسه
جاهل میدر بیت اکرچه پیش خردمند خاموشی ادبست
اکرچه عاقل اولان کمسنه اوکنده اپسملك ادبدر بوقت مصلحت
آن به که در سخن کوشی اما مصلحت وقتنده اول یك که سوزده
چالشه سك یعنی معقول سوز سویلمکه سعی ایده سن دو چیز
طیرهٔ عقلست دم فرو بستن ایکی نسنه عقلی غضبه کتورجیدر

یعنی معقول دکلدر اول ایکی نسنه نك بری نفسی اشغه بغلمقدر
یعنی خاموش اولمقدر سویلمك وقتنده بوقت کفتن وکفتن بوقت
خاموشی برسی دخی سویلمکدر خاموشلق وقتنده فی الجمله محصل
کلام زبان از مکالمهٔ او در کشیدن دلی انك مکالمه سندن
چکمکه یعنی انکله سویلشممکه قوت نداشتم قوت طوتمدم
یعنی قادر اولمدم وروی از محادثهٔ او کردانیدن یعنی انك محادثه
سندن یوز دوندرمکی یعنی انك مصاحبتندن فراغت اتمکی
مروت ندانستم مروت بلمدم ومعقول کورمدم که یار موافق
بود زیرا اول دوست یار موافق ایدی ومحب صادق دخی صادق
محب ایدی بیت چو جنك آوری با کسی در ستیز چونکه
جنك کتوره سن بر کمسه ایله لج وعناد ایله که از وی کریزت بود
یا کریز که اول کمسه دن سکا ایرلمق یا قچمق اوله یعنی چونکه جنك
اتمك مراد ایدرسن باری شول کمسه ایله جنك وعناد ایله که اکا احتیاجك
اولمیه وانك افتراقندن الم چکمیه سن یا خود سنك هلاککه وضررکه
قصد اتسه کندوکی اندن خلاص اتمکه قادر اوله سن کریزند معناسنه
در لغتده اما لازم اولمین سنه معناسنه استعمال اولنور تتبع ایدن
کمسه یه معلومدر بحکم ضرورت سخن کفتم ضرورت حکمیله
سوز سویلشدك یعنی بالضروری انکله صلح ایلدك وتفرج
کنان بیرون رفتم دخی اول دوست ایله سیر ایدرك طشره کتدك

ودر فصل

ودر فصل ربیع اما یازك بر فصلنده ایدی تفرج ایتدکمز وقت
که صولت بردار امیده بود که اول زمان صوغك شدتی دکلنمش
ایدی یعنی صوق کتمش ایدی واوان دولت ورد رسیده دخی کولك
دولتی ولطافتی زمانی ایرشمش ایدی پیراهن برك بر درختان
یاپراغك کوملکی اغاچلر اوزره چون جامهٔ عیدینك بختان
ایو بختلولرك بیرام کونی کیدکلری جامه کبی ایدی اول آرد بهشت
ماه جلالی اول وقت جلال شاهه منسوب اولان تاریخ قمریه
اوزره اورته یاز آینك اولی ایدی بو قید ایله قرس قدیمك اردی
شدتندن احتراز ایدر زیرا اول اعتبار ایله کل وقتی واقع اولمز
بلبل کوینده بر منابر قضبان بلبل سویلیجی وترنم ایدجی ایدی
بوداقلر اوزره قضبان قضیب لفظنك جمعیدر اصل قافك
ضمیله در قافیه اجلیچون قافك فتحیله اوقندی جلالدن مراد ملك
شاه سلجوقیدر بیت بر کل سرخ از نم افتاده لآلی
قرمزی کل اوزره شبنمدن لؤلؤ دوشمشدی همچو عرق بر عذار
شاهد غضبان غضب ایدیجی محبوبك عذاری اوزره اولان
درکبی تا شبی ببوستان تا که بر کیجه بوستانده با یکی از دوستان
دوستاندن اولان کمسه اولمق ظاهردر انك غیری اولمقده
ممکندر اتفاق مبیت افتاده کیجه لمك اتفاقی دوشدی یعنی
کیجه انده یاتدق موضعی خوش وخرم اول بوستان خوش خرم

بیان بوستان

بر موضع ایدک ودرختان دلکش ودرهم دخی کوکل چکی وبریده
جمع اولنش انجمکدر واردیکه بیت درختانش کشیده در
شاخ بتیک اغوشی هم نیک کستاخ کفتی که خرده میتابر خاکشر
ریخته است اول وقت که کرسن که اول بوستان کوریدک
ایدردک که انک خاکی اوزره دوکلمز براوزره بتن شکوفه لردن
وافقابک پرتوندنکه اوراق اراسنده بادک حرکتیله واقع اولور
ایدک بیت فروغ خور بنصیحتش نیم روزان زژنکاری
شیکهایی فروزان برهم ایخته خرشید ویه زسشک وزدژمین
رادادهمایه زجنبش لهرهای نورده رظل عتادل ذان جلوجل
نغمه پرواز درین فروزن کاخ افکنده اواز وعقد ثریا از
تارکش دراویخته دخی اولکر بوغمغمی یعنی عقده یکژر ثریا اول
درختلرك فرقتنده اصلمش درد یوآیدك اوراقك ایکنده ایله
کورینوردی اکر تاریك لفظی برینه تاك واقع اولسه زیاده لطیف
اولوردی وصنعت ترصیع بولنوردی لکن فقیر ایکی یوزدن زیاده
کلستان کوردم جمیعسنده تارك واقع اولمشدی بو وجهله
تارك لفظنی اختیار ایدوب آنك اوزره شرح ایتدم

روضة ماء نهرها سلسال اول موضعدرکه انك ارما
غینك صولی سبکی دریاخود معنا بویله اولهانك ارما غینك
صولی جنتده اولان سلسال کبی لطیفدر روحة سجع

طیرها موزون اول موضع بر باغچه درکه انك طیرك یعنی آنده
اولان طیرلرك اوزرنه موزون ولطیفدر محل اعتباریله روضه
حال اعتباریله روحه دیرلر روحه لغتده شجر عظیم معناسنه
در روحه ی حضرت شیخ باغچه واغاچلق معناسنه ذکر
ایتدکندن نکته وارد ریعنی اول درختلر بربرینه شویله قریبدرکه
وبریرده شویله مجتمع اولمش ایدیکه کویا برده رخت ایدیکه حقیقتده
برده رخت دکل ایدوکنه میوه هاکه کوتاکون شاهده ران پراز
لاله‌ای رنکارنك اول روضه رنکارنك لاله لردن طولو ایدی
وین پراز میوه‌ای رنکارنك بوده روحه دلوده دلو میوه لردن
طولو ایدی یاد درسایه درختانش یل اول روضه نك انجمکلری
سایه سنده کسترانیده فرش بوقلموت بوقلموت فرش یعنی
بوقلمون انکله فرش دوشمشدر بامداد کاه علی الصباح که خاطری
بازامدن که اول روضه دن کیرو شهره کلمك خاطری ایچون
برای نشستن غالب امد اوتورمق فکرنه اوزره غالب کلدی
یعنی شهره رجوع مقرر ایلدك دیدمش حضرت شیخ ایدرکه اول
دوستی کوردم دامنی کل وریحان اول بوستانده برانك کل وفسلکن
وسنبل وریحان دخی سنبل وضیمران بك بورکی فراهم اورده
بریره کتورمش یعنی جمع ایلمش واهنك شهر کرده دخی شهره
رجوع ایلمك قصدن ایلمش کفتم حضرت شیخ ایدرسریع الزوال

اولان شکوفه لره دوستك بو قدر میلن کوردم واکا ایتدم
کل بوستانرا بو بوستانك کلی چنانکه دانی انجلین که بیلورسن
بقایی نباشد انك بر بقاسی اولمز یعنی اصلا بقاسی یوقدر وعهد
کلستانرا وفایی نشد دخی کلستان زماننك وفاسی اولمز
یعنی اصلا وفاسی یوقدر بیت بی بیارد که نتازد مکل باغ جهان
هر که عارف کریهٔ باد خزانی دانست وحکما کفته اند
عاقللر ایتمشلر که هر که نپاید هر نسنه که اکلنمز یعنی بی بقادر
دل بستکی را نشاید کوکل بغلمغه یرامز یعنی محبت لایق دکلدر
کفت اول کمسه چونکه بو سوزلری اشتدی بکا ایتدی طریق
چیست یعنی نیجه اتمك کرك کفتم حضرت شیخ علیه الرحمة ایتدی
بن اول دوسته ایتدم حاصل اولسون ایچون وفسحت خاطران کتاب
کلستان دخی خاطرلرك وسعتی ایچون کلستان کتابنی یعنی
کلستان ادلو بر کتابی توانم تصنیف کردم تصنیف اتمکه قادرم
که باد خزانرا برق او که خزان یلی اول کلستان کتابنك ورقی اوزره
دست تطاول نباشد ظلم الی اولمیه یعنی ضرر ایرشمیه وکردش
زمان دخی زمانك دونمسی عیش ربیعش را انك یازدرلکنی
یعنی لطافتنی بطیش خریف کوزچالمغله مبدل نکند تبدیل
یعنی فصل خزان ایرشمك ایله زمانك دونمسی انی بوزمیه
بیت بچه کار ایدت ز کل طبقی سنك نه ایشکه کلور

مطلب باعث تألیف کتاب کلستان

یعنی

یعنی ایشوکه یارر کلدن بر طبق از کلستان من ببر ورقی بنم
کلستانمدن بر ورق ایلتکی اندن بیك مرتبه یکدر کل همین پنج
روز شش باشد زیرا کل انجق بش التی کون اولور اندن صکره
صولر وین کلستان همیشه خوش باشد اما بو کلستان دائما
خوش وباقی ولطیف اولور اصلا صولمز حالی که من این سخن کفتم
اول زمانکه همان اول دوسته بو سوزی ایتدم دامن کل بریخت
یعنی اتکنده اولان کلی دوکدی ودر دامنم اویخت بنم دامنه
اصلدی یعنی اتکی طوتدی وایتدی که الکریم اذا عهد وفا که کریم
قچن بر نسنه عهد اتسه یعنی وعد ایلسه وفا ایدر عهدندن دونمز
ایلیه سن دخی کلستان کتابنی تصنیف ایتمکه عهد ایتدك پس
لازم اولدیکه انی یرنه کتوره سن فصل دو همان روز بر ایکی فصل
همان اول کون اتفاق در بیاض افتاد اتفاق بیاضه دوشدی
یعنی وعد الکریم دین وخلافه شین حسبنجه همان اول دم شروع
ایدوب بر ایکی فصل بیاضه کتوردك در حسن معاشرت که
اول فصلك بری معاشرت بیاننده در که مرادیدنجی بابدر دیمشلر
در واداب محاورت بری دخی ادبلر بیاننده در سکزنجی بابدر
دیمشلر در لباس متکلمان را بکار آید اما بر لباسده یعنی
بر عبارتده واقع اولدی که تکلم ایدجیلره ایشه کلور یعنی ایشه
یرر ومترسلان را بلاغت افزاید منشی اولانلره بلاغت

زیاده ایدر فی الجمله محصل کلام هنوز از کل بوستان هنوز بوستانك
کلندن بقیتی موجود بود بر بقیه موجود ایدی یعنی بر مقدار وار
ایدی که کتاب کلستان تمام شد یعنی تمام اولدی و تمام انکه شود که
بحقیقت که پسندیده اید که اول کتاب مقبول کله در بارکاه شاه جهان
پناه جهان پناه شاهك بارکاهنده یعنی نظرنده یعنی بعض
نسخه ده تمام انکه شد که له بحقیقت پسندیده اید واقع اولور
یعنی که لفظی بحقیقت لفظنك ماقبلنده واقع اولور اول وقت
بحقیقت لفظی پسندیده لفظنه مصروف اولور معناسی بویله
اولور که کلستان کتابی اول وقت تمام اولور که حقیقت ایله یعنی
کرچکدن جهان پناه اولان شاهك نظرنده مقبول کله
سایه کردکار که اول پادشاه ظل الله در پرتو لطف پروردکار
عالمك لطفی شعله سیدر ذخر زمان زمانك ذخیره سیدر یعنی
خلق اندن ذخیره لنورلر کهف الامان امانك مغارسیدر
یعنی خلقك ملجائی در المؤید من السماء یعنی سمانك خالقی قتنده
مؤید وقفدر المنصور علی الاعداء دوشمنلری اوزره منصور
ومظفردر عضد الدولة القاهره دولت قاهره نك بازوسیدر
یعنی دولت قاهره انوکله قوتلنور حضرت شیخ رحمة الله
علیه بونکله پادشاهك مدحنده مبالغه ایدر سراج الملة
الباهرة روشن وغالب ملتك چراغی یعنی دولت انوکله

روشن

روشن اولو ملة باهره دن مراد اهل اسلامدر جمیل الانام
خلقك جمیلدر مفخر الاسلام اسلامك مفخریدر یعنی اهل
اسك ما یفتخر به سیدر سعد بن اتابك اعظم بو اوصاف ایله
موصوف اولان اتابك اعظم اوغلی سعددر اتابکدن مراد
بونده ابوبکر بن سعددر که پسرینه پدرینك اسمن قومشلردر
ابوبکر کنیتی در اسمی عبدالله در سعد لفظندن صکره واقع
اولان اوصافك ابوبکرکدر سعدك کلور حضرت شیخ
طاب ثراه کلستان سعدینك نامنه تألیف ایلمشدر اول
سببدن انی ابوبکر اوزرینه تقدیم ایتدی شاهنشاه معظم
زیاده عظیم پادشاهدر مالك رقاب الامم بو یونلرینك
مالکیدر یعنی جمیع اممك پادشاهیدر مولی ملوك العرب
والعجم عرب وعجم پادشاهلرینك یعنی جمیعسی پادشاهلرك
اکا التجا ایدر وسلطان البر والبحر بریله بحرك یعنی بر وبحرده
اولانلرك سلطانیدر وارث ملك سلیمان سلیمان ملکنك
وارثیدر مظفر الدین دینه ظفر بولمش یعنی دینی تمام قوتده در
ابوبکر بن سعد بن زنکی بو اوصافله موصوف اولان پادشاه زنکی
اوغلی سعد سعد اوغلی ابوبکردر ادام الله اقبالهما الله تعالی
حضرتی عز اسمه اول ایکسنك اقبالنی دائم قلسون
خیریله سعادتك توجهیدر وجعل الی کل خیر مالهما

مطلب اسم سلطان زمان ماضیه

اسم پادشاه بیان شده

دخی اول الله حضرتی عز اسمه اول ایکسنك مالنی خیرك کلی
سنه قلسون یعنی عاقبتلرنی خیر ایلیسون وبکر شمه لطف
خداوندی دخی ابوبکر اوغلی سعد خداوندلك لطفنك کوز
اوجیله مطالعه فرماید یوکاریه مطالعه بیوره یعنی نظر ایلیه
بکر شمه لطف خداوندی یوقاریده مذکور اولان پسندیده
آید ترکیبنه معطوف در بیت کرالتفات خداوندیش بیاراید اکر
ابوبکر اوغلی سعدك خداوندلك التفاتی یوکلستانی بزیه
نکارخانه چینی ونقش ارژنکیت اول التفاتدن یوکلستانك
چینه منسوب اولان خانه ورودخی ارژنکه منسوب
اولان نقشدر یعنی شهزاده نك التفاتندن بنم کلستانم
برمرتبه زینت ولطافت بولور کچینك نکارخانه سی
وارژنك اولوکایك نقشی کبی مقبول اورژنك مانی نام
نقاشك فنّ نقشده تالیف ایتدیکی کتابك اسمیدر نکار
خانه چینی دن مراد بعض کسنه ایدرکه چین ولایتنك تجار
خانه سی عجایب وغرایب نقشلرایله مزیندر بعض کسنه ایدرکه
چین ولایتنده برخانه درکه جهانده نقدر اوستاد نقاش
حاصل اولدیسه هربرینك اندیشه بریادکاری واردر
امید هست که روی ملال در نکشد امید واردرکه شهزاده
یوکاریه نظر ایتدکده ملال یوزینی چکمیه یعنی ملول ولوپ

یوزنی بورتمیه ازین سخن که کلستان نه جای دل تنکیست
بوسوزدن یعنی بوسبیدنکه کلستان دلتنکلك وبیحضور
لق یری دکلدر بلکه دلتنکلك دفع ایچوندر علی الخصوص که
دیباچه هم ایوشر خصوصاکه اول کلستانك مبارك ولطیف
دیباجه سی بنام سعد ابی بکر سعد بن زنکیت زنکی اوغلی
سعد سعد اوغلی ابی بکر اوغلی سعدك نامی ایله درخود آنك
نامنه در ذکر امیر کبیر ابی بکر بن ابی نصر بوحل دینك فخریدر اولان
امیر کبیرك ذکری بیاننده درکه ابی نصر بکر پادشاهك
وزیری در دیکر عروس فکرمن کرو یعنی ارتق بنم فکرم کلنی
ازبی جمالی سر برنیارد جمال سز لغندن باش یوقاروطوتمز
یعنی قالدرمز ودیدهٔ یأس دخی محروملق کوزنی ازپشت
پای خجالت خجالت ارقه سنك ایاغندن برندارد یوقاروطوتمز یعنی خجالتدن کوزنی یوقاریه قالدرب کسنك یوزنه
نظر ایتمکه قادر اولمز ودر زمرهٔ صاحب جمالدن دخی صاحب جمالدر
بولوکنده متجلی نشود روشن اولیجی اولمز یعنی بعض نسخه ده
صاحب دلدن واقع اولور مکر انکه الاول وقت که فکرم
کلنی باشنی دخی یاس کوزنی یوقاریه قالدرر وصاحب جمالدر
زمره سندن متجلی اولور که متجلی کرده فکرم کلنی زینت لبنجی
اوله بزیور قبول امیر کبیر امیر کبیرك قبولی زیوریدر یعنی انك

مقبولی اوله امیر کبیردن مراد وزیردر که یوقاریده ذکر اولندی
عالم عادل که اول امیر عادل و عالمدر مؤید حق تعالی حضرتلرینک
قتنده قوتلنمشدر محکم اولمشدر مظفر الدین دنیایه ظفر بولمشدر
ظهیر سریر سلطنت پادشاهلق تختنک معیندر مشیر تدبیر
مملکت تدبیرینک مشیریدر جمیع امور مملکت اکا مفوضدر
کهف الفقراء فقیرلرک مغاره سیدر که انک سایه سنده حضور
ایدوب اکا التجا ایدرلر ملاذ الغربا غریبلرک صغناجق یریدر
مربی الفضلاء فاضللرک تربیه اولنمشدر بو تقدیرجه مربی اسم
مفعولدر بانک فتحیله محب الاتقیاء صالحلری سویجدر افتخار
ال فارس فارس طائفه سنک افتخاریدر یعنی فارس خلقی
انکله افتخار ایدرلر فارس بر عظیم ولایت و بر قدیم مملکتدر که
شیراز انک دار الملکیدر لسان فارس اکا نسبت اولنور یمن الملک
ملکک قوتیدر یعنی سلطنت انکله قوت طوتر ملک الخواص
خاصلرک بکیدر یعنی کم سیدیدر فخر الدوله والدین دولتک
و دینک اولوسیدر غیاث الاسلام والمسلمین اسلامک و مسلمانلرک
معتمد علیه سی و کزیده سیدر ابی بکر بن ابی نصر بو اوصافله موصوف
اولان ابی نصر اوغلی ابی بکردر اطال الله تعالی عمره حق تعالی
حضرتی انک عمرنی طویل ایلسون واجل قدره دخی انک
قدرنی جلیل ایلسون وشرح صدره دخی انک صدرنی

کشف

کشف ایلسون وضاعف اجره دخی اجرنی مضاعف ایلسون
که ممدوح اکابر آفاقست که عالم اکابرینک مدح اولنمشدر
و مجمع مکارم اخلاق دخی کوکجک خوبلرک جمع اولاجق
یریدر هر که در سایهٔ عنایت اوست هر کمکه اوزل وزیرک
عنایتی سایه سنده در کنهش طاعتست و دشمن دوست
اول کمسه کناهی طاعتدر دخی دشمن دوستدر فرضا اکر اندن
بر جرم صادر اولسه وزیرک خوفندن بر کمسه اکا سوز سویلمکه
قادر اولمز و اکر انک بر دشمنی اولسه اول دخی وزیرک خوفندن
انکله دوست اولوردی بر هر یکی از سائر بنده کان و حواشی
سائر قوللردن و خدمتکارلردن هر برینک اوز خدمتی
معین است بر خدمت معیندر که اکر در ادای آن
خدمت که اکر اول خدمتک اداسنده تهاون و تکاسل روا
دارند سستلک و کاهللک روا طوترلرسه یعنی اهمال ایدر
لرسه هر اینه در معرض خطاب اینده البته عرض اولاجق یره کلور
و در محل عتاب دخی عتاب محلنه کلور مکر برین طائفهٔ در
ویشان الا بو درویشلر طائفه سی اوزره که شکر نعمت بر
کان که اولولرک نعمتی شکری واجبست واجبدر و ذکر
جمیل دخی ایولک ایله ذکر ایتمک و دعاء خیر دخی خیر دعا ایتمک
واجبدر و اداء چنین خدمتی بو نجلین بر خدمتی ادا ایتمک یعنی

اولولرك نعمتنه شكر ايدوب ذكر جميل ودعاء خير ايله اكمق
در غيبت اوليترست غيبتدن اولى ركدر يعنى يوزه قرشو
ايتمكدن يكركدركه اين يعنى بو يوزه قرشو نعمته شكر ايدوب
وايولكله ذكر وخير دعا ايتمك بتصنع وريا نزديكست ريا ايتمكه
يقيندر آن اما اول يعنى غيبتنده ايتمك از تكلف دور يعنى
ريادن اوزاقدر وباجابت مقرون دخى مقبول اولمغه يقيندر
قطعه پشت دوتاى فلك راست شد از خرمى فلكك
ايكى بوكلمش ارقه سى سونجندن طوغرلدى تا چو تو فرزند
زاد مادر ايام را ايام اناسى سنجلين بر وجود طوغردغى ايچون
حكمت محض است اكر لطف جهان آفرين جهان يارد جينك محضا
حكمتنك لطفدر خاص كند بنده مصلحت عام را بر بنده سى عموم
مسلمينك مصالحى ايچون مخصوص ايده دولت جاويد يافت
هر كه نكونام زيست هر كيمكه ايو نامیله ديرلدى ابدى دولت بولدى
كز عقبش ذكر خير زنده كند نام را اول كمسه كه صوكنده ايولكله
آنك نامى زنده در يعنى اولمز وصف ترا كر كنند ورنه كنند اهل
فضل سنك مدحكى اهل فضل اولنلر اتسلر واتمسلر
برابردر حاجة مشاطه نيست روى دلارام يعنى سنك
كوكل راحتلندرجى يوزكى زينت لندرمكه مشاطيه حاجت
يوقدر يعنى اصلندن خلقتى كوزلدر حضرت شيخ امير

كبير

كبير اولان وزير روشن ضمير حضرتنى مبالغه ايله مدح ايدر
عذر تقصير خدمت واختيار موجب عزلت خدمتده
قصور عذرى وعزلت اختيارنه موجب تقصير تقاعدى كه
در مواظبت وملازمت خدمت بارگاه خداوندى ميرود
خداوندك بارگاهى خدمتنده ملازمت ومواظبتده تقاعد
واقع اولدغى ميرود بوندن يقع معناسنه در بنا بر آنست كه آنك
اوزرنه مبنى دركه طائفه حكماء هند هند عاقللرندن بر طائفه
در فضائل بزرجمهر سخن ميكفتند بزرجمهرك فضيلتلرندن
سوز سويلرلر آخر جز اين عيبش ندانستند آخر آنك
بو عيبندن غيرى بلمزلر يعنى انجق بو عيبى وار ايدى كه
در سخن كفتن سوز سويلمكده بطى است يعنى درنك بسيارى
مى كند بطى در يعنى چوق كيج طوررق سويلرى ومستمع را بسى منتظر
بايد بود واستماع ايدنلره چوق انتظار كركدى تا وى تقرير سخن
كند تا آنلره سوز تقرير ايده بزرجمهر بشنيد بزرجمهر اشتدى
وكفت دخى ايتدى انديشه كردن فكر ايلمك لك كه چه كويم كه نه
سويليم ديو به از پشيمانى خوردن پشيمان يمدن يكدر چرا كفتم
نيچون سويلدم ديو مثنوى سخندان پرورده پير كهن
بيوك قوجه سوز بلمده پرورده در يعنى سوزى بسليوب
سويلر بينديشد آنكه بكويد سخن فكر ايدر اندن صكره

سوز سویلر مزن بی تأمل بگفتار دم تأملسز سوزه نفس اورمه
یعنی فکر اتمدن سوز سویله نکو کوی کر دیر کویی چه غم ایو
سویله اکر کیج سویلرسك نه غم یعنی عیب دکلدر بیندیش وانکه
براور نفس فکر ایله اندن صکره نفس یوقاروکتور یعنی
سوز سویله ازان پیش بس کن که کویند بس اندن اوکدن خاموش
اولکه که ساکت اول دیه لر یعنی چوق سویله بنطق ادمی بهتر
از دواب ادم اوغلی نطق ایله دوابدن بهتردر یعنی یکرکدر
دواب از تو به کر نکوی صواب دواب سندن یك اکر طوغری
سویلمزسك یعنی یلان سویلیاندن دواب یکدر فکیف در
نظر اعیان خداوندی یا نیجه اول خداوندك اعیانی نظرنده
یعنی ارکان دولت حضورنده که مجمع اهل دلست که اهل
دل مجمعیدر یعنی طرفا مجلسیدر و مرکز علماء متبحر دخی متبحر
علما موضعدر که اکر در سیاقت سخن که اکر سوز خرج ایتمکده دلیری
کنم یعنی بهادرلق ایدم شوخی کرده باشم کستاخلق ایتمش
اولورم و بضاعت مزجات دخی شیء قلیل بحضرة عزیز عزیز
حضورنده شیء قلیل عرض اولندغی کبی اورده باشم کتورمش
اولورم و شبه دخی صاری بونجق در بازار جوهریان جوهر
فروشلر بازارنده جوی نیارد برارپه کتورمز یعنی برارپه مقداری
اعتباری یوقدر بعض نسخه ده جوی نیرزد واقع اولور

یعنی

یعنی برارپه دکمز دیمکدر و چراغ پیش افتاب پرتوی ندارد
دخی چراغ افتاب قتنده بر پرتو طوتمز یعنی اصلا پرتوی یوقدر
و مناره بلند دخی یوکسك مناره در دامن کوه الوند الوند
طاغنك اتکنده یعنی یاننده الوند همدانی بر طاغ اسمدر
پست نماید الچق کورینور هر که کردن بدعوی افرازد هر کیمکه دعوی
ایلیه بوینی یوجلده یعنی عجب و کبر ایلیه دشمن از هر طرف برو
تازد دشمن هر طرفدن انك اوزرنه چاپر یعنی هجوم ایدر
بعض نسخه ده مصرع ثانی یرینه بو مصرع واقع اولور خویشتن
را بکردن اندازد معناسی کندوسنی بوینی اوزرنه اتار یعنی
کندوسنی هلاك ایدر سعدی افتاده ایست ازاده سعدی دوشمش
یعنی تواضع ایدیجی بر ازاده درکه کمسه ایله خصومتی یوقدر
بونده افتاده تواضع ایدیجی معناسنه در نتکم بوستانده بو بیتده
واقع اولمشدر بیت اکر زیردستی بیفتد چه فاست
زیردست افتاده مرد خداست کس نیاید بجنك افتاده
کمسه دشمشك یعنی تواضع ایدجنك جنکنه کلمز وانکله خصومت
طلب اتمز اول اندیشه وان کهی کفتار اول فکر واندن صکره
سوز دوز زیرا اول فکر سوزك اساسی در پای بست امدست
پس دیوار زیرا اول اساس صکره دیوار کلمشدر یعنی اول تمل
قوریلور اندن صکره دیوار ایدرلر نخل بندی دانم ولی نه در بستان

نخل بغلمی بیلورم اما بوستانده دکل یعنی بوستانده اولان نخل
کبی ایتمکه قادر دکلم زیرا بو نخل ایله بوستانده اولان نخلك
فرقی چوقدر که بستانده اولان هم رنکی هم میوه سی خوب
ولطیف در شاهدی می فروشم ولی نه در کنعان محبوبلق صاتدم
اما کنعانده دکل یعنی کنعانده یوسف کبی محبوب واردر انده
دلبرلك صاتمغه قادر دکلم بنده کلام نخل بندلر بستانده نخل
بندلك صاتمغه قادر اولمدقلری کبی ومحبوبلر کنعانده حضرت
یوسف قتنده دلبرلك صاتمغه قادر اولمدقلری کبی دخی کرچه
اهل فضل اما وزیرك مجلسنه کلان فضلانك قتنده فضل
صاتمغه قادر دکلم دیو حضرت شیخ رحمة الله علیه حدن زیاده
تواضع ایتمشدر زیرا تواضع معینده وزیره تعظیمدر لقمان حکیم
را کفتند لقمان حکیمه ایتدیلر که حکمت از کی آموختی که حکمتی
کیمدن اوکرندك کفت لقمان حکیم انلره جواب ویروب ایتدی
از نابینایان کوز سوزلردن اوکرندم دیمك کلدیکی انلردن
نجه اوکرندك ما بعدیله اکا جواب ویروب تا جایی بینند زیرا
کورلر مادامکه یر کورمیه لر یعنی ایق قویاجق یری بلمیه لر پای
ننهند ایق قومزلر قدم الخروج قبل الولوج سن خروج تقدیم ایله
ولوجدن اول یعنی فکر ایله اندن برایشه مباشرت ایله
مصرع مردیت بیازمای وانکی زن کن رجولیتك امتحان

ایله اندن صکره اولنمك فکرن ایله کرچه بو مصراعك معناسی
بو نکله مشهوردر اما بو معنی نك اصلا بو محله مناسبتی یوقدر
بلکه محله مناسب معنی بودر که مردلك صنه اندن صکره
اورمق ایله یعنی اولا کورسنده شجاعت وقوت وارمیدر
اندن صکره جنك ایله زن بونده زدن معناسنه در که امر
حاضردر صورتنده مصدر که یوقاری سبب تألیفده مصدر
قچ وجهله استعمال اولندیغی بیان اولندی بیت کرچه شاطر بود
خروس بجنك اکرچه خروس خروسله جنك اتمکده شاطر
وبی باکدر چه زند پیش باز روبین چنك اما توج پنجه لی
طوغان قتندنیه قادردر کربه شیرست در کرفتن موش
کدی ارسلاندر صچن طوتمقده کربه کاف عجمینك ضمی ایله در
لکن بو محلده لامعی چلبی خطا ایتمشدر لیك موشت در مصاف
پلنك اما کربه قپلان جنکنده فاره در حضرت شیخ رحمة
الله علیه بو بیتلری کتورمکدن مرادی تواضعدر نتکم یوقاریده
بیان اولنمشدر حضرت شیخ رحمة الله علیه اما باعتماد وسعت
اخلاق بزرکان است اما اولولرك اخلاق وسعتنه یعنی
اخلاق حمیده سنه اعتماد اتمك سببیله که چشم از عوایب
زیردستان بپوشند که انلر زیردستلرك عیبلرندن کوز اورترلر یعنی
اشغه اولنلرك عیوبنه نظر اتمزلر ودر افشای جرایم کهتران نکوشند

دخی کهترلرك وحقیرلرك خطالرینی فاش ایتمکه سعی ایتمزلر
بلکی ستر ایدرلر کلمهٔ چند برقچ کلمه بر سبیل اختصار اختصار طریقی
اوزره از نوادر وامثال واشعار نادر الوقوع اولنلردن وشعرلردن
وسیر ملوك ماضی دخی کچمش پادشاهلرك سیرتلرندن
رحمة الله علیه حضرت الله عز اسمه رحمت ایلسون درین
کتاب بو کتابده درج کردیم جمع ایلدك وبرخی از عمر کرانمایه
دخی اغربها یعنی زیاده مقبول عمردن بعضنی برو خرج کردیم
انك اوزرنه یعنی کلستان کتابنك تصنیفی اوزره خرج ایلدك
موجب تصنیف کتاب کلستان این کلستان کتابنك تصنیفنك
سببی بو اولدی یعنی بو ایدی وبالله التوفیق دخی کتابه توفیق الله
تعالی حضرتی ایله در حضرت شیخ قدس سره العزیز کلستان
کتابنك تمام اولمسی حق تعالی حضرتنك توفیقی ایله در دیو
غروری نفسندن دور ایدر نظم بماند سالها این نظم وترتیب
بو نظم وبو ترتیب نیجه یللر قالور یعنی بو نظم ونثر ایله مرتب
اولان کتاب چوق زمان بو حال اوزره قالور زما هر ذره
خاك افتاده جای حال بوکه بزدن هر ذره خاك بر پره
دوشمش اولور یعنی جسمم تراب اولدقدن صکره هر ذره
سی بر پره دوشر بیت اکر خاك شد سپیدی اوراچه غم
که در اندکی خاك بودست هم به بیچاره کی تن قرا خاك داد

وکز

وکز کرد عالم برآمد چو باد بسی بر نیاید که خاکش
خورد در کر باز بادش بعالم برد غرض نقشیست کز ما باز ماند
بو کتابك تألیفندن غرض بر نقشدر که بزدن کرو قاله ویزم ذکر
مزه سبب اوله که هستی را نمی بینم بقایی زیرا ورلغك اصلا بقاسنی
کورمزم یعنی بی بقا ایدوکی زیاده روشندر مکر صاحب دلی
روزی برحمت الا صاحب دل برکون مرحمت ایلیه کند در کار
درویشان دعالی درویشلرك ایشنده بر دعا ایلیه یعنی بکا بر دعا
ایلیه تواضعا حضرت شیخ قدس الله سره العزیز کندوسنی درویشلر
زمره سنده عد ایلدی مثنوی الا ای که بر خاك ما بکذری
بخاك عزیزان که یاد آوری مکر کلستان یعنی شکفت برو
هیچ بلبل چنین خوش تکف عجب کز یمرد چنین بلبلی
که بر استخوانش نروید کلی حق تعالی حضرتی اول کمسه یی رحمت
دریاسنه غرق ایلسون که بو کتابك مصنفنی دعاسنده خیر ایله
یاد ایتدکدن صکره لطفندن بو کتابك شارحی اولان شمعی
یی دخی فراموش ایتمیه بیت فرستی مکر رحمتی در پیم
که به کرده خویش واثق نیم حضرت شیخ طاب ثراه کلستان
کتابنك بابلرینی سکزدن زیاده واکسك اولمه غنه وبونده
مزکور اولان کلماتله ایشارت ایده امعان نظر نظرك تدقیقی
یعنی بنم دقت نظرم در ترتیب کلستان کلستان کتابنك

ترتیبنده وتهذیب ابواب دخی انده اولان بابلرك تنقیحنده یعنی
لطیف کلماتله انی ادا ایتمکده ایجاز سخن سوزك اختصارنی
مصلحت دید معقول کوردی تامرین روضهٔ رعنا تاکه بو رعنا روضهٔ
تالفظی فارسیده برقاچ معنایه کلور بری انتهاء غایت ایچوندر
نتکم بو بیتده واقع اولمشدر بیت آنم که یك دم از تك تازم
شکیب نیست تا مکه ومدینه نکیرم حسیب ونسیب بری
دخی ابتداء غایت ایچوندر نتکم دیوان حافظده واقع اولمشدر
بیت تا شدم حلقه بکوش در میخانهٔ عشق هردم آید
از بمبارك بادم بری دخی عنایت غرض ایچوندر نتکم بو بیتده
واقع اولمشدر دم اندر دم نای رویین کنند بر دخی تحذیر
ایچون کلور نتکم بو بیتده واقع اولمشدر بیت
تا یکی خدمت سلطان وسیر تیغ وسنان روید از اندام شیر
بر دخی مادام معناسنه کلور نتکم دیوان حافظده واقع
اولمشدر بیت تا علم وفضل بینی بی معرفت نشینی
یك نکته آن بکویم خود را مبین که رستی بری دخی تعلیل
ایچوندر نتکم لطیفینك بو بیتده واقع اولمشدر بیت
ار مهد تا بلی بیاموز وپاك زی تا نزد حق وخلق جهان معتبر شوی
تعلیل ایچون اولان مصراع ثانیده اولان تا در مصراع اولده
اولان تا انتهاء غایت ایچوندر بری دخی استمرار ایچوندر نتکم

کمال

کمال اصفهانینك بو بیتده واقع اولمشدر بیت تا جهانست
صدر عالم بار فیض جودش جو عدل شامل باد بر دخی قات
معناسنه کلور نتکم بو بیتده کلستانده واقع اولمشدر بیت پشت
دوتای فلك راست شد از خرمی تا چو تو فرزند زاد مادر ایام را
قات معناسنه اولان مصراع اولده که تا لفظیدر انك آخرنده کی
یا اضافتدن کلمشدر وحدیقهٔ علیا دخی بو یوکسك باغچه
وخون بهشت جنت کبی بهشت بانك فتحیله مشهوردر کسریله
فصیحدر بهشت باب سکز بابله اتفاق افتاد اتفاق دوشدی
زبدهٔ کلام امعان نظرم شونی معقول کوردی کی بو کتابك جنته
مشابهتی اولسون ایچون سکز باب اوزره تمام اوله مفتوح با
برقاچ معنایه استعمال اولنور بری قسم ایچوندر نتکم بو بیتده
واقع اولمشدر بیت بجان خواجه وحق قدیم وعهد درست
که مونس دم صبحم دعاء دولت هست بری دخی فی معناسنه در
نتکم حافظك بو بیتنده واقع اولمشدر بیت کس بدو زیر
کست طرفی نه بست از عافیت به که نفروشند مستوری بمستان شما
بری دخی سبب معناسنه در نتکم بکناه فاحشده اولان باکبی
بری الی معناسنه در نتکم دیوان حافظده واقع اولمشدر بیت
عاشق که شد که باز بحالش نظر نکرد ای خوجه درد نیست وکرنه طبیب هست
بری دخی مصاحبت ایچوندر نتکم دیوان حافظده واقع اولمشدر

بیت بهست نیست مریخان ضمیر خوش دل باش که انیستیست
سرانجام هر کمال که هست بری دخی زاید در که اصلا بر معنا
افاده ایلمز بلکه همان تحسین لفظ ایچوندر نتکم بو بیتده واقع
اولمشدر بیت کر ز نیفش مزاحمت بیند چون دو بیکر
سود و اسد بدو نیم بری دخی الصاق ایچوندر نتکم بو ستانده بو بیتده
واقع اولمشدر بیت بجنك آرد با دیکران آن نوش کن
نه بر فضلهٔ دیکران کوش کن ازین سبب مختصر آمد بو سببدن
کلستان کتابی مختصر کلدی یعنی مختصر واقع اولدی تا بملالت
نینجامد تا که ملالتله آخر اولمیه زیرا احتمالدر که بوندن زیاده
اول اوقینلره ملالت حاصل اوله وطبیعته نفرت کله باب
اول در سیرت پادشاهان اولکی باب پادشاهلرك
سیرتی بیاننده در باب دوم در اخلاق درویشان
ایکنجی باب درویشلرك خلقلری بیاننده در باب
سوم در فضل قناعت اوچنجی باب قناعتك
فضیلتی بیاننده در باب چهارم در فوائد
خاموش دردنجی باب خاموشلق فائده سی بیاننده در
باب پنجم در عشق جوانی بشنجی باب
عشق وجوانلق بیاننده در باب ششم در ضعف
وپیری التنجی باب ضعف وپیرلك بیاننده در

بیان ابواب کتاب
٨

باب هفتم

باب هفتم در تاثیر تربیت یدنجی باب تربیه تك
تاثیری بیاننده در باب هشتم در آداب صحبت
سکزنجی باب مصاحبت ادبلری بیاننده در وتاریخ
کتاب کلستان اول زمانکه بزم وقتمز خوش
ولطیف ایدی یعنی بو کتاب شریف تمام اولدی مثنوی
دران مدت که ما را وقت خوش بود هجرة نبویه دن التیوز
اللی التی ییل ایدی یعنی بو قدر ییل کچمش ایدی ز هجرة شش صد و پنجاه
وشش بود بو کتابك تألیفندن بزم مرادیمز نصیحت ایدی ایتدك
مراد ما نصیحت بود کفتم حوالت با خدا کردیم و رفتم سنی الله تعالی
حضرتنه حواله ایلدك یعنی خدایه اصمرلدق دخی کتدك تاریخ شرح
کتاب کلستان هجرة نبویه دن طقوز یوز یتمش یدنجی بلده ربیع
الاولك یکرمنجی کوننده جمعه کونی تمام اولدی بعون الله تعالی
باب اول در سیرت پادشاهان حکایت پادشاهی
را شنیدم که بکشتن اسیری اشارت کرد بر پادشاهی اشتدم
که بر اسیری هلاك ایتمکه اشارت وامر ایلدی بیچاره دران حالت
نومیدی بیچاره اسیر اول امید سزلق حالنده که هرکز کمسه دن
شفاعت وترحم رجاسنی کورمدی بزبانی که داشت شول دلکه
طوتاردی یعنی بلدیکی دل ایله مثلا عرب ایسه لسان عربی ایله
عجم ایسه زبان عجمی ایله ترك ایسه تورکی لسانی ایله ملك را

٦٥٦

١
باب اول سیرة ملوك

دشنام دادن گرفت پادشاهه دشنام ویرسکی طوتدی یعنی
سوکدی وسویمکه باشلدی سقط گفتن دخی نامعقول
سوز سویلمکه شروع ایلدی که گفته اند زیرا ایتمشلردر هرکه
دست ازجان بشوید هرکسه که جانندن ال یوریعنی جانندن
امیدنی قطع ایدر هرچه دردل دارد بگوید هرنه سوزکه گوگلنده
مخفی دخی مستور طوتر بی پاك اشکارمانی سویلر شعر
إذا يئس الإنسان طال لسانه فقل أن تراه خاشعا متأوها
یعنی دیلنه هرنه کلورسه سویلر کسنور مغلوب یصول علی الکلب
مغلوب وزبون اولمش کدی کبی که کلب اوزرینه هجوم وحمل ایدر
بیت وقت ضرورت چونماند گریز ضرورت واضطراب
وقتی چونکه قاچمغه مجال وقدرت قالمیه که دشمن انك اوزرینه
هجوم ایلیه دست بگیرد سر شمشیر تیز اول کمسه دشمنانك کسکن
قیلیجی طرفنه النی طوتر بو وجهله ده معنی ممکندر الی ایله کسکن
قیلیجك اوجنی طوتر بو اعتبار دست لفظی بدست تقدیر نده
اولور ملك پرسید که چه میگوید پادشاه چونکه اول سیرك
سوزنی استماع ایلدی سئوال ایلدی که بو اسیر نه درونه سویلر
دیدی یکی ازوزرای نیك محضر ایوخویلی وزیردن برسی
گفت ایتدی ای خداوندای پادشاه همی گوید اول اسیر در
وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ معناسی جنت خشم

بوویجلر

یوویجلر وتاسدن صوچ عفو ایدجیلر ایچوندر یعنی اول
اسیر سزدن عفو وترحم رجا ایدر دیو اول وزیر اول سیرك
سوزنی بووجهله تأویل ایلدی ملك رایدورحمت آمد وزیردن
چونکه بوسوزنی استماع ایلدی پادشاهه اول سیراوزره ترحم
کلدی یعنی رحم ایلدی وازسرخون اودرگذشت دخی اول
اسیرك قانینی دوکمك هوسندن کچدی یعنی انی قتلدن
فراغت ایلدی وزیردیگر که صندلیه بود برغیر وزیرکه اول وزیرك صندلیه
یه یعنی اول نیك محضر وبوبد محضر ایدی گفت اول وزیر ایتدی
ابناء جنس ما ایزم ابناء جنسمزه یعنی وزیرلره نشاید حضرت
پادشاهك لایق دکلدر پادشاهلر حضورنده جز براستی سخن
گفت راستدن غیری ایله یعنی طوغری سوزدن غیری
سویلمك این بواسیر ملك رادشنام داد پادشاهه دشنام ویردی
یعنی سوکدی وناسزا گفت دخی نامعقول ایتدی ملك روی
ازین سخن درهم کشید پادشاه ایکینجی وزیرك سوزندن یوزنی
بریره چکدی وزیر بیحضور اولوپ یوزنی بورتردی وگفت
مران دروغ وی دخی پادشاه ایتدی بگا اول وزیرك اول یالان
سوزی پسندیده ترآمد مقبولرك ومعقولرك کلدی ازین راست
که گفتی بوکرچك سوزدن کسن ایتدك خطاب اول یدمحضر
وزیره درکه انرا وی در مصلحتی بود زیرا اول اولکی وزیرك

—

روی یعنی توجهی بر مصلحتده ایدیکی بیچارهٔ قتلدن خلاص
ایتمکه سعی ایدردی واین را بنا بر خبث دخی ایکنجی وزیرک روی
یعنی توجهی خباثت اوزره مبنی ایدی اولا اول وزیری غمز ایلدی
ثانیا اول بیچاره اسری هلاک ایتدرمکه قصد ایلدی وحکما
گفته اند دخی عاقللر ایتمشلر دروغ مصلحت امیز مصلحت
حاصل ایدیجی یلان به از راستی که فتنه انگیز فتنه قوپرجی وغیره
ضرر ایرشدرمکه سبب اولان کرچکدن ایو ومقبولدر
بیت هر که شاهان کند که او گوید هر کمسه که پادشاهک مقبولی
اوله که پادشاه آنک دیدیکنی ایلیه هرکز سوزنی رد ایلمیه حیف
باشد که جز نکو گوید حیف ودریغ اوله که اول کمسه پادشاهه ایرو
معقول سوزدن غیری سویلیه بر طاق ایوان فریدون نوشته
بود فریدونک دیوان خانه سنک کمری اوزره بو بیتلر
یازلمش ایدی بیت جهان ای برادر نماند بکس ای برادر
جهان کمسه یه قالمز یعنی هر کمکه دنیایه کلور البته اولور
دل اندر جهان آفرین بند بس چونکه حال بویله در اویلیه
قلبکی جهان یاردیغله انجق یعنی همان حق تعالی حضرتنه محبت
ایله مکن تکیه بر ملک دنیا و پشت دنیانک سلطنتی ومعین
اولمسی اوزره تکیه واعتماد ایلمه که بسیار کس چون تو پرود
وکشت سنجلین چوق کمسه بسلدی وتربیت ورعایت ایلدی

دخی

دخی عاقبت هلاک ایلدی بو وجهله ده معنی ممکندر چوق
کمسه یی سنجلین معنای اول ایله معنای ثانی بیننده مخالفت
بو خصوصده در چو اهنگ رفتن کند جان پاک پاک جان
چونکه کتمک قصدن ایلیه وموت مقرر اوله چه بر تخت مردن
چه بر روی خاک نه فرق پادشاهلر کبی تخت اوزرنده اوله
ینه فرق کدالر کبی تپراقده یوزی اوزره اولمق یعنی برابردر
حکایت یکی از ملوک خراسان سلطان محمود سبکتکین را
سبکتکین اوغلی سلطان محمودی بخواب دید دوشنده کوردی
بعد از وفات او بصد سال سلطان محمودک وفاتندن صکره
یوزنجی یلده که جملهٔ وجود او که آنک جسمنک جمله سی
ریخته بود خاک شده دوکلمش ایدی یعنی تمام چورومش ایدی
وخاک اولمش ایدی مگر خشمناک او الا اول سلطان محمودک کوز
لری چورومش ایدی که همچنان در خشم خانه همی گردید انجلین یعنی
حال حیاتنده اولدغی کبی کوزی اویانه بویانه دور وحرکت
ایدر ایدی ونظر می کرد دخی اطرافه نظر ایدر ایدی سائر حکما از تأویل آن
فرو ماندند سائر عاقللر اول دوشک تعبیرنده عاجز قالدیلر
مگر درویشی که خدمت بجای آورد الا بر درویش که اول تعبیرک
خدمتنی وحقن یرنه کتوردی که آنی تمام اصلیله روشن
ایلدی وگفت اول درویش ایتدی هنوز نگرانست هنوز اول

حکایت سلطان محمود غزنوی

اول سلطان محمود نظر ایدجیدر که ملکش با دیگرانست
که اول سلطان محمودك سلطنتی غیری ایله در دیو یعنی دنیاده
سلطان ایکن سلطنتنه اولان تحسری و میلی هنوز باقی در
بیت بس نامور بزیر زمین دفن کرده اند چوق نامدار و مشهور
کمسنه یی یر التنه دفن ایلمشلردر کز هستیش بروی زمین بر نشان
نماند که اول نامورك وارلغندن یر یوزنده اصلا نشان و اثر قالمدی
وان پیر لاشه را که سپردند ریز خاك دخی اول سست و ضعیف
جسمی که تپراق التنه طپشردیلر یعنی دفن ایلدیلر خاکش چنان
بخورد کز و استخوان نماند خاك آنی انجلین یدی که آندن استخوان
قالمدی زنده است نام فرخ نوشیروان بعدل اگرچه چوق زمان
کچدیکی نوشیروانك مبارك ادی دریدر عدل ایله گرچه بسی گذشت
که نوشیروان نماند اگرچه چوق زمان کچدی نوشیروان
عادل دنیاده قالمدی خیری کن ای فلان و غنیمت شمار عمر بر خیر
ایله ای کشی دخی عمری غنیمت صای زان پیشتر که بانك بر آید
فلان نماند اندن اوللرك که اوازی یقاری کله که فلان کمسه
قالمدی یعنی سعی ایله قبل الموت بر خیر ایده سن والا بعد الموت
اصلا امکانی یوقدر ده روزه مهر گردون افسانه است و افسون
نیکی بجای یاران فرصت شمار یار حکایت ملك زاده را
بر پادشاه اوغلنی شنیدم که کوتاه بود و حقیر اشتدمکه

حکایت

قصیر

قصیر القد و قبیح الخد و زشت روی ایدی و دیگر برادرانش بلند و
خوب روی دخی اول پادشاه زاده نك غیری برادرلری بلند و بالا
و خوب روی ایدی باری پدرش بر کره اول حقیر شهزاده نك باباسی
سایر برادرلرینك یاننده بکراهت و استحقاری در وی نظر کرد
کراهیت و استحقار ایله اول پسره نظر ایلدی پسر بفراست دریافت
پسر پادشاهك کندوسنه حقارتله نظر ایتدکنی فراستله اکلدی
و گفت ایتدی ای پدر ای بابا کوتاه خردمند صاحب عاقل اولان
قصیر القامه به که از نادان بلند بلند بالا اولان نادان کمسه دن
ایو و معقولدر نه هر چه بقامت مهتر بقیمت بهتر نه هر نسنه که قامتده
اولو و بیوکرکدر قیمت و بهاده یکرکدر زیرا الشاة نظیفة قیون
کوچکدر پاك و لطیفدر و الفیل جیفة دخی فیل بیوکدر و جیفه
در یعنی مردار در شعر اقل جبال الارض طور و انه یر یوزنده اولان
طاغلرك کوچکرکی طور طاغی در دخی تحقیق اول طور طاغی
بو حقیر لکله بالاتفاق لاعظم عند الله قدرا و منزلا عظیمرك و مقبول
رکدر الله تعالی حضرتنك قتنده قدر و حرمت یوننده
دخی عزت و مرتبه یونندن بیت ان بشنیدی که لاغر دانا
انی اشتمدکمی که بر لاغر دانا یعنی بر ضعیف عاقل گفت روزی
بابلهی فربه بر کون بر سمز جاهله ایتدی اسب تازی اگر ضعیف
شود عرب اتی اگر ضعیف لاغر اولا همچنان از طویلهٔ خربه

انجلین یعنی اول حالله بر طویله اشکدن یکدر پدر بخندید
شهزاده نك بو سوزندن ملك زاده لرك باباسی یعنی پادشاه
لری کولدی وارکان دولت پسندیدند اولان اکابر واعیان شهزاده نك
بو سوزنی بکندیلر وبرادران بجان برنجیدند دخی انك برادرلری
بو خصوصه جان ایله انجندیلر یعنی زیاده بیحضور اولدیلر
بیت تا مرد سخن نگفته باشد مادامکه کشی سوز سویلمش
اولا عیب هنرش نهفته باشد اول کمسه نك عیب وهنری
مخفی وپوشیده اولور هر پیشه کمان مبر که خالیست هر پیشه
ظن اتمکی خالی وتهی در شاید که پلنك خفته باشد احتمالدر که
اول میشه ده قپلان اویومش اوله پلنك لفظی خفته لفظنه
مضاف اولمقده جائزدر بو تقدیرجه معنا اویومش قپلان
اوله دیمکدر بیت خور بقمه هر ضعیفه مرد ایسك مردانه بق
بر قرنجایی دلاور کور دلاشیرانه بق حکایت شنیدم
که دران مدت اشتدمکه اول زمانده دشمنی صعب بر قوی
دشمن روی نمود یوز کوستردی یعنی ظاهر اولدی چون دو لشکر
روی بهم اوردند چونکه ایکی عسکر بر برینه یوز کوستر
دیلر یعنی مقابل اولدیلر اول کسی که اسب در میدان جهانید اول
بر کمسه که میدانده آت قالقتدی وقصد مبارزت کرد دخی
جنك ایلمك قصد ایلدی آن پسر بود اول پسر ایدی کفت

حکایت

ایتدی

ایتدی بقول قول بودر بیت آن نه من باشم که روز جنك
بینی پشت من بن اول کمسه دکلم که جنك کونی بنم ارقمی کوره سن
یعنی بن جنکدن قچمزم وکمسه دن باك طوتمزم آن منم کاندر
میان خاك وخون بینی سری بن اول کمسه یم که خاك ایله خون ایچنده
بر باش کوررسن یعنی جنك ایچنده بنی کورمسك قچمشدر دیو
خاطرکه کتورمه بلکه تبراغله قان ایچنده دوشمش بر باش
کوردکده خاطرکه کتوره سن کانکه جنك آرد بخون خویش
بازی میکند زیرا اول کمسه که جنك کتورر کندو قانیله اویون
ایدر یعنی جنك ایدن کمسه نك ضرری انجق کندو نفسنه در
روز میدان انکه بکریزد بخون لشکری میدان وجنك کوننده
اول کمسه که قچر بر عسکرك قانیله اویون ایدر یعنی بر عسکرك
قاننه کیرر زیرا اول کمسه قچمغله اول عسکره تمام انهزام واقع
اولور این بکفت وبر سپاه دشمن زد اول پسر بو سوزی ایتدی وکندو
سنی دشمن عسکرینه اوردی وتنی چند از مردان کار دیده
بینداخت دخی ایشه یرر بهادر کمسه لردن بر قچ کمسه یی یقدی
وهلاك ایلدی چون پیش پدر باز آمد چونکه اول پسر کیرو
باباسنك قاننه کلدی زمین خدمت ببوسید وکفت خدمت یرنی
اوپدی یعنی تعظیم خدمتی تمام ادا ایلدی دخی ایتدی بیت
ای که شخص منت حقیر نمود ای کمسه بنم شخصم سکا حقیر

کورندی یعنی ای پادشاه کسن بکا حقارتله نظر ایلدك
تا درشتی هنرنه پنداری صاقن بیوکلکی هنر ضمیمه سن
یعنی بهادرلق جسامتله کوره دردیوطن ایتیمه سن کورمز مسن
اسب لاغر میدانه یکار آید زیرا کوره میدان وجولان کوتی اینجه
بلاتوات ایشه یرر روز میدان نه کاوپروره میدان کونده بسلنور سمز
کاوایشه یاره مزاندکه سپاه دشمن بی قیاس بود حکایت ایتمشلردر
دشمن عسکری قیاس سزایدی واینان اندك دخی بونلرازایدی
طائفه اهنك کریز کردند بوشهزاده عسکرندن بربولك
تجمق قصدن ایلدیلر پسر نعره بزد اول پسر چونکه بوحالی
کوردی برنعره اوردی وگفت دخی ایتدی ای مردان بکوشیدای مردلر
چالشکز ودخی غیرت ایدیکز تاجامه زنان نه پوشید
تاعورتلر لیاسنی کیمیه سز زیرا جنکدن قچمق مردلره عیبدر
بیت مخنث یه ازمرد شمشیرزن که روز وغا سر نتابد جوزن
سوار انلر ایکه تن اوتهور زیادت کشت اندهاولان سوارلرم
وبهادرلره اول پسرك بوسوزلریله تهوّر وشجاز یاده اولدی بیکبار
حمله کردند همان برکره دن دشمن اوزره حمله وهجوم ایلدیلر
شنیدم که دران روز اشتد مکه هم اول کونده بر دشمن
ظفر یافتند دشمن اوزره غالب اولوپ ظفر بولدیلر ملك سرو
چشمش بپوسید پادشاه تمام حظ ندن اول پسرك یاشنی وکوزنی

اوپدی

اوپدی ودرکار کرفت دخی قوجاغنده طوتدی وهر روز نظر ایشر
کرد دخی هرکون اول پسره نظر التفاتی زیاده اولدی تاولی عهد
خویش کند تاکه اول پسری پادشاه کندو یرنه ولی عهد ایلدی
که کندوسند نصکره پادشاه لق اول پسره مفوض اولا
برادرلر حسد بردند برادرلری پادشاهلك اول پسره بوقدر التفاتنه
حسد ایلدیلر وزهر طعامنه زهر قویدیلر
خواهرش از غرفه بدید دخی اول پسرك قرقه رفتنی غرفه دن بو
حالی کوردی وبچه برهم زد دخی پنجره یی بربرینه اوردی پسر دریافت
ودست از طعام باز کشید وگفت اول پسر بوایشارتدن حال
نه ایدوکن اکلدی دخی النی طعامدن کروچکدی وبرادرلرینه
ایتدی محالست که هنرمندان بمیرند محالدر هنرلولرا ولرلر وبی هنران بجای
ایشان بکیرد دخی هنرسزلرانلرك یرلرنی طوتمه لرومرتبه
سنه یرشملر بیت کس نیاید بزیر سایهٔ بوم مکسه دنیاده
بایقوشك سایه سی النده کلمز وکاطالب وراغب اولمز
ورهمای از جهان شود معدوم اکرهما جهاندن معدوم ناپید
اولسه پدر را ازین حالت اکری دادن پدره بوحالتدن کاهلق
ویردیلر یعنی پادشاهه احوالی تمام معلوم ایلدیلر برادرانشمرا
بخواند پادشاه اول پسرك برادرلرینی قاتنه اوقدی وکوشمالی
بواجب داد دخی انلره واجب ولازم ایله برکوشمال ویردی

THE UNIVERSITY OF MELBOURNE

Library Digitised Collections

Author/s:
Sad

Title:
Gulistn /

Date:
[18--?]

Persistent Link:
http://hdl.handle.net/11343/23253

File Description:
Part 1

کانك وجه کفافنی یعنی انك لوازمنه کفایت ایدجك قدر
خرجلق معین دارند خزینه دن معین ایدوب ویرذیلر تا بار
عیال از دل او برخیزد تا اهل بیت یوکی یعنی اضطرابی انك
کوکلندن قالقه یعنی کیده تا که جمیع اوقاتنی طاعته صرف ایده
بیت ای کرفتار پای بند عیال ای عیال پای بندنه کرفتار اولمش کمسه
دیکر ازاده کی مبند خیال کر وازاده لك خیالنی بغلمه یعنی
شمدن صکره حضور و سرور فکران ایلمه غم فرزند و نان و جامه و قوت
یعنی زیرا فرزند و نان و جامه و قوت غمی هرکاه بازت آرد سیر در ملکوت
عالم ملکوتده اولان سیر مشاهده سی کرو کتورر یعنی جناب
قدسك وصولنه سکا مانع اولور همه روز اتفاق می سازم
حضرت شیخ رحمة الله علیه ایدر دوکلی کون اتفاق دوزدم یعنی
جهد و اقدام ایدوب خاطرمده مقرر ایدرم که بشب با خدای پروازم
کر کیجه حق تعالی حضرتی ایله مخالطت ایدرم یعنی مناجات
و طاعات ایلیم و خلقك محبتنی قلبمدن ازاله ایلیم
شب چو عقد نماز می بندم اما کیجه چون نماز عقدنی
بغلیم تکبیر ایدوب نمازه شروع ایلیم چه خورد بامداد فرزندم
اول همان خاطرمه کلور که صباح فرزدم نه یر یعنی اکا قوة
طعام نه وجهله حاصل ایدم [illegible]
یکی از متعبدان شام شام عابدلرندن بری در میشه

حکایت

برمیشه ده

برمیشه ده سالها عبادت کردی نیجه یللر عبادت ایلدی و برك
درختان خوردی و طعام یرنه اغاجلر یپراغنی یدی پادشاه
آن طرف اول طرفك پادشاهی بحکم زیارت بنزدیك او رفت
زیارت حکمیله اول عابدك قاتنه کتدی و کفت و پادشاه عابده
ایتدی اکر مصلحت بینی اکر معقول کوررسك در شهر از برای
تو مقامی سازیم شهرده سندن اوتوری بر مقام ویره یوم
که فراغ عبادت ازین بمیسر شود که عبادتك حضوری بونده میسر اوله
و دیکران و غیری کمسه لر دخی ببرکات انفاس شما مستفید
شوند سزوك نفسلریکزك برکاتیله یعنی مبارك نفسلریکوز
ایله مستفید اوله لر و باعمال صالح شما اقتدا کنند و سزك صالح
و مقبول عمللریکوزه اقتدا ایلیه لر عابد ازین سخن را قبول
نکرد عابد بو سوزی قبول ایلمدی ارکان دولت کفتند ارکان
دولت عابده ایتدیلر که پاس خاطر ملك را پادشاهك خاطرین
رعایت ایتمك ایچون مصلحت انست که چند روزی بشهر در آمد
معقول اولدر که بر قاچ کون شهره کله سن اکر صفای وقت عزیزان
اکر عزیزلریك صافی و لطیف وقتی از صحبت اغیار کدورتی
پذیرت غیریلرك صحبتندن بر کدورت قبول ایلیه یعنی
اضطراب و الم ایرشه اختیار باقیست اختیار باقیدر مراد
ایدنورسکز ینه اولکی مقامکزه کیده سز اورده اند

حکایتده کتورمشلردرکه عابد بشهر درآمد عابد شهره
کلدی بستان سرای خاص ملك را پادشاهك خاص
بستان سراینی برای او بپرداختند اول عابددن اوتوری
حاضر ومهیا ایلدیلر مقامی دلکشای اول بوستان سرای
دلکشای ومسرت بخشی برمقام ایدی وروان اسایی
وروان اسای وحیات افزای برمکان ایدی چنانکه کویند انجلین
که دیمشلردر مثنوی کل سرخش چو عارض خوبان
اول بوستان سرایك قرمزی کولی خوبلرك عارضی کبی
رنکین ولطیف ایدی سنبلش همچو زلف محبوبان
انك سنبلی لطافت ورایحه ده محبوبلرك زلفی کبی ایدی
همچنان از نهب برد عجوز انجلین برد عجوز خوفندن
شیر ناخورده طفل دایه هنوز دایه قوجاغنده اولان
سودا ممش طفل کبی ایدی یعنی هنوز انك کل وسنبلی برد
عجوز خوفندن ومشدتندن تمام اچلمامش ایدی اما
اچلسه حضرت شیخ ده وصف ایتدیکی کبی اولوردی بوکه
اعتبار المال دیرلر نتکم کلام القدیمدن سورهٔ یوسفده واقع
اولمشدر انی ارانی اعصر خمرا شعر عربی
افانین علیها جلنار بوداقلر اوزره انار شکوفه سی
علقت بالشجر الاخضر نار کویا یاشل اغاجه اتش اصلدی

که

که همان اکا بکزر ایدی ملك درحال پادشاه عابد کلدوکی
کبی فوری کنیزکی خوب روی پیشتس فرستاد برخوب
روی جاریه جك اول عابدك قتنه کوندردی رباعی
ازین مه پارهٔ عابد فریبی بونك کبی دن عابد فریب مه پاره ایدی
ملایك صورتی وطاوس زیبی ملائك صورتلو طاوس
زینتلو کنیزك ایدی یعنی زیاده خوب ایدی ازین بونك کبی
محللرده بونك کبی معناسنه در یعنی بیان ایچون
که بعد از دیدنش صورت بنند که انی کوردکدن صکره
صورة بغلمز ممکن ومتصور دکلدر وجود پارسایانرا شکیبی
صالحلرك وجودنه صبر ایلمك لك یعنی صالحلر اکر اول کنیزکی
کورسلردی انکله ملاقات طلب ایدرلر ایدی صبره مجاللری
قالمزدی همچنان در عقبش انجلین یعنی جاریهٔ کوندردکی کبی
اول جاریه عقبنجه ینه غلامی بدیع الجمال ولطیف الاعتدال جمال
بدیع وعجیب وقامتی لطیف واعتدال برغلام فرستاد پادشاه
انك رعایتنده هرکز قصور قالمسون ایچون انك قتنه کوندردی
شعر عربی هلك الناس حوله عطشا ناس
هلاك اولدی اول غلامك اطرافنده عطش یونندن یعنی
انك عشق اتشندن حاصل اولان حرارتدن خلق هلاك اولدی
وهو ساق یری ولا یسقی حال بوکه اول غلام برساقی

درکه صوسنره ابی کوستررامتا صوارمز دیده ازدیدنش نکشتی سیر
کوزلی کورمکدن واکا نظر ایلمکدن سیر اولمز وقناعت
کلمز ایدی بومرتبه ده خوب ایدی همچنان کز فرات مستسق
استسقا مرضنه مبتلا اولمش کمسه فرات ایرمغدن قاندیغی
کبی عابد لقمهٔ لذیذ خوردن کرفت عابد لذیذ لقمه نفیس طعام
یمکه شروع ایلدی وکسوت لطیف پوشیدن ولطیف جامه کیمکه
شروع ایلدی واز فواکه مشموم واز حلاوت تمتع یافتن وتازه میوه
لردن خوش بویلردن حلاوت تمتع بولمغه باشلدی یعنی
تازه میوه لریمکه ولطیف رایحه لرقوقلمغه باشلدی ودر جمال
غلام وکنیزك نظر کردن وپادشاه کوندردیکی غلام وکنیزك
جمالنه نظر ایلمکه یاشلدی بومحلده غلامك کنیزك اوزره تقدیمنه
ایشارت خفیه وارد رکه کویا اول عابدك محبوبه نظری زیاده
ایدوکنه ایشارتدر زیرا یوقاریده کنیزکی غلام اوزره تقدیم
ایتمشدی بومحلده تأخیر اتدی بونکته بیاندن اوتری
وخردمندان کفته اند وعاقلرایتمشلر در زلف خوبان
زنجیر پای عقلست خوبلرك زلفی عقل یاغنك زنجیریدر
ودام مرغ زیرك وزیرك قوشك طوزاغیدر بیت
در سر کار تو کرده دل ودین باهمه دانش بودوکلی
علم ایله دیلی ودینی سنك ایشك ومحبتك سودا سنده

صرف

صرف و فدایلدم مرغ زیرك بحقیقت منم امروز تو دانی
حقیقتده مرغ زیرك بنم بکون سن طوزاق سن که زیرك قوشی
ایکی ایاغندن طوتاندغی کبی دغی سکا کرفتار اولدم بیت
علم وفضل کر بچل سالد کلرجمع اورد ترسمان نزکسی مستانه بیغما ببرد
فی الجمله دولت وقت مجموعش بزوال آمد محصل کلام
اول عابد جمع اولمش دولتك وقتی زواله کلدی یعنی اولکه
ذوق وحالت کتدی چنانکه کفته اند انجلین که عاقللر ایتمشلردر
نظم هرکه هست از فقیه وشیخ ومرید هرکمسه که واردر
فقیه وشیخ دن ومریددن وز زیبك اوراد پاك نفس
وپاك نفس ولطیف سوزلو زیبك اورادلردن یعنی عالملردن
وواعظلردن چون بدنیای دون فرو دامد
بود وکاسی چونکه بودنی دنیایه مغلوب اولدی
بعسل در بماند مکس چو مکس عسلده مکس کبی قالدی
یعنی عسلده مکس یاپشه اولوپ خلاص بولمدوغی
کبی دنی دنیایه میل ومحبت ایدنلر دغی اندن خلاص بولمز
جناب قدسلره اشتیاقی حاصل ایتمکه کاه در اولمز نظم
کر شاهدان نه دنیا ودین می برند وعقل اکر محبوبلر دنیا
ودین وعقل وهوسلرایلتمز ایسه پس زاهدان برا چه خلوت کزیده اند
ایلیه زاهدلر نیچون خلوت اختیار ایتمشلردر یعنی خوبلر

کندولره التفات ونظر ایدنلری بی عقل ویی دین ایتدکلرندن
اوتوری زاهدلر اول خوفدن خلوت اختیار ایتمشلردر
زنهار یدانه خالش نظر اکمگی زنهار اکرانک دانه یه مشابه خالنه نظر ایدیه سن
سیدانکه دام زلف یروکسترلیده اند محققا بلکه زلفی دامنی
انک اوزره دوشمشلردر کوکلرک صیدندن اوتری
باری ملک بدیدن اوغبت کره برکره پادشاه اول عابدک کورمکه
میل ایلدکده عابد رادبد عابد کوردیکه کاز هیئات نخستین
بکره دیده اولکی شکلدن دونمش وسرخ وسپید کفته تلذذ
زوقدن یوزینک بعضی بری قزل وبعضی بری آق اولمش
وفربه شده وتنعم وحضوردن سمز اولمش وبربالشی دیبا تکیه ده
ودیبا یصدقاوزره تکیه اورمش یعنی طاینمش وغلامی
پری پیکر وپری صورتلو برغلام یامر وحه پرطاوس
طاوسک قناددن دوزلمش مروحه ایله بالاوی سرشر
ایستاده انک باشی اوزره وایاغی اوزره طورمش ملک
برسلامت حالیشی شادمانی کرد پادشاه اول عابدک بویله
سلامت حالی اوزره شادمانلق ایلدکده وازهر دری سخن
کفتند وهر بریابدن الکلام یجر الکلام طریقی ایله
پادشاه ایله عابد اوحلده سوز سویلشدیلر تاملک بانجام
سخن کفت تاکه پادشاه سوزاخر نده ایتدکده من این دوطایفه

رادر

رادر جهاند دوست می دارم بن بوایکی طایفه جهانده
دوست طوتارم علما وزهادی راکه اول طایفه تک یری عالملر
ویری زاهدلره وزیر فیلسوفی جهاندیده برجهاندیده عاقل
وزیر حاضر بوده اول مجلسده حاضر ایدکده کفت اول وزیر
پادشاهه ایتدکده ای ملک ای پادشاه شرط دوستی اولدرکه
یاهر دوطائفه نیکویی کنی دوستلغک شرطی ولایقی اولدرکه
هرایکی طائفه یه ایلک ایده سن علمادازیده عالملره التوت
ویرکه تادیکران بخوانند تاغیریلرانک رعایتنی کوروپ
اوقیه لر وعلم وفضل تحصیل ایده لر وزهادی راچیزی مده
تازاهد بمانند وزاهدلره برشه ویرمه تازاهد قاله لر
نه زاهد رادرم باید نه دینار زاهدکره نه درهم
ونه دینار ویرکه چوبستد زاهد دیکر بدستار
چونکه اول زاهد درم ودینار الدکده برغیری زاهد الدکتور
انی ترک ایله زیرا اول زاهد کلدر
انراکه سیرت خوش وسریست باخدای اول کسه نک که خوش
ولطیف سیرتی والله ایله برسر وارد ربی نان وقف ولقمه دریوزه زاهدلرت
وقف اتمک سزودیلنمک لقمه سزاول کسه زاهد دربونلره
احتیاجی یوقدر انکشت خوب روی وبناکوش دلفریب
خوب رویک برمغی ومحبوبک قولاغی تورپ بکوشوار وخاتم فیروزه شاهدلرت

کوشوارسز و فیروزه و خاتم سز محبوبدر یعنی کوشوار ایله
و فیروزه قاشلو خاتم ایله و سائر زینت ایله اول محبوبی و محبوبه‌یی
تزیین ایلمك لازم دکلدر درویش نیك سیرت و فرخنده رای را
ایو سیرتلو و مبارك و لطیف رایلو درویشه نان رباط و لقمهٔ دریوزه کو مباش
رباط اتمکی و دیلنمك لقمه‌سی دی اولمسون زیرا اصلا احتیاج یوقدر
وَمَنْ یَتَوَکَّلْ عَلَی اللّٰهِ فَهُوَ حَسْبُهُ خاتون خوب صورت و پاکیزه روی را
خوب صورتلو و پاکیزه یوزلو خاتونه نقش و نکار و خاتم فیروزه کو مباش
خوب نقش نکار و خاتم فیروزه و زینت و رنك و بوی دی اولمسونکه
اصلا احتیاج یوقدر بیت تا مرا هست و دیکرم باید
مادامکه بنم قوت لا یموت مقداری نسنه‌یه قدرتم واردر
واندن غیری بکا کرکلو اوله یعنی اولان نسنه ایله قناعت اتمیم
کر نخوانند زاهدم شاید بو حالله شاید اکر بکا زاهد
اوقیه‌لر یعنی زاهد دکلدر دیه‌لر لایقدر زیرا قناعتم یوقدر
حکایت مطابق این سخن بو سوزه موافق
بو ذکر اولنجق حکایت پادشاهی را مهمی پیش آمد بر پادشاه
اوکنه بر مهم کلدی یعنی واقع اولدی کفت اول پادشاه ایتدی اکر انجام
این حالت اکر بو حالك عاقبتی بر مراد من باشد بنم مرادم
اوزره اوله چندین درم زاهدانرا بدهم زاهدلره بو قدر درم
ویره یوم دیو نذر ایلدی چون حاجتش بر آمد چونکه حق

حکایت

حق تعالینك عنایتیله انك حاجتی حاصل اولدی و تشویش
خاطر برفت و خاطرینك تشویشی کتدی وفای نذرش
بموجب شرط لازم آمد اول سببله پادشاهه نذرنی وایلمك لازم
کلدی لاجرم اول سببدن یکی را از بنده کان خاص خاص
بنده‌لرندن برینه کیسهٔ درم داد بر کیسه اقچه ویردی تا بزاهدان
تفرقه کند تاکه اول اقچه‌لری بیقصور زاهدلره تفرقه ایلیه
یعنی اولشدره کویند ایدرلر که آن غلام عاقل و هشیار بود
اول غلام عاقل و هشیار ایدی همه روز بکردید دوکلی کون طولندی
و شبانکه باز آمد و اخشام وقتی کیرو پادشاهه کلدی و درمها را
بوسه داد پادشاهه تعظیما اول درملره بوسه ویردی یعنی کیسه
ایله اقچه اوپدی و پیش ملك بنهاد و کفت و پادشاهك
اوکنه قودی و ایتدی چندانکه زاهدانرا طلب کردم و نیافتم اول قدر که زاهد
لری طلب ایلدم بولامدم کفت پادشاه اول غلامه ایتدی
این چه حکایتست بو نه حکایتدر انکه من دانم مشهور اولان
زاهدلردن انی که بن بیلورم درین شهر بو شهرده چهار
صد زاهد اند درت یوز زاهددر سبب ندر که سن انلری
کورمیه‌سن کفت اول غلام ایتدی ای خداوند جهان ای جهانك
پادشاهی انکه زاهدست نمی ستاند اول که زاهددر المازاما
وانکه می ستاند زاهد نیست و اول که الور زاهد دکلدر سز خود

زاهدلره تعیین ایتدیکور. ملك بخندید پادشاه غلامدن چونکه
بو سوزی اشتدی وکولدی وندیمانرا کفت ومصاحبلرینه ایتدی
چندانکه اولقدرکه مرا در حق این طائفهٔ خدا پرستان بنم
بو خدا پرستانلره یعنی عابدلر وزاهدلر طائفه سنك
حقنده ارادت اوست واقرار محبت واقرارم واردر این شوخ
دیده را عداوتست وانکار بو کستاخك انلر حقنده عداوت
وانکاری واردر لیکن حق بجانب اوست لیکن حق اول غلام
جانبنده در بیت زاهد که درم کرفت ودینار
زاهد دم ودینار طوتدی یعنی الدی زاهد تر از او یکی بدست آر
اندن زاهدلرك بر زاهد اله کتور حکایت
یکی را از علماء راسخ علمده رسوخ بولمش عالملردن برینه
پرسیدند سوال ایلدر بویله دیو که چه می کویی در نان
وقف که وقف اتمکی حقنده نه دیرسن حلال میدر یوخسه
حرام میدر کفت اول عالم ایتدی اکر از بهر جمعیت خاطر
وفراغ عبادت می ستانند حلالست اکر وقف اتمکنی خاطرك
جمعیتندن وعبادتك حضورندن اوتری اله لر حلالدر
واکر مجموع از بهر نان می نشینند حرام اما مجموع ناندن اوتری
جمع اولوب اوتوره لر حرامدر بیت
نان از برای کنج عبادت کرفته اند صاحب دیللر نانی

حکایت

نانی عبادت بوجاغندن اوتری طوتمشلردر تا که انده حضور
ایلیه لر صاحب دلان کنج عبادت برای نان
عبادت بوجاغنی نان ایچون طوتمامشلردر زیرا بویله ایدنلر
یزدان پرست اولمزلر حکایت درویشی
بمقامی رسید بر درویش بر مقامه ایرشدی که صاحب آن
بقعه که اول بقعه نك صاحبی مردی کریم النفس بود کریم النفس
بر کمسه ایدی طائفهٔ اهل وفضل وبلاغت بر بولك اهل فضل بلاغت
یعنی بر بولك فضلا در صحبت او اول بقعه صاحبنك صحبتنده
هر یکی بذلهٔ ولطیفهٔ اول اهل فضلدن هر برسی بر بذله وبر لطیفه
کتوردی چنانکه رسم ظریفان باشد انجلین که ظریفلرك عادتیدر
همی کفتند جملسی ایتدیلر درویش راه بیابان قطع کرده بود
درویش بیابان یولن قطع ایتمش ایدی یعنی بر یول چکمش ایدی
ومانده شده وهم یورغون اولمش ایدی وچیزی نخورده
وبر نسنه یممش ایدی یکی از آن میان اول اورته دن یعنی اول
مجلسده اولانلردن بری بطریق انبساط لطیفه طریقیله
کفت او درویشه ایتدی ترا هم چیزی بباید کفت سکا دخی
بو مجلسده بر نسنه دیمك لازم کلدی سن دخی بونلر کبی بر سوز
سویلمك کرکسن درویش جواب داد درویش بویله جواب ویردی
که مرا چون دیکران فضل وبلاغت نیست که بنم عزیزلر کبی

حکایت درویش

فضل بلا و غتم یوقدر و چیز نخوانده ام و یرنسنه دخی اوقو
ما مشم بیك بیت ازمن قناعت کنید همك بر بیت ایله بنده
قناعت ایلکور همکان برغیت اوارادت کفتند بکوی
دوکلی سی میل و محبت ایله اول بیتی دی دیدلر کفت درویش ایتدی
بیت من کرسنه دربرابر مسفره نان بنج برابر مده نان سفره سی
همچون عزیم برد رحمام زنان عورتلر حمامنك قپوسی اوزره
اولدن ارکن کبی یم یعنی طعامه زیاده اهتمام وارد ریاران بخندیدند
وظرافتش پسندیدند یارانلر کلدیلر وانك ظرافتنی بکندیلر وسفره
پیشن اوردند واول درویشك اوکنه سفره کنوردیلر صاحب
دعوت کفت صاحب دعوت اولان کسه درویشه ایتدی ای
یار زمانی توقف کن ای یار برزمان توقف ایله که پرستارانکر کوفته
بریان ی سارند که جاریلرم کوفته پشورلر درویش سر براورد
وکفت درویش چونکه بونی اشتدی یاشن قالدرکه ویرمیه
ایتدی بیت کوفته در سفرهٔ من کو میاش دی بنم
سفرمده کوفته اولماسون کوفته رانان تهی کوفته ست
زیرا آلام سقرایله کوفته زبون اولمشه قنقسزاتمك دخی کوفته در
بلکی اندن دخی زیاده در زیرا اشتهایه راست کلور

حکایت مریدی پیره راکفت برمرید شخنه
ایتدی چه کنم ازخلق بزحمت اندرم نیده یم خلقدن زحمت

پنجده ازبسیاری کربزیارتم همی ایند چوقلقدن کرنم زیارتمه
کلورلر یعنی زیارتمه زیاده چوق کلورلر واوقات مرا وبنم
وقتلریمه زتره ایشان تشویش حاصل می شود انلر کلوپ کتمه
لرندن تشویش و پریشانلق حاصل اولور کفت شیخ اولمریده
ایتدی هرچه درویشانند سنك زیارتکه کلنلردن انلرکه درویشلردن
ایشانزاوا می بده قلیل و کثیر انلره برقرض ویر وهرچه توانکر
انند وانلرکه غیلرددر ایشان چیزی بخواه انلردن برقرض استه
که کروسنك اطرافکه طولنمزلر ویانکه کلمزلر بووجه دخی جائزدر
کروسنك اطرافکه طولنمه لرو کلیه لر فَإِنَّ ٱلْقَرْضَ مَقْرُوضٌ لِلْجَنَّةِ
بیت کرکدا پیش رولشکر اسلام شود اکرکدا اسلام
عسکرینك مقدمی اولر کافرزیم توقع برود تادرچیزه
کافرولنمك خوفندن چین مملکتنه کیدر یعنی جنك ایتمیوب
قچر حکایت فقیهی پدرراکفت برفقیه
یاباسنه ایتدی هیچ ازین سخنان دلدویزمتکلمك هیچ متکلمك
یعنی واعظلرك وعالملرك وبوکوکل میل و تعلق ایدجی لطیف
سوزلرندن درمن اثر نیمکند بنده اثر ایلر بعلت انکه اول سبیلر
ایشارنمیبنم کردارسوافق کفتار انلرك علمی وعملی سوزلرینه
موافق کورمزم اتامرون الناس بالبرّ وتنسون انفسکم
ای عجب ناسه ایلك ایله امرایدر سزوکندونفسلریکوزی

حکایت

کروا ریکم بسر الکفار الی برّ بهجتی
لعلم الذی بنفعلم و یعمار علیه

فراموش ایدرسز مثنوی ترك دنیا بمردم اموزند
دنیا ترکنی خلقه تعلیم ایدرلر یعنی سیم وزر جمع اتمکوز دیو
خلقه وعظ ونصیحت ایدرلر خویشتن سیم وغله اندوزند
اما کندولر سیم وزر ومحصول کسب ایدرلر واسباب واملاك
جمع ایدرلر حق تعالی حضرتندن خوف ایتمزلر عالمی را کفت
عالمی را کفت باشد وبس بر عالمك که انجق سوزی اوله عملی اولمیه
هرچه کوید نکیرد اندر کس اول عالم هر نه سوز سویلیه وهر نصیحت
که ایلیه کمسیه تأثیر اتمز بیت واعظان کین جلوه در محراب منبری کنند
چون بخلوت میروند ان کار دیکر میکنند عالم انکس بود که
بد نکند حقیقتده عالم اول کمسه دیرکه نامشروع فسق ایلمز
نه بکوید بخلق وخود نکند عالم دکل اول کمسه که خلقه دیر
یعنی نصیحت ایدر ولیکن کندوسی آنی ایلمز بیت
عالم که کامرانی وتن پروری کند عالم که مراد سوریجیلك
وتن بسلیجیلك ایلر یعنی نفسنه تابع اولوب ناز وتنعمه سعی ایدر
او خویشتن کمست کرا رهبری کند اول کندوسی ضالدر
کیمه رهبرلك ایدر پدر کفت باباسی پسرندن چونکه بو
سوزلری اشتدی نصیحت طریقیله اکا ایتدی ای پسر یعنی ای اوغل
بمجرد این خیال باطل محضا بو باطل ونامعقول خیال
ایله نشاید لایق دکلدر روی از تربیت ناصحان برتافتن

ناصحلرك

ناصحلرك تربیه تندن یوز چویرمك وعلما را بضلالت منسوب
کردن وعالملری ضلالته نسبت ایلمك وانلرك حقنده ناشا
یسته کلمات اتمك ودر طلب عالم معصوم وصالح عالم طلبنده
از فواید علم محروم ماندن بونلردن محروم قالمقدر مثل
همچو نابینایی که شبی شول کور کبی که بر کیجه
در وحل اوفتاده بود ومیکفت یا تغه دوشمش وایدر ایدی
ای مسلمانان ای مسلمانلر چراغی فرا راه من دارید بنم یولمه
یقین بر چراغ طوتکز زنی فاجره بشنید وکفت بر فاجره عورت
اول کورك سوزنی اشتدی واکا خطاب ایدوب ایتدی تو که چراغ
نه بینی سن که چراغ کورمزسن بچراغ چه بینی چراغله نه کورورسن
همچنین بویلجه مجلس وعظ چون کلبه بزاز آنست وعظ
مجلسی بازرکانلرك وبزازلر دکانی کبیدر انجا تا نقدی ندهی
بضاعتی نستانی آنده یعنی بزازلر دکاننده مادامکه
بر نقد ویرمیه سن بر قماش آلمزسن واینجا تا ارادتی نیاری
سعادتی نبری وبونده یعنی علما مجلسنده مادامکه بر ارادت
ومحبت کتورمیه سن بر سعادت ایلتمزسن قطعه
کفت عالم بکوش جان بشنو عالمك سوزنی جان قولاغیله استماع ایلیه
ور نماند بکفتنش کردار اکر اول عالمك عملی سوزنه بکزمز
ایسه دخی یعنی عملی یوق ایسه دخی باطلست انکه مدعی کوید

باطل ونا معقولدر اول سوزکه دشمن ومدعی دیر واول
سوز مصراع ثانیدر خفته را خفته کی کند بیدار
اول اویومش اویومشی قچن بیدار ایدر یعنی شول عالم که
علمندن اکا فائده اولمیه غیره نه وجهله فائده سی اولور
مرد باید که کیرد اندر کوش مرد قابل وجود کرك
قولاغنده طوته یعنی تمام ارادت کتوروب نصیحت پذیر اوله
ور نبشته است پند بر دیوار اکرچه نصیحت دیوار اوزره
یازلمشدر مراد دیوار اوزرنه یازلمش ایسه ده دیمکدر غفلت
اولنمیه حکایت منظومه صاحب
دلی بمدرسه آمد ز خانقاه بر صاحب دل خانقاه دن یعنی
صوفیون ترك ایدوب بر مدرسیه کلدی بشکست عهد
صحبت اهل طریق را اول صاحب دل اهل طریقك صحبتنی عهدنی
صدی یعنی صوفیون ترك ایدوب علما زمره سنی اختیار ایتدی کفتم
میان عالم و عابد چه فرق بود حضرت شیخ رحمة الله علیه
ایدر بن صاحب دله ایتدم عالم ایله عابدك اورتاسنده فرق
نه وار ایدی تا اختیار کردی ازان این فریق را که اول بولوکدن فراغت
ایدوب بو بولوکی اختیار ایلدك کفت آن کلیم خویش بدرمی
برد ز موج اول صاحب دل بکا جواب ویروب ایتدیکه
اول صوفی کندو کلیمن موجدن طشره ایلدر یعنی همان

حکایت

کندو

کندو نفسنی اصلاح ایدر غیره نفعی اولمز واین جهد میکند که بکیرد غریق را
اما بو یعنی عالم جهد وسعی ایدر که معاصی دریاسنه غرق
اولمشی طوفاندن خلاص ایلیه حکایت
یکی بر سر راهی مست خفته بود بر کمسه یول باشی اوزره
مست یاتمش ایدی یعنی مست اولوب دوشمش ایدی وزمام
اختیار از دست داده یعنی مست واختیار یولارنی الندن ویرمش
ایدی یعنی زیاده مست ایدی عابد بر سر او کذر کرد اول حالده
عابد اول مستك باشی اوزره کذر ایلدی یعنی اول یره اوغرادی
ودر حالت مستقبح او نظر کرد انك قبیح حالنه نظر ایلدی جوان
سر بر آورد و کفت اول مست باشنی یوقاروقالدردی
وعابده ایتدی وَاِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا کِرَامًا حق تعالی حضرتنك
قوللری واردر که قچن اهل لغو وکنهکاره مرور ایلسلر انلر
مرور ایدرلر اهل لغوه اکرام ایدجی اولدقلری حالده واوارلرك
ادب ایله اعراض ایدجی اولدقلری حالده بلکه رنجیده خاطر
اولمسون دیو ادب وحرمتله کچرلر ای عابد سن نیچون بکا
حقارتله نظر ایدرسن دیدی شعر اذا رایت اثیما کن ساترا وحلیما
قچن بر کنهکاری کورسك که فسق ایدر انك عیب وخطا
سنی ستر ایدجی اول وانك خطاسنی کوروب بیحضور
اولوب غضب ایله حلیم اول یا من یفتح لغوی لم لا تمر کریما

حکایت

ای شول کمسه بنم لغو وخطام سکا قبیح ونامعقول کورینور
نیچون کریم اولدوغنک حالده بنم اوزریمه مرور ایلمزسن قطعه
مثنوی ای پارسا روی از کنهکار ای صالح عابد کنهکاردن
یوز چورمه واندن اعراض ایلمه که ببخشایندکی دروی نظر کن
بلکه اول کنهکاره ترحم ولطف ایله نظر ایله انی تعییب ایلمه
اکر ناجوانمردم بکردار اکر عمل ایله بن ناجوانمرد ونا
معقول ایسم یعنی عمل صالح اشلیوب فسق وفجور ایدرسم
تو بر من چون جوانمردان کذر کن سن بنم نامعقو
للغمه نظر ایلمه بلکه بنم اوزریمه جوانمردلر وکریملر کبی نظر وکذر ایله
حکایت طائفهٔ رندان بر بولک لوندلر
بانکار درویشی بدر آمدند بر درویشه انکار ایله طشره کلدیلر
یعنی ظاهر اولدیلر وسخنان ناسزا کفتند واول درویشه نامعقول
سوزلر سویلدیلر وبرنجانیدند اول درویشی انجتدیلر شکایت
پیش پیر طریقت برد اول لوندلردن طریقت پرینک قتنه
شکایت ایلتدیلر یعنی شیخنه شکایت ایلدی بویله دیو که
بر من چنین حالتی رفت که بنم اوزریمه بو نجلین بر حالت
کتدی یعنی واقع اولدن حالی بیان ایلدی کفت شیخ چونکه
بو سوزلری اول درویشدن اشتدی نصیحت طریقیله اکا
ایتدی ای فرزند ای اوغل خرقهٔ درویشان جامهٔ رضاست

حکایت

درو

درویشلرک خرقه سی رضا قفتانیدر یعنی هر کیمکه بو جامهٔ
کیه جمله بلایه صبر ایتمک کرک هر که درین کسوت تحمل بی مرادی
نکند هر کمسکه بو کسوتده مراد سزلغه تحمل ایلمیه مدعیست
اول کمسه کذابدر درویش دکلدر وخرقه بروی حرامست وخرقه
انک اوزرنه حرامدر بیت دریای فراوان نشود تیره بسنک
فراوان وبی پایان دریا طاشله تیره اولمز یعنی طولماز
عارفکه برنجد تنک آبست هنوز عارفکه خلقک طعن
جفاسندن انجیه هنوز اول عارف یوفقه صودر دخی دریا
اولمامشدر قطعه کر کزندت رسد تحمل کن
اکر خلقدن سکا الم وضرر ایرشه تحمل وصبر ایله که بعفو از کناه پاک شوی
زیرا خلقدن ایرشن خطایی عفو اتمک ایله کناهدن پاک اولورسن
ای برادر چو عاقبت خاکست ای برادر چونکه خاک اولمقدر عاقبت
خاک شو پیش از انکه خاک شوی خاک اول اندن اولکه خاک
اولورسن یعنی اولمزدن اول خاک کبی هر جفایه تحمل ایله خاک
اول موتوا قبل ان تموتوا حکایت منظومه
این حکایت شنو که در بغداد بو حکایتی استماع ایله که بغدادده
رایت وپرده را خلاف افتاد سنجق ایله قپو پردسنه مخالفت
وغوغا دوشدی یعنی واقع اولدی رایت از کرد راه ورنج رکاب
سنجاق یول توزندن ورکاب زحمتندن که سفرده چکمشدر

حکایت

کرد بفتح الکاف الفارسی بمعنی غبار

گفت با پرده از طریق عتاب — پرده عتاب یوننده یعنی عتاب ایلر ایتدک

من و تو مرد و خواجه تا شاییم — بن و سن ایکمز ایلر ایرافدینك بندلری یوز

یوصرع ثانی مصراع اولی میبر و مفسر در

بندهٔ بارگاه سلطانیم — بر سلطان یار کامیاز بنده یعنی یوز یحتی بر بارگاه خدمتی ایدرز

من ز خدمت دمی نیاسودم — بن خدمتدن بردم دکلمزم

کاه و بیگاه در سفر بودم — وقت لو و قتسز سفرده اولدم

تو نه رنج آزموده نه حصار — امتاسن نه رنج صناعتی سن نه حصار صناعتی سین یعنی زحمت و مشقت

نه بیابان و یاد و کرد و غبار — نه حصار جنکی کورمشسن و یا اسوده سین

نه بیابان و نه قصر غم و نه غبار صناعتی سیز یعنی بوتون کورمش سین

قدم من بسعی پیشتر است — سعیده و پیشده بزم قدم سندن اوکدر

پس چرا عزت تو بیشتر است — ایلیه نیچون سنك عزتك زیاده رکدر

تو بر بنده کان ماه رویی — سنجاق پرده پ ایتدك سن آی یوزلو بنده

تو و محبوب بلرقنده سین — یا کنیزان یا سمن بویی

یا سمن رایحه تو جاریه ز ایلر سن — من فتاده بدست شاکردان

امتابن خدمتکار التده خور و حقیر دو شمشم اصلا رعایت و عزتم یوقدر

بسفر پای بند و سر کردان — سفره آطه اوزره یا غم یغمور و سر کردان و سراسیم

پرده سنجاقدن چونکه بو سوزلره اشتدك کا جواب ویروب ایتدی

بنم بو قدر عزت و حضورمه سبب اولدر که بن یاشمی استان اوزره

طوتورم و خاك کبی تواضع ایدرم — نه چو تو سر بر آسمان دارم

سنجلین

سنجلین کبر ایلر یاشمی آسمان اوزره طوتمزم من تواضع لله

رفعه الله و من تکبر وضعه الله — هر کیمکه بی فایده عیث یره بیهوده یوجلده یعنی کبر ایلیه

خویشتن را یکردن اندازد — هر کیمکه بی فایده عیث یره بیهوده یوجلده یعنی کبر ایلیه

اول کسه کندو سنی بویندن اوزره

اتر یعنی کندو سنی هلاك ایدر

حکایت

درین حضرت انان کرفتند صدر — بیت

که خود را فروتر نهادند قدر

یکی از صاحب دلان صاحب دیلمردن بری زور آزمایی

دید بر زور بازوی کوری که بهم برامد که بحضور و منقبض

اولمش و درخشم رفته و غضبه کتمش یعنی غضبه کلمش

و کف برده هلاك آورده — و اغزی اوزره کف کتورمش ایدی یعنی

زیاده اضطرابندن اغزی کوپکلنمش کفت — اول صاحبدل

اندن اولا نلردن برینه ایتدی این را چه حالتست — بو زور بازه نه

حال اولمش که بویله ایلنمشدر کسی کفت — بر کسه اول صاحب

دله ایتدی فلان اورا دشنام داده است — فلان اول زور بازه

دشنام ویرمشدر کفت — اول صاحب دل ایتدی این فرومایه

بو آنچق اصلا و هزار من سنك برمی دارد — بیك او اغری طاشر

قالدرر و طاقت باریك سخن نمی دارد — و بر سوز یوکنه طاقت

کتورمز یعنی بو حال اولور — لدف سر پنجکی و دعوی مردی بکذار

قوی تك لا فنی و مردتك دعواسنی قو یعنی ترك ایله

عاجز نفس فرومایه چه مردی چه زنی الحق نفسك عاجزی
نه ارنه خود عورت سن یعنی مردلك وزنلك ما بیننده اصلا فرق یوقدر
کرت از دست براید دهنی شیرین کن اکر سنك الکدن
کلورسه براغزی طتلو ایله و برکمسنك مرادنی حاصل ایله
مردی ان نیست که مشتی بزنی بر دهنی مردلك ومروت
اولدرکه بر دهان اوزره برمشت اورمیه سن یعنی برکمسنك اغزنه
برمشت اوروب خاطرنی پریشان ایلمك بهادرلق دکلدر قطعه
اکر خود بر درد پیشانی پیل اکر خود قوتیله فیلك النی
یرته سن وخورطمنی قوپره سن ونیجه کرکسه فیلی زبون ایلیه سن
نه مردست انکه در وی مردمی نیست عارفلر قتنده مرد دکلدر
اولکمسه که انده آدمیلك ومروت یوقدر بنی ادم سرشت از خاك دارد
بنی ادم خلقتنی خاکدن طوتر یعنی ترابدن مخلوقدر
اکر خاکی نباشد ادمی نیست اکر خاکه منسوب اولمیه یعنی
خاك کبی حلیم ومتحمل اولمیه فی الحقیقه اول کمسه ادمی دکلدر
اکرچه صورتا ادمه مشابه در حکایت بزرکی را
پرسیدند از سیرت اخوان صفا براولویه اخوان صفانك
سیرتندن سوال ایلدیلر یعنی اولیاء الله نیجه کمسه در دیدیلر
کفت اول اولو سؤال ایدنلره جواب ویروب ایتدی
کمینه انکه اخوان صفانك ادناسی اول کمسه درکه

حکایت

مراد

مراد خاطر یاران کند ودوستلرینك خاطرینك مرادنی
بر مصالح خود مقدم دارد کندو مصلحتلری اوزره مقدم
طوتر وحکما کفته اند وعاقللر ایتمشلردر برادر که در بند
خویش است برادر که کندو مصالحی ونفعی قیدنده در
نه برادر ونه خویش است اول کمسه حقیقتده نه برادردر ونه
خصمدر زیرا اخر کمسه لر ایله انك نه فرقی واردر
همراه اکر شتاب کند همره تو نیست یولداش اکر یولده ایوه
سکا موافقت ایلمیه سنك یولداشك دکلدر دل در کسی مبند که دلبسته تو نیست
شول کمسیه کوکل بغلمه ومحبت اتمه که اول کمسه سکا کوکلنی
بغلمش وتعلق ایتمش دکلدر چون نبود خویش را دیانت تقوی
چونکه خصمك دیانت وتقوی سی اولمیه قطع رحم بهتر از مودت قربی
انجلین خصم ایله قربی دن قرابتی قطع ایلمك یکرکدر زیرا
احتمالدرکه مصاحبت ایله سنی نامشروع یوله میل ایتدره
یاد دارم که حضرت شیخ رحمة الله علیه ایدر یاد طوترم
یعنی خاطرمده درکه مدعی که بر مدعی درین بیت من اعتراض
کرد بو بیتده بنم اوزریمه اعتراض ایلدی یعنی قبول ایلمدی
وکفت دخی اول مدعی ایتدی حق جل وعلا جلیل وعلی الله
در کتاب مجید قران عظیمده از قطع رحم نهی کرده است
قرابتی قطع ایتمکدن نهی ایتمشدر وبمودت ذی القربی فرموده

واقریانك مجتنه بیور مشدر وانچه توگفتی مناقض ایدست
والی کسن ایتدك بونك مناقضیدر یعنی قران عظیمدن
ایت کریمه نك مخالفیدر دگلدر دیمك دگلدر حضرت شیخ رحمة الله اول
اعتراض ایدنه ایتدم غلط کردی که موافق قرانست غلط
ایلدك کم بنم سوزم قرانه موافقدر نتکم حق تعالی حضرتی
بیور مشدر وان جاهداك علی ان تشرك بی مالیس لك به
علم فلا تطعهما اکر والدینك جهد اتسلر سنی بکا مشرك
قلمغه شول نسنه کسنك علمك یوقدر سن والدینکه اطاعت
ایله زیرا بونك کبی خصوصده مخلوقه اطاعت ایمك حق تعالی
حضرتی عز اسمه یه عاصی اولمق درجه ذاتیه
هزار خویش که بیکانه از خدا باشد بیك خصم که حق تعالی دن
بیکانه اوله یعنی مقبول حق اولیه فدای یك تن بیکانه کآشنا باشد
اول بیك خصم بر بیکانه کمسه یه فدا اولسونکه اول بیکانه
حق تعالی حضرتنك آشنا سی اوله یعنی مقبول درکاه اوله

حکایت منظومه پیر مردی لطیف در بغداد

لطیف وخوش طبع پاك پیر کی بغداده دختر رابکفش دوزی داد
قزجغزی بر بیشمق چیه ویردی مرد که سنك دل چنان بکرید
طاش کوکلوار انجلین ایصردی لب دختر که خون ازو بچکید
اول دخترك اینی کاندی قان طاملدی باسمادان ید رچنان دید شر

حکایت

علی الصباح قزك بابای قزدن انجلیز کوردی پیش دامادرفت وپرسیدش
کویکك قدنه کنتدی وکاسوالیکدی بوتیدیو کای فرومایه این چه دندانست
ای لحق اصالو بونه دیشدر محکم ایصر شرین چند خایی لبش نه انبانست
انك اینی نجه چیزین طغرجق دکلدر بزاحت نکفتم این کفتار
بوسوزدی بن سکا لطیفه ایراد ایدم هزل بکذار وجد ازو بردار
هزلی ترك ایله واندن جد و مرادی حاصل ایله بوبیت اخر اولدی
پیرك کفش دوزه عتاب طریقی ایله اولسی روشندر واول
تقدیر جه ازودن مراد دختر اولدی حضرت شیخ کندولغزندن
خطا عام طریقیله اولمقده جائزدر خوی بد در طبیعتی که نشست
یرامز خوی بر طبیعتده اولدی حکم نرود جز بوقت مرك ازدست
اول خوی اولمك وقتندن غیری ایله الدن کتمز یعنی ترك ایتمز

حکایت فقیهی دختری داشت بغایت

زشت روی بر فقیهك زیاده زشت روی بر قزی وار ایدی
وبجای زنان رسیده وعورتلر حدنه یر شمش ایدی
یعنی بالغه ایدی وباوجود جهاز و نعمت واول قزك جهاز
ونعمتی وجودی ایله یعنی جهازی ومالی وار یکن کسی یاناکت
اورغبت ننمودی بر کمسه اول دخترك نکاحنه رغبت ومیل
کوسترمزایدی بیت زشت باشد دبیتی و دیبا
زشت اولور دبیتی دیبا قفتانی کربود بر عروس نازیبا

حکایت

که بر اشقر و قبیح الوجه اولان کلن اوزره اوله فی الجمله محصل
کلام بحکم ضرورت ضرورت حکمیله یعنی بالضروری
با ضریری بر کور ایله عقد نکاح بستند انک نکاحی عقدنی
بغلدیلر یعنی اکا نکاح ایتدیلر اورده اند حکایتده کتور
مشلردر که دران تاریخ اول تاریخده حکیمی حاذق بر حاذق
حکیم از سرندیب آمده بود سرندیبدن کلمش ایدی که دیده
نابینایان روشن کردی که کورلرک کوزنی روشن ایلر ایدی فقیه را
کفتند فقیهه ایتدیلر چرا دامادت را علاج نکنی نیچون
کویا کوکه علاج ایلمزسن کفت فقیه انلره جواب ویروب
ایتدی ترسم که بینا شود قورقرمکه کوریجی اوله و دخترم را
طلاق دهد و دختریمه طلاق ویره مصراع شوی زن زشت روی نابینا به
قبیح الوجه اولان عورتک زوجی کور اولمق یکدر تا که مصاحبت
قابل اوله حکایت پادشاهی بچشم حقارت
بر پادشاه حقارت کوزیله در طائفه درویشان نظر کردی
درویشلر طائفه سنه نظر ایلدی یکی از ایشان بفراست دریافت
اول درویشلردن بری فراستله پادشاهک اول حالنی اکلدی
و کفت دخی ایتدی ای ملک ای پادشاه ما درین دنیا بزیو
دنیاده بجیش از تو کمتریم عسکر ایله سندن کمتر و حقیر
تر ایز و بعیش از تو خوشتریم و دیرلکده سندن خوشرک

حکایت

ایز

ایز و بمرک برابر و موتده برابر ایز و بقیامت از تو بهتر و قیامتده
یکرک ایز مثنوی اکر کشور کشای کامرانست
اکر مراد سوریجی اقلیم فتح در اکر پادشاه در اکر درویش حاجتمند نانست
اکر نانه محتاج اولان درویشدر دران حالت که خواهد این آن مرد
اول حالتده که بو واو اولسه لر کرکدر نخواهند از جهان بیش از کفن برد
جهاندن کفندن زیاده ایلتمیه لر بیت اکر پهلوانی و کر تیغ زن
نخواهی بدر بردن الا کفن چو رخت از مملکت بربست خواهی
چونکه دنیا ملکندن رخت و اسباب بغلیسرسن یعنی
چونکه دنیادن رحلت ایدرسن کدای خوشتر است از پادشاهی
ایلیه کدالق پادشاهلقدن خوشرکدر ظاهر درویشان
درویشلرک ظاهر جامه ژنده است اسکی جامه در و موی سترده
و صاچی یولنمشدر یعنی زشت و لباسدن مجرد در صورتا
حقیر و بی قدر و بی اعتبار در و حقیقت آن و اما انک یعنی
درویشلک حقیقتی دل زنده و نفس مرده قلبی ذکر حق ایله دریدر
و نفسی ریاضت و مجاهده ایله اولمشدر دل زنده یه و نفس
مرده یه مضاف اولمقده جائزدر اول وقت معنی بویله اولور
درویشک حقیقتی دری و کوکل اولمش نفسدر قطعه
نه انکه بر در دعوی نشیند از خلقی درویش دکل اول کمسه
که دعوی قپوسنده اوتوره و کر خلاف کنندش بجنک برخیزد

که خلقدن برنیجه کمسه اکر اکا مخالفت ایده لر تحمل ایتمیوب
جنك وخصومته قالقه وکر زکوه فروغلطد آسیا سنکی
اکر طاغدن اشغه یردکرمن طاشی یوالنه نه عارفست که از راه سنك برخیزد
عارف دکلدر اول کمسه که حق تعالی یه توکل ایتمیوب طاش
یولندن صاوله قالقه بلکه عارف اول کمسه درکه حق تعالی
نك جمیع قضاسنه رضا ویروب خاطرینه غم کتورمیه
طریق درویشان درویشلرك طریقی ذکراست وشکر حق تعالی
حضرتنی قلبی ولسانی ایله ذکر ایلمك وحق تعالینك
نعمتلرینه شکر ایلمکدر وخدمت وطاعت وخدمت وطاعتدر
وایثار قناعت وقدرتی اولدغی مقداری حق تعالی
حضرتی یولنه مالنی بذل ایلمکدر حق تعالی حضرتی
ویردکی نسنه ایله قناعت ایلمکدر وتوحید توکل وحق
تعالی حضرتنی توحید وذکر ایلمك دربونده توحیدن
مراد توحید خاص الخاصدرکه اضافتی اسقاط اتمك ایله
حاصل اولور وجمیع خصوصنده حق تعالی حضرتنه
توکل واعتماد ایلمك دربرمرتبه ده خلقدن رجایی قطع ایده
وتسلیم وتحمل کندوسنی جمیع خصوصده حق تعالی
حضرتنه تسلیم ایلمکدر وهر بلاکه اکا ایرشور بیحضور
اولمیوب تحمل ایلمکدر هرکه بدین صفتها موصوفست

هرکیمکه

هرکیمکه بوذکر اولان صفتلر ایله صفتلنمشدر حقیقت
درویش است حقیقتده درویشدر اکرچه در قباست
اکرچه اول کمسه قفتانده در یعنی حلال اولن قبالردن
لطیف قبا کیرسه ده واما هرزه کوی وبینماز وهواپرست وهوس باز
اما شول کمسه کم نامعقول سویلیجی وبینماز وهواپرست
وهوس بازدرکه روزها بشب اورد دربند شهوت که
کونلری کیجه یه کتورر شهوت قیدنده وشبها روز کند در
خواب غفلت وکیجه لری کوندز ایله غفلت اویقوسندن
یعنی صباحه دکین یاتور اویور وبخورد هرچه درمیان آید
وهر نسنه که اورتایه کله انی یردیمزکه حلالمیدر یا حرامیدر
یوقلماز وبکوید هرچه در زبان آید ونامعقول سوزلردن
دلنه هرنه کلورسه سویلر رندست اکرچه در عباست
اول کمسه رنددر اکرچه عباده در یعنی عبا کیرسه ده قطعه
ای درونت برهنه از تقوی ای شول کمسه که سنك باطنك
تقوی وصلاحدن عاری وخالیدر کز برون جامهٔ ریا داری
که طشره دن ریا جامه سنی طوترسن یعنی زهد و
صلاحك ریا ایله در اصلا اخلاصك یوقدر
پردهٔ هفت رنك درمکذار صاحب دولتلر کبی قپوکده
یدی رنکلو پرده قومه یعنی آصمه توکه درخانه بوریا داری

حکایت

سنك اوكده بوریا طوترسن یعنی حصیر ایله دوشنمش سن

حکایت منظومه دیدم کل تازه چند دسته

برقچ دسته تازه کلی کوردم برکنبدی از کیاه بسته

اوتدن مرین اوزره بغلنمش برمقدار کلی کیاه اوزره بغلنمش کوردم

کفتم چه بود کیاه ناچیز حضرت شیخ رحمة الله علیه ایدر

چونکه بونی کوردم ایتدم نه اولور یعنی نه فایده نیه یرار ونه

اعتباری وارادر که لاشی وحقیر اوت تا در صف کل نشیند او نیز

که اول کیاه دخی کل صفندا وتوره بکریست کیاه وکفت خاموش

کیاه چونکه بندن بو سوزی اشتدی اغلدی ولسان حالله

ایتدی خاموش اول بو سوزی سویله اول سبیدنکه

صحبت نکند کرم فراموش اهل کرم سابقده اوله مصاحبتی فراموش ایلمز

کر نیست جمال ورنك وبویم اکر کل کبی بنم جمالم ورنکم وبویم یوق ایسه

اخر نه کیاه باغ اویم اخر انك باغنك اوتی دکلیم یعنی

اول بتدکی باغده وانده حاصل اولمشم بو قدر مناسبت

کافیدر حضرت شیخ رحمة الله علیه حصه ومعرفت بیاننه شروع ایلدی

من بندهٔ حضرت کریمم بن جمیع عالمه کرم ایدیجی الله تعالینك بنده سی یم

پروردهٔ نعمت قدیمم اول اللهك قدیم نعمتنك بسلنمشی یم یعنی

انك نعم ظاهره سی ایله تربیت بولمشم کر بی هنرم وکر هنرمند

اکر هنرسز واکر هنرلو یعنی اکر طاعت وعلم وار اکر یوقدر

لطفست

لطفست امیدم از خداوند شویله ایکن بنم امیدم الله تعالی

حضرتندن لطف واحسانیدر بانکه بضاعتی ندارم

شونك برله که اصلا بضاعت طوتمزم یعنی عملم دخی یوق

سرمایهٔ طاعتی ندارم بر طاعت سرمایه سنی طوتمزم یعنی

طاعت وعملم یوقدر بو مصراع ثانی مصراع اولی یی مبین ومفسردر

او چارهٔ کار بنده دانت اول الله بنده نك ایشنك چاره

سنی بیلور وکناهنی عفو ایدوب اکا رحمت قیلور زیرا ارحم در

چو هیچ وسیلتش نماند چونکه اول خدایه طاعت

وعبادتدن بر وسیله قالمیه رسمست که مالکان تحریر

عادتدر که بنده ازاد ایتمکه مالك وقادر اولن کمسه لر

ازاد کنند بندهٔ پیر لطفلرندن پیر قولی ازاد ایدرلر

ای بار خدای کیتی ارای ای جهان صنع واثاریله مزین

وکوناکون شکوفه لر ایله جنت کبی لطیف وکلشن ایدیجی یوجه الله

بر بندهٔ پیر خود ببخشای سنك خدمتکده صقالنی اغرتمش

کندو پیر قولك اوزره ترحم ایله سعدی ره کعبهٔ رضا کیر

ای سعدی رضا کعبه سنك یولنی طوت یعنی خدانك رضاسنی طلب ایله

ای مرد خدا ره خدا کیر ای الله دوستی الله یولنی طوت که

اکه واصل اولوب ایکی عالمده سعادت حاصل ایده سن

بدبخت کسی که سر بتابد بدبخت شول کمسه در که باش چویره

زین درکه دری دیگر نیاید بر قپودن یعنی لقه قپوسندی

زیرا غیری قپو بولمز بیت کو برو واستین بخون جگر شوی

هرکه درین استک راه ندارد حکایت

حکیمی را پرسیدند بر عاقله سؤال ایلدیلر که از سخاوت

وشجاعت کدام بهتر است که شجاعتلی سخاوتدن قفقسی یوکلکه

کفت عاقل اینده انکس را سخاوت باشد حاجت شجاعت نیست

اول کمسه نك که سخاوتی وار در شجاعته احتیاجی یوقدر

زیرا مال جاندندر وهم حد ذاتنده سخاوت حق تعالی حضرتنده

قبوله مقبول وشریفدر بیت نوشتست بر کور بهرام کور

بهرام کورك قبری اوزره یازلمشدر که یومصراع که

دست کرم به زیر بود زور که سخاوتی وکرم الی قوت بازو سندن زیاده

قطعه نماند حاتم طایی ولیك تا باید حاتم طایی اکرچه

دنیاده قالمدی ولیکن تا ابد عالمده بماندی نام بلندی بنیکویی مشهوردر

آنك بلند نامی ایلك ایله وسخاوت ایله مشهور قالدی که سعاده

باقی قلوب اولدی بیت زکاة مال بدر کن که فضله زر را

مالك زکاتی اخراج ایلر زیرا زرك فضله سی چوبانك بیردیشی دوهه انکور

چونکه باغبان کسه یعنی یاغمی بولدیه انکوری زیاده

زرك ویرر زکاة دخی بویله در ظاهر اکرچه ناقص اولور اما

سعاده زیاده اولور هم حق تعالی قتنده ثواب حاصل اولور

باب ثالث فضیلت قناعت

خواهندهٔ مغربی بر مغربی دیلنجسی در صف بزازان حلب

حلب بازرکانلرینك صفنده میکفت ایدرایدی ای خدا

وندان نعمت ای نعمت صاحبی یعنی ای غنیلر اکر شمارا

انصافی بودی ومنا قناعت اکرسزك انصافکز ویرسه قناعتمز اولیدی

رسم سؤال از جهتك برخاستی سوال عادتی جهاندن مرتفع اولوردی

قطعه ای قناعت تو انکرم کردنك ای قناعت بنی غنی ایله

که ورای تو هیچ نعمت نیست زیرا سندن ایرق عالمده هیچ نعمت یوقدر

کنج صبر اختیار لقمانست صبر بوجانغی لقمانك اختیاریدی

هرکه را صبر نیست حکمت نیست ایلیه هرکیمسه که صبری

یوقدر حکمتی یوقدر اَلْقَنَاعَةُ کَنْزٌ لَا یَفْنٰی

حکایت دو امیرزاده در مصر بودند

مصرده ایکی بك زاده لر وار ایدلر بری علم اوخوتدی بر کسی

علم اوکرندی ودیکری مال اندوختی وبر کسی مال کسب ایلدی

عاقبت الامر این یکی علامه عصر شد عاقبت بو بر کسی علمه

سعی ایلر زمانك علامه سی اولدی وآن دیکر عزیز مصر شد واول

مال جمع ایدن مرور ایام ایله مصر شهرینك عزیزی اولدی

پس این توانکر پس بوغنی برادر بچشم حقارت در فقیه

نظر کرد و گفت حقارت نظر ایله فقیه برادر نه نظر ایلدک و ایتدک
من بو سلطنته رسیدم بن سلطنته ایرشدم وتو همچنان در
مسکنت بمانده وسن اولکی مسکنت و فقرده قالدک
گفت عالم برادر غنی برادر نه ایتدک ای برادر ای قرنداش
شکر نعمت باری تعالی علی الدوام نعمتنک شکری برمن
افزون تراست بو نعمتک شکری یرمن زیاده در دیدیکه میراث پیغمبران یافتم
زیرا بن پیغمبر لرک میراثنی بولدم یعنی علم که اول علمدر العلماء
ورثة الانبیاء وتر امیراث فرعون وهامان رسید واما سکا
فرعون ایله هامانک میراثی ایرشدی یعنی ملک مصر که اول مصر سلطنتی در
سنوکی من آن مورم که دریا یم بمالند بن اول مورم که
بنی اباغ التنده چیزلر یعنی اصلا اعتبار ایتمیوب خور حقیر ایدرلر
نه زنبورم که از دستم بنالید زنبورد کلم که بنم الدن ایکلیه لر
بگاخود شکر این نعمت گذارم بو نعمتک شکرنی خود قنده
اوایدم یعنی بو حالت بر نعمت در که بن شکرنی تمام اتمکه قادر
دگلم اول نعمت مصرع ثانیدر که زورم مرده ازاری ندارم
که دیتاده مردم آزار لق وحاکملق زور ینی طوتمزم که کسنک
خاطرنی پریشان ایدم

حکایت

درویشی راشنیدم که درآتش فاقه می سوخت بردر دیوی
اشتدم که فقرا تشنده یا نرایدک یعنی زیاده متألم ایدی

حکایت طبیب

ورقه بر خرقه می دوخت وزیاده فقر ندن خرقا وزره
یمه دکرایدک وتسلی خاطر خود بدین بیت می کرد ویو بیتله
خاطرنی تسلی وتسکین ایلرایدی بیت
بنان خشك قناعت کنیم وجامهٔ دلق قوری اتمك
ایله یعنی قتی سز تانله واسکی جامه ایله قناعت ایده لوم
که بار محنت خود به زبار منت خلق زیرا کشی کندو نك
محنتی یوکنی چکمك یك خلقك منتی یوکنی چکمکدن
کسی گفتش برکسه اول درویشه ایتدک چه نشینی
نه اوتورسن که فلان دین شهر که فلان کسه بو شهرده
طبع کریم دارد کریم طبع طوتر وکرم عیم دخی عام کرم طوتر
یعنی دوکلی خالقه کرم ایلر ومید بخدمت ازادکان بسته است
وازاده لر ودرویشلر خدمتنه بیل بغلمشدر وبر درد لما
نشسته وکوکلرنی قپوسی اوزره اوتورمشدک یعنی کوکلرنی
الله کتورمکه حاضر ودراکر برصورت حال ترا مطلع
کردد اکر اول کسه سنك صورت حالك اوزره مطلع
اوله یعنی فقرکی اکلیه پاس خاطر عزیزت منت دارد سنك
عزیز خاطرکیك رعایتی منت طوتر یعنی سکا احسان ایمکی
منت بیلور وغنیمت شمارند وغنیمت صایرلر گفت اول
فقیر چونکه اول کسه دن بو سوزلر ایشتدی وایتدی

خاموش ایسم اول که در نیستی مردن که بویوقلقده
اولمك به که حاجت پیشی کسی بردن یك که برکمسه قتنه
حاجت ایلتمکدن یعنی احتیاج عرض ایتمکدن اولمك یکدر
که کفته اند ایتمشلردر قطعه هم رقعه دوختن به التزام کنج صبر
هم رقعه دکمك وصبر بوجاغنده بیون اورمق یعنی قبول
ایدوب حقندن کلمك یکدر کز بهر جامه رقعه بخوجکان نوشت
که جامه دن اوتری اغنیا قتنه رقعه یازمقدن یعنی جامه
طلب ایتمکدن حقا که با عقوبت دوزخ برابرست
الله حقیچونکه جهنم عذابی ایله برابردر رفتن بپای مردی همسایه در بهشت
همسایه نك شفاعتی ومنتی ایله جنته کتمك یعنی جنته کرمك
پای مرد شفیع معناسنه دریاء مصدرلك حق اولمق ایله شفاعت
معناسنه اولور نتکم معناسنه بوستانده واقع اولمشدر
بیت یکی کفتش ای مجلس آرای مرد که بود اندرین مجلست پای مرد
بعض نسخه ده پیام مردم همسایه واقع اولور بپای مردی یرینه
حکایت یکی از ملوك عجم عجم پادشاهلرندن
بری طبیبی حاذق را بر حاذق وماهر طبیبی بخدمت محمد
مصطفی صلی الله علیه وسلم حضرت رسولك عم حضور
لرینه فرستاد کوندردی سالی چند در دیار عرب اول
طبیب برنیجه ییل عرب دیارنده اولدی کسی بتجربتی پیش

حکایت

ازنیامد

ازنیامد صحابه لردن برکمسه بر تجربه یه انك اوکنه کلمدی
ومعالجتی ازوی نخواست واندن بر معالجه طلب ایلمدی
روزی پیش رسول علیه السلام آمد اول طبیب برکون
حضرت رسول قتنه کلدی وکله کرد شکایت ایلدی بویله
دیوکه مرا برای معالجت اصحاب که بنی اصحاب کرامه علاج
اتمك ایچون فرستادند کوندرمشلردر وهیچ کسی
درین مدت ولیکن هیچ کمسه بو مدتده بمن التفات
نکردد بکا بر التفات ایلمدلر تا خدمتی که برین بنده معین
است بجای آورم تا شول خدمتکه بو بنده اوزره تعیین
اولنمشدر یرینه کتورم رسول علیه السلام اللهك رسولی انك
اوزرنه سلام اولسون فرمود که این طائفه را طریقتی هست
بیوردیکه بو طائفه نك بر طریقی یعنی بر عادتی واردر که
تا اشتها غالب نشود مادامکه اشتها غالب اولمیه چیزی
نخورند بر نسنه یمزلر وهنوز اشتها باقی باشد که دست از
طعام باز دارند وهنوز اشتها باقی ایکن طعامدن ال کیرو
طوترلر یعنی فراغت ایدرلر طبیب کفت حکیم چونکه
حبیب اکرم صلی الله علیه وسلمدن بو سوزی اشتدی وایتدی
موجب تندرستی آنست صحته سبب بودر پس زمین
خدمت ببوسید وبرفت پس حکیم خدمت یرنی

اوپدی یعنی حضرت رسولك اوکنده قودی تعظیم ایتدی
واکیتدی مثنوی سخن انکه کند حکیم اغاز عاقل اول
وقت سویلمکه شروع ایلر یا سر انکشت سوی لقمه دراز
یاخود بر ماغنك اوجنی لقمه جانبنه اول وقت دراز ایلر
یعنی طعام یمکه شروع ایلر که زنا کفتنش خلل زاید
که اکا سویلمکدن خلل طوتمه یعنی ضرر حاصل اوله
یا زنا خوردنش بجان آید یاخود طعام یمکدن اول
عاقل جانه کله زیاده اضطراب کله لاجرم حکمتش بود کفتار
اول سببدن انك سوزی حکمت ومعقول اولور که هر کمسه
اندن حظ ایدر خوردنش تندرستی آرد بار انك
یمسی صحت عیشنی کتورر یعنی صحت حاصل اولور بیت
ثانینك وبیت ثالثك مصراع اولی بیت اولك اولنه مربوطدر
معنی جهتندن وبیت ثانینك وبیت ثالثك مصراع
ثانیسن وبیت اولك مصراع ثانیسنه مقروندر معنی
جهتندن غفلت اولنمیه حکایت
یکی توبه بسیار کردی برکمسه چوق توبه ایلر ایدی وباز
شکستی کرد کیرو توبه صردی تا یکی از مشایخ بدو کفت
تا که شیخلردن بری اکا ایتدی چنین شناسم که بسیار خوردن
عادت داری بویله اکلرم که چوق طعام یمکی عادت طوترسن

حکایت

وقید

وقید نفس از موی باریکتر است ونفسك قیدنی
قیلدن اینجه رکدر یعنی توبه نفسك قیدیدر ونفس را
چنین که تو می پروری ونفسکی بویله که بسلرسن زنجیری
می کسلانی زنجیری قرار وروزی آید که ترا بدرد
برکون کلور یعنی برکون اولور که سنی یرتر وهلاك ایلر
بیت یکی بچه کرك می پرورید برکمسه بر قورد
یورسنی بسلدی چو پرورده شد خواجه را بدرید
چونکه بسلنمش اولدی یعنی بیودی وقوی اولدی صاحبنی
یرتدی هلاك ایلدی بو بیت بوستانده در حکایت
در سیرت اردشیر بابکان اردشیر بابکانك
سیرتنده درآمده است کلمشدر که حکیمی عرب را پرسید که
اردشیر بر عرب حکیمنه سوال ایلدیکه روزی چه مایه
طعام باید خوردن که برکون یعنی هر کون نمقدار یمك
کرك که تنه قوت وصحت حاصل اوله کفت حکیم اردشیره
ایتدی صد درم سنك کفایت می کند یوز درم اغرلغی طعام کفایت
ایدر کفت اردشیر حکیمه ایتدی این قدر چه قوت دهد
بو قدر طعام جسمه نه قوت ویرر حکیم کفت حکیم
اردشیره ایتدی هذا المقدار یحملك وما زاد علی ذلك فانت
حامله یعنی این قدر ترا بر پای میدارد یعنی بو قدر

حکایت

طعام سنی ایاغ اوزره طوتر وصحتکه سبب اولور وهرچه
برآن زیادت کنی وهرنه که انك اوزرنه زیاده ایلیه سن تو حمال
آنی اول وقت سن انك حمالی سن بلاسن چکرسن بیت
خوردن برای زیستن وذکر کردنست یمك درلمك
وذکر طاعت اتمك ایچوندر تو معتقد که زیستن از بهر خوردنست
اما اعتقاد ایدیجی سنکه انجق یمکدن اوتریدر حکایت

حکایت درویش

درویش خراسانی خراسانلی بر درویش که ملازم
صحبت یکدیکر بربرینك صحبتنه ملازم ایدی سیاحت ایلر
لر ایدی یکی ضعیف بود اول ایکی درویشك بری ضعیف
ایدی بهر دو شب افطار کردی که هر ایکی کیجه ده بر افطار ایدردی
وآن دیکر قوی بود واول بری قوی ایدی که روزی سه
بار خوردی که بر کونده اوچ کره یر ایدی اتفاقا بر در شهری
اتفاقا بر شهرك قپوسی اوزره بتهمت جاسوسی کرفتار
شدند جاسوسلق تهمتی ایله کرفتار اولوب طوتلدیلر
هر دو را بخانه کردند ایکسنی بله بر خانیه ایلتدیلر یعنی حبس
ایتدیلر درش را بکل بر اوردند اول خانه نك قپوسنی
بالچق ایله یاپدیلر بعد از دو هفته معلوم شد که بی کناه
ایکی هفته دن صکره معلوم اولدیکه اول ایکی درویش
کناهسزلردر در بکشادند قپویی اچدیلر قوی را دیدند

مرده

مرده قوی یی کوردیلر اولمش وضعیف جان بسلامت برده
وضعیف جاننی سلامته ایلتمش یعنی موتدن خلاص
بولمش درین حالت عجب ماندند بو حاله واقف اولنلر
بو خصوصده عجبه قالدیلر حکیمی کفت بر عاقل ایتدی
خلاف این عجب بودی بونك خلافنی عجبلر ایدی که آن یکی
بسیار خوار بود زیرا اول بری چوق چوق یجی ایدی
طاقت بی نوایی نداشت اجلغه طاقت طوتمدی هلاك
شد هلاك اولدی وآن دیکر خویشتن دار بود بریسی کندوسنی
حفظ ایدیجی ایدی یعنی اهل قناعتدن اولوب ازیمك
معتاد اولمش ایدی بر عادت خود صبر کرد وسلامت
بماند کندو عادت اوزره صبر ایلدی سلامتده قالدی
قطعه چو کم خوردن طبیعت شد کسی را چونکه
ازیمك هر کمسیه عادت وخوی اولدی چو سختی پیش آید سهل کیرد
چونکه انك اوکنه سختلك کله فرضا برنیجه کون طعام بولمیه الم
چکمیوب سهل واسان طوتر وکر تن پرورست اندر فراخی
واما اکر وسعت وقدرتدن تن بسلیجی وچوق یجی ایسه
چو تنکی بیند از سختی بمیرد اول کمسه چونکه طارلق
کوره سختلقدن اولور یعنی برنیجه کون طعام بولمیه بلا
ومشقت ایله هلاك اولور ایلیه عاقل اولان کمسیه لازم

کندوسنه چوق یمکی عادت وخوی اتمیه تاکه الم چکمیه

بیت

شکم بند دستست وزنجیر پای

شکم بنده نادر پرستد خدای

حکایت تقلیل طعام

یکی از حکما پسرش را نهی کرد از خوردن بسیار

حکمادن بری پسرنی چوق یمکدن منع ایلدی بویله دیوکه

سیری مرد را رنجوری دارد که طوقلق کشی رنجلو طوتر

یعنی مریض ایدر گفت پسر بابا سنه ایتدی ای بابا یعنی ای

پدر گرسنگی مردم را بکشد اجلق مردمی دپلر نشنیده که

ظریفان گفته اند ای پدر ایشتمش میسن که ظریفلر ایتمشلردر

سیری مردن به که بگرسنگی زیستن طوقلق ایله اولمك یکدر

اجلق ایله دری اولمقدن گفت حکیم پسرینه ایتدی اندازه

نگه دار بر مقدار حفظ ایله یعنی بن سکا هیچ یمه دیمزم

که نه هلاك اولدسن ونه حددن زیاده چوق یی دخی دیمزم

بلکه اعتدال اوزره یی دیرم که نه هلاك ونه مریض اولهسن

کما قال الله تعالی حق تعالی حضرتی قران عظیمده بنده

لرینه امر ایدوب بیوردی کلوا واشربوا ولا تسرفوا ییکوز

وایچکوز اسراف ایلمکوز بیت نه چندان بخورد کز دهانت برآید

اول قدر چوق یمه که اغزکدن طشره کله نچندانکه از ضعیف جانت برآید

اول قدر ازیمه که ضعفدن جان یقاروکله یعنی هلاك اولهسن

قطعه

قطعه با آنکه در وجود طعامست حظ نفس شونك برله که

طعامك وجودنده در نفسك حظی وحیاتی رنج آورد طعام که بیش از قدر بود

مرض کتورر طعامکه مقداردن زیاده اولا یعنی چوق یرایسك

مریض اولورسن گر گلشکر خوری بتکلف زیان کند

فرضا اگر تکلف ایله کلبه شکر اولورسه ده ییه سن ضرر ایدرسن

انسانه تمام نفعی وار ایکن ور نان خشك دیر خوری گل شکر بود

اما اگر قوری اتمکی کیج یعنی اشتها ایله ییه سن کلبه شکر اولور

تکلفدن مراد بونده طوقلقدر دیریدن مراد بونده

اجلقدر ذکر لازم واراده ملزم طریقیله

حکایت تقلیل طعام

رنجوری را گفتند دلت چه میخواهد بر مریضه ایتدیلر

سنك کوکلك نه استر گفت اول مریض ایتدی آنکه دلم چیزی

نخواهد انی استر که کوکلم بر نسنه طلب ایتمیه بیت

معده چون پر گشت وشکم درد خواست چونکه

معده وشکم طعام ایله طولدی درد ومرض حاصل اولدی

سود ندارد همه اسباب راست دوکلی سببلر فائده طوتمز

یعنی جمیع اعضاء ظاهره نك صحتی واسباب معاشك

استقامتی اول دردك اولمامسنه فائده ویرمز زیرا

کثرت اهل ضرردن خالی دکلدر

حکایت تقلیل طعام

بقالی را بر صوفیان درمی چند گرد آمده بود

برتقالك صوفيلر اوزره برچ ايجه سي جمع اولمش ايدي اندن
بعض نسنه المق ايله وه در هر روز مطالبه كره ي وبقال
صوفيلردن هركون اول درمكي طلب ايدرايدي وسخنهاي
ياخشونت كفتي واول صوفيلره خشونت وغضب ايله
سوزلر سويلردي اصحاب از تعنت اوخسته خاطر همي بودند
اصحاب يعني صوفيلر اول بقالك تعنتندن خسته خاطر
وپريشان دل ايدي لر وجز از تحمل چاره نبود وتحملدن غيري
برچاره يوق ايدي صاحب دل ازان مينديكفت اول اورتادن
برصاحب دل ايدي نفس را وعدهٔ طعام دادن نفسه طعام
ايله وعده ويرمك اسك ترست اساز كدر كه بقال رايدرم
كه بقاله درم ايله وعده ويرمكدن زيرا صكره نفسك
كلني چكمز سن امابقالك المني چكرسن

ترك احسان خوبه اولي تر صاحبدولتا احسنة تراب ايلك اولي بركدر
كه احتمال جفاي بوايلك كه بوايلرك جفاسني چكمكدن
بتمناي كوشت مردن به آث ارنوسي ايله اولمك يكدر
كه تقاضاي زشت قصابلرك كه زشت قصابلرك تقاضاسني
چكمكدن بومعني معناء تركيسي دكلدر بلكه معناي
محصلي سيدر

حكايت

جوانمردي را درجنك تاتار برجوانمرده كافر جنكنده جراحتي

هول

هولناك رسيد برمخوف جراحت ايرشكي كسي كفتش برگسه
اول جوانمرده ايتدي فلان بازركان را نوش دارو دارد فلان
بازركانده نوش دارو وار در اكر بخواهي اكر استيه سن
شايد كه قدري بدهد شايد كه برمقدار ويره كويندايدر اكه
آن بازركان بخل معروف بود اول بازركان بخل ايله
مشهور ايدي

بيت

كربجاي نانش اندر سفره سفره افتابودي

اكر اول بازركان سفره سنده نان يرنه افتاب اوليدي
تاقيامت روزروشن كس ندیده درجهان تاقيامته
دكين جهانده كسه روشن كون كورمزدي زيرا سفره سي هركز
اچلمزايدي جوانمرد كفت مجروح اولان جوانمردايتدي اكر نوش
دارو خواهم ازو دهد ياندهد اكر اول بخيل بازركاندن
نوش دارو طلب ايدم احتمالدر كه ياويره ويا ويرميه وكر
دهد منفعت كندياكند واكر ويره احتمالدر كه فائده ايليه
يا ايليه برحال خواستن ازو هرحالده اندن نوش دارو استمك
زهر قاتلست زهر قاتلدر هرچه ازدونان بمنت خواستي
الحذر الحذر هرنه كه منت ايله ايليه درتن افزودي وازجان كاستي
انكله تنده زياده ايلدك امتاجاندن اكسلتدك اندن
برنسنه طلب ايتمك ايله عرضه خلل ونقصان ايرشدي
وحكما كفته اند وعاقلر ايتمشلر در اكر آب حيات را

اکر اب حیاتی فی المثل باب روی فروشند فرضا یوز صوینه
صاته لر دانا نخرد عاقل اولان کمسه عرضنی ویروب حیات
صاتون المز مردن بعزت به از زندکانی بمذلت زیرا عزتله اولمك
یکدر مذلت وحقارت ایله دیرلمکدن بیت
اکر حنظل خوری از دست خوش خوی اکر خوش خویلو
وکولر یوزلونك الندن ابو جهل قربوزی ییه سن
به از شیرینی از دست ترش روی اکر اکشی یوزلو الندن شیرین
ولدندنسنه یمکدن یکدر بیت اکر زهر ایسه خوشدر یار الندن
کر کمز سکری اغیار الندن حکایت
یکی از علماء خورنده بسیار داشت علمادن بری چوق
خورنده طوتر ایدی وکفاف اندك وازاجق کفاف طوتر ایدی
بایکی از بزرکان اولولردن برینه که حسن ظن بلیغ در
حق او داشت که اول عالمك حقنده زیاده حسن ظن
طوتر ایدی بکفت عالم کند وحالنی اکا ایتدی روی از توقع
او درهم کشید اول اولو عالمك توقعندن یوزنی بورشدردی
وتعرض سؤال از اهل ادب وادب اهلندن یعنی عالمدن
سؤال عرض ایتمك واحتیاج کوسترمکدر در نظرش
قبیح آمد اول اولونك نظرنده قبیح ونامعقول کلدی بیت
زبخت روی ترش کرده پیش یار عزیز بختکدن یوزکی

ش
حکایت
ترش رو

یوزکی ترش ایلمش اولدغك حالده عزیز یارك اوکنه کتمه
مرو عیش برو نیز تلخ کردانی زیرا دیرلکی انك اوزره دخی اجی ایدرسن
حاصل معنی انی دخی عیشدن بیزار ایدوب زیرا بیحضور
ایدرسن دیمکدر بحاجتی که روی تازه روی خندان رو برحاجته
کیدرسن تازه روی خندان کت فرو نبندد کار کشاده
آلنی اچلمش اولان کمسه نك اشی اشغه بغلنمز یعنی خندان
روی اولونك مقصودی حاصل اولور بو قطعه دن معلوم
اولور که اول عالم احتیاج عرض ایتدکده اول اولونك قاتنه
ترش روی وبیحضور کیدر ایمش اورده اندکه کتورمشلردر که
اندکی در وظیفه او زیادت کرد انك وظیفه سنده برازاجق
زیاده ایلدی وبسیار از ارادت او کم ومحبت وارادتدن چوقلق
ناقص ایلدی عالم پس از چند روز عالم برقچ کوندن صکره
چون محبت معهود برقرار ندید چونکه قدیم ومعهود محبتنی
اولکی قرار اوزره کورمدی کفت ایتدی شعر عربی
بئس المطاعم حین الذل تکسبها نه قبیح اولور شول
طعام که سن اول طعاملری خورلق وقتنده کسب ایلیه سن
القدر منتصب والقدر مخفوض زیرا چولمك طعام
ایله پر اولور اوجاقده ساج ایاق اوزره نصب اولنمشدر
لکن قدر وحرمت آشغه اینمشدر یعنی ناقص اولمشدر

بیت نانم افزور آب رویم کاست اول اولو نانمی
زیاده ایلدی وآب رویمی اکسلتدی بو وجه دخی جائزدر نانم
زیاده اولدی وآب رویم ناقص اولدی وجه ثانی اعتبار اوزره
ایکی لازم اولدی بی نوایی به از مذلت خواست
فقیرلك دیلنمك خورلغندن یکدر حکایت
درویش را ضرورتی پیش آمد بر درویشك اوکنه
بر ضرورت کلدی کسی کفتش بر کمسه اول درویشه ایتدی
فلان نعمت بی قیاس دارد فلان کمسه قیاسسز نعمت طوتر
اکر بر حاجت تو واقف کردد اکر سنك احتیاجك اوزره
واقف اولدی همان در قضای آن توقف روا ندارد شویله معلوم
اولور که اول حاجتك قضاسنده یعنی حاصل ایتمکده
توقف روا طوتمز و معقول کورمز کفت اول درویش
اول کمسیه ایتدی من اورا ندانم بن اول کمسه بلمزم کفت اول
کمسه درویشه ایتدی منت رهبری کنم بن سکا رهبرلك
ایلیم دستش بکرفت اول کمسه درویشك النی طوتدی
و بمنزل آن کس در آورد اول کمسه نك منزلنه کتوردی
درویش یکی را دید درویش بر کمسه یی کوردی لب
فرو هشته طوطاغی آشغه صارقمش و ابرو درهم
کشید وقاشلرینی یقمش و تند نشسته وتند بیحضور

حکایت ترش رو

اوتور

اوتورمش سخن نکفتش درویش اول کمسه یه اصلا
سوز سویلمدی و بازکشت وکیرو دوندی کسی کفتش
بر کمسه اول درویشه ایتدی چه کردی نه ایلدك کفت درویش
ایتدی عطای او بلقای او بخشیدم انك احسانی انك صورتنه
بغشلدم بیت نه خیر او مارسن ای دل شوندن آخر
چپل شکلندن انك خیری ظاهر بیت
مبر حاجت بنزدیك ترش روی اکشی یوزلونك قاتنه
حاجت ایلتمه واندن نسنه طلب ایلمه که از خوی بدش فرسوده کردی
زیرا انك قبیح و نامعقول خویندن فرسوده و بیحضور دونرسن
فرسوده و بیحضور اولورسن اکر کویی غم دل با کسی کوی
اکر دیرسك کوکل غمنی شول کمسیه یه که از رویش بنقد آسوده کردی
که انك یوزندن اول حالده آسوده و مسرور دونه سن بو
وجه دخی جائزدر آسوده و مسرور اوله سن حکایت
خشك سالی در اسکندریه بدید آمد اسکندریه ده
بر قحط بیل ظاهر اولدی چنانکه عنان طاقت خلق انجلین که
خلقك طاقتی عنانی از دست رفته بود الدن کتمش ایدی
یعنی طاقتلری طاق اولمش ایدی و درهای آسمان بر زمین
بسته و آسمانك قپولری زمین اوزره بغلنمش ایدی
یعنی یغمور یغماز ایدی و فریاد اهل زمین ویر خلقنك

شر

حکایت اسکندریه

فریادی با اسمان پیوسته اسمانه اولاشمش وایرشمش ایدی
قطعه نماند جانور از وحش وطیر وماهی ومور
قالمدی جانلو جنسی وحش وطیردن وماهی وموردن
که بر فلک نشد از بی نوایی افغانش که قدرتسزلکدن
یعنی اجلقدن انک افغانی فلک اوزره کتمدی یعنی بو جمله نک
فغانی فلکه ایرشدی قحط بلاسندن عجب دود دل خلق جمع می نشود
عجبکه خلقک کوکلی توتنی یعنی اهی جمع اولمیه که ابر کرد وسیلاب دیده بارانش
که اول دود دل سحاب اوله وخلقک کوزی سیلابی اوسحابک
بارانی اوله یعنی بویله اولمدغنه تعجب ایدرم زیرا حددن زیاده
آه وکریه ایتدیلر در چنین سالی بو نجلین بر یلده محنتی دور
از دوستان بر محنت که دوستلردن ایراق اولسون که سخن
در وصف او ترک ادبست که انک وصفنده سوز سویلمک
ترک ادبدر خاصة در حضور بزرکان خصوصا اولولر
حضورنده وبطریق اهمال اهمال طریقیله از سر آن در کذشتن
هم نشاید انک حقنده سوز سویلمک وصفنی بیان
ایلمک سوداسندن کچمک هم لایق دکلدر که طائفه زیرا
بر طائفه بر عجز کوینده حمل کنند اهمال ایتمکی سویلیجی نک عجزی
اوزره نسبت ایدرلر یعنی دیرلر که انی وصف ایتمکه قادر
اولمامش برین دو بیت اختصار کنیم باری وصفنی بو ایکی

بیت

بیت اوزره اختصار ایده لوم که اندکی دلیل بسیاری بود زیرا
برازاجق نسنه چوقلغه دلیل اولور مثلا بحردن بر مقدار
الوب طتمق ایله کیفیت حالی معلوم اولور مشتی نمونه خر
داری بر آوچ نسنه بر یوکک اورنکی اولور مثلا بر یوک پرنجدن
بر آوچ النسه قلانی نیجه ایدوکی معلوم اولور قطعه
کر تتر بکشد آن مخنث را اکر کافر اول مخنثی دپلیه
تتری را بدان نباید کشت اول تترانک سببیله یعنی
اول مخنثی قتل ایتدوکندن اوتری دپلمک کرکمز زیرا واجب
القتل ایدی چند باشد چو جسر بغدادش اول مخنث
نیجه بر بغداد کوپروسی کبی اولور آب در زیر آدمی بد پشت
اب التنده وآدمی ارقه سی اوزره یعنی اول مخنثک جسر کبی
خلق اوستندن نیجه بر کچه حضرت شیخ پشت ذکرنده ایهام
قبیح قصد ایتمشدر مخنث لفظنه چنین شخصی که طرفی از
نعت او شنیدی بو نجلین بر شخص که انک نعتندن بر مقدار
اشتدی در آن سال اول یلده نعمت بی کران داشت بی کران نعمت
طوتر ایدی یعنی بی قیاس مالی وار ایدی تنک دستانرا الی
طارلره یعنی فقیرلره سیم وزر دادی سیم وزر ویردی
ومسافرانرا سفره نهادی ومسافرلره سفره قودی
یعنی انلره طعام یدردی کروهی درویشان بر بولک درویشلر

ازجور رفاقه فقر جورندن بحك آمده بودند جانه كلمش وزياده
مضطرب اولمش ايديلر اهنك دعوت اوكردند انك دعوتنه
قصد ايلديلر ومشورت بمن اوردند ومشورتي بكا كتوردیلر
يعني بنم ايله مشاوره ايلديلر سرازموافقت ايشان باز زدم
انلرك موافقتندن باشمي كيروا وردم يعني انلره تابع اولمدم
وكفتم ايتدم قطمه نخورد شيرنيم خوردهٔ سك
ارسلان كليك ارتوغني يمز كزيمرد بسختي اندر غار
اكر يغاره ده سختلك ايلر اوله تن به بيچاره كي وكرسنكي
تنكي يعني كندوكي چاره سز لفه واجلفه تو بنه ودست پيش سفل مدار
والكر سفل اوكه طوتمه اندن نشنيدن طلب ايله كرفيدون شود بنعمت مالك
كي هنر نعمت ومال ايله فريدون اوله بي هنر را بهيچ كس مشمار
مزنج يعني كمسه عديلدوكي التفات ايتمه پرنيك ونيچ برنا اهل
ديبا ك منقش واطلس وكمخاده ويونلره مشابه اولوب
قيمتلو جامه نا اهل وجاهل اوزره لاجورد طاوست بر ديوار
كويا ديوار اوزره نقش النمش لاجورد التون صويلي دركه
اصلو يراشمز حكايت حاتم طاي دا كفتند
طاي قبيله سنه منسوب اولدن حاتم كه زياده سخاوكرم ايله
مشهور در ايتديلر از تو بزركتر همت كندوكدن اولوهمت
لورك در جهك ديدهٔ ياشنيدهٔ جهانده كورمشي ياشمش

حكايت خاتم طي

ميس

ميسن كفت بلي حاتم طاي ايتدكي بلي كوردم روزي چهل شتر
قربان كرده بودم بركون قرق دوه قربان ايلمش ايدم ويا
امراء عرب وعرب بكلري ايله بكوشهٔ صحراي بيرون رفتيم
سير ايچون برصحراكوشه سنه طشره كمدك خار كتي راديدم
بردكن قويريجي كوردم كه پشتهٔ خار فراهم اورد كه برآر قمر بوكي
دكني بريره كتورمش يعني جمع ايتمش كفتم كا ايتدم بمهمك
حاتم چرا نروى حاتم ايدربن اول خار كنه ايتدم نيچون
حاتمك ضيافتنه كمز سن كه خلقي برصماط اوزره امده اندبر وافر
خلق انك صماطي اوزره جمع اولمشلر كفت اول خار كن حاتم ايتدكي
بيت هركه نان ازعمل خويش خورد منت حاتم طايي نبرد
عملندن يعني كسب ايتدكي ايله قناعت ايدر منت حاتم طايي نبرد
اول كمسه حاتم طايي يه منت ايلمز واحتياج عرض ايتمز حاتم
طايينك منتني ايلمز بووجهله نيچه جائزدر من اورا بهمت وجوانمردي
حاتم طاي ايدربن اي همت و سخاوتده برتر از خود ديدم
كندمدن بلند تر كوردم وبهتر كوردم

حكايت

حكايت حضرت موسى عليه السلام

حضرت موسى عليه السلام درويشي راديد حضرت موسى
عم بردرويشي كوردي ازبرهنكي بريك اندر نهان شد
عريانلغندن قوم ايچنده نهان اولمش كفت اول درويش
ايتدكي يا موسى دعايلي كن اى موسى بردعا ايله تا خداى تعالى

مرا کفافی دهد تا که الله تعالی بکا بر کفاف یعنی بر مقدار
قدرت ویره که از بی طاقتی بجان آمدم که طاقت سزلقدن
جانه کلدم موسی علیه السلام دعایی کرد و برفت موسی عم
انکیچون بر دعا ایلدی و کندی تا حق تعالی اورا دستکاهی داد
تا حق تعالی حضرتی اول درویشه بر قدرت ویردی
بعد از چند روزی برقچ کوندن صکره از مناجات باز آمد
حضرت موسی عم مناجاتدن کیرو کلدی کرفتار دیدش
درویشی کرفتار کوردی و خلقی انبوه و بر وافر خلق بر و کرد آ
مده انک اوزره جمع اولمش حضرت موسی عم کفت این چه حالتست
ایتدی بو فقیره نه حال اولمشدر کفتند حضرت موسی یه
ایتدیلر خمر خورده است شراب ایچمشدر و عربده کرده و
غوغا ایتمشدر و کسی را کشته و بر کمسنه قتل ایتمشدر اکنون
قصاصش میکنند شمدی اکا قصاص ایدرلر یعنی اندن
اوتری بونی دخی هلاک ایدرلر بیت کربه مسکین اکر پر داشتی
مسکین کدی اکر قناد طوتیدی یعنی اوچمغه قدرتی اولیدی
تخم کنجشک از جهان برخواستی سرچه نک تخمنی جهاندن
قالدرردی کوکنی کسردی بیت عاجز باشد که دست قدرت یابد
عاجز و ضعیف اولان کمسه اولور که قدرت النی بولور قدرتلو اولور
برخیزد و دست عاجزان برتابد قالقر و عاجزلر النی چویرر

یعنی

یعنی آنلره ظلم ایلر موسی علیه السلام بحکمت جهان آفرین
اقرار کرد حضرت موسی عم دخی جهان یاردجینک حکمتنه
اقرار ایلدی و از تجاسر خویش استغفار و کندونک تجاسرندن
استغفار ایلدی قوله تعالی عالی اللهک قولیدر وَلَوْ بَسَطَ
اللّٰهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا فِي الْأَرْضِ اکر حق تعالی حضرتی
عبادی ایچون رزقی زیاده ایلییدی البته یرده عاصی اولورلر
ایدی یعنی طاعت ایتمزلر ایدی شعر عربی
اذا ما افاضك یا مغرور فی الخطر غنا اشته سنی مخوف نامشروع ایتدردی
حتی هلکت فلیت النمل لم یطر تا که هلاک اولدک نه اولیدی قرنجه
اوچمییدی زیرا اوچمق انک هلاکنه سبب اولور یعنی اولیدی سن
دخی قدرت و حکمت صاحبی اولمییدک و من العصمة ان لا تقدر
رباعی سفله چو جاه آمد و سیم و زرش سفلیه چونکه
منصب و سیم و زر کلدی یعنی غنی اولوب منصبه ایرشدی
سله خواهد بحقیقت سرش حقیقت ایله یعنی محقق
انک باشی بر سله استر که مغرور و متکبر اولمیه بحقیقتده اولان
بافی معناسنه اولمق جائزدر این مثل آخر نه حکیمی زده است
بو مثلی آخر بر عاقل اورممش میدر اول مثل بودر
مور همان به که نباشد پرش قرنجه یه همان یک که انک قنادی اولمیه
مصراع قرنجانک قنادید زوالی حکمت

پدر را عسل بسیارست پدرك عسلی چو قدر
ولیکن پسر کرمی دارست اما پسری حرارتلو در عسلك
اکا ضرری واردر دیو اول سببدن عسلی اندن منع ایدر
بو سوز تمثیل طریقیله در مراد نه ایدوکنی مابعدنده اولدن بیت
اشعار ایدر بیت انکس که توانکرت نمی کرداند
اول الله که سنی غنی ایلمز او مصلحت تو از تو بهتر داند
اول الله سنك مصلحتکی وسکا لایق اولانی سندن یکرك بیلور
حکایت اعرابی را دیدم حضرت شیخ رحمه الله
علیه ایدر بر اعرابی یی کوردم در حلقهٔ جوهریان بصره بصره کو
هر فروشلرینك صفنده حکایت همی کرد که حکایت ایدرلر
ایدی بو دیو که وقتی در بیابان راه کم کرده بودم بر وقت بیابانده
یولی ضایع ایلمش ایدم و از زاد معینی با من چیزی نمانده و مراد
اولان ازقدن بنم ایله بر نسنه قالمامشدی دل بر هلاك نهادم
هلاك اوزره دل قودم یعنی هلاکی مقرر بلدم ناکاه کیسهٔ یافتم
پر از مروارید ناکاه بر کیسه بولدم مروارید دن یعنی مروارید
ایله طولی هرکز آن شوق و شادی فراموش نکنم هرکز اول ذوق و
سروری فراموش ایلمزم که پنداشتم کندم بریانست که انی
قاورلمش بغدای در صاندم و باز فراموش نکنم و کرو فراموش
ایلمزم آن تلخی و ناامیدی اول تلخ لغی و محروم لغی که معلوم کردم

حکایت

مروا

مروارید ست که معلوم ایلدم که کیسه نك ایچنده اولان
مروارید در قطعه در بیابان خشك و ریك روان
قوری اوتی و صویی یوقدر بیابانده و آقیجی قومده زیاده لقده
تشنه را در دهان چه در چه صدف صوسزك اغزنده
نه در نه صدف در یعنی برابر در ایکسی دخی عطشنی دفع ایتمز
مرد بی توشه چون فتاد از پای از قسز کشی چون ایاقدن
دوشدی یعنی اجلغندن ضعیف اولدی در کمربند او چه زر چه خزف
انك کمربندنده التون نه صقسی پاره سی نه یعنی هیچ فرقی
یوقدر زیرا اول وقت التون نه مصلحته یرار حکایت
یکی از عرب عربدن بر کمسه در بیابانی بر صحراده از غایت
تشنکی زیاده صوسزلغندن میکفت ایدر ایدی
شعر عربی یالیت قبل میتتی یوما افوز بمنیتی نه اولیدی
موتمدن اول بر کون مرادمه ظفر بولیدم یعنی ایرشیدم
نهر تلاطم رکبتی فاضل املاء قربتی بر ارمقکه بنم دیزمی
دوکیدی یعنی در کلکی دیزمه چقیدی و بن قربمی اول ارمقدن
طولدریدم حکایت همچنین بویلجه
در رقاع بسیط بر واسع صحراده درویشی کم شده بود
بر درویش کم اولمش ایدی یعنی یول یوریمش ایدی و قوت
و قوتش نمانده و انك ازوغی و جسمنك قوتی قالمامش ایدی

حکایت

حکایت

درمی چند درمیان داشت بلنده برقچ اقچه سی وار ایدی
بسیاری بکردید چوق طولاندی وراه بجایی نبرد یولی بر
یره ایلتمدی وبسختی هلاک شد واول بیچاره سختلك ایله
هلاك اولدی طائفهٔ برسیدند بر طائفه اول محله ایرشدیلر
درمها پیش رویش نهاده دیدند درملری یوزی اوکنده
قومش کوردیلر وبرخاك این قطعه نبشته وخاك اوزره
بو قطعهٔ یازمش کوردیلر قطعه کرهمه زر جعفری دارد
اکر دوکلی جعفری التون طوته یعنی یاننده صافی جعفری التون اوله
مرد بی توشه برنکیرد کام آز قسز کمسه آدم یوقاری طوتمز
اول وقت کام اولور کاف عربی ایله مراد معناسنه اکرچه آدم
معناسنه اولان دخی کاف عربی ایله در فصیحدر کاف
عجمی ایله مشهوردر دربیابان فقیر سوخته را
بیابانده آفتابدن یانمش آج وصوسز فقیره
شلغم پخته به که نقرهٔ خام بشمش شلغم یکدر خام کومشدن
حکایت هرکز از دور زمان ننالیده بودم
حضرت شیخ رحمة الله علیه ایدر هرکز زمانك دورنده
ناله ایتمامش ایدم وروی از کردش آسمان درهم نکشیده
واسمانك دونمه سندن یوزی بورتر ممشدم مکر وقتی
که پایم برهنه مانده بود مکر بر وقت که ایاغم

حکایت جناب شیخ

پچلاق

پچلاق قالمش ایدی واستطاعت پای پوشی نداشتم وبر ایوقابی
المغه قدرت طوتمدم بجامع کوفه درآمدم کوفه نك
جامعنه کلدم یعنی کیردم دلتنك بیحضور یکی را دیدم که پای
نداشت آنده بر کمسهٔ کوردم ایاق طوتمز ایدی یعنی ایاغی
یوق ایدی سپاس نعمت حق حق تعالی نك نعمتی شکرنی
بجای آوردم برینه کتوردم یعنی شکر ایلدم که پایم در
ست بود که ایاغم صاغدر وبربی کفش صبر کردم وکفش
سزلق اوزره صبر ایلدم قطعه مرغ بریان بچشم مردم سیر
بشمش قوش طوق کمسه نك کوزنه کمتر از برك تره برخوانست
طعام ایله پر اولمش سفره اوزره اولان تره یپراغنده کمتر وحقیردر
وانکه را دستکاه قدرت نیست اول کمسیه انك سیم وزره
دستکاه وقدرتی یوقدر شلغم پخته مرغ بریانست
بشمش شلغم بشمش قوشدر حکایت
یکی از ملوك پادشاهلردن بری با تنی چند از خاصان
خاصلردن برقچ کمسه ایله در شکاری کاهی براویرنده
در زمستان قیشده از عمارت دور افتادند عمارتدن
یعنی شهردن ایراق دوشدی وشب درآمد وکیجه کلدی یعنی
ایرشدی بمزرعهٔ رسیدند بر مزرعه یه ایرشدیلر خانهٔ
دهقانی را دیدند بر دهقانینك خانه سنی کوردیلر

حکایت ملك

ملك كفت پادشاه ایتدی شب انجا رویم کیجه انده کیده
لوم تا زحمت سرما نباشد تا صوق زحمتی اولمیه یکی از وزرا
وزیرلردن بری کفت پادشاهه ایتدی لایق قدر بلند
پادشاهان نباشد پادشاهلرك عالی قدرنه لایق اولمز یعنی
لایق دکلدر التجای بخانهٔ دهقانی بر ضعیف وحقیر
دهقانینك خانه سنه التجا ایتمك یعنی اکا صغنمق لایق دکلدر
هم اینجا خیمه زنیم همان بوراده چادر قورالوم واتش افروزیم
واتش شعله لندره لوم یعنی بیدار ایده لم مکر دهقانرا خبر
شد پادشاهك انده قالماسندن دهقانه خبر اولدی که
وزیر مانع اولدی یوخسه پادشاه سنك خانه که قونسه کرك
ایدی ما حضری از طعام تربیت کرد طعامدن حاضر
اولانی تربیت ومهیا ایلدی وپیش سلطان برد پادشاهك
اوکنه ایلتدی وزمین ببوسید وکفت وخدمتی سلطانك
بلند قدری بدین قدر نازل نشدی بو قدر ایله نازل وناقص
اولمز ایدی که بخانهٔ دهقانی آمدی که دهقانی خانه سنه
کلمك ایله بلکه قدر دهقانی بلند شدی بلکه دهقانینك
قدری بلند اولوردی ولیکن نخواستند لکن استمدیلر که
قدر دهقان بلند شود که دهقانك قدری بلند اوله
ملك را سخن او مطبوع آمد پادشاهه اول دهقانك

سوزی

سوزی واداسی مقبول کلدی وشبانکاه اخشام وقتی
بمنزل او نقل کردند اول دهقانك منزلنه نقل ایلدیلر
بامدادان علی الصباح خلعت ونعمت بخشید پادشاه
اول دهقانه خلعت ومال بغشلدی شنیدم که در رکاب ملك
اشتدم که پادشاهك رکابنده قدمی چند بر قاچ قدم می
رفت ومیکفت کیدر ایدی وایدر ایدی
زقدر شوکت سلطان نکشت چیزی کم سلطانك قدر
وشوکتندن برنسنه قصور اولمدی از التفات بمهمان سرای دهقانی
بر دهقانك مهمان سراینه التفات ایلمکدن یعنی انده قوندوغندن اوتری
کلاه کوشهٔ دهقان بافتاب رسید اما دهقانك کلاهی اوجی
آفتابه ایرشدی ورفیع القدر اولدی که سایه بر سرش افکند چون تو سلطانی
زیرا سنجلین بر سلطان انك باشی اوزره سایه ایتدی واکه التفات
واعتبار ایلدی بیت نظر کردن بدرویشان منافی بزرکی نیست
سلیمان با چنان حشمت نظر با مار با مورش

حکایت

حکایت کدایی هول را بر مخوف بدحال
کدایی حکایت کنند حکایت ایدرلر که نعمت وافر داشت
که وافر نعمت طوتر ایدی یعنی وافر سیم وزر جمع ایتمش ایدی
یکی از ملوك او را کفت پادشاهلردن بری اول کدایه
ایتدی می نماید که مال بی کران داری کورینور که نهایتسز مال

طوترسن یعنی معلوم اولدیکه بی حد ماله مالك سن
ومارا مهمی هست وبزم بر مهممز واردر اکر ببرخی
ازان دستکیری کنی اکر اول مالدن بر مقدار ایله دستکیر
لك ومعاونت ایلیه سن بحکم عاریت وقرض حکمی ایله یعنی
منت استمزم چون ارتفاع ولایت رسید چونکه ولایت
محصولی ایرشه وفا کرده شود وفا ایتمش اوله کفت کدا
چونکه پادشاهدن بو سوزی اشتدی ایتدی لایق قدر بلند
وخداوند جهان نباشد جهان پادشاهینك بلند قدرنه
لایق اولمیه که دست همت بمال چون من کدایی همت النی بنجلین
بر کدانك وحقیرك مالن المق ایله آلوده کردن بولاشدرمق
یعنی المق پادشاهه لایق دکلدر که جو بجو فراهم آورده ام
زیرا بن اول مالی جو بجو یعنی ازار جمع ایلمشم کفت پادشاه
کدایه ایتدی غم نیست غم دکلدر که بکافران می دهم زیرا بن
اول مال کافرلره ویرورم الخبیثات للخبیثین خبیثلر خبیثلر
ایچوندر شعر عربی قالوا عجین الکلس لیس بطاهر
الچو خمیری یعنی الچو بالچغی پاك دکلدر دیدیلر
قلنا نسد به شقوق المبرز بز انلره ایتدك بز الچو
بالچغیله خلا یارقلرین سد ایدرز مسجده صرف اتمزرکه
معقول اولمیه بیت کر آب چاه نصرانی نه پاکست

اکر

اکر نصرانینك قویسی صویی پاك دکلیسه جهود مرده می شویم چه باکست
اول آبله جهود اولوسنی یورم نه باك ونه غم واردر یعنی باك وغم یوقدر
شنیدمکه سزاز فرمان ملك باز زد اشتدمکه اول کدا
پادشاهك فرمانندن باشنی کرو اوردی یعنی پادشاهك
سوزنی قبول اتمدی وحجت آوردن کرفت ودلیل وحجت
کتورمکه باشلدی وشوخ چشمی کردن یوز سوزلك واج کوزلو
لك ایتمکه باشلدی ملك فرمود پادشاه بیوردی تا مضمون خطاب
تا سوزنك مضموننی یعنی امر ایتدیکی مالی ازوی بزجر
وتوبیخ اول کدادن زجر توبیخ ایله مستخلص کردن خلاص
ایلدیلر یعنی الدیلر مثنوی بلطافت چو بر نیاید کار
چونکه رفق وملاطفت ایله ایش یوقاروکلمیه یعنی مصلحت
حاصل اولمیه سر به بی حرمتی کشد ناچار
صوکی حرمتسزلکه چیقر یعنی عاقبت عنف وقهر ایله
حاصل اولور معناده همان حرمتسزلکی قالور
هر که بر خویشتن نه بخشاید هر کم که کندو اوزره ترحم
اتمیه که کندودن اولو ایله عنادلشوب امرنه اطاعت اتمیه
کر نبخشد بر وکسی شاید اکر بر کمسه انك اوزره
شاید ترحم اتمیه حکایت بازرکانی را دیدم
حضرت شیخ رحمة الله علیه ایدرلر بر بازرکانی کوردم

حکایت جناب شیخ

که صد و پنجاه شتر بار داشت که یوز اللی دوه یوکی وار ایدی
و چهل بندهٔ خذمتکار وقرق خذمتکار بنده سی وار ایدی
شبی مرا به حجرهٔ خویش برد بر کیجه بنی اول بازرکان کندو حجره
سنه ایلتدی و همه شب نخفت و نیارامید و دوکلی کیجه اویومدی
و دکلنمدی از سخنهای پریشان کفتن پریشان و نامعقول سوزلر
سویلمکدن بویله دیو که فلان انبازم که فلان شریکم بتر
کستانست ترکستانده در و فلان بضاعت بهندستان و فلان
متاعم هندستانده در و این کاغذ قبالهٔ فلان زمین است
و بو کاغذ فلان یرک قباله سیدر یعنی اول یر بنم ایدوکنه
قاضی دن حجت چقارمشدرم و فلان چیز را فلان کسی ضامن
و فلان نسنه یه فلان کمسه ضامندر کاه کفتی که خاطر
اسکندریه دارم کاه ایدر ایدیکه اسکندریه خاطرن طوترم
یعنی اکا کتمک استرم که هوای خوشست زیرا لطیف هواسی
واردر باز کفتی که نکردم کیرو ایدر ایدیکه اسکندریه یه کتمک
هوسنی طوتمزم که دریای مغرب مشوش است زیرا دریای
مغرب مخوف و مشوشدر کفت سعدیا آندن صکره
اول بازرکان بکا ایتدی ای سعدی سفر دیکر در پیش
است اوکمده یعنی نیتمده بر سفر دخی واردر که اکر
آن کرده شود اکر اول سفر اولمش اوله یعنی میسر اوله

بقیهٔ

بقیهٔ عمر خویشم کندو عمرمک باقیسن بکوشهٔ نشینم بر
کوشه ده اوتورم و ترک تجارت کنم و تجارتی ترک ایلیم کفتم
حضرت شیخ رحمة الله علیه ایدر بن اول بازرکانه ایتدم
آن کدام سفرست اول قنقی سفردر کفت بازرکان ایتدی
کوکورد پارسی بچین خواهم بردن پارسک کوکوردنی چین
شهرنه ایلتمک استرم شنیدم که انجا قیمت عظیم دارد اشتدمکه
کوکورد آنده عظیم قیمت طوتر و از آنجا کاسهٔ چین بروم
آوردم و اورادن چین شهرینک کاسه سنی که مراد فغفور
در رومه کتورم و دیبای رومی بهند برم و رومک دیباسنی
هنده ایلدم و پولاد هندی بحلب و هندک پولادنی حلبه
ایلتم و آبکینهٔ حلبی بیمن و حلبک صرچه سنی یمنه ایلدم
و برد یمنی بفارس و یمنک بردنی پارسه ایلدم و از آن پس
ترک تجارت کنم و اندن صکره تجارتی ترک ایلیم و بدکانی
بنشینم و بر دکانده اوتورم چندان ازین مالخولیا اولقدر
مالخولیادن و نامعقول سوزدن کفت ایتدی که پیش
طاقت کفتنش نماند اول بازرکانک سویلمکه آرتق طاقتی
قالمدی کفت ای سعدی ایتدی ای سعدی تو نیز سخنی بکوی
سندخی بر سوز سویله از آنها که دیدهٔ یا شنیدهٔ انلردنکه
کورمش یا اشتمش سن کفت ایتدی رباعی

ان شنیدستی که در صحرای غور اشتدمکه غور صحراسنده
بار سالاری بیفتد از ستور بلدر یعنی کچمش زمانده براولو
بازرکان ثبتدن دوشدی پایرنه باء عربی ایله بار اولمق روشندر
که سالار ترکیب اولندقده بحسب الظاهر یوك اولوسی
وصاحبی دیمك اولور اما معنای استعمالیسی اولو بازرکان
دیمك اولور سالار اولو معناسنه درنه ایله ترکیب اولنورسه
اکا کوره اولور مثلا قافله سالار قافله باشی خوان سالار
چاشنکیر باشی سایری دخی بونلره قیاس اولنه معلوم
اوله که سالار ایله ترکیب اولنان لفظنك اخری البته ته ساکن
اولمق کرکدر کفت چشم تنك دنیادار را اول
ستوردن دوشن کمسه ایتدی غنینك مالی ایله طویمز طار کوزلو
یعنی آج کوزلو یا قناعت پر کند یا خاك کور
یا قناعت یا قبرك تبراغی طولدرر بو ایکیدن غیری ایله ممکن
دکلدر حکایت مالداری را شنیدم
بر مالداری اشتدم که بخلی چنان معروف بود که حاتم طائی
بسخا بخلله انجلین معروف ایدیکی حاتم طایی سخا ایله
مشهور اولدغی کبی ظاهر حالش انك ظاهر حالی بنعمت دنیا
آراسته دنیا ما ایله بزنمش یعنی غنی ایدی وخست نفس
جبلی خلقی نفسنك خستی در نهادش آنچنان متمکن

حکایت بخیل

انك

انك طبعنده انجلین ثابت ومحکم ایدی که نانی را بجایی از
دست نداری که بر نانی خاصة بر دنیایه ویرمز ایدی یعنی
انك قتنده جاندن مقبول ایدی وکربهٔ ابو هریره را بلقمهٔ
نه نواختی وابو هریره نك هره سنی بر لقمه ایله اوخشامز
ایدی یعنی فرضا اکر اول زمان ابو هریره نك هره سی موجود
اولیدی رعایة اکا بر لقمه ویرمزدی وسك اصحاب کهف را
استخوانی نینداختی واصحاب کهفك کلبنه استخوان
آتمزدی بو دخی اکا قیاس اولنه فی الجمله محصل کلام خانهٔ
او را کس ندیدی در کشاده کمسه انك خانه سنك قپوسنی
آچلمش کورمز ایدی وسفرهٔ او را سر کشاده وانك سفره
سنك باشنی کمسه اچلمش کورمزدی انك بخلی بو طبقه ده ایدی
بیت درویش بجز بوی طعامش نشنیدی درویش انك
طعامك رایحه سندن غیری سنی استمز ایدی مرغ از پس نان خوردن او ریزه نچیدی
قوش انك نان یدکندن صکره خرده سنی دیرمز ایدی
شنیدمکه بتجارت در دریای مغرب رفته بود اشتدمکه
تجارتله مغرب دریاسنده کتمش ایدی وراه مصر پیش
کرفته ومصر یولنی طوتمش ایدی وخیال فرعونی در سر
وفرعونلق خیالنی باشنده طوتمش ایدی قوله تعالی
حتی اذا ادرکه الغرق بو عالی اللهك قولیدر حتی اکا

هلاك وزياده شدت ايرشدى ناكاه باد مخالف كرد كشتى برامد
ناكاه كشتينك اطرافنه مخالف ييل كلدى يعنى اسدى چنانكه
كفته اند انجلين كه ايتمشلردر باطبع ملولت چه كند دل كه بسازد
نيجه اتسك كوكل سنك ملول طبعك ايله دوزله يعنى معنى
بودركه دل طبع ايله هر زمان برحال اوزره اولمز زيراكاه شادان
وكاه نالان اولور شرط همى وقت نبود لايق كشتى
موافق ييل هر بر وقت كشتى يه لايق اولمز يعنى كشتى يه
موافق اسمز بلكه مخالف اسر دست دعا برآورد اول بخيل چونكه
بوحالى كوردى دعالنى قالدردى وفرياد بى فائده كردن
كرفت وفائده سز فرياد ايتمكه باشلدى قوله تعالى فاذا ركبوا
فى الفلك دعوا الله مخلصين له الدين بو دعا عالى اللهك
قوليدر قچن كشتى يه كيره لر الله تعالى يه دعا ايدرلر اخلاصله
اولدقلرى حالده كه دين الله ايچوندر
دست تضرع چه سود بندهٔ محتاج را تضرع الى نه فائده ويرر
محتاج قوله يعنى تضرعك نه فائده سى واردر اول كمسيه كه
وقت دعا بر خدا وقت كرم در بغل دعا وقتى الى خدا اوزره
اوله كرم وقتى الى قولتوغنده اوله يعنى باشنه بر بلا كلسه دعايه
ال قالدرر آسوده لك زماننده حق ايچون كمسيه نسنه ويرميه
از زر وسيم راحتى برسان زر وسيمدن محتاجلره بر راحت

ايرشدر

ايرشدر يعنى وير خويشتن هم تمتعى بر كير
هم بر تمتع طوت يعنى سن يى انكه اين خانه از تو خواهد ماند
اول وقت كه بو خانه سندن قالسه كركدر يعنى اولورسن
خشتى از سيم وخشتى از زر كير اول خانه نك بر كرپجى سيمدن
بر كرپجى زردن ايمش فرض ايله آندن سكانه فائده اولور
آورده اند كه حكايتده كتورمشلردركه در مصر اقارب
درويش داشت كه اول غرق اولان بخيلك مصرده درويش
خصملرى وار ايدى يعنى فقير الحال وكثير العيال اقرباسى وار ايدى
ببقيت مال او اتوانكر شدند انك مالنك باقسى ايله غنى
اولديلر وجامهاء كهن واسكى جامه لرى بمرك او بدريدند
انك اولمسى سببيله كسديلر وحرير دمياطى پوشيدند ودمياطى
حرير قماشنى كيديلر اتفاق در آن هفته يكى را ديدم از ايشان
اتفاق اول هفته ده انلردن برنى كوردم بر اسب بادپاى روان
سريع المشى بر فرس اوزره سوار اولمش كيدجى ايدى وغلام
پرى پيكرى وپرى صورتلو بر غلام در پى او روان انك
اردنجه يلجى باخود كفتم اكا ايتدمكه قطعه
وه كه كر مرده باز كرديدى وه كه اكر اول اولمش بازركان كرو دونيدى
بميان قبيلهٔ فرزند قبيله ايله اقربا اورتاسنه يعنى تكرار
حيات بولوب اقرباسى ايله مختلط اوليدى رد ميراث سخت تر بودى

میراث دد ایلمك مشكلرك اولوردی وارثلرنزاز مرك خویشاوند
وارثلره خصمك اولمسندن بسابقه معرفتی كه میانه ما بود
شول چمش اشنالق سبیله كه انكله بزم اورتامزده ایدك استینشر
كشیدم وكفتم انك یكنی چكدم اشنالق ایلدم دخی ایتدم
بیت بخور ای نیك سیرت وسره مرد ای میرتی كور انك
واد ملرك اورمند تمشی بی كان نكون بخت كره كرده نخورد
زیرا او نكون بخت یعنی بد بخت بوقدر مالی جمع ایدك ویمدی
حكایت صیادك ضعیف را ماهی قوی
در دام افتاده بود بر ضعیف صیادك دوزاغنه بر بیوك
بالق دوشمش ایدی وطاقت ضبط آن نداشت الی ضبط
ایتمكه طاقت طوتمدی ماهی بر وغالب آمد ماهی اول
صیادك اوزرنه غالب كلدی ودام از دستش در ربود وبرفت
ودوزاغی انك الندن قاپدی وكتدی
شد غلامی كه آب جوی اورد اب جوی آمد وغلام ببرد
كتدی بر غلام سكر ایرمق صویی كتوره ایرمق صویله كلدی
او غلامی كتوردی دام هر بار ماهی اوردی دام هر كره
یعنی هر وقت ماهی كتوردی ماهی این بار رفت ودام ببرد
ماهی بر كره كتدی ودوزاغی بیله ایلتدی دیكر صیادان
حیف خوردند غیری صیاد از حیف یدیلر وسلا

حكایت صیاد

وسلا ومنتش كردند والی سلامت ایتدیلر كه چنین صیدی
در دامت افتاد كه ستك دامكه بوبنجلین بر صید دوشدی
نتوانستی نگاه داشتن الی حفظ وضبط اتمكه قادر اولدك
كفت صیاد ایتدی ای برادران ای قرداشلر چه توان كردم
ذ ایلمك ممكندر یعنی نیه قادر م كه مرا روزی بنبود زیرا او
ماهی بنم نصیبم دكل ایدی وماهی را هم چنان روزی مانده بود
زیرا ماهینك انجلین دریاده نصیبی دخی قالمشدی
صیاد بی روزی در دجله ماهی نكیرد نصیب ستز صیاد
دجله ار ماغنده بوقدر ماهی وار ایكن ماهی طوتمز
وماهی بی اجل در خشكی نمیرد واجل ستز ماهی قوریده
اولمز یعنی قوری یرده اولمز
دست وپای بریده الی وایاغی كسلمش بر كسه هزار پای
را بكشت بر بیك ایاقلوی دپه ندی صاحب دلی برو
بكذشت اول حالده بر صاحب دل انك اوزرنه كچدی
یعنی آنده او غرادی وكفت دخی ابتدی سبحان الله بن حوقلا
حضرتنی تنزیه ایدرم بولفت معناسید رامّا معنای
استعمالیسی تعجب ایچوندر یعنی بعجب حال اولور یا هزار
پای كه ثلثات بیك ایاقلو ایله كه طوتر ایدی یعنی بیك ایاغی وار ایكن
چون اجلش فرا رسید چونكه انك اجلی ایرشدی

ازبی دست وبی پای السز وایاقسزدن نتوانست کریخت
قاچمغه قادر اولمدی مثنوی چو آید زپس دشمن جان ستان
چونکه جان آلیجی وهلاك ایدیجی دشمن اردن کله
ببندد اجل پای مرد روان اجل یلیجی وسکردیجی ارك
ایاغنی بغلر وبرادم ادمغه قومز دران دمکه دشمن پیاپی رسید
اولدمده که دشمن کوز اچدرمیوب زیاده سرعتله ایرشدی
کمان کیانی نشاید کشید اول محلده کمان کیانی یی چکمکه
امکان وقدرت اولمز بوقانده قالدیکه محکم پای چکمکه قادر اوله
حکایت ابلهی را دیدم سمین حضرت
شیخ رحمة الله علیه ایدر برسمز ابلهی کوردم که خلعتی ثمین در
بر اوزرنده بربهالو خلعت یعنی برقیمتلو خلعت کیمش
ومرکب تازی در زیر والتنده برعربی آت وقصب مصری
بر سر ومصری قصب باشی اوزره که انی حمامه دوتمش
ایدی کسی کفت برکمسه ایتدی ای سعدی چه کونه می بینی
نیجه کوررسن این دیبای معلم بونشانلو دیبایی برین حیوان
لا یعلم بونسنه بلمز جاهل حیوان اوزره کفتم حضرت
شیخ رحمة الله علیه ایدر بن اکا ایتدم خطی زشتست بآب
زر نوشته است برقبیح خط درکه التون صوی ایله
یازلمشدر یعنی اکا بکزرد شعر عربی

حکایت جناب شیخ

قدشابه

قد شابه بالوری حمار تحقیق حمار بنی آدمه مشابه اولیدی
عجلا وجسدا له خوار عجل جسدی کبی که انك ایچنده بقر
اوازی واردر سامری بنی اسرائل قومنك حیله ایله مالنی الوب
اندن بربوزاغی جسدی دزدی وانك ایچنه برآوچ تپراق براقدی
فی الحال اول جسد بقر اوازی ویردی سامری اول تپراغی فرعون
علیه اللعنه نك نیله غرق اولدوغی کون حضرت جبریلك
بندکی حیوانك ایاغی التندن المش ایدی بونك تفصیلی
محلنده کوریله قطعه بآدمی نتوان کفت ماند این حیوان
بوحیوانی آدمه بکزر دیمك ممکن دکلدر بجز ذراعه ودستار ونقش بیرونش
انك ذراعه سندن وعمامه سندن وطشره نقشندن غیری
یعنی همان بوجهتلر ایله انسانه بکزر والا فی الحقیقه انسان وادمی دکلدر
بکرد در همه اسباب وملك وهستی او ودوریلی انك دوکلی
اسباب وملکندن وارلغندن یعنی انك جمیع اسباب ملکنه
حلول بولمزسن قانندن غیری که هیچ چیزی نیابی حلال جز خونش
که انك هیچ حلال نسنه سی یوقدر یعنی همان قتلی حلالدر
قطعه شریف اکر متضعف شود خیال مبند شریف
اکر محتاج وفقیر اوله که پایکاه بلندش ضعیف خواهد شد
که شریفك بربلند مرتبه سی ضعیف اولسه کرك یعنی انك شریف
لکنه نقصان ایرشمز ور آستانه سیمین بمیخ زر بزند

اکر کومش ایشکی التون میخ ایله قاقه سن اکر استانه سی سیمدن
ومیخی زردن اولدکه غناسی بو مرتبه ده اوله کمان مبر که یهودی بمال شریف شد
کمان ایلتمه که یهودی مال سببیله شریف اولسه کرك یعنی اولمز

حکایت

حکایت دزدی کدایی را کفت بر سارق
بر کدایه ایتدی شرم نداری شرم طوتمزمیسن که از برای
جوی سیم که بر جو مقداری کومشدن اوتری دست پیش
هر لئیم دراز میکنی الکی هر دنی وهر خسیس اوکنه جر ایچون
دراز ایدرسن کدا کفت کدا اول دزده ایتدی
دست دراز از پی یك حبه سیم الکی بر حبه کموش اردنجه دیلنمك
ایچون هر کمسنك اوکنه اوزاتمق یکدر به که ببرند بدینار نیم
بر دینارك نصفنی سببیله کسلمکدن یعنی سریقه ایله ال قطع
اولمقدن ایسه دیلنمك ایله صحتده اولمق یکدر

حکایت

حکایت مشت زنی حکایت کنند بر زور بازی حکایت ایدرلر
که از دهر مخالف بجان امده بود که مخالف زماندن جانه
کلمش ایدی یعنی قدرت ومساعده سی یوق زماندن
زیاده متشکی ومضطرب ایدی وازتنك دستی بفغان رسیده
والی طارلغندن فغانه ایرشمش ایدی مشورت پیش پدر برد
اول زور باز باباسی قتنه مشورت ایلتدی یعنی پدری ایله
مشاوره ایلدی واجازت خواست وپدرندن اجازت

طلب

طلب ایلدی بویله دیو که عزم سفر دارم که سفر قصدن
طوترم تا بقوت بازو مکر بازو قوتیله دامن کامی بدست
آرم بر مراد دامننی اله کتورم بیت فضل وهنر ضایعست تا ننماید
فضل وهنر ضایعدر مادامکه کوسترمیه لر یعنی اظهار اتمیه لر
عود بر آتش نهند مشك بساید عودی آتش اوزره قورلر
مسکی ازرلر لطیف رایحه سی ظاهر اولور پدر کفت باباسی
زور بازه ایتدی ای پسر خیال محال از سر بدر کن ای اوغل
محال خیالی باشکدن چیقر یعنی ترك ایله وپای قناعت
در دامن سلامت کش قناعت ایاغنی سلامت اتکنه
چك یعنی قناعت ایله بزرکان کفته اند که اولولر ایتمشلردر
دولت نه بکوشیده نست بلکه دولت چالشمق ایله دکلدر
یعنی سعی ایله حاصل اولمز چاره کم چوشیدن است بلکه
چاره از قاینمقدر یعنی بیحضو ومضطرب اولمقدر بیت
کس نتواند کرفت دامن دولت بزور زور ایله کمسه دولت
اتکین طونمقه قادر اولمز کوشش بی فائده است وسمه بر ابروی کور
کورك قاشی اوزره راستق اورمق کوزنه فائده اولسون
دیو فائده سز چالشمقدر که محالدر بیت
اکر بهر سر مویت دو صد هنر باشد اکر هر قیلك باشنده
ایکی یوز هنر اوله هنر بکار نیاید چو بخت بد باشد

هنر اندیشه کلر یعنی فائده یه یرامز چونکه طالع نحس ویرامز اولمه

چه کند زور مند وارون بخت شوم بختلو

اولان قوی نیلسون بازوی بخت به که بازوی سخت

ایلیه دولت وبخت بازوسی یکدر زیرا انك سبیله پنجه مراد ت

حاصل اولور محکم وقوت بازو سیله اولمز یعنی قوت بازو سندك

دولت بازوسی یکدر پسر گفت پسر بابا سنه اینك ای پدر

فواید سفر بسیار ست ای پدر سفرك فائده لری چوقدر

از نزهت خاطر خاطرك شاد اولمسندن یعنی فوایدك بری

خاطرك شاد اولمسیدر وجذب فواید وفائده لرجذب

ایتمکدن یعنی اول فوایدك بری فائده لرجذب ایلمکدر

یعنی منافع حاصل ایلمکدر ودین عجایب وعجایب

کورمکدر وشنیدن غرایب وغرایب اشتمکدن یعنی اول

فوایدك بری غرایب ایشتمکدر وتفرج بلدان شهرلر تفرج

ایلمکدن ومحاورت خلائق ودستلر ایله آشنا اولوب مصاحبت

ایلمکدن وتحصیل جاه وادب عزت واد ومنصب وعزت

تحصیل ایلمکدن وتزید مال وکسب ومال قزنجی زیاده

ایلمکدن ومعرفت یارات وبنجه کمسنه لرایله یار اولوب اشنالق

ایلمکدن وتجربة روزگارات وروزکار لری تجربه ایلمکدن

مساعدی یوخسه مخالفیدر اول فائده لردن بری دخی

بودر

بودر چنانکه سالکان طریقت گفته اند انجلین که طریقت

سالکلری یعنی مشایخلر ایتمشلر در

تا بدکان وخانه در کروی مادامکه دکان وخانه ده رهن اولمزسن

هر کرای خانه آدمی نشیوی هر کرای خانه آدمی اولمزسن

بر رواند رجهان تفرج کن یوزی جهانده حق تعالی نك

مصنوعاتندن عجایب وغرایب سیر ایله

پیش ازان روز کز جهان بروی اول کوندن اول که جهاندن

کیدرسن یعنی اولمزدن اول پدر گفت بابا سی مشت

زدن چونکه بوسوزی ایشتدی کا اینك ای پسر ای

اوغل این نمط کہ بیك کردی بو اوسلوب اوزره که بیك

ایلدك منافع سفر بی شمار ست سفرك فائده لری حساب

سزدر ولیکن مسلم بنج طائفه راست اما هم بش طائفه یه

مفوض ومسلم در نخستین بازرگانی که اول طائفه نك

اولکسی بر بازرگاندر که یا وجود نعمت ومکنت که نعمت و

قدرتك وجودی ایله غلامك وکنیزکان دلاویز

وشاکردان چابك دارد کوکل میل ایدیجی زیبا غلام و

ورعنا کنیزکلر وچابك مصلحت گذار خدمتکارلر طوتمه

هر روز بشهری بوحالتو بازرگانلر هرکون بر شهرده

وهر شب بمقامی وهر گیجه بر مقامده وهر دم

THE UNIVERSITY OF MELBOURNE

Library Digitised Collections

Author/s:
Sad

Title:
Gulistn /

Date:
[18--?]

Persistent Link:
http://hdl.handle.net/11343/23253

File Description:
Part 4

میکردند اندیشه وفکر ایلدیلر هریکی بر وفق دانش خود
هر برسی کند وعلمنك وفقی اوزره یعنی علمنه موافق رای می زد
بر رای اوردی ملك نیز نوشیروان عادل دخی همچنین یعنی
بونجلین وزیرلر کبی اندیشه میکرد بر فکر ایلدی بزرجمهر را رای
ملك بزرجمهره نوشیروانك رای اختیار افتاد واختیار دوشدی
یعنی اختیار ایلدی وزیران در سر کفتند ش وزیرلر تنهاده
بزرجمهره ایتدیلر رای ملك را چه مزیت دیدی بر فکر چندین حکیم
پادشاهك رأینك نه مزیتی وار ونه زیاده لکنی کوردك بو قدر
عاقلك فکری اوزره کفت بزرجمهر وزیرلره ایتدی بموجب انکه
اول سببله اختیار ایتدم که انجام کار ایشك عاقبتی معلوم
نیست معلوم وظاهر دکلدر ورای همکنان دخی دوکلیلرك رای
در مشیت الله تعالی است الله تعالی نك ارادتنده در که صواب
اید یا خطا که صواب کله یا خطا کله چونکه حال بویله در
پس موافقت رای ملك ایلیه پادشاهك رأینه موافقت ایلمك
اولیترست اولی رك ومعقول رکدر تا که اکر خلاف صواب
اید تا اکر اول تدبیر ورای صوابك خلافی وعکسی کله بعلت
متابعت او پادشاهه تابع اولمق سببیله از معاتب او ایمن باشم
پادشاهك عتابندن ایمن اولم مثنوی خلاف رای سلطان رای جستن
سلطانك رأینه مخالف رای استمك یعنی انك رأینه تابع اولمامق

بخون

بخون خویش باشد دست شستن بونی محقق بلکه کندو قانیله ال
یومقدر یعنی کندوسنی هلاك ایتمکدر اکر خود روز را کوشبست این
اکر خوز پادشاه کوندزه کیجه دیه یعنی بویله روشن بر نسنه ده
پادشاه عکسنی قبول ایده بباید کفتن اینك ماه وپروین
عناد اتمیوب اشکاره دیمك کرك اشته آی واولکر بونلر علامت شبدر

حکایت شیادی کیسوان بر تافت بر صاچلری
بوکیك دلنجی که من علوی ام بن شریفم دیو وبا قافله حجاز دخی
حجاز قافله سی ایله یعنی حاجیلر ایله بشهر در آمد شهره کلدیکه
از حج می آیم که حجدن کلورم دیو وقصیده پیش ملك برد
اول شهرده پادشاهك قتنه واروب بر قصیده الندی که من
کفته ام که بو قصیده بن دیمشم یکی از ندماء ملك پادشاهك
مصاحبلرندن بری در آن سال از سفر دریا آمده بود اتفاق
اول ییلده دریا سفرندن کلمش ایدی کفت اول ندیم ایتدی من
او را در عید اضحی بن انی قربان بیرامنده در بصره دیدم
بصره شهرنده کورده حاجی چه کونه باشد اول شیاد حاجی نیجه اولور
حال بو که اول کون کعبه شریفده اولمق کرك که حاجی اوله
ودیکری کفت دخی انده حاضر اولنلردن بری ایتدی پدرش
نصرانی بود انك پدری نصرانی ایدی در ملاطیه ملاطیه شهرنده
اولوردی علوی چه کونه باشد نیجه علوی اولور وشعر شرا در دیوان

حکایت شیادی

انوری یافتند وانك شعرنی یعنی کتوردکی قصیده دخی انورینك
دیواننده بولدیلر بو قطعه انورینکدر قطعه هر بلایی کز آسمان آید
کرچه با دکری قضا باشد بر زمین نارسید میکوید
خانهٔ انوری کجا باشد ملك فرمود پادشاه بیوردی
تا بزنندش ونفی کنند تاکه انی اوره‌لر وشهردن سوره‌لر که
چندی دروغ چرا کفتی که بو قدر یلانی نیچون ایتدك زیرا اوچ
یلان سویلدی کفت اول شیاد ایتدی ای خداوند روی زمین
ای یریوزینك پادشاهی سخنی دیکر بکویم بر سوز دخی سویلایم
اکر راست نباشد اکر اول سوز کرچك اولمیه بهر عقوبت که
فرمایی هر عقوبت که بیوررسن سزاوارم لایق ومستحقم
کفت پادشاه اکا ایتدی آن چیست اول ندر کفت ایتدی
بیت غریبی کرت ماست پیش آورد بر غریب اکر سنك قاتکه یوغرد کتوره
دو پیمانه آبست ویك چمچه دوغ کتوردکی یوغردك ایکی اولچکی
صو وبر چمچه سی آیراندر یعنی صحیح یوغرد دکلدر ابلیه کذب
ایتمش اولور سبب نه که اکا بیحضور اولمزسن بکا بیحضور اولورسن
کرار بنده لغوی شنیدی مریخ اکر بنده دن بر لغو وبر کذب اشتدك ایسه انجمه
جهان دیده بسیار کوید دروغ جهان دیده اولان کمسنه یلانی چوق سویلر
ملك بخندید وکفت پادشاه شیاددن چونکه بو سوزی اشتدی
دخی کلدی وایتدی ازین راستر سخن در عمر خود نکفتی کندو

کند وعمرکده بوندن کرچکرك سوز سویلمش سن بفرمود
پادشاه بیوردی تا آنچه مأمول اوست تا اول نسنه که اول شیادك
مأمول ومرادی ایدی مهیا دارند مهیا وحاضر ایتدیلر تا بدل
خوشی برود تاکه دلی خوشلق ایله کیده حکایت
اورده اند که حکایتلرده کتورمشلردر که یکی از وزراء وزیر
لردن بری بر زیردستان رحمت اوردی زیردستلر وضعیفلر
اوزره ترحم کتوردی وصلاح همکنا چستی دخی دوکلی لرك
صلاح وفایده سنی طلب ایدر ایدی دخی اتفاقا بخطاب ملك
کرفتار آمد اتفاق اول وزیر پادشاهك خطاب وعتابنه
کرفتار کلدی یعنی پادشاه اکا غضب ایلدی همکنان در موجب
استخلاص او دوکلیلر انك استخلاصنك سببنده سعی کردند
سعی ایلدیلر وموکلان در معاقبتش وانك اوزرنده مؤکل
وحواله اولنلر اکا عتاب اتمکده ملاطفت کردندی ملاطفت
ایلرلر ایدی وبزرکان دیکر وغیری اولولر سیرت نیك او انك ایو
سیرتنی بپادشاه کفتند پادشاهه ایتدیلر از خطای او در
کذشت تا پادشاه انك خطاسی هوسندن کچدی یعنی
عفو ایلدی صاحب دلی برین حال اطلاع یافت بر صاحب دل بو حال اوزره
اطلاع بولدی وکفت ایتدی بیت تا دل دوستان بدست آری
تاکه دوستلر کوکلنی اله کتوره سن یعنی اله کتورمکدن اوتری

حکایت وزیر

بوستان پدر فروخته به باباك بوستانی صاتلمق یکدر یعنی
انلرك خاطرنی بوستانك صاتلمسی ایله متسلی اتمك ممکن ایسه
صاتمق یکدر زیرا بوستاندن دوستان لازم واولی در دیدی
بختن دیك نیك خواهانرا نیك خواهلرك دوستلرك
چوملکی یعنی طعامی بشمك ایچون هرچه رخت سرایست سوخته به
هرنکه سرای اسبابی دریانمسی یکدر زیراکه سرای ومال اله کرر
اما یار صادق اله کرمز بابد اندیش هم نیکویی کن
بداندیشه دوشمنه دخی ایلك ایله احسان ایله دهن سك بلقمه دوخته به
زیرا کلبك اغزی برلقمه ایله دیکمك ایودر بیت بدان را نوازش کن ای نیك مرد
که سك پاس دارد چونان خورد

حکایت فرزندها رون الرشید امیر المؤمنین م

یکی از پسران هارون الرشید هارون الرشیدك پسرلرندن
بری پیش پدر آمد خشمناك غضبلو که فلان سرهنك زاده
پدرنه شکایت ایدوب ایتدی فلان چاوش اوغلی مرا دشنام
مادر داد بکا مادر دشنامنی ویردی یعنی قبیح لفظله انامه
سوکدی هارون ارکان دولت را هارون ارکان دولته کفت
ایتدی جزای چنین کس چه باشد بونجلین کمسنه نك جزاسی ندر
یکی اشارت بکشتن کرد ارکان دولتدن بری اول کمسنه قتل
ایشارت ایلدی ودیکری بزبان بریدن بری دخی اول کمسنه نك
دیلنی قطع اتمك اشارت ایلدی ودیکر بمصادره ونفی کردن

بری

بری دخی اول کمسه نك مالنی ظلم ایله الوب کندوسنی شهردن سورمك
مالنی ظلم ایله الوب کندوسنی شهردن سورمك ایشارت ایلدی
هارون کفت هارون ایتدی ای پسر کرم آنست که عفو کنی
ای پسر کرم ولطف اولدر که بوندن کناهی عفو ایده سن وکر
نتوانی واکر عفو اتمکه قادر اولمیه سن تو نیز دشنام مادرش ده
سن دخی اکا انا دشنامنی ویر یعنی مادرنه سوك نه چندانکه
انتقام از حد درکذرد اما اول قدر دشنام ویرمه که انتقام حددن
کچه انکاه ظلم از طرف تو باشد اول وقت ظلم سنك طرفکدن اولور
ودعوی از قبل خصم دعوی خصم جانبندن اولور بیت
نه مردست آن بنزدیك خردمند عاقل قتنده مرد دکلدر اول کمسه که
با پیل دمان بیکار جوید که کوکرمش فیل ایله جنك استیه یعنی
جنك ایتمکه قدرتی اوله بلی مردان کس است از روی تحقیق
بلی تحقیق یوزندن مرد اول کمسه درکه چون خشم آیدش باطل نکوید
چون اول کمسیه غضب کله نامعقول سویلیه بیت
یکی را زشت خویی داد دشنام برکوتی خویلی برکمسیه دشنام ویردی
تحمل کرد وکفت ای خوب فرجام اول کمسه او دشنامه تحمل ایلدی ایتدی ای خوب خویلو
بتر زانم که خواهی کفتن آنی بن اندن یرامزم که سن بکا آنی دیرسن
که دانم عیب من چون من ندانی زیرا بیلورم بنم عیبمی بنجلین بلمزسن
حکایت با طائفه بزرکان بر بولك اولولر ایله

حکایت

در کشتی بودم حضرت شیخ ایدر کمیده ایدم زورقی در پی ما غرق شد
بزم اردمزده بر زورق غرق اولدی دو برادر بکردابی در افتاد اول
زورق خلقندن ایکی برادر بر کردابه دوشدیلر یکی از بزرکان ملاح
را کفت اول کشتی ده اولان اولولردن بری ملاحه ایتدی بکیر این
دو برادر را تا ترا صد دینار بدهم طوت یعنی خلاص ایله بو ایکی
برادری که سکا یوز دینار ویرم ملاح تا یکی را خلاص کرد ملاح
تا که برنی خلاص ایلدی یعنی خلاص ایدنجه آن دیکری هلاک شد
او بریسی هلاک یعنی غرق اولدی کفتم حضرت شیخ ایدر بن
ایتدم بقیت عمرش نمانده بود انک عمرینک بقیه سی قالمامش ایدی
یعنی عمری اخره ایرشدی ازان سبب اول سببدن در کرفتن او
تاخیر افتاد انی طوتمقده تاخیر دوشدی یعنی واقع اولدی ملاح
بخندید و کفت ملاح چونکه بندن بو سوزی اشتدی کلدی وایتدی
انچه تو کفتی راست است انی که سن ایتدک راست وصحیحدر
لیکن میل خاطر من لیک بنم خاطریمک میلی برهانیدن این
بیشتر بود بونی خلاص ایتمکه زیاده رک سبب ایدی بسبب
آنکه اول سببله که وقتی در بیابانی مانده بودم بر وقت بر بیابانده
یورلمش قالمش ایدم این مرا بو کمسه بنی بر اشتر نشاند
دوه اوزره بندردی واز دست دیکر واول غرق اولنک الندن
تازیانه خورده بودم قمچی یمش ایدم یعنی بنی تازیانه ایله

دوکمش

دوکمش ایدی در طفلی طفولیتم زماننده کفتم ایتدم صدق
الله العظیم عظیم الله صادق اولدی که کلام قدیمنده بیورمشدر که
من عمل صالحا فلنفسه ومن اساء فعلیها بر کمسه عمل صالح اتسه اوکندو
نفسی ایچوندر بر کمسه عمل قبیح اتسه اوکندو نفسی ایچوندر یعنی
همان نفسنه ایدر تا توانی درون کس مخراش
مادامکه قادرسن کمسه نک خاطرنی طرمله یعنی پریشان وبیحضور ایتمه
کاندرین راه خارها باشد زیرا بو یولده خارلر واردر
کار درویش مستمند برار مطلوب وبیچاره درویشک ایشنی
یوقاری کتور یعنی مرادنی حاصل ایله ترا نیز کارها باشد
زیرا سکا دخی ایشلر اولور یعنی انجه نسنه سکا لازم اولور غیری
کمسه لر دخی سنک مقصودکی حاصل ایده لر

حکایت اخوین

حکایت
دو برادر بودند ایکی برادرلر وار ایدی یکی خدمت سلطان کردی
برسی سلطانه خدمت ایدر ایدی و دیکری بسعی بازوان نان
خوردی بری دخی بازولری سعی ایله نان یردی یعنی کسب ایله
کفاف حاصل ایدردی باری بر کره ان توانکر درویش را کفت اول
غنی برادر درویش برادره ایتدی چرا خدمت سلطان نمیکنی
نیچون سلطانه خدمت اتمزسن تا از مشقت کار کردن
تا رنجبرلک مشقتندن رها یابی خلاص بوله سن کفت
درویش برادر غنی برادرنه ایتدی تو چرا کار نکنی سن نیچون

کسب ایتمزسن تا از مذلت خدمت تا کندوکی بر مخلوقك خدمتی
مذلتندن خلاص یابی خلاص بولهسن نه حکما کفته اند عاقللر
ایتمشلردرکه نان خود خوردن و نشستن کشی کندو نانی یمك
واوتورمق یعنی قتقسز نان بیوب حضور ایله اوتورمق به
یکدرکه کمر شمشیر زرین بستن و بخدمت ایستادن که التون
قوشاق وقلیچ قوشانمق وخدمت ایله ایاق اوزره طورمق
بیت بدست آهك تفته کردن خمیر الچو قرشمش الیله خمیر ایلمك یکدر
به از دست بر سینه پیش امیر امیر اوکنده الی سینه اوزره قیوب طورمقدن
بیت عمر کرنمایه درین صرف شد اغر بهالو عمر بونده صرف اولدی
تا چه خورم صیف و چه پوشم شتا عجب یازن نه ییم وقیشر
نه کیم یعنی بو فکرده عمر آخره ایردی ای شکم خیره بنانی بساز
ای لجوج وطویمز قارن بر اتمکه راضی اول تا نکنی پشت بخدمت دوتا
تاکه خدمت ایله ارقکی ایکی قات ایلمیه سن یعنی بلا و مشقت
چکمیه سن القناعة کنز لا یفنی

حکایت نوشیروان

کسی پیش نوشیروان عادل بر کمسه نوشیروان عادلك قتنه
مژده آورد بشارت کتوردی بویله دیو که خدای عز و جل
که عزیز و جلیل الله فلان دشمن ترا سنك فلان دشمانك
برداشت دنیادن کتوردی یعنی هلاك ایلدی کفت نوشیروان
عادل اول کمسیه ایتدی هیچ شنیدی که مرا فرو کذشت هیچ

هیچ اشتدکمی که بنی اشغه قودی یعنی دنیاده بنی ابدی قودی ایشته
حقیقتده بشارت بودر بیت مرا بمرك عدو جای شادمانی نیست
اکر دشمان اولدیسه دشمانلق و مسرور اولمق محلی دکلدر
یعنی معقول ولایق دکلدرکه که زندکانی ما نیز جاودانی نیست
که بکا دخی ابدی دیریلك یوقدر بیت مکن شادمانی بمرك کسی
که دهرت نماند پس از وی بسی

حکایت نوشیروان

حکایت
کروهی حکما بر بولك عاقللر در بارکاه کسری نوشیروانك دیوان
خانه سنده بمصلحتی سخن میکفتند بر مصلحتده سوز سویلدیلر
یعنی بر مهمدن تدبیر ایلدیلر بزرجمهر خاموش بود بزرجمهر
خاموش ایدی کفتند آنده اولان عاقللر ایتدیلر چرا درین بحث
نیچون بو بحثده با ما سخن نمیکویی بزم ایله سوز سویلمزسن
کفت بزرجمهر انلره جواب ویروب ایتدی وزرا مثال اطبا اند
وزیرلر طبیبلر کبیدر و طبیب دارو ندهد حال بوکه طبیب دوا ویرمز
یعنی علاج ایلمز جز بسقیم ر خسته دن غیریه بیت
عاشق که شد یار بحالش نظر نکرد ای خواجه درد نیست وکرنه طبیب هست
اویلیه چون کوردم که سزك رأیکز بر نهج صوابست صواب طریقی
اوزره در یعنی معقولدر مرا دران سخن کفتن بکا اول محلده سوز
سویلمك حکمت نباشد حکمت اولمز بیت
چو کاری بی فضولی من براید چونکه برایش بندن فضولسز حاصل اولدی

مرادروی سخن کفتن نشاید اول وقت که بکا اول ایشده سوز سویلمك لایق دکلدر
وکر بینم که نابینا وچاهست اکر کورم که کور و قیودر
اکر خاموش بنشینم کناهست اکر اول محلده خاموش اوتورم
کناهدر زیرا تلف نفس لازم کلور

حکایت امیر المؤمنین هارون الرشید

هارون الرشید را چون ملك مصر هارون الرشیده چونکه مصر
ملکی مسلم شد مسلم اولدی ضبط ایلدی کفت هارون ایتدی
بخلاف آن طاغی اول طاغینك کورلوکنه که مراد فرعون
علیه اللعنه در که بغرور ملك مصر مصر سلطنتك سببیله دعوی خدایی کرد
الوهیت دعوی سنی ایلدی ببخشم این مملکت را بو مملکتی بغشلمزم
مکر کمترین بنده کان مکر بنده لریمك اك ادنی سنه بغشلرم
کویند ایدرلر سیاهی داشت بر سیاه غبی بنده سی وار ایدی
نام او خصیب انك نامی خصیب ایدی ملك مصر بوی ارزانی
داشت هارون الرشد مصر ملکنی او سیاهه لایق طوتدی یعنی
اکا احسان ایتدی کویند ایدرلر عقل وکیاست اول سیاهك
عقلی وزیرکلکی تا بحدی بود تا بر مرتبه ده ایدی که طائفهٔ حراثان
مصر که مصر اکنجیلرینك بر بولکی شکایت آوردند شکایت
کتوردیلر بویله دیو که پنبه کشته بودیم که پنبه اکمش ایدك بر
کنار نیل نیل ارماغی کنارنده باران بی وقت آمد وتلف
وقتسز یغمور کلدی یعنی بغدی واول پنبه تلف اولدی بونلرك

بونلرك مرادی مقاطعه یی وعشری عفو اتمك ایدی انکیچون
شکایت ایتدیلر کفت سیاه چونکه انلردن بونی اشتدی
مرادلرنی اکلیوب ایتدی پشم بایستی کاشتن یوك اکمك کرك ایدی
تا تباه نشدی تا تباه وتلف اولمیایدی بیچاره قره احمق یوك اکلور
صانورمش بیت فلك بمردم نادان دهد زمام مراد
تو اهل دانش وفضل همین کناهست بس صاحب دلی این
کلام شنید وکفت بر صاحب دل بو کلامی اشتدی وایتدی بیت
اکر روزی بدانش در فزودی اکر رزق ومال علم وفضل ایله زیاده اولیدی
ز نادان تنك روزی تر نبودی عالمده ناداندن فقیررك کمسه اولمز
ایدی لیکن بویله دکلدر بنادانان چنان روزی رسانند
اما الله تعالی حضرتی عز اسمه نادانلره انجلین وافر رزق ایرشدرر
وبر مرتبه ده فنا ویرر که دانایان درو حیران بمانند
که عاقللرانده حیران ومتحیر قالور که انك غنی اولمسنه سبب
وحکمت نه ایدوکی روشن وظاهر اولمز مثنوی
بخت ودولت بکاردانی نیست بخت ودولت کاردانلق وعقل ایله دکلدر
جز بتأیید آسمانی نیست بلکه اسمانه منسوب اولهنك یعنی
حق تعالینك توفیقندن غیریله دکلدر افتاده است در جهان بسیار
جهانده چوق واقع اولمشدر بی تمیز ارجمند عاقل خوار
ادراکسز جاهل تمام قدرتلو وحرمتلو وعاقل خوار وبی اعتبار

حکایت ملك

کیمیاکر بغصه مرده ورنج کیمیاجی یعنی کیمیا طلب ایدجی
غصه ورنجلو اولمش که بو قدر بلا و مشقت چکرالنه نسنه کرمز
ابله اندر خرابه یافته کنج ابله زحمتسز ویرانه ده کنج بولمش
وحضور ایله سرورده اولمش حکایت یکی را از ملوك
پادشاهلرك بریسنه کنیزکی ختنی برختنلوجه جاریه جك
اورده بودند کتورمش ایدیلر خواست پادشاه دیلدیکه در
حالت مستی باوی اید مست حالتنده اول دختر ایله جمعه کله
یعنی جماع ایلیه دختر مخالفت کرد دختر منع ایلدی یعنی پادشاهه
قائل اولمادی ملك در خشم امد پادشاه دخترك بو فعلندن
خشمه کلدی یعنی غضب ایلدی واورا اول دختری بسیاهی
بخشید مستلك حالنده بر سیاهه بغشلدی که لب بالایش
که سیاهك اوست طوطاغی از پرده بینی کذشته بود بور
ننك قنادن کچمش ایدی ولب زیرین واول سیاهك الت
طوطاغی دخی بکریبان فروهشته اشغه یقاسنه صرقمش
ایدی هیکلی بود اول سیاه بر هیئت و بر صورت ایدی که صخر جنی
که جنی حضرت سلیمانك سلطنت خاتمنی حیله ایدوب
بر جاریه نك الندن الدی ایدی حددن زیاده قبیح ایدی از طلعتش
برمیدی اول قبح ایله اول سیاهدن نفرت ایدر ایدی وعین
القطر دخی بقر چشمه سی از بغلش بکندیدی انك چرکن

چرکن قولتوغنده قوقر ایدی اول سیاهك قولتوغی عین القطردن
دخی مردار قوقردی بیت توکویی تا قیامت زشت رویی
سن دیرسنکه قیامته دکین زشت روی واندام زلق بر وختمست وبر یوسف نکویی
اول سیاه اوزره ختم وتمام اولمشدر ویوسف اوزره کوزللك
موزونلق نیجه ختم اولمشدر یعنی یوسفدن خوب واندن
زشت قیامته دکین کلمز دیر ایدك اکر انی کوریدك قطعه
شخصی نه چنان کریه منظر انجلین قبیح صورتلو بر شخص دکل ایدی
کز زشتی او خبر توان داد که انك زشتلکندن خبر ویرمك
ممکن دکلدر زیرا قبحنه نهایت یوق ایدی وانکه بغلش نعوذ بالله
انك قبیح رایحه سندن زیرا زنکینك قولتوغی غایتله مردار قوقر مردار
بافتاب مرداد تموز اینك افتابنده اولان جیفه کبی یعنی اول
سیاهك بغلی بو ذکر اولنان ایده جیفه نیجه قبیح قوقر ایسه ایله قبیح
قوقار ایدی سیاه را در آن مدت اتفاق سیاهك اول زمانده
نفسی طالب بود نفسی جماعه طالب ایدی وشهوت غالب
وازروسی ومیلی غالب ایدی مهرش بجنبید اول کنیزکه سیاهك
محبتی حرکت ایلدی کوکلی کچدی ومهرش برداشت اول کنیزکیك مهرنی
قالدردی یعنی بکارتنی ازاله ایلدی بامدادان علی الصباح ملك
کنیزك را جست پادشاه کنیزکی طلب ایلدی ونیافت دخی بولمدی
ماجرا بکفتند حکایت ایتدیلر خشم کرفت پادشاه خشم

طوتدی یعنی غضب ایلدی وبفرمود دخی بیوردی تا سیاه با
کنیزك را سیاه ایله کنیزکیك دست وپای استوار ببندند النی وایاغنی
محکم بغلیه وازبام جوسق بقصر خندق دراندازند قلعه بورجی اوزره
اولان قصرك طامندن قلعه نك خندغنه اتهلر یکی از وزرای
نیك محضر ایو خویلو وزیرلردن بری چونکه پادشاهك
بوظلمنی کوردی روی شفاعت برزمین نهاد شفاعت یوزنی یر
اوزرنه قودی یعنی شفاعت ایلدی وگفت دخی ایتدی سیاه بیچاره
رادین خطایی نیست بیچاره سیاهك بوخصوصده اصلا
برخطاسی یوقدر بلکی سایر بنده کان بلکی سایر بنده لر
ببخشیش وانعام خداوندی خداونده منسوب اولان
بخشیش وانعام ایله معتادند معتادلردر یعنی عادت ایدنمشلردر
گفت پادشاه ایتدی اگر در مفاوضه او شبی تاخیر کردی اگر
سیاه اول جاریه نك مشارکتنده یعنی اکا جماع اتمده برکیجه
صبر وتاخیر ایلیدی چه شدی نه اولور ایدی گفت وزیر پادشاهه
ایتدی ای خداوند ای پادشاه نه شنیده که گفته اند اشتممش میسن که
عاقللر اتمشلردر [illegible] تشنه سوخته بر چشمه حیوان چو رسید
یانمش صوسز یعنی زیاده حرارتلو کمسنه چونکه آب حیات
چشمه سنه ایرشدی تو مپندار که از پیل دمان اندیشد
سن ظن ایلمه که اودمده کوکرمش فیلدن خوف وحذر ایده

ملحد

ملحد گرسنه در خانه خالی پر خون نعمت ایله طولو تنها خانه ده اج ملحد
عقل باور نکند کز رمضان اندیشد عقل اعتقاد ایلمز که اول ملحد
رمضاندن فکر ایلیه وطعام یمیه یعنی البته طعام یر ملك را این
لطیفه خوش آمد پادشاهه بو لطیفه خوش کلدی وگفت دخی ایتدی
سیاه را بتو بخشیدم سیاهی سکا بغلشدم اما کنیزك را چه
کنم اما جاریه یی نیلیم گفت وزیر پادشاهه ایتدی کنیزك را هم
بسیاه بخش کنیزکی هم سیاهه بغشله که نیم خورده او هم
او را شاید زیرا انك ارتوغی ینه اکا لایقدر بیت
هرکز او را بدوستی مپسند هرکز انی دوستلغه قبول ایلمه
که رود جای ناپسندیده که اول کمسنه نامعقول واستمدکك یره
تشنه را دل نخواهد آب زلال صوسزك کوکلی شیرین ولذیذ صو استمز
نیم خورده دهان گندیده حال بوکه یارم ینمش واول صو قوقمش اوله
[illegible] دست سلطان دگر کجا بیند سلطانك النی کیرو قنده کورر
چون بسرگین در افتاد ترنج چونکه ترنج حیوان بخسنه دوشدی
یعنی سلطان هرکز اول ترنجی النه الماز زیرا سلطانلر دلینه بکزردکلدر
دلی بیچاره کی قبول کند چاره سز کوکل قنده قبول ایده ایتمز
کوزه بگذشته بر دهان سلنج حال بوکه اول کوزه طوطاغی یلامه
نك اغزی اوزره یکمش اوله یعنی اندن صو اچمش اوله
[illegible] اسکندر رومی را پرسیدند

حکایت اسکندر رومی

اسکندر رومیه سوال ایلدیلر که بو وجهله که دیار مشرق ومغرب
بچه کرفتی که مشرق ومغرب دیارنی نه وجهله طوتدك وجمله
عالمی نیجه مسخر ایلدك که ملوك پیشین را خزاین وعمر ولشکر
که سندن اول کلان پادشاهلرك خزینه سی وملکی وعمری ولشکری
پیشن ازین بود بوندن یعنی سندن زیاده ایدی وایشانرا
آنلره چنین فتحی میسر نشد بو نجلین بر فتح میسر اولمدی کفت
اسکندر سوال ایدنلره ایتدی بعون خدای تعالی عالی اللهك
عون وعنایتیله هر مملکت که کرفتم هر مملکتی که طوتدم
مسخر ایلدم رعیتش را نیازردم انك رعیتنی انجتمدم دخی ونام
پادشاهان وپادشاهلر نامنی جز نکویی نبردم ایلکدن غیری
ایله ایلتمدم یعنی ایلك ایله یاد ایلدم بیت
بزرکش نخوانند اهل خرد اهل عقل اول کمسه نی بزرك وسعادتلو
اوقومزلر ومقبول طوتمزلر که نام بزرکان بزشتی برد که اولو
لرك نامنی قباحت ایله ایلده یعنی نامعقوللق ایله یاد ایده قطعه
این همه هیچست چون بکذرد بو دوکلی سی هیچ ولا شیء در
چونکه کچه وفانی اولور این همه دن مراد مصرع ثانیدر غفلت اولنمیه
تخت وبخت وامر ونهی وکیردار تخت وبخت وامر نهی یعنی
حکم وحکومت وکیردار یعنی طمطراق وطنطنه وصاول
بعدت بونك استعمالی بودر غفلت اولنمیه نام نیکو رفتکان

ضایع

ضایع مکن کتمشلرك یعنی اولمشلرك ایوادنی ضایع ایلمه بلکه
انلرك نامنی ایلك ایله یاد ایله تا بماند نام نیکت پایدار
تا سنك ایوادك دنیاده پایدار وباقی قله که غیریلر دخی
سنك نامك ایلك ایله یاد ایده لر
نام نیکو کر بماند ز آدمی به کزو ماند سرای زرنکار

باب ثانی خلق درویشان

حکایت یکی از بزرکان پارسایی را کفت اولولردن
بری بر صالحه ایتدی که چه کویی در حق فلان عزیز فلان عزیز
وعابدك حقنده نه دیرسن که دیکران در حق او که غیریلر انك
حقنده بطعنه سخنها کفته اند طعن ایله سوز ایتمشلردر کفت
اول پارسا ایتدی بر ظاهرش عیب نمی بینم انك ظاهری اوزره عیب
کورمزم ودر باطنش غیب نمی دانم وانك باطنی غیب بلمزم قطعه
هر کرا جامهٔ پارسا بینی هر کیمی که پارسا جامه سیله کوره
سن یعنی ظاهری صالح اوله پارسا دان ونیك مرد انکار
انی صالح بیل وایو کمسنه ظن ایله نامعقول اعتقاد ایلمه
ور ندانی که در نهادش چیست اکر بلمزسك انی طبعنده نه واردر
محتسب را درون خانه چه کار محتسبك دوایچنده نه ایش واردر
حکایت درویشی را دیدم بر درویشی کوردم

حکایت درویش

که سر بر استان کعبه نهاده بود که باشنی کعبهٔ شریفك ایشکی
اوزره قومش ایدوروی بر زمین می مالید و می نالید و می کفت
و یوزنی سورر و اکلر و ایدر ایدی یا غفور و یا رحیم ای عاصیلره
مغفرت ایدجی وای بیچاره لره ترحم ایدجی الله تو دانی که از ظلوم
و جهول چه آید سن بیلورمسنکه ظلومدن و جهولدن
نه عمل کلور ترا شاید که سکا لایق اولا ان الانسان کان
ظلوما جهولا قطعه عذر و تقصیر خدمت آوردم
درکاهکه خدمت قصوری نك عذرنی کتوردم که ندارم بطاعت استظهار
زیرا طاعته استظهار طوتمزم بلکه لطفکه اعتماد طوترم ددی
عاصیان از کناه توبه کنند عاصیلر کناهدن توبه ایدرلر
عارفان از عبادت استغفار اما عارفلر عبادتدن استغفار
ایدرلر کویا هرکز عبادت اتممشلردر عابدان جزای طاعت خواهند
عابدلر ایتدکلری طاعتك جزاسنی استرلر و بازرکانان بهای بضاعت
بازرکانلر متاعلرینك بهاسنی استرلر من بنده بن بنده
امیدوارم نه طاعت امید کتورمشم طاعت کتورممشم و بدر
یوزه آمده ام نه بتجارت و درکاهکه سؤاله کلمشم متاع عمل ایله
تجارته کلمامشم عربیه اصنع لنا بما انت اهله ایشله
بزم حقمزده شول شیکه سن اکا لایق سن اول مغفرتدر و رحمتدندر
که عاصی بنده لریك سندن رجا ایدرلر ولا تفعل بنا ما نحن اهله

وایشلمه

وایشلمه بزم حقمزده شول نسنه یی که بز اکا لایقز زیرا بزه لایق
اولان خطا و عصیانمزدن اوتری عقاب و عذابدر اما سنك
لطفکدن عفو ایدوب بزی جهنمدن ازاد ایله بیت
کر کشتی ور جرم بخشی روی سر بر استانم اکر بنی هلاك ایده
سن اکر جرمی بغشلیه سن یوزم و باشم استانك اوزره در یعنی
سندن هرکز یوز چویرمم بندرا فرمان نباشد هرچه فرمایی برانم
بنده نك فرمانی اولمز و نسنه یه قادر دکلدر هر نه که بیورر سن
انك اوزرنه یم یعنی جمیع امرکه مطیع و منقادم قطعه
قول قچن طوتمایسر آنی که سلطان بیوره حکایت
بر در کعبه سائلی دیدم حضرت شیخ ایدر کعبهٔ شریفك قپوسی
اوزره بر سائلی کوردمکه همی کفت و همی کریستی خوش چونکه
اول سائل جان دلدن جناب توجه ایدوب من نکویم که طاعتم بپذیر
ای بنم ربم بن دیمزم که بنم طاعتمی قبول ایله و اندن اوتری بکا اجر
و ثواب ویر قلم عفو بر کناهم کش بلکه دیرم لطفك ایله عفو
قلمنی کناهم اوزره چك یعنی کناهمی عفو ایله نتیجهٔ کلام بودرکه
طاعت ایتدم دیمزم زیرا اصلا طاعتم یوقدر بلکه جمیع افعالم
خطا و کناهدر اما سن کرم ایله بزم عصیانمزی عفو ایله
حکایت عبد القادر کیلانی را دیدند کیلانلی
عبد القادری کوردیلر قدس سره العزیز که در حرم کعبه روی

ش حکایت شیخ

حکایت شیخ عبد القادر کیلانی

برحصا نهاده همی گفت که کعبهٔ شریفك حرمنده یوزنی خرده
طاش اوزره قومش ایدر ایدی ای خداوند ببخشای ای افندی
بو عاصی بنده که ترحم ایله وکر مستوجب عقوبتم اما اکر عذابه مستحق
ایسم که بکا البته عقوبت ایدرسك باری در قیامت مرا نابینا
برانکیز باری قیامتده بنی کوزسز قوپر تا در روی نیکان شرم
سار نشوم تا سنك مقبوللرك یوزنده خجیل اولمیم بیت
روی بر خاك عجز میکویم یوزیمی عجز و بیچاره لك خاکی اوزره قیوب ایدرم
هر سحر که که باد می آید هر سحر وقتی بیل کلور یعنی اسر مقبولدر
ای که هرکز فراموشت نکنم ای خدا که هرکز سنی بر نفس فراموش ایلمزم
هیچت از بنده یاد می آید عجب هیچ سکا بندکدن یاد کلورمی
بیت ازین جانب فراموش محالست ازان جانب نمیدانم چه حالست
حکایت دزدی بخانهٔ پارسایی درآمد براوغری
بر صالحك خانه سنه کلدی که آنده بر نسنه اوغرلیه چندانکه
طلب کرد اولقدر که خانه ده الاجق نسنه طلب ایلدی
چیزی نیافت اصلا بر نسنه بولمدی زیرا اول پارسا زیاده
فقیر ایدی دلتنك شد اودزد دلتنك و بیحضور اولدی یاخود
معنی بویله اوله اورادن دلتنك کتدی بو تقدیرجه شد رفت
معناسنه پارسا را خبر شد پارسایه خبر اولدی کلیمی که
بر آن خفته بود بر کلیم که انك اوزرنده یاتمش ایدی درره

حکایت

درره کذار دزد انداخت اول کلیمی دزدك کچجك یولنه آتدی
یعنی برقدی تا محروم نکرد تا که اول کلیمی اله واندن محروم دونمیه
یاخود معنی بویله اوله که محروم اولمیه بو تقدیرجه نکرد و شود
معناسنه اولور بیت شنیدم که مردان راه خدای
اشتدمکه خدا یولینك ارلری یعنی الله تعالی حضرتنك دوستلری
دل دشمنان را نکردند تنك دشمانلرینك کوکلنی طار ایلمدی
یعنی پریشان خاطر اتمدی ترا کی میسر شود این مقام
بو مرتبه سکا قچن میسر اولور که با دوستانت خلافست و جنك
زیرا سنك دوستلر ایله خلاف و جنك واردر که متصل
انلر ایله خصومت ایدرسن مودت اهل صفا چه در روی و چه در قفا
اهل صفانك محبتی یعنی اولیاء اللهك دوستلغی یوزده وارده ایکیسیده
علی السویه در نه چنانکه از پست عیب کیرند اما انجلین دکل که
سنك آردکدن عیب طوتهلر و سنی ذم ایده لر و پیشت پیش
میرند و سنك اوککده زیاده اوله لر یعنی تملق و تواضع ایده لر
بیت در برابر چو کوسفند سلیم مقابله ده انلر سلیم و حلیم
کوسفند کبیدر یعنی زیاده تواضع ایده لر در قفا همچو کرك مردم خوار
اما قفاده ادم یبجی و یرتجی قوردلر کبیدر یعنی ذم ایده لر بلکه
هلاککه قصد ایده لر اما اهل الله ده بویله یوقدر مواجهه و قفا برابردر
بیت هر که عیب دکران پیش تو آورد و شمرد

هر کیمکه غیریلرك عیبنی سنك قتکه کتوردی وصایدی
یعنی تقریر ایلدی بی کمان عیب تو پیش دکران خواهد برد
شبهه سز سنك دخی عیبکی غیریلرك قتنه ایلتسه کرکدر
حکایت تنی چند از رونده کان سیاحت ایدجی
صوفیلردن برقچ کمسنه متفق سیاحت بودند سیاحته متعلق
اولدیلر وشریك رنج وراحت ورنج وراحته اورتق اولدیلر یعنی
عهد ایتدیلر که جمیع خصوصده بربرینه ظهیر ومعین اولهلر
خواستم که مرافقت کنم حضرت شیخ ایدر دلدمکه انلره یولداشلق
ایلیم یعنی انلر ایله سیاحته کیدم موافقت نکردند اما بکا موافقت
ایلمدیلر یارلغه قبول ایلمدیلر کفتم ایتدم این از کرم واخلاق
بزرکان بدیعست بو اولولرك کرمندن واخلاق حمیده سندن بدیع
وبعید درکه روی از مصاحبت مسکینان برتافتن که مسکینلرك
مصاحبتندن یوز چورمك وفائده دریغ داشتن وفائده دریغ
طوتمق که من در نفس خویش زیرا کندو ذاتمده این قدر قوت وقدرت
وسرعت می شناسم بو قدر قوت وسرعت اکلرم که در خدمت
مردان مردلر ویارلر خدمتنده یار شاطر باشم بهادر وخدمت
کذار یار اولم نه بار خاطر خاطر یوکی اولمیم شعر عربی
ان لم اکن راکب المواشی اکر بن مرکبلره بنی جی اولمیم یعنی سزك
ایله هم عنان اولوب مصاحبتکزه لیاقتم اولمیه اسعی لکم حامل الغواشی

حکایت

سعی

سعی ایدرم که سزك غاشیه لریکزی کتورمکه یعنی خدمتکزی
ایدرم یکی ازین میان کفت چونکه بو قدر ابرام ایتدی اول اورته دن
بری ایتدی یعنی قبو اتمدکلرینه عذر بیان ایتدی بویله دیو ازین سخن
که شنیدی بو سوزدن که اشتدك دلتنك مدارکه کوکلی تنك
وبیحضور طوتمه که درین روزها زیرا بو کونلرده یعنی بو یقنده
دزدی بصورت صالحان درآمد بر دزد صالحلرك صورتندن بزه
کلدی وخود را در سلك صحبت ما متکلم ومنتظم کرد وکندوسنی
بزم صحبتمز ایله منتظم ومختلط ایلدی بیت
چه دانند مردم که در جامه کیست ادملر نه بیلورلر که جامه ده
کیمدر صالحمدر یا خود فاسقمدر نویسنده داند که در نامه چیست
کاتب بیلور که نامه ده نه واردر ازینجا که سلامت حال درویشانست
اول سببدنکه درویشلرك حالنك سلامتی درکه تمام خلوص
قلبه وصفای خاطره مالکلردر کمان فضولش نبردند اول
دزدی قبیح ونامعقول ظن اتمدیلر یعنی بو درویش دکلدر بلکه
بر فضول کمسنه در دیمدیلر وبیاری قبولش کردند وانی صالح
دیو یارلغه قبول ایلدیلر مثنوی ظاهر حال عارفان دلقست
عارفلرك ظاهر حالی دلقدر یعنی علامت ظاهره لر خرقه کیمکدر
این قدر بس که روی در خلقست انلره بو قدر یتر یعنی خرقه ایله
عارف اولدقلری کافیدر زیرا انلرك یوزی خلقده در فی الحقیقه

باطنلری معمور اولمق لازم دکلدر زیرا عارف بالله دکلدر بو بیت
بطریق الاستهزا در غفلت اولنمیه بیت در عمل کوش هرچه خواهی پوش
عمل صالحه سعی ایله و ملبوساتدن هر نه استرسک کی تاج بر سر نه و علم بر دوش
پادشاهلر و صاحب دولتلر کبی باش اوزره تاج و اموزکده علم قو یعنی
تمغالو و علملو قفتان کی عجملرک عادتیدر علمی اموزنده دوشورلر
و بو سوز اکا کوره در علم بونده سنجاق معناسنه دکلدر تمغا معناسنه
درکه جامه لره بصرلر بیت زاهدی در پلاس پوشی نیست
زاهدلک پلاس کیمکده دکلدر زاهد پاک باش و اطلس پوش
عمل صالح ایله پاک و ریاسز زاهد اول اطلسی کی یعنی باطنک معمور اولسون
ظاهرک نیجه اولورسه ضرر اتمز بیت ترک دنیا و شهوتست و هوس
پارسالق و زاهدلق دنیای و شهوت و ارزوی و هوا و هوسی ترک ایلمکدر
پارسای نه ترک جامه و بس انجق لطیف و حریر جامه کیمکی ترک ایلمک دکلدر
در کژ کنده مرد باید بود زیرا زره ده بها در کمسه اولمق کرک
بر محنت سلاح جنک چه سود محنت یعنی قورقاق اوزره جنک
سلاحی نه فائده زیرا انک ایله بله قچر بو سوز تمثیل طریقیله در
فی الجمله محصل کلام روزی تا بشب رفته بودیم بر کون تمام اخشامه
دکین کتمش ایدک و شبانکه بپای حصاری و اخشام وقتی بر حصار
دبنده خفته استراحت ایچون یاتمش ایدک دزد بی توفیق
سعادتسز اوغری ابریق رفیق برداشت بر رفیقک ابریغنی

کتوردی

کتوردی بطهارت می رود که طهارته کیدرم دیو او خود بغارت می رفت
حال بوکه او خود یغمایه کیدر ایدی بیت پارسا بین که خرقه در بر کرد
بر پارسای کورکه اوزرنده خرقه ایلدی یعنی صالحلر کبی خرقه کیدی
جامهٔ کعبه را جل خر کرد کعبه اورتوسنی اشک چولی ایلدی یعنی
اصلا اول لونده صالحلر لباسی یرشمدی نتکم کعبه اورتوسی خره یارشمدی
اما چندانکه از نظر درویشان غایب شد اول قدر ایراق کتدیکه درویشلرک
نظرندن غایب و نابدید اولدی ببرجی برفت بر بورج اوزره چقدی
و درجی بدزدید اول حصاردن جواهر و ذی قیمت نسنه ایله
طلو بر حقه چقاردی یعنی اوغرلدی تا روزی روشن شد تا روزش اولنجیه
دکین آن تاریک دل اول قره کوکللی دزد مبلغی راه رفته بود بر وافر یول
کتمش ایدی و رفیقان بی کناه و کناه سز رفیقلری خفته اویومش
ایدیلر بامدادان علی الصباح همه را بقلعه بردند دکلی سنی قلعه ایلتدیلر
و بزندان کردند و زندانه ایلدیلر یعنی زندانه قویدیلر عاقبت
خلاص یافتیم عاقبت خلاص بولدق از آن تاریخ ترک صحبت
اول زماندن برو صحبت ترکنی ایتدک یعنی کمسه ایله مصاحبت
اتمک ترکنی ایتدک و طریق عزلت کرفتیم و عزلت طریقنی طوتدق
که السلامة فی الوحدة بیت چو از قومی یکی بی دانشی کرد
چونکه بر قومدن بری جاهللق یعنی ادبسزلک ایلدی
نه که را منزلت ماند نه مه را انک ادبسزلکندن اول قومک
من مهتر

نه اولوسنه ونه کیچسنه حرمت وعزت قالورانك قباحتی جمله سنه
ایرشور ندیدستی که کاوی در علف زار کورمدکمی برکاو علف زارده
بیالاید همه کاوان ده دهقان را کویك دوکلی صغرلرینی بولاشدرر
انك سببیله دوکلی سنه ضرر ایرشور که علف زارك صاحبی کوروب
دکوب قوار برسی ایدر جمله سی متهم اولور کفتم سپاس ومنت
خدایرا حضرت شیخ ایدر آنلردن بو حکایتی استماع ایتدکدن
صکره ایتدم عزیز وجلیل الله شکر ومنت که از فواید درویشان
محروم نماندم که درویشلرك فایده لرندن محروم قالمدم اکرچه از
صحبت ایشان وحید شدم اکرچه انلرك مصاحبتندن وحید اولدم
یعنی انلر ایله مصاحبت میسر اولمدی اما بدین حکایت که کفتی
اما بو حکایتی که سن ایتدك مستفید کشتم مستفید وفائده
مند اولدم وامثال مرا بنم کبیلره در همه عمر این نصیحت بکار آید
دوکلی عمرده بو نصیحت ایشه کلور یعنی ایشه یارر بیت
بیك ناتراشیده در مجلسی برادبسز سببیله بر مجلسده
برنجد دل هوشمندان بسی چو عاقللرك کوکلی انجنور وپریشان اولور
اکر برکه پر کنند از کلاب اکر بر حوضی کلابدن پر ایلیه لر یعنی کلابله
سکی در وی افتد کند منجلاب بر کلب اول حوضه دوشه آنی ناپاك
ایدر یا خود معنی بویله اوله اول کلاب ناپاك اولور بو تقدیرجه
کند شود معناسنه اولور حکایت زاهدی

علف زار لاله زار کلزار
چوقلقدن عبارتدر

حکایت زاهد

زاهدی مهمان پادشاهی بود بر زاهد بر پادشاهه مهمان اولدی
چون بر صفره چونکه صفره اوزره اوتوردیلر وطعامه شروع
ایلدیلر کمتر ازان بخورد بنشستند طعامی اندن آزرك یدی که عادت
او بود که انك عادتی ایدی یعنی بیچاره زاهد یا بلاسندن قرنی
طوینجه یمدی وچون بنماز برخاستند وچونکه نمازه قالقدیلر
بیشتر ازان کرد اندن زیاده رك ایلدی یعنی قلدی که عادت او
بود که انك عادتی ایدی تا ظن صلاحیت در حق او زیاده کنند
اول مرایی بو جمله ریایی اندن اوتری ایلدیکه صالح لق ظننی انك
حقنده زیاده ایلیه لر بیت ترسم نرسی بکعبه ای اعرابی
قورقرم کعبه یه ایرشمزسن ای اعرابی زیرا کین ره که تو میروی بترکستانست
زیرا بو یولکه سن کیدرسن ترکستانه در یعنی بوریا یولی سنی
حق تعالی حضرتنه ایرشدرمز بلکی دخی زیاده بعیده سبب اولور
چون بمقام خویش باز آمد چونکه اول زاهد کیر کندو مقامنه
کلدی صفره خواست تا تناول کند صفره طلب ایلدی تا که طعاملنه
پسری داشت صاحب فراست اول زاهد صاحب فراست بر پسر
طوتر ایدی یعنی وار ایدی کفت اول پسر باباسنه ایتدی ای پدر
ای بابا در دعوت سلطان چیزی نخوردی پادشاهك دعوتنده بر نسنه
یمدکمی کفت زاهد پسر نه ایتدی در نظر ایشان انلرك نظرنده
چیزی نخورده که بکار آید بر نسنه یمدمکه ایشه یاریه یعنی

مرادمجه یمدم گفت پسر بابا سنه ایتدی نماز را هم قضا کن قلدغك
نمازی دخی قضا ایله که چیزی نکردی که بکار آید زیرا بر نسنه
ایلمدك که ایشه یرایه یعنی حق تعالی حضرتنه لایق نماز قلمادك
نظم ای هنرها نهاده بر کف دست ای هنرلرنی الی آیه سی اوزره قومش واشکاره ایلمش کمسه
عیبها در گرفته زیر بغل عیبلرنی قولتغی التنده طوتمش ستر اتمش کمسه
تا چه خواهی خریدن ای مغرور عجب نه صاتون المق استرسن ای مغرور
روز درمانده کی بسیم دغل عاجز و بیچاره لق کونی قلب و ناسره
سیم و درم ایله یعنی ریا ایله اولان عمل ایله آخرتده ثواب امیدنی طوتمه
حکایت یاد آرم که در عهد طفولیت حضرت
شیخ ایدر یاد طوترم یعنی خاطرمده در طفولیت زماننده متعبد
بودم عبادت ایدیجی ایدم و شب چیز و کیجه ایله قالقیجی ایدم
و مولع زهد پرهیز و زهد پرهیزه حریص ایدم شبی در خدمت
پدر نشسته بودم بر کیجه بابام خدمتنده اوتورر ایدم و همه
شب دیده برهم نه بسته دوکلی کیجه کوزمی بربری اوزره بغلمش
ایدم یعنی اول کیجه صاحه دکین اویومدم و مصحف عزیز در کنار
گرفته و عزیز مصحف قوجاغمده طوتمش ایدم تلاوت
ایدر ایدم و طائفه گرد ما خفته بر طائفه بزم اطرافمزده او
یومش ایدیلر پدر را گفتم بابامه اول حالده ایتدم از اینها
یکی سر بر نمی دارد بونلردن بری باشنی یوقاری قالدرمز

حکایت جناب شیخ

که دوگانه

که دوگانه از بهر یگانه بگذارد که هر بری بر ایکی رکعت نماز ادا ایده
لر در خواب غفلت چنان خفته اند خوابنده انجلین محکم اویومشلر
که گویی مرده اند که دیرسن بونلر اولمشلردر گفت پدرم چونکه
بو سوزی بندن اشتدی نصیحت طریقیله بکا ایتدی ای جان پدر
ای بابا جانی تو نیز اگر بخفتی سن دخی بونلر کبی اویوییدك
به که در پوستین خلق افتی یك ایدی که خلقك عیبنه دوشه سن
یعنی اویومق یك ایدی خلقی غیبت اتمکدن قطعه
نبیند مدعی جز پشتن را مدعی و خودبین کندودن غیری سنی کورمز
که دارد پرده پندار در پیش زیرا اوکنده ظن و عجب پرده سنی طوتر
یعنی خودپرست اولور خودپرستلك انك دیده دلی قتنده پرده
درکه غیری کورمکه مانع گرت چشم خدا بینی ببخشند
اگر سکا خدا کوریجیلك کوز بغشلیه لر بخشند که فاعلی الله تعالی
حضرتی در تعظیما صیغه جمع ایله کتوردی نتکم روشن و ظاهردر
نه بینی هیچ کس عاجزتر از خویش اول وقت هیچ کمسه یی
کندکدن عاجزرك و حقیررك کورمزسن بونده منفعت و التفات
وارد من الغیبة الی الخطاب حکایت بزرگی را
در محفلی همی ستودند بر اولویی بر محفلده مدح ایتدیلر و در
اوصاف جمیلش وانك جمیل و لطیف وصفلرندن مبالغه همی
نمودند مبالغه کوستردیلر بعد از تأمل بسیار چوق تأملدن

حکایت

صکره سر براورد و گفت اول کسه یا شنی یوقاری قالدرکی
ودیکی سن انی کسه من دانشم بن اول کسه یم کی بن بیلورم یعنی بن
سزدن یك بیلورم شعر گفیت ای یکی یا من تعد محاسنی
سن کفایت اولندك ای یوننده ای شول کسه کی سن بنم ایو
خویلرم صایرسن یعنی سنك بکا یوقدر جفاك یترکه خلقاورتاسنده
بنی مدح ایدرسن زیرا اول مدحدن یکا غرور و کبر عجب حاصل
اولورکه اول مدح ایدرسن معنی ده بنم هاوکه وحقدن دوراولمق
لغم سبب اولور قال النبی علیه السلام احثوا التراب فی
وجوه المداحین وقال علیه السلام ویحك قطعت عنق
صاحبك صدق حبیب الله فی جمیع المقال علاوبنی
هذا ولم تدر فی باطنی بوسن کوردکك بنم ظاهرمدر دخی
سن بنم باطنی وقلبه متعلق اولان حالی بلدك اول سبیدن بکا
حسن اعتماد ایتمش سن قطعه شخصم بچشم عالیه خوب منظر است
بنم شخصم عالیلر کوزنه خوب منظر دریعنی هرکس بکا صالح
درديو اعتقاد ایدر وحسن ظن طوتر لر وبنی مدح ایدرلر
وزخبث باطنم سر نجلت فتاده پیش لیکن باطنمده
نجاستدن نجالت یاشی اوکومه دوشمشدر یعنی بن شرمسارم
طاووس را بنقش نکاری که هست خلق طاوسه اول نکار
سبیله که آنده وارد تحسین کنند واوخجل ازیاکی زشت خویش

خلق

حکایت

خلق تحسین ایدرلر اما اوکندونك زشت یاغندن نجلدر

حکایت یکی از صلحاء جیل لبنان بلند طاغده
ساکن اولان صلحادن بری مقامات اودر دیار عرب مذکور بود
که اول صالحك مقاماتی عرب دیارنده مذکوردیکی وکرامات او
مشهور واول صالحك کرامتی مشهوردیکی بجامع دمشق درامد
اول صالح شام جامعنه کلدیکی که جامع امیه دیمکله مشهوردرودخی
وبرکتکار برکه کلوسه وبرکه کلوسه نك نکارنده برکه کلوسه
اول جامعده بربابه یاننده واقع اولمش برحوضك اسمیدر
طهارت می کرد طهارت ایدردیکی پایش بلغزید تاکاه قضایله
اول صالحك ایاغی طیرنکی وبحوض درافتاد واول حوضه دوشدکی
وبمشقت بسیار وچوق مشقتایله ازانجاخلاص یافت
اوراندن خلاص بولدیکی چون نماز زاپرداختند چونکه نمازی تمام
ایلدیلر یکی ازاصحابه گفت اصحابدن یعنی مریدلردن بری شیخه
ایتدیکی مرا مشکلی هست بنم بر مشکلم واردرکفت شیخ ایتدیکی
آن چیست یعنی اونه درکفت مرید ایتدیکی یاد داره که
تو بر روی دریای مغرب می رفتی یاد طوتارم یعنی الان بنم خاطرمده
درکه سن مغرب دریاسنك یوزی اوزره کیدرك وقدمت
ترسنکی وقدمك یاش اوتنکی ایدیکی دکل که غرق اولیدك امروز
بکون چه شد نه اوندکی که درین یك قامت را که بوبرادم بویی

بویی صوده از هلاکت چیز نمانده بود سنك هلاككدن
برنسنه قالمامش ایدی یعنی قریب اولدیکه غرق اولیدك درین چه حکمتست
بونده حکمت واردر شیخ سر بجیب تفکر فرو برد شیخ چونکه اول کمسه
دن بو سوزی اشتدی باشنی تفکر یقه سندن اشغه ایلتدی و پس از
تأمل بسیار وچوق تأملدن صکره سر بر آورد و گفت باشنی
یقارو قالدردی واول کمسیه جواب ویروب ایتدی نشنیده که سید
عالم اشتممش میسن که عالمك سیدی محمد المصطفی صلی الله علیه
وسلم گفت ایتدی لی مع الله وقت بنم ایچون یعنی بکا مخصوص
الله تعالی ایله بر وقت واردر اول زمانده لا یسعنی فیه ملك مقرب
ولا نبی مرسل ایله وقت که بکا وسعت ویرمز اول وقتده مقرب
ملك ومرسل نبی یعنی اول وقت بکا مخصوصدر که بن اول
وقتده حق سبحانه وتعالی حضرتنه بر مرتبه ده تقرب حاصل
ایدرم که اول تقربه نه مقرب ملك ونه نبی مرسل ایرشور ونگفت
علی الدوام وحبیب اکرم علیه السلام لی مع الله علی الدوام دیمدی
وقتی چنین که فرمود بر وقت بو نجلین که بیوردی بجبرائیل
ومیکائیل نپرداختی اول وقتده جبرائیل ومیکائیل ایله
مصاحبت ومقارنت ایتمز ایدی ودیگر وقت با حفصه
وزینب در ساختی وبر غیری وقتده حفصه وزینب ایله
مصاحبت ومقارنت ایدر ایدی رضی الله عنهما مشاهدة

مشاهدة الابرار بین التجلی والاستتار ایولرك یعنی مقبول
درگاه اولنلرك مشاهده سی وکرامت اظهار اتمسی اشکاره
ایله نهان بیننده در نمایند ومی ربایند بردم کوسترلر وبردم
قپرلر یعنی ستر ایدرلر بیت دیدار می نمایی وپرهیز می کنی
دیدارك کوسترسن وپرهیز ایدرسن بازار خویش واتش ما تیز می کنی
کندو بازارکی ویزم اتشمزی تیز وزیاده ایدرسن یعنی عشقمزی وسکا میلمزی
بیت شیدا ازان شدم که نگارم چو ماه نو ابرو نمود وجلوه
گری کرد وروی نیست شعر عربی اشاهد من اهوی بغیر وسیلة
مشاهده ایدرم شول کمسه یی که بن انی سورم وسیله وسببسز یعنی
محبوبمی اشکاره کورورم کمسنه بکا وسیله اولمزسزن
فیلحقنی شان اضل طریقا اول مشاهده سببیله بکا بر حال لاحق
وعارض اولور که اول حال سببیله طریقمی بلکه کندومی یاوی وناپیدا ایدرم
یؤجج نارا ثم یطفی برشة فراقنده بنی عشق اتشنه یاقر صکره
صوینك سرپندسی ایله اتشی سویندرر لذاك ترانی محرقا وغریقا
شول اجلدن سن بنی کوررسن کاهی عشق اتشیله یانمش اولدغم
حالده وکاهی وصال آبنه غرق اولدغم حالده بو معنی محرقا وغریقا
حال اولدغنه کوره در اما ترانی دن رؤیة قلب مراد اولنجق
اولورسه اول وقت ترانك مفعول ثانی سی اولور
حکایت منظومه یکی پرسید ازان کم کرده فرزند

حکایت منظومه

اول فرزندی کم وضایع ایلشدن مراد که یعقوب علیه السلام مدر
برکسنه سؤال ایلدکده بویله دیوکه ای دوشن کهر پیر خرد مند
ای دوشن ولطیف اصلو عاقل پیر زمصرش بوی پیراهن شنیدی
پیراهنك رایحه سنی مصردن اشتدك حال بوکه مصر ایله کنعان
مابینی چوق مسافه واردر چاه در چاه کنعانش ندیدی
انی کنعان چاهنده نیچون کورمدك حال بوکه چاه مصره نسبت
زیاده قریبدر بلکه برمنزل یوقدر بگفت احوال ما برق جهانست
حضرت یعقوب علیه السلام اول کسنیه جواب ویروب ایتدم بزم احوالمز
ومعجزه اظهار ایتدکمز همك قالتجی برق کبیدر یاخود معنی بویله
اولکه جهانك برق کبیدر ایکی وجه ده بیله اولور تشبیه محذوفدر
تقدیری چو برق جهانست در دمی پیدا و دیگر نهانست
کاول برق برده پیدا و برده نهاندر انبیا واولیانك احوالی دخی بویله در
کهی بر طارم اعلی نشینم بروقت اعلی و بلند طارم اوزره
اوتورم طارمدن مراد یوندہ فلك در مجازا یعنی کاهی فلك اوزره
بلکه اندن بلند مکان اوزره جلوس ایدرم کهی بر پشت پای خود نه بینم
بروقت کندو ایاغنی ارقه ستك اوزره یعنی ایاغمك ارقه سنی کورمزم
اکر درویش بر حالی بماند اکر درویش بر حال اوزره
قالیکه مراد تجلی ومشاهده در سر دست از دو عالم بر فشاند
الینك اوچنجی ایکی عالمدن سلکر یعنی فراغت ایدر ایکی حکایت

حکایت

درجامع بعلبك بعلبك جامعنده
کله چند برنج کله بطریق وعظ میکفتم وعظ طریقی ایله
ایدرایدم یاجماعتی افسرده دل مرده اولمش کوکلو مینجد یعنی فرنم
سز بر طائفه یه وراه از عالم صورت بمعنی نبرده وصورت
عالمندن معنایه یول ایلمش بر طائفه یه دیدم کورمدمکه
نفسم درنی کیرد نفسم یعنی نصیحتم تاثیر اتمز واتش کرم من
وینم کرم اتشم درهیزم ترایشان انلرك یاش هیزمنده اثر
نمیکند اثر ایلمز یعنی سوزیمك اصلا و تاثیری یوق دریغ امدم
بکا حیف کلدی تربیت ستوران یوندلرم وحیوانلره تربیت
ایلمك دازی در محلهٔ کوران وکورلر محله سنده آینه دار لتو
واینه فروشلق ایلمك کبیدر امّا ولیکن در معنی باز بود
ولیکن معنی وشوق قپوسی آچقدی وسلسلهٔ سخن دراز
وسوز بخیری دراز ایدی یعنی سوز کتور محل ایدی در معنی
این ایت که بوآیت کریمه نك معناسندن بیورلمش وبخن
اقرب الیه من حبل الورید بزدن دخی قریب رکز شاه طمرندن
وسخن بجای رسانیده بوده سوزی بر یره ایرشدرمشدم که
که میکفته که ایدرایدم واعظ اولان حضرت شیخ کندو سیدر
دوست نزدیکتر از من بمنست دوست یعنی حق تعالی حضرتلری بندن بکا یقین در
وین عجبتر که من ازوی دورم بو عجب دکلکه بن آندن ایراغم لکن

چه کنم یاکه توان گفت که او نیلیوکیمه دیمك مکندرکه اول الله عزاسمه

درکار من ومن مهجورم بنم کارمده یعنی بنم ایله بیله که برآن بندگ

جلاولمزامابن آندن دورمهجورم وانته معکم اینما تنکم مضمونی

شامل مرمن ازشراب این سخن مست بن بوسوزك شرابندن یعنی

بوسوزده اولان حالتدن مست ایدم وفضلك قدم دردست وقدحك

فضلك سی المدهٔ یدك یعنی سوزیی تمام اتمهش ایدم رونده بر کوزیجی

یاخود برسالك دیمك اولدرکه مجلس کذرکرده مجلس کذاردن کذر

ایلدك ودوراخر دوریدرکه اثرکرده اول کمسیه اثرایلدك نغره چکنمك

یزد شوقندن انجلین برنغره اوردیکه دیکرلرك یموافقت اوخروشه

آمدندکه غیریلرکاموافقت اتمکله خروشه کلدیلر وخامات مجلس

درجوش ومجلس خامدك یعنی بی فهم وبی شوقدرلرك آنك سبیله

جوشه کلدیلر کفتم حضرت شیخ ایدرچونکه بوحالی کوردم

تعجب ایتدم سبحان الله دوران یاخیر یعنی حال اولورکه خبر وفهم

ایله اولمن دورلر یعنی مجلسدن ایراغ اولنلر درحضورست معناده

انلراول مجلسده حضوورده دریعنی قهیلر درزیرا فهم ایدنلر

ونزدیکان بی بصر وبصرسز نزدیکلر یعنی واعظه قریب

اولورن احمقلردورحقیقتده آنلر مجلسدن بعیدلردرزیرا

فهم ایتمزلر قطعه فهم سخن چون نکند مستمع

مستمع چونکه متکلمك سوزنی فهم ایلمیه قوهٔ طبع از متکلم بجوی

ارتوق

وفی وجه الغرائب الخروش صوت شدید بالعجلة ونظیره من الحیوانات الخلد والضفدع والصوئلة

آرتوق متکلمدن طبع قوتینی طلب ایلمه یعنی متکلمك کلامه

قدرتی اولمزچونکه کوره مخاطبك انك سوزنی جان ودلدن

استماع ایدوب فهم ایلمز سخت میدان ارادت بیار

ارادتك واسع میدانی کنور یعنی واسع میدانه بکزرارادتی کنور

جان ودلدن سویلمزسوزیی کوش عقل ایله اجفا ایله

تابزند مرد سخن کوی کوی تاکه سوز سویلیجی ادب اوزره

یعنی مردیی اوزره میدان سخنده فصاحت بلوغت عرض ایده

حکایت

شبی در بیابان مکه بریکجه مکه یه بابانده

ازغایت بی خوابی زیاده اویقوسزلقدن پای رفتنم نماند کتمکه

ایاغم قالمدی یعنی مشیه اصلا قدرتم قالمدی سربنهادم برطرفده

اویقویه یاش قودمکه برمقدار حضورایدم وشتریانزاکفتم وشتریانه

ایتدم که دست ازمن بدار بندن الچك یعنی قوبنی برمقدار اویویم

قطعه پای مسکین پیاده چند رود بیچاره وقدرت

سرآیق پیاده نیچه برکیده کرتحمل ستوده شد بخی

حال یوکه تحمل وصبردن بسرك دوه سی عاجزوزبون اولدی

تاشود جسم فربهی لاغر تاکه برفربهك جسمی لاغراولمه

یعنی برسمزارق اولنجه دکین لاغری مرده یاشداز سختی

براغر بخالقدن والمدن اولمش اولورکفت شتریك بنم بو

حالمی کوردی نصیحت طریقیله بکا ابتدی ای برادرم حرص در بیشت

حکایت جناب شیخ

ای برادر حرم اوکنده در وحرامی در پس وحرامی آردکنده در اکر
رفتی بردی اکر کتدك جان ایلتدك یعنی حرامیدن خلاص
بولدك وکر خفتی مردی اکر بونده اویودك اولدك یعنی سنی هلاك
ایدرلر بیت خوشست در زیر مغیلان براه باریه خفت
کوچ کیجه سی صحرا یولده مغیلان التنده اویومق خوش ولطیفدر اما
در شب رحیل ولی ترك جان بباید کفت اما جان ترکن اتمك
کرك یعنی کندو رضاسیله جاندن امید قطع اتمك کرك

حکایت جناب شیخ

حکایت پارسایی را دیدم حضرت شیخ ایدر
بر پارسایی کوردم بر کنار دریا دریا کنارنده که زخم پلنك
داشت که قبلان زحمتی طوتر ایدی قبلان انی مجروح ایتمش ایدی
وهیچ دارو به نمی شد وهیچ علاج ایله ایو اولمز ایدی ومدتها دران
رنجور بود و نیجه زمان اول جراحتده مریض ایدی ودمیدم ودائما
شکر خدای تعالی میکرد اول حالده عالی الله شکر ایدر ایدی
ومیکفت ایدر ایدی الحمد لله که بمصیبتی کرفتارم الحمد لله که بر مصیبته وبر بلایه
کرفتارم نه بمعصیتی بر معصیته وفسقه کرفتار دکلم
کرمرا آزار بکشتن دهد آن یار عزیز اکر بن ضعیفی قتل اتمك ویره
یعنی بیوره اول عزیز یار تا نکویی که دران دم غم جانم باشد
صاقن دمیه سنکه بکا اول دمده جانم غمی اولور اصلا جاندن
اوتری غم یمزم والم چکمزم کویم از بندهٔ مسکین چه کنه صادر شد

بلکه

بلکه اول وقت ایدرم مسکین وبیچاره بنده دن نه کنه صادر اولدی
که وی آزرده شد از من غم آنم باشد که اول عزیز یار بندن
دل آزرده وپریشان خاطر اولدی بکا همان آنی غمی اولور بیت
کر نثار قدمی یار کرامی نکنم چو هر جان بچه کارد کرم یار آید

حکایت

حکایت درویشی را ضرورتی پیش آمد
بر درویشك اوکنه بر ضرورت کلدی یعنی لازم بر مهم واقع
اولدی کلیمی از خانهٔ یاری بدزدید بالضروری بر دوستك
خانه سندن بر کلیم اوغورلدی حاکم فرمود که دستش ببرند
قاضی بیوردیکه انك النی کسه لر صاحب کلیم کلیم صاحبی
شفاعت کرد شفا ایلدی بویله دیو که من اورا بحلال کردم
که بن کلیمی اکه حلال ایلدم ودعوی نمیکنم ودعوی اتمزم حاکم کفت
قاضی ایتدی بشفاعت تو سنك شفاعتك ایله حد شرع را فرو
نکذارم شرع حدنی اشغه قومم یعنی الله تعالی حضرتنك
حکمنی ترك اتمزم کفت صاحب کلیم قاضیه ایتدی راست
فرمودی کرچك بیوردك اما هر که از مال وقف چیزی بدزدد اما هر
کیمکه وقف مالندن بر نسنه اوغورلیه قطعش لازم نیاید اکا قطع لازم
کلمز که الفقیر لا یملك شیئا زیرا فقیر کندوسی بر شیئ مالك
دکلدر دخی ولا یملك ونه مملوکدر هرچه درویشانست وقف
محتاجانست هر نسنه که درویشلرکدر اول معنیده اول نسنه

محتاجلرك وقفی درکه کمسیه دریغ ایتمزلر حاکم دست ازاو بداشت
قاضی چونکه بو سوزی اشتدی آندن ال چکدی یعنی انك
الن قطع ایتمکدن فراغت ایتدی وکفت دخی طعنله اول سارقه
ایتدی جهان بر تو تنك آمده بود جهان سنك اوزریکه طارمی
کلمش ایدی دزدی نکردی الا خانهٔ چنین یاری که سارقلق ایلمدك
الا بو بخلین بر دوستك خانه سندن ایلدك کفت سارق اولان
کمسنه اول قاضیه ایتدی ای خداوند نشنیدهٔ که کفته اند ای افندی
اشتممش مسنکه ایتمشلر در خانهٔ دوستان بروب دوستلرك
خانه سنی سوپر یعنی خانه ده نه وار ایسه کوتور و در دشمنان
مکوب و دشمنلرك قپوسنی قاقمه انلردن نسنه طلب ایلمه بیت
چون فرومایی بسختی تن بعجز اندر مده چونکه سختلقدن
وفقیرلقدن عاجز قالدسن و مضطر اولدسن تنکی عجزه
ویرمه یعنی بی دست و پالر کبی عجز ایله اوتورمه غیرت ایله
دشمنانرا پوست برکن دوستانرا پوستین بلکه دوشمانلرك
پوستنی چیقر یعنی هلاك ایله دوستلرك پوستنی صوی یعنی
کورکنی آل تا بو مرتبه سعی واقدام ایله

حکایت ملك

یکی از پادشاهان پادشاهلردن بری پارسایی را دید
وکفت بر صالحی کوردی واکا ایتدی هیچت از ما یاد می آید هیچ
سکا بزدن اکمق کلورمی یعنی بنی یاد ایدرمیسن ددی

کفت

کفت بلی پارسایی اول پادشاهه ایتدی بلی یاد ایدرم اما مراد یاد
اتمم دیمکدر هرکه که خدایرا فراموش میکنم وقتا که الله تعالی حضرتنی
فراموش ایلیم بو سوز تعلیق محال بالمحال در زیرا خدای فراموش
ایتمك یوق ایلیه انی دخی یاد ایلمك یوق بیت
هر سو رود انکس ز در خویش بر آند هر جانبه تردد ایدوب
نیلر اول کمسه که انی حق تعالی حضرتی عز اسمه کندو قپوسندن
سوره یعنی رد ایلیه وانرا که بخواند بدر کس ندواند
اما اول کمسه یی که کندو قتنه اوقیه یعنی مقبول ایدنه کمسنك
قپوسنه یلدرمز بلکه هرکز آنی کمسیه محتاج ایتمز حکایت

حکایت

یکی از صلحا صالحلردن بری پادشاهی را بخواب دید در بهشت
بر پادشاهی دوشنده جنتده کوردی و پارسایی را در دوزخ
و بر صالحی دوشنده جهنمده کوردی پرسید اول صالح دوشنده
بر کمسه دن سؤال ایلدی بویله دیو که موجب درجات این چیست
که بونك یعنی پادشاهك درجات علیایه ایرشمکه و مقبول
جناب کبریا اولمغه سبب نه در و سبب درکات آن چه وانك یعنی
پارسانك درکات سفلیه ایرشمکه سببی ندر بیزه بیان ایله
که ما بخلاف این پنداشتیم که دنیاده بز بونك خلافنی ظن ایلدك تعجب
که عکس واقع اولمش کفت اول صالحه جواب ویروب ایتدی
این بو پادشاه بمحبت درویشان در بهشت است درویشلره

محبت ورعایت سببیله جنتده در وآن دخی اول پارسا بتقرب
پادشاهان پادشاهلره یقین اولمق محبت ایلمك سببیله در دوزخ
جهنمده در دیدی بیت دلقت بچه کار آیدت وتسبیح ومرقع
دلق وتسبیحك ومرقعك نه ایشه کلور یعنی نه ایشه یارر
خود را ز عملهای نکوهیده بری دار حقیقتده درویش
وصالح ایسك کندوکی قبیح عمللردن ومذموم خویلردن
پاك وبری طوت حاجت بکلاه برکی داشتنت نیست
کلاه برك طوتمق یعنی درویشلر کبی سکا کلاه کسوت
کیمك حاجت ولازم دکلدر زیرا صورته اصلا اعتبار یوقدر
درویش صفت باش وکلاه تتری دار بلکه درویش صفتلو
اول واخلاق حمیده حاصل ایله وتتره منسوب کلاه طوت
یعنی تتر کلاهنی کی تتر بونده کافر معناسنه در نتکم محل اکا
قرینه یتر درهم زبان فارسیده اکثر محلده تتر کافر معناسنه
استعمال اولنور کندو معناسنه دخی کلور که مهر ومشتریده
واقع اولمشدر سروری افندی چندی ومعروف تاتار معناسنه قید ایتمشدر
فقیر اختیار ایتدکم معناده مبالغه واردر نتکم یقاریده
کچمشدر که انده دخی مبالغه واردر که محله تمام ملایمتی واردر بو قاریده
کچن بو مصراعدر مصراع زاهد پاك باش واطلس پوش
حکایت پیاده سر وپا برهنه باشی

حکایت شیخ

باشی وایاغی چپلاق یعنی زیاده قدر تسز بر پیاده باکاروان
حجاز کعبه شریفه کیدن کاروان ایله از کوفه بدر آمد کوفه
شهرندن طشره کلدی واول کاروان ایله کعبه شریفه کتمکه
قصد ایلدی وهمراه ما شد حضرت شیخ ایدر اول درویش بزه
یولداش اولدی خرامان همی رفت ومیکفت بو قدر فقر ایله اول
درویش صالنورق کیدر ایدی وایدر ایدی
نه بر اشتر سوارم نه چو اشتر زیر بارم نه بر دوه اوزره بنمشم
نه دوه کبی یوك التنده یم نه خداوند رعیت نه غلام شهریارم
نه رعیت صاحبیم یعنی نه پادشاهم ونه پادشاه قولیم
غم موجود وپریشان معدوم ندارم موجود اولان شیئك غمنی
ومعدوم اولان شیئك پریشانلغنی طوتمزم یعنی دنیا ایچون اصلا غم یمزم
نفسی می زنم آسوده وعمری بسر آرم آسوده بر نفس اورورم
وعمری باشه کتوررم یعنی حضور ایله عمر سوررم اشتر سواری
کفتش دوه یه بنمش بر کمسنه ترحما اول درویشه ایتدی
ای درویش کجا میروی ای درویش بو حال ایله قنده کیدرسین
باز کرد که کیر ودون که بسختی بمیری ومشقت ایله اولورسن
نشنید درویش انك سوزنی ایشتمدی وقدم در بیابان
نهاد وبرفت وکاروانله بیابانه قدم قودی وکتدی چون بنخله
محمود رسیدم چونکه نخله محموده ایرشدك توانکر را اول

شتر سوار اولان توانکره اجل قرار سید اجل ایرشدکی بیالینه
فراز آمد درویش اول توانکرك بالینده یعنی باشی اوجنه
یقین کلدکی وکفت دخی ایندکی سا بسختی نمرویم سخلك ایله اولدم
وتو بر بختی بمردی امانسن دوه اوزره اولدك بیت
شخصی هم شب بر سر بیماری کریست برکسه وکلی کیجه یعنی
صباحه دکین برخسته نك باشی اوزره اغلدکی که اولور ظن ایندکی
چون روز شد او بمرد و بیمار بزیست چونکه روز اولدی
تاکاه اول غلاین کسنه اولدکی خسته حق تعالی نك لطفیله دیرلدکی
یعنی صحت بولدکی قطعه ای ببیدار اسب تیز رو که بماند
تیز و سرعت ایله یورویجی چوقات که بولده قالوپ منزلیه ارشمدکی
که خر تنك جان بمنزل برد که اقسق وضعیف خرجانتی
منزله ایلتدکی هلاك اولمقدن خلاص بولدکی بسکه در خاك تند رستانرا
چوق تندرستلر که خاکده دفن کرهند وزخم خوردن نمرد
دفن ایلدیلر وزخم یمش کسنه اولدکی یعنی چوق کسنه
زخم یمدن وخسته اولمدین اجلی ایرشوپ اولدکی ویچه زخم
یمش ومدت مدید مریض اولمش کسنه اولمدی

حکایت

عابدکی راپادشاهی طلب کرد
بر عابدکی برپادشاه طلب ایلدکی عاید اندیشه کردکه عابد
فکر ایلدیکه داروی بخورم تا ضعیف شوم که بردارو

فارسی لفظ فارسی یه خلط ایلمامق اولمغله تخلیص اولنمشدر

حکایت

که بردارو یم وبر شربت ایچم تاکه ضعیف اولم پادشاهرا
اعتقاد در حق من زیاده کند تا پادشاه ریاضت ایدجی
وصوم طویجی دردیو بنم حقمده اعتقاد ومحبتی زیاده ایلیه
اورده اند حکایتده کتور مشلر درکه دارو یی قاتل بود بخورد
وبمرد اول عابد یدوکی داروی قاتل ایدکی یدی واولدکی
آنکه چون پسته دید یشش همه مغز اول کمسه یکه فستق
کبی دوکلی ایچی کوردوك یعنی انی تمام صالح ومقبول حق
ظن ایلدك وجان دلدن محبت ومعتقد اولدك
پوست بر پوست بود همچو بیاز خبرك یوق که پیاز کبی
پوست پوست اوزره ایکدکی یعنی سیرت نیکدن واخلاص صدق
بهره سی یوق ایکدکی پیازك اصلی یوقدر پوست پوست اوزره در
پارسایان رویی در مخلوق یوزکی مخلوقده اولان پارسالر
پشت بر قبله می کنند نماز مهندسه ارقه لرینی قبله ویروپ
نماز قلورلر یعنی کافر اولورلر بیت چون بنده خدای خویش خواند
چونکه بنده کندو خداسنی اوقیه یعنی چونکه ذاکر حق
اولوپ انك طالبنده اولمه باید که بجز خدای نداند
کرکدرکه خدادن غیرسنی بلمیه وطالب ومحبت ایتمیه
یعنی لایق اولان بودرکه اول کمسه حق تعالادن غیری
سنی بلمیه وطالب ایتمیه تاکه اول صادق اولا

حکایت حرامی

حکایت کاروانی را در زمین یونان بزدند
قرمان مملکتنده حرامیلر بر کاربان اوردیلر و نعمت بی
قیاس بردند و اول کارواندن حرامیلر قیاس سز نعمت
و مال ایلتدیلر یعنی آلدیلر بازرکانان کریه و زاری کردند
بازرکانلر کریه و زاریلق ایلدیلر یعنی اغلیوب فغان ایتدیلر
و خدا و رسول را شفیع آوردند الله تعالی حضرتنی و رسول
الله حضرتنی شفیع کتوردیلر سودی ندارد اما بر فائده ویرمدی
چو پیروز شد دزد تیره روان چونکه جان قره حرامی کاروان
اوزره مظفر و غالب اولدی چه غم دارد از کریهٔ کاروان
نه غم طوتر کاروانک اغلمه سندن و نه ترحم ایدر مکر لقمان
حکیم دران میان بود مکر لقمان حکیم کاروان ایله بیله ایدی
یکی از کاروانیان اول کاروانده اولنلردن بری کفت
لقمان حکیم را لقمان حکیمه ایتدی کلمهٔ چند از حکمت و موعظت
با اینان بکوی حکمت و عظندن بونلره برقچ کلمه
سویلیه باشد که طرفی از مال ما دست بدارند اوله که بر مقدار
بزم مالمزدن ال طوته لر یعنی جمله سنی المیه لر دریغ باشد که
چندین نعمت ضایع کردد حیف اوله که بو قدر نعمت و مال ضایع
اوله لقمان کفت لقمان حکیم اول کمسیه ایتدی دریغ کلمهٔ
حکمت باشد حیف حکمت کلمه سنه اولور که با ایشان کفتن

که انلره

که انلره دیمک زیرا اصلا تأثیری یوقدر بیت
آهنی را که موریانه بخورد براهنی که پاس یدی یعنی پاسلندی
نتوان برد از بصیقل زنک صیقل ایله اول آهندن پاس کیدرمک ممکن دکلدر
با سیه دل چه سود کفتن وعظ قره کوکللویه نه فائده وعظ و نصیحت ایلمک
نرود میخ آهنین در سنک آهندن یاپلمش میخ طاشه باتمز
یعنی سیه دله نصیحت ایلمک طاشه میخ آهنین باتمغه بکزر قطعه
بروزکار سلامت شکستکان دریاب سلامت و حضور زماننده
فقیرلره ایرش عمل صالح ایله و خاطرلرنی متسلی ایله مراعات خاطر ایت
که پاس خاطر مسکین بلا بکرداند زیرا مسکینک شکسته خاطرنی
رعایت و مسرور ایلمک بلایی دوندردی چون سائل از تو بزاری طلب کند چیزی
چونکه سائل زاریلق ایله سندن برنسنه طلب ایلیه
بده و کرنه ستمکر بزور بستاند ویریوقسه ظالم ظلم قوتیله
سندن الور حرامیلر بازرکانلردن ظلم و زور ایله الدقلری کبی

حکایت

حکایت چندانکه مرا شیخ اجل شمس الدین ابو الفتح
الخوارزمی فرح باباسی خوارزمه منسوب اولان اول زیربه
باکه شیخ اجل شمس الدین ابو الفرح ترک سماع فرمودی سماع
ترکنی ویردی و بخلوت و عزلت ایشارت کردی و خلوت و عزلت
ایشارت ایلدیلر عنفوان شبابم غالب آمد یکتلکده بکا اول
غالب کلور ایدی یعنی جوانلق مانع اولوردی

وهوا وهوس طالب هوا وهوس کلور ایدیکه بکا روزه اولور
دی ناچار بخلاو رأی مربی بالضروری شیخک راینه مخالف
برقچ قدم برفتمی کیدر ایدم واز سماع ومخالطت حظی
برکرفتمی وسماع واختلاطدن برحظ وزوق طوتر ایدم
یعنی سماع ایدر ایدم وچون نصیحت شیخم یاد آمدی وچونکه
شیخک نصیحتی خاطرمه کلدی کفتمی ایدر ایدم بیت
قاضی ار با ما نشیند برفشاند دست را قاضی مجلسده اکر بزم ایله
بله اوتوه النی سلکه یعنی سماع ایلیه محتسب کرمی خورد معذور دارد مست را
محتسب اکر شراب ایچه معذور طوتر مستلری یعنی مستی انجتمز
بیت رقص بر شعر تر و نالهٔ می خوش باشد
رقصی که دران دست نکاری کیرند تا شبی بمجمع قومی رسیدم
تاکه برکیجه بر قومک مجلسنه ایرشدم که دران میان مطربی دیدم
که اول اورتاده بر مطر کوردم کویی رک جان می کسلد نغمهٔ سازش
دیرسنکه جان طمرنی قطع ایدر آنک سازینک نغمه سی یعنی
شویله ناساز ایدیکه انی ایشدن زیاده المندن کویا هلاک اولور
دی بونده مبالغهٔ تامه واردر ناخوشتر از آوازهٔ مرک پدر آوازش
آنک آوازی بابا اولومی آوازندن ناخوشرک وقبیح رک ایدی
یعنی برکمسنه باباک اولدی دیسلر اول کمسنه نیجه بیحضور اولور
معلومدر اکر اول مطربک آوازنی ایشتسه اندن زیاده

بیحضور

بیحضور اولوردی کاهی انکشت حریفان ازو در کوش
کاهی اول مجلسده اولنلرک برمغی انک قبیح صوتنی اشممکدن
اوتری قولقلرنده ایدی وکاهی برلب که خاموش
وکاهی انلرک برمغی لب اوزره که خاموش اول دیو ایشارت
ایدرلر ایدی شعر عربی یهاج الی صوت الاغانی لطیبها
وانت مغن ان سکت تطیب مغنیلرک ایولرینک صوتنه
میل اولنور انلرک صوتی لطیف وخوش اولدیغیچون حال بوکه
سن دخی مغنی سن اما اکر سکوت ایده سن لطیف اولور بیت
نه بیند کسی در سماعت خوشی برکمسه سنک سماعده خوشلق وسرور کورمز
مکر وقت رفتن که ده در کشتی مکر کیتمک وقتی که نفسکه چکه
سن یعنی خاموش اوله سن اول وقت سنک سماعکده اولان
حضور ایدر بو مصراع ثانی موتدن کنایت اولمق جائزدر
مثنوی چون در آواز آمدان بربط سرایی چونکه آوازه
کلدی یعنی ایرلمغه باشلدی اوقوپوز چالیجی کتخدا را کفتم از بهر خدای
او صاحبنه ایتدم الله ایچون زیبقم در کوش کن تا نشنودم
ژیوه ایله قولاغمی پر ایله تاکه بو ناساز مطربک هرکز صداسنی
استماع اتمیم یا خود یا دری بکشای تا بیرون روم
یا لطف ایله بکا قپویی آچ طشره کیدم فی الجمله پاس خاطر یارانرا
محصل کلام دوستلرک خاطرنی صیانت ایچون موافقت

کردم انلره موافقت ایلدم وشبی بچندین مجاهده واول کیجه‌یی
بوقدر زحمت ایله بروز اوردم روزه کتوردم یعنی صباحه چیقردم
قطعه مؤذن بانك بی هنکام برداشت مؤذن وقتسز
اواز قالدردی یعنی بی وقت اذان ویرمکه شروع ایلدی
نمی داند که چند از شب کذشتست اما بلمزمکه کیجه‌دن نه مقدار کچمشدر
درازی شب از مژکان من پرس اول کیجه‌نك اوزنلغنی بنم کرپکلرمدن صور
که یکدم خاب در چشمم نکشت است زیرا اول کیجه بردم
اویقو بنم کوزمده دولنمامشدر یعنی بر نفس اویومدم
بامدادان بحکم تبرك علی الصباح بخشیش حکمیله دستاری
از سر و دیناری از کمر بکشادم باشمدن بر دلبند چوزدم
وکمرمدن بر دینار چیقردم وپیش مغنی بنهادم واول ناساز
وبد اواز مغنینك اوکنه قودم یعنی احسان ایلدم ودر کنارش
کرفتم وانی قوجاغمده طوتدم واکا تمام محبت اظهار ایلدم
وبسی شکر کفتم وچوق شکر دیدم یاران ارادت من در
حق او مجلسده اولان یارانلر اول مغنینك حقنده بنم محبت
ورعایتمی برخلاف عادت دیدند عادتك خلافی اوزره
یعنی عادته مخالف کوردیلر زیرا اول مغنیدن اصلا حظ
اولنمادی که بوقدر التفات ورعایته لایق اوله برخفت عقل من
بو ایشی بنم عقلمك خفتی اوزره حمل کردند نسبت ایلدیلر

یعنی

یعنی خفیف العقل دردیدیلر ونهفته بخندیدند وخفیة بنم
حالمه کولدیلر یکی از ایشان انلردن بری زبان تعرض دراز کرد
طعن دلنی اوزاتدی وملامت کردن آغاز وملامت ایتمکه شروع
ایلدی بویله دیوکه این حرکت را مناسب رأی خردمندان نکردی
که بو حرکتی عاقللرك راینه مناسب ایلمدك که خرقهٔ مشایخ
که شیخلر خرقه‌سنی که مراد بوندن احسان ایتدیکی دستاردر
بچنین مطربی دادند بو نجلین بر قبیح مطربه ویردك که در همه
عمرش درمی در کف نبوده است که دوکلی عمرنده انك اوجنده بر درم
اولمامشدر یعنی کمسه اکا بر درم ویرممشدر وقراضهٔ در دف
ودفنده بر ریزهٔ زر اولمامشدر [illegible] مطربی دور ازین خجسته سرای
بر مطربدر که بو مبارك وخجسته سرایدن ایراق اولسون
کس دو بارش ندیده در یك جای کمسه اول مطربی
بر یرده ایکی کره کورممشدر وهرکز بر یرده ایکی دعوت اولنمامشدر
راست چون بانکش از دهن برخاست طوغری یعنی
براوغوردن چونکه انك اوازی اغزندن چقدی وترنم ایتمکه
باشلدی خلق را موی بر بدن برخاست انده اولان
خلقك مویی اوصوتك هولندن بدنی اوزره قالقدی
مرغ ایوان ز هول او ببرید سایبانك مرغی اول صوتك
هیبت هولندن اوچدی یعنی اورکدی مغز ما بر دو حلق خود بدرید

اول قبیح وناساز مطرب اوازیله بزم بینمزدیه لندی وکندو
بوغازنی یرتدی بو سوزلر شیخ سعدی حضرتلرینه طعن ایدن
کمسه جانبندن درکه حضرت شیخ انك اغزندن بیان ایدر
معلوم اوله که بو حکایت شیخ سعدینك کندوسنه واقع
اولمشدر کفتم حضرت شیخ ایدر چونکه اول کمسه نك بو طعننی
کوردم اکا جواب ویروب ایتدم مصلحت آنست که زبان تعرض
کوتاه کنی معقول اولن اولدرکه طعن وتعرض دلنی قصه
ایده سن بحکم آنکه اول سببله که مرا کرامت آن شخص ظاهر شد
بکا بو شخصك کرامتی ظاهر اولدی یعنی مطرب بنم فائده مه
سبب اولدی که مراد ترك سماعدر کفت اول طعن ایدن کمسه
حضرت شیخه ایتدی مرا نیز بر کیفیت این مطلع کردان بنی دخی
بونك نته لکی وحقیقتی اوزره مطلع ایله تا همکنان تقرب
نمایم تا دوکلمز تقرب کوستره لوم یعنی بو خصوصده سنی
تصدیق ایده لوم وبر مطایبه که رفت در میان ما استغفار
کنیم وشول بر لطیفه اوزره که بزم ارامزده کتدی استغفار
ایده لوم کفتم حضرت شیخ ایتدی مرا شیخ اجلم بکا بنم
اولورق شیخم بارها ترك سماع فرموده بود کراتله سماع ترکن
بیورمش ایدی وموعظهای بلیغ دخی وافر واعظلر کفته
ایتمشلر ایدی وبخلوت وعزلت ایشارت کرده وخلوت

وخلوت وعزلت ایشارت ایلمش ایدی در سمع قبول من نیامده
اما بنم قبوللغمه کلمامش ایدی یعنی شیخك نصیحتن قبول
ایتممش ایدم امشب لیکن بو کیجه مرا طالع میمون بکا
مبارك طالع وبخت همایون دخی قوتلو وسعادتلو بخت
بدین بقعه بو موضعده رهبری کرد رهبرلك ایلدی تا بدست
این مطرب تا که بو مطربك الندن توبه کردم توبه ایلدم که دیکر
بار بر کره دخی کرد سماع مخالطت نکردم سماع واختلاط طرفنه
طولنمیم یعنی بالکلیه فراغت ایدم

قطعه

اواز خوش از کام ودهان ولب شیرین خوش لطیف اواز
شیرین لبدن وشیرین دهان طتمقدن یعنی محبوبك اغزندن
ولطیف صوتندن کر نغمه کند ور نکند دل بفریبد
اول صفتلو کوینده اکر نغمه ایلیه استماع ایدنلرك کوکلن الدار
یعنی میل ایتدرر ور پردهٔ عشاق وصفاهان وحجازست
اکر عشاق وصفاهان وکر حجاز پرده سیدر یعنی بو اوچ
مقامدن سر اغاز ایدرسه بونلر لطیف ومقبول مقامدر
از حنجرهٔ مطرب مکروه نزیبد مکروه وقبیح مطربك
بوغازندن یارشمز [illegible] لقمانرا کفتند
لقمان حکیمه ایتدیلر ادب از که اموختی ادبی کیمدن
اوکرندك کفت لقمان حکیم ایتدی از بی ادبان ادبسزلردن

حکایت لقمان

اوکرندم هرچه از ایشان در نظرم ناپسندیده آمد شول
وجهله که هر نسنه انلردن بنم نظرمده نامعقول کلدی از فعل
آن پرهیز کردم انی اشلمکدن پرهیز واحتراز ایلدم قطعه
نکویند از سر بازیچه حرفی بازیچه اوچنده یعنی لعب ولطیفه
ایله بر محلده بر حرف دیمزلر کزان پندی بگیرد صاحب هوش
که عقل صاحبی اندن نصیحت قبول ایدر وکر صد باب حکمت پیش نادان
اما اکر نادان اوکنده یوز حکمت بابنی اوقیه سن وحقایق
ودقایق سویلیه سین بخوانی آیدش بازیچه در کوش
اول نادانک قولاغنه اول حکمت بازیچه ولعب کلور اصلا
اندن نسنه حاصل ایلمز بیت نکته کفتن پیش کم فهمان زحمت بی کمان
کوهر چند از جواهر ریختن پیش خرست حکایت
عابدی را حکایت کنند بر عابدی حکایت ایدرلر شبی ده من
طعام خوردی که بر کیجه ده اون بطمان طعام یدی وتا سحر
ختمی در نماز کردی وصباحه دکین نمازده بر ختم ایلدی
بو وجهله دخی جایزدر که هر کیجه اون بطمان طعام یردی
وصباحه دکین نمازده بر ختم ایلردی صاحب دلی بشنید
وکفت بر صاحب دل بو عابدک بو حالنی اشتدی وایتدی
اکر نیم نانی بخوردی وبخفتی اکر اول عابد همان بر نانک
واو بوییدی بسیار ازان فاضلتر بودی چوق مرتبه اندن

حکایت

فاضلر

فاضلرق اولوردی قطعه اندرون از طعام خالی دار
ایچکی طعامدن خالی طوت یعنی چوق یمد
تا درو نور معرفت بینی تا انده معرفت نورنی کوره سن
وذوق وعشق اللهی حاصل ایلیه سن تهی از حکمتی بعلت آن
از حکمت علمدن بوش سن اول سبب ایله که پری از طعام تا بینی
زیرا طعامدن بورنوکه دکین مملوسن ایلیه حکمت انده نیجه قرار
ایدر یعنی نیجه قرار طوتر حکایت بخشایش
الهی حق تعالی حضرتنک ترحم واحسانی کم شده را در مناهی
مناهی ومعاصیده کم وضایع اولمش بر کمسه چراغ توفیق
فرا راه داشت توفیق وهدایت چراغنی یولنه یقین طوتدی
یعنی لطفندن اکا انصاف ویردی که جمله قباحتدن توبه
واستغفار ایلدی تا بحلقه اهل دل تحقیق در آمد تا که اول کمسه
اهل تحقیقک حلقه سنه کلدی یعنی صوفیون زمره سنه
قرشدی که کلوب بر شیخه مرید اولدی بیمن صحبت درویشان
درویشلرک مصاحبتنک مبارکلکی ایله وصدق نفس ایشان
وانلرک نفسنک صدقی ایله بیمن ده اولا یا سبب ایچوندر معنی
دخی اکا کوره اولمق جائزدر زمایم اخلاقش انک قبیح ومذموم
خویلری بمحامد مبدل کشت ایو خویلره مبدل اولدی
ودست از هوا وهوس والنی هوا وهوسدن کوتاه کرد

حکایت

قصه ایلکی یعنی قراءت ایلکی وزبان طاعتان درحق اودراز
اگرچه اول کمسه صدق واخلاص ایله طاعته شروع ایلکی لیکن
طعن ایدیجیلرك دلنی اتك حقنده درازایکی بویله دیوکه
همچنان برقاعدهٔ اول اول کمسه ایکنجیلین اول قاعده اوزره در
یعنی بنه اوکی کبی در وزهد صلاحش بی معول وانك زهد
صلاحی اعتماد سزدر بیت بعذر توبه توان رستن ازعذاب خدای
توبه عذرکی ایله یعنی توبه سببیله حق تعالی حضرتنك عذابندن
قورتلق ممکن وقیادر ولیکن می نتوان از زبان مردم رست
اما خلقك زبانندن خلاص بولمق ممکن دکلدر چون
طاقت جور زبانها نیاورد اول کمسه دیلرجورینه طاقت کتورمکی
یعنی طعن ایدیجیلرك طعنه تحمل ایلمکی شکایت پیش
پیر طریقت برد طریقت پرینك قاعده شکایت ایلمکدر یعنی
شیخنه شکایت ایلکی شیخ بکر یست وگفت شیخ چونکه انك
شکایتنی کوردی واغلدی وایتدی شکر این نعمت چه کونه گذاری
بونعمتك شکرینی نیجه ادا ایدرسن که بهتر ازانی که می پندارت
ندت گاندن یکرك سنکه سنی صانورلر یعنی ظن ایدرلر ایوسن
نظم چند گویی که بداندیش وحسود نیچه بردیر سنکه
بداندیش وحسود دیو عیب جویان من مسکین زاند
بن مسکینك عینی ایتجیلردر که بخون ریختم برخیزند

کاهی

کاهی بنم قانمی دوکمکه قالقرلر یعنی هلاك ایتمکه قصد ایدرلر
دیو شکایت ایدرسن که به بد خواستنم بنشستند
کاهی بنم عیبمی استمکا اوتورورلر یعنی بنی عیب ومذمت ایدرلر
دیو بحضوراولورسن نیك باشی وبدت گویند خلق
اما سن ایوا ولهسن وخلق سکا یرامزدیرلر یعنی سنی ذم ایدرلر
بوحال سکا بك وفایده لودر به که بد باشی ونیکت بینند
اول حالدن که سن یرامزاولهسن وخلق سنی ایو کوره لر یعنی
حقیقتده سن صالح اولهسن وخلق سکا فاسق دیرلر
بوحال یکدراندن که سن فاسق اولهسن خلق سکا صالح
دیرلر ولیکن مرایین اما بنی کورکه حسن ظن همکان که دوکلیرلر
حسن ظنی درحق من بکماست بنز حقمده کمال ایلدروسن
درعین نقصان حال بوکه بن عین نقصاندهیم بیت
کرانها که من کفتی کردمی اکراول نصیحتکی کبن خلقه
ایتدریدکی انلرکی بن ایدیدم یعنی اول پندلرایله عمل ایدیدم
نیکو سیرت وپارسا بودمی ایوسیرتلو صالح کمسه اولورم
شعر بیت انی لمستتر من عین جیرانی تحقیق بن
همسایه لرمیك چشمندن پنهان اولمجی وعیبلریمی ستر
ایدجیم واللّٰه یعلم اسرارکی واعلانی لیکن اللّٰه تعالی
حضرتی عزاسمه بنم سرلریمی واشکاره لریمی بیلور

قطعه در بسته بروی خود ز مردم خلقدن کندو
یوزمزه قاپویی بغلمشز یعنی عزلت اختیار ایتمشز
تا عیب نکسترند مارا تاکه بزم عیبمزی فاش ایتمیلر
در بسته چه سود عالم الغیب بغلنمش قپونه فائده عالم الغیب
یعنی الله تعالی یه جمله سر آشکار دانای نهان و آشکارا
ایله عالم الغیب که نهان و آشکاره یی بیلیجیدر ایلیه قپو بغلمقدن
نه فائده حاصل اولور حکایت کله کردم
یکی از مشایخ مشایخدن برینک الندن شکایت ایلدم
بویله دیو که که فلان در حق من کواهی داده است بفساد
که فلان کمسه بنم حقمده فساد و فسق ایله طانقلق ویرمشدر
یعنی فاسق دیمشدر کفت تو بصلاحش خجل کن حضرت
شیخ ایدر اول شیخ نصیحت طریقیله بکا ایتدی سن اول کمسه
صلاح ایله خجل ایله سنک حقکده نامعقول سوز سویلمکه
قادر اولمیه رباعی تو نیکو روش باش باید سکال
سن ایو یوریشلو اول تا یرامز صانجی یعنی صالح اول تا دشمن
بنقص تو کفتن نیابد مجال سنک عیب و نقصانک
سویلمکه مجال و قدرت بولمیه چو آهنک بربط بود مستقیم
زیرا چونکه قوپوزک آهنک صداسی راست و موافق اوله
کی از دست مطرب خورد کوشمال مطربک الندن

حکایت

الندن قچن کوشمال یر یعنی یمز زیرا اصلا اکا احتیاج قالمز
حکایت یکی را از مشایخ شام شیخلرندن
برینه پرسیدند که حقیقت تصوف چیست سؤال ایلدیلر که
تصوفک حقیقتی نه در و حقیقتده صوفی کیمه دیرلر کفت
اول شیخ ایتدی پیش ازین بوندن اول یعنی بزم زمانمزدن
اول طائفه بودند در جهان جهانده بر طائفه وار ایدیلر پراکنده
بصورت و بمعنی جمع اول طائفه صورتده پراکنده و معنیده
جمع ایدیلر باطنلری محبت الله ایله و زهد و صلاح ایله معمور
ایدی اما ظاهرلرنی اصلاح ایتمکدن فراغت ایتمشلر ایدی
حقیقت تصوف بودر و بونک ایله متصف اولنلر مقبول
حق اولان صوفیوندر بیت چو بیت المقدس درون پر قباب
رها کرده دیوار بیرون خراب امروز قومی اند اما
بکون یعنی بزم زمانمزده بر قوم واردر بظاهر جمع و بباطن
پریشان انلر ظاهرده جمع و باطنده پریشاندر یعنی ظاهر
لری صوفیون کسوتیله آراسته و ریا ایله اولان عمل صالح ایله
پیراسته لیکن باطنلری محبت ماسوا ایله و کبر و عجب ایله
خراب و یباب اولمشدر بیت چو هر ساعت از تو بجایی رود دل
چونکه هر ساعت قلبک سندن بر یره کیدر و بردم قرار ایلمز
بتنهایی اندر صفایی نه بینی بو حالده تنها لقده

حکایت

وخلوتده برصفا کورمزسن وبرذوق بولمزسن
کرت مال وجاهست وزرع وتجارت اکرسنك مال
ومنصبك وزرع وتجارتك اوله یعنی ظاهرا بونلره مقید اوله سن
چودل باخدایست خلوت نشینی اما چونکه کلك خدا ایله
دریعنی قلبکده محبت الله دن غیری نسنه یوقدر خلوت
وتنها اوتوررسن اصلا اول تجارت ومنصبك وسائر
اشغالك سکا زیانی اولمز نهایتی کثرتدن وحدت اولو
رجال لا تلهیهم تجارة ولا بیع عن ذکر الله
حکایت یاد دارم که شبی درکاروانی
خاطرمده طوترم که برکیجه برکاروانده همه شب رفته بودم
حضرت شیخ ایدر دوکلی کیجه کتمش ایدم وسحر درکنار میشه
خفته وسحر وقتی برمیشه کنارنده یاتمش ایدم ایومش
ایدم شوریده که دران سفر همراه ما بود برشوریده که اول
سفرده بیزه یولداش اولدی نعره بزد ناکاه اول شوریده
برنعره اوردی وراه بیابان کرفت وبیابان یولنی طوتدی ویك
نفس ارام نیافت وبرنفس جوش وخروشدن ارام بولمدی
وخاموش اولمدی چون روز شد چونکه روز یعنی صباح
اولدی کفتمش حضرت شیخ ایدر بن اول شوریده یه
ایتدم این چه حالست بونه حالت درکه بوکیجه ایلدك

حکایت جناب شیخ

کفت

کفت اول شوریده ایتدی بلبلانرا دیدم که بنالش درامد
از درخت بلبللری کوردمکه اغجدن نالش وفغانه کلمشلر
ولسان حال ایله خدانك تسبیحنه شروع ایتمشلر وکبکان
از کوه وکللکلری کوردمکه طاغدن نالش وفغانه
کلمش وغوکان از اب وبهایم از میشه وقوربغه لری آبدن وحیواناتی
میشه دن کوردمکه جمله سی نالشه بلکه لسان حال ایله
تسبیحه کلمشلر اندیشه کردم که مروت نباشد اندیشه ایلدم که
مروت اولمیه همه در تسبیح رفته بود دوکلی تسبیحه کتمش
یعنی تسبیح خدایه شروع ایتمش اوله ومن بغفلت خفته
وبن غفلت ایله اویومش اولم حال بوکه بوجملدن مکرم
اولوب طاعت ومحبت ایچون مخلوق اولم قطعه
دوش مرغی بصبح می نالید دون کیجه برمرغ صباحه دکین ناله ایلدی
عقل وصبرم ببرد وطاقت وهوش عقل وصبرمی
وطاقت وهوشمی ایلتدی یعنی بنی بی عقل وبی هوش ایتدی
یکی از دوستان مخلص را مخلص وصادق دوستلردن برینك
مکر اواز من رسید بکوش مکر بنم اوازم آنك قولاغنه ایره
کفت باور نداشتم که ترا حضرت شیخ ایدر اول دوست
چونکه بنم حالمی کوردی ایتدی اینانمز ایدم که سنی بو عقل
بانك مرغی چنین کند مدهوش برقوش سنی بویله

باور بمعنی التصدیق

مدهوش وحیران ایلیه کفتم این شرط آدمیت نیست
حضرت شیخ رحمة الله علیه اول دوسته جواب ویروب
ایتدم بو فعل ادمی لکه لایق دکلدر این دن مراد مصراع
ثانینك مضمونیدرکه مرغ تسبیح خوان ومن خاموش
مرغ بو حال ایله تسبیح اوقیجی اوله وبن خاموش اولم بو قطعه
حضرت شیخك کندو حسب حالیدر مذکور شوریده نك
حسب حالی دکلدر حکایت وقتی در سفر
حجاز بر وقت کعبهٔ شریف سفرنده طائفهٔ جوانان
صاحب دل بر بولك صاحب دل جوانلر همراه وهمقدم
من بودند بنمله یولداش وهم قدم اولدیلر وقتها زمزمهٔ
بکردندی کاه کاه اول جوانلر بر صدا وترنم ایدرلر ایدی
وبیتی چند محققانه کفتندی ومحققانه توحیده متعلق
بر قچ کلمه بیت ایدرلر ایدی وعابدی در سبیل منکر حال درویشان
بود واول یولده بر عابد وار ایدی که درویشلرك حالنه منکر
ایدی وبی خبر از درد ایشان ودرویشلر دردندن
بیخبر ایدی تا برسیدیم بحی بنی هلال تاکه بنی هلال تاکه بنی
هلال قبیله سنه ایرشدك کودکی سیاه از حی عرب
بدر آمد اول عرب قبیله سندن بر قره عرب اوغلانجغی
طشره کلدی واوازی براورد وبر اواز کتوردی یعنی اول

حکایت جناب شیخ

الزمرة صوت الرعد

اول کودکیك زیاده حسن صوتی وار ایدی اول محلده بر ترنم
ایلدی که مرغ از هوا در آورد که مرغی هوادن ایندردی اشتر عابد
را دیدم که برقص در آمد اول صوتك لذتندن منکر
عابدك دوه سنی کوردم رقصه کلدی وعابد را بیند بینداخت
وعابدی ارقه سندن اتدی وراه بیابان کرفت وبیابان یولنی
طوتدی کفتم حضرت شیخ علیه الرحمة ایدر ای شیخ در حیوانی
اثر کرد اول کودکیك اوازی بو بخلین بر حیوانه اثر ایلدی
که بو حاله ایرشدی وترا اثر نمیکند حال بوکه سن ادم سن
سکا اثر ایلمز بو استفهام اول مقامده جائزدر معنی بویله
اولور سکا اثر ایلمزمی نظم دانی که چه کفت مرا آن بلبل سحری
بیلورمسنکه اول سحر بلبلی لسان حال ایله بکا نه دیدی
تو خود چه آدمی کز عشق بی خبری سن خود نه آدمی سن یعنی
آدمی دکل سنکه عشقدن بی خبرسن اشتر بشعر عرب در حالیست وطرب
اشتر عرب شعری ایله حالت وشوقده درکه لطیف صدادن ذوق ایدر
کر ذوق نیست ترا کژ طبع جانوری اکر سنك عشقدن ذوق
وطربك یوق ایسه اکری طبع لو وبدخلقلو جانورسن بیت
شتر را چو شور وطرب در سر است شترك چونکه باشنده
شور وطرب وشوق وذوق واردر اکر آدمی را نباشد خر است
اکر آدمینك عشقدن ذوق وحالتی اولمیه معینده خردرکه

اکر ادمی دیمك اوه یقدکلری وعند مبوب التاشرت علی الحی
قورواوزره یاکر اسدکی فتنده یمیل غصون الیه الحی الصلد
ایلغون اغاجنك بوداقلرینی یاد دن اطرافه میل وحرکت ایدر
یابس ومحکم طاش اصلا میل وحرکت ایتمز ایشته انلرك کبی
لطافتی طبعی وارد رخوب صلادن وزیبا یوزدن حظ وذوق
ایدرلر امّا انلرك کبی کثیف طبع وفسرده دلدر یونك یکیلردن ذوق اتمز

مثنوی بذکرش هرچه بینی در خروشست عالمده

هرنیکه کورورسن معنی یوزدن اول اللهك ذکر وتسبیحیله
جوشوخروشده در وان من شئ الا یسبح بحمده ولکن
لا تفقهون تسبیحهم الایة دلی دانت درین معنی که کوشست
امّا بونی کوکل بیلورکه انك بو معنیده قولاغی وار دیمکدر
حقایق شناس اولون کمسنه بورانك فهم ایدر عوام خلق
محسوساتی کوجیله ادراك ایدر بوقدیکه بو سرّی ادراك ایده
نه بلبل برکلشن تسبیح خوانیست کل اوزره اول خوب
تسبیح او قوبیجی بلبل دکلدر هرخاری بتسبیحش زبانیست
بلکه هرخارکه کورورسن اول اللهك تسبیحنه برلسان درکه
زبان حالله انکا تسبیح ایدر

حکایت

یکی را از ملوك عرب عرب پادشاه لرندن بری مدّت عمرش
سیری شد انك عمری زمانی تمام اولدی وقایم مقامی نداشت

وبرقانم مقام طوتمك یعنی اول پادشاهك یرینه حاکم
اولاجق برکمسه سی یوقایدی وصیت کردکه وصیت ایلدیکی که
بامدادان علی الصباح نخستین کسی که ازدر شهر اندر اید
اول برکمسه که شهر قپوسندن اچر وکله تاج شاهی برسروی
نهند پادشاهلق تاجنی انك باشی اوزره قویه لر وتفویض
مملکت بدو کنند ومملکتی انکا تفویض وتسلیم ایلیه لر
اتفاق اول کسی که ازدر شهر درآمد اتفاق اول برکمسه
که شهر قپوسندن اچر وکلدی کدایی بود که همه عمرش لقمه
نان وخرقه ولقمه وخرقه بو برکدایدیکه دوکلی عمر نده
برلقمه قرنمامش ایدی وخرقه سنه برقه دکمش دکلدی
یعنی زیاده فقیر ایدی ارکان دولت واعیان حضرت وصیت
ملك بجای اوردند ارکان دولت واعیان حضرت
پادشاهك وصیتی یرینه کتوردیلر وتسلیم ملك ومفاتیح
قلاع وخزاین بدو کردند وسلطنتی وقلعه لریك وخزینه لریك
مفاتیحلرین انکا تسلیم ایتدیلر مدّتی مملکت راند اول
درویش برزمان سلطنت سوردی تا بعضی از امراء
دولت تاکه امراء دولتدن بعض کسه کردن متابعت اوبیجا
نیدندر انك متابعتدن بیون چوبردیلر یعنی درویشی
قبول ایتیوب عاصی اولدیلر وملوك دیاردن هرطرف بنازعت

اوبرخواستند ودیاربکلری هرطرفدن اول درویش ایله
منازعه ایتمکه قالقدیلر دخی وبمقاومت لشکر آراستند
واول درویش ایله مقابله ومقاتله ایتمکه لشکر بزه دیلر یعنی
مهیا ایلدیلر فی الجمله سپاه ورعیت بهم برآمدند محصل
کلام سپاه ورعیت بو خصوصده بیحضور مضطرب اولدیلر
وبرخی از بلاد وشهرلردن بعضی از قبضهٔ تصرف او بدر
رفت انك تصرفی الندن طشره کتدی درویش ازین واقعه
خسته خاطر همی بود بو خصوصده خسته خاطر وپریشان دل
ایدی تا یکی از دوستان قدیمش تاکه اول درویشك قدیمی
دوستلرندن بری که درحالت درویشی قرین او بود
درویشلك حالنده انك قرینی ومصاحبی ایدی از سفر باز آمد
سفرده کروکلدی اورا درچنان مرتبه دید بو درویش اول
درویشی انجلین مرتبه ده کوردی کفت سفردن کلان
درویش پادشاه اولان درویشه ایتدی منت خدایرا
عز وجل عزیز وجلیل خدایه منت وشکر که بخت بلندت
یاوری کرد که بلند بخت وسعادت ودولت سکا رهبرلك
ایلدی واقبال ودولت رهبری سعادت دولت سکا معاونت
ایلدی یعنی دلیل رهبر اولدی تا کلت از خار تاکه سنك کولك
خارندن وخارت از پایی برآمد وایاغکدن خار طشره

کلدی

کلدی یعنی چقدیکه فقردن خلاص بولب حضور ایلدی
وبدین پایه رسیدی وبو مرتبه یه ایرشدك ایة کریمه اِنَّ
مَعَ العُسرِ یُسرًا حق تعالی حضرتی بیورمشدر هر عسر ایله یسر
وهر غم ایله بر سرور واردر بیت شکوفه کاه شکفتست وکاه خوشیده
شکوفه کاه اچلمش وکاه بورشمش وپژمرده اولمش وقرومشدر
درخت وقت برهنه است ووقت پوشیده درخت
کاهی اوراق واثماردن برهنه وعاری در وکاهی اوراق اثمار
لباسیله پوشیده ومزیندر وغیر ذوی العقولك حالی بویله
اولدغی کبی ذوی العقولك دخی حالی بویله در کاهی غنی وفقیر
وکاه عزیز وحقیر اولور بر حال اوزره برقرار اولمق محالدر
وحکما کفته اند وعاقللر ایتمشلردر بیت
زکار بسته میندیش ودل شکسته مدار بغلو ایشدن
اندیشه ایتمه وکوکلی صنق طوتمه که آب چشمهٔ حیوان درون تاریکست
که حیات ابی ظلمات ایچنده در کفت پادشاه اولان درویش
اول درویشه ایتدی ای برادر تعزیتم کن ای قرداش بنم تعزیتم
یعنی ماتم زده لر ومصائب والام ایرشمشلره عزا ویردکلری
کبی سن دخی بکا عزا ویر بو وجه دخی قابلدر وجائز در ای
برادر بکا تعزیت ایله که جای تهنیت نیست که تهنیت یری
دکلدر انکاه که تو دیدی غم نانی داشتم زیرا اول وقت که سن کوردك

یعنی درویشلك حالنده برنان غمنی طوترایدم وامروز
تشویش جهانی وبکون برجهانك یعنی جهان خلقنك غمنی
طوترم یعنی غمدن چکرم دوی بیت اکر دنیا نباشد دردمندیم
اکر دنیا اولمیه فقر واحتیاج جهتندن دردمند وبیچاره یوزکه انك
دائما المن چکرز وکر باشد بمهرش پای بندیم
اکر دنیا اوله انك محبتیله پای بند ایزکه حق تعالی حضرتنك طاعت ومحبتندن
انك سببیله دور اولمشزدر بلایی زین جهان آشوبتر نیست
بو جهاندن مشوش بر بلا یوقدر که رنج خاطرست ارهست ورنیست
زیرا دنیا خاطرك رنج والمی در یعنی رنج والمدن خلاص
میسر دکلدر اکر دنیا واردر اکر یوقدر قطعه
مطلب کر توانکری خواهی اکر غنیلك استرایسك جهانده
جز قناعت که دولتست همین قناعتدن غیری برنسنه طلب
ایلمه زیرا قناعت هضم اولیجی وابدی بر دولتدر القناعة کنز لا یفنی
کر غنی زر بدامن افشاند اکر غنی دامن ایله التون صاچه یعنی
حق یولنه بذل واحسان ایلیه تا نظر در ثواب او نکنی
اکاه اول صاقن انك ثواب ایچون بویله احسان ایدرم دیمیه سن
کز بزرکان شنیده ام بسیار زیرا اولودن چوق اشتمشم دیرلر
صبر درویش به که بذل غنی درویشك صبری یك که غنی
نك بذلندن یعنی انك صبری بونك بذلندن یکدر بیت

بیت اکر بریان کند بهرام کوری اکر بهرام کور
بریان اشکنی بریان ایلیه بهرام کور عجم پادشاهلرندن برینك
اسمیدر که کورك صیدنه میل ومداومتی اولدغندن اوتوری
بهرام کور دیرلر متنده مزکور اولان کور بهرامه مصروفدر صانمه
دکلدر زیرا تقدیر بویله در اکر بریان کند بهرام کور کوری شهرتندن
وضرورت شعردن اوتوری حذف اولدی نه چون پای ملخ باشد زموری
بر قرنجه دن بر چکرکه ایاغی کبی اولمز زیرا موره نسبت پای
ملخ زیاده عظیمدر اما بهرامه نسبت کور زیاده حقیردر
حکایت یکی را دوستی بود عمل دیوان کردی
برکمسه نك بر دوستی وار ایدیکه دیوان عملنی ایلر ایدی یعنی دیوانه
متعلق بر عمل اوزره ایدی مدتی اتفاق دیدنش نیفتاد اتفاق
بر زمان بو دوست دیوان عملنه منسوب اولان دوستی
کورمك اتفاقی دوشمدی کسی کفت برکمسه بو دوسته
ایتدی فلانرا دیر شد که ندیدی فلانی یعنی دیوان عملنی ایدن
دوستی چوق زمان اولدیکه کورمدك کفت من اورا نمی
خواهم که بینم بو دوست ایتدی بن آنی استمزم که انی کورم
قضارا از کسان او یکی حاضر بود اتفاق اول دوستك
آدملرندن بری انده حاضر ایدی کفت اول کمسه اول
سته ایتدی چه خطا کرده است که از دیدن او ملولی

حکایت

اول دوست نه خطا ایلمشدر انی کورمکدن ملول سن
یعنی کورمك استمزسن کفت خطایی نیست بو دوست اول
دوستك آدمی سنه ایتدی اصلا بر خطا یوقدر یعنی اندن
بر خطا صادر اولمامشدر اما دوست دیوانی را اما دیوانه
منسوب اولان دوستی وقتی توان دید که معزول
باشد شول وقت کورمك ممکن درکه معزول اوله ومرا
راحت خویش در رنج او نمی باید وانك رنجندن بکا کندو
راحتم کرکمز یعنی اول کثرت اشتغالدن متصل رنج المده در
اول وقت که اکا ملاقی اولمق بکا راحت وذوق دکه ملاقاتدن
حاصل اولور اما اکا رنج وزحمت درکه زیرا اشتغالده در بیت
در بزرکی ودار کیر عمل اولولقدن یعنی منصبده وعمل غوغاسنده
ز آشنایان فراغتی دارند آشنالردن فارغ لق طوترلر کثرت
اشتغال ودولت ومنصب سببیله روز درمانده کی ومعزولی
لیکن عاجز ومعزوللق کوننده درد دل پیش دوستان آرند
کوکل دردنی دوستلر قتنده کوتوررسن معقول اولن
بودرکه بونك کمسه لر ایله دوستلغی اولمیه حکایت
ابوهریره رضی الله عنه ابوهریره حضرتی الله اندن راضی
اولسون ابوهریره کنیتی در اسم شریفی عبدالرحمن در هر روز
بخدمت محمد المصطفی صلی الله علیه وسلم آمدی هر

حکایت ابوهریره

هر کون حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك حضور
شریفنه کلور ایدی کفت حضرت سلطان کونین علیه
السلام ایتدی یا اباهریره ای اباهریره زرنی غبا کون آشری
زیارت ایله تزدد حبا سن زیاده اوله سن محبت یونندن
یعنی هر روز میا تا محبت زیاده شود یعنی هر کون کلمه تا محبت
زیاده اوله صاحب دلیرا کفتند بر صاحب دیله ایتدیلر بدین
خوبی که آفتابست بو خوبلق ایله که آفتابدر هرکز نشنیده ایم
اصلا اشتممشز که کسی اورا دوست کرفته است که بر کمسه
انی دوست دوتمشدر یعنی دوتمامشدر وعشق اورده
دخی عشق کتورمشدر یعنی بر کمسه اکا عاشق اولمامشدر
کفت اول صاحب دل ایتدی از برای آنکه اول سببدنکه
هر روزش می توان دید هر کون آفتاب کورمك ممکندر
مکر در زمستان مکر قیشده ممکن دکلدر که محجوبست
ومحبوب که زمستانده آفتاب مستوردر اما اول وقت آفتاب
مرغوبدر ومقبولدر بیت بدیدار مردم شدن عیب نیست
خلقك دیدارنه وزیارتنه کتمك عیب دکلدر ولیکن نه چندانکه کویند بس
اما اول قدر دکل که یتردیه لر یعنی دوستلر ایله دائم ملاقات
ومصاحبت مقبولدر لیکن حددن زیاده سی معقول
دکلدر زیرا کثرت مشاهده قلت حرمتی موجبدر

اکر خویشتن را ملامت کنی اکر کندوکی ملا ایلیه سن
کثرة مشاهده و مصاحبت ایله ملامت نباید شنیدن ز کس
ایله کمسه دن ملامت اشتمك کرکمز زیرا حقیقتده
سن سنی ملامت ایدرسن حکایت

حکایت

یکی از بزرکان اولولردن برینك باد مخالف در شکم پیچیدن
کرفت مخالف ییل قرننده صرلمق طوتدی یعنی زیاده
هجوم ایدوب چقمغه قصد ایتدی وطاقت ضبط ان نداشت
واول اولو اول بادی ضبط ایتمکه طاقت طوتمدی یعنی قادر
اولمدی بی اختیار ازوی صادر شد اختیارسز اول اولودن
صادر اولدی کفت اول اولو حیاسندن انده اولنلره ایتدی
ای دوستان ای دوستلریم مرا در انچه کردم اختیاری
نبود انی که بن ایلدم بنم انده اصلا بر اختیارم یوق ایدی یعنی
بو قباحتی اختیارم ایله ایتمدم وبزه ان بر من ننوشتند
واندن اوتری بنم اوزریمه بر کناه یزمزلر وراحتی بمن رسید
واندن بکا بر راحت ایرشدی حال بوکه کمسیه اندن ضرر
ایرشمدی شما نیز بکرم معذور دارید سن دخی کرم ایله
بنی بو خصوصده معذور طوتکز که نظم
شکم زندان باد ست ای خردمند ای عاقل شکم بادك زندانیدر
ندارد هیچ عاقل باد در بند هیچ عاقل بادی بندده طوتمز بلکه خلاص ایدر

چو باد

چو باد اندر شکم پیچد فرو هل چونکه شکمده یل صاریله
وسکا زیاده اضطراب ویره اشغه قوارسن کتسون
که باد اندر شکم باریست بر دل زیرا شکمده باد دل اوزره بر یوك
در یعنی زیاده مولم در ایلیه المندن خلاص اولمق اولی در بیت
عیب رندان مکن ای زاهد پاکیزه سرشت که کناه دیکری بر تو نخواهند نوشت
حریف ترش روی ناسازکار موافق اولمین اکشی یوزلو حریف
چو خواهد شدن دست پیشش مدار چونکه کتمك استر
انك اوکنه ال طوتمه یعنی کتمکه مانع اولمه قوکتسون بو بیتدن
مراد نه ایدوکی معلومدر بیانه احتیاج یوقدر یعنی نیجه بی
ادب سفیه لر حضرت شیخه بو حکایتدن اوتوری نامعقول
کلمات ایدرسن همان قصه دن حصه نه ایسه انی کورنتکم حضرت
مولانا بیورمشدر بیت بیت من نیست اقلیمست
هزل من هزل نیست تعلیمست حکایت

حکایت
جناب شیخ که
اسیرشده بدست
فرانك

از صحبت یاران دمشقم شامده اولان دوستلریمك
مصاحبتندن بکا زیاده ملالتی بدید آمده بود بر ملالت
ظاهر کلمش ایدی یعنی انلردن باکه بیحضورلق واقع اولمش
ایدی سر در بیابان قدس نهادم اول سببدن قدس شریف
بیابانه باش قودم یعنی شام شریفی ترك ایدوب اول
سمته کتدم وبا حیوانات انس کرفتم وانسانی ترك ایدوب

حیوانلر ایله انس طوتدم تا وقتی شول وقته دکین که
اسیر قید فرنك شدم که فرنکك قیدنه اسیر اولدم یعنی
فرنك بنی اسیر ایلدی ودر خندق طرابلوس وطرابلوس
خندغنده با جهودانم بکار کل بداشتند جهودلر ایله بنی بالچق
ایشنه طوتدیلر یعنی بنی انلر ایله ارغادلغه قوشدیلر تا یکی
از رؤسای حلب اول زمانه دکین انده کافرلر ایله وکافر
النده اسیر اولدم بالچق طاشده که حلب رایسلرندن
بری که سابقهٔ معرفتی درمیان ما بود انك ایله بزم اورتامزده
قدیمدن براشنالق وار ایدی کذر کرد بن اولدوغم یره اوغرادی
ومرا بشناخت وبنی انده کوروب اکلدی وکفت ای فلان
اول کمسه بکا ایتدی ای فلان یعنی ای سعدی این چه حالتست
بونه حالدر وبونده نیلرسن وچه کونه می کذاری ونیجه کچنورسن
کفتم اکا جواب ویروب ایتدم که

قطعه

همی کریختم از مردمان بکوه وبدشت ادملردن طاغ
وصحرایه فرار ایدر ایدم که از خدای نبودم بدیکری پرداخت
زیرا حق تعالی حضرتندن غیری ایله که بکا مصاحبت
ودخی مقارنت اولمدی یعنی حق تعالی حضرتندن غیری ایله
که بکا حظ وذوق اولمدیغی اجلدن خلقی ترك ایدوب
کوه ودشته قچر ایدم بعض کمسه بو مصراعك بویله تعیین

تعیین وتصریح ایتمشدر که خدادن غیری برکمسه ایله بکا
مقارنت اولمیه دیو بو تقدیرجه صیغهٔ جهد کرکمز صیغهٔ
نفی کرکدر بو که خود چاره یوقدر زیرا اوزنه نقصان ایرشور
قیاس کن که چه حالت بود درین ساعت قیاس ایله که بو ساعتده
حال نیجه اولور که بو قدر زحمت والم ایرشور که در طویلهٔ نامردمم بباید ساخت
ساخت که بکا نامرد طویله سنده کچنمك کرك یعنی کافرلر
ایله اختلاط لازم کلمشدر ایلیه بنم حالم نیجه ایدوکنی بلمدکمی حضرت
شیخ بو سوزلری اول رئیسه دیر بیت پای در زنجیر پیش دوستان
دوستلر اوکنده ایق زنجیرده اولمق به که با بیکانکان در بوستان
یك که یادلر ایله بوستانده اولمق وانده ذوق وشوق ایتمکدن
یعنی مصراعك اولکی مضمونی مصراع ثانینك مضموننده
یکدر بو بیت کندوسنه تسلیه ویرمك ایچوندر بر حال
من رحمت آورد اول رایس چونکه بنی اول حالده کوردی
بکا ترحم کتوردی یعنی ترحم ایتدی وبده دینار واون دینار
ایله از قید فرنکم خلاص کرد فرنکك قیدندن خلاص
ایلدی وبا خود بحلب برد وبنی کندوسیله حلب شهرنه
ایلتدی ودختری داشت اول رایس بر دختر طوتر ایدی
یعنی بر قزی وار ایدی بعقد نکاح من در آورد اول دختری
بکا نکاح عقدنه کتوردی یعنی بکا نکاح ایلدی

بکابین صد دینار یوزدینار کابین ایله چون مدتی برآمد
چونکه بوحال اوزره برزمان کلدی یعنی کچدی دختر
بدخوی وستیزه روی بود اول دختر نامعقول خوی
وعناد ایدیجی ایدی نافرمان یرد وزیان درازی کردن گرفت
سوز اسلمز وزیان دراز لق ایلمك طوتدی وعیش مرا
منقص داشتن وعیشم تقصد طوتدی چنانکه گفته اند
مثنوی زن بد در سرای مرد نیکو برامز عورت ایوارك سرایندہ
هم درین عالمست دوزخ او وهم بوعالمده درانك دوزخی
زینهار از قرین بد زینهار زینهار برامز یولداشدن زینهار
وقنا ربنا عذاب النار ای یزم ربمز برنی نارك عذابندن
حفظ ایله بوندن مراد برامز عورتدر نار عذابی درکه زیاده الم ویرر
چاك خواهم زدن این دلق ریایی چه کنم
روح را صحبت ناجنس عذابست الیم باری زیان تعنت
دراز کرده می گفت برکرهٔ تعنت دلنی دراز ایلمش اولدغی
حالده ایتدی تو من نستی که پدر من سن اول دکلسنکه بنم
بابام ترا از قید فرنك باز خرید سنی فرنکلك قیدندن کرو
صاتون آلدی یعنی خلاص ایلدی گفتم بلی حضرت شیخ ایدر
اول دختره جواب ایتدم بده دینارم بار خرید اون دینار ه فرنکدن
صاتون آلدی وبصد دینار ویوز دینار ایله که مهر مؤجلدر

بدست

بدست توکرفتار کرد سنك الکده کرفتار ایلدی سنك الکده
اولمق اندن اصعب در حکایت شنیدم که کوسفندی را بزرکی
اشتد مکر برقبولی براولوکسه رهانید از دهان ودست کرکی
برقورودك اغزندن والندن قورتردی شبانکاه کاوه برحلقش بمالید
اخشام وقتی انك بوغازینه بجاوردی روان کوسفند ازوی بنالید
کوسفندك جانی اندن نالمه ایلدیکی وسماع حالندیکی که از چنکال کرکم دربودی
که بنی قورودك پنجه ستدن قاپدك چودیده عاقبت کرکی تو بودی
چونکه نظر ایلدم کوردم قوردم سن اولدك

حکایت یکی از پادشاهان پادشاهرث

بری عابدی پرسید برعابده سؤال ایلدی بویله دیوکه اوقات
عزیزت که سنك عزیز ولطیف وقنارك چه کونه کذاری نجه
کچرونیه صرف ایدرسن کفت عابد پادشاهه ایتدی همه شب
درمناجات دوکلی یکیجه حق تعالی حضرتنه مناجاتده
وسحر درد عاوحاجات وسحر وقتی حاجتلرد عاسنده یعنی
حصول حاجاتی بچون دعا ایتمکده وهمه روز درسند
اخراجات دکلی کون لوازمی قیدنده که نفسم وعیالم بچون
کرکدر سنك مضمون ایشارتك عابد معلوم کشت پادشاه عابد
ایشارتنك مضمونی واول سوزدن مقصودنه ایدوکی
معلوم وظاهر اولدی فرمود پادشاه بیوردی تا وجه کفاف او

حکایت

THE UNIVERSITY OF MELBOURNE

Library Digitised Collections

Author/s:
Sad

Title:
Gulistn /

Date:
[18--?]

Persistent Link:
http://hdl.handle.net/11343/23253

File Description:
Part 3

پراکنده روزی پرکند دل رزقی پراکنده اولان کوکلی دخی
پراکنده در پس عبادت اینان پس بو اغنیالرك عبادتی
بمحل قبول نزدیکتر است محل قبوله یقین رکدر زیرا حضور
قلب حاصلدر که جمعند وحاضرند که اغنیانك خاطری
وقلبی جمع وحاضردر نه پریشان خاطر خاطری پریشان
دکلدر که اسباب معیشت ساخته که معیشت سببلری کندولره
حاضر ودوزلمشدر وباوراد عبادت پرداخته وعبادتك ورد
لری تمام صورت بولمشدر عرب کوید عرب دیر نعوذ بالله
من الفقر المکب یعنی الله صغنورم شول فقردنکه متصل بربری
اوزرنه دوکله ومجاورة من لا احب دخی سومدکمك مجا
ورتندن الله صغنورم ودر خبر است وحدیث شریفده
کلمشدر الفقر سواد الوجه فی الدارین که فقیر اولمق یوز قرا
لغیدر دنیاده مال جهتندن وآخرتده عمل جهتندن
بعض نسخه ده بو محلده بویله ترتیب اولمشدر اصحی دخی بودر
درویش بی معرفت نیارامد معرفتسز درویش دکلنمدی
تا فقراش بکفر انجامد تاکه فقری کفر ایله تمام اولدی کاد
الفقر ان یکون کفرا یقین اولدیکه فقر کفر اوله کفتا اول
درویش بکا ایتدی نشنیدهٔ اشتمدکمی پیغمبر علیه السلام
فرموده است حضرت پیغمبر صلی الله تعالی علیه وسلم

بیور

بیورمشدر الفقر فخری فقر بنم فخرمدر کفتم خاموش کن
اول درویشه ایتدم خاموش اول که ایشارت خواجه عم
بفقر طائفه است که خواجه عم شول طائفه یه فقر ایله
ایشارت ایدرکه که مردان میدان رضا اند که اول طائفه
رضا میداننك ارلریدر وتسلیم تیر قضا وقضا اوقنك
تسلیمیدر نه اینانکه خرقهٔ ابرار پوشند بونلر انلر دکلدرکه
خرقهٔ ابرار کیرلر ولقمهٔ ادرار فروشند ووظیفه لقمه سنی صترلر
حرصلرینك زیاده لغندن زمانه فقراسی کبی بونلر حقنده
وارد اولمامشدر رباعی ای طبل بلند بانك در باطن هیچ
ای بلند اوازلو طاول باطنکده هیچ نسنه یوقدر
بی توشه چه تدبیر کنی وقت بسیج ازقسزنه تدبیر وتدارك
ایدرسن سفر قصدنده روی طمع از خلق بپیچ ار مردی
خلقدن طمع یوزنی صراکر مرد ایسك تسبیح هزار دانه بر دست مپیچ
بیك دانه لو تسبیحی الوکه صرمه ونشاید جز بوجود نعمت
برهنه پوشیدن لایق دکلدر وجود نعمتیله یعنی نعمت
وجودندن غیرسیله میسر دکلدر برچپلاغی کیدرمك
یا در استخلاص کرفتاری کوشیدن یاخود بر محبوسك
خلاصنه دورشمك ابنای جنس ما را بزم جنسمز
اوغلنلرینه یعنی صوفی فقرایه بپایهٔ ایشان کی رساند

بزم جنسمز انلرك مرتبه سنه قچن ایرشور ویدعلیا بید سفلی
چه ماند ویریجنك الی فقیرك النه نیجه بکزر نه بینی حق جل
وعلا در محکم تنزیل کورمدکمی که عالی وجلیل الله محکم تنزیلده
از نعمت اهل بهشت خبری دهد که اهل جنتك نعمتندن بر خبر
ویردیکه اولئك لهم رزق معلوم اهل جنت ایچون دیلدکلری
وقت غدا وعشا مقداری رزق معروف ویرر یعنی فواکه
یرلر تلذذ ایچون دفع جوع ایچون دکلدر تا بدانی که مشغول
کفاف تا بله سنکه کفافه مشغول اولمق یعنی رزق وقوته
مشغول اولمق از دولت عفاف محرومست عفاف دولتندن
محروم اولمقدر یعنی حرامدن قچنامز وملك فراغت وفراغت
ملکنده اولمق زیر نکین رزق معلوم یوزك قاشی التی
رزق معلومدر یعنی فارغ البال اولانك رزقی کویا که
ممهور خزینه سی کبیدر نه زمان کوکلی دیلرسه بولور
بیت تشنکانرا نماید اندر خواب صوسزلر اویقولرنده کوررلر
همه عالم بچشم چشمهٔ آب دوکلی عالم کوزلرینه صو چشمه سی
کورینور صویه حریص اولدیغیچون وهر کجا که سختی کشیده و
هر نه یرده که قتلق چکمش وتلخی چشیده واجی لق طتمش
را بینی خود را بشرهٔ در کارهای مخوف اندازد کوره سن
کندویی حرص وطمع ایله قورقولو ایشلر اتر وازتوا

واز توابع ان نه پرهیزد واول ایشلرك توابعندن احتراز ایلمز
واز عقوبت اخرت نهراسد واخرت عذابندن قورقمز
وحلال از حرام نه شناسد وحلالی حرامدن اکلمز قطعه
سکی را کر کلوخی بر سر آید اکر بر کلبك باشنه بر کسك کلورسه
ز شادی بر جهد کین استخوانست شادیلقدن صچرر ظن ایدر که اول کمکدر
وکر نعشی دو کس بر دوش کیرند اکر بر نعشی ایکی کمسه اموزی
اوزره طوتسلر لئیم الطبع پندارد که خوانست
شحیح النفس اولان صانور که طعامدر اما صاحب دنیا دنیا
صاحبی یعنی اغنیا بعین عنایت حق ملحوظ است حق تعالی
نك عین عنایتیله ملحوظدر وبحلال از حرام محفوظ حلال
ایله حرامدن صیانت اولنمشدر من همانکه تقریر این سخن
نکردم فرضا بن همانکه بو سوزی تقریر ایلمدم وبرهان
حجت نیاوردم وحجت برهانن کتورمدم انصاف از توقع
دارم انصافدن امید طوترم هرکز دیدی که هرکز کوردکمی
که دست دعایی بر کتف بسته که بر دعا الی کتفنده بغلنمش
یا بی نوایی در زندان نشسته یا خود بر بی کناه زندانده چیسده
اوتورمش یا پرده معصومی دریده یا معصوملق پرده سی
یرتلمش یعنی فقرا وجندن عرضی یقلمش یا کفی از معصم بریده
بریده یا الی قولدن کسلمش الا بعلت درویشی درویشلکدن

اوتری شیر مردانرا ارسلان کبی ادملر بحکم ضرورت ضرورت
سببیله در نقبها کرفته اند لغملرده طوتلمشدر وکعبها سفته
واوکچه لری دلنمش یعنی طاریرده چتن ایش اشلدکلرندن
اوتری ومحتملست واحتمالدرکه درویش را نفس اماره
مطالبه کند که درویشی نفس اماره طلب ایدر چون قوت
احصانش نباشد چونکه انک احصانی قوتی ایله اولمیه
بعصیان مبتلا شود کناهه مبتلا اولور که بطن وفرج توا
مانند که بطن ایله فرج ایکزلردر یعنی دو فرزند بیک شکم اند
یعنی بر شکمده ایکی فرزنددر مادامکه این یکی برخاست مادامکه
انک بو بریسی یعنی بطن چوق یمکله یوق روکله آن دیکر بر
پاست اول بری یعنی فرج ایق اوزره درر شنیدم که درویشی
را باحدث برخبثی بکرفتند اشتدمکه بر درویشی بر فاحشه
ایله زناده طوتدیلر با انکه شرمساری برد انکله حجابلق ایلتدی
سنکسار شد انی رجم ایلدیلر کفت ای مسلمانان اول درویش
ایتدی ای مسلمانلر زر ندارم که زن کنم التونم یوقدر که
عورت ایدنم وقوت ندارم که صبر کنم وقوت طوتمزم که
صبر ایدم چه کنم نه ایدیم لا رهبانیة فی الاسلام یعنی
حدیثده کلمشدر که اسلامده راهبلق یوقدر یعنی
پلاس کیوب وترک نکاح ایدوب نسادن اعتزال کلی اتمک

یوقدر

یوقدر واز جمله مواجب سکون وجمعیت درونکه خداوند
نعمت را ثابتست وجمله دن سکون مواجب وجمعیت
خاطر نعمت صاحبلرینه ثابتدر یکی آنست که هر شب
صنمی در بر کیرند برسی اولدرکه هر کیجه بر بت کبی محبوبی
سینه سنده طوترلر مراد کوزل جاریه در وهر روز جوانی
از سر کیرند وهر کون جوانلغی باشندن طوتر یعنی هر کون
تازه جوان کبی اولور آن چنان صنمی که صبح تابان را دست
از صباحت او بر دلست که یلکیلیجی صباح انک کوزلکندن
حیرت النی بوکرنه اورمشدر زیرا قلب صول بوکرده اولور
وسرو خرامانرا پای خجالت از و در کل وسرو خرامانک
خجالتی ایاغی بالچق ایچنده در بیت بخون عزیزان فرو برده چنک
عاشقلرک قاننه پنجه سنی ایلتمش سر انکشتها کرده عناب رنک
برمق اوجلرنی عناب رنک ایلمش محالست که با وجود
حسن طلعت او کرد مناهی کردد محالدرکه کوکجک طلعت
وجودی ایله مناهی ایشلیه تا قصد تباهی یاخود هاکلک
قصد ایلیه بیت دلی که حور بهشتی ربود یغما کرد
بر کوکلی که جنت حورینی قاپدی ویغما ایلدی کی التفات کند بر بتان یغمایی
قچن التفات ایدر یغماجی محبوبلره یعنی عاشقک کوکلی بر دلبره
دوشدکدن صکره آخر محبوبلره میل اتمز عربیه

من کان بین یدیه ماشتهی رطب هرکمک کرباننده دیلدیچه برتازه
دنیکی اولر یعنیه ذلک عن رحم العناقید اول دلبر کندویه
کفایت ایدر وحرام جماعه محتاج اتمز اغلب تهی دست تهی
دست لرك اکثری دامن عصمت بمعصیت آلمیند عصمت اتکنی
معصیت ایله بولاشدرمشلر وکرسنکان ناه ریایند واع
کمسه لرات مك قیرلر چوسك درنده کوشت یافت پیرسه چون ریحی
کوپك ات بولسه سوال ایلمز کین شتر صالحست یا خر دجال
کربو صالح پیغمبر ایم دوه سی یوخسه دجال اشکی یعنی شول
فقیر کدیانندہ بولنمیه حرام جماعدن احتراز اتمز بسیار
مستوران بعلت درویشی چوق مستورلر فقر سبیله
درعین فساد افتاده اند عین فساده دوشمشلردر
وعرض کرامی واولوعرضی عرضی بیاد زشت نامی یاد زشت
ناملق سبیله یاد اولنمشدر بیت بکر سنکه فرتیر میرسی یوخ
اجلق ایله پرهیزکارلق قولی قالمز افلاس عقل از کن تقوی بیرون رود
مفلس لك عقل تقوایی کفتن الدن یعنی مفلس لك سبیله
زهد وتقوایی الدن کیدر حالی که من این سخن بکفتم اول
حالده کربن بوسوزی سویلدم عقله طاقت درویش از دست
تحمل برفت درویشك طاقتی عنانی الدن کتدی یعنی صبره
مجالی قالمدی تیغ زبان برکشید دل قلبجنی واسیب فصاحت

درمیدان وقاحت چهاینده ورسوایلق اطنی قلت
حیامیدانده اوینادی وبرمن دوایند وبنم اوزریمه یلدردی
وکفت دخی اینك چندان مبالغه دروصف ایشك کردی
اولقدر انلرك وصفنده مبالغه ایلدك کوسنکه پریشك
کفتی وپریشك سوزلر سویلدك وهم درتصوران عاجز امد
عقل انك وصفنده عاجز اولدی اریب فضل تصور کند
فضل ومعرفت صاحبی تصور ایدرکه این طائفه کبر اغنیا
طائفه سی زهر قاتلرا فقر زهرینه تریاقلر تریاقلر در
ویاکلید خزینه ارزاق ویارزق خزینه سنك کلیدیدر
حال بوکه اغنیا طائفه سی بویله دکلدر مشتی اند براوج در
یعنی برطائفه قلیلدر متکبر مغرور متکبر ومغرورلردر
ونفور دخی فقرادن نفرت اتمشلردر مشتغل مال ونعمت
مالله ونعمته مشغولدردر مفتتن بجاه وثروت منصب ودنی
ایله مفتتن دریعنی فتنه لنمشلردر که سخن نکوید الا بسفاهت
کسوز سویلمزلر الا سفاهتله ونظر نکنند ونظر اتمزلر الا
بکراهت وحقارتله علمارا بکدایی منسوب کنند علماء
منسوب ایدرلر کدالق ایله وفقر وذلتله تخفیف وتحقیر
ایدرلر یعنی دلنجی لردرلر وفقرا بابی سروپایی معیوب
کرهانند وفقرایی جلاق لقبری ایله معیوب ایدرلر یعنی

باشلرنده ایاقلرنده برنسنه لری یوقدر دیو وبغرور مالی که
دارند وشول مال غروریله که طوترلر عزت وجاهی پندارند
مرتبهٔ منصب عظیم ظن ایدرلر برتر از همه نشینند دوکلی
خلقدن یوجه رك اوتوررلر یعنی صدره کچرلر وخود را همه از
بهتر دانند وکندولرینی دوکلی خلقدن یکرك زعم ایدرلر
نه آنکه در سر دارند اول دکل که باشده طوترلر که سر بکس
فرو دارند که برکمسنه یه باش اشغه کتوره لر یعنی غرورلرندن
کمسیه التفات اتمزلر وحکما کفته اند وعاقللر ایتمشلردر
هر که بطاعت از دیکران کمتر است وبنعمت بیش هر کم که
طاعتله غیریلردن حقیردر ونعمتله زیاده در بصورت
توانکرست وبمعنی درویش اول کمسه صورتده غنیدر
ومعنیده فقیردر بیت کر بی هنر بمال کند فخر بر حکیم
اکر بی هنر یعنی علم ومعرفتسز اولان عاقل اوزرنه فخر ایدرسه
کون خرش شمار اکر کاو عنبرست اکر کاو عنبر ایسه انی کون
خرصای یعنی زیاده حقیر صای کفتم مذمت ایشان بن ایتدم
انلرك یعنی غنیلرك مذمتنی روا مدار که خداوند کرمند روا
طوتمه که اغنیا کرم صاحبیدر کفت خطا کفتی که بندهٔ
دردمند ایتدی خطا سویلرسن انلر درهم ودینار صاحبلری
وبنده لریدر چه فائده اکر بر اذرند نه فائده اکر اذر بولودی

ایسه

ایسه برکسی نمی بارند کمسه نك اوزرینه یغمارلر وچشمهٔ
افتابند ویاخود کنش چشمه سیدر برکسی نمی تابند کمسه
نك اوستنه شعله ویرمزلر بر مرکب استطاعت سوارند
قدرت مرکبی اوزره بنمشلردر یعنی دولته ایرمشلردر و
نمی رانند ناسه نفعلری یوقدر وقدمی بهر خد ننهند و
بر قدم الله ایچون قومزلر یعنی رضا الله ایچون بر آدم آدمزلر
ودرمی من بی واذی ندهند منت سز واذی سز بر درهم
ویرمز ومالی بمشقت فراهم آرند ومشقت ایله مالی جمع ایدرلر
وبخست نکه دارند وبخلله صاقنورلر وبحسرت بکذارند
وحسرت ایله اولورلر وفات ایدرلر وحکما کفته اند
وعاقللر ایتمشلر سیم وزر بخیل از خاك قبر بر آید بخیلك
سیم وزری تپراقدن اول وقت بوقاروکلور که او در
خاك رود که اول بخیل یره کیده یعنی مرد اولا اولدغی
زمانده بیت برنج وسعی کسی نعمتی بچنك آرد برکشی
نعمتی رنج وسعی ایله مشقت ایله اله کتورر دکر کسی آید وسعی ورنج بردارد
برغیرسی کلوب رنج وسعی سز قالدرب کتورر ارث طریقیله
کفتم بر بخل خداوندان نعمت وقوف نه یافته الا بعلت
درویشی ایتدم اغنیانك واصحاب دولتك بخلنه
واقف اولمامش سن الا درویشلك وجرارلق طریقیله

ورنه هر که طمع بیکسو نهد یوقسه بویله دکلدر هر کمسه که
طمعی برجانبه قویه کریم وبخیلش یکی نماید اول کمسنه یه
کریم وبخیل برکورینور محک داند که زر چیست محک
طاشی بیلور که التون ندر وکدا داند که ممسک کیست
کندبیلور که ممسک وبخیل کیمدر کفتا اول درویش ایتدی
بتجربه آن میکویم انی تجربه ایله سویلرم که متعلقان بردر
بدارند وخدمتکارلرین قپو اوزره طوترلر وغلیظانرا
برکمارند دخی غلیظ وشدید اوغلنلر حواله ایدرلر تا یار عزیزان
ندهند تاکم یار عزیزلره ایچرو کرمکه اجازت ویرمیه لر ودست
برسینه صاحب تمیزان نهند واللرنی صاحب تمیزک کوکسنه قورلر یعنی
ایچرو کرمکه مانع اولورلر وکویند کس در اینجا نیست ودخی دیرلر
بونده کمسه یوقدر وبحقیقت راست کفته باشند وحقیقتده
طوغری سویلمش اولورلر بیت انرا که عقل وهمت وتدبیر ورای نیست
اول کمسه نک که عقل وهمت وتدبیر تدارکی دخی رایی یوقدر
خوش کفت پرده دار که کس در سرای نیست پرده دار خوش
سویلدیکه سرایده کمسه یوقدر کفتم این حرکت حضرت شیخ
ایدر ایتدم بو حرکت یعنی قپوده بواب طورمسی بعد از انکه
اندن صکره اولور که از دست متوقعان بجان آمدند متوقع
ودلنجیلر الندن جانه کلمش یعنی عاجز فرومانده قالمش اوله لر

وازرقعه

واز رقعه کدایان بفغان آمده وکدالرک رقعه سندن فغانه
کله لر ومحال عقلست که ومحال عقلدر که اکر ریک بیابان
در شود اکر بیابان قومی انجو اوله وچشم کدایان پر شود وکدا
ودرویشلرک کوزی طولی اوله یعنی اولمز بیت
دیده اهل طمع بنعمت دنیا طمع صاحبنک کوزی دنیا نعمتی ایله
پر نشود همچنانکه چاه بشبنم قپو شبنم ایله طلو اولمدغی کبی
حاتم طایی بیابان نشین بود جومردلکله معروف
اولان حاتم طایی بیابانده اوتورجی ایدی اکر در شهر
بودی اکر شهرده اولایدی از دست کدایان بیچاره وعاجز
کشتی دیلنجی وکدالرک الندن عاجز اولوردی وجامه در تن او
پاره وتننده اولان جامه سی پاره پاره اولوردی چنانکه
در مطایبات کفته است انجلین که لطیفلرده سویلنمشدر
بیت در من منکر تا دیکران چشم ندارند بکتا تا غیر
منکرلر یعنی حسودلر کوز طوتمیه لر کز دست کدایان نتوان کرد ثوابی
که کدالرک الندن قدرت یوقدر که توانکرلک ایده سن
کفت اول درویش ایتدی بر حال ایشان رحمت می برم انلرک
حالی اوزره مرحمت ایلتم کفتم نه که بر مال ایشان حسرت
میخوری بن ایتدم یوق بلکه انلرک مالی اوزره حسرت
یرسن ما درین کفتار بز بو سوزده ایکن وهر دو بهم کرفتار

برایکمز بر بریمزه طوتشدق هر بیدقی که براندی هر بیدغی که
سوررایدی بدفع آن بکوشیده می انك دفعنه دورشرم
وهر شاهی که بخواندی وهر بارکه شاهی اوقوردی یعنی دیلردی
بفرزین بپوشیده می فرزایله اورترایدم تا نقد کیسهٔ همت
درباخت تا همت کیسه سنك نقدنی توکندی یعنی دلیلی
قالمدی وتیر جعبهٔ حجت را همه بینداخت وحجت ترکشنك
اوقنی جمله اتدی قطعه هان تا سپر نیفکنی از جملهٔ فصیح
غافل اولمه فصیحك جمله سندن تا سپری دوشرمیه سن
کورا جزان مبالغه مستعار نیست که اول فصیحك بو مبالغه دن
غیری ملك صحیحی یوقدر وین ورز و معرفت که سخن دان سجع کوی
بو علم و معرفت که سوزبلمك و سجع سویلمك
بر در سلاح دارد و کس در حصار نیست قلعه قپوسنده
سلاح طوتر و برکمسه حصارده یوقدر تا عاقبت الامر
دلیلش نماند تا کم عاقبت الامر دلیلی قالمدی ذلیلش کردم
حضرت شیخ ایدر اول درویشی ذلیل و حقیر ایلدم دست
تعدی دراز کرد تعدی النی دراز ایلدی یعنی زیاده عناد و
مخالفته باشلدی وبیهوده کفتن آغاز ویاوه کویلغه باشلدی
وسنت جاهلانست وجاهللر سنتی طریقی درکه جوان
بدلیل از خصم فرو مانند چونکه دلیل ایله خصمدن

عاجز

عاجز قلهلر سلسلهٔ خصومت بجنبانند دعوا و خصومت
زنجیرنی دپردرلر چون آزر بت تراش که بحجت با پسر بر
نیامد بجنك برخواست پت یونوجی آزر کبی که حجتده
اوغلیله یعنی حضرت ابراهیمله یوقارو کلمدی چونکه قالقدی
بو درویش دخی بویله جنکه باشلدی قال الله تعالی لئن
تنته لارجمنك یعنی آزر ابراهیمه ایتدی اکر بنم الهدلرمدن
یوز دوندرپ دل و فعل ایله اهانتندن منتهی اولمز ایسك
سنی رجم ایدرم یعنی شتم و ذم ایله یاخود طاشله حتی
اولنجیه دکین القصه دشنامم داد حضرت شیخ ایدر بکا
دشنام ویردی یعنی سوکدی وسقطش کفتم وانك
نامعقول سوزلرندن سویلدم کریبانم درید یقامی یرتدی
زنخدانش کرفتم صقالنی طوتدم قطعه
او در من و من در و فتاده او بنم اوزریمه و بن انك اوزرنه دوشمش
خلق از پی ما دوان و خندان خلق عالم بزم اردمزچه سکردر
دخی خندان یعنی خلق عالم اراسنده مسخره و مزه اولدوغمز حالده
وانکشت تعجب جهانی وجهان خلقنك تعجبی برماغی
از کفت و شنید ما بدندان بزم سوزمزدن دخی اشتمدکمزدن
دندانده در یعنی حیرتده در برمقلرنی دیشی ایله اصررلر
القصه مرافعهٔ این سخن پیش قاضی بردیم حاصل قصه

بو مرافعهٔ قاضی قتنه ایلتدك وبحکومت عدل راضی شدیلر
وعدل صاحبنك سوزنه وحکومتنه راضی اولدق تا حاکم
مسلمانك مصلحتی بجوید تا مسلمانك حاکمی مصلحت
استیه یعنی مابینمزده اولان دعوایی فصل ایلیه ودرمیان
توانگر ودرویشك فرقی بکوید واغنیا ودرویشك بیننده
برفرق سویلیه یعنی ادراك افضلنی بیلك ایلیه قاضی چون
هیئت مابدید قاضی چون بزم هیئتمزی کوردی ومنطقمزا
بشنید وسوزیمزی اشتدی سر بجیب تفکر فرو برد تفکر
جیینه باش اشغه ایلتدی وبعد از تأمل بسیار سر براورد
وچوق تأملدن صکره باشن قالدردی وگفت دخی ایتدی
ای انکه بر توانگرا ثنا گفتی ای شول کمسه که اغنیایی مدح
ایدرسن وبر درویشك جفا روا داشتی وفقرایه جفایی روا
کورورسن بدانکه هرچاکه گلست هرنه یرده که گل واردر
خارست انده خار واردر وباغمر خمارست وبیحی
اولدوغی یرده باش اغرسی واردر یعنی بالك بلاسی وهر
زحمتك رحمتی واردر وبر سر گنج مارست وخزینه باشنده
ایلان واردر وانجاکه درشهوارست شول یرده که شهدانه
انجو واردر زهرناك مرهم خوارست انده اومی بیحی تمساح وار در
ولذت عیش دنیارا دنیا عشرتی لذتنك اجل درپس لذتنك

اردنده اجل واردر ونعیم بهشت را وجنت نعمتلرك دیوار
مکاره درپیش مکروحیله دیوار اوکده در بیشه
جورد شمن چه کند کرنکشد طالب دوست دشمن جورك
نیلسون چون دوست طالبی دیلن کمه ومارد وگلخار وغم وشادی بهمند
خزینه دخی ایلان وگل ودکن وغم وشادیه بریرده در نظر
نکنی دربوستان بوستانده نظر اتمز مسن کربید شکست
کمشك سکودیدر وچوب خشك یاخود قورواغاجك
همچنین درزمرهٔ توانگران اغنیا زمره سنده بونجلین در
شاکرند وکفور شکرایدجی ونعمتی اورتجی واردرودر
حلقهٔ درویشك دخی درویشلر حلقه سنده صابرند
وضجور صابر واردرده دخی صبر اتمز واردر
اگر ذالك مرقطره درشك اگر ذالك هرقطره سی انجواولیدی
چوخر مهره بازارازو برشدی اشك مهره سی کبی اندن بازار
طلواولیدی مقربان حضرت حق عزوجل توانگرانند
حق سبحانه وتعالی حضرتلرینك مقربلری اغنیادر
درویش سیرت درویش سیرتلودر ودرویشك توانگرا
نندهمت ومهین همتی یکرك درویشك توانگردر و
بهین توانگرانست که غم درویش جورد ویکرك
توانگراولدرکه درویشك غمنی بیه وبهین درویش

انکه کم توانکر نکیرد ویکرك درویش اولدرکه توانکری
کم طوتمز یعنی سؤالده الحاح اتمز ومن یتوکل علی الله فهو
حسبه شول کمسه که الله تعالی حضرتنه توکل ایلیه حق
تعالی حضرتی اکا کافیدر پس روی عتاب از من بدرویش
آورد اندن صکره قاضی عتاب یوزنی بندن درویش
جانبنه کتوردی وکفت دخی ایتدی ای انکه کفتی که توانکران
مشتغلند ای شول کمسه که دیرسن توانکرلر مشغوللردر
بمناهی ومست وملاهی منهیاته دخی مست اولوب
لهوه مشغوللردر نعم طائفه چنین که کفتی هستند بلی
بر طائفه واردر سنك دیدکك کبی قاصر همت همتلری
قاصر وکافر نعمت وکفران نعمت ایدرلر ببرند مارا
بخزینه بنهند مالرنی ایلدرلر وخزینه یه قورلر یعنی زحمت
ومشقت ایله کسب ایدرلر وحسرت ایله ترك ایدرلر
ونخورند وبکس ندهند ویمزلر وکمسیه ویرمزلر احسان
اتمزلر واکر فی المثل ابرند برکس نبارند اکر فی المثل اغنیا بلوت
اولسه لر کمسنك اوستنه یغمازلر واکر از جهان طوفان
برآید واکر جهاندن طوفان کلورسه باعتماد مکنت
خویش از محنت درویش نپرسند کند وقدرتلری اعتمادیله
فقرانك محنت مشقتندن صورمزلر واز خدای تعالی

نترسد

نترسند والله تعالی دن دخی خوف اتمزلر وکویند دخی ایدرلر
بیت کر از نیستی دیکری شد هلاك اکر یوقلقدن
غیری کمسه هلاك اولورسه مرا هست بط را از طوفان چه باك
بکا قایق واردر طوفاندن نه قورقوم واردر بیت
دونان چو کلیم خویش بیرون بردند الچق اصللولر چونکه
کندو کلیمن موجدن طشره ایدرلر کویند چه غم کر همه عالم مردند
اکر دوکلی عالم اولسه نه غم واردر دیرلر قومی برین صفت که
بیان کردم بو صفت اوزره بیان ایلدم وطائفه دیکران اما غیری
طائفه واردر خوان نعمت نهاده نعمت سفره سنی قومشلردر
وصلای کرم در داده وجو مردلق صلاسنی ویرمشلردر
ومیان بخدمت ازاده کان بسته وازاده لر خدمتنه میان بغلمشلردر
وابرو بتواضع کشاده وقشی تواضع ایله اچمشلردر طالب
نامند ومغفرت انلر نام ومغفرت طالبلریدر وصاحب دنیا
واخرت دخی دنیا واخرت صاحبلریدر چون بنده کان حضرت
پادشاه عالم پادشاه عالم حضرتلرینك بنده لری کبی
مؤید من عند الله طرف حقدن مؤیدر مظفر ومنصور علی
الاعدا اعدا اوزره مظفر ومنصور مالك ازمة الانام
خلقك زمامنه مالك حامی ثغور بلاد الاسلام بلاد
اسلامك مخوف یرلرین حمایت ایدجی وارث ملك سلیمان

حضرت سلیمانك وارثی در اعدل ملوك الزمان زمانه
پادشاهلرینك عادلی مظفر الدنیا والدین دنیانك ودینك
مظفری اتابك ابوبكر بن سعد بن زنكی بو اسما ایله موصوف
سعد اوغلی ابوبكر اتابكدر سعد دزنكی اوغلیدر خلد الله
ملكه حق تعالی اول پادشاهك ملكنی دائم ایلسون
قطعه پدر بجای پسر هرگز این كرم نكند بابا اوغل یرینه
بو كرمی هرگز ایلمز كه دست جود تو با خاندان آدم كرد
كه سنك جود النی آدم پیغمبر علیه السلام خانه داننه ایلدی
خدای خواست كه بر عالمی ببخشاید حق تعالی حضرتی
دیلدیكی عالم اوستنه ترحم ایلیه ترا برحمت خود پادشاه عالم كرد
كند وفضل رحمتیله سنی عالمه پادشاه ایلدی قاضی چون
سخن بدین پایه رسانید چونكه قاضی سوزی بو پایه یه
ایرشدردی واز حد قیاس ما اسب مبالغه در گذرانید
وبزم قیاسمز حدندن مبالغه اطنی كچردی بمقتضی حكم
رضا دادیم حكم مقتضاسنجه قضایه رضا ویردك واز
ماضی در گذشتیم وكچندن كچدك وبعذر ما جری راه
مدار گرفتیم وما بینمز جاری اولان عذریله ملایمت طریقنی
طوتدق وسر بتدارك بر قدم یكدیگر نهادیم بر بریمزك
قدمی اوزره تدارك ایله اعتذار ایچون باش قویدق

وبوسه

وبوسه بر سروی هم دیگر دادیم وبر بریمزك باشی اوزره بوسه
ویردك وختم سخن برین دو بیت بود وسوز تمامی بو ایكی
بیت اوزره اولدی قطعه مكن ز گردش گیتی شكایت ای درویش
زمانه دونمه سندن شكایت ایلمه ای درویش
كه تیره بختی اگر هم برین نسق مردی كه طالعی قره اگر سن بو اوسلوب
اوزره اولورسك توانگرا چو دل ودست كامرانت هست
ای توانگر چونكه كوكلك والك كامرانلغی واردر
بخور وببخش كه دنیا واخرت بردی یی ودخی بغشله كه دنیا
واخرت ایلتورسن یعنی دنیادن سكا دولت
حاصل اولدی واخرتده عوض بولورسن

باب ثامن آداب مصاحبت

حكمت مال از بهر آسایش عمرست مال عمر حضوری
وراحتدن اوتریدر نه عمر از بهر گرد كردن مال یوخسه
عمر مال جمع ایلمك ایچون دكلدر عاقلی را پرسیدند بر عاقله
سؤال ایلدیلر كه نیك بخت كیست وبد بخت چیست
كه ایو بختلو كیمدر گفت اول عاقل ایتدی نیك بخت آنكه
ایو بختلو اولدر كه خورد وكشت یدی واكدی یعنی انعام
واحسان ایلدی وبد بخت آنكه مرد وهشت وبد بخت

اول کمسه درکه یمدکی اولدکی ترك ایلمدکی

مکن نماز بران هیچ کس که هیچ نکرد اولدوکی زمان اول کمسه
اوزرنه نماز قلمه که هیچ عمل ایلمدکی که عمرد سر تحصیل مال کرده ونخورد
که عمرنی مال تحصیلنده دوکندی ویمدکی

موسی عم قارون را نصیحت کرد موسی پیغمبر عم قارونه
نصیحت ایلدکی وکفت دغی ایتدکه احسن کما احسن الله
الیك فقرایه انعام واحسان ایله نتکم حق تعالی سکا انعام
واحسان ایلدکی نشنید قارون اشتمدی وعاقبتش شنیدکی
انك عاقبتنی اشتدك انکس که بدینا رود رمخیر نیند وخت
اول کمسه کرد رم ودینار ایله خیر قزمدکی سر عاقبتا ندر سر دینا رود رم کرد
باشی عاقبت غوغاده در خواهی که متمتع شوی از نعمت دنیا
بهره مند از این نعمتدر فائده ایده سن باخلق کرم کن چو خدا با تو کرم کرد
خلق عالمه کرم ایله حق تعالی سکا کرم واحسنك ایلدوکی کبی

حکمت عرب کویدعرب سویلر جد ولا تمنن یعنی
سخاوت ایله ومنت ایلمه فان الفائدة الیك عائدة تحقیقا
فائده سکا محصوردر یعنی بخشش یعنی باغشلر وعطاده
واحسنك ایله ومنت منه ومنت قومه که نفع ان بتو یازکردد کاول
عطیه تك نفعی کرسنك اوزریکه اولور

درخت کرم هرکجا بیخ کرد سخاوت اغاجی هریرده که کوك لشه

حکمت

کذشت

کذشت ازفلك شاخ بالای او اول غاجك یوکسك طالی فلکدت
کچر یعنی ثوابی تارکی عرشه چقار کرامیدرکی کرو برخوری
اکرامیدطوترسك اوطالدن بمشن یرسن منت منه اره برپای او
منتله اول غاجك یاغمی اوزره بچمق قومه یعنی منت ایدوب ایتدیکك
صدقه باطل ایلمه قطعه شکر خدای کن که موفق شدی بخیر
خدای تعالی یه شکر ایله که خیره موفق اولدك
زانعام وفضل اونه معطل کذاشت الله تعالی فضل وانعامندن
سنی ترك اتمدی منت منه که خدمت سلطان همی کنی
منت اتمه که دوکلی حقك امرنی ایده یورم مسلمانلر دیو
منت شناس ازوکه بخدمت بداشت منتی اول خدادن
اکله که سنی مسلمان طوتدی یعنی اسلامدکی ایلدی حکمت
دوکس رنج بیهوده بردند ایکی کمسه باطل مشقتله ارتکاب
ایلدیلر وسعی بی فائده کردند وفائده سز سعی ایلدیلر یکی
انکه مال اندوخت بری اولدرکه مال قزاندی ونخورد ویمدکی
ودیکرانکه علم اموخت وبری دغی اولدرکه علم اوکرندی
وعمل نکرد وعمل ایتمدکی مثنوی علم چندانکه بیشتر خوانی
علمی اولقدرکه زیاده درك اوقویسن چون عمل در تو نیست نادانی
چونکه سنده عمل یوقدر نادان سن نه محقق بوده نه دانشمند
نه محقق اولوب مسائلی دلیل ایله اثبات ایدرونه دانشمند اولور

حکمت

چارپایی بر وکتابی چند شول بر درت ایاقلو اشك که اوزرنده
بر قاچ کتاب اوله آن تهی مغز را چه علم و خبر ای بینی بوش
یعنی عقل سزك نه علمی و نه خبری واردر که بر و هیزمست یا دفتر
که انك اوزرنده اودوندر یا دفتردر اصلاح اتمك ایچوندر
حکمت علم از بهر دین پروردنست علم دین تربیت و
اصلاح اتمك ایچوندر نه از بهر دنیا خوردن یوقسه دنیا
تحصیل اتمکدن اوتری دکلدر بیت هر که بر خلق و علم و زهد فروخت
هر کم علمنی و زهدنی خلقه صاته یعنی تحصیل دنیایه وسیله ایده
خرمنی کرد کرد و پاك بسوخت همان خرمننی جمع ایتدی
و بر دانه قومدی یقدی انك کبیدر حکمت
عالم ناپرهیزکاری شول عالم که تقوی اولمیه کوراست
مشغله دار النده شمعه طوتجی کور کبیدر ایله ایدنلق ایدر
کندو کورمز بیت بی فایده هر که عمر در باخت
هر کم عمرنی بی فائده ده اوینادی یعنی صرف اتدی
چیزی نخرید و زر بینداخت بر شیء صاتن المدی و التونی
اتدی حکمت ملك از خردمندان جمال کیرد عاقللر
مملکت جمال طوتر یعنی بر مملکت علما اولسه اول مملکت
غایت خوب اولور و دین از پرهیزکاران کمال و دین اسلام
پرهیزکار تقوی لردن کمال طوتر پادشاهان نصیحت

خرد

خردمندان محتاج ترند پادشاهلر عاقللرك نصیحتنه
محتاج رکلردر که خردمندان بقربت پادشاهان که عاقللولر
پادشاهلره قریب اولمقدن قطعه پندی اکر بشنوی ای پادشاه
ای پادشاه اکر نصیحت ایشدرسنك در همه دفتر به ازین پند نیست
دوکلی دفترده یعنی جمیع کتابلرده بوندن یك نصیحت یوقدر
جز بخردمندان مغز ما عمل عقلادن غیری ایله عمل بیورمیه
کرچه عمل کار خردمند نیست کرچه عاقللرك کاری عمل دکلدر
یعنی عاقللر کاری ارباب دولتدن عزلت و ترك طمعدر
حکمت سه چیز بی سه چیز پایدار نماند اوچ نسنه
اوچ نسنه سز پایدار قالمز مال بی تجارت بر اولدر که تجارتسز
مال قالمز و علم بی بحث علم بحث سز اونودولر و ملك بی
سیاست و سیاست سز مملکت قالمز رحم آوردن بر بدان
ستمست بر نیکان بدلره رحم کتورمك ایولره ستمدر و عفو
کردن از ظالمان ظالملردن عفو اتمك جورست بر درویشان
درویشلر اوزره جور اتمکدر زیرا درویشلر اوزره مسلط
اولورلر بیت خبیث را چو تعهد کنی و بنوازی
خبیثی چون حفظ ایده سن بدولت تو کنه میکند بانبازی
سنك دولتك سببیله اوین ایله کنه ایدر حکمت
بدوستی پادشاهان پادشاهلرك دوستلغنه

اعتماد نتوان کرد طیانمق اولمز و بر اواز خوش کودکان
واوشاچقلرك خوش اوازی اوزره غره نباید بود مغرور
اولمق کرکمز که آن بخیالی متبدل شود که اول پادشاهلرك دوستلغی
بر خیال سوء ظن ایله تبدیل اولور و این بخوابی متغیر کردد و بو
اوشاقلرك اوازی اویقو ایله یعنی احتلام بلوغ ایله متغیر اولور
بیت معشوق هزار دوست را دل ندهی بیك دوستلی
معشوقه کوکل ویرمیه سن ور میدهی آن دل بجدایی بنهی
اکر ویررسك اول کوکلی ایرلقده قورسن حکمت
هر آن سری که داری هر لحظه که بر سر طوته سك با دوست
در میان منه دوستله اورتایه قومه یعنی افشا ایلمه چه دانیکه
وقتی دشمنی کردد نه بیلورسنکه بر وقت اوله که دشمانلق
ایده و هر بدیکه توانی و هر بر کوتولکه قادرسن بدشمن
مرسان دشمانه ایرشدرمه باشد که وقتی دوست شود
اوله که بر وقت دوست اوله رازیکه خواهی نهان ماند
بر سری دیلرسك که کزلو قاله با کسی در میان منه بر کمسه
ایله اورتایه قومه یعنی کمسه اطلاع اتمه اکرچه معتمد بود
اکرچه اول کمسه معتمد اولورسده که هیچ کس بر سر تو
که هیچ کمسه سنك سرك اوزره از تو مشفق تر نباشد
سندن مشفق رك اولماز قطعه خاموشی به که ضمیر دل خویش

کندو

کند و کوکلك ضمیرنی خاموش اولمق یکدر با کسی کفتن و کفتن که مکوی
بر کمسیه سویلیوب و سویلمه دیو سویلمکدن یکدر
ای سلیم آب ز سرچشمه ببند ای سلیم الطبع کمسه صویی چشمه باشندن بغله
که چو پر شد نتوان بستن جوی یعنی اقمق ایله صو چونکه چوق اوله
ارمغی بغلمق اولمز بیت سخنی در نهان نشاید کفت
بر سوزی نهانده سویلمك اولماز که بهر انجمن نباید کفت
که هر مجمعده سویلمك اولمیه حکمت دشمنی ضعیف که
در طاعت آید بر ضعیف دشمن که اطاعته کله دوستی
نماید دوستلق کوسترر مقصود وی اول دشمانك
مقصودی جز آن نیست که دشمنی کردد دشمانلق اتمکدن
غیری دکلدر و کفته اند وایتمشلردر بر دوستی دوستان
اعتماد نیست دوستلرك دوستلق اوزره اعتمادی
یوقدر تا تملق دشمنان چه رسد تا دشمانلر تملقنه نه اعتماد
واردر هر که دشمن کوچك را حقیر شمار هر کم کوچك دشمنی حقیر
صیر بدان ماند که آتش را اندك مهمل کذارد اکا بکزر که از آتشی
مهمل کچر یعنی سویندرمز و یقماسندن قورقمز قطعه
امروز بکش چو می توانی کشت چون دیلمیه قادرسن بکون دیله
کاتش چو بلند شود جهان بسوخت که آتش چون بلند اوله جهانی یقر
مکذار که زه کند کمان را قویمه که دشمن یاینه کریش کچره

دشمن که بتیر می توان دوخت دوشمنی که اوقله دکمکه قادرسن
پند سخن در میان دو دشمن چنانکه کوئی سوزی ایکی
دشمن اورتاسنده انجلین سویله که اکر دوست کردند تو شر
مسار نشوی که اکر دوست اوله لرسن شرمسار اولمیه سن
مثنوی میان دو کس جنک چون آتش است ایکی کمسه نک
مابیننده جنک آتش کبیدر سخن چین بدبخت هیزم کش است
قوجی بدبخت هیزم چیکیجی در یعنی خلق مابینند آتش چاقیجیدر
کنند این و آن خوش دکر باره دل بودخی اول بریسنک کوکلنی خوش ایدر
وی اندر میان کور بخت خجل انلرک یاننده کور بختلو خجلدر
میان دو تن آتش افروختن ایکی کمسه مابیننه آتش یاقمق
نه عقلست خود در میان سوختن اورتاده یانمق نه عقلدر
یعنی عقل سزلکدر قطعه در سخن با دوستان آهسته باش
سوزده دوستلر ایله آهسته اول یعنی پک چاغروپ سریکی افشا اتمه
تا ندارد دشمن خونخوار کوش تا که قان ایچیجی دشمن قولاق طوتمیه
پیش دیوار آنکه کوئی دار هوش دیوار اوکنده آنی سویلرسک
عقل طوت یعنی غافل اوله تا نباشد در پس دیوار کوش
تا که دیوار اردنده قولاق اولمیه حکمت
هر که با دشمنان دوستان خود هر کم کند و دوستلرینک
دشمانلریله دوستی کند سر آزار دوستان دارد دوستلق

ایله

ایلیه دوستلرینک باشنی اینجدر بیت
بشوی ای خردمند از آن دوست دست ای عقل صاحبی اول دوستدن الکی یایقه
که با دوشمنانت بود هم نشست کرسنک دشمانلرکله بر اوتوره
حکمت چون در امضای کاری متردد باشی چونکه
بر ایشک کچمسنده متردد اوله سن یعنی بر ایشی اتمکده و ترک
اتمکده متردد اوله سن آن طرف اختیار کن که اول طرفی
اختیار ایله که بی آزارتر باشد بی رنجیده حاصل اوله بیت
با مردم سهل کوی و دشوار مکوی خلقله آسان سویله دشوار سویلمه
با آنکه در صلح زند جنک مجوی انکه جنک ایستمکی صلح قپوسن اوره
حکمت تا کار بزر بر می آید تا که مصلحت التونله یوقارو
کلور جان در خطر افکندن نشاید جانی محل خطره براقمق
اولمز بیت چو دست از همه حیلتی در کسست
چونکه دوکلی حیله لر ایله ظفر بولمیه سن حلالست بردن بشمشیر دست
الی قلیجه ایلتمک حلالدر چنانکه عرب کوید انجلین که عرب
سویلر آخر الحیل السیف حیله لرک صوکی قلیجدر
حکمت بر عجز دشمنان رحمت مکن دشمانلرک
عجزی اوزره مرحمت ایلمه اکر قادر شوند بر تو بخشایند
اکر قادر اولدلرسنک اوزریکه مرحمت ایلمزلر بیت
دشمن چو بینی ناتوان دشمنی چونکه قدرتسز کوره سن

لاف از بروت خود مزن کندو بیغکدن لاف اورمه یعنی
قوتکه غرور واعتماد ایتمه مغزیست در هر استخوان زیرا
هر کمکده بر ایلك واردر ومردیست در هر پیرهن
وهر کوملکده بر ار واردر حکمت هر که بدیرا بکشد
خلق را از بلای او هر کم بر بدی دپلیه خلقی انك بلاسندن
برهاند قورترر واورا از عذاب خدای واول یرامزی دپلینی
خدای تعالی عذابدن قورترر زیرا کر دپلمسه خلقی ایدر
ایدی وکندو اخرتده معذب اولوردی بو ایشارت حاکملر
ایچوندر قطعه پسندیده است بخشایش ولیکن
اکرچه مرحمت معقولدر منه بر ریش خلق ازار مرهم
یاره اوزره خلقی اینجدر مرهم قومه ندانست انکه رحمت کرد بر مار
بلمزدر اول کمسه که یلان اوزره مرحمت ایدر که ان ظلمست بر فرزند ادم
که اول یلانه مرحمت ایدوب اولدرمك ادم اوغلنه ظلمدر
حکمت نصیحت از دشمن پذیرفتن خطاست دشماندن
نصیحت قبول اتمك خطادر زیرا سکا خیر قلاوزلمز
ولیکن شنیدن رواست اما اشتمك کوزلدر تا بخلاف
ان کار کنی تا کم انك عکسنجه ایش اشلیه سن که عین صوابست
زیرا عین صوابدر بیت حذر کن زانچه دشمن کوید ان کن
حذر ایله اول نسنه دنکه دشمن سویلر انك خلافنی ایله

کبرزا

کبرزا نوزنی دست تغابن زیرا تجنب اتمزسك مغبونلق
النی دیز اوزره اوررسن کرت راهی نماید راست چون تیر
اکر سکا اوق کبی طوغری یول کوستره ازان بر کرد وراه دست چپ کیر
اول یولدن رجوع ایله وصول ال یولن طوت حکمت
خشم بیش از حد حددن زیاده خشم اتمك وحشت
ارد وحشت نفرت کتورر ولطف بی وقت ووقتسز لطف
اتمك هیبت ببرد هیبت ایلتور یعنی هیبتی کیدرر نه چندان
درشتی کن که نه اولقدر یوغونلق ایله که از تو سیر کردند سندن
طویه لر یعنی اوصانه لر ونه چندان نرمی کن که ونه اولقدر
یومشاقلق ایله که سنك اوزریکه بهادر اولالر مثنوی
درشتی ونرمی بهم در بهست یوغونلق ویومیشاقلق
جمله ده واردر چو فاصد که جراح ومرهم نهست فصاد
کبی زیرا جراح دخی مرهم قویجیدر درشتی نکیرد خردمند
پیش عقل صاحبی یوغونلغی اوکنه طوتمز نه سستی که
ناقص کند قدر وخویش نه اولقدر سستلك ایله که کندو
قدرکی ناقص ایده سن نه هر خویشتن را فزونی نهد
خردمند کندو نفسنی زیاده تعظیم ایدوب نفرتی
موجب محل ارتفاعه قومز نه یکبار تن را مذلت دهد
بالکلیه کندو وجودنه مذلت ویرمز دیکر

شبانی با پدر گفت ای خردمند بر چوبان باباسنه ایتدی ای عاقل
مرا تعلیم کن پیرانه یك پند بکا پیرانه بر نصیحت اوکرت
بگفتا نیك مردی کن نخندان بکا ایتدی نیك مردلك ایله اما اولقدر ایلمه
که گردد چیره گرك تیز دندان زیرا کسکن دیشلو قورت یبه لك ایدر
حکمت دو کس دشمن ملك و دین اند ایکی کمسه ملکیك
و دینك دشمنیدر پادشاه بی حلم و زاهد بی علم بری شول
پادشاهدر که حلمی اولمیه یعنی مرحمتی اولمیه و بری شول زاهد
درکه علمی اولمیه بیت بر سر ملك مباد آن ملك فرمان ده
ملکك باشی اوزره اولمسون اول پادشاه که فرمان بیورجیدر
که خدا را نبود بندهٔ فرمان بردار زیرا خدانك فرمانن طوتجی
بنده سی دکلدر حکمت پادشاه باید که پادشاهه
کرکدر که تا بحدی خشم بر دشمنان نراند تا کم بر حدده
دشمانلر اوزره غضب سورمیه که دوستانرا برو اعتماد نماند
زیرا دوستلرك پادشاه اوزره اعتمادلری قالمز یعنی دائما
خوف ایدرلر آتش خشم اول اول خشم آتشی در خداوند
خشم افتد غضب ایدجی پادشاهه دوشر پس آنکه زبانه
اندن صکره اول خشم آتشی نك یالکی بخصم رسد یا نرسد
خصمه ایرشور یا خود ایرشمز مثنوی نشاید بنی آدم خاك زاد
طپراقدن طوغجی آدمه یراشمز که در سر کند کبر و تند و باد

که باشنده

که باشنده کبر و عظمت هواسن ایده ترا با چنین گرمی و سرکشی
سنکله بو حرارت و سرکشلك نه پندارم از خاك یا آتشی
بلمزم تپراقدنمی یا خود آتشدنمیدر قطعه
در خاك بیلقان برسیدم بعابدی بیلقان مملکتی نه بر عابد
ایله معا ایرشدم گفتم مرا بتربیت از جهل پاك کن
حضرت شیخ ایدر اول عابده ایتدم جهالتدن بنی پاك ایله
گفتا برو چو خاك تحمل کن ای فقیه اول عابد بکا ایتدی یوری
تپراق کبی تحمل ایله ای فقیه ای عالم یا هرچه خوانده همه در زیر خاك کن
یا خود هر نه اوقورسك علمدن دوکلیه زیر خاك اول یعنی
علمك ایله عمل ایله اکر ایلمزسك نفسکی عالم صایمه زیرا موجب
علم تواضعدر حکمت بدخوی کم خلقی اولان
کمسه در دست دشمنی دشمنلرنده گرفتارست طوتلمشدر
که هر کجا رود که هر یره کیدر از چنك عقوبت او اول دشمانك
عقوبتی پنجه سندن خلاص نیابد خلاص بولماز
بیت اگر ز دست بلا بر فلك رود بدخوی قچوب بلادن
اگر کوکلره چیقه بدخوی ز دست خوی بد خویش در بلا باشد
یا وز خویندن اوراده ینه بلاده اولور حکمت
چو بینی که چونکه کوره سن در سپاه دشمن دشمن عسکرنده
تفرقه افتاد مفارقت دوشدی یعنی عدم اتفاق واقع اولدی

توجمع باش سن جمع اول یعنی صفای خاطرده اول واکر
جمع شوند واکر اتفاق اوزره اولمز تو از پریشانی اندیشه کن
سن پریشانلغی فکر ایله غافل اولمه قطعه بر وادیستان آسوده بنشین
یورک دوستلر ایله راحت اوتور بچوبسن درمیان دشمندن جنک
چونکه دشمنلر اورتاسنده جنک کوره سن وکر بینی که باهم یک زیانلند
واکر کورسک بر یرده یک دل اولمشلرکه نکاره کی وبر پاره برسنک
جنک ایچون یایی کریشلر وحصار اوزره طاش ایلرت
حکمت دشمن چوازمه حیلتی فرو ماند دشمن چونکه
دوکلی حیله دن اشاغه قالدی سلسله دوستی بخیلنه دوستلق
زنجیرنی اویناد رصداقت کوستر پس انکه بدوستی اندت
صکره دوستلق ایله کارها بکند که ایشلرایدرکه دشمن
نتوند کرد اول ایشلرک دشمن اتمکا قادر اولمز حکمت
سر مار رابدست دشمن بکوب یلونک باشنی دشمن الیله
دوک که از احدی الحسنیین خالی نباشد زیرا یکی فائده
خالی اولمز سن اکر این غالب آمد اکر بود شمن غالب کله
مار کشتی یلانی دپلرسنک واکر ان غالب آمد واکر اول
یلان غالب کلد ازدشمن رستی دشمندن قورتلورسنک
بیت روز معرکه ایمن مشو ز خصم ضعیف حرب کوننده
ضعیف خصمک امین اولمه که مغز شیر برآرد چو دل ز جای برداشت

زیرا

زیرا ارسلانک بینی سنی طشره کنور رچونکه کوکلی جاندت
یوقار وطوته یعنی موتی تیقن ایده حکمت
خبر یکه دانی دل بیازارد بر خبر که بیلورسن کوکلی ایجدر
توخاموش باش سن خاموش اول تا دیکری بیارد تاکه غیر
سی خبر ویره بیت بلبلا مژدهٔ بهار بیار
ای بلبل بهار مژده سن کنورکه سکا لایقدر خبر بیوم باز کذار
بد خبری اوکویه کروقو حکمت پادشاه را بر خباثت
کسی پادشاهی بر کسنک خباثتی اوزره واقف مکردت
واقف ایله مکر انکه مکر اول وقت واقف ایله که بر قبول
کلی واثق باشی سوزیکیک قبولی اوزره اعتماد کلی ایده
یعنی سوزکه عمل ایده واکر نه واکر سوزکه اعتماد اتمز ایسه
ملوک خود کوشی سنک هلاوکک دور وشر بیت
بسیج سخن کفتن انکاه کن سوز سویلمک اکر اول وقت شرح ایله
که دانیکه درکار کیرد سخن کبیله سنکر اول ایشده سوزک تاثیر ایده
حکمت هر که نصیحت خود رایی میکند هر کز کند واورت
کو بیچیه نصیحت ایدر او خود بنصیحت دیکر محتاجست
اول ناصح خود بر اخرک نصیحتنه محتاجدر حکمت
فریب دشمن مخور دشمنلک آدمه سن قبول اتمه وغرور
مداح مخر ومداحلک غرورنی آکه این دام زرقی نهاده است

زیرا بود شمك ریا طوزاغن قومشدرسنی آلدمق ایچون
وان کاه طمع کشاده واول مدّاح طمع دماغنی ایچمشدر مالکدن
برنسنه آلمغه احق راستایش خوآید آحمغه اوکمك لك خوش
کلور چون لاشه لش کبی کدر کعبش دمی قربه نماید
کسکرمکدن نفس ایله سمز کوزکور

حکایت تا نشنوی مدح سخن کوی صاقی اوزاتمك مدحنی اشتمیه سن
کراندك مایه نفعی از تو دارد زیرا سندن آرزو منفعت طوتر یعنی زیرا ایدر
اگر روزی مرادش بر نیارد اگر برکون اتمك مرادنی یقارو کنور میسن
دو صد چندش عیوبت بر شمارد ایکی یوز اولقدر یعنی اول
مدح ایتدیکی قدر سنك عیبکی زیاده صیار حکمت
متکلم را تا کسی عیب نگیرد متکلمك تاکه برکسه عیبنی
طوتمیه سوزنده سخنش صلاح نپذیرد اول متکلمك
سوزی اصلاح قبول ایلز بیت مشو غره بر حسن گفتار خویش
کند وحسن گفتار کل مغرور اولمه بحسین نادانه وپندار خویش
کند وظن کل وجاهلك بکمنیله حکمت
هم کس را دو کی خلقه عقل خود بکمال نماید کند وعقلی
کمالده کورینور وفرزند خود بجمال وکند واوغلی جمالده
کورینور نظم یکی جهود ومسلمك نزاع می کردند
بر سود کی ایله بر مسلمك نزاع ایدر کی چنانکه خنده کرفت از نزاع ایشانم

انکره

انلرك نزاعندن بنی انجلین کولمك طوتدیکی بطیره کفت مسلمان
کرین قباله من غضب ایله مسلمان ایتدی اکر بو بنم حجتم
درست نیست خدایا جهود میرانم درست دکل ایسه
ای خدا جهودا ولیم جهود کفت بتوریة میخورم سوکند
جهود ایتدی بن توریة یمین اتمشم اکر خلاف کنم همچو تو مسلمانم
اکر خلاف اید رسم بنجلین مسلمان اولورم کنایه بسر زبان عقل منعدم کهده
اکر بر یوزنده عقل ضایع ومنعدم اولسه بخود کمان نبرد هیچ کس که نادانم
هیچ کمسه کندویه کمان ایلتمز که بن نادانم دیو حکمت
ده آدمی بخوانچه بخورند اون آدم بر چوق سفره ده طعام بر لر
ودوسك بر جیفه مرداری وایکی کلب بر مردار جیفه اوزره
بسر نبرند باشه ایلتمز حریص با جهانی کهنه است
دنیا وجودی ایله حریص اولان اجدر وقانع بنانی سیر
وبر اتمکه قناعت ایلین طوقدر که حکما کفته اند که عاقلار
ایتمشلردر توانکری بقناعت به قناعتله بایلق یکدر
از توانکری بیضاعت بضاعتله بایلقدن بیت
رودهٔ تنك بیك نان تهی پر کردد برطاربغرسق یالکز براتمکه اولور
نعمت روی زمین پر نکند دیدهٔ تنك بر یوزینك نعمتی بوقدر
چو قانعیله طار کوزلنك کوزنی طولدرمز مثنوی
پدر چون دور عمرش منقضی کشت چونکه پدرك مدتی

عمری تمام اولدی مرا این یك نصیحت کرد و بکذشت
بکا بو بر نصیحتی ایتدی وکچدی یعنی اولدی که شهوت آتش
است ازوی بپرهیز که شهوت اتشدر اندن پرهیز ایله
بخود بر آتش دوزخ مکن تیز کندو اوزریکه جهنم اودن تیز ایلمه
دران آتش نداری طاقت سوز اول آتشده سوز حرارته طاقت
طوته مزسك بصبر آبی برین آتش زن امروز بکون بو شهوت
آتشی اوزره صبر آبن صاچ حکمت هر که در حالت
توانایی هر کم قدرة طاقتی حالنده نیکویی نکند ایولك ایلمیه
در وقت ناتوانی سختی بیند قدر تسزلکی حالنده شدت کورر
بیت بد اختر تر از مردم آزار نیست خلقی انجدجیدن
کم طالعلو یوقدر که روز مصیبت کسش یار نیست
زیرا مصیبت کونی اکا کمسه یار اولمز حکمت جان
در حمایت یك دمست حیات بر نفسك حمایتنده در
همانکه اول کسلدی موت ایرشور و دنیا وجودی و دنیا بر
وجودر که میان دو عدم ایکی یوقلق اورتاسنده در بری
عدم سابق و بری عدم حادثدر دین بدنیا فروشان خرند
دینی دنیایه صتانلر اشکدرلر یوسف را بفروشند تا چه
خرند تا که حضرت یوسفی صاتون النلر نه آلدیلر قوله
تعالی الم اعهد الیکم یا بنی آدم ان لا تعبدوا الشیطان انه لکم

عدو

عدو مبین بیت بقول دشمنان دشمنلر سوزیله
پیمان دوست بشکستی دوستك عهدنی صیدك ببین که از که
بریدی کورکه کمدن کسلدك و باکه پیوستی و کمکله اتصال ایتدك
حکمت شیطان با مخلصان بر نمی آید شیطان مخلصلر
ایله چیقه کلمز یعنی مونس و مصاحب اولمز و سلطان
با مفلسان و پادشاه مفسلر ایله مصاحب اولمز مثنوی
وامش مده انکه بی نمازست تارك الصلوة اولان کمسیه
قرض ویرمه ور خود دهنش زفاقه بازست اکر خود اول
بینمازك اغزی فقردن آچقدر کو فرض خدا نمیکذارد که
اول بینماز خدانك فرضن ادا اتمز از قرض تو نیز غم ندارد
سنك یورجکدن دخی غم طوتمز حکمت هر چه زود
بر آید هر نسنه که تیز حاصل اولور دیر نپاید کیج و زمان
طویل قرار طوتمز و حکیمان کفته اند و حکیملر ایتمشلردر
دولت تیز را بقا نبود تیز دولتك بقاسی اولمز قطعه
خاك مشرق شنیده ام که کنند مشرق تیراغنی اشتمشم که
بچهل سال کاسه چینی قرق یلده کاسه چینی ایدرلر اول سببدن
قیمتلودر صد بروزی کنند در بغداد یوز دانه سنی بغدادده
بر کونده ایدرلر لاجرم قیمتش همی بینی شك یوقدر انك
قیمتنی دوکلی کورر سنکه نه دکر دیکر

مرغك از بيضه بيرون آيد وروزى طلبد قوشجغز يمرطه‌دن
طشره كلور ورزقنى طلب ايدر آدمى بچه ندارد خبر از عقل وتميز
آدم يورسى طوغنجه حركت اتمز وبرشيئه تعقل اتمز لكن تدريجله
فضيلت تحصيل ايدر بو اجلدن سائر مخلوقات اوزره
فضيلتى واردر انكه ناكاه كسى كشت وبچيزى نرسد
اولكه ناكاه بركمسه اولدى على الفور قوش يوريسى كبى وبرشيئه
فضيلت جهتندن ايرشمدى وين بتمكين فضيلت بكذشت از همه چيز
وبو آدم يوريسى تمكين وفضيلت ايله دوكلى مرتبه يه
تدريجله واصل اولدى ابكينه همه جاهست ازان قدرش نيست
صرچه دوكلى يرده موجود اولدغيچون قدرى يوقدر
لعل دشوار بدست آيد از آنست عزيز اما لعل طاشى دشوار
لكله اله كلدوكى ايچون عزيزدر حكمت كارها بصبر
برآيد ايشلر صبر ايله حاصل اولور ومستعجل بسر درآيد وعجله
ايدجى نك باشنه دوشه كلور بيت بچشم خويش ديدم در بيابان
يابانده كندو كوزمله كوردم كه مرد آهسته بكذشت از شتابان
كه بر مسافر آدم اومكدن آهسته كچر يعنى يورلديغندن
آهسته كيدر سمند بادپاى از تك فروماند يل ايا قلوا
طور وآطى صچرمقدن قالمش شتربان همچنان آهسته
مى راند دوه جى انجلين آهسته سورر حكمت

نادانرا

نادانرا به از خاموشى نيست نادانه خاموشلقدن يك يوقدر
اكر اين مصلحت بدانستى اكر بو مصلحتى بليدى يعنى علمك
فضيلتنى فهم ايديدى نادان نبودى نادان اولمزدى قطعه
ندارى كمال وفضل آن به چونكه فضل وكمال طوتمزسك سكا اول يك
كه زبان در دهان نكه دارى كه ديلى اغزكده حفظ ايده سن
آدمى را زبان فضيحه كند دل آدمك جهلنى اظهار ايدر
چون بى مغز را سبكبارى ايچ سز قوزى شدت خفتى اظهار ايتدكى
كبى ديكر خرى را ابلهى تعليم ميداد بر ابله بر اشكه تعليم ويرردى
سويليه ديو برو بر صرف كرده سعى دائم اول ايشك اوزره
دايم سعى صرف ايدردى حكيمى كفتش اى نادان چكوشى
بر حكيم اول ابلهه ايتدى اى نادان نه دور وشرسن درين
سودا بترس از لوم لائم بو سوداده لوم ايدجى نك توبيخندن قورق
نياموزد بهايم از تو كفتار بهايم سندن كفتار اوكرنمز
تو خاموشى بياموز از بهايم سن خاموشلغى بهايمدن اوكرن
بيت هر كه تأمل نكند در جواب هر كم جوابنده تأمل ايلمز
بيشتر آيد سخنش ناصواب انك سوزنده ناصواب زياده رك كلور
يا سخن آراى چو مردم بهوش يا خود عقل ايله سوزيكى زينتلندر
يا بنشين همچو بهايم خموش يا خود سائر بهايم كبى خاموش اوتور
حكمت هر كه با داناتر ز خود بحث كند هر كم

کندودن زیاده اهل علم ایله بحث ایده تا بدانند که داناست
تا که بیله لر اندن اهل علمدر بدانند نادانست بیلورلر که
نادانلر زیرا کندودن اعلم ایله بحث ایتدکی ایچون بیت
چون درآید به از تو بی سخن چونکه سوز ایله سندن یک چیقه کله
گرچه به دانی اعتراض مکن اگرچه یک بیلورسک اعتراض ایلمه
حکمت هر که با بدان نشیند هر کم بدلر ایله اوتوره
نیکی نبیند ایولک کورمز مثنوی گر نشیند فرشته با دنو
اگر بر ملک شیطانله اوتوره وحشت آموزد و خیانت و ریو
وحشت و خیانت و کوز بغلمق اوکرنور از بدان نیکویی نیاموزی
بدلردن ایولک اوکرنمزسک نکند گرگ پوستین دوزی
زیرا قورد کورکچلک اتمز حکمت مردمان را عیب
پنهانی خلقک کزلو عیبنی پیدا مکن اشکاره اتمه
که مر ایشانرا رسوا کنی که بکا انلری رسوای ایدرسن
و خود را بی اعتماد و کندوکی بی اعتماد ایدرسن خلق سکا
ستر ویرمکه امین اولمزلر حکمت هر که علم خواند هر کم
علم اوقدی و عمل نکرد و موجبیله عمل اتمدی بدان ماند که
گاو راند اکا بکزر که اوکوزی سوردی یعنی چفت سوردی
و تخم نیفشاند و بدار صاچمدی از تن بی دل طاعت
نیاید تفکر و حضور قلب سز طاعت کلمز یعنی

عبادت

عبادت اولمز و پوست بی مغز بضاعت را نشاید و ایچ سز
قابق صاتمغه یراشمز حکمت نه هر که در مجادله جست
در معامله درست هر کم مجادله و نزاعده چابک در معامله ده
درست دکلدر بیت بس قامت خوش که زیر چادر باشد
چوق قامتی خوشلر که ایزار التنده اولور چون باز کنی مادر مادر باشد
چونکه اچه سن انا اناسی اولور حکمت اگر شبها همه
قدر بودی اگر دوکلی کیجه لر قدر اولیدی شب قدر بی قدر
بودی قدر کیجه سی قدر و قیمتسز اولوردی بیت
گر سنگ همه لعل بدخشان بودی اگر دوکلی طاش لعل بدخشان اولیدی
پس قیمت لعل و سنگ یکسان بودی پس لعل و سنکیک قیمتی
یکسان اولوردی حکمت نه هر که بصورت نیکوست
هر کم صورتله ایودر سیرت زیبا دروست زیبا سیرت انده
در اویله دکلدر کار اندرون دارد نه پوست ایشی ایچرولک
طوتر طشره طوتمز یعنی باطنک کیفیتی طشره یه کوره دکلدر
قطعه توان شناخت بیک روز در شمائل مرد آدمک شکل
و شمائلندن بر کونده اکلمق ممکن که تا کجاش رسیدست پایگاه عدم
که مراتب علومی نریه ایرشدرمشدر ولی ز باطنش ایمن مباش و غره مشو
ولی آدمک باطنندن امین اولمه والدنمه زیرا باطن بلنمز
که خبث نفس نگردد بسالها معلوم زیرا نفسک خباثتی

نیجه یللر معلوم اولمز حکمت هرکه با بزرکان ستیزد
هرکم اولولرله عناد لشور خون خود ریزد کندو قانن صاچر
قطعه خویشتن را بزرك پنداری کندوکی اولوظن ایدرسن
راست کویند یك دو بیند لوح شاشی بری ایکی کورر دید
کلری طوغریدر زود باشی شکسته پیشانی
آلنك تیز شکسته اولور تو که بازی کنی بسر با قوچ
سنکه باشکله قوچله اوینارسن حکمت
پنجه با شیر زدن ارسلانه پنجه اورشمق و مشت با شمشیر
و قلیجه یومروق اورمق کار خردمندان نیست عاقللر ایشی
دکلدر بیت جنك زور آوری مکن با مست
مست ایله جنك زور کتورمك ایلمه پیش سرپنجه در بغل نه دست
سرپنجه اوکنده الی قولتوغکده قو حکمت ضعیفی که
با قوی دلاوری کند بر ضعیف که بر قوی ایله دلاورلك ایلیه
یعنی شجاعت کوستروب محاربه ایلیه یار دشمنت در هلاك
خویش کند و هلاکنده دشمنه معین اولور قطعه
سایه پرورده را چه طاقت آن اول کولکده بسلنمشك نه طاقتی وار
که رود با مبارزان بقتال که شجیع لر ایله قتاله کیده
سست بازو بجهل می فکند ضعیف بازولی جهل ایله پنجه براقور
پنجه با مرد آهنین چنکال شول ادمله که دمور چنکاللی در

حکمت

حکمت هرکه نصیحت نشنود هرکم نصیحت ایشتمز سر
ملامت شنیدن دارد باشی ملامت اشتمك طوتر بیت
چون نیاید نصیحت در کوش چونکه نصیحت قولاغکه کلمز
اکرت سرزنش کنم خاموش اکر سکا توبیخ ایدرسم خاموش اول
حکمت بی هنران هنرمندانرا نتواند دیدن هنر
سزلر هنرلولری کوره بلمزلر همچو سکان بازاری شکاری را بینند
چارشی کوپکلری کبی اوکوپکلرین کوررلر مشغله بر آرند
اورمك یقارو کتوررلر و پیش آمدن نیارند واوکه کلمك
لك کتورمزلر یعنی کلمزلر حکمت سفله چون بهنر
با کسی بر نیاید ادنی کمسه چونکه هنر ایله بر کمسه ایله یوقارو
کلمز بخشش در پوستین افتد انك خباثتیله غیبته دوشر
بیت کند هر اینه غیبت تا حسود کوته دست الی قصه حسود
البته غیبت ایدر که در مقابله کنکش بود زبان مقال
زیرا مقابله ده سویلیجك دلی دلسیز اولور حکمت
اکر جور شکم نیستی اکر قارن جوری اولمیدی هیچ مرغ
در دام صیاد نیفتادی هیچ قوش صیادك طوزاغنه دوشمز
ایدی بلکه صیاد خود دام ننهادی بلکه صیاد دخی دام قومزدی
بیت شکم بند دست است و زنجیر پای شکم ال بندیدر
وایق زنجیریدر شکم بنده تا در پرستد خدای

قارن بغلمق خدا پرستلکده در حکمت حکیمان دیر
دیر خورند حکیملر کیج کیج یرلر هضم اتمك ایچون وعابدان
نیم سیر وعابدلر یاری طوقلق قدر یرلر وزاهدان تا سدرمق
وزاهدلر سدرمق مقداری یرلر وپیران تا عرق بکنند وپیر
لر دیرلینجه یرلر وجوانان تا طبق برکیرد ویکتلر تا طبقی
یوقاری طوتنجه یرلر ما بینلرندن قالدرنجیه دکین اما
قلندران چندانکه اما قلندرلر اولقدر یرلرکه در معده جای
نفس زدن نماند معده ده نفس اوره جق یر قالمیه وبر سفره
روزی کس نماند وسفره اوزره کمسنك اولوشی قالمیه
بیت اسیر بند شکم را دو شب نکیرد خواب شکم بندنك
اسیری ایکی کیجه علی التوالی اویقو طوتمز شبی ز معده سنکی شبی ز دل تنکی
بر کیجه ثقلت طعامدن معده طاش کبی اولدغندن و
بر کیجه کوکلی طارلغندن حکمت مشورت
با زنان تباهست عورتلر ایله مشورت اتمك تباهدر
یعنی اول مشاوره حاصل اولمز وسخاوت با مفسدان کناهست
ومفسدلر ایله سخاوت اتمك کناهدر بیت
ترحم بر پلنك تیز دندان کسکین دیشلو قپلانه مرحمت اتمك
ستمکاری بود بر کوسفندان قیونلره اوزره ظلم اتمك اولور
حکمت هر کرا دشمن در پیش است هر کیمك

هر کیمك دشمنی اوکنده در یعنی قتلنه قدرتی واردر اکر نکشد
دشمن خویش است اکر قتل اتمز ایسه کندو کندونك دشمنیدر
بیت سنك بر دست ومار بر سنك طاش ال اوزره
وایلان طاش اوزره اوله خیره رایی بود قیاس درنك
ضعیف فکرلولك اولور توقف ایلمك کروهی بخلاف این
مصلحت دیدند بر بلوك کمسه‌ئی بو مصلحتك خلافیله
کوردیلر وکفته اند دخی ایتمشلردر در کشتن بندیان تأمل
اولیترست طوتساق ومحبوسلرك دپلمسنده تأمل اولی
رکدر بحکم آنکه اول سببله که اختیار باقیست توان کشت دپلمکه
اختیار قدرت باقیدر وتوان هیشت دخی ترك اتمك
قدرتی باقیدر واکر بی تأمل کشته شود واکر تأملسز دپلنورسه
محتملست که مصلحتی فوت شود احتمالدر که بر مصلحت فوت
اوله که تدارك مثل آن ممتنع باشد انك کبی مصلحتك تدارکی
ممتنع اوله مثنوی لیك سهلست زنده را بیجان کرد
جانلو بی بیجان اتمك آساندر لکن کشته را باز زنده نتوان کرد
دپلنمشی کرودری ایتمك اولمز شرط عقلست صبر تیرانداز
اوق آتجی نك صبری شرط عقلدر که چو رفت از کمان نیاید باز
زیرا چونکه یایدن کتدی کروکلمز حکمت با جهال
در افتد بر حکیم جاهللر ایله دوشدکده باید که عزت

توقع ندارد کرکدر که عزت امیدن طوتمیه زیرا قدرنی
بلمزلر وجاهلی که بزبان آوری برجاهل که کثرة کلام وطلاقة
لسان ایله برحکیم غالب آمد عجب نیست عاقل اوزره
غالب کله عجب دکلدر که سنکیست کوهر را میشکند زیرا
برطاشدر جوهری قدر بیت نه عجب کر فرو رود نفسش
عجب دکلدر اکر نفسی اشاغی کیدرسه عندلیب غراب همقفسش
اول بلبلك که قوزغن ایله برقفسده اولا قطعه
کر هنرمند زاو باش جفایی بیند اکر برهنرلو برلوندن
برجفا کورسه تا دل خویش نیازارد ودرهم نشود
سنك بد کوهر اکر کاسهٔ زرین شکند
تا کندو کوکلی انجنمز ومنقبض اولمز
اکر بد کوهر طاش کاسهٔ زرینی قرسه قیمت سنك نیفزاید وزر کم نشود
طاشك قیمتی ارتمز والتونك قیمتی اکسلمز حکمت
خردمندی که در زمرهٔ اجلاف برعاقل که غلیظ الطبع
زمره سنده صورت نبندد شکف مدار صورت
بغلیه عجب طوتمه که آواز بربط با غلبهٔ دهل برنیاید زیرا
قوپز آوازی طاول غلبه سیله یوقاروکلمز یعنی اول غلیظ
لردن اول عاقله اذی کلور وبوی عبیر با کنده سیر فروماند
دخی عبیر قوقوسی قمش صار مساقله اشاغه قالور مثنوی
بلند آواز نادان کردن افراخت نادانك بلند آوازی بوین اوزاتدی

که دانا

که دانا را به بی شرمی بینداخت که دانایی اوتانما قلغله اتدی
یعنی اوتاندردی نمی داند که آهنك حجازی بلمزمی که
مقام نغمهٔ حجاز فروماند زبانك طبل غازی غازینك
طبلندن اشاغه قالور حکمت جوهر اکر در خلاب
افتد همان نفیس است اکر جوهر چرکفه دوشسه همان
ینه نفیسدر وغبار اکر بر فلك رسد وتوز اکر فلك اوزره
ایرشسه همچنان خسیس انجلین خسیسدر استعداد
بی تربیت دریغست تربیت سز قابلیت یازقدر وتربیت
نامستعد ضایع وقابلیت سزه تربیت اتمك ضایعدر
خاکستر اکرچه نسبت عالی دارد اکرچه آتش کلی عالی نسبت
طوتر که آتش جوهر علویست زیرا آتش برعلوی جوهردر
ولیکن چون بنفس خود هنری ندارد ولکن کندو نفسی
کبی برهنر طوتمز وباخاك برابرست واصلنده تبرا غله برابردر
قیمت شکر نه از نی است شکرك قیمتی قامشدن دکلدر
بلکه خود خاصیت آن وی است بلکه اول خاصیت
کندوده در مثنوی چو کنعان را طبیعت بی هنر بود
چونکه نوح پیغمبر اوغلی کنعانك طبیعتی بی هنر ایدی
پیمبرزاده کی قدرش نیفزود پیغمبرزاده لك انك قدرن
زیاده ایتدرمدی هنر بنمای اکر داری نه کوهر هنر کوستر

اکر هنر طوترسك کوهر کوسترمه یعنی کمالکی عرض ایله
نسبکی عرض ایله کل از خارست وابراهیم از آزر کل خاردندر
وابراهیم ع م ازردندر یعنی ازر اوغلیدر حکمت
مشك آنست که ببوید مشك اولدرکه قوقه نه آنکه عطار
بکوید اولدکلدرکه عطار سویلیه دانا چو طبلهٔ عطار
ست عالم عطار طبله سی کبیدر خاموش وهنر نمای
یعنی عطار دکانی کندو نفسنده خاموشدر وبوی
مشك ایله هنر کوستریجدر ونادان چو طبلهٔ غازی
وجاهل غازی طاولی کبیدر بلند آواز ومیان تهی ویافه
دری بلند آوازلو واورتاسی بوش ویرامز سوز چاکی
قطعه عالم اندر میان جاهل را عالم جاهلك اورتاسنده
مثلی کفته اند صدیقان دوستلر بر مثل دیمشلردر
شاهدی در میان کورانست بر محبوب کبی که کورلر اورتاسنده در
مصحفی در سرای زندیقان دخی شول مصحف کبی که ملحدلر
اونده در حکمت دوستی را که بعمری فراچنك
آرند بر دوستی که زمان طویلده حاصله کتوره لر نشاید
که بیکدم بیازارند یراشمز که بردم اول دوستی رنجیده ایده لر
بیت سنکی بچند سال شود لعل پارهٔ بر طاش نیجه
یللر ایله بر لعل پاره سی اولور زنهار تا بیك نفسش نشکنی بسنك

صاقن

صاقن بر نفس ایله اول لعلی قرمیه سن یعنی نیجه زمان حاصل
ایتدکیك دوستك خاطرن بر سوز ایله یقمه حکمت
عقل در دست نفس چنان کرفتارست که عقل نفسك
النده انجلین کرفتاردرکه مرد عاجز در دست زن کربز
بر عاجز آدم بر قوی عورت النده کرفتار اولدغی کبی بیت
در خرمی بر هوایی به بند سرور قپوسنی هوا اوی اوزره بغله
که بانك زن از وی بر آید بلند که عورت آوازی اول اودن
بلند اولدوغی حالده یوقاروکلد حکمت رای
بی قوت عقل سز فکر مکر فسونست مکر فسوندر وقوت
بی رأی فکر سز عقل جهل وجنون جهل وجنوندر بیت
تمیز باید وتدبیر وعقل وانکه ملك تمیز وتدبیر وعقل کرك
اندن صکره ملك ایدنه سن که ملك دولت نادان سلاح جنك خودست
زیرا نادانك ملکی ودولتی کندونك سلاح جنکیدر یعنی
کندو ایله جنك ایتدرمکه دولت املاکی سبب اولور
حکمت جوانمردی فاسق که بخورد وبدهد بر یکیت
که فاسق اوله ییه وتصدق ایلیه به از عابدیکه روزه دارد
وبنهد بر عابددن یکدرکه اوروج طوته ومالی الی قویه
هر که ترك شهوت از بهر قبول خلق کرده است هر کم
خلقك مقبولی اولمقدن اوتری ترك شهوت ایلمشدر

از شهوت حلال در شهوت حرام افتاده است حلال
شهوتدن حرام شهوته دوشمشدر بیت
عابد که نه از بهر خدا کوشه نشیند بر عابد که مخلصا خدا
ایچون کوشه نشین اولمیه بیچاره در آینهٔ تاریک چه بیند
اول بیچاره یاریک آینه ده نه کورر یعنی کورمز حکمت
اندک اندک خیلی شود آز آز چوق اولور و قطره قطره سیلی
کردد وطامله طامله بر سیل اولور یعنی آنانکه دست قدرت
ندارند یعنی انلرکه قدرت الن طوتمزلر خصمه انتقام ایچون
سنک خرده نکه دارند اواجق طاشی حفظ ایدرلر تا بوقت
فرصت دمار تاکه انتقام فرصتی وقتنده از دماغ ظالم
برارند ظالمک دماغندن یوقاروکتوررلر شعر عربی
وقطر علی قطر اذا اتفقت نهر وطامله طامله اوزره اتفاق اتسه نهرکی
ونهر الی نهر اذا اجتمعت بحر وچای چای ایله جمع اولسه دریادر
بیت اندک اندک بهم شود بسیار آز آز جمع اولسه چوق اولور
دانه دانه است غله در انبار تخل انبارده دانه دانه در
حکمت عالم را نشاید که بسفاهت از عامی بحلم درکذار
عالمه لایق دکلدرکه حلمله عامینک سفاهتندن کیچه هرکه
دو طرف را زیان دارد هرکم ایکی طرفه زیان طوته هیبت
این کم شود بویله عالمک هیبتی اکسک اولور وجهل آن

مستحکم

مستحکم واول عامینک جهلی محکم اولور بیت
چو با سفله کویی بلطف خوشی چونکه الچق کمسه ایله لطفله
وخوشلغله سویلشه سن فزون کردد ش کبر و کردن کشی
وبیون چکمکی زیاده ایدر حکمت معصیت از هرکه
صادر شود ناپسندست معصیت هرکیمدن صادر اوله
نامعقولدر زیرا رحمانه مخالفت وشیطانه اطاعتدر
واز علما صادر شدن ناپسندتر وعلمادن صادر اولمق
نامعقولرکدر که علم سلاح جنک شیطانست زیرا علم
شیطان جنکنک سلاحیدر وخداوند سلاح را چون
باسیری برند وسلاح صاحبنی یعنی علم صاحبنی اسیر
لکله ایلتهلر شرمساری بیشتر بود اوتانمقلغی زیاده
رک اولور [illegible] عامی نادان پریشان روزکار
روزکاری پریشان برنادان عامی به ز دانشمند ناپرهیزکار
اجتنابسز دانشمنددن یکدر که ان بنابینایی از راه افتاد
که اول نادان عامی کورلکیله یولدن دوشدی
وین دو چشمش بود در چاه افتاد بو دانشمند ایکی کوزیله
قیویه دوشدی حکمت هرکه در زنده کی نانش
نخورند هرکیمک دیرلکنده اتمکنی یمزلر چون بمیرد نامش
نبرند چونکه وفات ایده انک نامن ایلتمزلر یعنی خیر ایله

چو یمرد نامش نبرد چونکه وفات ایده انك نامن ایلتمز لر

یعنی خیر ایله یاد اتمز لر حکمت یوسف صدیق علیه السلام

ده خشك سالی مصر سیر نخوردی حضرت یوسف دم

مصرك قوزاقلغی یلنده طوق یمزدی یعنی طویجه یمزدی

تا کرستکانزا فراموش نکند تا که اجلر اونوتمیه یعنی

اجلری اونوتمیه لذة انکورزن بیوه داند اوزومك لذتی

طول عورت بیلور نه خداوند میوه میوه صاحبی بلز

زیرا انواع لذیذ تنعمك کوکلی غنی در

انکه در راحت تنعم زیست اوکسه که حضورده راحتده دنیی تنعمده

اوچه داند که حال کرسنه چیست اول کسه کرسنه نك حالنی نیجه بیلور

حال درمانده کان کسی داند درمانده سزلك حالنی اول کسه بیلور

که باحوال خویش فرو ماند که کندوحالنده عاجز واشاغه قالمه

ای برمرکب تازنده سوارك همش دآرای چابقن مرکب

اوزره سوارسك عقلکی جمع ایله که خرخارکشی مسکین دراب و کلست

که مسکین خارکشك وکیمی اب و کلدن اونش ازخانه عمسایه درویش مخواه

تو کشك درویش خانه سندن اتشوطر ایله کایخه ازرونق اومیکذرد دودلست

که اول نسنه انك پیچه سندن کذرایدر کوکلی تو تونی در

حکمت درویش ضعیف حال رازنك دستی

ضعیف حالنو درویشی ال طارلغندن وخشك سالی

ازنکی

ازنکی میپرس که چونی وقحط یلده طارلقدن سوال ایلمه که

نیجه سن دیو مکر شرط انکه مکر اول شرطله که مرهی بر دیشمش

بنی پاره اوزرنه قویه سن ومعلومی پیشن اوبیری وبر

معلوم یعنی برمقدار مال انك اوکنه ایلته سن قطع

خرکه یعنی یارش یکلی دافتاده براشکی که کوره سن یومکله یالچفه دوشمش

بدل بروشفقت کن ولی مزن بسرش قلبکلرانك اوزرنه شفقت

ایله اما باشنه اورمه ولی چورفتی وپرسیدیش که چون افتاد

ولی چونکه کتدك وسوال ایدرسك نیجه دوشکه

میك بیند چومردان بکیرد مرخوش اوه سلرکیبی بیل بغله

اشیمك قویروغن طوت حکمت دوچیز محال

عقلست ایکی نسنه محال عقلدر خوردن بیش از رزق

مقسوم قسمت اولنمش رزقدن زیاده یمك ومردن

پیشن ازوقت معلوم دخی اجلدن اول اولمك حکمت

قضاوکه نشود که هزار نالهواه قضاوقدر برغیرد رلو تغییر

اولز اکرهیك کرنالیدرسك بشکریا بشکایت برایدازدهنی

شکرایله شکایت براغزدن یوقاروکله فرشته که ویکلست برخزاین یاد

برفرشته که هوا خزینه سی اوزره ویکلدر فرشته دن مراد بوندہ

سیکایلدر چه غم خوردکه بمیرد چراغ پیره زنی نه غم یراکپیره

زنك چراغنی سویندرسه حکمت ای طالب روزی

بنشین که بخوری ای رزق طلب ایدجی کمسه صبر ایله اوتور
که رزقکی یرسن وای مطلوب اجل مرو که جان نبری
ای شول کمسنه که اجل مطلوبی سن یعنی وعدك یتمش کتمه
جان ایلتمزسن یعنی قورتلمزسن زیرا قچمغله قورتلمغه چاره بولمزسن
قطعه جهد رزق ارکنی ورنکنی اکر رزق ایچون جد وجهد
ایدرسك یاخود اتمز ایسك برساند خدای عز وجل
حق تعالی عز وجل سنك رزقکی ایرشدرر ور روی در دهان شیر و پلنك
اکر ارسلان ویاخود قپلان اغزنه کیدرسك نخورندت مکر بروز اجل
سنی یمزلر الا سنك اجلك کوننده یعنی وعده دن مقدم
اولمك یوقدر حکمت بنا نهاده دست نرسد یعنی
تقدیر الهیده قویلمامشه ال ایرشمز ونه چیزی که نهاده
است ونه نسنه که قونلمشدر هرجا که هست برسد هرنه
یرده که تقدیر اولمشدر ایرشر بیت
شنیده که سکندر برفت تا ظلمات ایشدلمشدر که اسکندر
ذوالقرنین تا ظلماته کتدی بچند محنت خورد انکه خورد آب حیات
یوقدر محنت یدی اول کمسه که آب حیات ایچدی یعنی خضر عم
حکمت صیاد بی روز در دجله ماهی نکیرد نصیب
سز صیاد دجله ارماغنده بالق طوتمز وماهی بی اجل در
خشك نمیرد واجلسز بالق قورولقده اولمز

مسکین

مسکین حریص در همه عالم همی دود مسکین حریص دوکلی
عالمده سکردر او در قضای رزق واجل در قفای او اول
مسکین رزق آردنده در واجل انك آردنده در کندو غافلدر
حکمت توانکر فاسق کلوخ زراندود ست فاسق توانکر
التون یالدزلی کسك کبیدر ودرویش صالح شاهد خاك آلود
وصالح فقیر تبراغه بولشمش محبوب کبیدر این دلق موسی
است عم مرقع بو فقیر موسی عم مرقع خرقه سی کبیدر
وآن ریش فرعون مرصع واول توانکر فرعون علیه اللعنه
نك جواهر ایله مزین سقالی کبیدر شدة نیکان روی فرح
دارد ایولرك شدة فقری سروره یوز طوتر ودولت بدان
سر در نشیب وکوتولرك دولتی اینشه باش طوتر یعنی سفلی
وهلاکه متوجه اولور هرکرا جاه ودولتست وبدان
هرکیمك جاه ودولتی واردر وانکله خاطر خسته در نخواهد یافت
خسته خاطر بولمق اولمز خبرش ده که هیچ دولت وجاه
اول کمسیه خبر ویر که هیچ دولت ومنصب بسرای دیکر نخواهد یافت
غیری سرایله بولمسه کرکدر یعنی اخرتده بولمز حکمت
حسود از نعمت حق تعالی بخیلست حسود اولان کمسه
حق تعالینك نعمتندن بخیلدر یعنی الله تعالی نك
نعمتنی برکمسه دن ازاله اولمسنی مراد ایدر ومردم بی کناه را

دشمن میدارد وبی کناه اولان آدمی دشمن طوتر قطعه
مردکی خشك مغز را دیدم بر درونی قوری آدمجغی
بر مجلسده کوردم رفته در پوستین صاحب جاه
بر منصب صاحبنك مذمتنه کتمش کفتم ای خوجه کر تو
بدبختی بن اکا ایتدم ای خوجه اکر سن بدبخت ایسك
مردم نیك بخت را چه کناه دیکر الا تا نخواهی بلا بر حسود
صاقن حسود اوزره بلا دیلیه سن که آن بخت برکشته خود در بلاست
که زیرا اول دونمش بختلو خود بلاده در یعنی حسد
آتشیله وجودن یاقمقده در چه حاجت که با او کنی دشمنی
نه حاجت که او حسود ایله دشمانلق ایده سن
که او را چنان دشمنی در قفاست که انك انجلین بر دشمنی
یعنی حسد قفاسنده در حکمت تلمیذ بی ارادت
عاشق بی زرست اوکرنمك مراد اتمین شاکرد التونسز
عاشق کبیدر و رونده بی معرفت مرغ بی پر و معرفتسز
سیاح قنادسز قوش کبیدر و عالم بی عمل درخت بی بر
و عملسز عالم میوه سز اغاج کبیدر و زاهد بی علم خانه بی
در و علمسز زاهد قپوسز اوکبیدر حکمت
مراد از نزول قرآن نزول قراندن مراد تحصیل سیرت
خوبست کوزل خوب طبیعت تحصیل اتمکدر

نه

نه ترتیل سوره مکتوب یوقسه مجرد تجوید ایله سوره او
قومق دکلدر عامی متعبد پیاده رفته است عبادت ایدجی
بر جاهل پیاده لکله کتمشدر و عالم متهاون سوار خفته
و عملده متکاسل اولان عالم بنك اویومشدر راه مقصوده
واصل اولمز و عاصی که دست بردارد و بر عابد که تضرع
ایچون الن یوقاروقالدرر به از عابدیکه کبر دارد در سر
شول عابددن یکدرکه باشنده کبر طوتر بیت
سرهنك لطیف خوی دلدار کوکل طوتجی خوی لطیف چاوش
بهتر ز فقیه مردم آزار آدم انجدجی فقیه دن یکرکدر
حکمت یکی را کفتند که عالم بی عمل بچه ماند برینه
سؤال ایتدیلر که بیلورمی سن عملسز عالم نیه بکزر کفت
بزنبور بی عسل ایتدی بالسز آریه بکزر بیت
زنبور درشت و بی مروت را بکو مروتسز ایری آرییه سویله
باری چو عسل نمیدهی نیش مزن باری بال ویرمزسن
نیش اورمه حکمت مرد بی مروت زنست مروتسز
آدم عورتدر و زاهد با طمع ره زن و طمعله زاهد یول اورجیدر
قطعه ای بناموس کرده جامه سفید آی ناموس غیرت
ایچون جامه سن آق ایتمش بهر پندار خلق نامه سیاه
خلقك حسن ظنی ایچون دفتر اعمالن سیاه ایتمش

دست کوتاه باید از دنیا دنیادن الی قصه ایلمك کرك
استین جود را زچه کوتاه یك اوزون واکر قصه اولمشن برابردر
حکمت دو کس را حسرت از دل بدر نرود ایکی کمسنك
کوکلندن حسرت طشره کتمز وپای تغابن از کل بر نیاید
ومغبونلق ایاغی بالچقدن یوقاروکلمز یکی تاجری کشتی
شکسته بری برکمی تاجری درکه صنمش ومالی ضایع اولمش
اوله ودوم وارثی با قلندران نشسته وایکنجسی بر میراثجی
که قلندرلر ایله اوتورمش اوله پیش درویشان بود خونت مباح
درویشلر اوکنده قانك مباح اولور کر نباشد در میان مالت سبیل
اکر اوزتالرنده مالك سبیل اولمزسه یا مرو با یار ازرق پیرهن
یا کوك کوملکلی یارانله کتمه یعنی مصاحب اولمه
یا بکش بر خانمان انکشت نیل یاخوذ مال رزقی اوزره
بارمغله چویت چك یعنی مهر اور یا مکن با پیلبان دوستی
یا فلجی ایله دوستلق ایله یا بنا کن خانهٔ در خورد پیل
یاخوذ فیله لایق بر خانه بنا ایله حکمت خلعت
سلطان کرچه عزیزست جامهٔ خلقان بعزت ترست
سلطان خلعتی کرچه عزیزدر کهنه جامه عزتده زیاده در
وخوان بزرکان اکرچه لذیذست واولولرك طعامی
اکرچه لذیذدر خوردهٔ انبان خویش ازان بلذت ترست

کندو

کندو طغرجغکده اولان اتمك اوغی آندن لذتده زیاده در
زیرا بی منتدر بیت سرکه از دست رنج خویش وتره
کندو الك امکندن سرکه وتره بهتر از ده خداوند وبره
کوی اسیسنك اتمکندن وقوزیسندن یکدکدر
حکمت خلاف رای صواب طوغری رایك خلافیدر
ونقض عهد اولوا الالباب وعقل صاحبلرینك عهدنی
صمقدر دارو بکمان خوردن وهم ایله دوایمك وراه نادیده
وکورلمدك یوله بی کاروان رفتن کاروانسز کتمك از امام
مرشد احمد غزالی رحمة الله علیه پرسیدند که امام
احمد مرشد غزالیدن سؤال ایلدیلر که بدین پایکاه
در علوم چکونه رسیدی علومده بو مرتبه لره نیجه ایرشدك
کفت بدانکه ایتدی بلکه هرچه ندانستم از پرسیدن آن
ننك نه داشتم هرنه که بلمدم انك سؤالندن عار طوتمدم
قطعه امید عافیت انکه بود موافق عقل عافیت
امیدی اول وقت عقله موافق اولور که که نبض را بطبیعت شناس بنمایی
که نبضکی طبیعت شناسه کوستره سن بپرس هرچه ندانی که ذل پرسیدن
اول نسنه که بلمزسن سؤال ایله که صورمقلق ذلتی
دلیل راه تو باشد بعز دانایی سنك یولکیك دلیلی
اولور دانالق عزتنه حکمت هرانچه دانی که

هر اینه معلوم تو خواهد هر اول نسنه بیلورسن که
البته سنك معلومك اولسه کرکدر پرسیدن آن تعجیل
مکن انك سوالنده تعجیل ایلمه که حکمت را زیان دارد زیرا حکمته
زیان طوتر یعنی زیان ایدر بیت چو لقمان دید کاندر دست داود
چونکه لقمان حضرت داود عم النده کوردی
همی آهن بمعجز موم کردد معجزاتله دمیر موم اولدی
نه پرسیدش چه می سازی که دانست داوده سؤال ایلمدی که نه
دوزرسن دیو زیرا بلدی که تا پرسیدنش معلوم کردد
که اکا سؤال اتمدن معلوم ایتدم حکمت از لوازم
صحبت یکی آنست که خانه بپردازی صحبت لوازمندن بری
اولدر که براو دوزه سن تا با خانه خدای درسازی تا او
صاحبیله دوزله سن یعنی انتظام و موافقت ایده سن
قطعه سخن را بر مزاج مستمع کوی سوزی مستمعك
مزاجی اوزره سویله اکر دانی که دارد با تو میلی
اکر بیلورسك که اول مستمع سکا بر میل طوتر یعنی
سندن محظوظ اولور هر آن عاقل که با مجنون نشیند
هر وقت عاقل که مجنونله اوتوره نکوید جز حدیث روی لیلی
لیلینك رویی خبرندن غیری سویلمز یعنی سویلمك کرك
حکمت هر که با بدان نشیند هر کم بدلر ایله اوتوره

اکرچه

اکرچه طبیعت ایشان در و اثر نکند اکرچه اول بدلرك طبیعتی
انده اثر ایلمز لیکن بطریق ایشان متهم کردد لکن انلرك طریقیله
متهم اولور چنانکه اکر شخصی بخرابات رود انجلین که اکر بر شخص
خراباته کیده یعنی میخانیه کیده بنماز کردن منسوب نشود
الا بخمر خوردن نماز قلمغه منسوب اولنمز الا خمر ایچمکه اولور
ناسك اعتقادنده مثنوی رقم بر خود بنادانی کشیدی
کندو اوزرکه نادانلغله رقم چکدك که نادانرا بصحبت برکزیدی
زیرا نادانلغی صحبتله اختیار ایتدك طلب کردم ز دانایی یکی پند
بر عالمدن بر نصیحت طلب ایلدم صحت ایچون مرا فرمود بنادان مپیوند
بکا بیوردیکه جاهل ایله اختلاط ایلمه که کر دانای عصر خر بباشی
که اکر علامه عصر ایسك ایشك اولورسك وکر نادانی ابلهتر بباشی
واکر جاهل ایسك زیاده ایله اولورسن حکمت
حلم شتر چنانکه معلومست دوه نك حلمی انجلین معلوم
درکه اکر طفلی مهارش بکیرد اکر بر اوشاق انك یولدرنی
طوته صد فرسنك ببرد یوز فرسخ یر ایلتور کردن از متابعت
او نه پیچید اول اوشاغك متابعتندن دونمز اما اکر ذره
هولناك پیش آید اما اکر بر ذره قدر خوف اوکه کلسه
که موجب هلاك باشد که موجب هلاك اوله و طفل
بنادانی انجا خواهد رفتن واوشاق جهلیله اول مخوف

یره کتمك دیلینجه زمام از کفش در کسلاند یولاری اوشاغك
الندن قطع ایدر و دیکر مطاوعت نکند وغیری موافقت
اتمز که هنکام درشتی ملاطفت مذمومست زیرا ایریلك
وقتنده حلم اتمك مذمومدر وکفته اندکه وایتمشلردرکه
دشمن بملاطفت دوست نکردد دشمن ملاطفتله دوست اولمز
بیت مهر اتدوکمجه هر بار ارتوردی قهرن اغیار
دشمن اولنجه مکارا صی ایلمز مدارا بلکه طمع زیاده کند
بلکه طمعی زیاده اولور بیت کسی که لطف کند با تو خاك پایش باش
برکمسه که سکا لطف ایلیه انك ایاغی تپراغی اول
اکر ستیزه کند در دو چشمش اکن خاك اکر عناد ایدرسه ایکی
کوزنه تپراق طولدر سخن بلطف وکرم با درشت خوی مکوی
غلیظ خویلیه لطف وکرم ایله سوز سویلمه
که ژنك خورده نکردد مکر بسوهان پاك زیرا پاسلی خورده
دمیرك اولمز مکر اکه ایله پاك اولور حکمت
هرکه در میان سخن دیکران افتد هرکم غیریلرك اورتاسنده
سوز دوشره یعنی انلر سوزن تمام اتمدن کندو سوز سویلمك
تا مایهٔ فضلش بدانند تاکه انك مایهٔ فضیلتنی بللر پایهٔ
جهلش معلوم کنند انك جهلی پایه سن معلوم ایدرلر
قطعه ندهد مرد هوشمند جواب عقل صاحبی اولدن

ادم

اولان ادم جواب ویرمز مکر انکه کزو سؤال کنند
مکر اول وقتکه اندن سؤال ایده لر کرچه بر حق بود مزاج سخن
کرچه سوزه قرشمق حق اوزره اولور حمل دعویش بر محال کنند
اما انك دعویسن محال اوزره حمل ایدرلر حکمت
ریشی اندرون جامه داشتم جامه ایچنده بر یاره طوتردم
شیخ هر روز پرسیدیکه ریشت چونست حضرت شیخ
سؤال ایدر ایدیکه یارك نیجه در و نه پرسیدیکه کجاست
وصورمز ایدیکه نه یرده در دانستم که ازان احتراز
میکند که بلدمکه اندن احتراز ایدردیکه ذکر هر عضو
روا نباشد هر عضوی ذکر اتمك روا اولمز و خردمندان
کفته اند و عاقللر ایتمشلردر هرکه سخن نسنجد از جوابش
برنجد هرکم سوزی طارتمز جوابنده اینجنور قطعه
تا نیك ندانی که سخن عین صوابست تا ابو بلمیه سنکه
سوز عین صوابدر باید که بکفتن دهن از هم نکشایی
کرکدرکه سویلمکده اغز اچمیه سن کر راست سخن کویی و در بند بمانی
اکر طوغری سوز سیلیوب و در بندده محبوس قالورسك
به زانکه دروغت دهد از بند رهایی اول یلاندن
یکدرکه سکا بنددن قورتلمق ویره حکمت
دروغ کفتن بضربة لازب ماند یلان سویلمك

ضربة لازبه بکزر یعنی ثابت ضربه بکزر اکر جراحت درست
شود نشان بماند اکر جراحت درست اوله نشان قور یعنی
کذب اثری سوء ظنی ابقا ایدر چون برادران یوسف ع م
چونکه حضرت یوسفك قرنداشلری بدرغی موسوم شدند
کذب ایله موسوم اولدیلر یعنی یوسفی قوردیکی دیدیلر
بر راست کفتن ایشان نیز اعتماد نماند انلرك طوغری سوز
لری اوزره دخی اعتماد قالمدی قوله تعالی قال بل سولت
لکم انفسکم امرا فصبر جمیل قطعه
کسی را که عادت بود راستی برکمسیه که طوغریلق عادت اولدی
خطا کر کنند در کذارند ازو اکر خطا ایدرسه اندن کچرلر
وکر نامور شد بنا راستی واکر نام صاحبی کذب ایله مشهور اوله
وکر راست باور ندارند ازو واکر طوغری اوله باور طوتمزلر
یعنی تصدیق اتمزلر بیت دروغی نکیرد صاحب دلان
صاحب دیللریلان طوتمزلر بر آن کس که پیوسته کفتست راست
اول کمسنك اوزرنه که مختلط طوغری سویلمشدر وکر مشتهر شد بنا راستی
واکر کذب ایله اشتهاری ایله وطوغری سوزی نادر واقع اوله
اکر راست کوید تو کویی خطاست اکر طوغری سویلسه
سن دبرسنکه خطادر حکمت اجل کاینات
باتفاق آدمیست مخلوقاتك اولوسی عقلا اتفاقیله آدمدر

واذل

واذل موجودات سك وموجوداتك ذلیل وحقیر کلب در
وباتفاق خردمندان ثابت وعاقللرك اتفاقیله ثابتدر
سك حق شناس حق اکلین کلب به از آدمی ناسپاس
غیر شاکر آدمدن یکدر بیت سکی را لقمهٔ هرکز فراموش
بر کوپك بر لقمهٔ اصلا فراموش نکردد کر زنی صد نوبتش سنك
ایلمز اکر یوز نوبت کندو طاشله اورسن وکر عمری نوازی سفلهٔ را
واکر بر عمر قدر بر سفله کمسنهٔ اوخشایه سن بکمتر چیزی تند آید با تو در جنك
بر ازاجق نسنه ایله سنکله جنکده تندلکله کلور یعنی
جزء خصوصدن اوتوری سنکله جنك ایدر
حکمت از نفس پروری هنروری نیاید نفس بسلیجی
دن هنرلولك کلمز وبی هنر سروری را نشاید وهنرسز
سرورلکه یراشمز بیت مکن رحم بر کاو بسیار خوار
چوق یبجی اوکوز اوزره مرحمت ایله که بسیار خسبت وبسیار خوار
زیرا چوق یاتجی وچوق یبجیدر چو کاو را همی بایدت فربهی
اوکوز کبی سمزلك سکا کرکسه چو خر تن بجور کسان در دهی
اشك کبی کمسه لرك جورنه تن ویره سن زیرا ناسك اذی
سنه تحمل اتمینجه سمز اولمزسن حکمت در انجیل
آمده است که انجیل کتابنده کلمشدر ای فرزند آدم ای آدم
اوغلی اکر توانکری دهمت اکر سکا غنیلك ویرسم

ازمن بمال مشتغل شوی بندن مال ایله مشغول اولورسن
یعنی ذکرمی اونودرسن واکر درویش کنمت واکرسنی فقیر
ایدرسم تنك دل نشینی تنك دل اوتوررسن پس حلاوت
ذکر من کجا یابی پس بنم ذکرمك حلاوتن قنده بولورسن
وبعبادت من کی شتابی وبنم عبادتمه قچن جهد وسعی ایدرسن
قطعه که اندر نعمتی مغرور وعاقل کاه نعمت ایچنده
اشتغال مال ایله مغرور وغافلسن کهی از تنك دستی وریش
کهی ال طارلغندن خسته ومجروحسن چو در سرا وضرا حالت اینست
چون سرورده وهمده حالك بودر ندانم کی بحق بردارنی از خویش
بلمزم که کندکدن حق تعالی ایله قچن اتصال ایدرسن
حکمت ارادت بیچون کیفیتسز حق تعالینك ارادتندندر
یکی را از تخت شاهی فرو آرد برنی تخت شاهیدن اشاغی کتورر
ابراهیم ابن ادهمه ایشارتدر ویکی را در شکم ماهی نکه دارد وبرنی
بالق قرننده حفظ ایدر بیت وقتیست خوش انرا که بود
ذکر تو مونس خوش وقتدر اولکه سنك ذکرك مونس
اوله ور خود بود اندر شکم حوت چو یونس اکر خود حضرت
یونس کبی حوت قرننده اوله حکمت اکر تیغ قهر ابر
کشد اکر الله تعالی قهر قلیجنی چکه نبی وولی سر در کشد
پیغمبر وولی قورقوسندن باش چکه یعنی انقیاد ایدرلر

واکر

واکر غمزهٔ لطف بجنباند بدانرا بنیکان در رساند اکر
غمزه سن دپرده یرامزلری ایولره یتشدرر قطعه
کر بمحشر خطاب قهر کند اکر محشرده الله تعالی قهر خطابن ایده
انبیا را چه جای معذرتست انبیایه نه عذر یریدر یعنی عذرلری اولمز
پرده از روی لطف کو بردار لطف یوزندن پردهٔ یقار وطوت
که اشقیا را امید مغفرتست که اشقیایه مغفرت امیدی واردر
حکمت هر که بتادیب دنیا راه صواب نکیرد هرکم
دنیا تادیبیله یعنی قصاص ودیة وتعزیر ایله طوغری یول
طوتمز بتعذیب عقبا کرفتار اید اخرت عذابیله کرفتار
کلور یعنی اولور قوله تعالی وَلَنُذِيقَنَّهُم مِّنَ الْعَذَابِ
الْأَدْنَىٰ دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ پندست خطاب مهتران وانکه بند
اولولرك سوزی نصیحت درواندن صکره بنددر
چون پند دهند نشنوی بند نهند چونکه نصیحت ویره لر
ایشتمیه سن بند قورلر یعنی الکی ایغکی بغلرلر حکمت
نیك بختان بحکایت وامثال پشیمان مثل برند وپند
کیرند ایو بختلولر سلفده کچن قومك حکایتندن و
امثالندن مثل کتوررلر ونصیحت طوترلر پیش از انکه
پشیمان بواقعهٔ ایشان مثل زنند اول نیك بختلودن زیاده
صکره کلان متأخرون بو نیك بختلرك واقعه سیله مثل اولور

ان لفظ کو یفید التاکید

قطعه نرود مرغ سوی دانه فراز قوش یوکسك واشکاره
دانه نك قتنه کتمز چون دکر مرغ بیند اندر بند
چونکه غیری قوش آبنده بند کوره پند کیراز مصایب دکرك
غیریلك مصیبتك نصیحت طوت تانکیرمند دکرك از تو پند
تاکه غیریلرسنك مصیبتکدن نصیحت طوتمیه لر

حکمت انکه راکوش ارادت کران افریده است اول کسه
نك حق قبوایلمك قولاغی یعنی صاغر یعنی صاغر پاره دلمشدر
چون کندکه بشنود یجه ایلسون که ایشده یعنی یجه
قلیلده حق قبول ایلسون وانراکه بکمند سعادت کشیده اند
واول کسه که سعادت کندیلرجانب حقه چکلمشدر
چون کند که نرود یجه ایلسونکه کتمسون قطعه
شب تاریك دوستان خدا الله دوستلرینه یجه قرانلغی
می یتاید چوروز رخشنده یلدیرایجی کون کبی یلاوبر
وین سعادت بزور بازو نیست بوسعادت زور بازو ایله دکلدر
تانبخشد خدای بخشنده تاکه بغشیلیجی خدا احسانه ایمیجه
حاصل ولمز ویکو ازتو یه کی نالم که دکرداور نیست
سندن کیم شکایت ایده یوم که غیری حاکم یوقدر
ازدست تو هیچ دست بالاتر نیست هیچ سنك الکدن یوکسك ایل یوقدر
انراکه تو رهبری کنی کم نشود اول کسه که سن قلاوزلق

ایلیه سن یتمز یولدن ازمز انراکه تو کنی رهبر نیست
وانی که سن ازدرسن قلاوزی اولمز
کدایی بنك انجام صوکی یوکدا به ازپادشاه بد فرجام
صوکی یرامز پادشاهدن یکدر بیت
غمی کز پیش شادمانی بری برغم که عقبنجه شادی لقتدر
به ازشادی که پسمش غم خوری شادی لقدن یکدر که اردنده غم یرسن
بیت شول غصه که آردنجه انك اوله سرور
یکدر شو فرحدن که اولا غم عقبنجه
زمین را ازاسمان نشارست اول شی که کوکدن یره صاچیلور
واسمانرا ازز مین غبارست ویردن کوکه غبا اولور یعنی
کوکدن یغور یغما غله نبات بترعاقبت غبار اولوب کوکه توزر
کل اناء یترشح بما فیه بیت کرت خوی من آمد ناسزاوار
اکرهرخویی سکا دیو دکل کبی کلدیسه توخویکی نیك خویش ازدست مکذار
سن کندوایو خویکی الدن قوه حکمت حق جل وعلا
بیند ومی پوشد حق سبحانه وتعالی قولك عصیانن
کورر وستر ایدر وهمسایه نمیبیند ومی خروشد وقونشو
کورمز وشکایت ایلر چاغرر نعوذ بالله اکرخلق غیب دانبودی
الله صفتورز اکرخلق غیب بیلیدی کسی بحال خود از دست کس نیاسودی
برکسه کندوحالنده کسنك الندن راحت اولمزایدی

بکان بمعنی معدن

حکمت زر از معدن بکان کندن بدر آید آلتون
کاندن معدن قازمغله یقاروکلور واز دست بخیل بجان
کندن بر آید اما بخیل الندن جان قازمغله حاصل اولور یعنی
بخیلك سیم وزری اولدوکی وقت یقاروکلور قطعه
دونان نخورند وکوش دارند الچق اصللولر یمزلر اما امیذ
طوترلر که صکره یرزدیو کویند که امیذ به که خورده
دیرلر که امیذ یکدر ینمشدن روزی بینی بکام دشمن
برکون کوررسن دشمن مرادی اوزره زر مانده وخاکسار مرده
التون قالمش وخاکسار اولمش یعنی التون صاحبی خاك اولمش
حکمت هر که بزیردستان نبخشاید هرکم الی التنده
اولنلره مرحمت ایلمز بجور زبردستان کرفتار آید کندو الندن
یوقاروالی اولان کمسنك جورنه کرفتار کلور یعنی هرکم
ضعیفلره مرحمت ایلمز قویلر النده مقهور اولور مثنوی
نه هر بازو که در وی قوتی هست هر بر بازو که انده قوت وار
بمرد عاجزانرا بکشند دست عاجز ادملرك الن قرمق اولمز
ضعیفانرا منه بر دل کزندی ضعیفلرك کوکلی اوزره بر مضرت قومه
که درمانی بدست زورمندی که بر زورمندك النده قالورسك
لطیفه عاقل چون خلاف اندر میان بیند بجهد چونکه
عاقل اورتاده خلاف کوره قالقر کیدر وچون صلح بیند لنکر بنهد

وچونکه

وچونکه صلح کوره لنکر براقور انجا سلامت بر کنارست
اول خلاف اولان یرده سلامت کنارده در واینجا حلاوت
در میان وبو صلح اولان یرده حلاوت اورتاده در مثنوی
عاقل بچنین زوری کناری کیرد عاقل اولان بو نجلین کونده بر کنار طوتر
یا چیزد واز میان اندر برود یاخود قالقر اورتادن کیدر
حکمت مقامر را سه وشش می باید طوله اوینایین
کمسیه اوچ والتی کرك ولیکن سه یك می آید لکن اوچ وبر کلور
یعنی علی الدوام مراد حاصل اولمز هزار بار چراکاه خوشتر از میدان
بیك کره اوتلاق آط حقنه میداندن خوشتردر ولیکن اسب ندارد بدست خویش عنان
ولکن آط کندو یولارن النده طوتمز حکمت درویشی
در مناجات می کفت بر درویش دعا ومناجاتده ایدر ایدی
یا رب بر بدان رحمت کن ای ربم برامزلره مرحمت ایله که بر نیکان
خود رحمت کرده که زیرا خوذ ایولره رحمت ایلمش سن اول
کسی که علم بر جامه کرد اول شول کمسه درکه لباسنه علم
ایتدی یعنی زهد وریا علامتنی قودی وانکشتری در دست
نهاده جمشید بود ویوزکی النده قومش اول جمشید ایدی
کفتندش چرا همه زینت وآرایش بچپ داری جمشیده
یقینلری ایتدیلر که نیچون دوکلی زینت وبزکی صول
ال اوزرنه طوترسن وفضیلت راست وحال بو که

فضیلت ضاغ الك در گفت راست رازینت راستی تما
مست چمشید ایتدگی صاغ الك صاغ لغی زینتی تمام در
یعنی کافیدر قطعه فریدون گفت نقاشك چین را
فریدون چین نقاشلرینه ایتدگی کپیر اسون خرکاهش بدوزند
که اوطاغك چوره سنه یکلر بدنزاینك درگی مرد هشیار
یرامزلری ایتوادوطوت ای عاقل مرد گرنیکان خوذ بزرك ونیك روزند
زیرا ایولرخوذ اولولردر وایوکوتاولردر حکمت
بزرکی راگفتند براولویه ایتدیلر باچندین فضیلت که
دست راست دارد بوقدر فضیلت که صاغ ال طوتر
خاتم درانگشت دست چپ چرمیکنند بچون یوزکی صول
ال بارمغنده طوتولر گفت ندانی که اهل فضل همیشه محروم
باشد اول اولوایتدگی بلمزمیسن که اهل فضل دائم محروم
اولور بیت انکه حظ آفرید وروزی بخت
بخت اول رزق ودولت کنصیب یاردلدی حکمت
نصیحت پادشاهك گفتن پادشاهلره نصیحت سویلمك
کسی رامسلمست که برکسیه مسلم درکه بیم سروامیدزر
ندارد باش قورقوسی والتون امیدگی طوتمیه مثنوی
سوخدچه دریای زیری زرش ای توحید ایدجی الدونی
ایاغکه نه صاچرسن چه شمشیرهندگی نهی برسرش

هندی

هندی قلیچنی نه باشك اوزره قورسن یعنی اصلاقورقمك
یوقدر امیدوهراسش نباشد زکس برکسه دن قور
قوامیدك اولمز برهست بنیاد توحید وبس همه بنیاد
توحید یونك اوزرنه در حکمت پادشاه ازبهر دفع
ستمکارانست پادشاه ظالملری دفع اتمك ایچوندر
وشحنه برای خونخواراست وسوباشی خونخوارلرد فعی ایچوندر
وقاضی مصلحت جوی طراران وقاضی طرار ومکار وحرامزاده
لری اصلاح اتمك ایچوندر هرگز دوخصم راضی ازپیش
قاضی نرود اصلاایکی خصم قاضی اوکندن راضی کیمسه لر
قطعه چوحق معاینه دانی که می بباید دار چونکه
اشکاره بلسنکه حق صاحبنه ویرمك کرك
بلطف به کربحث اوری ودل تنکی لطفله ویرمك یکدرکه جنك
کتورمك اکله ودل تنك اکله ویرمکدن خرج اکرنکذارد کسی بطیب نفس
نفس خوشغلر برکسه اکرخرج ادایلیه بقهراز ویستانند بمردسرهنکی
قیرایلدن برچاوش ادمی اکله اولورکر هم کس راد ندان بترشی کند شود
دوکلی کسنلرك دیشی اکشیله قماشر مکرقاضی راکه بشیرینی
الاقاضینك دشی شیرین ایله قماشر بیت
قاضی که برشوت بخورد بیخ خیار برقاضی که رشوتله خیارکوکیبیه
ثابت کندازبهر توصد خربوزار سنك ایچون یوزقربوزحکم ایدر

[illegible] قحبهٔ پیر از نابکاری چه کند که توبه نکند
برقری اورویسی نه ایدرکه توبه ایلمز وسخنهٔ معزول از مردم
ازاری ومعزول سوباشی آدم انجتمدن توبه ایلمز قطعه
جوان کوشه نشین شیر مرد راه خداست کوشه نشین اولان
جوان حق یولنك ارسلانیدر یعنی حق تعالی نك عبادتنده
ارسلان کبیدر که پیر خورد نتواند زکوشهٔ برخواست
که خورد قوچه یعنی ضعیف قادر اولمز کوشه دن قالقه
جوان جست می باید که از شهوت بپرهیزد چابك یکیت
کرکدر که شهوتدن پرهیز ایلیه که کر پیرست رغبت را خود آلت برنمی خیزد
که اکر پیردر انك رغبتی واکر آلتی قالقمز حکمت
حکیمی را پرسیدند که بر حکیمه سؤال ایلدیلر که چندین
درخت نامور بو قدر ناملی اغاجی که خدای تعالی آفریده است
برومند که الله تعالی میوه لی یارتمشدر هیچ یکی را آزاد
نخوانند هیچ برنی آزاد دیلمدی یعنی بوش قومدی مکر سرو را
که ثمرهٔ ندارد مکر سرو که بر میوه طوتمز ودرین چه حکمت
حکمتست وبونده نه حکمت واردر کفت هر یکی را
دخلی معین است اول حکیم ایتدی هر برینه بر دخل معین در
ووقتی معلوم وبر وقت معلوم واردر کاهی بوجود آن
تازه اند کاه اول دخل وجودی ایله تازه لنور وکاهی

وکاهی بعدم آن پژمرده وکاه اول دخلك عدمیله یعنی
یوقلغیله صولر وسرو را هیچ ازین چیزی نیست وسروره
هیچ بو دخلدن بر شیء یوقدر درهمه وقت تازه است دوکلی
وقتده تازه در قطعه برانچه میکذرد دل منه که دجله بسی
اول شیء اوزره که کچر یعنی فانی اولور کوکل قومه که دجله
ارماغی چوق پس از خلیفه بخواهد کذشت در بغداد
خلیفه دن صکره کچسه کرکدر بغدادده کرت زدست بر
آید چو نخل باش کریم اکر الکدن یوقاروکله خورما اغاجی
کبی جومرد اول ورت زدست نیاید چو سرو باش آزاد
واکر الکدن کلمز ایسه سرو اغاجی کبی آزاد اول
حکمت دو کس مردند وتحسر بردند ایکی کمسه
اولورلر وحسرت ایلتورلر انکه داشت ونخورد اول کمسه که
مال طوتدی ویمدی ودیکر انکه دانست ونکرد وبری دخی
اولدر که بلدی وایلمدی یعنی علمنه عمل ایلمدی قطعه
کس نبیند بخیل فاضل را کمسه کورمز فاضل بخیلی
که نه در عیب کفتنش کوشد انك عیبن سویلمکه دورشمز
یعنی بخیل فاضل اولورسه ده بخلی ایچون ناس کندویی
ذم ایدرلر ور کریمی دو صد کنه دارد اکر بر کریم ایکی
یوز کناه طوته کرمش عیبها فرو پوشد انك کرمی

عیبلرنی ستر ایدر تمام کتاب گلستان
گلستان کتابنك تمامی باعانة الملك المنان والله المستعان
عونی طلب اولنان ملك منانك اعانتیله درین جمله
چنانکه رسم مؤلفانست بو سکز بابده انجلین که مؤلفلرك
عادتیدر از شعر متقدمان بطریق استعاره تلفیقی نرفت
متقدم شاعرلرك شعرندن امانت طریقیله ضم اتمك واقع
اولمز یعنی بو سکز بابده مندرج اولان اشعار کندو
فکرمك انتاجیدر بیت کهن خرقهٔ خویش پیراستن
کندو اسکی جامه سنی مرمت ایدوب بزه مك
به از جامهٔ عاریت خواستن عاریت طریقیله قفتان ایلمکدن
یکدر غالب گفتار سعدی طرب انگیزست حضرت
شیخ سعدینك اکثر سوزلری صفا حاصل ایدجیدر
وطیبت آمیز دخی طیب قرشدریجیدر وکوته نظرانرا بدین
علت زبان طعنه دراز کردد ودخی قصه نظرلولر یعنی
حسودلر بو لطیفه لر سببیله طعن دلنی دراز ایدرلر
یعنی بو کتابه نظر ایدوب طعن ایدرلر که مغز دماغ بیهوده
بردن که بیهوده ماغ مغزن ایلتمك یعنی ضایع ایلمك ودود
چراغ بی فائده خوردن دخی فائده سز چراغ دوتونن
یمك یعنی اذی یه تحمل ایلمك کار خردمندان نیست

عاقللر

عاقللر ایشی دکلدر یعنی اول کوته نظرلولر مصنفك
سعینی عبث عد ایدرلر و بو نجلین کتابك تألیفنده جد و مشقت
اتمك عقلادن صادر اولمز دیرلر ولیکن بر رأی روشن
صاحب دلان ولکن صاحب دیللرك روشن رأیلرینه
که روی سخن در ایشانست که سوزك وجهی انلره در یوقسه
جهال وحساده دکلدر پوشیده نماید مستور و مخفی
دکلدر که در موعظهای شافی را که شفا ویرجی موعظه
ونصیحتلر انجوسی در سلك عبادت کشیده است عبادت
ایپنده چکلمشدر و داروی تلخ نصیحت وآجی نصیحت
درمانی بشهد ظرافت بر آمیخته ظرافت شکری ایله
قرشمشدر تا طبع ایشان ملول نشود تا انلرك طبیعتی
ملول وغمناك اولمیه واز دولت قبول محروم نماند وبو
کتاب قبول اولمق دولتندن محروم قالمیه مثنوی
ما نصیحت بجای خود کردیم بز نصیحتی کندو یرنده ایلدك
روزگاری درین بسر بردیم روزکاری بونده یعنی بو کتابك
تصنیفنده عمری باشه ایلتدك یعنی عمری تمام ایلدك
گر نیاید بگوش رغبت کس اگر کمسنك قولاغنه رغبت کلمزسه
بر رسولان پیام باشد بس رسوللر اوزرنه خبر ایرشدرمك یتر
شعر عربی یا ناظرا فیه سل الله مرحمة

ای بو کتابه نظر ایدجی الله تعالی دن مرحمت استه
عَلَى الْمُصَنِّفِ وَاسْتَغْفِرْ لِكَاتِبِهِ مصنف اوزره وکاتبی
ایچون مغفرت استه وَاطْلُبْ لِنَفْسِكَ مِنْ خَيْرٍ تُرِيدُ بِهِ
ونفسك ایچون خیردن طلب ایله که اول خیر ایله مراد
ایدرسن مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ غُفْرَانًا لِشَارِحِهِ نفسکه خیری
طلب ایتدکدن صکره شارح ایچون دخی مغفرت
طلب ایله وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

کتبه الفقیر الحقیر بالعجز والتقصیر السید
احمد الحفاظی بامام جامع صغیر عبدی اغا
بقارص ارضروم غفر الله له ولوالدیه
واحسن الیهما والیه تم بعون
الله الملك المستعان فی شهر
شوال شریف سنه خمسه
وثلاثین ومائتین والف

MUH 61

Falkland Warren.

THE UNIVERSITY OF MELBOURNE

Library Digitised Collections

Author/s:
Sad

Title:
Gulistn /

Date:
[18--?]

Persistent Link:
http://hdl.handle.net/11343/23253

File Description:
Part 7

یعنی محکم تأدیب ایلدی هر یکی را از اطراف بلاد بعد التأدیب
شهزاده لرك هر برینه بر شهرك اطرافنده حصهٔ مرضی معین
کرد راضی اولاجق بر حصه تعیین ایلدی یعنی هر بری سنه
بر شهر ویردی تا فتنه بنشست و نزاع برخاست بو حالله فتنه دخی
نزاع و خصومت قالقدی یعنی کتدی که گفته اند زیرا ایتمشلردر
ده درویش در گلیمی بخسبند اون درویش حضور ایله بلا نزاع
بر گلیمده اوتوررلر و دو پادشاه در اقلیمی نگنجد اما ایکی پادشاه
بر اقلیمده صغمز البته جنك و غوغا ایدرلر بیت نیم نانی
گر خورد مرد خدای الله دوستی اگر بر نانك نصفنی ییه بذل
درویشان کند نیم دیگر درویشلره بذل ایدر او بر نصفنی اقلیمی
بگیرد پادشاه پادشاه بر اقلیم ملکنی طوتار و تمام ضبط
ایدر انکله قناعت ایتمز همچنان در بند اقلیم دیگر انجلین ینه
بر غیر اقلیم فتح ایلمك فکرنده و قیدنده در بیت قناعت
کن ای نفس هر اندکی که سلطان درویش یکی حکایت
طائفهٔ دزدان عرب بر بولك عرب حرامیلری بر سر کوهی
نشسته بودند بر طاغنك باشی اوزره اوتورمشلر ایدلر و منفذ
کاروان بسته دخی کاروان طریقنی بغلمشلر ایدی و رعیت
بلدان دخی شهرلرك رعیتی و خلقی از مکاید ایشان مهروب
انلرك مکرلرندن مخفوف ایدی و لشکر سلطان مغلوب

حکایت شر

دخی

دخی اقلیم سلطاننك عسکری انلرك النده مغلوب و زبون
ایدی بحکم آنکه اول سبب ایله که ملاذ منیع بر محکم و بلند
صغناجق یر از قلهٔ کوهی بر طاغ دپه سنده بدست آورده بودند
اله کتورمشلر ایدلر و ملجأ مأوای خود کرده دخی او طاغك اوستنی
کندولره ملجأ و مقام ایلمشلر ایدیلر مدبران ممالك آن طرف
اول طرفده اولان مملکتلرده اولان مدبرلری در دفع
مضرت ایشان اول حرامیلرك ضررنی دفعه مشورت کردند
مشهورت ایلدیلر بویله دیو که اگر این طائفه که اگر بو حرامی
لرك بولوکی برین نسق بو اوسلوب اوزره روزگاری
مداومت نمایند بر زمان مداومت کوستره و بو حال اوزره اولیر
مقاومت ایشان ممتنع گردد انلر ایله مقابله و جنك ایتمك
ممتنع و مشکل اولور بیت درختی که اکنون گرفتست پای
بر درخت که شمدی ایق یعنی کوك طوتمشدر و محکم اولمامشدر
نبیروی شخص بر آورد ز جای یالکز بر کمسه نك قوتیله اول
شجر یرندن یوقاری کلور و کوکندن قوپر و گر همچنان روزی
کاری هلی اما اول درختی انجلین بر زمان ترك ایده سن دخی
حالی اوزره قویه سن مرور ایامله بر مرتبه ده قوی و محکم
اولور که بگردونش از بیخ بر نگسلی که انی گردون ایله کوکندن
قوپرمازسن قنده قالدیکه سهولتله چیقه سرچشمه شاید

کرفتن بمیل چشمه نك باشنی قوم طوتمق وجریاندن
منع ایلمك ممکندر بیت کر پر شد نشاید کذشتن به پیل
اما چونکه طولدی یعنی وافر اولدی فیل ایله کچمك ممکن دکلدر
سخن برین مقرر شد سوز بونك اوزره مقرر اولدی
که یکیرا بتجسس ایشان برکماشتند که برکمسه یی اول حرامیلری
جاسوسلمکه کوندردیلر وفرصت نکاه میداشتند دخی فرصتی
صقلیو طوتدیلر تا وقتی که تا شول وقته دکین که برسر قومی رانده
بودند غارت ایتمکه طاغدن اینمشلر ایدیلر وبقعه خالی مانده
دخی اولدقلری یری خالی وتنها قومشلر ایدی تنی چند از مردان واقعه
دیده وجنك ازموده را بفرستادند ایش کورمش وجنکه
ایصنمش مردلردن برقچ کمسه کوندردیلر تا در شعب جبل پنهان
شدند تاکه اول کمسه لر واروپ طاغ یولنده پنهان اولدیلر
شب انکاه دزدان باز آمدند اخشام وقتی حرامیلر کیرو
کلدیلر سفر کرده وغارت اورده سفر ایلمشلر دخی جنك ایدوپ
غارت وتاراج کتورمشلر سلاح از خود بکشادند کندولردن
سلاحی چوزدیلر ورخت وغنیمت بنهادند دخی اسبابی وغنیمتی
قودلر نخستین دشمنی که برسر ایشان تاخت اول بر دشمن که انلرك باشی
اوزره چاپدی یعنی تمام سرعتله کلدی خواب بود خواب ایدی زیرا
یورغون طائفه قودی اویقو غلبه ایلدی چندانکه پاسی از شب

بکذشت

از شب بکذشت پوصوده اولنلر اولقدر صبر ایتدیلر که کیجه دن برمقدار
کچدیکه خواب تمام مشتد اولدی بیت قرص خورشید در سیاهی شد
جرم شمس ظلمات ایچنه غروب ایتدیکی کبی انلر دخی اویقو ایچنه
ایله کتدیلر یونس اندر دهان ماهی شد یونس پیغمبر علیه
السلام بالق اغزنه کتدوکی کبی انلر دخی اویقویه اویله کتدیلر یعنی
انلرك خوابی حددن زیاده مشتد اولدی دیمکدر مردان دلاوران
دلاور وبهادر مردلر از کمین بدر جستند پسودن طشره کلدیلر
ودست همه را دخی جمله سنك النی یکان یکان بر دبر بر کتف بستند
کتفلری اوزره یعنی آردلرینه بغلدیلر بامدادان بدرکاه ملك حاضر
اوردند علی الصباح پادشاهك درکاهنه حاضر کتوردیلر
همه را بکشتن ایشارت فرمود پادشاه جمیعسنی قتل ایتمکه ایشارت
بیوردی اتفاق دران میانی جوانی بود اتفاق اوحرامیلرك اورتاسنده
برجوان وار ایدی میوهٔ عنفوان وشبابش نورسیده بود که انك
یکتلکی اولینك میوسی یکی ایرشمش ایدی یعنی هنوز جوان اولمش
ایدی وسبزهٔ کلستان عذارش نودمیده دخی اول جوانك عذاری
کلستاننك سبزه سی یعنی خطی یکی وتازه بتمش ایدی یکی از وزرای
نیك محضر ایو خویلو وزیرلردن برسی پای تخت ملك را بوسه
داد پادشاهك تختی ایاغنه بوسه واردی یعنی اوپدی وروی شفاعت
بر زمین نهاد ودخی شفا یوزنی یر یوزنه قودی وکفت دخی ایتدی

این پسر بو پسر همچنان انجلین از باغ زندکانی برنخورده
است دیرلك باغندن میوه یممشدر واز ریعان جوانی تمتع
نیافته دخی جوانلق حاصلندن تمتع و فائده بولمامشدر توقع
بکرم اخلاق خداوندی انست که خداونده منسوب اولان اخلاق
حمیده دخی کرم ایله بنم امیدم و رجام اولدر که بخشیدن خون او
که اول جوانك قاننی باغشلمغه بر بنده منت دهند بنده اوزره
منت قویه ملك روی ازین سخن درهم کشید پادشا سوزندن
یوزین دوردی وموافق رای بلندش نیامد دخی وزیرك بو سوزی
پادشاهك بلند ولطیف رأینه موافق کلمدی وکفت دخی
ایتدی بیت پرتوی نیکان نکیرد هر که بنیادش بدست
ایولر پرتونی واوسلوبنی طوتمز هر کمسه که انك بنیادی
واصلی یرامزدر تربیت نااهل را چون کردکان بر کنبد است
نااهل یعنی بد اصله تربیت ایدوب اصلاح ایلمك قبه اوزره جوز
طوردغی یعنی طورغرمق کبی در نسلی فساد اینان بونلرك
فساد نسلی منقطع کردن اولیتر ست منقطع ونایاب ایلمك
اولی رکدر ومعقولدر وبیخ تبار ایشان دخی اول حرامیلرك
قبیله سنك کوکنی براوردن بهترش یوقاری کتورمك
یعنی چقرمق یکرکدر نتیجهٔ کلام جمیعسنی هلاك ایلمك
اصوب واولی در که اتش را نشاندن واخکر کزشتن

زیرا

زیرا اتشی سویندرمك دخی کوز قومق وافعی کشتن وبچه نکاه
داشتن افعی یی هلاك ایلمك ویورسنی صقلیو طوتمق یعنی اولدر
ممك کار خردمندان نیست عاقللر ایشی دکلدر بیت
ابر اکر اب زنده کی بارد بلوت اکر اب حیات یاغدوره
هرکز از شاخ بید بر نخوری هرکز سوکت بو داغندن یمش یمزسن
زیرا اصلندن قونمامشدر با فرومایه روزکار مبر الحق
اصللویه روزکار ایلتمه یعنی انك تربیتنده سعی وعمریکی ضایع ایتمه
کزنی بوریا شکر نخوری زیرا حصیر قامشندن شکر یمزسن
وزیر این سخن بشنید شفاعت ایدن وزیر پادشاهك بو سوزینی
استماع ایلدی طوعا وکرها قبول ایلدی وبر حسن رای ملك پادشاهك حسن
رای ولطیف فکری اوزره افرین خواند وکفت تحسین اوقودی
وایتدی انچه خداوند دام ملکه اول سوزیکی خداوندانك
سلطنتی دائم اولسون که فرمود که بیوردی عین حقیقت است
حقیقتك عیندر بالاتفاق مقبولدر اکر در سلك صحبت آن
بدان اکر بو جوان بو یرامزلرك صحبتی سلکنده منسلك اولوب
تربیت یافتی تربیت بولیدی وخوی اینان کرفتی وبونلرك
خوینی طوتایدی یکی از ایشان شدی انلردن بری اولوردی
اما بنده امیدوارست اما بو بنده ده امید بودر که بعشرت
صالحان که صالحلر مصاحبتیله تربیت پذیرد تربیت قبول ایلیه

وخوی خردمندان کیرد وتمام اصلاحه کلوب عاقللر خوینی طوته
هنوز طفلست زیرا هنوز طفلدر وسیرت بغی وعناد ان کرده و
اول طائفه نك باغیلك ومعاندلك سیرتن درنهاد وی متمکن
نشده است اول جوانك ذات وطبعنده محکم وثابت اولمشدر
ودر حدیث است حدیث شریف وارد اولمشدر ما من مولود
الا وقد یولد علی فطرة الاسلام ثم ابواه یهودانه وینصرانه و
یمجسانه عالمده هیچ بر ولد یوقدر که الا تحقیق اول ولد متولد
در اسلام خلقتی واستعدادی اوزره صکره والد و والده سی
انی یهودی ایدرلر اکر کندولری یهودی ایسه لر اوانی دخی نصرانی
ایدرلر اکر کندولری نصرانی ایسه لر وانی مجوسی ایدرلر اکر
کندولری مجوسی ایسه لر قطعه بایدان یار کشت همسر لوط
کتولره یعنی لوط قومنه یار اولدی لوط پیغمبر علیه السلامك خاتونلری
خاندان نبوتش کم شد اول خاتونك نبوتی ضایع اولدی
یعنی پیغمبرك چفتی اولوب جنته کرسه کرك ایدی اول قباحت سببیله
کفرلرله جهنمه کیرر الا عجوزا فی الغابرین انك حقنده واقع اولمشدر
سك اصحاب کهف روزی چند اصحاب کهفك کلبی برقاچ کون
پی نیکان کرفت ومردم شد ایولرك یعنی اصحاب کهفك ایزنی
طوتدی وانلره تابع اولدی بوقدر قبیح ایکن آدمی اولدی زیرا قیامتده
ادم صورتنه متمثل اولوب جنته کیرسه کرکدر این بکفت

وزیر

وزیر بونی دیدی وطائفه از ندماء ملك پادشاه مصاحبلرندن بربلوك
با او شفاعت یار شدند اول وزیره شفاعتده یار اولدیلر تا ملك از
سر خون درکذشت تا پادشاه اول جوانك قاننی توکمك سوداسندن
کیچدی وکفت او پادشاه ایتدی بخشیدم اکرچه مصلحت ندیدم انك قاننی
اکرچه سکا بغشلدم لیکن معقول ومناسب کورمدم قطعه
دانی که چه کفت زال با رستم کرد بیلورمسنکه زال کندی فرزندی بهادر
رستمه نصیحت کونه نه دیدی دشمن نتوان حقیر وبیچاره شمرد
دشمن حقیر وبیچاره صایمق دکلدر دید که بسی اب سرچشمه خورد
چوق کوردکه اواق چشمه باشنده صو چون بیشتر آمد شتر وبار ببرد
چونکه زیاده رك کلدی یعنی قلیل ایکن کثیر اولدی دوه یی یوکیله ایلتدی
یعنی کتوردی فی الجمله وزیر پسر را بخانه برد محصل کلام وزیر پسری
خانه سنه ایلتدی وبناز ونعمت بپرورد وناز نعمتله بسلدی واستاد
ادیب را بتربیتش نصب کرد وعلم وادب تعلیم ایدیجی استاد اول
پسرك تربیتنه نصب وتعیین ایلدی تا حسن خطاب تا که لطیف
ومعقول خطاب ورد جواب وجواب مستطاب رد ایتمکه
وسائر خدمت ملوکش وسائر پادشاهلغه لایق اولان
خدمت ادبلرینك جمیع سنی اول پسره بیاموختند تعلیم ایلدیلر
تا در نظر همه کنان اول پسر بر مرتبه ده مؤدب اولدیکه دولت
کیلرك نظرنده پسندیده آمد مقبول کلدی باری وزیر از شمائل

اخلاق او بر کره وزیر اولپسرك خلقلرندن وادبلرندن در حضرت
ملك شیمه میکفت پادشاهك حضورنده بر از ایتدی که تربیت
عاقلان که عاقللرك تربیتی دروی اثر کرده است اولیسره اثر ایلمشدر
وجهل قدیم از جبلت او بدر رفت وقدیم جهلنی جبلتندن طشره
ایلمشدر یعنی ازاله ایلمشدر ملك را ازین سخن تبسم امد وکفت پادشاهه
وزیرك بو سوزندن تبسم کلدی یعنی کولدی وایتدی بیت
عاقبت کرك زاده کرك شود عاقبت قوردیاوروسی ینه قورد اولور
کرچه با آدمی بزرك شود اکرچه ادم ایله بیویه سالی دو
برین برآمد بو حال اوزرینه بر ایکی ییل کیچدی طائفه اوباش محله
بر بلوك محله لوندلری بر و پیوستند اولپسره یاناشدیلر وعقد موافقت
بستند موافقت ومرافقت عقدنی بغلدیلر تا بوقت فرصت
تا وقت فرصتده وزیر ارا باد و پسرش بکشت وزیری ایکی پسر ایله
اوبد اصل دپه لدی ونعمت بی قیاس برداشت دخی اول مالندن قیاس
سز مال کوتوردی ودر مغاره دزدان دخی حرامیلر مغاره سنده
بجای پدر بنشست باباسنك یرنده اوتوردیلر وعاصی
شد وعاصی اولدی ملك دست تحیر وتعجب پادشاه تحیر
وتعجب الینی بدندان کرفت وکفت دیشیله طوتدی وایتدی قطعه
شمشیر نیك زاهن بد خون کند کسی بر کمسه یرامزاهندن ایو قلیجی نیجه ایدر
بو خود ممکن دکلدر یعنی اولمز ناکس بتربیت نشود ای حکیم کس

ای عاقل

ای عاقل کمسه ناکس وبد اصل تربیه ایله اولمز یارانکه در لطافت طبعش خلاف نیست
یغمورکه انك طبعنده وذاتنده لطافتك خلافی یوقدر لطیفدر
در باغ لاله روید وشوره بوم خس شویله ایکن باغده لاله وکل ویاسمن
بتورر وشوره یرده خار وخس بتورر زمین شوره سنبل بر نیارد
زمین شوره سنبل یوقارو کتوره مز یعنی انده سنبل بتمز وحاصل اولمز
درو تخم عمل ضایع مکردان شوره یرده عمل تخمنی ضایع ایلمه
نیکوی با بدان کردن چنانست یره مزلره احسان وکرم بو نجیلندر
که بد کردن بجای نیك مردان که ایولره اهانت ایلمك کبی درکه
معقول دکلدر حکایت سرهنك زاده را بر چاوش
اوغلنی بر در سرای ملك اوغلمش دیدم اوغلمشك سراینك قپوسی
اوزره کوردم که عقل وکیاستی وفهم فراستی که اول چاوش اوغلی بر عقل
وکیاست دخی بر فهم وفراست زائد الوصف داشت وصفی زائد
طوتر ایدی یعنی وصفدن زیاده ایدی هم از عهد خردی هر کم
کوچکلك زماننده اثار بزرکی در ناصیه او پیدا بود اولولق اثرلری
وسعادت نشانلری اول پسرك باشی جبهه سنده ظاهر ایدی بیت
بالای سرش ز هوشمندی اولپسرك باشی اوزره عقللو لغندن
می تافت ستاره بلندی بلندلك وسعادتلولك یلدزی یلدرر
ایدی فی الجمله مقبول نظر سلطان آمد محصل کلام اول پسر
سلطانك مقبولی کلدی که جمال صورت وکمال معنی داشت

حکایت

زیرا اول پسر خوب صورت دخی مقبول و مقصود اولان
کمال و هنر طوتر ایدی یعنی خوب روی و هنرمند ایدی وحکما
کفته اند دخی عاقلر ایتمشلر در توانکری بهنرست نه یمال
غنی لك هنر ایله در مال و اسباب ایله دکلدر و برزکی بعقلست
نه سال دخی اولولق عقل ایله در سال و پیرلك ایله دکلدر رایناء
جنس او انلرك جنسی یعنی سائر چاوش زاده لر بد و حسد بردند
اول پسر اوزره حسد ایلدیلر و بخیانتی متهم کردند دخی
اول پسر اوزره برخیانت ایله تمثیل ایلدیلر و در کشتنش اوا اول
پسرك قتلنده سعی بی فائده نمودند قیاسسز سعی کوستردیلر
یعنی چوق سعی ایلدیلر اما هیچ فائده ایتمدی مصرع
دشمن چه زند چو مهربان باشد دوست دشمن نه اور ریعنی نه
قادر در چونکه شفقت اولیه ملك پرسید پادشاه بوحاله
مطلع اولدقده نصکره اول پسره سؤال ایلدی بویله دیوکه
موجب خصمی ایشان که انلرك یعنی اول چاوش زاده لرك
خصومتك سبیله در حق تو چیست سنك حقکده نه در
وکفت اولپسر ایسه در سایه دولت خداوندی خداوندده منسوب
اولدن دولت سایه سنده همکانزا رضی کردم دوکیلیاری
راضی ایلدم مکر حسودرا الا حسودی راضی ایتمکه قادر اولمدم
کراضی نمی شود زیرا اول حسود راضی اولمز الا بزوال نعمت من

الا بنم

الا بنم نعمتك زوالی و کمتری ایله راضی اولور واقبال دولت خداوندی
باقی باد دخی خداوندده منسوب اولان سعادت و اقبال
یعنی پادشاهك سعادتی و دولتی باقی اولسون قطعه
توانم انکه نیازارم اندرون کسی قادرم کسه برکسه نك خاطرینی انجتمیم
حسود راچه کنم کوز خود بر نج در است لیکن حسوده چاره یدم که ازال اولا
بیرتا برهم حسود کین رنجیست اول تاکه حسددن خلاص بولسه سزای
حسود زیرا بو حسد بر مرضدر کاز مشقت او جز بمرك نتوان رست
که هر کرانك مشقتندن غیری ایله قور تولق ممکن دکلدر بیت
شور بختك یار زو خواهند بد بخالو لرتمام شو قلار زو یعنی بخل دلدن زیاده لر
مقبلان را زوال او نعمت وجاه صاحب دولت اولدلرك مالدك منصبك کمتری
کرنه بیند بروز شپره چشم اکر کوندزی سنك کوزی کور میه
چشمهٔ آفتاب راچه کناه آفتاب چشمه سنك نه کناهی وار زیرا بو
قباحت شمسدن دکلدر بلکه بر سه نکدر بیت
راست خواهی مزار چشم چنانی سوزك طوغرو سنی استرسك بیك انجلین کوز
کور در شب ترکه آفتاب سیاه کور اولق یکدر آفتاب سیاه اولقدن
زیرا ضرر عامه دن ضرر خاص یکدر حکایت یکی از ملوك
عجم عجم پادشاهلرندن برینه حکایت کنند که حکایت یدرکه
دست تطاول بمال رعیت دراز کرده بود رعیتك مالنه ظالمانه
اوزاتمش ایدی وجور و اذیت اغاز کرده دخی جور و اذیه شروع

حکایت

ایلمش ایدی خلق از مکاید ظلمش خلق اول پادشاهك ظلمی شرندن
در جهان بر فتند جهانه کتدیلر واز کربت جورش دخی اول
پادشاهك جورنك شدتندن وکثرتندن راه غربت کرفتند
ترك دیار ایدوب غربت یولنی طوتدیلر چون رعیت کم شد چونکه
رعیت اکسلدی ارتفاع ولایت نقصان پذیرفت ولایتك محصولی
نقصان قبول ایلدی وخزینه تهی ماند دخی خزینه بوش قالدی دشمن
از هر طرف دخی دشمنلر هر طرفدن زور اورند زور هجوم کتوردیلر
قطعه هر که فریادرسی روز مصیبت خواهند هر کم که مصیبت ومحنت
کونی فریاده ایرشجی ومعاون طلبدر کو در ایام سلامت بجوانمردی کوش
دی اکا سلامت وحضور ایامنده سخاوت وکرمه سعی ایلسون تاکه
اول کونده اکا دوست اولهلر بنده حلقه بکوش از ننوازی برود حلقه
بکوش قولی اکر نوازش ورعایت ایتمیه سن ترك ایدوب
کیدر یعنی قچار لطف کن لطف که بیکانه شود حلقه بکوش
چونکه حال بویله در پس سن دخی لطف ایله که بیکانه سنك حلقه
بکوشك اوله روزی بمجلس او بر کون اول ظالم پادشاهك
مجلسنده از کتاب شهنامه همی خواندند شهنامه کتابندن
اوقورلردی قصه در زوال مملکت ضحاك اول اوقنان محل ضحاکك
سلطنتنك زوالندن ایدی اول مجلسده اوقنان قضیه وعهد
فریدون سخن می کفتند دخی فریدونك زمانی سویلنر ایدی

وزیر ملك

وزیر ملك را پرسید که وزیر پادشاهه تجاهل طریقیله سؤال
ایلدی دیو که فریدون کنج وملك وحشم نداشت که فریدون خزینه
وملك سلطنت ولشکر وحشم طوتمز ایدی پادشاهی بروجه کونه
مقرر شد پادشاهلق انك اوزرنه نه وجهله مقرر اولدی بوکه
ضحاك هر وجهله اندن زیاده ایدی وکفت پادشاه ایتدی ان چنانکه
شنیدی انجلین که اشتدك خلقی برو بتعصب کرد امدند بر وافر
خلق اول فریدون اوزره ضحاکه نسبت ایله جمع اولدیلر
وتقویت کردند دخی اکا معاونت ایلدیلر پادشاهی یافت
بر وجهله فریدون پادشاهلق بولدی وزیر کفت وزیر پادشاهه
ایتدی چون کرد امدن خلق چونکه خلقك اجتماعی واتفاقی
موجب پادشاهی است پادشاهلغه سببدر تو خلق را چرا
پریشان میکنی سن نیچون خلقی پریشان وکندکدن پراکنده
ایدرسن مکر سر پادشاهی نداری مکر پادشاهلق هوسنی طوتمزسك
بیت همان به که لشکر بجان پروری چونکه بویله در همان اول یککه
لشکری جان ایله بسلیه سن رعایت ایده سن که سلطان بلشکر کند سروری
سلطان لشکر ایله سرورلك وپادشاهلق ایدر کفت پادشاه
ایتدی موجب کرد امدن سپاه ورعیت چیست عسکر ایله رعیتك
جمع اولماسنك سببی ندر کفت وزیر ایتدی پادشاه را عادل
باید پادشاهه عدل کرك تا بر وکرد نید تاکه انك اوزرنه

جمع اولدلر ورحمت دخی ترحم کرك تا درسایهٔ دولتش تا که اول
پادشاهك دولتی سایه سنده ایمن نشنید ایمن واسوده اوتوره لر
تر این هردونیست سنده بوایکسندن برینك قدر تنبیه پادشاهلق ایدرسن
نکند جور پیشه سلطانك جورکی پیشه ایدن سلطانلغ ایده مز
کتیاید زکرك چو بانی زیرا قوردن چوپانلق کلمز
پادشاهیکه طرح ظلم افکند پادشاهکه ظلم عملنی برقدیعنی ظلم بنیاد ایدر
پایه دیوار ملك خویش بکند حقیقتده اول پادشاه کندی سلطنتی
دیوارینك ایاغنی قزدی یعنی کندی سلطانلغنه ضرر ایرشدردی
ملك رابند وزیر ناصح اول ظالم پادشاهه نصیحت ایدیجی وزیرك
نصیحتی موافق طبع نیامد طبعنه موافق کلمدی بند فرمود پادشاه
وزیری قیدینده بیوردی ویرندانش فرستاد دخی اول وزیری
زندانه کوندردی بسی برنیامد کهنی عم سلطان بوحال اوزره چوق
کمدی یعنی چوق زمان کچمدی سلطانك عموسی اوغلی بمنازعت
برخاستند اول پادشاه ایله منازعه ایتمکه قالقدیلر وبمقاومت لشکر
اراستند دخی مقاتله ومحاربه ایتمکه لشکر یزه دیلر یعنی مهیا وحاضر
ایلدیلر وملك پدرخواستند دخی پدرلرینك ملکنی طلب ایدیلر قومی
که ازدست تطاول این برقوم که بوظالمك ظلمی التدن بجان آمد
بودند جانه کلمش ایدیلر برایشلك کرهامدند انلر اوزره جمع اولدیلر
وتقویت کردند دخی انلره معاونت ایلدیلر تاملك ازتصرفش

بدر رفته تا عاقبت سلطنت اول زمانك اول ظالم پادشاهك
تصرفندن وحکمندن طشره کتدی وبراینك مقرر شد دخی انلر اوزره
مقرر اولدی پادشاهی کرروادار دستم بزیردست
برپادشاه که الی التنده اولان رعیتی اوزره ظلمی روا کوره
ومعقول طوته دوست دارش روز سخن دشمنی زوراورست
اول ظالم پادشاهك دوستی سختلك ومحنت کونی زورلو وقوی
دشمنی در بارعیت صلح کن وزجنك خصم ایمن نشین
رعیت ایله صلح ایله یعنی انلره عدل وداد ایله ودشمن جنکندن امین
اول ویی باك اوتور زانکه شاه منشاه عادل رارعیت لشکراست
اول سبیدندر که عادل پادشاهك لشکری رعیتدر یاخود معنی
بویله اولر عادل پادشاه رعیت لشکر در

حکایت

پادشاهی یاغلاوه عجمی برپادشاه احوال بلزبر عجمی غلاومایله که
کندونك محبوبی ایدی درکفتی نشسته بود کمیده اوتورایدی یعنی
کمیه کرمش ایدی غلاوه هرکز دریانه دیده بود اول غلاوه هرکز دریا
کورمش ایدی ومحنت کشتی نیاموزده دخی کشتینك محنت
ومشقتنی تجربه اوکرنمامش ایدی کریه وزاری اغاز کرده
اغلمق وزاریلق ایتمکه اغاز ایدی ولرزه براندامش افتاد دخی
خوفندن اول غلامك اندامنه لرزه دوشدی یعنی دتر مکه
باشلدی چندانکه ملاطفت کردند اول قدر اول قوله ملاطفت ایلدیلرکه

ارام نه کرفت متسلی اولوب ارام طوتمدی ملك را عیش ازو منقص
شد پادشاهك عیشی وزوقی اول غلامك بو حالندن مکدر
و پریشان اولدی چاره نمی داشتند کشتی ده اولنلر بو خصوصه هرکز
بر چاره بولمدیلر حکیمی دران کشتی بود اتفاق اول کشتیده بر
عاقل وار ایدی ملك را کفت پادشاهه ایتدی اکر فرمان بدهی من او را
خاموش کنم اکر بیوررسك بر طریقله بن او غلامی خاموش و ساکن
ایلیم پادشاه کفت پادشاه اول عاقله ایتدی غایت لطیف باشد
غایت لطف اولور حکیم فرمود اول عاقل بیوردی غلام را بدریا
انداختند اول غلامی دریایه آتدیلر باری چند بر نیچه کره غوطه
خورد غوطه یدی یعنی بر قاچ کره دریایه باتدی چقدی بعد ازان
پس مویش بکرفتند دخی اندن صکره اول غلامك کاکلنی
طوتدیلر و سوی کشتی اوردند دخی کمی طرفنه کتوردیلر بهر دو دست
در دنبال کشتی ایکی الیله بیله کمینك دومننه اویخت
یعنی اصلدی محکم طوتدی چون بر امد چونکه غلام اول اضطرابدن
خلاص بولدی یوقارو کشتیه کلدی بکوشه بنشست ادبله بر کوشه ده
اوتوردی و قرار یافت دخی کریه و زاریدن تسکین و قرار بولدی
ملك را این حال پسندیده امد پادشاه بو عاقلك اول حالی
مقبول کلدی و کفت پادشاه اول عاقله ایتدی درین چه حکمتست
بونده نه حکمت واردر کفت اول عاقل پادشاهه ایتدی

اول

اول محنت غرق شدن اول بو غلام غرق اولمق محنتنی بچشیده
بود طاتممش ایدی و قدر سلامت کشتی دخی کشتینك سلامتی قدرنی
نمیدانست بلمز ایدی همچنین بویلجه قدر و عافیت صحت
و حضور قدرنی کسی داند که بمصیبتی کرفتار اید بر کمسه بیلور که
بر مصیبته کرفتار کله یعنی اوله که بر مقدار محنت و الم چکه اول
زمان بیلور بیت ای سیر ترا نان جوی خوش ننماید
ای طوق کمسه که ارپه اتمکی سکا خوش و لطیف کورنمز
معشوق منست انکه بنزدیك تو زشتست لیکن بنم مقبولم در اونسنه که
سنك قتکده زشتدر حوران بهشتی را دوزخ بود اعراف
جنت حوریلرینه بهشته نسبت اعراف جهنمدر اذ دوزخیان پرس که اعراف بهشتست
اما جهنمده اولنلره سؤال ایله که دوزخه نسبتله اعراف انلره جنتدر
بیت فرقست میان انکه یارش در بر فرق واردر اول کمسه نك اورتاسنده
انك محبوبی سینه سنده اوله و اندن ممتنع اوله بانکه دو چشم انتظارش بر در
اول کمسه ایله که کوزی انتظار قپوسی اوزره اوله حکایت
هرمز تاجدار را کفتند هرمز تاجداره ایتدیلر از وزیران پدر چه خطا
دیدی باباك وزیرلرندن نه خطا کوردك که همه را بند فرمودی
جمیعسنه بند و حبس بیوررك کفت خطایی معلوم نکرده
هرمز سؤال ایدنلره ایتدی اصلا انلرك بر خطاسنی معلوم ایلمدم
ولیکن دیدم کوره مکه مهابت من که بنم هیبتم در دل ایشان

حکایت ملك هرمز

انلرك كوكلنده بی كرانست نهایتسزدر یعنی بندن حددن
زیاده خوف ایدرلر و بر عهد من اعتماد كلی ندارند دخی بنم عهد
وقولم اوزره كلی اعتماد طوتمزلر ترسیدمكه از بیم كزند خویش
خوف ایتدم كه كندولرنه بندن ضرر وزیان ایرشمك خوفندن
قصد هلاك من كنند بنم هلاكم قصد ایده لر پس قول حكما را كار بستم چونكه
كوردم پس بندخی عاقللرك سوزینه ایش بغلدم یعنی انلرك
سوزنه عمل ایلدم كه كفته اند كه عاقللر ایتمشلردر بیت
از انكه از تو ترسد بترس ای حكیم سندن خوف ایدندن خوف ایله ای عاقل
وكر با چو او صد برایی بجنك اكر یوز او مثلیه یوقاروكلورسك جنكله
نبینی كه چون كربه عاجز شود كورمزمسنكه چون كدی عاجز ومضطر اوله
برارد بچنكال چشم پلنك پنجه ایله قپلانك كوزنی یوقاروكتوردی یعنی چقاردی
از ان مار كه پای راعی زند او سببدنكه یلان چوبانك ایاغنی اورر یعنی صوقر
كه ترسد سرش را بكوبد بسنك زیرا یلان خوف ایدر كه چوبان
انك باشنی طاشله دوكه یعنی ازه دیو خوف ایدر اول سببدن
یلان صوقر حكایت یكی از ملوك عرب رنجور بود عرب
پادشاهلرندن بری مریض ایدی در حالت پیری پیرلك حالنده
وامید از زندكانی قطع كرده بود دخی حیاتدن امیدنی قطع
ایلمش ایدی ناكاه سواری از در در امد ناكاه براطلو كمسنه قپودن
ایچروكلدی وبشارت اورد كه دخی پادشاهه بشارت كتوردی

حكایت ملك عرب

بویله دیوكه

بویله دیوكه فلان قلعه را كه فلان قلعه یی بدولت خداوندی
خداونده منسوب اولان دولتیله یعنی پادشاهك دولتنده انی
كشادیم فتح ایلدك ودشمنانرا اسیر كردیم دخی اول قلعه ده اولان
دوشمانلری اسیر ایلدك وسپاه ورعیت ان طرف دخی اول طرفك
سپاه ورعیتی بجملكی مطیع فرمان كشتند جمله سی پادشاهك
فرماننه مطیع ومنقاد اولدیلر ملك چون این بشنید پادشاه اول
سواریدن چون بو سوزی اشتدی نفسی سرد بر اورد بر صوق
نفس یوقاروكتوردی یعنی بر كره حرارت ایله اه ایلدی وكفت
این مژده مرا نیست دخی پادشاه ایتدی بو بشارت بكا دكلدر
بلكه دشمنانم راست بلكه دشمنلریمه دركه یعنی وارث مملكت را یعنی
اول دشمنلر مملكت وارثلریدر بیت درین امیدی بسر شد دریغ عمر عزیز
بو امیدده كه مصراع ثانینك مضمونی در حیفا ودریغا عزیز ولطیف
عمر باشه كتدی یعنی اخره ایرشدی انچه در دیلست از درم فراز اید
اول نسنه كه بنم قلبمده در قپودن بكا یقین كله یعنی زحمتسز
ومشقتسز حاصل اوله دیو امید بسته بر امد ولی چه فایده زانك
بغلنمش امید یوقاروكلدی یعنی مراد حاصل اولدی اما نه
فایده اول سببدنكه امید نیست كه عمر كذشته باز اید
امید كه یوقدر هر كز كچمش عمر كروكله كوس رحلت بكوفت دست اجل
سفر كوسنی اجل الی چالدی اجل ایرشدی ای دو چشمم وداع سر بكنید

ای بنم کوزلر ریاشی وداع ایلکوز زیرا خاك ایچنده چوریوب بربرکز
دن ایکی کوزده جدا اولوسکز ای کف دست ساعد و بازو
ای کل ایسی وساعد و بازولر همه تودیع یکدیکر یکنید
جمله کز بربرکزدن ایله وداع ایلکز برمن افتاد مرك دشمن کام
دشمنك مرادی اولدن موت بکا دوشدی اخرای دوستان کذر بکنید
اخرلیه دوستلر کذر ایلکوز یعنی اوغریوب بنم حالی کورکوز نظم
طبیب ازسر حسرت چو مرا دید بیهشت که رنج تو ز قانون شفا رفت
روزکار و بیخذ بنادانی بنم زمانمز وعمر مز نادانلق وغفلت ایله کتدی
من نکرده شما حذر بکنید بن عمری غفلتله هوا و هوس یولنده
صرف ایلمکدن حذر ایلمدم ای دوستلر یا سز حذر ایلکوز

حکایت سالی بر یالین تربت یحیی ع م بر ریل یحیی صلوات الله
علی نبینا وعلیه تربه سنك یالنی اوزره یعنی باشی اوجنده معتکف
بودم یعنی معتکف ایدم در جامع دمشق دمشق جامعنده که
مراد جامع امیه در یکی از ملوك عرب عرب بکلرندن بری
که بی انصاف موصوف بود کا نصاف سز لغله موصوف ایدی
یعنی ظالم ایدی اتفاق بزیارت آمد اتفاق اول ظالم ملك مزار
شریفی زیارت ایتمکه کلدی وغاز کرد وحاجتی خواست دخی نماز
قلدی وحاجتی دیلدی بیت درویش وغنی بنده این خاك درند
درویش وغنی بو قپویه تراغنك بنده لریدر وانك که غنی ترند محتاج ترند

دخی انکه غنی رکه ری زیاده محتاج رك لردر انکه روی بمن کردو
کفت اول ظالم ملك اندم تصکره بکا توجه ایلدی وایتدی از انجاکه
همت درویشانست اول یره نکه اندم درویشلرك همتیدر
وصدق معامله ایشك دخی انلرك معامله سنك صدقی درکه
هرکز انلرده ریا ونفاق یوقدر خاطری همراه من کنید برخاطر
بکا یولداش ایلکوز یعنی دعا دن فراموش ایتمیه سز قطعه
هرات که استعانت بدرویش برد اکبر فریدون زدایش برد
که از دشمن صعب اندیشناکم که صعب وقوی دشمندن خوفلیم
کفتم بر رعیت ضعیف رحمت کن حضرت شیخ قدس الله سره العزیز
ایدر اول ظالم ملکه ایتدم ضعیف وعاجز رعیت اوزره ترحم
ایله تا از دشمن قوی زحمت نه بینی تا کسن قوی وغالب دشمنك
زحمت والم کورمیه سن بیت بازو ول توانا وقوت سر دست
زور لو وقوی بازولر ل اول وجنك قوتیله خطاب پنجه مسکین نتوان شکست
ناتوان وضعیف مسکینك پنجه سنی صقمق واکا جور و ظلم
ایلمك خطا و تا معقولدر بترسد انکه بر افتادکان نبخشاید
خوف ایلسون اول کمسه که دشمنلر و ضعیفلر اوزره ترحم ایلیز
من ندیدم رحم ولی ترحم بیت که کر زیبا دراید کسش نکیرد دست
زیرا اول کمسه اکر یقدن کله یعنی باشنه بر بلا کله کمسه انك الندن طوتمز
یعنی معاونت ایدوب ترحم ایتمز هر انکه تخم بدی کشت وچشم نیکی داشت

هر اول کسه یرا مرلق تخمی اکدی وایلك امیدنی طوتدی یعنی خلقه
ظلم ایلدی وکندویه اتدن فائده مالو حظ ایلدی دماغ یهوده پخت
وخیال باطل پیشت اول کسه فائده سز دماغ یشورمدی ویا طل
خیال بغلدی یعنی نامعقول فکر ایلدی وفائده سز سودایه سعی ایلدی
زکوش پنبه برون اره وداد خلق یده قولاغنده پنبه لی طشره
کتورمدی خلقك دادنی ویر یعنی کوش دلدن غفلت پنبه سنی
چیقار وخلقك عدل ودادنی ویر سکا عقباده فائده لو در
وکر تومی ندهی داد روزدوی هست اکر دنیاده سن خلقه داد ویرمیه سن
برداد ویرجك کون وار در کده مراد قیامت کونی در
بنی ادم اعضای یکدیکرند ادم اولادی حقیقتده بر بریندن عضولریدر
کدر افرینش زیك کوهرند زیرا روز ازلده اولادن خلقتده جمله
سی برنا تندر کده مراد حضرت ادم علیه السلام
چوعضوی بدرد اورد روزکار چونکه زمانه بر عضوه درد الم کتوره
دیکر عضولرهارا نماند قرار اول عضونك وجعندن سائر عضولرك قرار وسکونی قالماز
تو کزمحنت دیکران بی غمی سنکه سائر لرك محنت ودردندن غم سز سنکه
هرکز متالم اولمزسن بلکه مسرور سن نشاید که نامت نهند آدمی
لایق دکلدر که سنك نامکه آدمی قویلر وسکا انسان دیلر

حکایت درویش مستجاب الدعوة دعاسی مقبول
برد رویش در بغداد پیدا شد بغداده پیدا اولدی یعنی مشهور

اولدی

اولدی حجاج بن یوسف یوسف وعلی حجاج بخواندش اول درویشی
کندوقتنه اوقدی وکفت درویشه ایتدی دعاء خیر بر من کن بنم اوزرمه
خیر دعا ایله کفت درویش ایتدی خدایا جانش بستان ای خداوند
جحامك جانی الکفت حجاج اول درویشه ایتدی ازبهر خدا
این چه دعاست الله حقیقتون بونیجه دعادر که بنم حقمده ایلدك
کفت درویش حجاجه ایتدی این دعاء خیرست ترا بونیجه دعام
سکا خیرلو وفائده لودر زیرا اکثر ذنوبدن خلاص بولورسن
وجمله مسلمانلرا دخی جمله مسلمانلرك جمیعسنه خیر دعادر کسنك
ظلمکدن خلاص بولورلر نظم ای زیردست وزیردست ازار
ای الی النده غنی رنجیده ایدجی یعنی بیچاره لره ظلم ایدجی قوی
کرم تاکی بماندایین بازار بوبازرکجاند دکین ایسی قالور یعنی
بودنیا دولتی ومنصبی نه زمانه دکین باقی قالورکه کا مغرور
اولوب خلقه جفا ایدرسن به چکار ایدت بجهان داری
جهد ان تو یعنی پادشاهلوسنك نه ایشکه یارر مرتبه به کمره وازاری
سکا اولمك یك زیرا ادم انجیدجی سن

حکایت یکی از ملوك بی انصاف

انصافسز وظالم پادشاهلردن برینه پارسایی را
پرسید برصالحه سئوال ایتدی که از عبادتها مرا کدام فاضل
تراست عبادت کردن قفسی یکتا ثواپلو در کفت صالح
اول ظالم پادشاهه ایتدی تراخواب نیم روز سکا جمع عبادتلردن

حکایت ملك ظالم

اویله نمازی زماننه قریب وقتده اویومق ثوابلودر اول نوم
قیلوله درسنتدر عبادت اولمسی بو وجهله در تا در آن
یك نفس خلق را نیازاری تا اول بر نفسده خلقی رنجیده ایتمیه سن
بیت ظالمی را خفته دیدم نیم روز بر ظالمی اویله وقتی اویومش کوردم
کفتم این فتنه است خوابش برده به ایتدم بو نایم اولان کمسنه
خلقه فتنه در خوابی انی اولدرمك یك که خلق انك ظلم وجورندن
اسوده اولورلر وشرندن خلاص بولورلر انکه خوابش بهتر از بیداریش
اول کمسه که انك خوابی خلقه اویانقلغندن یکرکدر وفائده لو
رکدر حق سوز بودر آنچنان بد زندکانی مرده به انجلین
یرامز ونامعقول دیرلکدن اولمش اولمق یکدر النوم اخ الموت
حکایت یکی را از ملوك پادشاهلردن بری شنیدم که
شبی در عشرت اشتدمکه بر کیجه می صحبتنده روز کرده بود روز
ایلمش ایدی یعنی صباحه دکین عیش ونوش ایتمش ایدی ودر پایان
مستی میکفت دخی مستلك نهایتنده ایدر ایدی بیت
مارا بجهان خوش تر ازین یکدم نیست جهانده بزه بوندن خوشرك
ولطیف بردم وبر وقت یوقدر کز نیك وبد اندیشه واز کس غم نیست
زیرا مکر لودن ویرامزدن یوقدر یعنی دوستدن ودشماندن
وکمسه دن بودم غصه یوقدر درویشی برهنه بر عریان درویش
بیرون سرما طشره صوقده خفته بود ایومش ایدی

حکایت ملك مست

بشنید

بشنید وکفت پادشاهك بو سوزی اشتدی دخی دیدی بیت
ای انکه باقبال تو در عالم نیست ای شول کمسه یعنی ای پادشاه که
سنك اقبالك ودولتك ایله عالمده کمسه یوقدر کیرم که غمت
نیست غم ما هم نیست فرض ایتدمکه سنك غمك یوقدر بزم غممز
دخی یوقدر یعنی پادشاهسك سنك اصلو بر نسنیه احتیاجك یوقدر
غمك دخی یوقدر اما بز فقیر بی سروپا یوز بزم غممزی سن کورمك
کرکسن نیچون بزم حالمزی کورمیه سن روزی تفقدی کن درویش بی نوا را
ملك را این سخن خوش آمد پادشاهه اول درویشك بو سوزی
خاطرنه خوش ومقبول کلدی صرهٔ هزار دینار ایچنده بیك دینار
وار بر کیسه از روزن بیرون داشت پنجره دن طشره اتدی وکفت
دخی پادشاه ایتدی ای درویش دامن بدار ای درویش دامنکی
طوت یعنی آچ کفت درویش پادشاهه جواب ویروب ایتدی
دامن از کجا آرم دامنی قنده کتورم که جامه ندارم که جامه طوتمزم یعنی
بنم اوستمده قفتانم یوقدر ملك را بر ضعف حال او رحمت زیاده
کشت اول پادشاه اول درویشك حالنك ضعفی اوزره مرحمتی
زیاده اولدی خلعتی بر آن مزید کرد اول بیك فلوری اوزره بر خلعت
زیاده ایلدی وبیرون فرستاد دخی انی بر کمسنه ایله طشره ده درویشك
قتنه کوندردی درویش آن نقد را درویش اول بیك دیناری
باندك مدت بخورد ازه جق زمانده یدی وتلف کرد دخی تلف ایلدی

وبازامد وکروکلدی وبوبیت درویشك اغزندن صدور بولدی
قرار در کف ازادکان نکیرد مال درویشلرالنده مال قرار طوتمز
نه صبره در دل عاشق نه اب در غربال نه عاشقك قلبنده صبر ونه
غربالده اب قرار طوتمز درحالتی که ملك را پروای او نبود اما اول
درویش برحالده وبر وقتده کلدی که پادشاهه انك قپوسی
یوق ایدی که پادشاهدن اول بشاشت ایله کتمش ایدی ازحالش
بکفتند اول درویشك حالنی پادشاهه ایتدیلر ملك
بهم برامد پادشاه بیحضور اولدی وروی ازوی درهم کشید دخی
اندن یوزنی بورتردی وازاینجا کفته اند دخی بوسببدن ایتمشلردر
اصحاب فطنت وخبرت صاحبلری که ازحدت وسورت پادشاهان
پادشاهلرك تیزلکندن وغضبندن برحذر باید بود حذر اوزره
اولمق کرکدر که غالت همت ایشان زیرا انلرك اکثر همتی وایشی
بر معظمات امور مملکت امور مملکت معظملری ومشکللری
اوزره متعلق باشد متعلق اولور یعنی بونجلین مصالحه مقید
اولورلر وتحمل ازدحام عوام نکنند عوامك کثرت وازدحامنه
صبر وتحمل ایلمزلر بیت حرامش بود نعمت پادشاه
اول کمسیه پادشاهك نعمتی واحسانی حرام اولور که هنکام فرصت ندارد نکاه
فرصت وقتنی حفظ طوتمغه مجال سخن تا نه بینی زپیش
مادامکه سوز محلنی کورمیه سن به بیهوده کفتن مبر قدر خویش

اوکدن

اوکدن بیهوده سویلمك ایله کندو قدرکی التمه یعنی حرمتکی ضایع
ایلمه حضرت شیخ طاب ثراه بو ابیاتله ایشارت ایدرکه اول درویش
پادشاهه محلنده عرض اتمدیلر والا پادشاه بیحضور اولوب انی
محروم اتمز ایدی زیرا الکل مقام له مقام کفت پادشاه ایتدی برانید این
کدای شوخ چشم مبذر را بو اسراف ایدیجی کستاخ کدایی بورادن سور
کوزکه چندین نعمت ومال را بو قدر نعمت ومالی باندك مدت
ازه جق زمانده برانداخت تلف ایلدی که خزینه بیت المال
که بیت المال خزینه سی لقمه مساکین است مسکینلر لقمه سیدر
نه طعمه اخوان شیاطین شیاطین قرداشلرینك رزقی دکلدر
کما قال الله تعالی ان المبذرین کانوا اخوان الشیاطین بیت
ابلهی کور وز روشن شمع کافوری نهد برابلهکه روشن کونی شمع کافوری یقر
زود بینی کش بشب روغن نباشد در چراغ تیز کورر سنکه کیجه ایله انك
چراغنده یانجق یاغ اولمز یکی از وزراء ناصح ناصح ومعقول وزیر
لردن بری کفت پادشاهه ایتدی ای خداوندی ای پادشاه مصلحت
ان مبینم مصلحت ومعقول انی کورردم که چنین کسانرا
که بونجلین کمسه لره وجه کفاف خرج وجهنی یعنی سیم وزری بتفاریق
مجری ومعنی دارند ازر ازر مجری ومعین طوته لر یعنی ویره لر
تا در نفقه اسراف نکنند دخی درویشلر دخی نفقه ده بر وجهله
اسراف اتمیلر اما انچه فرمودی اما انی که بیوردك از زجر ومنع

زجر ومنع دن یعنی ازار ومنع ایدوب سوردك مناسب سیرت
ارباب همت نیست همت وکرم صاحبلرینك سیرتنه مناسب
ولایق دکلدر یکی را بلطف امید وارم کردانیدن برنی اول
لطف وکرم ایله امیدلویه دوندرمك یعنی امیدلو ایلمك وباز
بنومیدی خسته خاطر کردن دخی کرو نومیدلك ایله خسته
خاطر وپریشان دل ایلمك مروتمدر
بروی خود در اطماع باز نتوان کرد کندو یوزکه امید قپوسنی اچمق
ممکن دکلدر یعنی سندن بلا رضا بر نسنه المق ممکن دکلدر مکر
سن احسان ایده سن چو باز شد بدرشتی فراز نتوان کرد
اما چونکه امید قپوسی اچلدی اندن صکره یاوزلق ایله امید قپوسنی
سد ایلمك ممکن دکلدر بیت هر که علم شد بسخا وکرم
بند ساید که نهد بر دم بیت کس نه بیند که تشنکان حجاز
کمسه کوزمزکه کعبهٔ شریفه نك صوسزلرنی انلره بو قدر حرارت
عشق وار ایکن بلب اب شور کردانید اجی صو کنارنه جمع
اوله لر یعنی اولمزلر هر کجا چشمهٔ بود شیرین بلکه هر قنده که بر شیرین
چشمه وبر لزیز اب اولا بلا تفاوت مردم ومرغ ومور کردانید ادم
ومرغ ومور انده جمع اولور بیت مرغ بجای رود چینه بود
مرغ شول یره کیدر که انده دانه اوله نه بجایی رود که چیزی نود
مرغ شول یره وارمزکه یعنی کتمزکه انده هیچ نسنه اولمیه

حکایت

حکایت سلطان

حکایت یکی از پادشاهان پیشین حضرت شیخ
پادشاهه حکایت ایدوب ایدرسندن ایلرو کلان پادشاهلردن
بری یعنی پیشین لفظی پادشاهه نسبت ایله در حضرت شیخه نسبت
ایله دکلدر نتکم اشغه ده یکی از انان که غدر کردند با منش دوستی
بود ده اولا معنی مبیندر در رعایت مملکت سستی کردی که مملکتك
رعایتنده سستلك وکاهلك ایلدی ولشکر را بسختی داشتی دخی
لشکرنی سختلك ایله طوتدی که وظیفه لرینه اهتمام ایدوب رعایت
اتمدی چو دشمن صعب چونکه قوی وصعب دشمن روی نمود یوز
کستردی همه پشت بدادند یعنی اول پادشاهی ترك ایدوب
قچدیلر بیت چو دارند کنج از سپاهی دریغ
چون سپاهیدن خزینهٔ دریغ طوترسك یعنی علوفه ویرمزسك
دریغ ایدش دست بردن به تیغ سپاهیه دخی النی قلیجه ایلتمك
وانکیچون جنك ایلمك حیف کلور یکی از انان که غدر کردند انلردن
بریکه خیانت وغدر ایلدیلر با منش دوستی بود اول کمسه نك بنم
ایله دوستلغی وار ایدی ملامتش کردم وکفتم انی ملامت ایلدم ایتدم
دونست وناسپاس وسفله وناحق شناس دخی ناسپاسدر
وسفله وناحق شناسدر که باندك تغیر حال که حالك ازه جق
تغیری ایله یعنی ازه جق بیحضورلق ایله در مخدوم قدیم خود
کندونك قدیم اولان افندی سندن برکردد دونه یعنی ترك ایلیه

وحقوق نعمت سایلنه دخی بو قدر یالرك نعمتنك حقارتی

درنوردده طی ایلیه یعنی سابقده کوردکی نعمتی کفران نعمت اولمق

ایله فراموش ایلیه کفت اول کسه یکا ایتدیکی اکر بکویه معذوردار

اکر بو خصوصك حقیقتنی سویلیم وسبب نی بیان ایلیم محقق

بنی معذور طوتمزسن وبنی ملامت ایتمکدن فراغت ایده سن شاید

کہ اسلم بی جو بود لا یتمد رکه بنم اتمارم سزاولمه وندزین یکرو

بود دخی تکلیق قدر تسز لکدن رهنده اولمه وسلطان که بذد

باسپاهی بخلی کند دخی پادشاه که التون ایله سپاهیه بخلق ایلیه

یعنی وظیفه ویرمیه یا اویجاق جوانمردی تنوان کرده اول پادشاه جانله

جوانمردلك ایلك ممکن دکلدر یعنی انك یولنده ترك سر ایتمك

معقول دکلدر بیت زربده مرد سپاهی را تا سر بنهد

سپاهیلره التون ویرتاکه باش قربه یعنی مطیع اولدیولکده باش وجانلر

فدایلیه وکرش زرندهی سر بنهد در عالم وکر سپاهیلره التود

ویرمیه سن عالمه باش قوریعنی سنی ترك ایدوب باشلوب کیدر

بیت اذا شبع الکمی یصول بطشا فحین یهاد رطوبیه محکم

طوتمغه وقتالمه حمل ایدر یعنی سیم وزر واسباب وسلاحی وایی

مکمل اولسه جنکده قوی وشجیع اولور وحاوی البطن یبطش بالفرار

فحین یهادرك قرنداشی اولسه قچمغه محکم طوتر یعنی قدرتی اولسه

جنکه اصلا طاقت کتورمیوب فرار ایدر

یکی وزرا

یکی از وزرا معزول شد وزیر اولدی وبجلقه

درویشلره درامد دخی درویشلرك صحبتنك مجلسنه کلدی

وبرکت صحبت ایشان دخی انلرك صحبتنك برکتی دروی اثر کرد

اول وزیره اثر ایتدی وجمعیت خاطرش دست داد دخی اول وزیره

جمعیت خاطر الله ویردی یعنی سکون میسر اولدی من اراد ان

یجلس مع الله فلیجلس مع اهل التصوف ملك یاره دکر پادشاه

برکره کروروی خوش کره اول وزیر اوزره کوکلنی خوش ایلدی

یعنی بحضورلغی کیدی وعمل فرموده دخی عمل بیوردی یعنی

تکرار وزارت ویردی قبول نکرده اما وزیر عالی همت اولدغندن قبول

ایلدی وکفت وزیر پادشاه ایتدی معزولی بنزدیك خردمندان به

ست از مشغولی معزول لق عقلا قتنده یکدر مشغولدن بیت

آنانکه بکنج عافیت نشستند انلرکه عافیت وقناعت بوجاغنده اوتوردیلر

دندان سك وهمه مردم بستند کلبك دشمنی وخلقك اغرنی بغلدیلر

کاغذ بدریدند وقلم بشکستند کاغذی یرتدیلر وقلمی صندیلر وجمع منسه وزرالك

وزدست وزبان حرف کیرمه دستند دخی نقصان طوتمق لرك

وعیب کورمیلرك اندن ودیلندن قورتلدیلر ملك کفت

پادشاه وزیره ایتدی مرا اینه البته مارا خردمندکافی باید بیزه

برزیرك ومصلحت کذار برعاقل کرك که تدبیر مملکت رایشاید

مملکت تدبیرنه یعنی وزیرلکه لایقدر اولمه کفت وزیر

حکایت وزیر

پادشاه ایتدکی نشان خردمندکافی زیرک عاقلك نشانی
انست اولدرکه پچنین کارهاتن درند هد که بو نجایین
ایشلره تن ویرمیه یعنی کندو رضاسیله امور سلطنتی قبول ایتمیه
همای برهمه مرغان ازان شرف دارد همای قوشی جمیع
قوشلراوزره اول سبیدن شرف طوتر که استخوان خورد وجانور نیازارد
همای قوشی استخوان یر وجانلوی انجمز حکایت قره قولق
سیاه کوش راکفتند قره قولغه ایتدیلر تراساو ملازمت
صحبت شیر سکا رسلاون مصاحبتك ملازمتی بچه وجه اختیار
افتاده سبیله نه سبیله اختیار دوشدی کفت اول سیاه کوش
ایتدی کافضله صیدش یخورم تاانك صیدنك فضله سنی
یمیوب ازشر دشمنان دنی دشمانلرمك شرندن درپناه
صولتنش انك هیبتی سایه سنده زندکان میکنم دیریلك
ایلیم کفتند سیاه کوشه ایتدیلر اکنون بظل حمایتنش درآمد
امنا شمدیکی انك حمایتی وحفظی سایه سنه کلدك وبشکر
نعمتنش دنی انك نعمتنك شکرنه اعتراف نمودی اقرار
کوسترمك چرانزدیك ترنیایی نیچون ارسلانه یقین رق
کلمزسك تابحلقه خاصانت دراورد تاکه سنی خاص
حلقه سنه ومقبول المرزمره سنه کتوره وازبندکان مخلص شمارد
دنی سنی مخلص وصادق اولان بنده لرندن صایه کفت

سیاه

سیاه کوش سؤال ایدنلره ایتدی همچنان انجلین یعنی اولکی کبی
ازبطشن اوایمن نیستم انك محکم طوتمه سندن ایمن دکلم
بیت اکرصد سال کبراتش فروزد اکراتش پرست یوز
یبل اتش شعله لنه ره یعنی معبود دیو رعایت ایده هرمالی
زیارت ودوانماکا سجده ایده اکریکده دروافند یسوزد بوقدر
خدمت ایله اتش پرست اکرهرده اتشك ازرنده وشه انك
اتش رعایتی وخدمتنی بلیوب فوری یقر یعنی پادشاهلر
دنی ارسلاون واتشکیدر افندکه ندیم حضرت سلطان رازر
بیاید کاهی واقع اولورکه سلطان حضرتلرینك مصاحبی
التون بولور یعنی پادشاه انعام واحسان ایدر وباشدکه سر
برود دنی کاهی اولورکه باشی کیدر یعنی پادشاهك غضبنه
مظهر دوشر وحکما کفته اند دنی عاقللر ایتمشلر دراز تلون طبع
پادشاهان پادشاهلرینك طبعنك تلوننمدن برحذر باید
بودن حذراوزره اولمق کرك کاهی برنجند زیراکاهی
همدن برسلام ایله انجنور لر وکاهی بدشنامی خلعت دهند
وکاهی محضابر دشنام ایله خلعت ویرر وکفته اند عاقللرایتمشلر دکه
ظرافت بسیار کچوق ظرافت یعنی مضحکلك ومسخرلق
هرندیمانست ندیملرك ومصاحبلرك هرزه درلری
وعیب حیمك دنی حیمك یعنی عاقللرك عیبدر

بیت تو بر سر قدر خویشتن باش و وقار سن کندو قدر
و حرمتك و عرض و قارك هوسی اوزره اول بازی و ظرافت بندیمان بگذار
بازی و ظرافتی و هزلی ندیملره قوزیرا انلره لایق در دیدیلر
حکایت یکی از رفیقان حضرت شیخ طاب
ثراه ایدر بنم قدیمی رفیقلرمدن بری شکایت روزگار نامساعد
مراد اوزره دوراتمیجی مخالف روزگارك بنزدیك من آورد بنم
قاتمه کتوردی بویله دیو که کفاف اندك دارم که از جق خرجلق
طوترم و عیال بسیار دخی چوق عیال طوترم و طاقت بار فاقه
نمی دارم دخی فقیر یوکنه طاقت کتورمزم بارها در دلم آمد
که نیجه کره قلیمه کلدیکه یا اقلیم دیگر روم که بر غیری اقلیمه کیدم
تا در هر صورتی زندگانی کنم تا هر صورتده که دریلك ایلیم کس را
بر نیك و بد من کمسه بنم ایو و کم حالم اوزره یعنی فقر و غنامه اطلاع
نباشد اطلاعی اولمیه بیت بسی گرسنه خفته و کس نداند که کیست
غربتده چوق کمسه اج اویودی دخی کمسه بلمدی که کیمدر
بسی جان بلب آمد که برو کس نگریست چوق جان لبه کلدی یعنی چوق
کمسه اولدی بو که انك اوزرنه کمسه اغلمدی بن دخی بویله بر حاله کرفتار
اولم درین بازار شماتت اعدا لیکن کیرو دشمانلریمك خنده
و طعنده می اندیشم خوف ایدرم که به طعنه طعنه ایله انلر
در قفای من بخندند بنم اردمدن کولدلر و سعی مرا بنم

حکایت جناب شیخ افندی

سعی

بنم سعیمی در حق عیال عیالم حقنده بر عدم مروت مروتسزلك
اوزره حمل کنند نسبت ایدرلر و کویند دخی ایدرلر بیت
ببین آن بی حمیت را که هرگز کور اول غیرتسزی که هرگز
نخواهد دید روی نیك بختی دنیاده نیك بختلك و سعادت یورنی
کورمیسر و دولت بولمیسر در تن آسانی گزین خویشتن را
زیرا کندو سنه تن آسانلق و حضور اختیار ایدر زن فرزند بگذارد بسختی
خاتوننی و فرزندنی سختلکده و بلاده قور و در علم محاسبه
محاسبه علمنده چنانکه معلومست انجلین که معلومدر چیزی
دانم بر مقدار بیلورم اگر بجاه شما اگر سزك عزتکز ایله جهتی
معین گردد بر جهت و منصب معین اولا که موجب جمعیت
خاطر باشد که اول جهت بنم خاطرمه و حضورمه سبب اولور
و بقیه عمر عمرم بقیه سنده یعنی دنیاده عمرم اولدقجه از عهده
شکر آن انك شکرنك حقنده نتوانم بیرون آمدن طشره
کلمکه قادر اولمزم یعنی انك شکرنی تمام ادا ایتمکه قدرتم اولمز
گفتم حضرت شیخ ایدر اول رفیقدن چونکه بو سوزلری
اشتدم اکا ایتدم ای یار ای دوست عمل پادشاه پادشاهه
متعلق عمل دو طرف دارد ایکی طرف طوتر امید نان و بیم
جان بری نان امیدی یعنی غنا و منصب رجاسی و بری دخی
جان خوفی یعنی سیاست و هلاك اضطرابی و خلاف رأی

خردمندانست حال بوکه عاقللرك راینك خلافی در بدین امید
بو امید ایله یعنی دولت وریاست امیدی ایله دران بیم افتادن اول
خوفدن یعنی جان خوفنه دوشمك لازم کلور
کس نیاید بخانهٔ درویش درویشك خانه سنه کلمسه کلمز
که خراج زمین وباغ بده یرك دخی باغن خراجنی یعنی یرك
مقاطعه سنی وباغك عشرنی ویردیو تقاضی ایدرلر یعنی حضور
درویشلکده در زیرا اکا کمسه الم واضطراب ویرمز
یا بتشویش وغصه راضی شوی یا تشویش وغصه یه راضی وقانع اول
یا جکر بند پیش زاغ بنه یا بوکرککی قوزغون اوکنده قو
یعنی کندوکی مقتول بیل کفت رفیق چونکه بو سوزلری بندن
اشتدی ایتدی این سخن موافق حال من نکفتی بو سوزی بنم حالمه
موافق ایتمدك جواب سؤال من نیاوردی دخی بنم سؤالمك جوابنی
کتورمدك نشنیده که کفته اند ایشتمدنمی که دیمشلردر هر که
خیانت ورزد هر کم که خیانته چالشور دستش از حساب بلرزد
او کمسنك الی حسابدن دترر وخیانتی ظاهر اولور بیت
راستی موجب رضای خداست طوغریلق وامینلك حق تعالی
عز اسمه حضرتنك رضاسنه سببدر کس نه دیده که کم شد از ره راست
دنیاده کمسی کورمدك طوغری یولدن کم وضایع اولدی وحکما
کفته اند دخی عاقللر ایتمشلردر در چهار کس درت کمسنه

ازچهار

ازچهار کس درت کمسنه دن بخان برنجید جانلری انجنورلر یعنی زیاده
خوف ایدرلر حرامی از سلطان اول درتدن بری حرامیدر که سلطاندن
خوف ایدر ودزد از پاسبان دخی دزددر که پاسباندن خوف ایدر
وفاسق از غماز بری دخی فاسقددر که غمازدن خوف ایدر
ورسبی از محتسب بر دخی روسبیدر که سوباشیدن خوف
ایدر مشهوردر وانرا که حساب پاکست اول کمسنك که حسابی
پاکدر عملده خیانتی یوقدر از محاسبه چه باکست اول کمسنك
حسابده محاسبدن وسائر تفتیشدن نه باکی ونه خوفی واردر
بیت مکن فراخ روی در عمل اکر خواهی عملده کیك یوریجیلك
ایلمه یعنی خاین اولمه اکر استرسك که وقت رفع تو باشد مجال دشمن تنك
که سنك عزلك وتفتیشك وقتنده دشمنك مجالی طار اولمه
تو پاك باش ومدار ای برادر ار کسی باك سن عملده پاك وامین اول دخی
ای برادر کمسه دن باك وخوف طوتمه زنند جامهٔ ناپاك کازران بر سنك
کورمزمیسك قصارلر ناپاك جامهٔ پاك اولسون دیو طاش
اوزره اوررلر کفتم رفیقدن چونکه بو سوزی اشتدم نصیحت
طریقیله ایتدم حکایت آن روباه اولدلکونك حکایتی مناسب
حالست سنك حالکه مناسبدر که دیدندش که اول دلکویی
کوردیلر کریزان قچارق وافتان دوشرك وخیزان دخی قالقرق
کسی کفتش بر کمسه اولدلکویه ایتدی چه افتست بو نه افت

حکایت روباه

ونه بلادر که موجب چندین مخافتست که بو قدر خوف واضطرابه
سببدر گفت دلکو اول کمسیه ایتدی شنیده که شتر را اشتدم
که دوه یی بسخره می گیرند اجرتسز عمله طوترلر گفتند دلکو یه ایتدیلر
ای سفیه شتر را با تو چه مناسبت است شترك سنك ایله نه
مناسبتی واردر و ترا با او چه مشابهت دخی سنك اکا نه مشابهتك
واردر گفت خاموش دلکو انلره ایتدی خاموش اولکز واگر حسودان
بغرض گویند اگر حسودلر غرض ایله ایده لر که این شتر است که بو دلکو
ظن ایتدککوز دوه در و گرفتار آیم دخی گرفتار کلم یعنی بنی شتر
دیو طوتب بلا اجیر عمله طوته لر کرا غم تخلیص من باشد اول وقت
بنی اول قیددن خلاص ایتمکه کیمك غمی اولور تا تفتیش حال
من کنند حقیقت حال معلوم اولسون ایچون تا بنم حالمی انده
تفتیش ایلیه لر و تا تریاق از عراق آورده باشند دخی تا عراق
مملکتندن تریاق کتوره لر یعنی کتورنجیه دك مار گزیده مرده
باشد یلان صوقمش کمسنه اولمش اولور ترا همچنین سنك
دخی بو نجلین فضل است و دیانت و تقوی فضل دیانت
تقویك واردر اما حسودان در کمین اند لیکن حسودلر
سنی کوزتمك ایچون پصوده در و مدعیان گوشه نشین
دخی مدعیلر گوشه نشیندر آنچه حسن سیرت تست
اول نسنه که سنك حسن سیرتك واماتنکدر بخلاف

بخلاف آن تقریر کنند دشمنلرك انك عکسنی تقریر ایدرلر
و در معرض خطاب پادشاه آیی اول وقت پادشاهك سوزی
یرینه کلور در آن حالت اول حالده در محل عتاب دخی پادشاهك
عتابی و غضبی یرینه کلور کرا مجال مقالت باشد سنك حقکده
کیمك سوز سویلمکه مجالی اولور پس مصلحت آن می بینم چونکه
حال بویله در پس معقول و فائده لوانی کوررم که ملك قناعت را
حراست کنی که قناعت ملکنی حفظ ایده سن و ترك ریاست
گویی و منصب ترکنی دیه سن یعنی ترك ایده که عاقلان گفته اند
زیرا عاقللر ایتمشلردر بیت بدریا در منافع بی شمارست
دریاده منفعتلر بی عدددر وگر خواهی سلامت در کنارست
لیکن اگر وصحت استرسنك کنارده در رفیق این سخن بشنید رفیق
بو سوزی بندن اشتدی و بهم برآمد منقبض اولدی و روی درهم کشید
دخی یوزنی بورشدردی و سخنهای رنجش آمیز دخی رنج قرشدرجی
یعنی خاطر رنجیده ایدیجی سوزلر گفتن گرفت سویلمك طوتدی
یعنی سویلمکه شروع ایلدی بویله دیو که این چه عقل و کفایست
و فهم و درایت که بو نجه عقل و ادراك و فهم و علمدر و قوحکما
راست آمد و عاقللرك سوزی درست و صحیح کلدی که گفته اند
عاقللر ایتمشلر دوستان در زندان بکار آید دوستلر زندانده
ایشه کلورلر یعنی دوستی زندانده ایکن انك خلاصنه سعی

واقدام ایلیه اول کمسه صادق دوستدر که بر سفره زیرا سفره اوزره
همه دشمنان دوکلی دشمانلر دوست نمایند دوست کورینورلر
نظم دوست مشمار آنکه در نعمت زند دوست صایمه اول کمسه‌یی که
نعمت وحضورده وناز وسرورده اوله لاف یار وبرادر خوانده کی
یارلق لافنی دخی قرداشلق اوقومق لافنی وهردم محبت اظهار ایده
دوست آن دانم که کیرد دست دوست بلکه صادق دوست انی بیلورکه
دوستك النی طوته ومعاونت ایده در پریشان حالی ودرمانده کی
پریشان حال ومشوش البال اولدقده دخی عاجز وبیچاره اولدقده
مصرع دشمن به از کسی که برای دوست دیدمکه متغیر می
شود حضرت شیخ ایدر کوردم رفیقی متغیر وبیحضور اولور
ونصیحت من بغرض می شنود دخی بنم نصیحتمی غرض ایله
استماع ایدر بنزدیك صاحب دیوان رفتم وزیر اعظمك قتنه
کتدم سابقهٔ معرفت قدیم معرفت واشنالق سببیله که درمیان
ما بود که بزم اورتامزده ایدی صوت حالش بکفتم اول
رفیقك صورت حالنی وزیر اعظمه ایتدم واهلیت واستحقاقش را
وانك اهلیت واستحقاقنی بیان کردم بیان ایلدم تا بکاری مختصرش
تاکه بنم شفاعتم ایله انی مختصر ایشه یعنی بر حقیر خدمته نصب
کردند نصب وتعیین ایلدیلر چند روز برین برآمد بو حال
اوزره نیجه کون کلدی یعنی بر زمان کچدی لطف طبعش را بدیدند

اول

اول رفیقك لطف وطبعنی کوردیلر وذاتنك قابلیتنی تمام اکلدیلر
وحسن تدبیرش را پسندیدند وانك حسن تدبیرنی بکندیلر
کارش ازان درکذشت انك ایشنی اول مرتبه‌دن کچدی وبمرتبهٔ
برتر ازان دخی اندن بلندرك بر مرتبه‌یه متمکن کشت متمکن
اولدی یعنی ایرشدی همچنین بویله یعنی بو مرتبه اوزره نجم سعادتش
انك سعادتی یلدزی در ترقی ترقیده وترجعده ایدی یوما فیوما
دولتی وسعادتی تزایدده ایدی تا باوج ارادت رسید تاکه کندونك
ارادتنك اوجنه ومرادنك نهایتنه ایرشدی ومقرب سلطان
شد وسلطان حضرتلرینك مقربی ومقبولی اولدی ومشار
الیه بالبنان وانکشت نمای جهان اولدی ومعتمد علیه عند الاعیان
دخی اعیان وصاحب دولتلر قتنده معتمد علیه بر کمسنه اولدی
شادمانی کردم شادمانلق ایلدم وکفتم دخی ایتدم نظم
زکار بسته میندیش دل شکسته مدار بغلنمش اشدن یعنی
مراد حاصل اولمغندن غمکین وقلبك منکسر ومضطرب طوتمه
که آب چشمهٔ حیوان درون تاریکست زیرا آب حیات چشمه‌سی
قره کولق ایچنده در بیت شادما برانم که دما غمیست
کامدن غم سبب حرمت شعر الا لا تحزن اخوان البلیة
ای بلا قرنداشی یعنی محنت وبلایه ایرشمش کمسنه البته محزون
وغمکین اوله اکاه وخبردار اول شو حاله وبو خصوصه

شر

فللرحمن الطاف خفیه که الله تعالی حضرتی عز اسمه ایچون خفی
ومستور لطفلر واردر بیت منشین ترش از گردش ایام که صبر
ایامك دورندن ترش روی وبیحضور اولمه حق بودر که بو محلده معروف
اولان اجی اوت اولمق اولی وروشندر تلخست ولیکن بر شیرین دارد
زیرا صبر اگرچه اجی در اما شیرین یمش طوتر یعنی فائده سی واردر
کل مر دواء در آن مدت اول زمانده مرا با طائفه یاران بر بولك
دوستلر ایله بکا اتفاق سفر مکه افتاد سفری اتفاق دوشدی
یعنی کعبه یه کتمك واقع اولدی چون از زیارت مکه باز آمدم
چونکه مکه زیارتندن کیرو کلدم دو منزلم استقبال کرد اول
رفیق ایکی منزل باکه استقبال ایلدی ظاهر حالش دیدم پریشان
انك ظاهر حالنی کوردم پریشان گفتم حال چیست اول رفیقه
ایتدم حالك ندر گفت رفیق ایتدی چنانکه تو گفتی انجلین که
سن نصیحت طریقیله بکا ایتدك اما بن انی قبول ایتمدم طائفه
مرا حسد بردند بر طائفه بنم رفعتمه حسد ایلتدیلر وبخیانتم
منسوب کردند دخی بنی خیانته منسوب ایتدیلر یعنی بکا
خیانت اسناد ایتدیلر وملك در کشف حقیقت آن وپادشاه اول
خصوصك حقیقتنك کشفنده استقصی نفرمود تفتیش
بیورمدی تا که بنم خیانتم وامانتم پادشاهه معلوم اولا ویاران
قدیم دخی قدیم یارانلر ودوستان رحیم دخی مرحمتلی

دوستلر

دوستلر از کلمه حق خاموش شدند حق سوزدن خاموش اولدیلر
وصحبت دیرینه فراموش کردند دخی اسکی مصاحبتی فراموش ایلدیلر
قطعه بصنع خدا چون کس افتاد حق تعالی حضرتنك صنعی
وحکمتی ایله چونکه بر کمسنه منصبدن دوشدی همه عالمش پای بر سر نهند
دوکلی عالم انك باشی اوزره ایق قورلر یعنی اصلا اکا اعتبار ایتمزلر
بلکه اهانت ایدرلر چو بینند که اقبال دستش گرفت
اما چونکه کوره لر دولت وسعادت انك النی طوتدی یعنی اول کمسه
عالی منصبه ایرشدی ورفیع القدر اولدی ستایش کنان دست بر بر نهند
اول کمسه یی مدح ایدرك جمله عالم اللرینی سینه لری اوزره
قورلر وتمام تعظیم ایدرلر فی الجمله محصل کلام بانواع عقوبت
گرفتار بودم انواع عقوبته وعذابه گرفتار اولدم تا درین هفته که
بو هفته دکین مژده سلامتی حجاج که حاجیلرك سلامتی
وصحتی مشتغلی برسید ایرشدی از بند گرانم خلاص کردند بنی
ثقیل بنددن خلاص ایلدیلر وملك مورث من خاص کردند بنم
ارثله اولان ملکمی خاص ایلدیلر یعنی بله الدیلر گفتم حضرت
شیخ ایدر اول رفیقه بن ایتدم ان نوبت ایشارت من قبول نکردی
اول محل بنم ایشارتم یعنی رمزله یندمی قبول ایلمدك بن سکا
دیدم عمل پادشاهان چون سفر دریاست که پادشاهلر
عملی دریا سفری کبیدر سودمند وخطرناك فائده لو وخطرلو

یا گنج برگیری یا گنجی حاصل ایدرسن یا در طلسم بمیری یا بودرکه
طلسمده اولورسن طلسم دفینه اوزره اولان صورته دیرلر
نظم یا زر بهر دو دست کند خواجه در کنار یا بودرکه
طالع مساعده سی ایله کشی ایکی الی ایله التونی کنارده ایلر یعنی
وافر مال حاصل ایدوب دریاده غرق اولمقدن خلاص بولور
یا موج روزی افکندش مرده بر کنار یا بودرکه طالعنک
نحوستندن مراده ایرشمیوب موج انی برکون کناره اولمش براغور
مصلحت ندیدم معقول کورمدم ازین بیش بوندن زیاده
ریش درونش را انک کوکلنک جراحتنی بناخن ملامت ملامت
طرناغیله خراشیدن طرملق ونمک پاشیدن دخی انک اوزرنه
طوز صاچمق یعنی اکا جفا ایدوب خاطرینی پریشان ایتمک
معقول کورمدم برین دو بیت اختصار کردم همان بو ایکی بیتله
اختصار ایتدم بیت ندانستی که بینی بند بر پای
بلمزمی ایدک که ایغک اوزره قید بند کوررسن
که در کوشت نیامد پند مردم چونکه سنک قولاغکه
کمسنک نصیحتی کلمدی یعنی نصیحتی قبول ایتمدک
دکر ره کر نداری طاقت نیش اکر نیشه طاقت طوتمزسن
برکره دخی مکن انکشت در سوراخ کژدم برمغک عقرب
دلوکنه ایلمه یعنی صوقمه که کندوکه ضرر ایدرسن حکایت

تنی چند

حکایت

تنی چند در صحبت من بودند برقچ کمسنه بنم صحبتمده ایدیلر یعنی
بکا مرید اولمش ایدی ظاهر ایشان بصلاح اراسته و پیراسته انلرک
ظاهری زهد و صلاح ایله اراسته ایدی یکی از بزرکان صاحب
دولتلردن بری در حق این طائفه بو طائفه نک حقنده حسن
ظن بلیغ داشت وافر حسن ظن طوتر ایدی یعنی انلره تمام حسن
اعتقادی وار ایدی وادرار معین کرده بود دخی انلره بر وظیفه
تعیین ایتمش ایدی مکر یکی از ایشان مکر انلردن برسی حرکتی
نامناسب حال درویشان کرد که درویشلرک حالنه مناسب ولایق
دکل بر حرکت ایلدی وظن آن شخص فاسد شد اول کمسنک انلر
حقنده اولان حسن ظنی فاسد اولدی و بازار ایشان کاسد شد
دخی بونلرک بازارلری کاسد اولدی یعنی اولکه التفات و رعایت
کتدی خواستم حضرت شیخ ایدر مواد ایدندم تا بطریقی تاکه
ظرافتله که کفاف یارانرا بنم قتمده اولان یارانک یعنی مریدلریمک
کفافنی مستخلص کنم خلاص و پیدا ایلیم آهنک خدمتش کردم
اول صاحب دولت حضورنه کتمک قصد ایلدم دبانم رها نکرد
بواب بنی ایچرویه صالیویرمدی و جفا کرد دخی بکا جفا ایلدی
معذورش داشتم بوابک اول جفاسنی معذور طوتدم
بحکم آنکه کفته اند اول سببله که ایتمشلردر بیت
در میر و وزیر و سلطانرا امیر و وزیر و سلطان قپوسنک

بی وسیلت مکر و پیرامن واسطه سز و مناسبت سز اطرافنه طولنمه
سک و دربان چو یافتند غریب کلب وقپوجی بر غریبی بولدیلر
این کریبان بکیرد آن دامن ایندن مراد دربان در غریبک یقا
سنی طوتر آندن مراد کلب در غریبک دامننی طوتر چندانکه
اول زمانه دکین قپوده بوابله خصومت و غوغاده اولدم مقربان
حضرت آن بزرک اول اولو حضرتنک مقربلری بر حال من بنم
حالم اوزره واقف شدند واقف اولدیلر و باکرام در آوردند دخی
اکرامله ایچرو کتوردیلر و برتر مقامی معین کردند دخی بر بلندرک
مقام تعیین ایلدیلر یعنی تکلیف ایتدیلر اما من بتواضع فروتر
نشستم اما بن تواضع ایله اشغه رق اوتوردم کفتم ایتدم
بیت بکذار که بنده کمینم قوبنی اعلا مقامه تکلیف ایلمه زیرا کمینم
تا در صف بندکان نشینم تا که بنده لر صفنده اوتورم کفت
او بزرک چونکه بندن بو سوزی استماع ایلدی بکه ایتدی الله الله
چه جای این سخن است الله الله بو سوزک نه محلیدر بیت
کر بر سر و چشم من نشینی اکر بنم باشم دخی کوزم اوزره اوتوره سن
نازت بکشم که نازنینی سنک نازکی چکرم زیرا نازلی سن
فی الجمله محصل کلام بنشستم اوتوردم و از هر دری سخن
پیوستم دخی هر بریاندن سوز اولاشدردم یعنی ابتدا مقصودمی
بیان اتمدم بلکه الکلام یجر الکلام مقتضاسنجه صبر ایتدم

تا حدیث

تا حدیث ذلت یاران تا که یارانک خطاسی سوزی در میان آمد
اورتیه کلدی یعنی ذکر اولندی کفتم اول مناسبتله ایتدم چه جرم دید
خداوند سابق الانعام انعامی سبق ایدن صاحب دولت بو بنده
سنک نه کناهنی کوردی که بنده در نظر خویش خوار میدارد
که بنده سنی کندو نظرنده خوار و حقیر طوتر خدایراست مسلم
بزرکواری و لطف حق تعالی حضرتنه مسلم و لایقدر اولو
لق و لطف که جرم بیند و نان بر قرار میدارد که بنده لرنک جرم
و خطاسنی کورر دخی اولکی کبی نانی قرار اوزره طوتر حاکم را این
سخن پسندیده آمد حاکمه بو سوز عظیم و زیاده معقول و مقبول
کلدی و اسباب معاش یاران و یارانک معیشت اسبابنی فرمود
بیوردی تا بر قاعده ماضی که کچمش عادت دخی ترتیب اوزره
مهیا دارند حاضر طوته و مؤنت ایام تعطیل وفا کنند معطل
قالمش کونلرک مؤنتنی وفا ایده لر شکر نعمت بکفتم نعمت شکرنی
ایتدم زیرا من لم یشکر الناس لم یشکر الله و زمین خدمت
ببوسیدم دخی خدمت یرنی اوپدم و غدر خسارت بخواستم
دخی بو خصوصده حددن تجاوز اتمکلک غدرنی دیلدم و در
حالت بیرون آمدن دخی اول صاحب دولتک خانه سندن
طشره کلمک حالنده این بکفتم بونی ایتدم بیت
چو کعبه قبله حاجات شد از دیار بعید بعید دیاردن چونکه

کعبهٔ شریفه حاجات قبله‌سی اولدی یعنی حاجتلر حاصل اولاجق
یر اولدی اول سببدندر که ایراق دیاردن بو قدر مشقت ایله
روند خلق بدیدارش از بسی فرسنك چوقلق فرسنکدن خلق انی
کورمکه وزیارت ایتمکه کیدرلر ترا تحمل امثال بباید کرد
سکا بزجلین کمسنه‌لره تحمل وصبر ایلمك وبونجلین بی ادبانه وضعی
معذور طوتمق کرك که هیچ کس نزند بر درخت بی بر سنك
زیرا هیچ کمسنه میوه سز درخت اوزره سنك اورمزلر یعنی طاش
اتمزلر حکایت ملك زاده را بر پادشاه
اوغلنی کنج فراوان وافر کنج از پدر میراث یافت پدرندن میراث
بولدی یعنی پدرنك یرینه پادشاه اولدی انك جمله مالنی وکنجنی
ضبط ایلدی دست کرم برکشاد شهزاده کرم وسخا النی اچدی
وداد سخاوت بداد دخی سخاوت دادنی ویردی یعنی تمام
جوانمردلك ایلدی ونعمت مال بی دریغ نعمت ومال دریغسز
بر سپاه ورعیت بریخت سپاه ورعیت اوزره دوکدی یعنی بذل
ایلدی بیت نیاساید مشام از طبلهٔ عود دماغ
عودك طبله‌سندن دکلنمز یعنی رایحه‌سندن محظوظ اولماز
بر آتش نه که چو عنبر بیوید عودی آتش اوزرنه قوکه عنبر کبی
قوقه ودماغ انك رایحه‌سندن معطر اوله بزرکی بایدت بخشنده کی کن
سکا اولولق وپادشاهلق کرك ایسه بغشلایجی‌لق ایله یعنی انعام

حکایت ملك

واحسان

واحسان ایله که دانه تا نیفشانی نروید زیرا مادامکه دانه
یی صاچمیه‌سن بتمز یعنی سن دخی عالیقدر اولمق استرسك سیم
وزری خلق اوزره صاچ یکی از جلسای بی تدبیر تدبیرسز وادراك
سز مصاحبلرندن بری بنصیحت آغاز کرد اول شهزاده‌یه نصیحت
ایتمکه شروع ایلدی بویله دیو که ملوك پیشین که سندن اول کلان
پادشاهلر این نعمت را بو نعمت ومالی بسعی اندوخته‌اند سعی
ومشقت ایله قزنمشلر وجمع ایتمشلر وبرای مصلحت دخی انی مصلحت
مهمات ایچون نهاده قومشلردر دست ازین حرکت کناه کن
بو حرکتدن الیکی قصه ایله وسیم وزری بویله پریشان ایله واقعها
در پیش است زیرا واقعه‌لر وحادثه‌لر اوکده‌در ودشمنان در پس دخی
دشمنلر ارده‌در نیاید که یعنی اولمیه که بوقت حاجت حاجت وقتنده
فرومانی باشد عاجز قله‌سن بیت اکر کنجی کنی بر عامیان بخش
اکر عوام اوزره بر خزینه بخش ایده‌سن رسد هر کتخدایی را برنجی
هر بر اوصاحبنه یعنی هر بری سنه بر برنج مقداری ایرشه چرا نستان از هر یك جوی سیم
نیچون که هر برندن بر اربه مقداری سیم المازسن که کرد آید ترا هر روز کنجی
تا که هر کون سکا بر خزینه جمع اوله ملك زاده را اول شهزاده ازین
سخن روی درهم کشید اول بدبختك بونا معقول سوزندن یوزنی
بورتردی که موافق طبعش نیامد زیرا شهزاده‌نك طبعنه موافق
کلمدی واو را زجر فرمود اول بدبخته زجر وعقوبت بیوردی

وکفت دخی شهزاده ایتدی خدای عز وجل عزیز وجلیل الله
مرا مالك این مملکت کردانیده است بنی بو مملکتك پادشاهی
ایلمشدر تا بخورم و ببخشم تاکه بیم وخلقه بخش ایلیم نه پاسبانم
که نکه دارم پاسبان دکلم که اول مالی حفظ ایلیم یعنی صاقلیام
بیت قارون هلاك شد که چهل خانه کنج داشت
قارون هلاك اولدی حال بوکه قرق اوکنج وخزینه طوتدی یعنی مالك
اولدی لیکن مالی اکا فائده ویرمدی عاقبت انی یریوتدی کما قال الله
تعالی فخسفنا به وبداره الارض نوشیروان نمیرد که نام نیکو کذاشت
نوشیروان اولمدی زیرا دنیاده عدل سببیله ایو نام قودی
حکایت اورده اند که نوشیروان عادل را توانجده
کتورمشلردر که نوشیروان عادله شکارکاهی بر شکار یرنده
صید کباب کردندی بر صیدی کباب ایلدیلر ایدی نمك نبود اتفاقا
اوراده طوز حاضر دکل ایدی غلامی بروستا فرستادند بر غلامی کویه
کوندردیلر تا نمك اورد تا طوز کتوه کویدن نوشیروان کفت
نوشیروان اول غلامه ایتدی نمك را بقیمت بستان طوزی قیمتیله
آل صقین مفت المه تا رسم نکردد تاکه بو دخی کوی خلقی اوزره
قانون اولمیه وده خراب نشود دخی بونکله کوی خراب اولمیه کفتند
انده حاضر اولانلر ایتدیلر ازین قدر بو قدر قلیل نسنه دن چه
خلل زاید نه خلل طوغرو نه نقصان اولور کفت نوشیروان ایتدی

حکایت نوشیروان

بنیاد

بنیاد ظلم ظلم بنیادی در جهان جهانده اول اندك بوده است اول
آز اولمشدر وهر که امد بروی مزید کرد دخی کیمکه جهانه کلدی انك اوزرنه
زیاده ایلدی تا بدین غایت رسید تا بو مرتبه یه ایرشدی قطعه
اکر زباغ رعیت ملك خورد سیبی اکر رعیتك باغندن
پادشاه ظلمله بر المایه برآوردند غلامان او درخت از بیخ
اول پادشاهك قوللری اغاجی کوکندن چقاررلر یعنی طشره کتوررلر
بپنج بیضه که سلطان ستم روا دارد بش یمورطه یکه سلطان ظلم روا کوره
زنند لشکریانش هزار مرغ بسیخ اول پادشاهك بنده لری
بیك مرغی یعنی بیك تاوغی دموره اوررلر یعنی ظلم ایله الوب
کباب ایدرلر بیت نماند ستمکار بد روزکار
یرامز حاللولر ونامعقول زمانلو ظالم قالمز عاقبت دنیادن کیدر
بماند برو لعنت پایدار لیکن انك اوزرنه ایدی لعنت قالور
حکایت وزیر ظالمی را شنیدم بر ظالم وزیری
اشتدم که خانه رعیت خراب کردی که رعیت خانه سنی خراب
ایلدی یعنی رعیته زیاده ظلم ایلدی تا خزینه سلطان ابادان کند
تاکه سلطانك خزینه سنی پر معمور ایلیه بی خبر از قول حکما که
اند اما عاقللرك قولندن خبرسز که ایتمشلردر هر که بندکان خدای
تعالی بیازارد هر کیمکه عالی اللهك بنده لرینی انجده یعنی
ظلم ایلیه ان الله لا یحب الظالمین تا دل خلقی بدست آرد

حکایت وزیر ظالم

تا مخلوقك كوكلني الدكوره يعني پادشاهك كوكلنه تسليه ويرمك
ايچون حق تعالى حضرتنك امرينه مخالفت ايدوب ظلمى ارتكاب ايليه
خداى تعالى عالمك الدهمز خلقى راهمز خلقى بر وكثماره اوظالم اوزرينه حواله
ايدر تارمار ايدر روزكارش يرادر تا خلقك زمانده تارمار
يقار وكنور ر يعنى هلاك ايدر اتش سوزانه نكند ياسپند
ياقمى اتش يوزوك ايلمز انچه كند دود دل مستمند
اى كه مظلومك اهى وبد دعاسى ظالمه ايلر حكمت
كويند ايدلر سرور جمله حيوانات جمله حيوانلرك سرورى
شيراست ارسلاندر وكمترين جانوارات خرست دخى جانورلرك
دنى ركى خر در وبالفاق خردمندان دخى عاقللرك اتفاقى ايله خر
يأر ببر يوك كنورجى حمار بازشير مردم دزاد مربى حمار ارسلانك
يكدر مسكين خراكرچه بى تميز است
مسكين خراكرچه بى تميز ولى دراكدر چون بارمى كشد عزيز است
ليكن چونكه يوك چكر عزيز ومقبول در كاوك خرك بار بردار
يوك كنورجى صغار لرودخى اشكار بزاد ميك مردم ازار
انجديجى اولدرن يكدر ملك راطرفى از زمايم اخلاق او
پادشاه اول ظالمك مذموم وتا معقول خويلرندن بعض
خوى يعنى ظلم ايتدكى بقراين معلوم شد قرينلر وعلامتلر ايله
معلوم اولدقى درشكنجه كشيدشر اول عاملى شكنجه چكدى

وبانواع

وبانواع عقوبت بكشت دخى انواع عقوبت وعذاب ديه لكى
حاصل نشود رضاى سلطان سلطان رضاسى
حاصل اولمز يعنى سلطان سندن راضى اولمز تا خاطر بندكان بخويى
مادامكه سلطانك بنده لرينك خاطرنى اسميه سن يعنى
انلرك دخى اينميه سن خواهى كه خداى برتو ببخشد استر
ستكه الله تعالى حضرتى سنك اوزركدر ترحم ايليه باخلق خداى كن نكويى
حق تعالى حضرتنك مخلوقنه ايلك ايله زيرا اورده اندكى از ستم
ديده كان تواريخده كورمشلرد ركه اول عاملرك ظلم كور
مشلردن برى بر سراو هلاك اولدقدن صكرانك باشى
اوزره بكذشت چكدى يعنى اول عاملك سياستى يرينه
اوغرادى ودر حالت اوتأمل كرد وكفت آنك حالنه تأمل ايله نظر
ايلدى دخى اينكه هركه قوت وبازو منصبى دارد
بويله دكلدر هركيمكه بازو بر منصب قوتنى طوتر يعنى بازو سنده
اولا وبر منصب صاحبى اولا بسلطنت بخورد مال مردمان بكذاف
قوت وسلطنتله خلقك مالنى كذاف ايليه يعنى يهوده ظلم ايليه
دخى بوايتدكى كاقالت العالم در تهمد بحلق فروبردن استخوان درشت
ايرى كهكى بغازدن اشغه التمك يعنى بوتمق ممكن وقابلدر
ولى شكم بدرد چون بكيرد اندر ناف ليكن شكمى يرتار
چونكه كويكده طوتوله مردم ازاردى

حكايت

برظالمی حکایت کنند حکایت ایدرلرکه سنکی برطاشی
برسر صالحی زد برصالحك باشنه اوردی درویشرا درویشك
اول وقتده مجال انتقام نبود انتقام ایتمکه مجالی یوق ایدی
سنك را با خود نکه می داشت اول طاشی درویش کندو الیله
صقلیو طوتدی تا وقتی که تا شول وقته دکین که بر آن لشکری پادشاه
اول لشکری اوزره خشم کرفت خشم طوتدی یعنی غضب ایلدی
ودر چاهش کرد دخی انی زندانده حبس ایلدی درویش در
آمدن درویشن اول ظالمك حبس اولدغی یره کلدی وان
سنك را دخی اول طاشی برسرش انداخت انك باشی اوزره
آیتدی یعنی باشنه اوردی کفت ظالم اول درویشه ایتدی تو کیستی
سن کمسن واین سنك را دخی بو طاشی برسر من چرا زدی بنم باشم
اوزره نیچون اورك کفت درویش اول ظالمه ایتدی من فلانم بن
فلان کمسه یم واین سنك همان سنکست وبو طاش همان اول طاشدر
که در فلان تاریخ که فلان زمانده برسر من زدی بنم باشمه
اوردك کفت اول کمسنه درویشه ایتدی چندین مدت کجا بودی
بو قدر زمان قنده ایدك که بن سنی کورمدم کفت درویش
اول بدبخته ایتدی از جاهت اندیشه میکردم سنك منصبکدن
خوف ایدرم اکنون یافتم شمدیکی حال سنی چاه وزندانده بولدم
فرصت را غنیمت دانستم فرصتی غنیمت بلدم که کفته اند عاقللر ایتمشلردر

بیت

بیت ناسزایی را چو بینی بختیار برنا معقولی چونکه بختیار
ودستمند کوره سن عاقلان تسلیم کردند اختیار عاقللر اول ناسزایه
اختیارلرنی تسلیم ایلدیلر دخی امرنه منقاد اولدیلر سندخی اکر عاقل ایسك
اختیاری تسلیم ایله وهرکز امرنه مخالفت ایلمه چون نداری ناخن درنده تیز
چونکه تیز کسیجی درناق طوتمزسك یعنی مقابله یه قادر دکلسك
با بدان آن به که کم کیری ستیز اول یك که برامزلر ونامعقوللر ایله ستیز
وعنادی از طوته سن خصومت ایتمیه سن هرکه با پولاد بازو پنجه کرد
هرکیمکه بولاد بازو ایله پنجه ایلدی یعنی زیاده قوتلو کمسنه ایله پنجه طوتشدی
ساعد سیمین خود را رنجه کرد کندونك سیم کبی بیاض ونازك
ساعدنی رنجیده ایلدی یعنی اغرتدی والم ویردی باش تا دستش ببندد روزکار
صبر ایله تا که زمانه انك النی بغلیه ومنصبنی التدن الوب خوار ایلیه
پس بکام دوستان مغزش برآر اندن صکره دوستلرك مرادی
ایله انك بینی سنی چقار یعنی هلاك ایله

حکایت ملك مریض

یکی از ملوك پادشاهلردن برینك مرضی هایل بود مخوف
وقبیح بر مرضی وار ایدی که اعادهٔ ذکر آن کردن که اول مرضك ذکرنی
اعاده وتکرار ایلمك موجه نیست معقولدکلدر وطائفهٔ حکماء
یونان بر بولك یونان حکیملری بو وجهله دخی معنا قابلدر یونان
حکیملرینك بر بولکی متفق شدند اتفاق ایدجی اولدیلر که
مرین رنج را بو رنجه دوایی نیست اصلا بر دوا وبر علاج یوقدر

مکر زهرهٔ آدمی مکر آدمینك اودی که بچندین صفت موصوف بود
که اول آدمی بو قدر صفت ایله صفا تلنمش اوله یعنی هر کم سنك اودنك
فائده سی یوقدر ملك بفرمود پادشاه بیوردی تا طلب کردند تا انی
طلب ایلدیلر دهقان پسری را یافتند برکوی اکنجسنك اوغلنی بولدیلر
بدان صفت اول صفت ایله که حکما کفته بودند که حکیملر ایتمشلر
دیدیلر پدرش و مادرش را بخواند پادشاه اول پسرك باباسنی
واناسنی اوقدی و بنعمت بی کران خشنود کردانید وانلری بی قیاس
و بی کران مال و نعمت ایله راضی ایلدی و قاضی فتوی داد و قاضی فتوی
ویردی بویله دیو که خون یکی از رعیت ریختن که رعیتدن برینك قانی
دوکمك یعنی هلاك ایلمك برای سلامتی نفس پادشاهی را پادشاهك
ذاتنك سلامتلکی ایچون روا باشد روا جائزدر جلاد قصد
پسر کرد جلاد اول پسری هلاك ایتمکه قصد ایلدی پسر بسر
سوی اسمان کرد پسر چونکه بو حالی کوردی باشنی اسمان
جانبنه ایلدی یعنی یوزنی کوکه طوتدی دخی بخندید کلدی ملك کفت
پادشاه اول پسره ایتدی درین حالت چه جای خنده است بو حالتده
نه کولمك یریدر پسر کفت پسر پادشاهه ایتدی ناز فرزندان
بر پدر و مادر باشد فرزندلرك نازی بابانك وانانك قتنده
اولور و دعوی پیش قاضی برند دخی دعوی اولسه قاضی قتنه
التدلر و داد از پادشاه خواهند و عدلی پادشاهدن طلب ایدرلر

اکنون

اکنون پدر و مادرم شمدی پدر و مادرم دخی بعلت حطام
دنیا دنیا متاعی سببیله مرا بخون در سپردند بنی قانه طپشردیلر
یعنی بنم هلاکمه راضی اولوب بنی پادشاهه تسلیم ایلدیلر و قاضی
بکشتنم فتوی داد قاضی دخی بنی هلاك ایتمکه فتوی ویردی
و سلطان صحت خویش و حال بو که سلطان کند صحتنی
در هلاك من بیند بنم هلاکمده کورر پس بجز خدای تعالی ایلیه
حق تعالی حضرتندن غیری پناهی ندارم بر ملجا طوتمزم
ایمدی بو اجلددن جناب حقه توجه ایتدم پیش که بر آورم ز دست
فریاد سنك الکدن کیمك قاتنه فریاد کتورم و سندن کیمه
شکایت ایدم هم پیش تو از دست تو میخواهم داد هم سنك قتکده
سنك الکدن داد دیلرم یعنی سندن ینه سکا شکایت ایدرم
زیرا سندن غیریه شکایت اتمك ممکن دکلدر سلطان را دل
ازین سخن بهم بر آمد سلطانك کوکلی پسرك بو سوزندن
بیحضور و منقبض اولدی و آب در دیده بکردانید دخی کوزندن
یاش دوندردی یعنی کوزی یاشله طولدی و کفت دخی پادشاه
ایتدی هلاك من اولیترست بنم هلاکم اولی رکدر و معقول
رکدر از خون چنین بی کناهی ریختن بو نجلین بر کناه سزك قانی
دوکمکدن پسر سر چشمش را ببوسید بویله دیدی صکره پادشاه
او پسرك باشنی و کوزنی اوپدی تسلی ویرمکدن اوتری

ودر کنار کرفت دخی پسری پادشاه قوجاغنده طوتدی یعنی
ترحما در اغوش کرد یعنی قوچدی ونعمت بی کران بخشید وازاد کرد اول
پسره نهایتسز مال ونعمت احسان ایتدی وهلاك ایتمکدن ازاد
ایلدی وکویند که هم دران هفته شفا یافت ایدرلر که پادشاهه حق تعالی
عز اسمه حضرتنك لطفی ایله هم اول هفته ده اول مرضدن شفا بولدی
همچنان در فکر ان بیتم که کفت اول بیتك فکرنده یم یعنی اول
بیتك معناسی هنوز خاطرمدن کتممشدر اول بیتی ایتدی
بیت پیل بانی بر لب دریای نیل بر فلجی نیل دکزینك کنارنده
زیر پایت کر ندانی حال مور اول فلجی بر کمسنه یی کورمش
ایاغی ایله قرنجه یی بصوب انجدردی اکا خطاب ایدوب ایدر
اکر ایاغك التنده قرنجه نك حالنی بلمز ایسك وانلره ترحم ایتمز ایسك
همچو حال تست زیر پای فیل اول قرنجه نك حالی سنك حالك
کبیدر فیلك ایاغی التنده نیجه ایسك قرنجه دخی سنك ایاغك التنده
ایله در اویلیه ایغك التنده چغنه مه

حکایت عمر بن لیث

یکی از بنده کان عمرو لیث لیث اوغلی عمرك بنده لرندن
بری کریخته بود قچمش ایدی کسان در عقبش رفتند پادشاهك
امریله بعض کمسنه لر اول بنده نك اردنجه کتدیلر وباز اوردند
دخی انی طوتوب کیرو کتوردیلر وزیر را باوی عرضی بود
اتفاقا مکر وزیرك اول بنده یه بر عرضی وار ایدی ایشارت بکشتن

اوکردد

اوکردد اول بنده یی قتل اتمکه ایشارت ایلدی تا دیکر بنده کان
تاکه غیری بنده لر یعنی کندو بنده لری چنین حرکت نکنند بو بخلین
نامعقول حرکت ایلمیه لر بنده پیش عمرو سر بر زمین نهاد وکفت بنده
چونکه وزیرك بو حالنی کوردی اوکنده باشن یر اوزره قودی وایتدی
بیت هرچه رود بر سرم چون تو پسندی رواست
هر نه که بنم باشم اوزره کیدر یعنی هر نه بلا وجفا که بنم باشمه
کلور چونکه سن انی بکنورسن ومقبول کوررسن رواسزادر
بنده چه دعوی کند حکم خداوند راست بنده نه دعوی
ایدر که حکم افندینکدر مرادی نه ایسه انی ایدر اما بموجب انکه اما
اول سببله که پرورده نعمت این خانه دانم بو خاندانك نعمتنك
بسلنمشیم یعنی بو حاله کلنجه پادشاهك انعام واحساننی کورمشم
نخواهم که در روز قیامت استمزمکه قیامت کوننده بخون
من کرفتار ایی بنم قانم سببیله عذابه کرفتار اوله سن اکر بی کمان
اکر شکسز این بنده را بخواهی کشت بو بنده یی قتل اتمك استرسك
باری بتاویل شرع بکش باری شرع صورتیله دپله تا در قیامت
تاکه قیامتده مؤاخذه نباشی کرفتار اولمیه سن ملك کفت پادشاه
ایتدی تاویل چه کونه کنم نه درلو تاویل ایدیم کفت اول بنده
پادشاهه ایتدی اجازت فرمای اجازت بیور یعنی اجازت ویر
تا من وزیر را بکشتم تاکه بن اول وزیری دپه لیم انکه اندنصکره

بقصاص او انك قصاصی ایله مرا بفرمای کشتن بنی قتل ایلمك
بیور تا بحق کشته باشی تا که حقله قتل ایتمش اولسن دیدی ملك
بخندید پادشاه چونکه بنده دن بو ظرافتی کوردی کولدی
وزیر را کفت دخی وزیره ایتدی چه کونه مصلحت می بینی نیجه اولمسنی
معقول کوررسن وزیر کفت وزیر پادشاهه ایتدی ای خداوند
ای پادشاه بصدقهٔ کور پدرت باباك قبرینك صدقه سنه یعنی
باباك جانی ایچون این حرام زاده را بو حرام زادهٔ ازاده کن
قتلدن ازاد ایله که تا مرا نیز در بلا نیفکند تا که بنی دخی بر بلایه
بر قمیه که کناه از منست که کناه بندندر که قول حکما را معتبر نداشتم که
عاقللر قولنی معتبر طوتمدم یعنی اعتبار ایلمدم که کفته اند که عاقللر ایتمشلردر
نظم چو کردی با کلوخ انداز پیکار چونکه کسك اتجیله ایله جنك ایلدك
سر خود را بنادانی شکستی نادانلکله کندو باشکی صدك
زیرا البتدر استیلو باشکه اورر چو تیر انداختی در روی دشمن
چونکه دشمنك یوزنه اوق اتدك یعنی تیر ایله اوردك انی هلاك
اتمك قصد ایتدك حذر کن کاندر او ماجش نشستی
حذر ایله انك تیرندن زیرا انك اوقنك نشاننده اوتوردك
نتکم سن انی تیر ایله اوروب هلاك ایتمك استرسن اول سنی اوقنه
نشان ایتمك استر تا سنی هلاك ایلیه حذر کرك حکایت
زوزنرا زوزن مملکتنك پادشاهنك خوجه بود

حکایت ملك زوزن

برخوجه سی

برخوجه سی وار ایدی کریم النفس و نیك محضر ذاتی کریم
وایو خویلو که همکنانرا که دوکلی سنه در مواجهه خدمت کردی
مقابله ده خدمت و رعایت ایدر ایدی و در غبت نیکویی کفتی
دخی قفاده دوکلی سنك ایلکنی سویلردی اتفاق از وی
مکر اول خوجه دن حرکتی در نظر ملك پادشاهك نظرنده
بر حرکت ناپسندید امد نا معقول کلدی ملك مصادره کرد
ملك اول خوجیه مصادره ایلدی یعنی بغیر حق مالنی الدی
و عقوبت فرمود دخی اکا عقوبت بیوردی سرهنکان ملك
پادشاهك سرهنکلری بسوابق نعمت او اول خوجه نك
نعمت سابقه لرنه و قدیم انعاملرینه معترف بودند مقر اولدیلر
و بشکران دخی اول نعمتك شکری ایله مرتهن رهنلنمش
ایدیلر یعنی اول خوجه دن کوردکلری انعامك هنوز شکر
و حقنی ادا ایتمش ایدیلر در مدت توکیل اکا وکیل اولمق
مدتنده یعنی انك اوزرنه وکیل اولدقلری زمانده بروی رفق
و ملاطفت کردندی انك اوزرنه ملایمت و ملاطفت ایلرلر ایدی
و زجر و معاتب دوانمی داشتندی دخی اکا زجر و عتاب اتمکی
روا و معقول طوتمزلر ایدی بلکی تمام رعایت ایدرلر ایدی
بیت صلح با دشمن اکر خواهی هر که که ترا اکر دشمنك
ایله صلح اتمك استرسنك و سنك ایله دوست اولسون دیرایسك

در قفا عیب کند در نظرش تحسین کن هرکاه که اول دشمن
قفاکده تعییب ایلیه سن انی نظرنده تحسین ومدح ایله
سخن آخر بدهن میکذرد موذی را آخر موذینک سوزی
سکا دهن وسیله سیله کذر ایدر یعنی سکا اذاسی اغزندن چقان
سوز ایله در سائر اعضا ایله دکلدر سخنش تلخ نخواهی دهنش شیرین کن
انک سوزنی سنک حقکده اجی استمز ایسک انک اغزنی
جزئی نسنه ایله طتلو ایله انچه مضمون خطاب ملک بود اول نسنه که
پادشاهک سوزنک مضمونی ایدی یعنی انی که مصادره امر ایتدی ایدی
از عهدهٔ بعضی بعض سنک حقنده بیرون آمد طشره کلدی
یعنی دیردی وبقیت آن در زندان بماند دخی انک باقی قلان نسنه
سببیله زندانده قلدی یکی از ملوک آن نواحی اول اطراف بکلرندن
بری در خفیه پیغامش فرستاد کزلوجه اول خوجیه خبر کوندردی
یعنی بر مکتوب کوندردیکه انده بو وجهله یازلمش که ملوک
آن طرف اول طرفک ملکلری قدر چنان بزرکی انجلین
بر اولونک قدرنی ندانستن بلمدیلر وبی عزتی کردند وعزتسزلک
ایلدیلر یعنی انکا عزت اتمیوب خور حقیر ایتدیلر اکر خاطر فلان
عزیز اکر فلان عزیزک یعنی خواجه نک خاطری احسن
الله خلاصه حق تعالی حضرتی لطفی ایله انک زنداندن
خلاصنی احسان ایلسون اکر جانب ما التفاتی کند که اکر بزم

جانبمزه

جانبمزه بر التفات ایلیه که بزم قتمزه کلمک جائز اوله در رعایت
خاطرش انک خاطرینک رعایتنده هرچه تمامتر هر نسنه که
تمام رکدر سعی کرده شود سعی ایتمش اوله یعنی رعایتده هیچ
قصور قومیم واعیان این مملکت دخی بو مملکتک اکابر واعیانی
بدیدار او مفتخر اند انک دیداری وجمالی ایله افتخار ایدجیلردر
وجواب این حروف را منتظر دخی بو حروفک یعنی بو ارسال
اولنان مکتوبک جوابنه منتظرلردر دیدی خواجه برین وقوف یافت
خوجه بو حال اوزره وقوف بولدی وبو مکتوبدن مراد نه ایدوکی
معلوم اولدی واز خطر اندیشد اما خطر وضرردن خوف ایلدی
جواب مختصر مختصر جواب چنانکه مصلحت دید انجلین که
معقول کوردی بر قفاء ورق اول ارسال اولنان مکتوبک
اردنه نوشت یازدی وروان کرد دخی ارسال ایلدی یکی از
متعلقان ملک پادشاهه متعلق اولنلردن یعنی انک مصاحبلردن
بری بدین واقعه بو خصوص اوزره اطلاع یافت اطلاع بولدی
وملک را اعلام کرد بو خصوصی پادشاهه اعلام ایلدی وکفت
دخی ایتدی فلان را که حبس فرموده فلان خواجه حبس بیورمش سن
با ملوک نواحی مراسلت دارد اطراف ملکلری ایله مراسلت طوتر
یعنی مکتوبلشور ملک بهم برآمد پادشاه چونکه بو سوزی اشتدی
منقبض اولوب غضب ایلدی وکشف این خبر فرمود وبو خبرک

کشفنی بیوردی تا کوره‌لرکه واقع میدر قاصد را بکرفتند اول
مکتوب کتوره‌نی طوتدیلر و دخی رساله را بخواندند دخی مکتوبی
اوقدیلر نوشته بود اول مکتوبده یازلمش ایدی حسن ظن بزرکان
که اولولرك حسن ظنی پیش از فضیلت این بنده است بو بنده‌نك
فضیلت و علمندن زیاده در یعنی انلرك ظن ایتدیکی دکلم و تشریف
قبولی که فرموده اند دخی بو استانه ترك ایدوب اول استانه
قبول ایلمك لك تشریفنی که بیورمشلردر بنده را امکان اجابت
آن نیست بنده‌یه انی قبول اتمکه امکان یوقدر بحکم آنکه اول
سببله که و پروردهٔ نعمت این خاندانم بو خاندانك نعمتنك
بسلنمشیم و حددن بیرون امعان و احساننی کورمشم
و باندك مایهٔ تغیر خاطر دخی خاطرك ازجق بیحضورلکی
سببیله با ولی نعمت خود کشی کند و ولی نعمتنه بی وفای نتوان
کرد وفاسزلق ایلمك ممکن و لایق دکلدر که کفته اند زیرا عاقللر
ایتمشلردر انرا که بجای تست هر دم کرمی
اول کمسه‌نك هر دم سنك حقکه بر کرمی واردر یعنی سکا زیاده
کرم اتمشدر عذرش بنه ار کند بعمری ستمی انك عذرنی
قبول ایله اکر بر عمرده بر ظلم ایلیه ملك را حق شناسی او پادشاهه
انك حق شناسلغی پسند آمد مقبول کلدی خلعت و نعمت
بخشید اکا نعمت و خلعت بغشلدی و عذر خواست و ایتدیکی

حقارتك

حقارتك عذرنی دیلدی بویله دیو که خطا کردم و ترا بی کناه بیا
زردم که خطا ایلدم دخی سنی بی کناه انجتدم کفت خواجه
پادشاهه ایتدی ای خداوند ای افندی بنده درین حالت بندك
بو حالتده شما را کناهی نمی بینم سزك کناهکزی کورمزم یعنی
بو خصوصی سزدن بلمم بلکه تقدیر خدای تعالی بلکی عالی اللهك
تقدیری چنین بود بو نجلین ایدی که مرین بنده را مکروهی
برسد بو بنده‌یه بر حقارت ایرشه پس بدست تو اولیتر سنك
الك ایله ایرشمك اولی رکدر که سوابق نعمت که نعمت سابقه‌لر
وافر انعاملر برین بنده داری بو بنده اوزره طوترسن
و ایادی منت داری دخی منت و نعمت النی دخی طوترسن زیرا
حددن بیرون انعام ایلمش سن اول انعامك سببیله بکا منت
یوکلت سك لایقدر نظم کر کزندت رسد ز خلق مرنج
ظاهر اکر خلقدن سکا ضرر و الم ایرسه انجنمه و یریشان خاطر اولمه
که نه راحت رسد ز خلق نه رنج زیرا حقیقتده خلقدن
نه راحت و حضور و نه رنج و الم ایرشر بلکه جمله‌سی حق تعالی
حضرتندن ایرشور از خدا دان خلاف دشمن و دوست
الله تعالی حضرتندن بیل دشمنك و دوستك خلافنی یعنی دوستك
و دشمنك دشمن اولمه‌سنی که دل هر دو در تصرف اوست
زیرا ایکسنك دخی کوکلی اول اللهك حکمنده در استدیکی کبی ایدر

که چه تیر از کمان همی گذرد اگرچه ظاهر اوقیای دن
گذراید از آن قدره از کمان اندیشند اهل خرد لیکن
عاقل باید طوبجیدن یعنی تجیدن کور راندن اکثر

حکایت ملک عرب

یکی از ملوک عرب عرب پادشاه
لرزدن بری متعلقان دیوان را دیوان متعلقان لرزدن یعنی
ارکان دولته فرموده بیورد که مرسوم فلانرا که فلان کسنك
وظیفه سنی چندانکه هست اولقدر که وارد رمضان عف بگیند
مضاعف یلکوز یعنی اولقدر دخی زیاده ایلکوز که ملازمه
درکاهست زیرا اول کسنه درکاهك ملازمیدر ومترصد
فرمان دخی فرمان کوزه جیدر وسائر خدمت کارلك باقی
خدمتکارلر بلهو ولعب مشغولند لهو ولعبه مشغول در
ودرکاهك خدمتجیلرون وخدمت اداسنده ستلردر
صاحب دلی بشنید وگفت برصاحب دل بوخصوصی شنیدی
وایتدی علوه درجات بنده کان که بنده لرك درجاتنك علوی
یعنی بلند مرتبه لری اولادر درگاه حق جل وعلا عالی وجلیل
اللهك درگاهنده همین مثال دارد همین بومثال طوتر یعنی
بوکه مثابه در دو بامداد کراید کسی بخدمت شاه
ایکی صباح برکسنه پادشاهك خدمتنه کله وجدکوکلدن خدمتنی
ادا ایده سوء هر اینه در وی کند بلطف نگاه اوجنی صباح

البته

البتده پادشاه اول کسنه یه لطف نظر ایدر امید هست پرستندگان مخلص را
اخلاص عبادتله ایدیجیلره امیدوار که ناامید نکردد ز آستان الله
حق تعالی استاننده محروم طوتمیه مهتری در قبول فرمانست
اولولق فرمانه قبول اتمکدر وبنده لك شرطی یرینه کتورمکدر در
ترك فرمان دلیل حرمانست وفرمانی ترك ایلمك وعبودیت حقنی
ادا ایتمك محرومانه دلیل وسعادتله سزلغه دلالت اندر
هر که سیمای راستان دارد هر کسنه که راستلرك دولتلولرك علامتنی
طوتر واناك طریقنه سلوك ایدر سر خدمت بآستانه دارد
خدمت پاشی استاك اوزره طوتر یعنی خدمت ایدر بیت
ندانستی ای کودك خودپسند انی بلدکی کدین بلدین اوشاقی
که مهمان زخدمت بجان آرسند که مردم خدمتندن مراتبه ایرشورلر

حکایت ظالم

ظالمی راگفتند برظالمی حکایت
ایدرلر که هیزم درویشان که درویشلرك اودنی خریدی بحیف
ظلمله صاتون الوردی وتوانکرانه ادادی بطمع وغیلره فائده ورمز
ایله ویرردی یعنی صاتردی صاحب دلی برصاحب دل کل
کلستانده اکثر محلده صاحب دلدن مراد حضرت شیخدر کندوسیدر
دیرلر برو بکذشت انك اوزرنه اوغرادی یعنی اول ظالم اولدوغی یره
کلدی گفت اول ظالمه اینتدی بیت مار آی توکه مرکرا ببینی بزنی
سن یریلان سنکه مرکیمکی کوره سن صوقرسن یعنی سن برظالم

سنکه هر کیمه قادر اولاسن ظلم ایدرسن یا بوم که هر کجا نشینی بکنی
یا خود بایقوش سنکه هر قنده اوتوررسن قررسن یعنی ویرانه ایدرسن
قطعه زورت از پیش می رود با ما اکر سنک قوتک بزه زیاده
کچرسه یعنی اکرچه درویشلره وضعیفلره زیاده ظلم وجور ایتمکه
قادر اولورسن یا خداوند غیب دان نرود لیکن غیب
بلیجی اللهه کچمز ایمدی اخراندن خوف ایله زورمندی مکن بر اهل زمین
بر خلق اوزره زورمندلک وظالملک ایلمه حذر ایله
تا دعای بر آسمان نرود تا آسمان اوزره بر دعا کتمیه یعنی
سنک حقکده بد دعا ایتمیلر ظالم ازین سخن برنجید
ظالم زیاده بو سوزدن متألم اولدی انجندی وروی ازو درهم کشید
دخی یوزنی اندن بورتردی وبرو التفات نکرد وانک اوزرنه
التفات ایلمدی قوله تعالی اَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْاِثْمِ حق تعالی
حضرتنک عزتی انی طوتدی کناهی سببیله تا شبی از مطبخ
تا بر کیجه اول ظالمک مطبخنده آتش در انبار هیزمش افتاد
انک اودنی انبارنه اود دوشدی وسائر املاکش بسوخت انک
سائر املاکنی آتش یقدی وار پستر نرم دخی ملایم بساط
فراشندن بر خاکستر کرمش نشاند آتش او ظالمی اسی کول
اوزره دوکدی یعنی جمله اسبابی تمام یانوب کول اولدی
اتفاق همان صاحب دلی اتفاق ینه بر صاحب دل

بروا بکذشت

بروبکذشت اول ظالم اوزره اوغرادی شنیدش که صاحب
دل اول ظالمی اشتدیکه با یارانش همی کفت که کندونک دوستلرینه
ایدر ایدی ندانم که این آتش بلمزمکه بو آتش از کجا در سرای من
افتاد قندن بنم سرایمه دوشدی کفت صاحب دل دخی
حاضر ایدی اول ظالمه ایتدی از دود دل درویشان درویشلرک
اول بد دعاسندن نظم حذر کن ز دود درونهای ریش
مجروح کوکللرک آه وبد دعاسندن حذر ایله که ریش درون عاقبت سر کند
انلرک کوکلنک یاره سی باش ایلر یعنی دعاسی مقبول اولوب ظالمه
اندن ضرر اثر ایریشور بهم بر مکن تا توانی دلی مادامکه قادرسن
بر کوکلی بی حضور ومنقبض ایلمه که آهی جهانی بهم بر کند زیرا براه
بر تاج کیخسرو نوشته بود کیخسروک تاجی اوازره بو قطعه
یازلمش ایدی قطعه چه سالهای فراوان وعمرهای دراز
نه وافر یللر ونه اوزون عمرلر که خلق بر سر ما بر زمین بخواهد رفت
که خلق یر اوزره بزم باشمز اوزره کسته کرک وقبریمز اوزره یوریسه کرک
بیت هر قدمی فرق ملک زاده هر ورق چهره آزاده
چنانکه دست بدست آمد ست ملک بما انجلین که سلطنت بزه
الدن اله کلمشدر یعنی سائر پادشاهلردن بزه انتقال ایتمشدر
بدستهای دکر همچنین بخواهد رفت بو نجلین یعنی بو اوسلوب
اوزره بزدن صکره دخی غیر پادشاهلرک اللرینه کتسه کرک

حکایت

حکایت یکی در صنعت کشتیکری

برکمسه کورشجیلك صنعتنده بسر آمده بود باشه کلمش وقایق
الاقران اولمش ایدی سیصد وشصت بند فاخر اوچیوز التمش
لطیف ومقبول بند یعنی اویون از بندهای کشتی کیران دانستی
کورش دوتمق اویونلرندن بیلور ایدی وهر روز دخی هر کون
بنوعی کشتی کرفتی برنوع ایله کورش طوتر ایدی یعنی زیاده کامل
اوستاد ایدی مکر کوشهٔ خاطرش مکر اول اوستادك خاطرینك
کوشه سی باجمال یکی از شاکردان میلی داشت شاکردلرندن
برجمیلنه برمیل طوتر ایدی یعنی برمقدار محبت ایتدی نتکم اوستادلرك
ومعلملرك عادتیدر سیصد وپنجاه ونه بند شرد راموخت اول محبت
سببیله اول شاکرده اوچیوز اللی طقوز فنی تعلیم ایلدی مکر یکی
بند الا بربندی تعلیم ایتمدی که در تعلیم آن دفع انداختی که اول بربندك
تعلیمنده دفع آتردی یعنی صاوشدرردی پسر بصنعت وقوت
اول پسر صنعتده وقوتده بسر آمد باشه کلدی واوستاد اولدی
وکسی را با او مجال مقاومت نبودی دخی برکمسنك انکله برابر لشمکه
وکورشمکه مجال وقوتی یوق ایدی تا بحدی که پیش سلطان کفت
تا برمرتبه ده سلطان قتنده ایتدی اوستاد را فضیلتی که بر منست
اوستادك شول فضیلتی دخی زیاده لکی که بنم اوزرمده در
از روی بزرکی وحق تربیت است اولولق یوزندن وتربیت

حقندندر

حقندندر یعنی اوستادلق وتربیت حقیدر وکرنه بقوت از وکمتر
نیستم والا قوتده اندن ادنی وکمتر دکلم وبصنعت با او برابرم
وصنعتده انکله برابرم هیچ بر وجهله آندن قالمزم ملك را این ترك
ادب پادشاهه بو ادب ترکی یعنی بو ادبسزلك از وی اول یسردن
پسندیده نیامد مقبول کلمدی بفرمود پادشاه بیوردی
تا مصارعت کنند تا که کورشه لر مقامی منیع بر واسع مقامی معین
کردند تعیین ایلدیلر ارکان دولت واعیان حضرت ووزراء اکابر
حاضر شدند اول مقامده حاضر اولدیلر که کوره لر اوستاد ایله
شاکردك حالی نیه وارر پسر چون پیل مست کندوسنه اعتمادی اولدغندن
پسر مست فیل کبی درامد کلدی بصدمتی برصدمت وبرهیبت
ایله که اکر کوه آهنین بودی اول میدانده اکر آهندن طاغ اولیدی
از جای برکندی یرندن قوپره ایدی اوستاد دانست که جوان
از او بقوت برتر است اوستاد یلدیکه جوان قوتده اندن برتر و
اعلی در بدان بند غریب اول عجیب بندله که از وی نهان داشته بود
اول یسردن نهان ودریغ طوتمش ایدی باوی در آویخت اول یسره
انکله اصلدی یعنی انکله پسر کورشدی جوان دفع آن نتوانست
جوان اول بندی دفع ایتمکه قادر اولمدی اوستاد بدو دست
اوستاد ایکی الیله از زمین برداشت اول جوانی یردن یوقاری
قالدردی وبربالای سر ببرد دخی باشی اوزرنه التدی وبر زمین زد

دختی براوزره اوردی غریو از خلق برخاست خلقدن غریو وغوغا
قالقدی ملك فرمود پادشاه بیوردی تا اوستادرا خلعت ونعمت
دادندکه اوستاده خلعت ونعمت ویردیلر وپسررا زجر وملامت
کردند وپسری زجر وملامت ایلدیلر بویله دیوکه باپرورده
خویش کی کند ومهیکله دعوی مقاومت کردی برابرلشمك قصوسن
ایلدك وبسر نیردی دختی پاشه ایلتمدك پسر گفت پسر چونکه
پادشاهدت بوعتابی اشتدی پادشاهه ایتدی ای خداوندای
پادشاه بزور قوت زور قوتله برمن دست نیافت بنم اوزریمه ال
بولمدی یعنی غالب اولمدی بلکه درعلم گشتی بلکه کورش علمنده
دقیقه‌سی مانده یود بردقیقه قالمش ایدی که ازمن دریغ همی داشت
که ای بندن دریغ طوتمدی ایدی امروزبدان دقیقه بکون اول
دقیقه ایله برمن دست یافت بنم اوزریمه ال بولمدی یعنی غالب اولمدی
اوستادگفت اوستاد پسردن چونکه بوسوزی اشتدی وایتدی
ازبهرچنین روزنگاه می داشتم اول دقیقه‌یی بوبخلین کوندن
اوتری نگاه طوتردم یعنی حفظ ایدرایدم که حکما گفته‌اند که
عاقلرا ینمشلرد دوستراچندان قوت مده دوستا اول قدر
قوت وقدرت ویرمه اکر دشمن کندیتواند که اکربعد زمان دشمن
ملك ایلیه قادراولمه نشنیده که چه گفت اشمش مسنکه نه دیدی
انکه ازپرورده خود جفا دید اول کسنه که کندو بسلمسندن

جفاکوردی

جفا کوردی یا وفا خود نبود در عالم یا بود رکه
وفا کند وسی عالمده اولمدی که مود جود الو سلم معد ومکلسم برمشه در
یا مکر کس درین زمانه نکرد یا بود رکه بوزمانده کمسه کمسیه
وفا ایلمدی که هرکز کمسنه آندن نشان ویرمدی کس نیاموخت علم تیر از من
دنیاده کمسنه بندن اوق علمنی اوکرنمدی که مرا عاقبت نشانه نکرد
که بنی عاقبت تیره نشانه ایلمدی اورمغه قصد ایلمدی دیدی

حکایت درویش

درویشی مجرد بر مجرد درویش یکوشه
صحرا نشسته بود بر صحرا کوشه سنده اوتورمش ایدی پادشاهی
بروبکذشت برپادشاه اتك اوزرنه مرکوب ایلمدی درویش ازانجا
که فراغ ملك قناعت است درویش اول سببدن که قناعت
ملکنك فارغیدر وکمسه یه احتیاجی یوقدر سر برنیاورد
باشنی یوقاری قالدرمدی والتفات نکرد دختی التفات ایتمدی پادشاه
ازانجا که سطوت سلطنت است پادشاه اول سببدن که
سلطنت قوتی دریعنی بن پادشاه اولم بردرویش بکا حرمت
ایتمدی دیو برهم برامد بحضور منقبض اولمدی وکفت دختی پادشاه
اینکه این طائفه خرقه پوشلر بوخرقه پوش اولان طائفه یعنی
بوصوفیون زمره سی برمثال حیوانند حیوان کبیدر
که اهلیت وادمیت ندارند که اهلیت وادمیت طوتمزلرکه
صاحب دولت اولان کمسنه‌لره رعایت والتفات ایتمزلر

وزیر کفت وزیر چونکه پادشاهدن بو سوزی اشتدی دخی کلوب
درویشه ایتدی ای درویش پادشاه روی زمین ای درویش یریوزینک
پادشاهی بر تو کذر کرد سنک اوزریکه کذر ایلدی چرا خدمت
نکردی نچون پادشاهه خدمت وتعظیم ایلمدک وشرط ادب بجای
نیاوردی وادب شرطنی یرینه کتورمدک درویش کفت درویش
وزیره ایتدی بکو ملک را پادشاهه دی توقع خدمت از کسی دارد
خدمت امیدنی شول کمسنه دن طوتسونکه که توقع نعمت
از تو دارد که اول کمسنه سندن نعمت امیدنی طوتر ودیکر بدانکه
درویش وزیره ایتدی دخی کیرو بلکه ملوک از بهر پاس رعیت اند
پادشاهلر رعایایی رعایت وحمایت ایتمکدن اوتریدر نه
رعیت از بهر طاعت ملوک رعیت پادشاهلرک طاعتندن
وخدمتندن اوتری دکلدر بیت پادشاه پاسبان درویش است
پادشاه درویشک پاسبانی وحافظی درکه سایه سنده آسوده اولورلر
کرچه نعمت بعز دولت اوست اکرچه انک دولتینک قوتیله در صاحب نعمدر
کوسفند از برای چوپان نیست قیون چوباندن اوتری دکلدر
بلکه چوپان برای خدمت اوست بلکه چوبان خدمتی حفظ ایچوندر
بیت یکی امروز کامران بینی برکون دنیاده برنی مراد سورجی
وعیش ونوش ایدجی کوررسن دیکر را دل از مجاهده ریش
برغیر سنک کوکلنی مجاهده واضطرابدن مجروح وپریشان کوررسن

روزکی

روزکی چند باش تا بخورد برقاچ کون جکز صبر ایله
خاک مغز سر خیال اندیش خاک خیال فکر ایدجی باشک
بینی سنی بیه یعنی چورویه فرق شاهی وبنده کی برخاست
شاهلق وبنده لک فرقی قالقدی چون قضای نوشته آمد پیش
چونکه یازلمش قضا اوکوکه کلدی اجل ایرشدی کر کسی خاک مرده باز کند
برکمسه مرده قبرنی کوره وقزه نشناسد توانکر از درویش
اول کمسه توانکری درویشدن بلمز یعنی ایکسنی بربرندن فرق ایتمز
ملک را کفتار درویش استوار آمد پادشاهه درویشک
سوزی محکم کلدی ومؤثر کلدی کفت پادشاه درویشه ایتدی
از من چیزی بخواه بندن برنسنه طلب ایله کفت درویش
پادشاهه ایتدی آن میخواهم که انی استرم که دیکر بار زحمت من ندهی
که کیرو بر دخی بکا زحمت ویرمیه سن کفت مرا پند بده پادشاه
درویشه ایتدی بکا نصیحت ویر کفت درویش پادشاه ایتدی بیت
دریاب کنون نعمت هست بدست اکله شمدی که نعمت ومال سنک
الکده وتصرفکده درکند وجانک ایچون انی حق یولنه بذل ایله
کین نعمت وملک میرود دست بدست زیرا بو نعمت وملک
که شمدی سنک الکده در عاقبت الدن اله کرر بیت
پریشان کن امروز کنجینه چست که فردا کلیدش نه در دست تست
حکایت یکی از وزرا وزیرلردن بری

حکایت وزیر

پیش ذالنون مصری رفت مصری حضرتنك قاتنه كلدی وهمت
خواست همت ودعا طلب ایلهدی بویله دیوكه روز شب بخدمت
سلطان مشغولم كیجه كوندز پادشاهك خدمتنه مشغولم
وبخیرش امید وارم دخی انك خیر وفایده سنه امیدلویم
واز عقوبتش ترسان دخی انك عقوبتندن خوف ایدیجیم
ذوالنون قدس سره ذوالنون حضرتی چونكه وزیردن بو سوزی
اشتدی بكرست وكفت اغلادی وایتدی اكر من از خدای تعالی
وكر بن علی الله دن چنین ترسیدمی جان ودلدن بو نجلین
خوف ایدیدم كه تو از سلطان كه سن سلطاندن ایدرسن از جمله
صدیقان بودمی صدیقلر بولوكندن اولوردم
كر نبودی امید راحت ورنج اكر دنیاده راحت ورنج والم امیدی اولمیدی
پای درویش در فلك بودی كه درویشك ایاغی فلك اوزره اولوردی
وجناب قدسه ایرشور ایدی كر وزیر از خدا بترسیدی
اكر وزیر الله تعالی دن قورقیدی همچنان كز ملك ملك بودی
انجلین كه پادشاهدن قورقر مقرب فرشته اولوردی
حكایت پادشاهی بكشتن بی كناهی فرمان داد
بر پادشاه بر كناه سزی قتل ایتمكه فرمان ویردی یعنی بیوردی
كفت اول بیچاره پادشاهه ایتدی ای ملك ای پادشاه بموجب
خشمی شول خشم سببیله كه كه ترا بر منست كه سنك بنم اوزریمده در

حكایت ملك

ازار خود

ازار خود مجوی كفت چه كونه پادشاه اكا ایتدی كندو ضررم
استمك نجه اولور كفت اول بیچاره ایتدی این عقوبت بر من
بیك نفس بسر اید بو عقوبت بنم اوزریمه بر نفسده باشه
كلور كه انك الندن خلاص اولورم وبزه آن لیكن انك كناهی
بر تو جاوید بماند سنك اوزركده باقی وجاوید قالور دوران
بقا چو باد سحر بكذشت دنیا بقاسنك وحیاتنك زمانی
سحریلی كبی تمام سرعتله كچدی تلخی وخوشی وزیبا بكذشت
اجیلق وخوشلق وزشت وزیبا كچدی بو وجهله دخی معنی
قابلدر كه زشتلك وزیبالك بو تقدیرجه زشتی وزیبایی
تقدیرنده در كه یاء مصدر ایكسنه بله مصروقدر پنداشت
ستمكر كه ستم بر ما كرد ظالم صندیكه دنیاده بزم اوزریمزه ظلم ایلدی
در كردن او بماند وبر ما بكذشت زیرا انك بوینده قالدی
وبزم اوزریمزده یعنی بزدن كچدی كه بر بردمده انك ظلمندن
خلاص بولدق اما قیامتده او ظالم عذابه كرفتار اولدی ملك
را نصیحت او سودمند آمد پادشاهه اول بی كناهك نصیحتی
فائده لو كلدی واز سر خون او در كذشت وانك قاننی دوكمك
هواسندن كچدی یعنی عفو ایلدی حكایت
وزراء نوشیروان عادل نوشروان عادلك وزیرلری در مهمی
از مصالح مملكت مملكت مصلحتلرندن بر مهمده اندیشه

حكایت وزرا

THE UNIVERSITY OF MELBOURNE

Library Digitised Collections

Author/s:
Sad

Title:
Gulistn /

Date:
[18--?]

Persistent Link:
http://hdl.handle.net/11343/23253

File Description:
Part 2